

Teismo praktikos rinkinys

BENDROJO TEISMO (devintoji išplėstinė kolegija) SPRENDIMAS

2018 m. gruodžio 12 d.*

„Konkurencija – Karteliai – Piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi – Širdies ir kraujagyslių ligoms gydyti skirtu patentuoto ir generinio vaisto perindoprilio rinka – Sprendimas, kuriuo konstatuojamas SESV 101 ir 102 straipsnių pažeidimas – Nešališkumo principas – Konkurenciją ribojančios veiklos ir dominavimo patariamojo komiteto konsultacija – Teisė į veiksmingą teisinę gynybos priemonę – Ieškinio pareiškimo termino trumpumas, palyginti su ginčijamo sprendimo apimtimi – Susitarimai dėl taikaus ginčų sprendimo patentų srityje – Licencinės sutartys – Technologijų įsigijimo sutartys – Išimtinio pirkimo sutartys – Potenciali konkurencija – Konkurencijos ribojimas dėl tikslo – Konkurencijos ribojimas dėl poveikio – Konkurencijos teisės ir patentų teisės derinimas – Atskirų pažeidimų arba vieno pažeidimo kvalifikavimas – Reikšmingos atitinkamo vaisto molekulės rinkos apibrėžimas – Baudos – Baudų, skirtų pagal SESV 101 ir 102 straipsnius, bendrinimas – „Nėra nusikaltimų ir bausmių be įstatymo“ principas – Pardavimų vertė – Apskaičiavimo tvarka esant pažeidimų daugetui tose pačiose rinkose“

Byloje T-691/14

Servier SAS, įsteigta Siurene (Prancūzija),

Servier Laboratories Ltd, įsteigta Wexham (Jungtinė Karalystė),

Les Laboratoires Servier SAS, įsteigta Siurene,

iš pradžių atstovaujamos QC I. S. Forrester, baristerio J. Killick, advokato O. de Juvigny ir solisitorės M. Utges Manley, vėliau J. Killick, O. de Juvigny, M. Utges Manley, advokatų J. Jourdan ir T. Reymond,

ieškovės,

palaikomos

European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations (EFPIA), įsteigtos Ženevoje (Šveicarija), atstovaujamos baristerės F. Carlin, advokatų N. Niejahr ir C. Paillard,

įstojusios į bylą šalies,

prieš

Europos Komisiją, iš pradžių atstovaujamą T. Christoforou, B. Mongin, C. Vollrath, F. Castilla Contreras ir T. Vecchi, vėliau T. Christoforou, B. Mongin, C. Vollrath, F. Castilla Contreras ir J. Norris-Usher,

atsakovę,

* Proceso kalba: prancūzų.

dėl SESV 263 straipsniu grindžiamo prašymo panaikinti 2014 m. liepos 9 d. Komisijos sprendimą C (2014) 4955 *final* dėl procedūros pagal SESV 101 ir 102 straipsnius (byla AT.39612 – Perindoprilis (*Servier*)) tiek, kiek jis susijęs su ieškovėmis, arba sumažinti tuo sprendimu joms skirtos baudos dydį

BENDRASIS TEISMAS (devintoji išplėstinė kolegija)

kurių sudaro pirmininkas S. Gervasoni (pranešėjas), teisėjai E. Bieliūnas, L. Madise, R. da Silva Passos ir K. Kowalik-Bańczyk,

posėdžio sekretorė G. Predonzani, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2017 m. birželio 6–9 d. posėdžiui,

priima šį

Sprendimą¹

I. Ginčo aplinkybės

A. Dėl ieškovių

- 1 *Servier* grupė, kurią sudaro visų pirma *Servier SAS*, t. y. Prancūzijoje įsteigta šios grupės patrunuojančioji bendrovė, *Laboratoires Servier SAS* ir *Servier Laboratories Ltd* (toliau – atskirai arba kartu – *Servier* arba ieškovės), apima pasaulinio lygio farmacijos bendroves. Išimtinę grupės patrunuojančiosios bendrovės valdymo kontrolę vykdo *Stichting FIRS*, pagal Nyderlandų teisę įsteigtas pelno nesiekiantis fondas.

B. Dėl perindoprilio ir jo patentų

1. Perindoprilis

- 2 *Servier* sukūrė perindoprilį – vaistą, naudojamą širdies ir kraujagyslių medicinoje, iš esmės skirtą gydyti padidėjusiam kraujospūdžiui ir širdies nepakankamumui, taikant angiotenziną konvertuojančio fermento (toliau – AKF) inhibicijos mechanizmą.
- 3 Perindoprilio veiklioji farmakologinė medžiaga (toliau – VFM), t. y. biologiškai aktyvi cheminė medžiaga, turinti numatytą gydomąjį poveikį, yra druskos pavidalo. Iš pradžių naudojama druska buvo erbuminas (arba tret-butilaminas), kuris yra kristalinio pavidalo dėl *Servier* taikomo jo sintezės metodo.

2. Patentas dėl molekulės

- 4 Perindoprilio molekulės patentas (patentas EP0049658, toliau – patentas 658) Europos patentų tarnyboje (EPT) užregistruotas 1981 m. rugsėjo 29 d. Patento 658 galiojimas turėjo baigtis 2001 m. rugsėjo 29 d., tačiau jo apsauga pratęsta keliose Europos Sąjungos valstybėse narėse, kaip antai Jungtinėje Karalystėje, iki 2003 m. birželio 22 d., kaip leista pagal 1992 m. birželio 18 d. Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 1768/92 dėl medicinos produktų papildomos apsaugos liudijimo sukūrimo

¹ Pateikiami tik tie šio sprendimo punktai, kuriuos Bendrasis Teismas mano tikslinga paskelbti.

(OL L 182, 1992, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 1 t., p. 200). Prancūzijoje patento 658 apsaugos galiojimas buvo pratęstas iki 2005 m. kovo 22 d., o Italijoje – iki 2009 m. vasario 13 d.

3. *Antriniai patentai*

- 5 1988 m. *Servier*, be kita ko, EPT užregistravo kelis patentus dėl perindoprilio molekulės gamybos metodų, kurių galiojimas baigėsi 2008 m. rugsėjo 16 d.: patentai EP0308339, EP0308340, EP0308341 ir EP0309324 (toliau atitinkamai – patentas 339, patentas 340, patentas 341 ir patentas 324).
- 6 Naujus patentus dėl erbumino ir jo gamybos metodų *Servier* užregistravo 2001 m., tarp jų patentas EP1294689 (vadinamasis beta patentas, toliau – patentas 689), patentas EP1296948 (vadinamasis gama patentas, toliau – patentas 948) ir patentas EP1296947 (vadinamasis alfa patentas, toliau – patentas 947).
- 7 Patentas 947 dėl erbumino alfa kristalinio pavidalo ir jo paruošimo metodo užregistruotas 2001 m. liepos 6 d., o EPT tą patentą išdavė 2004 m. vasario 4 d.
- 8 Be to, *Servier* pateikė nacionalines patentų paraiškas keliose Europos Sąjungos valstybėse narėse, kai jos dar nebuvo 1973 m. spalio 5 d. Miunchene pasirašytos ir 1977 m. spalio 7 d. įsigaliojusios Europos patentų išdavimo konvencijos (toliau – EPK) šalys. Pavyzdžiui, *Servier* pateikė patentą 947 atitinkančias patentų paraiškas Bulgarijoje (BG 107 532), Čekijos Respublikoje (PV2003-357), Estijoje (P200300001), Vengrijoje (HU225340), Lenkijoje (P348492) ir Slovakijoje (PP0149-2003). Visos atitinkamos patentų paraiškos pateiktos tą pačią dieną, t. y. 2001 m. liepos 6 d. Patentai išduoti 2006 m. gegužės 16 d. Bulgarijoje, 2006 m. rugpjūčio 17 d. Vengrijoje, 2007 m. sausio 23 d. Čekijos Respublikoje, 2007 m. balandžio 23 d. Slovakijoje ir 2010 m. kovo 24 d. Lekijoje.

4. *Antros kartos perindoprilis*

- 9 Nuo 2002 m. *Servier* pradėjo kurti antros kartos perindoprilį, gaminamą iš kitos druskos nei erbuminas, t. y. iš arginino. Šis perindoprilio argininas turėjo geresnių savybių, kiek tai susiję su saugojimo trukme (ji pailgėjo nuo dvejų iki trejų metų), stabilumu (galima naudoti vienos rūšies pakuotes visose klimato zonose) ir sandėliavimu, kuris nereikalauja jokių ypatingų sąlygų.
- 10 2003 m. vasario 17 d. *Servier* pateikė Europos patento paraišką dėl perindoprilio arginino (patentas EP1354873B, toliau – patentas 873). Patentas 873 buvo išduotas 2004 m. liepos 17 d., o galiojimo pabaiga nustatyta 2023 m. vasario 17 d. Perindoprilio arginino įvedimas į Sąjungos rinkas pradėtas 2006 m.

C. Dėl su perindopriiliu susijusių ginčų

1. *Ginčai EPT*

- 11 Dešimt generinių vaistų bendrovių, tarp jų ir *Niche Generics Ltd* (toliau – *Niche*), *Krka Tovarna Zdravil d.d.* (toliau – *Krka*), *Lupin Ltd* ir *Norton Healthcare Ltd*, *Ivax Europe* patronuojamoji bendrovė (toliau – *Ivax*), vėliau susijungusi su *Teva Pharmaceuticals Ltd* (toliau – atskirai arba kartu su kitomis *Teva* grupės bendrovėmis – *Teva*), 2004 m. pareiškė protestą EPT dėl patento 947, kad jis būtų panaikintas visas, ir pateikė motyvus, grindžiamus naujumo ir išradimo lygio nebuvimu, taip pat nepakankamu išradimo aprašymu.

- 12 2006 m. liepos 27 d. EPT Protestų skyrius patvirtino patento 947 galiojimą padarius nedidelių pradinių *Servier* reikalavimų pakeitimų (toliau – 2006 m. liepos 27 d. EPT sprendimas). Dėl šio sprendimo septynios bendrovės pareiškė apeliaciją. *Niche* pasitraukė iš protesto procedūros 2005 m. vasario 9 d., *Krka* – 2007 m. sausio 11 d., o *Lupin* – 2007 m. vasario 5 d. 2009 m. gegužės 6 d. sprendimu EPT techninė apeliacinė taryba panaikino 2006 m. liepos 27 d. EPT sprendimą ir atšaukė patentą 947. *Servier* pateiktas prašymas peržiūrėti šį sprendimą buvo atmestas 2010 m. kovo 19 d.
- 13 *Niche* 2004 m. rugpjūčio 11 d. taip pat pateikė protestą EPT dėl patento 948, tačiau 2005 m. vasario 14 d. pasitraukė iš procedūros.
- 14 2005 m. balandžio 13 d. *Teva* pradėjo protesto procedūrą dėl patento 873. Protestų skyrius atmetė šį protestą, nes *Teva* neįrodė šio patento išradimo lygio nebuvimo. *Teva* dėl šio sprendimo pareiškė apeliaciją 2008 m. gruodžio 22 d., o 2012 m. gegužės 8 d. jos atsisakė.

2. Ginčai nacionaliniuose teismuose

- 15 Be to, patento 947 galiojimą generinių vaistų bendrovės užginčijo tam tikrų valstybių narių teismuose, konkrečiai – Nyderlanduose ir Jungtinėje Karalystėje.

a) „Servier“ ginčas su „Niche“ ir „Matrix“

- 16 2004 m. birželio 25 d. Jungtinėje Karalystėje *Servier* pareiškė ieškinį dėl padirbinėjimo *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), Kanclerio skyrius, Jungtinė Karalystė (patentų kolegija), Jungtinė Karalystė) prieš *Niche*, remdamasi savo patentais 339, 340 ir 341, nes ši bendrovė Jungtinėje Karalystėje pateikė paraiškas dėl leidimų pateikti rinkai (LPR) generinį perindoprilio variantą, sukurtą bendradarbiaujant su *Matrix Laboratories Ltd* (toliau – *Matrix*) pagal 2001 m. kovo 26 d. sudarytą susitarimą (toliau – *Niche-Matrix* susitarimas). 2004 m. liepos 9 d. *Niche* pateikė *Servier* priešpriešinį ieškinį dėl patento 947 negaliojimo.
- 17 *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), Kanclerio skyrius, Jungtinė Karalystė (patentų kolegija)) posėdis dėl įtariamo pažeidimo pagrįstumo galiausiai buvo paskirtas 2005 m. vasario 7 ir 8 d., tačiau truko tik pusdienį, nes 2005 m. vasario 8 d. *Servier* ir *Niche* sudarė taikų susitarimą, kuriuo baigtas šių dviejų šalių ginčas.
- 18 *Matrix* buvo informuojama bendrovės *Niche* apie šio teismo proceso eigą ir taip pat buvo į ją įtraukta, nes *Niche* vardu pateikė parodymus *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), Kanclerio skyrius, Jungtinė Karalystė (patentų kolegija)). Beje, 2005 m. vasario 7 d. *Servier* išsiuntė oficialų laišką bendrovei *Matrix*, jame apkaltino ją pažeidus patentus 339, 340 ir 341 ir pagrasino pareikšti ieškinį dėl padirbinėjimo.
- 19 2004 m. rudenį *Servier*, be kita ko, pradėjo kurti planus įsigyti *Niche*. Šiuo tikslu *Servier* pareikalavo atlikti išankstinį auditą, kurio pirmasis etapas baigėsi 2005 m. sausio 10 d., kai ji pateikė preliminarų neįpareigojantį pasiūlymą įsigyti *Niche* kapitalą už 15–45 mln. svarų sterlingų (GBP) sumą. Pabaigus antrąjį išankstinio audito etapą, kuris vyko 2005 m. sausio 21 d., 2005 m. sausio 31 d. *Servier* žodžiu informavo *Niche*, kad nebetina jos įsigyti.

b) „Servier“ ginčai su „Ivax“ ir „Teva“

- 20 2005 m. rugpjūčio 9 d. Jungtinėje Karalystėje *Ivax* pateikė prašymą atšaukti patentą 947 *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Patents court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), Kanclerio skyrius, Jungtinė Karalystė (patentų kolegija)). Vis dėlto 2005 m. spalio mėn.

Servier ir *Ivax* nusprendė sustabdyti procesą, kol bus priimtas galutinis EPT sprendimas protesto procedūroje. *Servier* išipareigojo *Ivax*, licenciatams ir klientams per sustabdymo laikotarpį Jungtinėje Karalystėje nereikšti ieškinių, nereikalauti grąžinti pelno ar finansinės kompensacijos, išskyrus pagrįstą atlyginimą už bet kokius veiksmus, kuriais pažeistas patentas 947, ir neprašyti kompensacijos nustatant draudimą ar grąžinti produktus. Be to, *Servier* išipareigojo rūpestingai sekti procedūrą EPT ir neprašyti nustatyti laikino draudimo, pareikšdama ieškinį dėl teisių pažeidimo po to, kai EPT baigs nagrinėti procedūrą.

- 21 2007 m. rugpjūčio 15 d. Nyderlanduose *Pharmachemie BV*, *Teva* patronuojamoji bendrovė, *Rechtbank Den Haag* (Hagos apylinkės teismas, Nyderlandai) pateikė prašymą atšaukti patentą 947, patvirtintą Nyderlanduose, grindžiamą naujumo ir išradimo lygio nebuvimu ir jo neatkuriamumu. *Rechtbank Den Haag* (Hagos apylinkės teismas, Nyderlandai) šį prašymą tenkino 2008 m. birželio 11 d. *Servier* dėl šio sprendimo pateikė apeliacinį skundą 2008 m. spalio 7 d., bet vėliau nepateikė jokių kaltinimų.

c) „Servier“ ir „Krka“ ginčai

- 22 2006 m. gegužės 30 d. Vengrijoje *Servier* pateikė prašymą laikinai uždrausti prekiauti *Krka* pateiktu rinkai generiniu perindoprilio variantu dėl patentu 947 pažeidimo. Šis prašymas atmestas 2006 m. rugsėjo mėn.
- 23 2006 m. liepos 28 d. Jungtinėje Karalystėje *Servier* pateikė ieškinį dėl patentu 340 pažeidimo *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Patents court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), Kanclerio skyrius, Jungtinė Karalystė (patentų kolegija)) prieš *Krka*. 2006 m. rugpjūčio 2 d. *Servier* pateikė ir ieškinį dėl patentu 947 pažeidimo prieš *Krka*, ir prašymą nustatyti laikiną įpareigojimą. 2006 m. rugsėjo 1 d. *Krka* pateikė priešpriešinį ieškinį dėl patentu 947 panaikinimo, o 2006 m. rugsėjo 8 d. – kitą priešpriešinį ieškinį dėl patentu 340 panaikinimo. 2006 m. spalio 3 d. *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), Kanclerio skyrius, Jungtinė Karalystė (patentų kolegija)) tenkino *Servier* prašymą dėl laikino įpareigojimo ir atmetė 2006 m. rugsėjo 1 d. *Krka* pateiktą prašymą dėl suminio proceso (*motion of summary judgment*), kuriuo siekta, kad patentas 947 būtų pripažintas negaliojančiu. 2006 m. gruodžio 1 d. byla baigta nagrinėti šalims sudarius taikų susitarimą ir panaikinus laikiną įpareigojimą.

d) „Servier“ ir „Lupin“ ginčas

- 24 2006 m. spalio 18 d. *Lupin* kreipėsi į *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), Kanclerio skyrius, Jungtinė Karalystė (patentų kolegija)) dėl Jungtinėje Karalystėje patvirtinto patentu 947 negaliojimo ir dėl prašymo pripažinti, kad tas patentas nebuvo pažeistas dėl šioje šalyje jos ketinamo parduoti generinio perindoprilio varianto.

e) „Servier“ ir „Apotex“ ginčai

- 25 2006 m. rugpjūčio 1 d. Jungtinėje Karalystėje *Servier* kreipėsi į *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), Kanclerio skyrius, Jungtinė Karalystė (patentų kolegija)), pareikšdama ieškinį *Apotex Inc.* dėl teisių pažeidimo, remdamasi patentu 947 pažeidimu, nes pastaroji išleido generinę perindoprilio versiją 2006 m. liepos 28 d. *Apotex* pareiškė priešpriešinį ieškinį dėl šio patentu panaikinimo. 2006 m. rugpjūčio 8 d. *Apotex* buvo nustatytas laikinas draudimas importuoti, siūlyti parduoti ar parduoti perindoprilį. 2007 m. liepos 6 d. *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), Kanclerio skyrius, Jungtinė Karalystė (patentų kolegija)) nusprendė, kad patentas 947 negalioja dėl naujumo ir išradimo lygio nebuvimo, palyginti su patentu 341. Todėl

draudimas iš karto buvo panaikintas ir *Apotex* vėl galėjo prekiauti generiniu perindoprilio variantu Jungtinės Karalystės rinkoje. 2008 m. gegužės 9 d. *Court of Appeal (England & Wales) (Civil division)* (Apeliacinis teismas (Anglija ir Velsas), Civilinių bylų skyrius, Jungtinė Karalystė) atmetė *Servier* apeliacinį skundą dėl *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), Kanclerio skyrius, Jungtinė Karalystė (patentų kolegija)) sprendimo.

- 26 2008 m. spalio 9 d. *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas, (Anglija ir Velsas), Kanclerio skyrius, Jungtinė Karalystė (patentų kolegija)) priteisė 17,5 mln. GBP žalos atlyginimą už sumažėjusią apyvartą draudimo laikotarpiu. Vis dėlto 2011 m. kovo 29 d. *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), Kanclerio skyrius, Jungtinė Karalystė (patentų kolegija)) *Apotex* nurodė šią sumą grąžinti *Servier*, remdamasis *ex turpi causa* principu, nes pagal galiojantį Kanados patentą perindoprilio molekulė buvo saugoma iki 2018 m., o *Apotex* gamino savo vaistą ir juo prekiaavo Kanadoje. Tačiau *Court of Appeal (England & Wales) (Civil division)* (Apeliacinis teismas (Anglija ir Velsas), Civilinių bylų skyrius) panaikino šį sprendimą 2012 m. gegužės 3 d. sprendimu. 2014 m. spalio 29 d. *Supreme Court of the United Kingdom* (Jungtinės Karalystės Aukščiausiasis Teismas) atmetė *Servier* pateiktą kasacinį skundą dėl *Court of Appeal (England & Wales) (Civil division)* (Apeliacinis teismas (Anglija ir Velsas), Civilinių bylų skyrius) sprendimo.
- 27 2007 m. lapkričio 13 d. Nyderlanduose *Katwijk Farma BV*, *Apotex* patronuojamoji bendrovė, *Rechtbank Den Haag* (Hagos apylinkės teismas) pateikė ieškinį dėl Nyderlanduose patvirtinto patento 947 panaikinimo. 2007 m. gruodžio 7 d. *Servier* pateikė prašymą nustatyti *Katwijk Farma* laikiną įpareigojimą, kurį *Rechtbank Den Haag* (Hagos apylinkės teismas) atmetė 2008 m. sausio 30 d. Po to, kai išnagrinėjęs *Pharmachemie* pareikštą ieškinį *Rechtbank Den Haag* (Hagos apylinkės teismas) 2008 m. birželio 11 d. Nyderlanduose panaikino patento 947 galiojimą, *Servier* ir *Katwijk Farma* pasitraukė iš tuo metu vykusių procesų.

D. Dėl taikių susitarimų ir su patentais susijusių ginčų

- 28 *Servier* sudarė kelias sutartis dėl taikių susitarimų patentų srityje su įvairiomis generinius vaistus gaminančiomis bendrovėmis, su kuriomis ginčijosi dėl patentų. Vis dėlto ji nesudarė takaus susitarimo su *Apotex*.

1. „*Servier*“ sudarytos sutartys su „*Niche*“, „*Unichem*“ ir su „*Matrix*“

- 29 2005 m. vasario 8 d. *Servier* sudarė dvi sutartis dėl takaus susitarimo: vieną su *Niche* ir jos patronuojančiąja bendrove *Unichem Laboratories Ltd* (toliau – *Unichem*), o kitą – su *Matrix*. Tą pačią dieną *Niche* sudarė licencinę ir tiekimo sutartį su *Biogaran*, t. y. su *Laboratoires Servier* visiškai valdoma patronuojamąja bendrove.
- 30 *Servier* su *Niche* ir *Unichem* sudarytos sutarties (toliau – *Niche* sutartis) teritorinio taikymo sritis apėmė visas šalis, kuriose galiojo patentai 339, 340, 341 ir 947 (sutarties 3 straipsnis).
- 31 *Niche* sutartimi *Niche* ir *Unichem* įsipareigojo negaminti, neužsakyti, neturėti, neimportuoti, netiekti, nesiūlyti tiekti ar nedisponuoti generiniu perindopriliu, pagamintu pagal *Niche* sukurtą metodą, kuris, *Servier* nuomone, pažeidė Didžiojoje Britanijoje patvirtintus patentus 339, 340 ir 341, pagal iš esmės panašų metodą ar bet koki kitą metodą, galintį pažeisti patentus 339, 340 ir 341 (toliau – ginčijamas metodas), kol baigsis šių patentų vietinis galiojimas (sutarties 3 straipsnis). Kita vertus, *Niche* sutartyje nustatyta, kad šalys gali laisvai prekiauti pagal ginčijamą metodą pagamintu perindopriliu, nepažeisdamos patentų, kai baigsis tų patentų galiojimo laikas (sutarties 4 ir 6 straipsniai). Be to, *Niche* privalėjo iki patentų galiojimo pabaigos panaikinti, nutraukti ar sustabdyti visas jau sudarytas

sutartis dėl pagal ginčijamą metodą gaminamo perindoprilio ir dėl su šiuo perindopriliu susijusių LPR prašymų (sutarties 11 straipsnis). Beje, *Niche* ir *Unichem* įsipareigojo neteikti jokio LPR prašymo dėl perindoprilio, pagaminto pagal ginčijamą metodą, ir jokiai trečiajai šaliai nepadėti gauti tokio LPR (sutarties 10 straipsnis). Galiausiai jos turėjo susilaikyti nuo bet kokių veiksmų dėl patentų 339, 340, 341, 947, 689 ir 948 negaliojimo ar pripažinimo dėl pažeidimo nebuvimo iki jų galiojimo pabaigos, išskyrus atvejus, jeigu reiktų teisme gintis nagrinėjant ieškinį dėl patento pažeidimo (sutarties 8 straipsnis). Be to, *Niche* sutiko atsiimti EPT pateiktus protestus dėl patentų 947 ir 948 (sutarties 7 straipsnis).

- 32 Atsilygindama *Servier* įsipareigojo, pirma, nepareikšti *Niche* ar jos klientams ir *Unichem* patentais 339, 340, 341 ir 947 grindžiamo ieškinio dėl teisių pažeidimo dėl kiekvieno įtariamo pažeidimo atvejo iki *Niche* sutarties sudarymo (sutarties 5 straipsnis) ir, antra, dviem pavedimais išmokėti *Niche* ir *Unichem* 11,8 mln. GBP (sutarties 13 straipsnis). Ši suma yra atlygis už *Niche* ir *Unichem* įsipareigojimus ir „galimas esmines sąnaudas bei atsakomybes, kurias *Niche* ir *Unichem* gali patirti dėl pagal [ginčijamą] metodą gaminamo perindoprilio kūrimo programos nutraukimo“.
- 33 Be to, 2005 m. vasario 8 d. *Niche* sudarė licencinę ir tiekimo sutartį su *Biogaran* (toliau – *Biogaran* sutartis) dėl, pirma, visos LPR gauti reikalingos *Niche* turimos informacijos ir duomenų apie tris vaistus perdavimo ir, antra, dėl Prancūzijoje galiojančio LPR vienam iš jų. Už tai *Biogaran* turėjo sumokėti *Niche* negrąžinamą 2,5 mln. GBP sumą, net jeigu ji negautų LPR. Be to, *Biogaran* turėjo užsakyti *Niche* atitinkamus produktus po to, kai gaus LIR. Jeigu LPR negaunama per 18 mėn. nuo sutarties įsigaliojimo datos, ji turėjo būti automatiškai nutraukta (14.4 straipsnis), ir nė viena iš šalių neturėjo teisės į kompensaciją (14.5 straipsnis).
- 34 *Servier* ir *Matrix* sudarytos sutarties (toliau – *Matrix* sutartis) taikymo sritis apėmė visas šalis, kuriose galioja patentai 339, 340, 341 ir 947, išskyrus vieną valstybę, nepriklausančią Europos ekonominei erdvei (EEE) (*Matrix* sutarties 1 skirsnio 1 dalies xiii punktas).
- 35 Pagal šią sutartį *Matrix* įsipareigojo negaminti, neužsakyti, neturėti, neimportuoti, netiekti, nesiūlyti tiekti ar nedisponuoti perindopriliu, pagamintu pagal ginčijamą metodą, kol baigsis šių patentų vietinis galiojimo laikas (sutarties 1 ir 2 straipsniai). Kita vertus, sutartyje nustatyta, kad *Matrix* gali laisvai prekiauti pagal ginčijamą metodą pagamintu perindopriliu, nepažeisdama šių patentų, kai baigsis jų galiojimo laikas (sutarties 4 straipsnis). Be to, *Matrix* privalėjo iki patentų galiojimo pabaigos ir ne vėliau kaip 2005 m. birželio 30 d. panaikinti, nutraukti ar sustabdyti visas jau sudarytas sutartis dėl pagal ginčijamą metodą gaminamo perindoprilio ir dėl su šiuo perindopriliu susijusių LPR prašymų (sutarties 7 ir 8 straipsniai). Beje, ji įsipareigojo neteikti jokio LPR prašymo dėl perindoprilio, pagaminto pagal ginčijamą metodą, ir jokiai trečiajai šaliai nepadėti gauti tokio LPR (sutarties 6 straipsnis). Galiausiai *Matrix* turėjo susilaikyti nuo bet kokių veiksmų dėl patentų 339, 340, 341, 947, 689 ir 948 negaliojimo ar pripažinimo dėl pažeidimo nebuvimo iki jų galiojimo pabaigos, išskyrus atvejus, jeigu reiktų teisme gintis nagrinėjant ieškinį dėl patento pažeidimo (5 straipsnis).
- 36 Atsilygindama *Servier* įsipareigojo, pirma, nereikšti *Matrix* patentais 339, 340, 341 ir 947 grindžiamo ieškinio dėl teisių pažeidimo dėl kiekvieno įtariamo pažeidimo atvejo iki *Matrix* sutarties sudarymo (sutarties 3 straipsnis) ir, antra, dviem pavedimais išmokėti *Matrix* 11,8 mln. GBP (sutarties 9 straipsnis). Ši suma – atlygis už *Matrix* įsipareigojimus ir „galimas esmines sąnaudas bei atsakomybes, kurias *Matrix* gali patirti dėl pagal [ginčijamą] metodą gaminamo perindoprilio kūrimo programos nutraukimo“.

2. „*Servier*“ ir „*Teva*“ sudaryta sutartis

- 37 2006 m. birželio 13 d. *Servier* su *Teva* sudarė sutartį dėl taikaus susitarimo ir išimtinio pirkimo (toliau – *Teva* sutartis). *Teva* sutartyje nurodytas perindoprilis buvo perindopriliso erbuminas (1.12 straipsnis).

- 38 Remiantis taikaus susitarimo sąlygomis, *Teva* įsipareigojo sunaikinti visą jai priklausančią ar jos kontroliuojamą perindoprilį, skirtą parduoti Jungtinėje Karalystėje (2.2 straipsnis). Be to, *Teva* įsipareigojo Jungtinėje Karalystėje negaminti, neužsakyti, neturėti, neimportuoti, netiekti, nesiūlyti tiekti ar nedisponuoti generiniu perindopriliu, pagamintu pagal jos sukurtą metodą, kurį *Servier* laikė pažeidžiančiu patentus 947 ir 339–341, patvirtintus Jungtinėje Karalystėje, arba pažeidžiančiu šiuos patentus, kol bus nutraukta ar baigs galioti *Teva* sutartis arba minėti patentai (2.3 straipsnis). Beje, *Teva* įsipareigojo neginčyti tų patentų Jungtinėje Karalystėje per *Teva* sutarties galiojimo laikotarpį, ir buvo patikslinta, kad jai nedraudžiama dėl ginčijamų patentų dalyvauti protesto procedūroje EPT (2.4 straipsnis).
- 39 Atsilygindama už *Teva* įsipareigojimus, *Servier* įsipareigojo atsisakyti bet kokių reikalavimų *Teva* dėl galimo ankstesnio, nei įsigaliojo *Teva* sutartis, ginčijamų patentų pažeidimo Jungtinėje Karalystėje (2.1 straipsnis).
- 40 Remiantis sąlygomis dėl išimtinio pirkimo pareigos, *Teva* įsipareigojo pirkti tik iš *Servier*, kiek tai susiję su visais generinio perindoprilio, skirto platinti Jungtinėje Karalystėje visą *Teva* sutarties galiojimo laikotarpį, poreikiais (3.1 ir 1.14 straipsniai). Jeigu *Servier* netiektų, *Teva* nesuteikta jokių teisių gynimo priemonių ar galimybės nutraukti sutartį, o tik teisė į vienkartinę mėnesinę 500 000 GBP išmoką (1.8 ir 3.8.3 straipsniai).
- 41 Remiantis *Teva* sutarties bendrosiomis nuostatomis, ta sutartis buvo sudaryta trejų metų laikotarpiui ir galėjo būti atnaujinta papildomam dvejų metų laikotarpiui (8.1 ir 8.2 straipsniai). Be to, *Teva* sutarties pasirašymo metu *Servier*, pateikęs „atitinkamą sąskaitą faktūrą“, turėjo sumokėti *Teva* 5 mln. GBP sumą – kaip „įnašą padengti išlaidoms, kurių *Teva* patyrė dėl pasirengimo sudaryti šią sutartį, įskaitant ir neribojant išlaidas, susijusias su esamų jos tiekimo sutarčių nutraukimu Jungtinėje Karalystėje“ (10 straipsnis).
- 42 2007 m. vasario 23 d. *Servier* ir *Teva* sudarė *Teva* sutarties priedą (toliau – *Teva* sutarties priedas), patvirtinantį veiksmingą išimtinio pirkimo pareigos vykdymą nustatant datą, nuo kurios *Teva* galėjo pradėti platinti *Servier* tiekiamą generinį perindoprilį. Šią datą turėjo nustatyti arba vienašališkai *Servier*, arba ji turėjo sutapti su patento 947 atšaukimu ar jo galiojimo pabaiga arba data, nuo kurios *Apotex* pradės platinti generinį perindoprilį Jungtinėje Karalystėje po to, kai bus išspręstas ginčas su *Servier*.

3. „*Servier*“ ir „*Krka*“ sudarytos sutartys

- 43 2006 m. spalio 27 d. *Servier* ir *Krka* sudarė sutartį dėl taikaus susitarimo ir licencinę sutartį, kurią papildė 2006 m. lapkričio 2 d. sudarytas priedas.
- 44 Su *Krka* sudarytoje sutartyje dėl taikaus susitarimo buvo nustatyta, kad patentas 947 apims ir lygiaverčius nacionalinius patentus (B priedas).
- 45 Remiantis sudaryta sutartimi dėl taikaus susitarimo, galiojančia iki patentų 947 ar 340 galiojimo baigos ar atšaukimo, *Krka* įsipareigojo atsisakyti bet kokių esamų pretenzijų dėl patento 947 visame pasaulyje, o dėl patento 340 – Jungtinėje Karalystėje, ir ateityje neginčyti nė vieno iš šių patentų visame pasaulyje (I straipsnio ii punktas). Be to, *Krka* ir jos patronuojamosios bendrovės neturėjo teisės sukurti ar prekiauti patentą 947 pažeidžiančia generinio perindoprilio versija visą to patento galiojimo laikotarpį ir šalyse, kuriose jis galioja, išskyrus, jei bus gautas specialus *Servier* leidimas (V straipsnis). Taip pat *Krka* negalėjo tiekti tretiesiems asmenims patentą 947 pažeidžiančios generinio perindoprilio versijos, negavusi specialaus *Servier* leidimo (V straipsnio 2 dalis). Už tai *Servier* įsipareigojo atsisakyti visų visame pasaulyje prieš *Krka* pradėtų teismo procesų dėl patentų 947 ir 340 pažeidimo, įskaitant jos prašymus dėl laikino įpareigojimo (I straipsnio i punktas).

- 46 Remiantis licencine sutartimi, su *Krka* sudaryta, kol galios patentas 947 (5 straipsnis), *Servier* suteikė *Krka* „išimtinę“ ir neatšaukiamą patentu 947 licenciją naudoti, gaminti, parduoti, siūlyti parduoti, skatinti prekybą ir importuoti nuosavus gaminius, kurių sudėtyje yra kristalinis alfa erbuminas (2 straipsnis) Čekijos Respublikoje, Latvijoje, Lietuvoje, Vengrijoje, Lenkijoje, Slovėnijoje ir Slovakijoje (1 straipsnis). Už tai *Krka* turėjo sumokėti *Servier* 3 % grynos jos pardavimų visose šiose teritorijose sumos dydžio mokesčių (3 straipsnis). *Servier* turėjo teisę visose šiose valstybėse tiesiogiai ar netiesiogiai (t. y. per vieną iš savo patronuojamųjų bendrovių ar per vieną trečiąją asmenį kiekvienoje šalyje) naudoti patentą 947 (2 straipsnis).
- 47 Be to, 2007 m. sausio 5 d. *Servier* su *Krka* sudarė licencinę ir perleidimo sutartį.
- 48 Remdamasi licencine ir perleidimo sutartimi, *Krka* perdavė *Servier* dvi patentu paraiškas, kurių viena susijusi su perindoprilio sintezės metodu (WO 2005 113500), o kita – su perindoprilio farmacine forma ir sudėtimi (WO 2005 094793) (1 straipsnis). Šių patentų paraiškų saugomą technologiją *Krka* naudojo perindoprilio gamybai.
- 49 *Krka* įsipareigojo neginčyti nagrinėjamų paraiškų pagrindu išduotų patentų galiojimo (3 straipsnis).
- 50 Už šį perleidimą *Servier* sumokėjo *Krka* po 15 mln. EUR už kiekvieną iš nagrinėjamų paraiškų (2 straipsnis).
- 51 Taip pat *Servier* suteikė *Krka* neišimtinę, atšaukiamą, neperleidžiamą ir nemokamą licenciją be teisės suteikti sublicenciją (nebent patronuojamosioms bendrovėms) galimoms paraiškoms ar patentams, o šios licencijos galiojimo laikas, erdvė ir galimas jos naudojimas neriboti (4 straipsnis).

4. „Servier“ ir „Lupin“ sudaryta sutartis

- 52 2007 m. sausio 30 d. *Servier* ir *Lupin* sudarė sutartį dėl taikaus susitarimo (toliau – *Lupin* sutartis).
- 53 Abi šalys nusprendė nutraukti ginčus dėl perindoprilio (1.1, 1.2 ir 1.4 straipsniai).
- 54 Be to, *Lupin* įsipareigojo nemėginti tiesiogiai ar netiesiogiai, padėdama tretiesiems asmenims ar juos įpareigodama, siekti atšaukti, pripažinti negaliojančiu ar ginčyti patentą 947 ar bet kurį *Servier* ar jos patronuojamųjų bendrovių turimą patentą, kuriuo saugomas perindoprilis visose šalyse, išskyrus vieną šalį, kuri nėra EEE narė (1.3 straipsnis). Be to, *Lupin* ir jos patronuojamosios bendrovės įsipareigojo neparduoti ar nesiūlyti parduoti visų farmacijos produktų, kurių veikliosios farmacinės medžiagos (VFM) sudėtyje yra „perindoprilio erbumino <...> ir bet kurios jo druskos“, visose šalyse, išskyrus vieną šalį, kuri nėra EEE narė (1.6 straipsnis). Vis dėlto *Lupin* turėjo teisę prekiauti *Servier* tiekiamais produktais arba savo perindopriliu šalyse, kurių rinkose *Servier* leido prekiauti generiniu perindopriliu; arba pasibaigus visų *Servier* atitinkamų patentų galiojimo laikui – šalyse, kuriose tretieji asmenys tiekė rinkai generinį perindoprilį ir kuriose *Servier* nepateikė prašymo dėl draudimo juo prekiauti (1.6 ir 4.1 straipsniai).
- 55 Be to, *Servier* ir *Lupin*, kiek tai susiję su *Lupin* sutartimi, sudarė ir sutartį dėl intelektinės nuosavybės teisių perleidimo, ir licencinę sutartį.
- 56 Iš tikrųjų *Servier* įsigijo tris *Lupin* pateiktas patentu paraiškas dėl perindoprilio gamybos metodo:
- paraišką W0 2004/075889 (EP1603558 B1) dėl perindoprilio ir jo druskų naujo paruošimo metodo už 20 mln. EUR,
 - paraišką W0 2006/097941 (EP1861367 A) dėl naujo pažangesnio perindoprilio gryninimo metodo už 10 mln. EUR,

– paraišką W0 2005/037788 (EP1675827 A 1) dėl „kristalinio erbumino“ perindoprilio naujo paruošimo metodo už 10 mln. EUR.

- 57 Be to, *Servier* dėl šių trijų patento paraiškų suteikė *Lupin* neišimtinę, neperleidžiamą, nesuteikiančią teisės teikti sublicenciją, nemokamą, nuolatinę ir neatšaukiamą licenciją perindoprilio gamybai su nagrinėjamomis paraiškėmis susijusiose šalyse (3.1 straipsnis).
- 58 Galiausiai *Lupin* sutartyje buvo numatyta, kad per keturias savaites šalys sudarys tiekimo sutartį, tačiau ji nebuvo sudaryta.

E. Dėl įgalinančių technologijų įsigijimo

- 59 2001 m. rugsėjo 3 d. ieškovės ir *Rolabo, SL* už 10 mln. JAV dolerių (USD) sudarė pirkimo-pardavimo sutartį dėl 2001 m. liepos 24 d. pastarosios pateiktos patento paraiškos, susijusios su perindoprilio VFM ir perindoprilio VFM cheminės sudėties byla.
- 60 2004 m. lapkričio 9 d. ieškovės ir *Azad Pharmaceutical Ingredients AG* (toliau – *Azad*) už 13 374 243 EUR sudarė sutartį dėl pastarosios pateiktos patento paraiškos dėl dviejų naujų polimorfinių perindoprilio formų *delta* ir *epsilon* ir atitinkamos praktinės patirties visame pasaulyje perleidimo.
- 61 2007 m. spalio 15 d. ieškovės ir *Sandoz AG* sudarė sutarties protokolą, jame numatyta, kad už sumą, galinčią viršyti 50 mln. USD, jos įsigis *Sandoz* sukurtą perindoprilio VFM technologiją, jei paaiškės, jog ši technologija nevaržoma patentų ir pramoniniu lygiu yra gyvybingos konkurencijos šaltinis. Derybos vyko iki 2008 m. liepos mėn., tačiau galiausiai sutartis nebuvo sudaryta.

F. Dėl sektoriaus tyrimo

- 62 2008 m. sausio 15 d. Europos Bendrijų Komisija, remdamasi 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [SESV 101] ir [102] straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) 17 straipsnio nuostatomis, nusprendė pradėti tyrimą farmacijos sektoriuje, turėdama tikslą nustatyti, pirma, inovacijų, matuojamų naujų vaistų atėjimu į rinką skaičiumi, sumažėjimo šiame sektoriuje priežastis ir, antra, priežastis, dėl kurių tam tikri generiniai vaistai pavėluotai patenka į rinką.
- 63 Po konsultacijų su visuomene 2008 m. lapkričio 28 d. Komisija paskelbė preliminarų tyrimo rezultatų ataskaitą. 2009 m. liepos 8 d. ji priėmė komunikatą, jame apibendrino farmacijos sektoriaus tyrimo ataskaitą. Tame komunikate Komisija konkrečiai nurodė, kad reikia toliau stebėti patentuotus ir generinius vaistus gaminančių bendrovių sudarytus taikius susitarimus dėl ginčų patentų srityje, kad būtų galima geriau suprasti, kaip naudojamosi tomis sutartimis, ir nustatyti sutartis, dėl kurių vėluoja generinių vaistų atėjimas į rinką Sąjungos vartotojų nenaudai ir kurios gali būti pripažintos konkurencijos taisyklių pažeidimu. Vėliau Komisija priėmė šešias metines ataskaitas dėl su patentais susijusių sutarčių dėl taikaus susitarimo stebėsenos.

G. Dėl administracinės procedūros ir ginčijamo sprendimo

- 64 2008 m. lapkričio 24 d. Komisija iš anksto nepranešusi atliko patikrinimus, be kita ko, *Servier* patalpose. 2009 m. sausio mėn. Kelioms bendrovėms, tarp jų ir *Servier*, ji pateikė prašymus pateikti informacijos. 2009 m. liepos 2 d. Komisija priėmė sprendimą pradėti procedūrą.

- 65 2009 m. rugpjūčio mėn., vėliau nuo 2009 m. gruodžio mėn. iki 2012 m. gegužės mėn., Komisija *Servier* pateikė naujus prašymus pateikti informacijos. Kadangi *Servier* atsisakė atsakyti į tam tikras 2011 m. vasario 7 d. ir balandžio 11 d. prašymų pateikti informacijos dalis apie *Biogaran* sutartį, Komisija priėmė Reglamento Nr. 1/2003 18 straipsnio 3 dalimi grindžiamą sprendimą. *Servier* pateikė prašomą informaciją 2011 m. lapkričio 7 d.
- 66 2009–2012 m. *Servier* buvo kviečiama dalyvauti keliuose susitikimuose esamai padėčiai aptarti.
- 67 2012 m. liepos 27 d. Komisija priėmė pranešimą apie kaltinimus, skirtą kelioms bendrovėms, taip pat *Servier*; ši atsakė 2013 m. sausio 14 d.
- 68 2013 m. balandžio 15–18 d. išklausius suinteresuotąsias bendroves, buvo surengti nauji susitikimai esamai padėčiai aptarti ir *Servier* buvo išsiųsti nauji prašymai pateikti informacijos.
- 69 2013 m. gruodžio 18 d. Komisija leido *Servier* susipažinti su surinktais arba po pranešimo apie kaltinimus paskelbimo plačiau atskleistais įrodymais ir išsiuntė faktinių aplinkybių santrauką; į ją *Servier* atsakė 2014 m. sausio 31 d. Bylas nagrinėjantis pareigūnas galutinę ataskaitą pateikė 2014 m. liepos 7 d.
- 70 2014 m. liepos 9 d. Komisija priėmė Sprendimą C (2014) 4955 *final* dėl procedūros pagal SESV 101 ir 102 straipsnius (byla AT.39612 – Perindoprilis (*Servier*)) (toliau – ginčijamas sprendimas), apie jį ieškovėms pranešta 2014 m. liepos 11 d.
- 71 Komisija nusprendė, kad ieškovės pažeidė, pirma, SESV 101 straipsnį, nes už kompensacinį mokestį sudarė penkias sutartis dėl taikaus susitarimo patentų srityje (ginčijamo sprendimo 1–5 straipsniai), ir, antra, SESV 102 straipsnį, nes, įsigydamos technologiją ir sudarydamos penkias sutartis dėl taikaus susitarimo, parengė ir įgyvendino antikonkurencinę strategiją, apimančią Prancūzijos, Nyderlandų, Lenkijos ir Jungtinės Karalystės perindoprilio produktų rinką ir perindoprilio VFM technologijos rinką (ginčijamo sprendimo 6 straipsnis).
- 72 Už SESV 101 straipsnio pažeidimus Komisija ieškovėms skyrė šias baudas, kurių visa suma sudarė 289 727 200 EUR (ginčijamo sprendimo 7 straipsnio 1–5 dalys):
- už *Niche* sutartį 131 532 600 EUR kartu ir solidariai su *Biogaran*,
 - už *Matrix* sutartį 79 121 700 EUR,
 - už *Teva* sutartį 4 309 000 EUR,
 - už sutartis, sudarytas su *Krka*, 37 661 800 EUR,
 - už *Lupin* sutartį 37 102 100 EUR.
- 73 Už SESV 102 straipsnio pažeidimą Komisija ieškovėms skyrė 41 270 000 EUR baudą (ginčijamo sprendimo 7 straipsnio 6 dalis).

II. Procesas ir šalių reikalavimai

- 74 2014 m. rugsėjo 21 d. Bendrojo Teismo kanceliarija gavo šį ieškovių ieškinį.
- 75 Ieškovės Bendrojo Teismo prašo:
- visiškai arba iš dalies panaikinti ginčijamo sprendimo 1–8 straipsnius, kiek jie su jomis susiję,

- nepatenkinus pirmojo reikalavimo, panaikinti joms skirtas baudas arba labai reikšmingai sumažinti jų dydžius,
 - leisti joms pasinaudoti visišku ar daliniu ginčijamo sprendimo panaikinimu išnagrinėjus *Biogaran* ir kitų šio sprendimo adresąčių pareikštus ieškinius,
 - priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.
- 76 Komisija Bendrojo Teismo prašo:
- atmesti ieškinį,
 - priteisti iš ieškovių bylinėjimosi išlaidas.
- 77 2015 m. vasario 2 d. pateiktu aktu *European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations* (EFPIA) (toliau – EFPIA arba įstojusi į bylą šalis) paprašė leisti įstoti į bylą palaikyti ieškovių reikalavimų.
- 78 Ieškovės ir Komisija paprašė užtikrinti konfidencialumą EFPIA atžvilgiu tam tikrose ieškinių, atsiliepimo į ieškinį, dubliko, tripliko, atsakymo dėl tam tikrų proceso organizavimo priemonių, pastabų dėl šių atsakymų ir ieškovių pastabų dėl įstojimo į bylą paaiškinimo dalyse.
- 79 2015 m. spalio 14 d. Bendrojo Teismo antrosios kolegijos pirmininko nutartimi EFPIA leista įstoti į šią bylą palaikyti ieškovių reikalavimų. Kadangi EFPIA nepateikė prieštaravimų dėl prašymų užtikrinti konfidencialumą, Bendrasis Teismas nenagrinėjo jų pagrįstumo.
- 80 Įstojusi į bylą šalis Bendrojo Teismo prašo:
- panaikinti ginčijamą sprendimą, kiek jis susijęs su ieškovėmis,
 - priteisti iš Komisijos įstojusios į bylą šalies patirtas bylinėjimosi išlaidas.
- 81 Pritaikius Bendrojo Teismo procedūros reglamento 89 straipsnio 3 dalies a ir d punktuose nustatytas proceso organizavimo priemones, Komisijai pasiūlyta raštu atsakyti į klausimus ir pateikti dokumentus, susijusius būtent su Konkurenciją ribojančios veiklos ir dominavimo patariamojo komiteto konsultacija, baudos dydžio apskaičiavimu ir duomenimis apie sutartis, sudarytas su *Krka*, kurioms ginčijamame sprendime taikytas konfidencialumas. Komisija pateikė atsakymus per nustatytą terminą.
- 82 Pakeitus Bendrojo Teismo kolegijų sudėtį, teisėjas pranešėjas buvo paskirtas į devintąją kolegiją, todėl ši byla paskirta šiai kolegijai.
- 83 Atsižvelgdamas į devintosios kolegijos siūlymą ir remdamasis Procedūros reglamento 28 straipsniu Bendrasis Teismas nusprendė perduoti bylą nagrinėti išplėstinei kolegijai.
- 84 Teisėjo pranešėjo siūlymu Bendrasis Teismas nusprendė pradėti žodinę proceso dalį ir, taikydamas Procedūros reglamento 89 straipsnio 3 dalies a punkte numatytas proceso organizavimo priemones, šalims raštu pateikė klausimus, prašydamas į juos atsakyti per teismo posėdį.
- 85 2017 m. vasario 24 d. Bendrasis Teismas, remdamasis Procedūros reglamento 89 straipsnio 3 dalies e punktu, šalis iškviėtė dalyvauti Bendrojo Teismo devintosios išplėstinės kolegijos pirmininko ir teisėjo pranešėjo neoficialiame susirinkime, kad būtų aptarta teismo posėdžio eigų tvarka ir konfidencialumo taikymas tam tikriems duomenims. Ieškovės ir Komisija dalyvavo šiame 2017 m. gegužės 3 d. Bendrajame Teisme vykusiame susirinkime.

- 86 Šalys buvo išklausytos ir atsakė į Bendrojo Teismo raštu ir žodžiu pateiktus klausimus per 2017 m. birželio 6–9 d. posėdį.

III. Dėl teisės

A. Dėl priimtimumo

1. Dėl trečiojo reikalavimo priimtimumo

a) Šalių argumentai

(Praleista)

b) Bendrojo Teismo vertinimas

- 89 Remiantis suformuota jurisprudencija, ieškinių priimtimumo reikalavimai yra viešąja tvarka grindžiamas nepriimtimumo pagrindas, kurį Sąjungos teismas prireikus gali ir turi tikrinti *ex officio* (2002 m. kovo 21 d. Sprendimo *Joynson / Komisija*, T-231/99, EU:T:2002:84, 154 punktas ir 2005 gruodžio 14 d. Sprendimo *Honeywell / Komisija*, T-209/01, EU:T:2005:455, 53 punktas). Todėl, net jeigu Komisija tik atsakydama į Bendrojo Teismo per teismo posėdį pateiktą klausimą ginčijo ieškovių pateiktą trečiąjį reikalavimą, nors to nepadarė rašytiniuose dokumentuose, Bendrasis Teismas turi nagrinėti jo priimtimumą *ex officio*.
- 90 Remiantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo Statuto 21 straipsnio pirma pastraipa, taikoma procesui Bendrajame Teisme pagal to paties Statuto 53 straipsnio pirmą pastraipą ir 1991 m. gegužės 2 d. Bendrojo Teismo procedūros reglamento, taikyto ieškinio pareiškimo momentu, 44 straipsnio 1 dalies c ir d punktus, kiekviename ieškinyje turi būti nurodytas ginčo dalykas, reikalavimai ir pagrindų, kuriais remiamasi ieškinyje, santrauka. Šiuo reikalavimu siekiama, kad būtų pateikti pakankamai aiškūs ir tikslūs duomenys, kad atsakovas galėtų tinkamai gintis, o Sąjungos teismas – vykdyti teisminę kontrolę, prireikus be jokios kitos pagrindžiančios informacijos (1995 m. birželio 29 d. Sprendimo *ICI / Komisija*, T-37/91, EU:T:1995:119, 42 punktas; 2000 m. vasario 24 d. Sprendimo *ADT Projekt / Komisija*, T-145/98, EU:T:2000:54, 66 punktas ir 2004 m. kovo 16 d. Sprendimo *Danske Busvognmænd / Komisija*, T-157/01, EU:T:2004:76, 45 punktas). Taigi, kaip per teismo posėdį tvirtino Komisija, ieškinyje pateikta bendro pobūdžio nuoroda į kitame, susijusioje byloje pareikštame, ieškinyje pateiktus pagrindus ir argumentus neatitinka šio reikalavimo (2011 m. kovo 24 d. Sprendimo *Legris Industries / Komisija*, T-376/06, nepaskelbtas Rink., EU:T:2011:107, 32 punktas).
- 91 Vis dėlto pažymėtina, jog Sąjungos teismas galėjo nuspręsti, kad ieškinyje aiškiai nenurodyti pagrindai gali būti laikomi tinkamai nurodytais dėl to, kad padaryta nuoroda į kitoje byloje pateiktus pagrindus, jeigu ieškovas padarė nuorodą į savo rašytinius dokumentus kitoje byloje (žr. 2005 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Honeywell / Komisija*, T-209/01, EU:T:2005:455, 61 ir 62 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją). Šie atvejai apėmė situacijas, kuriose šalys, pareigūnai ir jiems atstovaujantys advokatai buvo tie patys. Tačiau Bendrasis Teismas mano, kad pripažinus ieškinyje aiškiai nenurodytus pagrindus priimtinais dėl to, kad jais rėmėsi tretieji asmenys kitoje byloje, į kurią padaryta nuoroda, būtų leidžiama išvengti imperatyvių reikalavimų, nustatytų Europos Sąjungos Teisingumo Teismo Statuto 21 straipsnyje ir 1991 m. gegužės 2 d. Bendrojo Teismo procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalyje (šiuo klausimu žr. 2005 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Honeywell / Komisija*, T-209/01, EU:T:2005:455, 63 ir 64 punktus; 2012 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Dura Vermeer Infra / Komisija*, T-352/06, nepaskelbtas Rink., EU:T:2012:483, 25 ir 26 punktus; 2012 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Koninklijke BAM Groep / Komisija*, T-355/06, nepaskelbtas Rink., EU:T:2012:486, 26 ir 27 punktus ir 2012 m.

rugsėjo 27 d. Sprendimo *Heijmans / Komisija*, T-360/06, nepaskelbtas Rink., EU:T:2012:490, 25 ir 26 punktus). Galiausiai primintina, kad kiekviena šalis pati atsako už savo pateiktų procesinių dokumentų turinį, o ši taisyklė įtvirtinta, be kita ko, 1991 m. gegužės 2 d. Procedūros reglamento 43 straipsnio 1 dalyje (šiuo klausimu žr. 1995 m. birželio 29 d. Sprendimo *ICI / Komisija*, T-37/91, EU:T:1995:119, 46 punktą ir 2005 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Honeywell / Komisija*, T-209/01, EU:T:2005:455, 66 punktą). Taigi šiuo atveju nustatyta, kad ieškovės pageidauja remtis panaikinimu, kuris galbūt bus taikomas tretiesiems asmenims, todėl nenurodė nei šalių, nei jų atstovų tapatybės.

92 Be to, primintina, kad konkurencijos byloje kelių įmonių atžvilgiu priimtas sprendimas, nors ir priimtas bei paskelbtas kaip vienas sprendimas, laikytinas kelių individualių sprendimų, kuriuose dėl kiekvienos įmonės adresatės konstatuojamas teisės pažeidimo ar pažeidimų padarymas ir prireikus skiriama bauda, junginiu (šiuo klausimu žr. 1999 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Komisija / AssiDomän Kraft Products ir kt.*, C-310/97 P, EU:C:1999:407, 49 punktą ir 2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. / Komisija*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, EU:C:2002:582, 100 punktą). Teisingumo Teismas nusprendė, kad, jei sprendimo adresatas ketina pareikšti ieškinį dėl panaikinimo, Sąjungos teismas sprendžia tik dėl su juo susijusių sprendimo dalių, o sprendimo dalys, susijusios su kitais sprendimo adresatais, nėra Sąjungos teismo sprendžiamo ginčo dalykas (1999 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo *Komisija / AssiDomän Kraft Products ir kt.*, C-310/97 P, EU:C:1999:407, 53 punktas; 2011 m. kovo 29 d. Sprendimo *ArcelorMittal Luxembourg / Komisija ir Komisija / ArcelorMittal Luxembourg ir kt.*, C-201/09 P–C-216/09 P, EU:C:2011:190, 142 punktas ir 2013 m. liepos 11 d. Sprendimo *Team Relocations ir kt. / Komisija*, C-444/11 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2013:464, 66 punktas). Todėl Teisingumo Teismas iš esmės mano, kad sprendimo dėl panaikinimo pagrindas negali būti taikomas asmenims, kurie nebuvo bylos šalys, tad jų atžvilgiu bet kuriuo atveju negalėjo būti priimtas sprendimas (1999 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo *Komisija / AssiDomän Kraft Products ir kt.*, C-310/97 P, EU:C:1999:407, 55 punktas). Taigi individualaus sprendimo panaikinimas yra *erga omnes* poveikio ir taikomas visiems, tačiau, kitaip nei visuotinai taikomo akto panaikinimo atveju, juo gali pasinaudoti ne visi (žr. 2015 m. liepos 15 d. Sprendimo *Emesa-Trefilería ir Industrias Galycas / Komisija*, T-406/10, EU:T:2015:499, 126 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

93 Vis dėlto Teisingumo Teismas patikslino šį principą 2013 m. sausio 22 d. Sprendime *Komisija / Tomkins* (C-286/11 P, EU:C:2013:29, 43–49 punktai); jame nusprendė, kad, kai patronuojančiosios bendrovės atsakomybė kyla tik dėl patronuojamosios bendrovės atsakomybės ir šios dvi bendrovės tuo pačiu metu buvo pareiškusios ieškinius, kurių dalykas toks pats, Bendrasis Teismas nepriėmė sprendimo *ultra petita* dėl to, kad atsižvelgė į bylos, kurioje patronuojamoji bendrovė pareiškė ieškinį, baigtį, ir panaikino ginčijamą sprendimą, kiek jis susijęs su nagrinėtu laikotarpiu, patronuojančiosios bendrovės atžvilgiu, nors pastaroji ginčijo ne visą pažeidimo padarymo laikotarpį, o patronuojamoji bendrovė – visą. Vis dėlto Teisingumo Teismas nusprendė, kad norint taikyti tokį sprendimo variantą dėl baudos, skirtos patronuojančiajai bendrovei, kurios atsakomybė kyla tik dėl patronuojamosios bendrovės atsakomybės, būtina tenkinti specialius reikalavimus, be kita ko, kad abi bendrovės būtų nurodžiusios pagrindus, kurių „tas pats dalykas“, ir kad patronuojančioji bendrovė, kuri yra ieškovė, remtųsi tokiomis aplinkybėmis (šiuo klausimu žr. 2013 m. liepos 11 d. Sprendimo *Team Relocation / Komisija*, C-444/11 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2013:464, 66 punktą).

94 Vis dėlto Teisingumo Teismas neapibėžė sąvokos „tas pats dalykas“, jis pateikė išsamesnę poziciją dėl klausimo, ar konkrečios aplinkybės, kaip antai nagrinėtos 2013 m. sausio 22 d. Sprendime *Komisija / Tomkins* (C-286/11 P, EU:C:2013:29), buvo susijusios su viešąja tvarka ir teismas jas turėjo nurodyti *ex officio*. Pirmiausia jis tokį sprendimą taikė tada, kai abi bendrovės ginčijo pažeidimo trukmę ir sutapo bent dalis to ginčijamo laikotarpio (2013 m. sausio 22 d. Sprendimo *Komisija / Tomkins*, C-286/11 P, EU:C:2013:29, 43 ir 44 punktai). Tačiau jis paliko galioti Bendrojo Teismo sprendimą, kuris laikėsi šios pozicijos, kai patronuojamajai bendrovei buvo sumažintas jai skirtos baudos dydis, remiantis tuo, kad netinkamai atsižvelgta į jos bendradarbiavimą pagal atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo tvarką, nuspręsdamas, kad tuo atveju patronuojančioji bendrovė subsidiariai prašė sumažinti solidariai su ja patronuojamajai bendrovei skirtos baudos dydį ir kad tam tikrais jos

pateiktais pagrindais „siektą būtent pagrįsti tokį sumažinimą“ (2013 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *Alliance One International / Komisija*, C-679/11 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2013:606, 103–107 punktai). Galiausiai 2015 m. rugsėjo 17 d. Sprendime *Total / Komisija* (C-597/13 P, EU:C:2015:613, 31–42 punktai) Teisingumo Teismas iš dalies pakeitė Bendrojo Teismo sprendimą, nes dėl patronuojančiosios bendrovės priimtame sprendime nebuvo atsižvelgta į jos patronuojamajai bendrovei sumažintą baudą kitame tą pačią dieną priimtame sprendime dėl Komisijos taikyto baudos apskaičiavimo metodo nustatant dauginimo koeficientą už pažeidimo trukmę. Vis dėlto patronuojančioji bendrovė nesirėmė tokiu pagrindu (nors ji ginčijo pažeidimo trukmę) ir Bendrojo Teismo neprašė sumažinti jai skirtos baudos dydžio, jeigu ta bauda bus sumažinta jos patronuojamajai bendrovei.

- 95 Šiuo atveju *Biogaran*, *Servier* patronuojamoji bendrovė, taip pat pareiškė ieškinį (byla, kurioje jau priimtas Sprendimas *Biogaran / Komisija* (T-677/14)) dėl ginčijamo sprendimo 1, 7 ir 8 straipsnių. Tačiau, kaip per teismo posėdį priminė Komisija, šiuo atveju nagrinėjamos aplinkybės skiriasi nuo nagrinėtų byloje, kurioje priimtas 2013 m. sausio 22 d. Sprendimas *Komisija / Tomkins* (C-286/11 P, EU:C:2013:29), ir vėlesnėje jursiprudencijoje būtent tuo, kad ieškovių atsakomybė kyla ne tik dėl jų patronuojamosios bendrovės *Biogaran* atsakomybės (ginčijamo sprendimo 3006–3013 konstatuojamosios dalys). Be to, bet kuriuo atveju byloje, kurioje jau priimtas Sprendimas *Biogaran / Komisija* (T-677/14), *Biogaran* pareikštas ieškinys atmestas, todėl ieškovių prašymas dėl galimybės pasinaudoti *Biogaran* naudai galimu taikyti panaikinimu neperspektyvus.
- 96 Ieškovės tvirtino ir tai, kad jos turėtų galėti pasinaudoti galimu kitai ginčijamo sprendimo adresatei taikytinu panaikinimu, kad „būtų išvengta skirtingo teisiniu ir faktiniu požiūriu tapačių situacijų vertinimo“. Tiek vienodo požiūrio principas, tiek „bendra nuoseklumo pareiga“ reikalauja laikytis šio požiūrio.
- 97 Šiuo klausimu primintina, kad vienodo požiūrio principas yra bendrasis Sąjungos teisės principas, įtvirtintas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 20 ir 21 straipsniuose, ir pagal jį reikalaujama, kad panašios situacijos nebūtų vertinamos skirtingai, o skirtingos – vienodai, jei toks vertinimas negali būti objektyviai pagrįstas (žr. 2010 m. rugsėjo 14 d. Sprendimą *Akzo Nobel Chemicals ir Akros Chemicals / Komisija ir kt.*, C-550/07 P, EU:C:2010:512, 54 ir 55 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija). Tačiau konkurencijos bylose kelių įmonių atžvilgiu priimtas sprendimas, nors ir priimtas bei paskelbtas kaip vienas sprendimas, laikytinas kelių individualių sprendimų, kuriuose dėl kiekvienos įmonės adresatės konstatuojamas teisės pažeidimo ar pažeidimų padarymas ir prireikus skiriama bauda, junginiu (žr. šio sprendimo 92 punktą). Taigi *a priori*, išskyrus išimtis, šių įmonių padėtis skiriasi. Todėl vienodo požiūrio principas lemia tai, kad Sąjungos teismas negali nukrypti nuo reikalavimų priimtinumą reglamentuojančių procesinių normų, vienai konkurencijos teisės srityje priimto sprendimo įmonei adresatei leisdamas pasinaudoti panaikinimu, kuris taikytas kitai to sprendimo adresatei, remdamasis tik pastarosios nurodytais pagrindais.
- 98 Be to, Bendrojo Teismo pareiga motyvuoti sprendimus negali būti taip išplėsta, kad jis turėtų vienoje byloje priimtą sprendimą pateisinti, atsižvelgdamas į kitą sprendimą, priimtą kitoje jo nagrinėtoje byloje, net jeigu ji susijusi su tuo pačiu sprendimu (šiuo klausimu žr. 2013 m. liepos 11 d. Sprendimo *Team Relocation / Komisija*, C-444/11 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2013:464, 66 punktą).
- 99 Iš to, kas išdėstyta, matyti, jog ieškovių trečiasis reikalavimas, kuriuo jos siekia pasinaudoti galimu kitoms ginčijamo sprendimo adresatėms pritaikytu panaikinimu, remdamosi šių pateiktais pagrindais, nepriimtinas. Jeigu šis reikalavimas būtų priimtinas, šiuo atveju jis turėtų būti atmestas kaip nepagrįstas, nes ieškovės savo naudai negali pagrįstai remtis, kaip tai matyti iš šio sprendimo 92–98 punktų, kitų ginčijamo sprendimo adresatų naudai priimtu sprendimu.

2. Dėl tam tikrų ieškinio priedų priimtinumų

a) Šalių argumentai

(Praleista)

b) Bendrojo Teismo vertinimas

- 102 Visų pirma, Komisija teigia, jog ieškinio A 2 ir A3 priedai nepriimtini, remiantis *iura novit curia* principu. Priedai turi tik įrodomąją ir pagalbinę reikšmę, jais negali būti naudojamosi, siekiant remtis Sąjungos teisės norma ar ją aiškinti; tai gali daryti tik Bendrasis Teismas. Komisija remiasi 2011 m. liepos 5 d. Sprendimu *Edwin / OHMI* (C-263/09 P, EU:C:2011:452, 53 punktas) ir 2013 m. kovo 20 d. Sprendimu *El Corte Inglés / OHMI – Chez Gerard (CLUB GOURMET)* (T-571/11, EU:T:2013:145, 35 punktas), kuriuose nurodyta, kad *iura novit curia* principas taikomas tik Sąjungos teisei, o ne nacionalinei teisei. Primintina, jog šis principas reiškia, kad teisės akto turinį nustato tik teismas, o ne šalys. Jurisprudencijoje šis principas taikytas siekiant akcentuoti, kad, nors nagrinėdamas šalių apibrėžtą ginčą Sąjungos teismas turi nuspręsti tik dėl šalių prašymo, jis neturi apsiriboti tik jų nurodytais argumentais, pateiktais reikalavimams pagrįsti, antraip teismui kartais galėtų prireikti grįsti savo sprendimą klaidingais teisiniais vertinimais (2004 m. rugsėjo 27 d. Nutarties *UER / M6 ir kt.*, C-470/02 P, nepaskelbta Rink., EU:C:2004:565, 69 punktas; 2006 m. birželio 13 d. Nutarties *Mancini / Komisija*, C-172/05 P, EU:C:2006:393, 41 punktas; 2010 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Švedija ir kt. / API ir Komisija*, C-514/07 P, C-528/07 P ir C-532/07 P, EU:C:2010:541, 65 punktas ir 2010 m. liepos 8 d. Sprendimo *Komisija / Putterie-De-Beukelaer*, T-160/08 P, EU:T:2010:294, 65 punktas). Be to, remiantis šiuo principu, aiškinant teisės akto turinį netaikomas principas, pagal kurį šalys gali laisvai apibrėžti ginčo dalyką, todėl Sąjungos teismas neprivalo atskleisti šalims savo aiškinimo, kad jos šiuo klausimu galėtų pateikti savo nuomonę (žr. 2009 m. spalio 5 d. Sprendimo *Komisija / Roodhuijzen*, T-58/08 P, EU:T:2009:385, 36 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją), tačiau teismas turi vykdyti pareigą šalims suteikti galimybę žinoti tiek faktines, tiek teises bylos aplinkybes, nuo kurių priklauso bylos baigtis, ir pagal rungimosi principą dėl jų pareikšti savo poziciją (2009 m. gruodžio 2 d. Sprendimo *Komisija / Airija ir kt.*, C-89/08 P, EU:C:2009:742, 56 punktas). Vis dėlto šis principas nereiškia, kad su Sąjungos teisės aiškinimu susiję ieškinio priedai nepriimtini.
- 103 Be to, Komisijos nurodytas nepriimtumas, atrodo, motyvuotas faktu, kad abiejuose nagrinėjamuose prieduose pateiktos ieškovių naudai priimtoms advokatų F. G. Jacobs ir F. Macken nuomonės, tačiau gerai žinoma, kad jie yra buvę Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nariai. Per teismo posėdį paklausta, ar ginčydama taip pateiktų teisinių nuomonių priimtinumą Komisija ketino remtis tuo, kad šie buvę Teisingumo Teismo nariai pažeidė savo pareigas, nustatytas Europos Sąjungos Teisingumo Teismo narių ir buvusių narių elgesio kodekse (OL C 223, 2007, p. 1), konkrečiai – šio Elgesio kodekso 6 straipsnyje, susijusiam su narių įsipareigojimu baigus eiti savo pareigas, Komisija atsakė, kad tokio ketinimo neturėjo. Bendrasis Teismas tai pažymėjo posėdžio protokole.
- 104 Subsidiariai Komisija tvirtino, kad, remiantis jurisprudencija, ieškinio priede pateikta teisinė nuomonė priimtina tik tiek, kiek ja siekiama pagrįsti ir papildyti esminius elementus, kurie turi būti pateikti ieškinyje, jeigu atitinkamos pridėtų dokumentų pastraipos pažymėtos ir nurodytos ieškinyje. Tačiau šiuo atveju, kiek tai susiję su tam tikrais pagrindais, ieškinio A2 ir A3 priedų tekstas ar juose nurodyti argumentai susiję su esme, o galbūt tai net ieškovių argumentų visuma.
- 105 Šiuo klausimu primintina, kad, atsižvelgiant į šio sprendimo 90 punkte nurodytą jurisprudenciją, remiantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo Statuto 21 straipsnio pirma pastraipa ir 1991 m. gegužės 2 d. Bendrojo Teismo procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punktu, kiekviename ieškinyje turi būti nurodytas ginčo dalykas, reikalavimai ir pagrindų, kuriais remiamasi ieškinyje,

santrauka, ir tam, kad ieškinys būtų priimtinas, reikia, kad svarbiausios faktinės ir teisinės aplinkybės, kuriomis jis pagrįstas, būtų bent jau trumpai, bet nuosekliai ir suprantamai nurodytos pačiame ieškinio tekste.

- 106 Nors ieškinio turinys specifiniais klausimais gali būti pagrįstas ir papildytas pateikiant nuorodas į prie jo pridėtų dokumentų ištraukas, bendroji nuoroda į kitus dokumentus, netgi ieškinio priedus, negali kompensuoti pagrindinių teisinių argumentų nebuvimo, kurie pagal primintas nuostatas turi būti nurodyti pačiame ieškinyje. Be to, Bendrasis Teismas neprivalo prieduose ieškoti ir nustatyti pagrindų ir argumentų, kuriuos jis galėtų laikyti pagrindžiančiais ieškinį, nes priedai atlieka tik įrodomąją ir pagalbinę funkciją (žr. 2007 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Microsoft / Komisija*, T-201/04, EU:T:2007:289, 94 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Todėl šiuo atveju Bendrasis Teismas gali atsižvelgti į ieškinio A2 ir A3 priedus tik tiek, kiek jie pagrindžia arba papildo pagrindus arba argumentus, aiškiai nurodytus ieškinyje, ir tik tais atvejais, kai Bendrasis Teismas gali tiksliai nustatyti, kurios konkrečiai iš juose nurodytų aplinkybių pagrindžia arba papildo šiuos pagrindus arba argumentus (2007 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Microsoft / Komisija*, T-201/04, EU:T:2007:289, 99 punktas).
- 107 Konkrečiau kalbant apie ieškinio A2 priedą, reikia konstatuoti, kad, priešingai, nei teigė Komisija, esminiai ieškovų argumentai iš tikrųjų pateikti ieškinio tekste ir kad šiame priede nurodytos aplinkybės tik konkrečiais klausimais pagrindžia ir papildo ieškinio tekste nurodytus pagrindus ir argumentus, o Bendrasis Teismas nesunkiai gali juos surasti.
- 108 Kiek tai susiję su ieškinio 103 punktu, jame ieškovės nurodė, jog ginčijamame sprendime pripažinta, kad konkurentų taikiais susitarimais, susijusiais su ginčais dėl patentų, apskritai siekta teisėto tikslo ir kad tam tikros valstybės narės skatino naudotis taikiais susitarimais. Ieškinio A2 priedo 24 punkte, į kurį padaryta nuoroda ieškinio 103 punkte, taip pat nurodyta, kad taikūs susitarimai dėl ginčų yra svarbus viešasis interesas, kad daugybėje nacionalinės teisės sistemų jie skatinami, netgi reikalaujama mėginti siekti taikaus susitarimo, kad būtų galimybė kreiptis į teismą, ir kad ginčijamas sprendimas tiek, kiek juo ribojama teisė sudaryti taikų susitarimą dėl ginčo, prieštarauja šiai politikai ir lemia nereikalingas šalių ir teismų patiriamas išlaidas. Kadangi ieškovės ieškinio A2 priedo 24 punkte nurodė argumentus, kurie tik pagrindžia ir papildo ieškinio tekste aiškiai nurodytas aplinkybes, šie argumentai priimtini.
- 109 Kiek tai susiję su ieškinio 29 ir 818 punktais, dėl kurių Komisija tvirtino, kad ieškovės tik padarė nuorodą į advokato F.G. Jacobs nuomonę, pažymėtina, kad ieškinio 816–822 punktuose ieškovės išsamiai nurodė motyvus, dėl kurių Komisija, jų nuomone, negalėjo joms skirti baudos, nes ji laikėsi neįprastos ir nenusipėjamos pozicijos, ir kad ieškinio A2 priedo 70 ir 76 punktuose šiuo klausimu nepateikta naujų argumentų ar samprotavimų.
- 110 Kiek tai susiję su ieškinio 147 punktu, kuriame ieškovės nurodė, kad požiūris, kurį jos siūlo taikyti siekiant nustatyti SESV 101 straipsniui prieštaraujančias sutartis dėl taikaus susitarimo, nuosekliai atitinka poziciją, kurios laikytasi 2013 m. birželio 17 d. *Supreme Court of the United States* (Jungtinių Amerikos Valstijų Aukščiausiasis Teismas) sprendime *Federal Trade Commission prieš Actavis* (570 U. S. (2013); toliau – Sprendimas *Actavis*), reikia konstatuoti, kad šio punkto 153 išnašoje padaryta nuoroda į ieškinio A2 priedo 32 ir 33 punktus. Šio priedo 32 punkte ieškovės tik pagrindė šį argumentą, o šio priedo 33 punkte jos tik tvirtina, kad Sprendimo *Actavis* taikymo sritis negali būti ribojama tik nacionalinio konteksto, nesusijusio su Sąjungos teise, ir kad *Supreme Court of the United States* (Jungtinių Amerikos Valstijų Aukščiausiasis Teismas) nuomonė verta ypatingos pagarbos, turint omenyje jo reputaciją ir patirtį konkurencijos teisės srityje. Todėl šie argumentai priimtini.
- 111 Kiek tai susiję su ieškinio A3 priedu, reikia konstatuoti, kad, kaip tvirtino Komisija, nors ieškinio 11 punkte ieškovės teigia, jog Komisijos požiūris į intelektinės nuosavybės teises nėra neutralus, vis dėlto jos tik daro nuorodą į ieškinio A3 priedo 8, 15, 31, 34 ir 41 punktus, kuriuose F. Macken plėtoja argumentus, susijusius su būtinumu atskirti skirtingas intelektinės nuosavybės sritis dėl to, kad patentų

monopolio suteikimas kompensuoja tai, kad Komisija ginčijamame sprendime visuomenei atskleidė išradimą, klaidingai vartojo rinkos išimtinumo sąvoką ir neteisingai aiškino EPK. Todėl šie argumentai nepriimtini, išskyrus argumentą, susijusį su aplinkybe, kad patentų monopolio suteikimas yra kompensacija už išradimo atskleidimą visuomenei. Iš tikrųjų ieškinio 67 punkte ieškovės užsimena apie tai, kad Komisija „visiškai ignoravo šį esminį patentų aspektą, t. y. jų paskelbimą, siekiant paskleisti išradimus“.

- 112 Be to, ieškinio 68 punkte ieškovės tvirtino, kad Komisija cituodama iškraipė *Court of Appeal (England & Wales) (Civil division)* (Apeliacinis teismas (Anglija ir Velsas), Civilinių bylų skyrius) teisėjo teiginius, pateiktus 2008 m. gegužės 9 d. Sprendime, kuriuo atmetas *Servier* pateiktas apeliacinis skundas dėl *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), Kanclerio skyrius, Jungtinė Karalystė (patentų kolegija)) sprendimo, ir kaltina Komisiją, kad ji neatsižvelgė į profesoriaus S. pranešimą šiuo klausimu, pateiktą atsiliepime į pranešimą apie kaltinimus. Be to, jos daro nuorodą į ieškinio A3 priedo 113–117 punktus. Šiuose punktuose F. Macken ne tik papildė ar išplėtojo šiuos argumentus, bet ir pateikė argumentus, susijusius su tuo, kad Komisija neteisingai naudojo įrodymus, kuriais remdamasi padarė išvadą dėl patento 947 negaliojimo. Taigi ji plėtoja argumentus, kuriais siekiama paneigti Komisijos aiškinimą dėl ieškovės direktorės patentų klausimais parodymų, nurodytų ginčijamo sprendimo 127 ir 185 konstatuojamosiose dalyse, *Krka* teisės patarėjo parodymų, nurodytų to sprendimo 883 konstatuojamojoje dalyje, ir *Krka* direktoriaus, atsakingo už pardavimą Vakarų Europoje, parodymų, nurodytų to paties sprendimo 895 konstatuojamojoje dalyje. Todėl šie argumentai nepriimtini.
- 113 Kiek tai susiję su ieškinio 76 punktu, reikia konstatuoti, kad, kaip akcentuoja Komisija, nors ieškovės ieškinio 79 išnašoje paminėjo, jog oficialių pranešimų siuntimas buvo teisėtas, jos tik padarė nuorodą į ieškinio A3 priedo 58–67 punktus, kad nurodytų motyvus, leidžiančius konstatuoti, kad toks siuntimas teisėtas. Taigi ieškinio A3 priede dėl šio klausimo pateikti argumentai nepriimtini.
- 114 Ieškinio 103 punkte ieškovės tik nurodė, jog ginčijamame sprendime pripažinta, kad konkurentų taikiais susitarimais, susijusiais su ginčais dėl patentų, apskritai siekta teisėto tikslo ir kad tam tikros valstybės narės skatino naudotis taikiais susitarimais. Tačiau ieškinio A3 priedo 50–54 punktuose, į kuriuos daroma nuoroda ieškinio 103 punkte (113 išnaša), Komisija kaltinama tuo, kad nepakankamai įvertino pasaulyje taikomą taikių susitarimų praktiką, kuri išsamiai aptarta.
- 115 Dubliko 46 punkte ieškovės tvirtino, jog idėja, pagal kurią būtų geriau, jeigu dėl kiekvieno ginčo būtų priimtas teismo sprendimas, „prieštarauja šiuolaikiniams apmąstymams apie teismo procesą“, darydamos nuorodą į ieškinio A3 priedo 112 punktą, kuriame nurodyta, kad Komisijos požiūris prieštarauja 2008 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvai 2008/52/EB dėl tam tikrų mediacijos civilinėse ir komercinėse bylose aspektų (OL L 136, 2008, p. 3). Kadangi šie argumentai viršija tai, ko reikia ieškinio tekste aiškiai nurodytoms aplinkybėms pagrįsti ar papildyti, jie nepriimtini.
- 116 Galiausiai ieškinio 262 punkte ieškovės, darydamos nuorodą į ieškinio A3 priedo 90 punktą, nurodė, kad bendrovei *Teva* buvo labai svarbu figūruoti tarp pagrindinių generinių vaistų bendrovių, galinčių patekti į Jungtinės Karalystės rinką. Tačiau, priešingai, nei teigė Komisija, šiame ieškinio A3 priedo punkte ieškovės tik pagrindė ir papildė šį teiginį, nurodydamos priežastis, dėl kurių generinių vaistų bendrovė suinteresuota patekti į rinką, tik jeigu ji yra tarp pirmaujančių. Todėl ieškinio A3 priede šiuo klausimu pateikti argumentai priimtini.

B. Dėl esmės

1. Dėl nešališkumo principo ir teisės į gerą administravimą pažeidimo

a) Šalių argumentai

(Praleista)

b) Bendrojo Teismo vertinimas

- 119 Pirmiausia pažymėtina, kad viena iš Sąjungos teisės administracinėse procedūrose suteikiamų garantijų yra Pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnyje įtvirtintas gero administravimo principas, su kuriuo glaudžiai susijusi kompetentingos institucijos pareiga kruopščiai ir nešališkai ištirti visas svarbias bylos aplinkybes (2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Atlantic Container Line ir kt.* / Komisija, T-191/98 ir T-212/98–T-214/98, EU:T:2003:245, 404 punktas ir 2012 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Shell Petroleum ir kt.* / Komisija, T-343/06, EU:T:2012:478, 170 punktas). Šis nešališkumo reikalavimas apima, pirma, subjektyvų nešališkumą, reiškiantį, kad nė vienas bylą nagrinėjantis atitinkamos institucijos pareigūnas neturi reikšti šališkumo ar asmeninio palankumo, ir, antra, objektyvų nešališkumą, reiškiantį, kad institucija turi suteikti pakankamas garantijas, kad neliktų jokių teisėtų abejonių dėl šališkumo (žr. 2013 m. liepos 11 d. Sprendimo *Ziegler* / Komisija, C-439/11 P, EU:C:2013:513, 155 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Reikia priminti, kad Komisijos negalima laikyti „teismu“, kaip jis suprantamas pagal 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 6 straipsnį, ir kad būtent Pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnyje, o ne jos 47 straipsnyje reglamentuojama Komisijos vykdoma administracinė procedūra dėl kartelių (žr. 2013 m. liepos 11 d. Sprendimo *Ziegler* / Komisija, C-439/11 P, EU:C:2013:513, 154 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 120 Ieškovės remiasi dviem Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) sprendimais. Pirma, ieškovės remiasi 2008 m. kovo 25 d. EŽTT sprendimu *Vitan prieš Rumuniją* (CE:ECHR:2008:0325JUD 004208402), susijusiu su nekaltumo prezumpcija, įtvirtinta EŽTK 6 straipsnio 2 dalyje, kuriame EŽTT konstatavo šios nuostatos pažeidimą, nes ikiteisminį tyrimą vykdomas prokuroras, kalbėdamas per spaudos konferenciją, tvirtino, kad pareiškėjas kaltas dėl prekybos poveikiu, nors jo kaltė dar nebuvo teisiškai įrodyta, „neįvertino savo teiginių ir neatsižvelgė į pareiškėjo atžvilgiu vykdomo proceso kontekstą“ (70 ir 71 punktai). Šiuo klausimu svarbu priminti, kad, remiantis EŽTT jurisprudencija, nekaltumo prezumpciją gali pažeisti ne tik teisėjas ar teismas, bet ir kitos viešosios valdžios institucijos, kad reikia akcentuoti valstybės atstovų pareiškimuose, pateikiamuose, kol asmuo dar nenuteistas ir nepripažintas kaltu už pažeidimą, vartojamų žodžių parinkimo svarbą ir kad taikant EŽTK 6 straipsnio 2 dalį svarbi tikroji atitinkamų pareiškimų prasmė, o ne jų žodinė išraiška (žr. 2011 m. kovo 15 d. EŽTT sprendimo *Begu prieš Rumuniją*, CE:ECHR:2011:0315JUD 002044802, 126 punktą ir nurodytą jurisprudenciją). Vis dėlto EŽTT pripažino, kad, atsižvelgiant į saviraiškos laisvę garantuojantį EŽTK 10 straipsnį, EŽTK 6 straipsnio 2 dalis negali kliudyti valstybės institucijoms informuoti visuomenę apie tiriamas baudžiamąsias bylas, tačiau reikalaujama, kad jos tai darytų su visomis išlygomis ir atsargumu, kurie yra būtini laikantis nekaltumo prezumpcijos (1995 m. vasario 10 d. EŽTT sprendimo *Allenet de Ribemont prieš Prancūziją*, CE:ECHR:1995:0210JUD 001517589, 38 punktas).
- 121 Antra, ieškovės remiasi 1999 m. rugsėjo 16 d. EŽTT sprendimu *Buscemi prieš Italiją* (CE:ECHR:1999:0916JUD 002956995), kuriame EŽTT konstatavo EŽTK 6 straipsnio 1 dalies ir kiekvieno asmens teisės į tai, kad jo bylą teisingai išnagrinėtų nepriklausomas ir nešališkas teismas, pažeidimą, nes teismo pirmininkas viešai vartojo žodžius, leidžiančius suprasti, kad jis pareiškėjo bylą vertino neigiamai, prieš pirmininkaudamas teisminei institucijai, turėjusiai nagrinėti jo bylą (68 ir 69 punktai). Beje, tame sprendime EŽTT priminė, kad sprendamos bylas teisminės institucijos turi

būti ypač diskretiškos, kad užtikrintų teismo nešališkumą, ir kad dėl šio diskretiškumo jos neturi naudotis spauda, net siekdamas atsakyti į provokacijas (67 punktas). Tačiau primintina, kad Komisijos negalima laikyti „teismu“, kaip jis suprantamas pagal EŽTK 6 straipsnį (žr. šio sprendimo 119 straipsnį).

- 122 Be to, ieškovės remiasi 2008 m. liepos 8 d. Sprendimu *Franchet ir Byk / Komisija* (T-48/05, EU:T:2008:257, 210–219 punktai), kuriame Bendrasis Teismas, nagrinėdamas ieškinį dėl žalos atlyginimo, konstatavo, kad Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF) pažeidė nekaltumo prezumpcijos ir gero administravimo principus, nesilaikė konfidencialumo pareigos, nes dėl jos veiksmų spaudoje buvo išplatinti jautrūs vykdytų tyrimų faktiniai duomenys ir nurodyta, kad ieškovai galėjo įvykdyti „[Sąjungos] lėšų iššvaistymą stambiu mastu“ (216 punktas).
- 123 Beje, Bendrasis Teismas jau yra nusprendęs dėl nešališkumo pareigos ir gero administravimo principo, kurių Komisija turi laikytis nagrinėdama bylas konkurencijos teisės srityje. 2002 m. kovo 20 d. Sprendime *ABB Asea Brown Boveri / Komisija* (T-31/99, EU:T:2002:77, 99–107 punktai) Bendrasis Teismas atmetė pagrindą, susijusį su gero administravimo principo pažeidimu, kai Komisijoje vykstant žodiniam bylos nagrinėjimui dėl ieškovės Komisijos pareigūnas, atsakingas už bylos, kurioje priimtas ginčijamas sprendimas, nagrinėjimą, pateikė pastabą, kuria šaipomasi iš jos reputacijos, ir daugybę tendencingų klausimų dėl aplinkybių, kurių ji nebeginčijo, ir per konkurencijos teisės klausimams skirtą konferenciją, vykusią prieš tai, kai Komisija priėmė sprendimą, tas pats pareigūnas kalbėdamas pavartojo ieškovės veiklą diskredituojančią citatą. Iš tikrųjų pripažindamas, kad šios pastabos rodo už bylos nagrinėjimą atsakingos grupės nario nederamą elgesį ir kalbą, ir primindamas, jog Komisijos konkurencijos generalinio direktorato generalinis direktorius ieškovės atsiprašė po šios konferencijoje pateiktos pastabos, Bendrasis Teismas nusprendė, kad šios pastabos nesukėlė abejonių dėl rūpestingumo ir nešališkumo, kurių paisydama Komisija atliko nagrinėjamo pažeidimo tyrimą, ir kad tik dėl vieno iš grupės, atsakingos už bylos nagrinėjimą, narių elgesio, dėl kurio buvo apgailestaujama, nebuvo pakenkta Komisijos narių kolegijos priimto sprendimo teisėtumui.
- 124 Kiek tai susiję su Komisijos kartu vykdomomis ir pažeidimo tyrimo, ir sankcijų skyrimo funkcijomis, Teisingumo Teismas nusprendė, kad tai savaime nepažeidžia EŽTK 6 straipsnio, kaip jį išaiškino EŽTT (šiuo klausimu žr. 2013 m. liepos 18 d. Sprendimo *Schindler Holding ir kt. / Komisija*, C-501/11 P, EU:C:2013:522, 33 ir 34 punktus), o Bendrasis Teismas nusprendė, kad tai nėra nešališkumo reikalavimo pažeidimas (šiuo klausimu žr. 2012 m. birželio 27 d. Sprendimo *Bolloré / Komisija*, T-372/10, EU:T:2012:325, 65–67 punktus). Vis dėlto tyrimo ir sankcijų skyrimo funkcijų neatskyrimas Komisijos tarnybose reikalauja ypatingos šios institucijos narių atsakomybės, ypač už konkurenciją atsakingo Komisijos nario atsakomybės, t. y. jie turi išlikti nešališki atlikdami tyrimą ir vykdydami tyrimo procedūras, nes, užbaigę tas procedūras, jie turi įgaliojimus atitinkamoms įmonėms skirti sankcijas.
- 125 Bendrasis Teismas, be kita ko, nusprendė, kad Komisijos teiginys dėl jos pozicijos, kad antikonkurencinio kartelio nariai dėl su procedūra susijusių priežasčių neišvengtų sankcijų pagal Sąjungos teisę, yra ne šališkumo principo pažeidimas, o paprastas aiškaus noro išsakymas, kuris visiškai atitinka Komisijos uždavinį kiekvienu konkrečiu atveju šalinti konstatuotus procedūros pažeidimus, kad nebūtų susilpnintas Sąjungos konkurencijos teisės veiksmingumas (2012 m. birželio 27 d. Sprendimo *Bolloré / Komisija*, T-372/10, EU:T:2012:325, 73 ir 74 punktai).
- 126 Be to, primintina, kad Sąjungos teismas, atmesdamas pagrindą, susijusį su teisės į teisingą bylos nagrinėjimą ar gero administravimo principo pažeidimu, dėl Komisijos ar jos pareigūnų viešai išsakytų pozicijų per administracinę procedūrą jau rėmėsi tuo, kad nė viena bylos medžiagos aplinkybė neleido daryti prielaidos, kad ginčijamas sprendimas nebūtų priimtas ar jo turinys būtų kitoks, jei ginčijami veiksmai nebūtų atlikti (šiuo klausimu žr. 1975 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Suiker Unie ir kt. / Komisija*, 40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 ir 114/73, EU:C:1975:174, 91 punktą ir

1994 m. liepos 7 d. Sprendimo *Dunlop Slazenger / Komisija*, T-43/92, EU:T:1994:79, 29 punktą). Remiantis jurisprudencija, ieškovė turi pateikti bent tokią išvadą patvirtinančias nuorodas (2006 m. kovo 15 d. Sprendimo *BASF / Komisija*, T-15/02, EU:T:2006:74, 606 punktas).

- 127 Svarbu priminti ir tai, kad SESV 250 straipsnyje įtvirtintas Komisijos veiklai taikomas kolegialumo principas grindžiamas Komisijos narių lygybe dalyvaujant priimti sprendimą ir, be kita ko, reiškia, kad sprendimai svarstomi bendrai ir visi kolegijos nariai politiniu lygiu yra kartu atsakingi už visus priimtus sprendimus. Tai ypač taikoma aktams, tiesiogiai vadinamiems sprendimais, kuriuos Komisija priima dėl įmonių, siekdama užtikrinti konkurencijos taisyklių laikymąsi, ir kurių tikslas yra konstatuoti šių taisyklių pažeidimą, nustatyti įpareigojimus šioms įmonėms ir skirti joms pinigines sankcijas. Kadangi sprendimo rezoliucinė ir motyvuojamoji dalys sudaro nedalomą visumą, tik kolegija, vadovaudamasi kolegialumo principu, gali priimti ir vieną, ir kitą dalis (2012 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Heijmans Infrastructuur / Komisija*, T-359/06, nepaskelbtas Rink., EU:T:2012:489, 126 ir 127 punktai). Beje, valstybės pagalbos srityje Bendrasis Teismas nusprendė, kad vieno Komisijos nario, atsakingo už konkurencijos klausimus, pareikšta nuomonė dėl vykdomos procedūros, atsižvelgiant į tai, kad ji visiškai asmeniška ir diskretiška, priskiriama tik šiam nariui ir iš anksto nelemia pozicijos, kurios laikysis Komisijos narių kolegija procedūros pabaigoje (1999 m. liepos 8 d. Sprendimo *Vlaamse Televisie Maatschappij / Komisija*, T-266/97, EU:T:1999:144, 49 ir 54 punktai). Be to, negali būti preziumuojama, kad Komisijos narių vertinimo laisvė priklauso nuo netinkamo solidarumo su savo kolega, atsakingu už konkurencijos bylas, jausmo (2006 m. kovo 15 d. Sprendimo *BASF / Komisija*, T-15/02, EU:T:2006:74, 610 punktas).
- 128 Dėl objektyvaus nešališkumo, susijusio su tuo, kad institucija turi suteikti pakankamas garantijas, kad neliktų jokių teisėtų abejonių, pažymėtina, jog Komisija, kaip ji patikslino per teismo posėdį, atsakydama į Bendrojo Teismo klausimą, priėmė kelis vidinius teisės aktus, pagal kuriuos ji įpareigota viešai bendraudama laikytis tam tikrų taisyklių. Visų pirma 2011 m. priimto Komisijos narių elgesio kodekso (C(2011) 2904)) 1.7 straipsnyje nustatyta, kad, remdamiesi kolegialumo principu, Komisijos nariai neteikia jokių komentarų, kurie leistų suabejoti Komisijos priimtu sprendimu, ir neatskleidžia to, kas pasakyta per Komisijos posėdžius. Be to, 2000 m. spalio 17 d. Komisijos sprendimo 2000/633/EB, EAPB, Euratomas, kuriuo keičiama vidaus darbo tvarka (OL L 267, 2000, p. 63), priede, pavadintame „Komisijos darbuotojų gero administracinio elgesio bendraujant su visuomene kodeksas“, nurodyta, kad, „norėdami teikti kokybiškas paslaugas, Komisija ir jos darbuotojai turi būti mandagūs, objektyvūs ir nešališki“, o to priedo 2 punkte, susijusiame su objektyvumu ir nešališkumu, – kad „darbuotojų elgesys visada turi būti objektyvus ir nešališkas, jis turi atitikti [Sąjungos] interesus ir tarnauti visuomenės gerovei“ ir kad „darbuotojai veikia savarankiškai, atsižvelgdami į Komisijos nustatytą politiką, jų elgesio niekada negali lemti asmeniniai ar nacionaliniai interesai arba politinis spaudimas“. 2010 m. birželio 28 d. priimtame Konkurencijos GD elgesio ir vientisumo kodekse darbuotojams rekomenduojama, kiek tai susiję su saviraiškos laisve, vengti kalbėti apie bylą, dėl kurios Komisija dar nėra nustačiusi oficialios pozicijos, o kiek tai susiję su bendravimu su visuomenės informavimo priemonėmis, – vengti kalbėti apie bylą, dėl kurios dar vyksta tyrimas ir Komisija dar nėra nustačiusi oficialios pozicijos.
- 129 Ieškovės tvirtina, kad Europos ombudsmenas jau yra konstatavęs netinkamo administravimo atvejį, susijusį su tuo pačiu už konkurenciją atsakingu Komisijos nariu, vykdžiusiu pareigas priimant ginčijamą sprendimą, nes jis, kaip šioje byloje, viešai pateikė teiginius, leidžiančius suprasti, kad jau padarė išvadą, nors tyrimas dar nebuvo baigtas.
- 130 Šiuo klausimu primintina, kad Europos ombudsmeno išvados dėl „netinkamo administravimo veiksmo“ egzistavimo nesaisto Sąjungos teismų ir yra tik vienas iš požymių, kad atitinkama institucija iš esmės pažeidė gero administravimo principą. Iš tiesų galimybė pateikti skundą Europos ombudsmenui, kuris neturi įgaliojimų priimti privalomus sprendimus, yra Sąjungos piliečiams suteikta neteisminė ieškinio pareiškimo Sąjungos teismuose alternatyva, kuri atitinka specialius kriterijus ir jos paskirtis nebūtinai

yra ta pati kaip kreipimosi į teismą (2007 m. spalio 25 d. Sprendimo *Komninou ir kt. / Komisija*, C-167/06 P, EU:C:2007:633, 44 punktas). Taigi *a fortiori* Europos ombudsmeno pateikiamas Sąjungos teisės aiškinimas negali saistyti Sąjungos teismų.

131 Šiuo atveju, kiek tai susiję su subjektyviu šališkumu, dėl aplinkybės, kad už bylą atsakingas atitinkamos institucijos narys neturi rodyti šališkumo ar išankstinio asmeninio nusistatymo, ieškovės kaltina Komisijos narius, paeiliui buvusius atsakingais už konkurenciją, t. y. N. Kroes ir J. Almunia, tuo, kad jie tris kartus viešai kalbėjo apie su jomis susijusį tyrimą vykstant administracinei procedūrai. Kaip ieškovės pabrėžė per teismo posėdį, šie du Komisijos nariai, kurie dar ėjo pareigas Komisijoje tuo metu, kai buvo priimamas ginčijamas sprendimas, dalyvavo jo priėmimo procese ir skirtingais laikotarpiais buvo tiesiogiai atsakingi už bylos nagrinėjimą. Beje, ginčijamą sprendimą pasirašė J. Almunia.

132 Pirma, iš bylos medžiagos matyti, jog per spaudos konferenciją, skirtą farmacijos sektoriaus tyrimo ataskaitos išvadoms pateikti, N. Kroes nurodė, jog „deja, ataskaita patvirtino, kad farmacijos sektoriuje yra konkurencijos problemų“, kad „įmonių veiksmai šiuo atžvilgiu yra svarbus veiksnys“ ir kad „pirmiausia ataskaita patvirtino, jog patentuotų vaistų gamintojai aktyviai mėgino pavėlinti generinių vaistų patekimą į jų rinką“ (kalba paskelbta Konkurencijos GD tinklalapyje). Anot ieškovų, N. Kroes, be kita ko, pridūrė, kad „iš tikrųjų apskritai galima daryti išvadą, kad šis sektorius supuvęs [Jungtinėje] Karalystėje“ (ištrauka iš internetinio dienraščio „ES Observer“). Triplike Komisija tvirtino, kad šiuos teiginius perteikė žurnalistas ir kad straipsnis patvirtina, jog žodis „supuvęs“ buvo siejamas su sektoriniu tyrimu, o ne ieškovėmis. Per tą pačią spaudos konferenciją tas pats už konkurenciją atsakingas Komisijos narys atskiroje dalyje „Konkurencijos bylos ir kontrolė“ nurodė, kad prieš ieškoves ir tam tikras generinių vaistų bendroves pradėta procedūra, ir patikslino, kad „tai susiję su preziumuojamais SESV taisyklių pažeidimais dėl antikonkurencinių veiksmų ([SESV 101 straipsnis]) ir piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi rinkoje ([SESV 102 straipsnis])“ ir kad „šioje byloje bus nagrinėjami *Servier* ir tam tikrų generinių vaistų bendrovių sudaryti susitarimai“, kad „šie susitarimai padarė poveikį generinių perindoprilį, t. y. pagrindinį širdies ligas ir arterinę hipertenziją gydantį vaistą, tiekiančių konkurentų įėjimui į rinką“. Taigi už konkurenciją atsakingas Komisijos pareigūnas atskyrė sektorinio tyrimo rezultatus ir dėl ieškovų priimtą sprendimą pradėti procedūrą. Kiek tai susiję su šiuo sprendimu, už konkurenciją atsakingas Komisijos narys patikslino, kad buvo kalbama apie potencialius konkurencijos taisyklių pažeidimus. Kitame sakinyje jo paminėtas vienintelis dalykas, t. y. vien aplinkybė, kad nagrinėjami susitarimai padarė poveikį generinių vaistų patekimui į rinką, savaime nereiškia, jog jis manė, kad padarytas konkurencijos taisyklių pažeidimas, atsižvelgiant į pirmesniame sakinyje primintą kontekstą. Už konkurenciją atsakingas Komisijos narys per šią spaudos konferenciją tik diskretiškai ir atsargiai, kaip to reikalauja nekaltumo prezumpcijos laikymasis, informavo visuomenę apie vykstantį tyrimą.

133 Antra, 2012 m. spalio 8 d. Europos Parlamente pristatydamas 2013–2014 m. Komisijos veiklos programą konkurencijos srityje J. Almunia, be kita ko, paminėjo su ginčijamais susitarimais susijusią procedūrą, nurodydamas, kad „farmacijos sektoriuje <...> ir *Servier* pranešta apie [Komisijos] kaltinimus neprasidėjus vasarai“, kad „jis bėgštavo, jog šios bendrovės galėjo piktnaudžiauti patentais, siekdamos sutrukdyti pigesnių generinių vaistų pateikimui rinkai“, ir kad „jis tikėjosi, jog sprendimai, kurie geriausiu atveju bus priimti 2013 m., pakeis dabartinę tam tikrų sektoriaus subjektų praktiką, o tai labai pageidautina“ (Konkurencijos GD tinklalapyje skelbta kalba). Vis dėlto nurodydamas, kad šioje ir kitoje byloje Komisija ieškovėms ir kitoms įmonėms išsiuntė pranešimą apie kaltinimus ir kad sprendimai bus priimti 2013 m., Komisijos narys nepažeidė nešališkumo pareigos, o tik diskretiškai ir atsargiai, kaip to reikalauja nekaltumo prezumpcijos laikymasis, informavo Parlamentą apie vykdomą tyrimą. Iš tikrųjų reikia priminti pranešimo apie kaltinimus preliminarų pobūdį, šio dokumento funkciją, kuri nurodyta Sąjungos reglamentuose, t. y. pateikti įmonėms visą informaciją, kurios reikia tam, kad jos galėtų pasinaudoti teise į gynybą prieš Komisijai priimant galutinį sprendimą (žr. 2012 m. rugšėjo 27 d. Sprendimo *Koninklijke Wegenbouw Stevin / Komisija*, T-357/06, EU:T:2012:488, 43 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Nors Komisija, remdamasi Reglamento Nr. 1/2003 27 straipsnio 1 dalimi, priimdama galutinį sprendimą gali jį grįžti tik kaltinimais, dėl kurių

šalys turėjo galimybę pateikti pastabų, vis dėlto ji neprivalo pakartoti visos informacijos, nurodytos pranešime apie kaltinimus, ypač jei ši informacija nepakankama. Taigi šis pranešimas apie kaltinimus yra negalutinis ir gali būti pakeistas per vertinimą, kurį vėliau atlieka Komisija, remdamasi pastabomis, kurias jai atsakydamas pateikė šalys, ir kitomis nustatytomis faktinėmis aplinkybėmis (2008 m. liepos 10 d. Sprendimo *Bertelsmann ir Sony Corporation of America / Impala*, C-413/06 P, EU:C:2008:392, 63 punktas). Be to, įteikus pranešimą apie kaltinimus, kuriame Komisija, atlikusi pirminę analizę, mano, kad padarytas pažeidimas, už konkurenciją atsakingo Komisijos nario atsargumo pareiga jau nebūtinai turi būti taip išplėsta, jis viešuose pareiškimuose su reikiamu atsargumu gali nurodyti laikiną vertinimą dėl to, kuo šiame procedūros etape kaltinama įmonė.

- 134 Galiausiai, trečia, iš bylos medžiagos matyti, jog 2013 m. balandžio 12 d. J. Almunia, Vašingtone sakydamas kalbą amerikiečių advokatūrai, kuri buvo pateikta spaudoje, nurodė, kad „Komisija <...> artimiausiais mėnesiais nuspręs dėl farmacijos bendrovių sudarytų susitarimų, kuriais siekta pavėlinti pigesnių generinių vaistų pateikimą rinkai“, ir kad „sektorinio tyrimo rezultatai virs sprendimais <...> ir *Servier* byloje“ (ištrauka iš *MLex* tinklalapio). Reikia akcentuoti tai, kad šiame straipsnyje tik netiesiogiai pakartoti Komisijos nario teiginiai. Be to, net jeigu už konkurenciją atsakingas Komisijos narys iš tikrųjų pateikė tokius teiginius, jie gali būti aiškinami tik kaip reiškiantys galimybę, kad nagrinėjamoje byloje bus priimtas sprendimas (šiuo klausimu pagal analogiją žr. 1999 m. liepos 8 d. Sprendimo *Vlaamse Televisie Maatschappij / Komisija*, T-266/97, EU:T:1999:144, 53 punktą). Vadinas, už konkurenciją atsakingas Komisijos narys su reikiamu diskretiškumu ir atsargumu, kaip to reikalauja nekaltumo prezumpcijos laikymasis, informavo visuomenę apie vykdomą tyrimą. Bet kuriuo atveju primintina, kad šie teiginiai yra tik už konkurenciją atsakingo Komisijos nario išreikšta nuomonė apie vykdomą procedūrą, ji priskiriama tik šiam vienam nariui ir iš anksto nelemia pozicijos, kurios laikysis Komisijos narių kolegija procedūros pabaigoje (žr. šio sprendimo 127 punktą).
- 135 Taigi nereikia nagrinėti ieškovės argumento, kad ginčijamas sprendimas būtų buvęs kitoks, jeigu nebūtų buvę šių Komisijos nario pareiškimų.
- 136 Be to, grįsdamos šį pagrindą ieškovės kaltino už konkurenciją atsakingą Komisijos narį ir jo kabinetą tuo, kad jie nedalyvavo didesnėje jų apklausų dalyje. Vis dėlto aplinkybė, kurią per teismo posėdį akcentavo ieškovės, kad J. Almunia nedalyvavo jų apklausose Komisijoje ir kad jam atstovavo kabineto narys, neįrodo, kad sprendimas skirti sankciją iš esmės jau buvo priimtas iki šių apklausų. Be to, nėra nuostatų, kurioje nurodyta, kad Komisijos nario ar vieno iš jo kabineto narių dalyvavimas per apklausą privalomas. Taigi Sąjungos teismas mano, kad dėl gero administravimo principo pareigos negali atsirasti, jei teisės aktų leidėjas jos nenumatė (šiuo klausimu žr. 2012 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Koninklijke Wegenbouw Stevin / Komisija*, T-357/06, EU:T:2012:488, 242 punktą).
- 137 Ieškovės Komisiją kaltino ir tuo, kad ji pažeidė taikytinas įrodinėjimo taisykles ir reikalavimus, nes padarė nuorodą į kelias ginčijamo sprendimo konstatuojamąsias dalis, kurias jos ginčija kituose ieškinio pagrinduose (dėl faktinių aplinkybių iškraipymo, klaidos, susijusios su pažeidimo dėl tikslo kvalifikavimui taikomo teisinio kriterijaus, pernelyg plataus potencialios konkurencijos sąvokos aiškinimo ir t. t.). Dublike jos teigė, jog šiais pavyzdžiais siekiama įrodyti, kad tyrimas turi trūkumų. Vis dėlto, kaip tvirtino Komisija, šie ieškovės argumentai painiojami su klausimu, ar ginčijamame sprendime konstatuotos faktinės aplinkybės tinkamai pagrįstos institucijos pateiktais įrodymais ir ar Komisija analizėje padarė teisės klaidų (šiuo klausimu žr. 1991 m. spalio 24 d. Sprendimo *Atochem / Komisija*, T-3/89, EU:T:1991:58, 39 punktą). Todėl šie argumentai bus nagrinėjami vėliau, nagrinėjant pagrindus dėl esmės. Bet kuriuo atveju pažymėtina, kad šie argumentai yra tik paprasti teiginiai ir neįrodo, kad Komisija iš tikrųjų vadovavosi išankstiniu nusistatymu dėl administracinės procedūros baigties ar šališkai atliko tyrimą (šiuo klausimu žr. 2000 m. liepos 6 d. Sprendimo *Volkswagen / Komisija*, T-62/98, EU:T:2000:180, 272 punktą).
- 138 Galiausiai ieškovės tvirtino, jog tai, kad bylos papildomai nenagrinėjo Konkurencijos GD vidaus komisija, rodo ginčijamo sprendimo šališkumą ir pagrindžia jo panaikinimą dėl nekaltumo prezumpcijos principo ir Pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnio pažeidimo. Vis dėlto pažymėtina,

kad nė viename teisės akte ar Komisijos vidaus taisyklėse jai nenustatyta pareigos organizuoti papildomą visų bylų nagrinėjimą vidaus komisijoje, ir primintina, kad dėl gero administravimo principo pareigos negali atsirasti, jei teisės aktų leidėjas jos nenumatė (žr. šio sprendimo 136 punktą). Žinoma, papildoma tarpusavio kontrolės sistema Konkurencijos GD buvo įvesta 2004 m. Vis dėlto iš vieno 2011 m. rugsėjo mėn. paskelbtų Komisijos dokumentų, t. y. „SESV 101 ir 102 straipsnių taikymo procedūra: pagrindiniai veiksniai ir įgaliojimų pusiausvyra“, matyti, kad Konkurencijos GD generalinis direktorius, pasitaręs su už konkurenciją atsakingu Komisijos nariu, priima sprendimą dėl bylų, dėl kurių sudaroma vidinė komisija, kad apie sprendimą sudaryti vidinę komisiją ir apie jos sudėtį viešai neskelbiama ir kad į bylos nagrinėjimą komisijoje tikrai neįtraukiamos šalys, dėl kurių vykdoma procedūra, ar bet kurios kitos trečiosios šalys. Taigi nereikalaujama organizuoti tokio papildomo nagrinėjimo Konkurencijos GD visose bylose, todėl negalima kaltinti Komisijos, kad neorganizavo tokio papildomo nagrinėjimo ir šiuo atveju.

139 Taigi reikia atmesti šį pagrindą.

2. Dėl Konkurenciją ribojančios veiklos ir dominavimo patariamąjo komiteto veiksmingos konsultacijos nebuvimo

a) Šalių argumentai

(Praleista)

b) Bendrojo Teismo vertinimas

142 Reglamento Nr. 1/2003 IV skyriaus, susijusio su Komisijos, konkurencijos institucijų ir valstybių narių teismų bendradarbiavimu, 14 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „prieš priimdama sprendimą pagal [šio reglamento] 7, 8, 9, 10, 23 straipsnį [straipsnius], 24 straipsnio 2 dalį ir 29 straipsnio 1 dalį Komisija konsultuojasi su Patariamuoju komitetu konkurenciją ribojančių veiksmų ir dominuojančios padėties klausimais“. Reglamento Nr. 1/2003 14 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad „atskiroms byloms svarstyti Patariamąjį komitetą sudaro valstybių narių konkurencijos institucijų atstovai“. Reglamento Nr. 1/2003 14 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad Patariamasis komitetas raštu pateikia nuomonę apie Komisijos preliminarų sprendimo projektą, o šio reglamento 14 straipsnio 5 dalyje nurodyta, kad „Komisija kiek įmanoma labiau atsižvelgia į Patariamąjo komiteto nuomonę“ ir „informuoja komitetą, kaip į jo nuomonę buvo atsižvelgta“. Be to, „vienas ar keli nariai gali pareikalauti pagrįsti nuomonėje išdėstytą poziciją“ (Reglamento Nr. 1/2003 14 straipsnio 3 dalis). Komisijos komunikato dėl konkurencijos institucijų tinklui priklausančių institucijų bendradarbiavimo (OL C 101, 2004, p. 43; toliau – Komunikatas dėl konkurencijos institucijų tinklui priklausančių institucijų bendradarbiavimo) 58 punkte, be kita ko, nurodyta, kad „Patariamasis komitetas yra vieta, kurioje įvairių konkurencijos institucijų ekspertai nagrinėja su [Sąjungos] konkurencijos teise susijusias tam tikras bylas ir bendruosius klausimus“.

143 Kiek tai susiję su procedūra, Reglamento Nr. 1/2003 14 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad konsultacijos su Patariamuoju komitetu „gali vykti Komisijos sušauktame ir pirmininkaujamame posėdyje, surengtame ne anksčiau nei po 14 dienų nuo pranešimo apie posėdį išsiuntimo, pridėjus prie pranešimo bylos santrauką, svarbiausių dokumentų sąrašą ir preliminarų sprendimo projektą“. Vis dėlto, „Komisijai išsiuntus pranešimą apie posėdį, kurį ketinama surengti anksčiau, nesilaikant pirma nurodytų terminų, posėdis gali būti surengtas siūlomą dieną, jei nė viena valstybė narė neprieštarauja“. Komunikato dėl konkurencijos institucijų tinklui priklausančių institucijų bendradarbiavimo 66 punkte taip pat patikslinta, kad „Tarybos reglamente valstybėms narėms numatyta galimybė sutikti nustatyti trumpesnę terminą nuo pranešimo apie posėdį iki posėdžio“. Be to, Reglamento Nr. 1/2003 14 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad Patariamasis komitetas „gali pateikti savo nuomonę, netgi jei kurie nors nariai nedalyvauja ir nėra atstovaujami [jiems nėra atstovaujama]“. Galiausiai

Reglamento Nr. 1/2003 14 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad „konsultacijos gali vykti ir raštu“, tačiau, „jei kuri nors valstybė narė pageidauja, Komisija sušaukia posėdį“. Remiantis šia nuostata, „rašytinės procedūros atveju Komisija nustato ne trumpesnę nei 14 dienų laikotarpį, per kurį valstybės narės turi pateikti savo pastabas. Šios pastabos išplatintos visoms kitoms valstybėms narėms“.

¹⁴⁴ 2008 m. gruodžio 19 d. dokumente „Nuostatos dėl Patariamąjo komiteto darbo metodų“, kurį Komisija pateikė 2015 m. lapkričio 6 d., pritaikius proceso organizavimo priemonę, nurodyti atskiri išankstiniai Patariamąjo komiteto konsultacijų etapai, leidžiantys nacionalinėms konkurencijos institucijoms būtent susipažinti su bylos medžiaga nagrinėjant bylą.

¹⁴⁵ Pirmą, šiuo klausimu primintina, kad, remiantis Reglamento Nr. 1/2003 11 straipsnio 2 dalimi, „Komisija perduoda valstybių narių konkurencijos institucijoms svarbiausių dokumentų, kuriuos ji yra surinkusi dėl [šio reglamento] 7, 8, 9, 10 straipsnių ir 29 straipsnio 1 dalies taikymo, kopijas“, ir „valstybės narės konkurencijos institucijos prašymu Komisija pateikia jai kitų turimų dokumentų, reikalingų bylai įvertinti, kopijas“. Be to, Reglamento Nr. 1/2003 11 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad, „Komisijai pradėjus sprendimo priėmimo pagal III skyriaus nuostatas procedūras, valstybių narių konkurencijos institucijos netenka kompetencijos taikyti [SESV 101] ir [102] straipsnius“ ir kad, „jei valstybės narės konkurencijos institucija jau nagrinėja bylą, Komisija inicijuoja procesą tik pasitarusi su ta konkurencijos institucija“. Remdamasi šiomis nuostatomis Komisija, atitinkamai įmonei išsiuntusi ar atitinkamai gavusi pradinį sprendimą pradėti procedūrą, tai įmonei adresuotą pranešimą apie kaltinimus, jos atsakymą į šį dokumentą ir kitus svarbiausios bylos dokumentus, nedelsdama juos perduoda nacionalinėms konkurencijos institucijoms (žr. Nuostatų dėl Patariamąjo komiteto darbo metodų 6 ir 7 punktus).

¹⁴⁶ Antra, Nuostatų dėl Patariamąjo komiteto darbo metodų 33–36 punktuose numatyta, kad kiekvienoje byloje, kurioje Komisija įmonei išsiuntė pranešimą apie kaltinimus, Komisija per 45 dienas nuo pranešimo apie kaltinimus išsiuntimo suinteresuotosioms šalims paskiria vieną iš nacionalinių konkurencijos institucijų kaip pranešėją byloje (toliau – NKI pranešėja), atsižvelgdama į rotacinę pirmininkavimo Europos Sąjungos Tarybai tvarką, išskyrus atvejus, kai dėl objektyvumo būtina išrinkti kitą nacionalinę konkurencijos instituciją, o šiuo atveju Komisija, jeigu pritaria pirmoji nacionalinė konkurencijos institucija, eilės tvarka pasirenka kitą instituciją iš rotacinio pirmininkavimo sąrašo (28, 33 ir 34 punktai). NKI pranešėja, atsakinga už kitų nacionalinių konkurencijos institucijų supažindinimą su byla ir jų informavimą apie pagrindinius bylos nagrinėjimo etapus, šiuo tikslu glaudžiai bendradarbiauja su Komisija (40 ir 42 punktai). Nuostatose dėl Patariamąjo komiteto darbo metodų NKI pranešėjai rekomenduojama išplatinti pagrindinių bylos klausimų sąrašą likus ne mažiau kaip 5 dienoms iki Patariamąjo komiteto posėdžio (44 punkto i papunktis) ir Patariamąjo komiteto posėdžio pradžioje pristatyti bylą ir jos tikslus (44 punkto ii papunktis).

¹⁴⁷ Trečia, remiantis 2004 m. balandžio 7 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 773/2004 dėl bylų nagrinėjimo Komisijoje pagal [SESV 101] ir [102] straipsnius tvarkos (OL L 123, 2004, p. 18; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 3 t., p. 81) 11 straipsnio 1 dalimi, „Komisija, prieš konsultuodamasi Patariamajame komitete, nurodytame Reglamento <...> Nr. 1/2003 14 straipsnio 1 dalyje, suteikia šalims, kurioms ji pateikė pareiškimą dėl prieštaravimų, galimybę būti išklausytoms“. Be to, Reglamento Nr. 773/2004 14 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad „Komisija kviečia dalyvauti žodiniame išklausyme valstybių narių konkurencijos institucijas“ ir „ji taip pat gali kviesti valstybių narių kitų institucijų pareigūnus ir civilius tarnautojus“. Nuostatų dėl Patariamąjo komiteto darbo metodų 12 punkte patikslinta, kad nacionalinių konkurencijos institucijų dalyvavimas posėdyje naudingas veiksmingam Patariamąjo komiteto veikimui. Tačiau nė vienoje nuostatoje nenurodyta, kad per posėdį NKI pranešėja atlieka ypatingą vaidmenį.

¹⁴⁸ Remiantis jurisprudencija, susijusia su atitinkamomis 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamento Nr. 17, Pirmojo reglamento, įgyvendinančio [SESV 101] ir [102] straipsnius (OL 13, 1962, p. 204; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 3), kurį pakeitė Reglamentas Nr. 1/2003, nuostatomis, konsultavimasis su Patariamuoju komitetu yra esminis procedūrinis reikalavimas, kurio pažeidimas

daro poveikį galutinio Komisijos sprendimo teisėtumui, jeigu įrodyta, kad konsultavimosi taisyklių nesilaikymas sutrukdė Patariamajam komitetui pateikti nuomonę žinant visas konkrečius atvejo aplinkybes. Kiekvienu konkrečiu atveju konsultavimąsi su Patariamuoju komitetu reglamentuojančiose nuostatose įtvirtintų pareigų turinys ir esminis ar neesminis pobūdis turi būti vertinami atsižvelgiant į šį tikslą, t. y. komitetui suteikiamą galimybę vykdyti konsultavimo užduotis žinant visas konkrečius atvejo aplinkybes (šiuo klausimu žr. 1991 m. liepos 10 d. Sprendimo *RTE / Komisija*, T-69/89, EU:T:1991:39, 21 ir 23 punktus ir 2000 m. kovo 15 d. Sprendimo *Cimenteries CBR ir kt. / Komisija*, T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ir T-104/95, EU:T:2000:77, 742 punktą).

149 Šiuo atžvilgiu jau nuspręsta, kiek tai susiję su dokumentais, kurie turi būti pateikti Patariamajam komitetui, kad, nors konsultavimasis yra Komisijos ir valstybių narių bendradarbiavimo dalis ir juo nesiekama surengti rungimosi proceso su atitinkamomis įmonėmis, Patariamasis komitetas visų pirma turi būti objektyviai informuotas apie atitinkamų įmonių pastabose nurodytą požiūrį dėl visų Komisijos po atlikto tyrimo joms pateiktų kaltinimų ir pateiktus esminius argumentus. Taigi būtent apklausos protokolas iš esmės yra vienas svarbiausių dokumentų, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 17 10 straipsnio 5 dalį, todėl jis turi būti pateiktas šaukiant Patariamąjį komitetą posėdį. Vis dėlto apklausos protokolo pateikimas yra esminis procedūrinis reikalavimas, tik jeigu konkrečiu atveju aišku, kad jis būtinas tam, kad Patariamasis komitetas pateiktų nuomonę žinodamas visas konkrečius atvejo aplinkybes, t. y. nepadarydamas klaidos dėl esminio klausimo, kurią lemtų netikslumai ar praleidimai. Taip nėra, jeigu apklausos protokole nėra svarbių vertinimo elementų, nepaminėtų atitinkamos įmonės raštu pateiktuose atsakymuose ir pranešimą apie kaltinimus, pridėtuose prie pranešimo apie posėdį. Iš tikrųjų tokiu atveju, jeigu Komisija nepateiktų apklausos protokolo Patariamajam komitetui pranešdama apie posėdį, tai nepažeistų atitinkamos įmonės teisės į gynybą ir nedarytų jokio poveikio konsultavimosi procedūros baigčiai. Todėl toks nepateikimas negali lemti visos administracinės procedūros ir galutinio sprendimo teisėtumo (1991 m. liepos 10 d. Sprendimo *RTE / Komisija*, T-69/89, EU:T:1991:39, 21–23 punktai).

150 Be to, jau buvo nuspręsta, kad esminiu konsultavimosi su Patariamuoju komitetu procedūrinio reikalavimo pažeidimu nelaikytina aplinkybė, kad Komisija nenurodė tikslos siūlomos baudos dydžio, nes jam buvo pateikta visa esminė nuomonei dėl baudų parengti būtina informacija. Patariamasis komitetas turi būti informuotas tik apie numatomus taikyti baudų skyrimo kriterijus (šiuo klausimu žr. 2000 m. kovo 15 d. Sprendimo *Cimenteries CBR ir kt. / Komisija*, T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ir T-104/95, EU:T:2000:77, 747 ir 748 punktus). Nuostatų dėl Patariamąjo komiteto darbo metodų 23 punkte priminta būtinybė užtikrinti pasikeitimo informacija komitete konfidencialumą, visų pirma kiek tai susiję su baudos dydžiu. Šių nuostatų 24 punkte nustatyta, kad, kiek tai susiję su baudos dydžio nustatymu, per Patariamąjo komiteto posėdį Komisija išplatina dokumentą, kuriame paaiškinamas apskaičiavimo metodas, taikytas remiantis būtent Pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gairėmis (OL C 210, 2006, p. 2; toliau – baudų apskaičiavimo gairės), kad Patariamąjo komiteto nariai gali prašyti skirti papildomai laiko šiam dokumentui išnagrinėti ir kad po posėdžio jis grąžinamas Komisijai.

151 Visų pirma, šiuo atveju ieškovės tvirtino, kad Komisija veiksmingai nesikonsultavo su Patariamuoju komitetu, nes jam nebuvo pateikta dalis preliminarų sprendimo dėl baudų projekto ir įmonių atsakymų ir pranešimą apie kaltinimus, nustatytas trumpas ginčijamo preliminarų sprendimo projekto pateikimo jo nariams terminas, nacionalinėms konkurencijos institucijoms pateiktoje preliminarų sprendimo projekto santraukoje buvo praleidimų, o Patariamąjo komiteto nuomonė nepakankamai motyvuota. Reikia išnagrinėti šiuos skirtingus argumentus atsižvelgiant į bylos medžiagą ir ypač faktinių aplinkybių patikslinimus, kuriuos Komisija pateikė 2015 m. lapkričio 6 d., pritaikius tos procedūros organizavimo priemonę, ir per teismo posėdį.

- 152 Kiek tai susiję su ieškovių argumentu, kad nepateikta dalis preliminaraus sprendimo dėl baudų projekto, pažymėtina, kad ieškovės jo atsisakė per teismo posėdį, o tai užfiksuota posėdžio protokole. Nors per teismo posėdį ieškovės vis dėlto teigė, kad nacionalinės konkurencijos institucijos negavo pranešimo apie taikytą baudos dydžio apskaičiavimo metodą per Patariamąjį komiteto posėdį, ši pastaba neturi faktinio pagrindo, nes iš bylos medžiagos matyti, jog 2014 m. liepos 3 d. Komisija nacionalinėms konkurencijos institucijoms išsiuntė 10 skyrių, susijusių su baudomis, kuriame buvo šio metodo pagrindinių elementų paaiškinimas ir priminimas apie šaukimą į antrą 2014 m. liepos 7 d. Patariamąjį komiteto posėdį. Šiuo klausimu reikia akcentuoti, kad nacionalinėms konkurencijos institucijoms jau anksčiau buvo išsiųsti 2013 m. liepos 23 d. įmonių atsakymai į pranešimą apie kaltinimus ir 2013 m. gruodžio 19 d. faktinių aplinkybių santrauka bei 2014 m. vasario 13 d. šių įmonių atsakymai dėl jos. Galiausiai 2014 m. gegužės 20 d. Komisija joms išsiuntė faktinių aplinkybių santrauką dėl atsakomybės už pažeidimus priskyrimo ir *Mylan*, *Niche* ir *Unichem* atsakymus dėl jos.
- 153 Kiek tai susiję su preliminarau sprendimo projekto perdavimo terminu, iš bylos medžiagos matyti, kad Komisija valstybių narių nacionalinėms konkurencijos institucijoms jį perdavė trimis etapais: 1–4 skyriai joms išsiųsti 2014 m. birželio 12 d. su pranešimu apie pirmą 2014 m. birželio 30 d. Patariamąjį komiteto posėdį; 5–9 skyriai joms išsiųsti 2014 m. birželio 20 d. su preliminarau sprendimo projekto santrauka, o 10 skyrius, susijęs su baudomis (be tikslaus jų dydžio), joms išsiųstas 2014 m. liepos 3 d. su priminimu apie 2014 m. birželio 30 d. siųstą pranešimą apie antrą, t. y. 2014 m. liepos 7 d., Patariamąjį komiteto posėdį dėl viso preliminarau sprendimo projekto. Šiuo klausimu reikia akcentuoti tai, kad nors, kaip tvirtino ieškovės, Konkurencijos GD vadovo dėl procedūros konkurencijos politikos srityje 10 punkte (p. 109) nurodyta, kad paprastai šiame komitete rengiami du posėdžiai, kurių vienas rengiamas dėl bylos esmės, o kitas – dėl baudų dydžio, vis dėlto jame nenustatyta pareigos sistemingai laikytis šios organizavimo schemos. Be to, iš bylos medžiagos matyti, kad šiuo atveju Komisija 2014 m. birželio 30 d. išsiųstame pranešime apie antrą posėdį ir 2014 m. liepos 3 d. elektroniniame laiške aiškiai nurodė, kad 2014 m. liepos 7 d. posėdžio darbotvarkė siejama su visos bylos aptarimu.
- 154 Tiesa tai, kad toks dokumentų siuntimas dalimis ir tam tikrais atvejais pažeidžiant 14 dienų terminą rodė skubą, kuri tikriausiai buvo susijusi su aplinkybe, kad, išsiuntusi pranešimą apie 2014 m. birželio 30 d. posėdį, Komisija nacionalinėms konkurencijos institucijoms pranešė apie ketinimą priimti 2014 m. liepos 9 d. sprendimą, o komiteto nariams nesuteikė geriausių sąlygų nuomonei susidaryti. Vis dėlto reikia konstatuoti, kad nė viena nacionalinė konkurencijos institucija nepareikšė prieštaravimų dėl šių posėdžių datos, o remiantis Reglamento Nr. 1/2003 14 straipsnio 3 dalimi, tokie prieštaravimai būtų galėję sutrukdyti surengti tuos posėdžius. Be to, iš bylos medžiagos matyti, kad Komisija nacionalinėms konkurencijos institucijoms 2009 m. liepos 6 d. pateikė pradinį sprendimą pradėti procedūrą, 2012 m. liepos 31 d. – atitinkamoms įmonėms adresuotą pranešimą apie kaltinimus, 2013 m. liepos 23 d. – įmonių atsakymus į pranešimą apie kaltinimus, 2013 m. gruodžio 19 d. – faktinių aplinkybių santrauką, 2014 m. vasario 13 d. – įmonių atsakymus dėl jos, o 2015 m. gegužės 20 d. – faktinių aplinkybių santrauką dėl atsakomybės už pažeidimus priskyrimo ir *Mylan*, *Niche* ir *Unichem* atsakymus dėl jos. Be to, 2014 m. birželio 25 d. Komisija joms išsiuntė bylas nagrinėjančio pareigūno parengtą preliminarų apklausos protokolo projektą.
- 155 Taigi, nors galima apgailestauti, ypač dėl to, kad preliminarau sprendimo projekto 5–9 skyrius, turint omenyje jų ilgumą (beveik 600 puslapių) ir sudėtingumą, Komisija valstybių narių nacionalinėms konkurencijos institucijoms išsiuntė tik likus 10 dienų iki pirmo Patariamąjį komiteto posėdžio pradžios, reikia konstatuoti, kad, atsižvelgiant į visas šio sprendimo 153 ir 154 punktuose nurodytas aplinkybes, Patariamąjį komiteto nariai buvo pakankamai informuoti apie bylos medžiagos esmę ir preliminarau sprendimo projekto turinį, todėl komitetas galėjo pateikti savo nuomonę, žinodamas visas konkrečius atvejo aplinkybes.
- 156 Be to, reikia patikslinti, jog, priešingai, nei teigė ieškovės, Reglamento Nr. 1/2003 14 straipsnio 3 dalyje ir Komunikato dėl konkurencijos institucijų tinklui priklausančių institucijų bendradarbiavimo 66 punkte Komisijai nenustatyta pareiga gauti išankstinį aiškų valstybių narių konkurencijos institucijų

leidimą nesilaikyti 14 dienų termino, nustatyto nuo pranešimo apie posėdį išsiuntimo Patariamąjo komiteto nariams iki to komiteto posėdžio. Iš tikrųjų iš Reglamento Nr. 1/2003 14 straipsnio 3 dalies matyti, kad Komisijai išsiuntus pranešimą apie posėdį, kurį ketinama surengti anksčiau, nei pirma nurodytas terminas, valstybės narės turi pareikšti galimą prieštaravimą šiuo klausimu; jeigu to nepadaro, posėdis vyksta Komisijos nustatytą dieną. Kiek tai susiję su tariamu gero administravimo principo pažeidimu, primintina, jog dėl gero administravimo principo pareiga negali atsirasti, jei teisės aktų leidėjas jos nenumatė (žr. šio sprendimo 136 punktą).

- 157 Dėl Patariamąjo komiteto priimamos nuomonės primintina, kad, pirma, remiantis Reglamento Nr. 1/2003 14 straipsnio 6 dalimi, ji ne visada skelbiama, o jurisprudencijoje net nustatyta, kad jos nepateikimas atitinkamoms įmonėms nepažeidžia teisės į gynybą principo (šiuo klausimu žr. 1983 m. birželio 7 d. Sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. / Komisija*, 100/80–103/80, EU:C:1983:158, 35 ir 36 punktus), ir, antra, Reglamento Nr. 1/2003 14 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad šioje nuomonėje pateikta pozicija pagrindžiama tik gavus bent vieno iš to komiteto narių prašymą, o šiuo atveju taip nebuvo. Be to, Reglamento Nr. 1/2003 27 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad šalys, dėl kurių Komisija vykdo procedūrą pagal SESV 101 straipsnį, neturi teisės susipažinti su Komisijos ir valstybių narių konkurencijos institucijų korespondencija ar valstybių narių konkurencijos institucijų tarpusavio korespondencija, įskaitant dokumentus, parengtus pagal šio reglamento 11 ir 14 straipsnių nuostatas. Be to, remiantis Reglamento Nr. 1/2003 28 straipsnio 2 dalimi, Komisijos ir valstybių narių konkurencijos institucijų pareigūnai ir kiti tarnautojai neatskleidžia informacijos, kuri buvo gauta ar kuria pasikeista pagal šį reglamentą ir kuriai galioja įpareigojimas užtikrinti profesinį slaptumą, be to, šis įpareigojimas galioja ir visiems valstybių narių atstovams ir ekspertams, dalyvaujantiems Patariamąjo komiteto posėdžiuose, kaip numatyta Reglamento Nr. 1/2003 14 straipsnyje. Vadinasi, ieškovės negali pagrįstai tvirtinti, kad Patariamąjo komiteto priimta nuomonė nepakankamai motyvuota. Be to, atsižvelgiant į taikytinas nuostatas, aplinkybė, kad nuomonė trumpa ir neišsami, nereikia, kad Patariamasis komitetas neturėjo visos informacijos, leidžiančios priimti sprendimą žinant visas konkrečius atvejo aplinkybes, ar kad tas komitetas nusprendė nežinodamas visų konkrečius atvejo aplinkybių, net jeigu jo sprendimas glaustas.
- 158 Galiausiai ieškovės tvirtino, jog atsižvelgiant į tai, kad Patariamąjo komiteto nariams Komisijos išsiųsta preliminarus sprendimo projekto santrauka yra šališka ir neišsami, komitetas negalėjo priimti sprendimo žinodamas visas konkrečius atvejo aplinkybes. Vis dėlto primintina, kad, kaip tvirtino Komisija, šia santrauka siekiama ne išvardyti atitinkamos įmonės gynybos argumentus, o palengvinti diskusijas Patariamajame komitete dėl preliminarus sprendimo projekto teksto. Bet kuriuo atveju iš Komisijos atsakymo, pateikto pritaikius proceso organizavimo priemonę, matyti, jog prie preliminarus sprendimo projekto pridėtoje santraukoje Komisija nurodė pagrindinius jo klausimus, akcentuodama sudėtingiausius jos atliktos analizės aspektus (dėl kriterijų, leidžiančių nustatyti konkurencijos ribojimo dėl tikslo egzistavimą, rinkos apibrėžimo, SESV 102 straipsnio taikymo). Vienintelės aplinkybės, kurių ji nepaminėjo šioje santraukoje, t. y. visų ieškinių dėl patento 947 nagrinėjimo eiga, tam tikrų sutarčių dėl taikių susitarimų nuostatų taikymo srities aiškinimo klausimas, faktinės aplinkybės po to, kai EPT pripažino negaliojančiu patentą 947, ar skirtumas tarp *Rolabo* ir kitos bendrovės technologijos įsigijimo, neleidžia nuspręsti, kad Patariamasis komitetas, kuris, beje, turėjo daugybę su byla susijusių dokumentų, be kita ko, ieškovių argumentus, pateiktus jų pastabose dėl pranešimo apie kaltinimus ir faktinių aplinkybių santraukos (žr. šio sprendimo 152 ir 154 punktus), neturėjo galimybės pateikti nuomonės žinodamas visas konkrečius atvejo aplinkybes.
- 159 Antra, ieškovės teigė, kad nebuvo reguliariai konsultuojamasi su Patariamuoju komitetu, nes tuose posėdžiuose dalyvavo labai mažai jo narių, o NKI pranešėja, kuri šioje byloje buvo paskirta per vėlai, nedalyvavo šalių apklausoje ir antrajame Patariamąjo komiteto posėdyje.
- 160 Ieškovės Komisiją kaltino tuo, kad ji nepaskyrė NKI pranešėjos per 45 dienų terminą nuo pranešimo apie kaltinimus išsiuntimo ir sąmoningai pasirinko apklausoje nedalyvavusią nacionalinę konkurencijos instituciją.

- 161 Neginčyta, jog Nuostatose dėl Patariamąo komiteto darbo metodų nurodyta, kad paprastai NKI pranešėja paskiriama per 45 dienas nuo pranešimo apie kaltinimus išsiuntimo įmonėms ir vadovaujantis objektyviu kriterijumi, t. y. paprastai eilės tvarka, atitinkančia rotacinį pirmininkavimą Tarybai (žr. šio sprendimo 146 punktą). Šiuo atveju iš bylos medžiagos matyti, jog NKI pranešėjos paskyrimo procedūra pradėta 2014 m. gegužės 7 d. ir kad *Bundeswettbewerbsbehörde* (Federalinė konkurencijos institucija, Austrija; toliau – BWB) buvo paskirta NKI pranešėja 2014 m. birželio 3 d., t. y. jau po apklausos, tačiau prieš Patariamąo komiteto posėdžius, ir tai padaryta vadovaujantis objektyviu kriterijumi – rotacinio pirmininkavimo Tarybai tvarka. Tačiau vien NKI pranešėjos paskyrimo 45 dienų termino pažeidimas, kurį Komisija pripažino per teismo posėdį, šiuo atveju negali būti laikomas sutrukdžiusiu Patariamajam komitetui vykdyti savo užduotis žinant visas konkrečius atvejo aplinkybes. Iš tikrųjų NKI pranešėjos vaidmuo pranešant nacionalinėms konkurencijos institucijoms apie bylą ir jas informuojant yra ypač svarbus tik rengimosi Patariamąo komiteto posėdžiams etape (žr. šio sprendimo 164 punktą), o šiuo atveju tame etape NKI pranešėja jau buvo paskirta. Beje, dėl BWB paskyrimo NKI pranešėja reikia akcentuoti tai, kad ieškovės nepateikė jokių įrodymų, patvirtinančių, kad šis paskyrimas susijęs su šios nacionalinės konkurencijos institucijos nedalyvavimu 2013 m. balandžio 15 d., 16 d., 17 d. ir 18 d. apklausose ir bet kuriuo atveju ji buvo paskirta vadovaujantis objektyviu kriterijumi, t. y. rotacine pirmininkavimo Taryboje tvarka.
- 162 Ieškovės tvirtino ir tai, kad Patariamasis komitetas negalėjo priimti sprendimo žinodamas visas konkrečius atvejo aplinkybes, nes NKI pranešėja nedalyvavo nei 2013 m. balandžio 15 d., 16 d., 17 d. ir 18 d. apklausose, nei 2014 m. liepos 7 d. Patariamąo komiteto posėdyje. Komisija teigė, kad nė viename teisės akte nenustatyta privalomo NKI pranešėjos dalyvavimo apklausoje, ir priminė, kad apklausoje dalyvavo aštuonios valstybės narės.
- 163 Pažymėtina, kad, nors Nuostatų dėl Patariamąo komiteto darbo metodų 12 punkte nurodyta, jog nacionalinių konkurencijos institucijų dalyvavimas apklausose naudingas veiksmingam Patariamąo komiteto veikimui, nė vienoje nuostatoje nenurodyta, kad NKI pranešėja privalo dalyvauti apklausoje, o Reglamento Nr. 773/2004 14 straipsnio 3 dalyje tik nustatyta, kad valstybių narių konkurencijos institucijos kviečiamos dalyvauti apklausoje, maža to, visos nacionalinės konkurencijos institucijos gauna apklausos protokolo kopiją. Be to, pažymėtina, kad, kaip tvirtino Komisija, nacionalinės konkurencijos institucijos buvo tinkamai pakviestos dalyvauti apklausoje, o aštuonioms iš jų faktiškai buvo atstovaujama (kiek tai susiję su nacionalinių konkurencijos institucijų nekvietimu į apklausą, žr. 2017 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Feralpi / Komisija*, C-85/15 P, EU:C:2017:709, 38–44 punktus). Be to, primintina, kad NKI pranešėjos vaidmuo pranešant nacionalinėms konkurencijos institucijoms apie bylą ir jas informuojant ypač svarbus Patariamajame komitete, o ne apklausos etape. Nuostatose dėl Patariamąo komiteto darbo metodų NKI pranešėjai rekomenduojama likus bent 5 dienoms iki pirmo Patariamąo komiteto posėdžio išplatinti pagrindinių bylos klausimų sąrašą, siekiant būtent išsiaiškinti, ar nacionalinės konkurencijos institucijos apskritai pritartų preliminarus sprendimo projektui, ar jos turi pastabų dėl tam tikrų aspektų ir ar pageidauja, kad nuomonė būtų skelbiama (44 punkto i papunktis), ir pirmo Patariamąo komiteto posėdžio pradžioje pristatyti bylą ir jos tikslus (44 punkto ii papunktis). Taigi iš bylos medžiagos matyti, kad BWB sėkmingai bendravo su Komisija, kad parengtų Patariamąo komiteto nariams nagrinėti skirtą Komisijos atsiųstą klausimų sąrašą, ir kad ji dalyvavo pirmajame Patariamąo komiteto posėdyje, kuriame pateikė savo pranešimą, o ieškovės neginčijo to, kad ji visiškai atliko NKI pranešėjos vaidmenį. Be to, vien aplinkybės, kad Komisija kitoms nacionalinėms konkurencijos institucijoms atsiuntė pagrindinių bylos klausimų sąrašą 2014 m. birželio 26 d. rytą, t. y. likus 4 dienoms iki pirmo Patariamąo komiteto posėdžio, nors Nuostatose dėl Patariamąo komiteto darbo metodų rekomenduojama, kad šis terminas būtų 5 dienos, nepakanka padaryti išvadą, kad Patariamasis komitetas negalėjo priimti sprendimo žinodamas visas konkrečius atvejo aplinkybes. Be to, priešingai, nei teigia ieškovės, Komisija neturėjo pareigos paskirti kitą NKI pranešėją, nes Nuostatų dėl Patariamąo komiteto darbo metodų 38 punkte numatyta tik galimybė prireikus vieną nacionalinei konkurencijos institucijai atstovaujantį fizinį asmenį pakeisti kitu tai pačiai institucijai atstovaujančiu fiziniu asmeniu. Todėl aplinkybė, kad BWB šiuo atveju nedalyvavo 2013 m.

balandžio 15 d., 16 d., 17 d. ir 18 d. apklausose, o dėl to tenka apgailestauti, ir antrajame 2015 m. liepos 7 d. Patariamojo komiteto posėdyje, nesukludę Patariamajam komitetui nuspręsti žinant visas konkrečius atvejo aplinkybes.

¹⁶⁴ Kiek tai susiję su kaltinimu, kad Patariamojo komiteto posėdžiuose dalyvavo nedaug valstybių narių, iš bylos medžiagos matyti, jog 2014 m. birželio 30 d. posėdyje buvo atstovaujama tik penkioms nacionalinėms konkurencijos institucijoms (Ispanijos Karalystei, Italijos Respublikai, Austrijos Respublikai, Suomijos Respublikai ir Švedijos Karalystei), o 2014 m. liepos 7 d. posėdyje dalyvavo tik dvi nacionalinės konkurencijos institucijos (Vokietijos Federacinės Respublikos ir Suomijos Respublikos). Vadinasi, iš tikrųjų labai mažai valstybių narių atstovų dalyvavo priimant Patariamojo komiteto nuomonę šioje byloje, nes, remiantis Nuostatų dėl Patariamojo komiteto darbo metodų 20 ir 21 punktais, Patariamojo komiteto priimtoje nuomonėje atsižvelgiama tik į posėdyje dalyvavusių narių pateiktas pastabas. Per teismo posėdį pateikus klausimą apie tokio negausaus dalyvavimo priežastis ir galimybę atidėti Patariamojo komiteto posėdžius, Komisija atsakė žinojusi apie streikus geležinkelyje ir susisiekusi su komiteto nariais, siekdama išsiaiškinti, ar jie turėjo konkrečių pastabų, tačiau posėdžių atidėti neketino.

¹⁶⁵ Nors iš tiesų šiomis aplinkybėmis Komisija būtų pasielgusi tinkamiau, jeigu būtų atidėjusi Patariamojo komiteto posėdžius, vis dėlto negalima daryti išvados, kad dėl negausaus valstybių narių atstovų dalyvavimo posėdžiuose Komisija šiuo atveju pažeidė esminius konsultavimosi su Patariamuoju komitetu procedūrinius reikalavimus.

¹⁶⁶ Iš tikrųjų, pirma, reikia konstatuoti, kad net jeigu tai gali atrodyti neįprasta ir sunkiai suderinama su tam tikra gero administravimo koncepcija, nė vienoje nuostatoje neįtvirtinta Patariamojo komiteto nuomonių priėmimui taikoma kворumo taisyklė. Be to, Reglamento Nr. 1/2003 14 straipsnio³ dalyje aiškiai nustatyta, kad Patariamasis komitetas „gali pateikti savo nuomonę, netgi jei kurie nors nariai nedalyvauja ir nėra atstovaujami [jiems nėra atstovaujama]“. Primintina ir tai, kad Komisija valstybių narių konkurencijos institucijoms turi suteikti galimybę dalyvauti Patariamajame komitete ir kad šiuo atveju ji atliko visus šiuo klausimu reikiamus veiksmus, nes joms išsiuntė pranešimus apie 2014 m. birželio 30 d. ir liepos 7 d. Patariamojo komiteto posėdžius ir visus reikiamus dokumentus nuo pat procedūros pradžios (žr. šio sprendimo 153 ir 154 punktus), ir kad nebuvo pareikšta jokių prieštaravimų dėl posėdžių datos (žr. šio sprendimo 154 punktą). Galiausiai reikia akcentuoti, kad Patariamasis komitetas gali prisidėti prie nuoseklaus Sąjungos konkurencijos taisyklių taikymo, kaip tai numatyta Reglamento Nr. 1/2003 19 konstatuojamojoje dalyje, tik jeigu valstybių narių konkurencijos institucijos turi galimybę jame veiksmingai bendradarbiauti, o Komisija šiuo klausimu neturi jokių su prievarta susijusių įgaliojimų.

¹⁶⁷ Taigi šį pagrindą reikia atmesti.

3. Dėl teisės į veiksmingą teisminę gynybą, teisės į gynybą ir procesinio lygiateisiškumo principo pažeidimo

a) Šalių argumentai

(Praleista)

b) Bendrojo Teismo vertinimas

¹⁷⁰ Primintina, kad veiksmingos teisminės gynybos principas yra bendrasis Sąjungos teisės principas, kuris šiuo metu įtvirtintas Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje (2011 m. gruodžio 8 d. Sprendimo *Chalkor / Komisija*, C-386/10 P, EU:C:2011:815, 52 punktą). Šį principą sudaro įvairūs elementai, apimantys pirmiausia teisę į gynybą, šalių procesinį lygiateisiškumą, teisę kreiptis į teismą, teisę gauti

teisinę pagalbą, būti ginamam ir atstovaujamam (2012 m. lapkričio 6 d. Sprendimo *Otis ir kt.*, C-199/11, EU:C:2012:684, 48 punktas). Šalių procesinio lygiateisiškumo principas, kuris neatsiejamas nuo pačios teisingo bylos nagrinėjimo koncepcijos, apima pareigą kiekvienai šaliai suteikti protingą galimybę pateikti savo poziciją, įskaitant įrodymus, tokiomis aplinkybėmis, dėl kurių ji neatsidurtų aiškiai mažiau palankioje padėtyje nei jos priešininkas (2012 m. lapkričio 6 d. Sprendimo *Otis ir kt.*, C-199/11, EU:C:2012:684, 71 punktas ir 2014 m. lapkričio 12 d. Sprendimo *Guardian Industries ir Guardian Europe / Komisija*, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 31 punktas).

171 Ieškovės tvirtino, kad dėl reikalavimų, kurie joms buvo keliami, kad pareikštų ieškinį, jos atsidūrė aiškiai mažiau palankioje padėtyje nei Komisija, kuriai netaikyti jokie reikalavimai dėl ginčijamo sprendimo parengimo laiko ar jo apimtys. Vis dėlto primintina, kad iš EŽTT jurisprudencijos dėl EŽTK 6 straipsnio 1 dalies išaiškinimo, kuriuo reikia vadovautis, remiantis Pagrindinių teisių chartijos 52 straipsnio 3 dalimi, matyti, jog teisė kreiptis į teismą neabsoliuti. Naudojimasis šia teise gali būti ribojamas, be kita ko, kiek tai susiję su ieškinio priimtumo sąlygomis (2013 m. vasario 28 d. Sprendimo *Arango Jaramillo ir kt. / EIB*, Peržiūra, C-334/12 RX-II, EU:C:2013:134, 43 punktas). Nors suinteresuotieji asmenys turi tikėtis, kad šios ieškinio priimtumo taisyklės bus taikomos, vis dėlto jų taikymas neturi trukdyti asmenims pasinaudoti esama teisių gynbos priemone (2013 m. vasario 28 d. Sprendimo *Arango Jaramillo ir kt. / EIB*, Peržiūra, C-334/12 RX-II, EU:C:2013:134, 43 punktas). EŽTT mano, kad šie ribojimai neturi riboti asmeniui suteiktos teisės kreiptis į teismą taip ar tiek, kad jo teisė kreiptis į teismą būtų pažeista iš esmės, jie turi būti suderinami su EŽTK 6 straipsnio 1 dalimi ir jais turi būti siekiama teisėto tikslo, o naudotos priemonės turi būti protingai proporcingos siekiamam tikslui (žr. 2011 m. gruodžio 6 d. EŽTT sprendimo *Anastasakis prieš Graikiją*, CE:ECHR:2011:1206JUD 004195908, 24 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

172 Remiantis suformuota Teisingumo Teismo jurisprudencija, griežtas Sąjungos teisės aktų dėl procesinių terminų taikymas atitinka teisinio saugumo reikalavimą ir būtinybę vengti bet kokios diskriminacijos ar savivalės vykdant teisingumą (žr. 1987 m. sausio 15 d. Sprendimo *Misset / Taryba*, 152/85, EU:C:1987:10, 11 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją ir 2007 m. lapkričio 8 d. Nutarties *Belgija / Komisija*, C-242/07 P, EU:C:2007:672, 16 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją) ir visiškai nedaro poveikio teisei į veiksmingą teisminę gynybą (šiuo klausimu žr. 2002 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Vokietija / Parlamentas ir Taryba*, C-406/01, EU:C:2002:304, 20 punktą). Kaip tvirtino Komisija, remiantis procesinio lygiateisiškumo principu, nereikalaujama, kad administracinės procedūros trukmė sutaptų su ieškinio dėl panaikinimo pareiškimo terminu. Iš tikrųjų administracine procedūra siekiama Komisijai leisti atlikti tyrimą, kad ji nustatytų, ar sprendimas, kuriuo konstatuojamas SESV 101 ir 102 straipsnių pažeidimas, turi būti priimtas, ir užtikrinti įmonių gynybą. Šiuo klausimu primintina, jog teisės į gynybą paisymas reikalauja, kad per administracinę procedūrą suinteresuotoji įmonė galėtų naudingai pareikšti savo nuomonę dėl nurodytų faktinių aplinkybių tikrumo ir reikšmingumo ir dėl Komisijos dokumentų, kuriais ji grindžia savo teiginius apie Sutarties pažeidimo egzistavimą (1983 m. birželio 7 d. Sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. / Komisija*, 100/80–103/80, EU:C:1983:158, 10 punktas ir 2004 m. sausio 7 d. Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. / Komisija*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, EU:C:2004:6, 66 punktas). Šiuo klausimu Reglamente Nr. 1/2003 nustatyta, kad šalims siunčiamas pranešimas apie kaltinimus, kuriame turi būti aiškiai nurodytos visos esminės aplinkybės, kuriomis Komisija remiasi šiame procedūros etape. Vis dėlto tai gali būti nurodyta glaustai, o sprendimas nebūtinai turi būti kaltinimų santraukos kopija, nes šis pranešimas yra parengiamasis dokumentas, kuriame pateikti faktiniai ir teisiniai vertinimai yra tik preliminarūs. Dėl šios priežasties Komisija gali ir net turi atsižvelgti į aplinkybes, paaiškęusias po administracinės procedūros, visų pirma, kad atsisakytų kaltinimų, dėl kurių paaiškėjo, kad jie nepagrįsti (2004 m. sausio 7 d. Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. / Komisija*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, EU:C:2004:6, 67 punktas).

173 Šiuo atveju reikia konstatuoti, kad nors, remiantis SESV 263 straipsnio antros pastraipos ir 1991 m. gegužės 2 d. Procedūros reglamento 102 straipsnio 2 dalies nuostatomis, ieškovės turėjo 2 mėnesių ir 10 dienų terminą ieškiniui dėl ginčijamo sprendimo pareikšti nuo pranešimo apie jį dienos, ir dėl šio

termino buvo ypač sunku parengti ieškinį, turint omenyje neįprastą ginčijamo sprendimo apimtį, juo labiau kad apie jį buvo pranešta vasarą, vis dėlto jos turėjo galimybę daugybę kartų susisiekti su Komisija dėl bylos vykstant administracinei procedūrai. 2009 m. sausio mėn., 2009 m. rugpjūčio mėn., paskui nuo 2009 gruodžio mėn. iki 2012 m. gegužės mėn. Komisija ieškovėms siuntė prašymus pateikti informacijos. Be to, ieškovės buvo kviečiamos dalyvauti keliuose 2009–2012 m. vykusiuose susitikimuose esamai padėčiai aptarti. 2012 m. liepos 27 d. Komisija priėmė pranešimą apie kaltinimus, į kurį ieškovės atsakė 2013 m. sausio 14 d. Vėliau vyko ieškovių 2013 m. balandžio 15 d., 16 d., 17 d. ir 18 d. apklausos, buvo surengti nauji susitikimai esamai padėčiai aptarti ir ieškovėms išsiųsti nauji prašymai pateikti informacijos. 2013 m. gruodžio 18 d. Komisija ieškovėms leido susipažinti su įrodymais, surinktais ar atskleistais po pranešimo apie kaltinimus, ir išsiuntė faktinių aplinkybių santrauką, į kurią ieškovės atsakė 2014 m. sausio 31 d. Be to, svarbu priminti, jog per Bendrajame Teisme vykusią rašytinę proceso dalį ieškovės turėjo galimybę pasinaudoti visais jų prašytais terminų pratęsimais, todėl apskritai, nepaisant konkrečių reikalavimų, kurie joms buvo keliami pareiškiant ieškinį, jos neatsidūrė padėtyje, kuri aiškiai nepalankesnė, palyginti su Komisijos padėtimi šioje instancijoje.

174 Kiek tai susiję su ieškinio apimtimi, primintina, kad, remiantis EŽTT jurisprudencija, formalių reikalavimų, kurių turi būti laikomasi pareiškiant ieškinį, reglamentavimu siekiama užtikrinti gerą teisingumo vykdymą ir suinteresuotieji asmenys turi tikėtis, kad šios normos bus taikomos (2011 m. gruodžio 6 d. EŽTT sprendimo *Anastasakis prieš Graikiją*, CE:ECHR:2011:1206JUD 004195908, 24 punktas). Dėl proceso Bendrajame Teisme pažymėtina, kad, remiantis ieškinio pareiškimo momentu galiojusiu 2012 m. sausio 24 d. Praktinių nurodymų šalims Bendrajame Teisme (OL L 68, 2012, p. 23) 15 punktu, iš esmės nustatyta didžiausia ieškinio apimtis yra 50 puslapių, bet ji visada nustatoma atsižvelgiant į nagrinėjamos bylos teisinį ar faktinį sudėtingumą (šiuo klausimu žr. 2014 m. balandžio 10 d. Nutarties *Langguth Erben / OHMI*, C-412/13 P, nepaskelbta Rink., EU:C:2014:269, 63 punktą). Taigi šiuo atveju ieškovės nurodė teisinį nagrinėjamos bylos sudėtingumą ir Bendrasis Teismas leido pateikti 186 puslapių ieškinį, surašytą su sumažintais tarpais tarp eilučių, prie kurio pridėta 10 158 puslapių priedų. Tiesa, kad ginčijamas sprendimas yra ypač ilgas ir jame daug pasikartojimų dėl tam tikrų aspektų, vis dėlto tai paaiškinama, kaip tvirtino Komisija, ieškovėms inkriminuojamų pažeidimų, turinčių tam tikrų bendrų požymių, skaičiumi ir Sąjungos jurisprudencijoje dėl SESV 101 ir 102 straipsnių pažeidimo nustatytais įrodinėjimo reikalavimais. Be to, kaip priminė Komisija, ieškovės turėjo galimybę atsakyti į 755 puslapių pranešimą apie kaltinimus, pateikdamas daugiau nei 600 puslapių dokumentą. Beje, ieškinio apimtis ir pagrindų, kuriais jis grindžiamas, skaičius įrodo, kad ieškovės turėjo laiko, žinoma, tam įdėdamos daug pastangų, savo argumentams parengti. Todėl jos negali teigti, kad joms buvo sudaryta neįveikiamų sunkumų, kad galėtų kreiptis į Bendrąjį Teismą, ir kad jos atsidūrė padėtyje, kuri buvo aiškiai nepalankesnė, palyginti su Komisijos padėtimi.

175 Kiek tai susiję su argumentu dėl pasikartojimų ir Komisijos padarytų nuorodų ginčijamame sprendime, primintina, kad, remdamasi SESV 296 straipsnio nuostatomis, Komisija gali aiškiai bei nedviprasmiškai nurodyti savo argumentus taip, kad suinteresuotieji asmenys galėtų sužinoti priimtos priemonės motyvus, o kompetentingas teismas – vykdyti jos kontrolę. Šis reikalavimas pateikti motyvus turi būti vertinamas atsižvelgiant į konkrečios bylos aplinkybes, be kita ko, į akto turinį, pateiktų motyvų pobūdį ir šio akto adresatų ar kitų asmenų, su kuriais jis tiesiogiai ir konkrečiai susijęs, suinteresuotumą gauti paaiškinimus. Nereikalaujama, kad motyvuose būtų nurodytos visos reikšmingos faktinės ir teisinės aplinkybės, nes klausimas, ar akto motyvavimas atitinka SESV 296 straipsnio reikalavimus, turi būti vertinamas atsižvelgiant ne tik į jo tekstą, bet ir į kontekstą ir atitinkamą sritį reglamentuojančių teisės normų visumą (žr. 2012 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Heijmans Infrastructuur / Komisija*, T-359/06, nepaskelbtas Rink., EU:T:2012:489, 133 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Priešingai, nei teigė ieškovės, vien aplinkybės, kad ginčijamame sprendime Komisija daug kartų rėmėsi tais pačiais vidaus dokumentais ir daug kartų darė nuorodas į kitas ginčijamo sprendimo dalis, nepakanka, siekiant įrodyti, kad iš ginčijamo sprendimo jos negalėjo suprasti priimtos priemonės motyvų ar Bendrasis Teismas negalėjo vykdyti jos kontrolės.

- 176 Kiek tai susiję su argumentu dėl aiškaus teisinio kriterijaus nebuvimo, ieškovės nurodė, kad jis sutampa su kitais jų ieškinio pagrindais. Taigi dėl šio argumento bus atsakyta nagrinėjant atitinkamus pagrindus.
- 177 Galiausiai negalima priimti ieškovių argumentų dėl 1993 m. spalio 27 d. EŽTT sprendimo *Dombo Beheer B. V. prieš Nyderlandus* (CE:ECHR:1993:1027JUD 001444888), 2003 m. liepos 15 d. EŽTT sprendimo *Ernst ir kiti prieš Belgiją* (CE:ECHR:2003:0715JUD 003340096) ir 2006 m. balandžio 18 d. EŽTT sprendimo *Vezon prieš Prancūziją* (CE:ECHR:2006:0418JUD 006601801). Iš tikrųjų faktinės ir teisinės aplinkybės tose bylose labai skyrėsi nuo šios bylos aplinkybių. Taigi byloje, kurioje priimtas 1993 m. spalio 27 d. EŽTT sprendimas *Dombo Beheer B. V. prieš Nyderlandus* (CE:ECHR:1993:1027JUD 001444888) ir kurioje EŽTT konstatavo EŽTK 6 straipsnio pažeidimą, nagrinėtas dviejų privačių asmenų ginčas, kuriame viena iš šalių atsidūrė aiškiai nepalankesnėje padėtyje, palyginti su kita, nes ji vienintelė galėjo naudotis liudytojų parodymais. Byloje, kurioje priimtas 2003 m. liepos 15 d. EŽTT sprendimas *Ernst ir kiti prieš Belgiją* (CE:ECHR:2003:0715JUD 003340096) ir kurioje EŽTT nusprendė, kad nepažeistas EŽTK 6 straipsnis, nagrinėta, ar valstybė galėjo leisti asmeniui kreiptis į teismą tik dėl pirminio priimtino klausimo, nes jo ieškinys buvo reiškiamas prieš pareigūną, kuriam galiojo teismui taikomos privilegijos. Galiausiai byloje, kurioje priimtas 2006 m. balandžio 18 d. EŽTT sprendimas *Vezon prieš Prancūziją* (CE:ECHR:2006:0418JUD 006601801), nagrinėtas teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimas dėl priimtų teisės aktų, kuriais galutinai ir atgaline data reglamentuotas nacionaliniuose teismuose nagrinėjamų ginčų dalykas, nors tai nebuvo pateisinama tinkamu bendrojo intereso pagrindu.
- 178 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad bet kuriuo atveju šis pagrindas nepagrįstas, net jeigu jis būtų tinkamas remtis ginčijant ginčijamo sprendimo teisėtumą.

4. Dėl faktinių aplinkybių iškraipymo

a) Šalių argumentai

(Praleista)

b) Bendrojo Teismo vertinimas

- 184 Komisija ginčijo šio pagrindo priimtinumą, remdamasi šiuo atveju taikytino 1991 m. gegužės 2 d. Procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punktu, pagal kurį ieškinyje turi būti nurodytas ginčo dalykas ir pagrindų, kuriais remiamasi ieškinyje, santrauka. Šie duomenys turi būti pakankamai aiškūs ir tikslūs, kad atsakovas galėtų tinkamai pasirengti gynybai, o Bendrasis Teismas – priimti sprendimą byloje, prireikus be jokios kitos pagrindžiančios informacijos. Siekiant užtikrinti teisinį saugumą ir gerą teisingumo vykdymą, tam, kad ieškinys būtų priimtinas atsižvelgiant į primintas nuostatas, reikia, kad svarbiausios faktinės ir teisinės aplinkybės, kuriomis jis pagrįstas, būtų bent jau trumpai, bet nuosekliai ir suprantamai nurodytos pačiame ieškinio tekste (1993 m. balandžio 28 d. Nutarties *De Hoe / Komisija*, T-85/92, EU:T:1993:39, 20 punktas). Konkrečiau kalbant, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad nors tenka pripažinti, kad ieškinio pagrindų išdėstymas nesusijęs su SESV 263 straipsnio antros pastraipos terminija ir joje išvardytais reikalavimais, gali pakakti išdėstyti šių pagrindų esmę, o ne teisiškai juos kvalifikuoti, vis dėlto ieškinyje turi būti pakankamai aiškiai nurodyta, kuriuo iš Sutartyje esančių pagrindų remiamasi (1961 m. gruodžio 15 d. Sprendimo *Fives Lille Cail ir kt. prieš Vyriausiąją valdybą*, 19/60, 21/60, 2/61 ir 3/61, EU:C:1961:30, 588 punktas).
- 185 Šiuo atveju ieškovės iš esmės Komisiją kaltino tuo, kad ji subjektyviai nepateikė tam tikrų faktinių aplinkybių ir nurodė faktines aplinkybes, kurios nereikšmingos, siekiant konstatuoti pažeidimo egzistavimą. Taigi, nors ieškovės ši pagrindą vertina kaip „faktinių aplinkybių, susijusių su veiksmais, kurie yra sprendimo dalykas, iškraipymą“, jos nenurodė teisės normos, kurią pažeidė Komisija ir kuria grindžiamas ieškinys, o jų ieškinyje pateikti duomenys nėra pakankamai aiškūs ir tikslūs, kad Komisija

galėtų atsakyti į pateiktus argumentus, o Bendrasis Teismas – vykdyti teisminę kontrolę. Iš tikrųjų jų pateikiami argumentai gali būti siejami su pagrindu dėl faktinės klaidos, dėl teisinio faktinių aplinkybių kvalifikavimo klaidos, dėl nešališkumo principo pažeidimo ar rūpestingumo pareigos nesilaikymo, dėl piktnaudžiavimo įgaliojimais ar pakenkimo reputacijai, kuriuo gali būti grindžiamas pateikiamas ieškinys dėl žalos atlyginimo.

186 Dėl šios priežasties ši pagrindą reikia pripažinti nepriimtinu.

187 Subsidiariai Komisija tvirtino, jog šis pagrindas nepriimtinas ir dėl to, kad ieškovės kaltinamos tik dėl tų veiksmų, kurie ginčijamo sprendimo rezoliucinėje dalyje buvo laikomi SESV 101 ir 102 straipsnių pažeidimu, todėl tik dėl jų galima pareikšti ieškinį teisme.

188 Remiantis jurisprudencija, tik sprendimo rezoliucinė dalis gali turėti teisinių pasekmių ir sukelti žalą, o ieškinys dėl panaikinimo negali būti pareikštas būtent dėl motyvuose pateiktų vertinimų. Sąjungos teismo vykdoma šių vertinimų teisėtumo kontrolė gali būti taikoma tik tiek, kiek, būdami asmens nenaudai priimto akto motyvai, jie yra būtinas šio akto rezoliucinės dalies pagrindas (2004 m. sausio 28 d. Nutarties *Nyderlandai / Komisija*, C-164/02, EU:C:2004:54, 21 punktas ir 1992 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *NBV ir NVB / Komisija*, T-138/89, EU:T:1992:95, 31 punktas) ir, konkrečiau kalbant, jeigu šie motyvai gali pakeisti to, kas nuspręsta atitinkamo akto rezoliucinėje dalyje, esmę (žr. 2007 m. spalio 12 d. Sprendimo *Pergan Hilfsstoffe für industrielle Prozesse / Komisija*, T-474/04, EU:T:2007:306, 73 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Šiuo klausimu primintina, kad į akto motyvų turinį turi būti atsižvelgiama, siekiant nustatyti tai, kas nuspręsta jo rezoliucinėje dalyje (1997 m. gegužės 15 d. Sprendimo *TWD / Komisija*, C-355/95 P, EU:C:1997:241, 21 punktas ir 2002 m. lapkričio 20 d. Sprendimo *Lagardère ir Canal+ / Komisija*, T-251/00, EU:T:2002:278, 67 punktas).

189 Taigi šiuo atveju reikia nustatyti, ar ieškovių ginčijamos aplinkybės, nurodytos ginčijamo sprendimo 4 punkte, yra būtinas šio sprendimo rezoliucinės dalies pagrindas ir ar šie vertinimai gali pakeisti to, kas nuspręsta toje rezoliucinėje dalyje, esmę.

190 Pažymėtina, kad Komisija ginčijamo sprendimo 85 ir 110 konstatuojamosiose dalyse, susijusiose su įvairiais ieškovių prieš generinius vaistus nukreiptos strategijos veiksmams (be kita ko, „patentų rato“ išduodant „popierinius“ patentus sudarymu ir laipsnišku perėjimu prie arginino druskos), nurodė, kad veiksmų, kurie nenagrinėti 5 punkte (sutarčių dėl taikių susitarimų nagrinėjimas atsižvelgiant į SESV 101 straipsnį) ir 8 punkte (technologijų įsigijimo ir sutarčių dėl taikių susitarimų nagrinėjimas atsižvelgiant į SESV 102 straipsnį), aprašymas nedaro poveikio jų teisėtumui, atsižvelgiant į konkurencijos teisę. Be to, ginčijamo sprendimo 2764 konstatuojamojoje dalyje Komisija patikslino, kad nė vienas iš ieškovės bendrosios strategijos elementų „savaime negali būti laikomas problem[išku] atsižvelgiant į Sąjungos konkurencijos teisę“. Be to, ginčijamo sprendimo 2917 ir 2960 konstatuojamosiose dalyse Komisija priminė, kad, „kiek tai susiję su piktnaudžiavimu dominuojančia padėtimi, šio sprendimo dalykas yra bendras SESV 102 straipsnio pažeidimas“, kurį sudaro paeiliui sudarytos sutartys dėl taikių susitarimų patentų srityje ir *Azad* technologijos įsigijimas“. Be to, pačios ieškovės Bendrojo Teismo prašė dėl įstojusios į bylą šalies taikyti konfidencialumą daugybei ginčijamo sprendimo pastraipų, susijusių su jų prieš generinius vaistus nukreipta strategija, nes Komisijos joms pateikti kaltinimai neapėmė šių faktinių aplinkybių ir jų aiškinimo, o jeigu jos būtų buvusios atskleistos visuomenei, tai būtų labai pakenkę jų teisėms dėl nekaltumo prezumpcijos pažeidimo ir pakenkimo jų reputacijai. Kadangi veiksmai, kuriais pasireiškė ieškovių prieš generinius vaistus nukreipta strategija, nebuvo kvalifikuoti kaip pažeidimas, ginčijamo sprendimo rezoliucinėje dalyje Komisija į juos neatsižvelgė, kvalifikuodama pažeidimus ir skirdama už juos sankcijas.

191 Vis dėlto ieškovės tvirtino, kad ginčijamo sprendimo 2766 konstatuojamojoje dalyje, kuri yra ginčijamo sprendimo 8 punkte, Komisija nurodė, kad nagrinėdama veiksmus, už kuriuos baudžiama pagal SESV 102 straipsnį, „atsižvelgs į faktinių aplinkybių visumą, įskaitant kitus tos strategijos veiksmus, dėl kurių šiame sprendime neįrodyta, kad jie padarė išstūmimo poveikį“. Be to, ginčijamo sprendimo 2772 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė, kad to sprendimo 4 punkte aprašyta prieš generinius

vaistus nukreipta ieškovių strategija, ypač patentų rato sukūrimas, buvo „reikšmingos faktinės aplinkybės, leidžiančios paaiškinti, pavyzdžiui, nagrinėjant *Servier* elgesio antikonkurencinį išstūmimo poveikį, kodėl (potencialios) konkurencijos lygis tiekiant generinį perindoprilį buvo ypač ribotas“.

¹⁹² Atsiliepime į ieškinį Komisija teigė, kad ginčijamame sprendime ji turėjo nurodyti prieš generinius vaistus nukreiptos ieškovių strategijos veiksmus, kurie nebuvo kvalifikuoti kaip SESV 101 ir 102 straipsnių pažeidimas, kad galėtų nagrinėti pažeidimus, atsižvelgdama į jų teisinį, ekonominį ir faktinį kontekstą. Per teismo posėdį Komisija akcentavo šio ginčijamo sprendimo 4 punkto reikšmę, jeigu norima suprasti visą *Servier* strategiją prieš generinių vaistų bendroves ir jos veiksmų apimtį rinkoje, išskiriant šių veiksmų faktinį kontekstą, paaiškindama būtent tame ginčijamo sprendimo 4 punkte, ir jų neteisėtą pobūdį. Tai aiškiai išskirta ginčijamo sprendimo 2766 konstatuojamojoje dalyje.

¹⁹³ Iš tikrųjų, remiantis jurisprudencija, siekiant įvertinti, ar įmonių susitarimas pakankamai kenksmingas, kad būtų laikomas konkurencijos ribojimu dėl tikslo, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, reikia išnagrinėti ekonominį ir teisinį jo taikymo kontekstą (žr. 2015 m. liepos 16 d. Sprendimo *ING Pensii*, C-172/14, EU:C:2015:484, 33 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Vertinant atitinkamą susitarimą svarbu atsižvelgti į jo ekonominį ir teisinį kontekstą, kuriam esant šalys jį sudarė, ir tai neturi būti laikoma kišimusi į teisinius veiksmus ar situacijas, kurie nėra Komisijoje vykdomos procedūros dalykas (1966 m. liepos 13 d. Sprendimo *Consten ir Grundig / Komisija*, 56/64 ir 58/64, EU:C:1966:41, p. 497). Vertinant ekonominį ir teisinį kontekstą reikia atsižvelgti į paveiktų prekių ar paslaugų pobūdį ir į realias nagrinėjamos rinkos ar rinkų veikimo sąlygas bei struktūrą (žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 53 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją ir 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 117 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

¹⁹⁴ Be to, nagrinėdama dominuojančią padėtį užimančios įmonės elgesį ir siekdama nustatyti galimą piktnaudžiavimą tokia padėtimi Komisija turi atsižvelgti į visas reikšmingas to elgesio aplinkybes (šiuo klausimu žr. 2007 m. kovo 15 d. Sprendimo *British Airways / Komisija*, C-95/04 P, EU:C:2007:166, 67 punktą ir 2012 m. kovo 27 d. Sprendimo *Post Danmark*, C-209/10, EU:C:2012:172, 26 punktą). Be to, šiuo klausimu pažymėtina, kad dominuojančios įmonės elgesio vertinimas yra būtinas norint nustatyti piktnaudžiavimą tokia padėtimi, todėl Komisija, atlikdama tokį vertinimą, neišvengiamai turi įvertinti minėtos įmonės vykdomą komercinę strategiją. Šiuo atveju yra visiškai normalu, kad Komisija remiasi subjektyviais veiksniais, kaip antai paskatomis, kuriomis atskleidžiama aptariama komercinė strategija (2012 m. balandžio 19 d. Sprendimo *Tomra Systems ir kt. / Komisija*, C-549/10 P, EU:C:2012:221, 19 punktas).

¹⁹⁵ Iš šio sprendimo 193 ir 194 punktų matyti, kad, nors Komisija turi atsižvelgti į įmonės elgesio kontekstą, kad išnagrinėtų elgesio suderinamumą su SESV 101 ir 102 straipsniais, vis dėlto šis atsižvelgimas negali lemti ar patvirtinti išvados, kad padarytas pažeidimas, remdamasi konkrečiu elgesiu, kuris buvo pripažintas prieštaraujančiu konkurencijos teisei ar sunkiai su ja suderinamu, jeigu būtent šis elgesys nekvalifikuotas kaip pažeidimas.

¹⁹⁶ Šiuo atveju iš ginčijamo sprendimo (žr. šio sprendimo 190 punktą) matyti, kad to sprendimo 4 punkte nurodyti veiksmai, kuriais pasireiškė prieš generinius vaistus nukreipta ieškovių strategija ir kurie neigiamai apibūdino *Servier* elgesį, Komisijos nebuvo kvalifikuoti kaip pažeidimas ir į juos neatsižvelgta kvalifikuojant jos elgesį kaip pažeidimą, už kurį skirta bauda. Nors Komisija į tuos veiksmus iš tikrųjų atsižvelgė neteisėtą elgesį kvalifikuodama kaip pažeidimą, jai priekaištauta dėl to, kad konstatavo pažeidimus iš dalies remdamasi įtarimais ar tvirtinimais, kuriuos lėmė kiti veiksmai nei vien elgesys, už kurį ji nusprendė skirti sankcijas. Dėl tokio požiūrio preziumuojama įmonės bloga reputacija, nulemta paprastų teiginių ar aiškiai neįrodytų faktų, būtų nagrinėjama kaip jai inkriminuojamų antikonkurencinių veiksmų tyrimo kriterijus. Tačiau kvalifikuodama pažeidimus ir baudama už juos Komisija turi vadovautis nešališkumu ir objektyvumu, be to, dėl teisės į nekaltumo prezumpcijos paisymą tokio pobūdžio prielaidos iš esmės draudžiamos. Neaiškumas dėl Komisijos

vertinimo, susijusio su šių labai neigiamų *Servier* elgesio aplinkybių, nurodytų ginčijamo sprendimo 4 punkte, ir dėl kurių ji tuo pačiu metu tvirtina, kad šios aplinkybės svarbios jos analizei ir negali būti ginčijamos teisme, taikymo sritimi, kelia abejonių dėl šių ginčijamo sprendimo motyvų.

- 197 Galiausiai reikia patikslinti, kad, net jeigu bendros prieš generinius vaistus nukreiptos ieškovių strategijos atskiri aspektai nurodyti tarp kitų ginčijamame sprendime konstatuotų pažeidimų aplinkybių, vis dėlto šie vertinimai negalėjo pakeisti ginčijamo sprendimo rezoliucinės dalies esmės. Primintina, kad atsižvelgimas į kontekstą nustatant antikonkurencinį tikslą negali kompensuoti to, kad iš tikrųjų nebuvo nustatyta antikonkurencinio tikslo (generalinio advokato N. Wahl išvados byloje *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:1958, 44 punktas). Be to, kiek tai susiję su SESV 102 straipsniu, nors Komisija, siekdama nustatyti galimą piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi, turi atsižvelgti į visas reikšmingas nagrinėjamo elgesio faktines aplinkybes, galimas antikonkurencinio ketinimo egzistavimas yra tik viena iš faktinių aplinkybių, į kurias gali būti atsižvelgta vertinant piktnaudžiavimą tokia padėtimi (šiuo klausimu žr. 2012 m. balandžio 19 d. Sprendimo *Tomra Systems ir kt. / Komisija*, C-549/10 P, EU:C:2012:221, 18–20 punktus).
- 198 Taigi ši pagrindą bet kuriuo atveju reikia atmesti kaip netinkamą, nes jis pateiktas dėl ginčijamo sprendimo motyvų, nesusijusių su konkurencijos teisės pažeidimu, už kurį tame sprendime skirtos sankcijos, sudarančiu ieškovių elgesiu ar veiksmais. Vis dėlto pažymėtina, kad daug šiame pagrinde ieškovių ginčytų aplinkybių (be kita ko, alternatyvių technologijų įsigijimas ir sutartys dėl taikių susitarimų patentų srityje) tiesiogiai susijusios su veiksmais, kuriuos Komisija kvalifikavo kaip pažeidimą, ir jas pakartojo kituose pagrinduose, kaip tai tvirtino Komisija atsiliepime į ieškinį. Dėl šios priežasties tos aplinkybės gali būti reikšmingos ir jos bus analizuojamos nagrinėjant kitus pagrindus.

5. Dėl teisės klaidų, susijusių su konkurencijos ribojimo dėl tikslo sąvokos apibrėžimu

(Praleista)

- 211 Šiame pagrinde ieškovės ir įstojusi į bylą šalis teigė, kad Komisija padarė teisės klaidų, nes sutartis dėl taikių susitarimų patentų srityje kvalifikavo kaip konkurencijos ribojimą dėl tikslo ir nepaisė patentų suteikiamų intelektinės nuosavybės teisių apimties. Todėl Bendrasis Teismas turi nustatyti, ar tokios sutartys dėl taikaus susitarimo gali būti konkurencijos ribojimas dėl tikslo ir kokiomis sąlygomis, nagrinėdamas, ar Komisija, atlikdama analizę, pažeidė patentų taikymo sritį.
- 212 Šiuo klausimu primintina, kad ginčijamame sprendime Komisija nagrinėjo, kaip, anot jos, sutartys dėl taikių susitarimų ginčiuose patentų srityje turėjo būti vertinamos atsižvelgiant į SESV 101 straipsnio 1 dalį, konkrečiai – į galimybę tokias sutartis kvalifikuoti kaip sutartis dėl ribojimo dėl tikslo (ginčijamo sprendimo 1102–1155 konstatuojamosios dalys).
- 213 Iš esmės, pripažinusi, kad apskritai įmonės turi teisę taikiai spręsti ginčus, įskaitant dėl patentų (ginčijamo sprendimo 1118 konstatuojamoji dalis), Komisija nusprendė, kad sudarant sutartis dėl taikaus susitarimo turi būti laikomasi Sąjungos konkurencijos teisės, būtent SESV 101 straipsnio 1 dalies (žr., be kita ko, ginčijamo sprendimo 1119, 1122 ir 1123 konstatuojamąsias dalis).
- 214 Komisija atsižvelgė ir į ypatingą kontekstą, kuriam esant farmacijos sektoriuje konkuravo patentuotų vaistų ir generinių vaistų bendrovės. Pirmiausia ji akcentavo patentų ginčijimo svarbą šiame sektoriuje (ginčijamo sprendimo 1125–1132 konstatuojamosios dalys).
- 215 Atsižvelgdama į šias aplinkybes Komisija iš esmės nusprendė, kad buvo galima pateisinti šalių sudarytą sutartį dėl taikaus susitarimo, kuria užbaigiamas ginčas, ir netgi į šią sutartį įtraukti neprekiavimo ir neginčijimo sąlygas (ginčijamo sprendimo 1133 ir 1136 konstatuojamosios dalys).

- 216 Vis dėlto Komisija nusprendė, kad, atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes, sutartis dėl takaus susitarimo patentų srityje, pagal kurią generinių vaistų bendrovė pritaria savo pajėgumų ir ketinimo varžytis su konkurentais apribojimui, už tai gaudama vertybių, t. y. už sumokėtą reikšmingą pinigų sumą ar kitą reikšmingą paskatą, galėjo būti SESV 101 straipsniui prieštaraujantis konkurencijos ribojimas dėl tikslo (ginčijamo sprendimo 1134 konstatuojamoji dalis). Iš tikrųjų šiuo atveju generinių vaistų bendrovės atsisakymą savarankiškai stengtis įeiti į rinką lėmė ne šalių vertinimas dėl patento pagrįstumo, o patentuotų vaistų bendrovės perduotos sumos generinių vaistų bendrovei (ginčijamo sprendimo 1137 konstatuojamoji dalis), taigi mokestis už išstūmimą, kuris yra konkurencijos pirkimas (ginčijamo sprendimo 1140 konstatuojamoji dalis).
- 217 Būtent todėl Komisija pranešė, kad, siekdama įvertinti, ar sutartys dėl takaus susitarimo yra konkurencijos ribojimas dėl tikslo, atliks kiekvieno konkretaus atvejo faktinių aplinkybių, susijusių su šiomis sutartimis, analizę. Šiuo tikslu ji nurodė, kad, konkrečiau kalbant, ji sieks nustatyti, pirma, ar „generinių vaistų bendrovė ir patentuotų vaistų bendrovė buvo bent jau potencialios konkurentės“, antra, ar „generinių vaistų bendrovė pagal sutartį jos galiojimo laikui įsipareigojo riboti savo pastangas įeiti į vieną ar kelias [Sąjungos] rinkas, tiekdamą generinį produktą“, ir, trečia, ar „sutartis buvo susijusi su patentuotų vaistų bendrovės turto perdavimu, kuris buvo reikšminga paskata, labai sumažinusi generinių vaistų bendrovės ketinimą savarankiškai stengtis įeiti į vieną ar kelias [Sąjungos] rinkas tiekiant generinį produktą“ (ginčijamo sprendimo 1154 konstatuojamoji dalis).
- 218 Paskui Komisija pritaikė tris kriterijus, išvardytus šio sprendimo 217 punkte, kiekvienai nagrinėjamai sutarčiai dėl takaus susitarimo ir dėl kiekvienos iš šių sutarčių nusprendė, kad šie trys kriterijai buvo tenkinami, todėl tos sutartys turėjo būti kvalifikuotos kaip konkurencijos ribojimas dėl tikslo.

a) Dėl sutarčių dėl takaus susitarimo patentų srityje konkurenciją dėl tikslo ribojančio pobūdžio

1) Dėl konkurencijos ribojimo dėl tikslo

- 219 SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kaip nesuderinami su vidaus rinka yra draudžiami visi įmonių susitarimai, įmonių asociacijų sprendimai ir suderinti veiksmai, kurių „tikslas ar poveikis“ yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas vidaus rinkoje. Remiantis jurisprudencija, kuri suformuota jau 1966 m. birželio 30 d. Sprendime *LTM* (56/65, EU:C:1966:38, p. 359), alternatyvus šių sąlygų pobūdis, kurį parodo jungtukas „ar“, reiškia, kad pirmiausia reikia įvertinti patį susitarimo tikslą, atsižvelgiant į jo ekonominį taikymo kontekstą. Vis dėlto, jei šio susitarimo analizė neleidžia nustatyti pakankamo žalos lygio konkurencijai, reikia nagrinėti jo poveikį ir tam, kad jį apimtų draudimas, įrodyti, jog konkurencija iš tikrųjų buvo labai trukdoma, ribojama arba iškraipoma (žr. 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 116 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją ir 2015 m. liepos 16 d. Sprendimo *ING Pensii*, C-172/14, EU:C:2015:484, 30 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Tačiau nebūtina nagrinėti susitarimo poveikio konkurencijai, jeigu įrodytas jo antikonkurencinis tikslas (žr. 2016 m. sausio 20 d. Sprendimo *Toshiba Corporation / Komisija*, C-373/14 P, EU:C:2016:26, 25 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Taigi ginčijamame sprendime Komisija teisingai priminė, kad, pirma, vertinant, ar susitarimui taikomas SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimas, susitarimo antikonkurencinis tikslas ir poveikis yra alternatyvios, o ne kumuliacinės sąlygos (1109 konstatuojamoji dalis), ir, antra, kad nereikėjo įrodyti konkretaus veiksmų antikonkurencinio poveikio, nes nustatytas susitarimo antikonkurencinis tikslas (1112 konstatuojamoji dalis).
- 220 Konkurencijos ribojimo dėl tikslo sąvoka gali būti taikoma tik tam tikroms įmonių veiksmų derinimo rūšims, kurios vien dėl savo pobūdžio yra pakankamai žalingos įprastam konkurencijos veikimui, kad būtų galima teigti, kad jų poveikio tyrimas yra nereikalingas (šiuo klausimu žr. 1966 m. birželio 30 d. Sprendimo *LTM*, 56/65, EU:C:1966:38, 359 punktą; 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*,

C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 49, 50 ir 58 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją; 2015 m. liepos 16 d. Sprendimo *ING Pensii*, C-172/14, EU:C:2015:484, 31 punktą ir 2015 m. lapkričio 26 d. Sprendimo *Maxima Latvija*, C-345/14, EU:C:2015:784, 20 punktą).

- 221 Remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija, vertinant, ar įmonių susitarimas pakankamai žalingas, kad būtų pripažintas konkurencijos ribojimu dėl tikslo, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, reikia išnagrinėti jo nuostatų turinį, siekiamus tikslus ir ekonominį bei teisinį taikymo kontekstą (žr. 2015 m. liepos 16 d. Sprendimo *ING Pensii*, C-172/14, EU:C:2015:484, 33 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Vertinant teisinį ir ekonominį kontekstą taip pat reikia atsižvelgti į prekių ar paslaugų, kurioms jis taikomas, pobūdį ir į realias nagrinėjamos rinkos ar rinkų veikimo sąlygas bei struktūrą (žr. 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 117 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Vis dėlto primintina, kad nagrinėdamas atitinkamos rinkos realias veikimo sąlygas ir struktūrą Bendrasis Teismas neturi vertinti atitinkamo derinimo poveikio (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 72–82 punktus), priešingu atveju, SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas atskyrimas taptų neveiksmingas.
- 222 Be to, nors šalių valia nėra būtinas veiksnys tam tikros rūšies įmonių veiksmų derinimo ribojamajam pobūdžiui nustatyti, niekas nedraudžia konkurencijos priežiūros institucijoms ar nacionaliniams ir Sąjungos teismams atsižvelgti į šią valią (žr. 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 118 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Tačiau vien aplinkybė, kad susitarimu siekiama ir teisėtų tikslų, neužkerta kelio konkurencijos ribojimo dėl tikslo kvalifikavimui (2008 m. lapkričio 20 d. Sprendimo *Beef Industry Development Society ir Barry Brothers*, C-209/07, EU:C:2008:643, 21 punktą; taip pat šiuo klausimu žr. 1983 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *IAZ International Belgium ir kt. / Komisija*, 96/82–102/82, 104/82, 105/82, 108/82 ir 110/82, EU:C:1983:310, 25 punktą ir 2006 m. balandžio 6 d. Sprendimo *General Motors / Komisija*, C-551/03 P, EU:C:2006:229, 64 punktą).
- 223 Ieškovės kaltino Komisiją tuo, kad ji padarė teisės klaidą, nes nusprendė, kad konkurencijos ribojimui dėl tikslo kvalifikuoti pakako vien aplinkybės, kad susitarimas galėjo padaryti neigiamą poveikį konkurencijai. Iš tiesų ginčijamo sprendimo 1111 konstatuojamojoje dalyje Komisija, nurodydama Teisingumo Teismo jurisprudenciją (2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *T-Mobile Netherlands ir kt.*, C-8/08, EU:C:2009:343, 31 punktą ir 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, C-32/11, EU:C:2013:160, 35–38 punktus), pažymėjo, kad „antikonkurenciniam tikslui nustatyti pakanka to, kad susitarimas gali padaryti neigiamą poveikį konkurencijai“ ir kad, „kitais atvejais, reikia, kad susitarimas konkrečiu atveju, atsižvelgiant į jo teisinį ir ekonominį taikymo kontekstą, galėtų trukdyti, riboti ar iškreipti konkurenciją vidaus rinkoje“.
- 224 Šiuo klausimu pirmiausia pažymėtina, jog ginčijamame sprendime Komisija teisingai priminė šio sprendimo 219–222 punktuose nurodytą jurisprudenciją, susijusią su konkurencijos ribojimo dėl tikslo apibrėžimu. Iš tikrųjų iš ginčijamo sprendimo 1109 ir 1110 konstatuojamųjų dalių, 1112–1117 konstatuojamųjų dalių ir 1211 konstatuojamosios dalies matyti, kad Komisija, primindama šią jurisprudenciją, nepadarė teisės klaidos ir ją taikė analizuodama kiekvieną sutartį (žr., be kita ko, ginčijamo sprendimo 1369–1375, 1475–1481, 1622–1627, 1763, 1804–1810 konstatuojamąsias dalis ir 1994–2000 konstatuojamąsias dalis). Nesvarbu, kad ginčijamame sprendime Komisija nevartojo žodžių „pakankamas žalingumo lygis“, nes iš to sprendimo matyti, jog ji teisingai vartojo konkurencijos ribojimo dėl tikslo sąvoką. To sprendimo būtent 1110 ir 1113 konstatuojamosiose dalyse ji nurodė, kad šis ribojimas „dėl savo pobūdžio galėjo būti žalingas įprastam geram konkurencijos veikimui“ ir kad „vertinant, ar susitarimas yra konkurencijos ribojimas dėl tikslo, reikia nagrinėti, be kita ko, jo nuostatų turinį, siekiamus tikslus bei ekonominį ir teisinį jo taikymo kontekstą“ ir kad, „siekiant nustatyti tą kontekstą, taip pat tikslinga atsižvelgti į paveiktų prekių ir paslaugų pobūdį bei nagrinėjamos rinkos ar rinkų realias veikimo sąlygas ir struktūrą“. Ji teisingai priminė ir tai, kad, „nors šalių valia nėra būtinas veiksnys nustatant, kad susitarimas yra konkurencijos ribojimas dėl tikslo, nedraudžiama Komisijai ir Sąjungos teismams atsižvelgti į šią valią“ (ginčijamo sprendimo 1113 konstatuojamoji dalis).

- 225 Be to reikia akcentuoti, kad 2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *T-Mobile Netherlands ir kt.* (C-8/08, EU:C:2009:343) 31 punkte, pakartotame 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.* (C-32/11, EU:C:2013:160) 38 punkte, Teisingumo Teismas tvirtino ne tai, kad mažai žalingas susitarimas, todėl galbūt galintis padaryti neigiamą poveikį konkurencijai, gali būti laikomas konkurencijos ribojimu dėl tikslo, o tik tai, kad, pirma, konkretaus susitarimo poveikio konkurencijai nustatymas nereikšmingas nagrinėjant konkurencijos ribojimą dėl tikslo, ir, antra, vien aplinkybė, kad susitarimas nebuvo įgyvendintas, netrukdo jo kvalifikuoti kaip konkurencijos ribojimo dėl tikslo. Iš tikrųjų 2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *T-Mobile Netherlands ir kt.* (C-8/08, EU:C:2009:343) 31 punkto išaiškinimą, pateiktą atsižvelgiant į to sprendimo 29 ir 30 punktus ir į generalinės advokatės J. Kokott išvados toje byloje 46 punktą, į kurį sprendime padaryta aiški nuoroda, ir tos išvados 47 punktą galima taikyti ir siekiant atskirti konkurencijos ribojimą dėl poveikio, ir konkurencijos ribojimą dėl tikslo.
- 226 Taigi reikia atmesti ieškovės argumentus, kad ginčijamo sprendimo 1111 konstatuojamojoje dalyje Komisija padarė teisės klaidą.
- 227 Be to, ieškovė ir įstojusi į bylą šalis, remdamosi 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimu *CB / Komisija* (C-67/13 P, EU:C:2014:2204), tvirtino, kad pažeidimo dėl tikslo sąvoka turi būti aiškinama siaurai, priešingai, nei Komisijos taikytas požiūris ginčijamame sprendime.
- 228 Pirmiausia, šiuo klausimu primintina, jog 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendime *CB / Komisija* (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 58 punktas) Teisingumo Teismas tvirtino, kad konkurencijos ribojimo dėl tikslo sąvoka gali būti taikoma tik tam tikroms įmonių veiksmų derinimo rūšims, kurios yra pakankamai žalingos konkurencijai, kad būtų galima nuspręsti, jog nebūtina nagrinėti jų poveikio, o ne susitarimams, dėl kurių neįrodyta, kad jie dėl savo pobūdžio žalingi įprastam geram konkurencijos veikimui. Todėl Teisingumo Teismas ištaisė Bendrojo Teismo padarytą teisės klaidą, t. y. teiginį, kad pažeidimo dėl tikslo sąvokos nereikia aiškinti siaurai. Tačiau Teisingumo Teismas nepakeitė jurisprudencijos, pagal kurią SESV 101 straipsnio 1 dalies a–e punktuose nurodytos susitarimų rūšys nėra baigtinis draudžiamų slaptų susitarimų sąrašas (2008 m. lapkričio 20 d. Sprendimo *Beef Industry Development Society ir Barry Brothers*, C-209/07, EU:C:2008:643, 23 punktas; taip pat šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 58 punktą), o šią išvadą lemia SESV 101 straipsnio 1 dalis (generalinės advokatės V. Trstenjak išvados byloje *Beef Industry Development Society ir Barry Brothers*, C-209/07, EU:C:2008:467, 46 punktas).
- 229 Toliau pažymėtina, kad šiuo atveju Komisija laikėsi požiūrio, atitinkančio 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimą *CB / Komisija* (C-67/13 P, EU:C:2014:2204), kai nagrinėjo ginčijamas sutartis, taikydama šio sprendimo 219–222 punktuose primintus kriterijus (žr. šio sprendimo 224 punktą), kurie turi būti aiškinami siaurai, nes pagal juos nustatomas pakankamas žalingumo lygis. Priešingai, nei tvirtino ieškovės ir įstojusi į bylą šalis, *a priori* Komisijos analizėje neturėjo būti taikomas siauresnis požiūris nei tas, kurio ji laikėsi, taikydama konkurencijos ribojimo dėl tikslo sąvokos kriterijus, tačiau šioje analizėje reikėjo nustatyti, kad konkurencijos ribojimas buvo pakankamai žalingas, arba, jei to nenustatyta, analizuoti konkretų ginčijamų susitarimų antikonkurencinį poveikį.
- 230 Be to, ieškovės teigė, kad precedentų nebuvimas užkirto kelią bet kokiam kvalifikavimui kaip ribojimo dėl tikslo, ir tvirtino, jog už bylos nagrinėjamą atsakingas buvęs skyriaus vadovas viešai pripažino šios bylos naujumą, kaip tai pripažino ir pati Komisija ginčijamame sprendime. Vis dėlto primintina, kad SESV 101 straipsnio 1 dalies a–e punktuose nurodyti veiksmai nėra baigtinis draudžiamų slaptų susitarimų sąrašas (2008 m. lapkričio 20 d. Sprendimo *Beef Industry Development Society ir Barry Brothers*, C-209/07, EU:C:2008:643, 23 punktas) ir kad, nors įgyta patirtis neginčijamai patvirtina tam tikrų bendradarbiavimo rūšių tiesioginę žalą konkurencijai (2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 51 punktas), aplinkybė, kad anksčiau Komisija nebuvo nusprendusi, jog konkrečios rūšies susitarimas būtent dėl savo tikslo riboja konkurenciją, savaime nėra

klūtis taip nuspręsti ateityje, individualiai ir išsamiai išnagrinėjus ginčijamas priemones (žr. 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 438 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 231 Priešingai, nei teigė ieškovės, vien aplinkybė, kad, siekiant nustatyti konkurencijos ribojimą dėl tikslo, būtina išnagrinėti kiekvieną konkretų atvejį, netrukdo taikyti tokio kvalifikavimo. Iš tikrųjų jurisprudencijoje nereikalaujama, kad susitarimas iš pirmo žvilgsnio arba neabejotinai būtų gana žalingas konkurencijai, Komisijai ar Sąjungos teismui individualiai ir konkrečiai neišnagrinėjus jo turinio, tikslo, ekonominio ir teisinio konteksto, kad jį būtų galima laikyti ribojančiu konkurenciją dėl tikslo, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį (šiuo klausimu žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, C-32/11, EU:C:2013:160, 51 punktą ir 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 775 punktą).
- 232 Beje, ieškovės ir įstojusi į bylą šalis pateikė kaltinimą, kad ginčijamo sprendimo motyvai prieštaringi, nes ginčijamo sprendimo 2764 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad taikūs susitarimai patentų srityje savaime nėra antikonkurenciniai atsižvelgiant į SESV 102 straipsnį. Vis dėlto iš ginčijamo sprendimo 2764 konstatuojamosios dalies ginčijamo sakinio aiškiai matyti, jog Komisija nurodė tik tuos veiksmus, kurie ginčijamame sprendime aprašyti kaip ieškovių prieš generinius vaistus nukreiptos strategijos dalis, tačiau jie nebuvo kvalifikuoti kaip konkurencijos teisės pažeidimas ginčijamame sprendime. Dėl šios priežasties šis sakinyss nesusijęs su ieškovių sudarytais taikiais susitarimais. Be to, iš ginčijamo sprendimo, konkrečiai – 8.3 punkto, matyti, jog Komisija nusprendė, kad ieškovių sudaryti taikūs susitarimai yra elgesys, kuriuo piktnaudžiaujama, taip prisidedant prie bendros vientisos ir tęstinės išstūmimo strategijos, kuri yra SESV 102 straipsnio pažeidimas. Taigi ginčijamame sprendime nėra nurodyto motyvų prieštaringumo.
- 233 Priminus šias konkurencijos ribojimo dėl tikslo taikymo sąlygas ir išnagrinėjus su šios sąvokos aiškinimu susijusius ieškovių kaltinimus, pažymėtina, jog šiuo atveju ginčijamomis sutartimis, anot ieškovių, siekta taikaus sutartis sudariusių šalių susitarimo dėl ginčų ir jos buvo sudarytos esant ypatingam patentų teisės kontekstui, todėl nagrinėjami ginčai susiję su ieškovių patentais. Taigi atsižvelgiant į tai, kad konkurencijos ribojimo dėl tikslo nustatymui reikia nagrinėti atitinkamos sutarties turinį, tikslus ir ekonominį bei teisinį taikymo kontekstą (žr. šio sprendimo 221 punktą), šiuo atveju būtina nagrinėti sąlygas dėl neginčijimo ir dėl draudimo prekiauti šiuos patentus pažeidžiančiais produktais, apskritai nustatytas taikiuose susitarimuose ir konkrečiai ginčijamose sutartyse, atsižvelgiant į jų tikslą sudaryti taikų susitarimą dėl ginčų patentų srityje ir specifinį kontekstą, susijusį su patentais, siekiant patikrinti, ar Komisija teisingai ir vadovaudamasi tinkamais teisiniais kriterijais šias sutartis kvalifikavo kaip konkurencijos ribojimą dėl tikslo.

2) Dėl intelektinės nuosavybės teisių ir konkrečiai dėl patentų

- 234 Konkretus suteikiamo patento tikslas – užtikrinti patento savininkui išimtinę teisę naudoti išradimą, siekiant atlyginti už išradėjo kūrybines pastangas, kad tiesiogiai arba suteikiant licencijas tretiesiems asmenims būtų pagaminti ir pirmą kartą išleisti į apyvartą pramonės produktai, ir teisę užkirsti kelią visiems pažeidimams (1974 m. spalio 31 d. Sprendimo *Centrafarm ir de Peijper*, 15/74, EU:C:1974:114, 9 punktas). Jeigu patentą suteikia valstybės institucija, paprastai preziumuojama, kad patentas galioja ir kad jis įmonei priklauso teisėtai. Paprastai konkurentus atgraso vien tai, kad įmonė šią išimtinę teisę turi, nes pagal viešosios teisės aktus jie privalo šios teisės paisyti (2010 m. liepos 1 d. Sprendimo *AstraZeneca / Komisija*, T-321/05, EU:T:2010:266, 362 punktas).
- 235 Vis dėlto naudojimas patento suteikiamomis teisėmis, vadovaujantis valstybės narės teisės aktais, savaime nėra Sutartyje nustatytų konkurencijos teisės taisyklių pažeidimas (1968 m. vasario 29 d. Sprendimo *Parke, Davis and Co.*, 24/67, EU:C:1968:11, p. 109). Intelektinę nuosavybę reglamentuojančios taisyklės netgi yra esminės siekiant išlaikyti neiškreiptą konkurenciją vidaus rinkoje

(2013 m. balandžio 16 d. Sprendimo *Ispanija ir Italija / Taryba*, C-274/11 ir C-295/11, EU:C:2013:240, 22 punktą). Iš tikrųjų, pirma, atlygindama už išradėjo kūrybines pastangas, patentų teisė prisideda prie inovacijoms ir investicijoms palankios aplinkos skatinimo ir, antra, ja siekiama paviešinti išradimų taikymo tvarką ir taip leisti atsirasti naujiems išradimams. 2004 m. gairių dėl technologijų perdavimo susitarimų 7 punkte, kurio nuostatos visiškai pakartotos 2014 m. gairių dėl technologijų perdavimo susitarimų 7 punkte, nustatyta:

„Tai <...> nereiškia, kad intelektinės nuosavybės teisių esmė prieštarauja Sąjungos konkurencijos taisyklėms. Iš tiesų abi teisės normų grupės turi tą patį pagrindinį tikslą – skatinti vartotojų gerovę ir veiksmingą išteklių paskirstymą. Naujovės – esminė ir dinamiška atviros ir konkurencingos rinkos ekonomikos dalis. Intelektinės nuosavybės teisės padeda kurti dinamišką konkurenciją – įmonės skatinamos investuoti į naujų produktų ir procesų kūrimą arba jų tobulinimą. Tokių patį poveikį turi ir konkurencija – įmonės patiria spaudimą diegti naujoves. Todėl intelektinės nuosavybės teisės ir konkurencija yra būtinos, siekiant skatinti naujoves ir užtikrinti jų konkurencingą naudojimą.“

- 236 Remiantis suformuota jurisprudencija, teisė į nuosavybę, kuriai priskiriama intelektinės nuosavybės teisė, yra bendrasis Sąjungos teisės principas (2008 m. sausio 29 d. Sprendimo *Promusicae*, C-275/06, EU:C:2008:54, 62 punktą; taip pat šiuo klausimu žr. 2005 m. liepos 12 d. Sprendimo *Alliance for Natural Health ir kt.*, C-154/04 ir C-155/04, EU:C:2005:449, 126 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 237 Vis dėlto intelektinės nuosavybės teisė, būtent patentų teisė, nėra absoliučios prerogatyvos, tačiau į jas turi būti atsižvelgiama dėl jų funkcijos visuomenėje ir jas reikia suderinti su kitomis pagrindinėmis teisėmis, joms taip pat gali būti taikomi apribojimai, siekiant Sąjungos bendrojo intereso tikslą, jeigu, atsižvelgiant į siekiamą tikslą, tai nėra neproporcingas ir netoleruotinas kišimasis, pažeidžiantis pačios garantuojamos teisės esmę (žr. 2005 m. liepos 12 d. Sprendimo *Alliance for Natural Health ir kt.*, C-154/04 ir C-155/04, EU:C:2005:449, 126 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Pavyzdžiui, Teisingumo Teismas ginčiuose dėl 2009 m. gegužės 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 469/2009 dėl medicinos produktų papildomos apsaugos liudijimo (OL L 152, 2009, p. 1) aiškinimo nusprendė, kad reikėjo palyginti farmacijos pramonės, patentų savininkės, interesus ir visuomenės sveikatos interesus (šiuo klausimu žr. 2015 m. kovo 12 d. Sprendimo *Actavis Group PTC ir Actavis UK*, C-577/13, EU:C:2015:165, 36 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 238 Taip pat primintina, jog ESS 3 straipsnio 3 dalyje nurodyta, jog Sąjunga sukuria vidaus rinką, kuri, remiantis prie Lisabonos sutarties pridėtu Protokolu Nr. 27 dėl vidaus rinkos ir konkurencijos (OL C 83, 2010, p. 309), o jis, remiantis ESS 51 straipsniu, turi tokią pačią galią kaip Sutartys, apima sistemą, užtikrinančią, kad nebūtų iškreipta konkurencija. Taigi SESV 101 ir 102 straipsniai priklauso konkurencijos teisės normoms, kurios, kaip numatytosios SESV 3 straipsnio 1 dalies b punkte, būtinos, kad vidaus rinka veiktų. Tokiomis normomis siekiama būtent išvengti konkurencijos iškraipymo, dėl kurio galėtų nukentėti bendrieji interesai, atskiros įmonės ir vartotojai, taip padedant užtikrinti Sąjungos gerovę (2011 m. vasario 17 d. Sprendimo *TeliaSonera Sverige*, C-52/09, EU:C:2011:83, 20–22 punktai).
- 239 Nors Sutartyse niekada nebuvo aiškiai nurodyta, kad turi būti derinama intelektinės nuosavybės teisė ir konkurencijos teisė, EB sutarties 36 straipsnyje, kurio nuostatos pakartotos SESV 36 straipsnyje, numatyta, kad turi būti derinamos intelektinės nuosavybės teisės ir laisvo prekių judėjimo principas, ir nurodyta, kad Sutarties nuostatos, susijusios su kiekybinių apribojimų tarp valstybių narių draudimu, nekliudo taikyti prekių importo, eksporto ar tranzito apribojimų, pateisinamų, be kita ko, pramoninės ir komercinės nuosavybės apsaugos sumetimais, taip pat tai, kad šie apribojimai neturi tapti savavališka diskriminacijos priemone ar paslėptu valstybių narių tarpusavio prekybos apribojimu. Teisingumo Teismas mano, kad taip EB sutarties 36 straipsniu siekta išskirti meninės ir intelektinės nuosavybės apsaugą reglamentuojančiuose valstybės narės teisės aktuose pripažintos teisės, kurios

negali paveikti Sutarties nuostatos, egzistavimą ir jos įgyvendinimą, kuris gali tapti paslėptu valstybių narių tarpusavio prekybos apribojimu (šiuo klausimu žr. 1982 m. spalio 6 d. Sprendimo *Coditel ir kt.*, 262/81, EU:C:1982:334, 13 punktą).

- 240 Be to, Sąjungos teisės aktų leidėjas turėjo progą priminti, kad toks derinimas būtinas. 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2004/48/EB dėl intelektualinės nuosavybės teisių gynimo (OL L 157, 2004, p. 45; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 2 t., p. 32), kurios tikslas – suderinti nacionalinės teisės sistemas, kad vidaus rinkoje būtų užtikrintas aukštas, vienodas ir vientisas intelektualinės apsaugos lygis (10 konstatuojamoji dalis) ir „užtikrinti visišką pagarbą intelektinei nuosavybei pagal tos Chartijos 17 straipsnio 2 dalį“ (32 konstatuojamoji dalis), patikslinta, kad ši direktyva „nedaro poveikio konkurencijos taisyklių taikymui, o ypač – Sutarties [101] ir [102] straipsniams“ ir kad „šioje direktyvoje numatytos priemonės neturėtų būti taikomos su Sutartimi nesuderinamu būdu be reikalo varžyti konkurenciją“ (12 konstatuojamoji dalis).
- 241 Teisingumo Teismas suformavo jurisprudenciją, susijusią su atskiromis intelektualinės nuosavybės teisės rūšimis, kuria siekiama derinti konkurencijos teisę su šių teisių įgyvendinimu, nepažeidžiant jų esmės, taikydamas tokį patį samprotavimo būdą kaip tas, kuris leido suderinti šias teises ir laisvą prekių judėjimą. Taigi Teisingumo Teismas mano, kad reikia bausti už neįprastą naudojimąsi intelektualinės nuosavybės teisėmis, o ne jų teisėtą įgyvendinimą, kurį jis apibrėžė, remdamasis tų teisių specifiniu objektu, t. y. sąvoka, kurią jurisprudencijoje Teisingumo Teismas vartoja kaip šių teisių esmės ir jų savininko esminių prerogatyvų sinonimą. Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, kad naudojimasis šiomis prerogatyvomis, kuris yra intelektualinės nuosavybės teisės specifinio objekto dalis, susijęs su šios teisės egzistavimu (šiuo klausimu žr. generalinio advokato C. Gulmann išvados byloje *RTE ir ITP / Komisija*, C-241/91 P, EU:C:1994:210, 31 ir 32 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją). Vis dėlto Teisingumo Teismas mano, kad ypatingomis aplinkybėmis savininko naudojimasis išimtinę teisę taip pat gali lemti konkurencijos taisyklėms prieštraujančius veiksmus (1995 m. balandžio 6 d. Sprendimo *RTE ir ITP / Komisija*, C-241/91 P ir C-242/91 P, EU:C:1995:98, 50 punktas; taip pat šiuo klausimu žr. 2007 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Microsoft / Komisija*, T-201/04, EU:T:2007:289, 691 punktą).
- 242 Kiek tai susiję su patentais, Teisingumo Teismas nusprendė, kad neatmestina galimybė SESV 101 straipsnio nuostatas taikyti intelektualinės nuosavybės teisei, jeigu vieno ar kelių patentų naudojimas, dėl kurio įmonės susitarė, galėjo lemti situaciją, kuriai gali būti taikomos įmonių susitarimų, įmonių asociacijų sprendimų ar suderintų veiksmų sąvokos, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį (1968 m. vasario 29 d. Sprendimo *Parke, Davis and Co.*, 24/67, EU:C:1968:11, 110 punktas). 1974 m. jis vėl nusprendė, kad, nors valstybių narių intelektualinės nuosavybės teisę reglamentuojančiais teisės aktais pripažintų teisių egzistavimui nedaro įtakos SESV 101 straipsnis, vis dėlto jų įgyvendinimo sąlygoms gali būti taikomi tame straipsnyje nustatyti draudimai ir taip gali būti kaskart, kai paaiškėja, kad tokios teisės įgyvendinimas yra kartelinio susitarimo tikslas, priemonė ar pasekmė (1974 m. spalio 31 d. Sprendimo *Centrafarm ir de Peijper*, 15/74, EU:C:1974:114, 39 ir 40 punktai).
- 243 Primintina, jog, atsižvelgiant į tai, kad šioje byloje taikytina patentų teisė nesuderinta Sąjungos lygiu, nacionalinio patentų biuro ar EPT išduoto patento suteikiama apsaugos apimtis nustatoma tik pagal Sąjungos teisei nepriskiriamas taisykles, t. y. pagal nacionalinę teisę arba EPK (šiuo klausimu žr. 1999 m. rugsėjo 16 d. Sprendimo *Farmitalia*, C-392/97, EU:C:1999:416, 26 punktą ir 2011 m. lapkričio 24 d. Sprendimo *Medeva*, C-322/10, EU:C:2011:773, 22 ir 23 punktus). Todėl, jeigu nagrinėdamas ieškinį, pareikštą dėl Komisijos sprendimo panaikinimo, Sąjungos teismas turi nagrinėti sutartį dėl taikaus susitarimo dėl ginčo patentų srityje, kuriam taikomos kitos nei Sąjungos teisės nuostatos, jis neturi apibrėžti to patento taikymo srities ar nuspręsti dėl jo galiojimo. Beje, pažymėtina, kad šiuo atveju ginčijamo sprendimo 113–123 konstatuojamosiose dalyse Komisija nurodė ieškovių strategiją dėl „patentų rato“ ir „popierinių patentų“; vis dėlto ji nieko nepasakė apie ginčijamų patentų galiojimą sutarčių sudarymo momentu.

- 244 Nors nei Komisija, nei Bendrasis Teismas neturi nuspręsti dėl patento galiojimo, į tai turi būti atsižvelgta atliktoje Sąjungos konkurencijos taisyklių analizėje. Iš tikrųjų Teisingumo Teismas jau nusprendė, kad nors Komisija neturi nuspręsti dėl patento taikymo srities, vis dėlto ši institucija neturi susilaikyti nuo bet kokios iniciatyvos, kai patento taikymo sritis reikšminga SESV 101 ir 102 straipsnių pažeidimo vertinimui, nes net jeigu faktinė patento taikymo sritis yra ginčo nacionaliniuose teismuose dalykas, Komisija turi galėti vykdyti savo įgaliojimus pagal Reglamento Nr. 1/2003 nuostatas; taip pat, kad galimos Komisijos išvados visiškai negali iš anksto lemti nacionalinių teismų vertinimų dėl jiems pateiktų nagrinėti su patentais susijusių ginčų ir kad Komisijos sprendimui taikoma Sąjungos teismo kontrolė (1986 m. vasario 25 d. Sprendimas *Windsurfing International / Komisija*, 193/83, EU:C:1986:75, 26 ir 27 punktai).
- 245 Galiausiai reikia akcentuoti, kad intelektinės nuosavybės teises saugo Pagrindinių teisių chartija. Remiantis Pagrindinių teisių chartijos, kuriai pagal Lisabonos sutartį suteikta tokia pati teisinė galia kaip Sutartims (ESS 6 straipsnio 1 dalis), 17 straipsnio 1 dalimi, „kiekvienas turi teisę valdyti teisėtai įgytą nuosavybę, ja naudotis, disponuoti ir palikti paveldėtojams“, „nuosavybė negali būti atimta, išskyrus atvejus, kai tai yra būtina visuomenės poreikiams ir tik įstatymo nustatytais atvejais bei sąlygomis laiku ir teisingai už ją atlyginant“ ir „nuosavybės naudojimą gali reglamentuoti įstatymai, kiek tai būtina atsižvelgiant į bendruosius interesus“. Pagrindinių teisių chartijos 17 straipsnio 2 dalyje nurodyta ir tai, kad „intelektinė nuosavybė turi būti saugoma“. Vadinasi, Pagrindinių teisių chartijos 17 straipsnio 1 dalyje nurodytos garantijos taikomos ir intelektinei nuosavybei. Todėl Teisingumo Teismas mano, kad intelektinės nuosavybės teisių pripažinimas Pagrindinių teisių chartijoje reiškia didesnės jų apsaugos reikalavimą ir reikia palyginti, viena vertus, laisvos konkurencijos išsaugojimą, dėl kurios pirminėje teisėje, t. y. SESV 101 ir 102 straipsniuose, draudžiami karteliniai susitarimai ir piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi, ir, antra vertus, būtiną intelektinės nuosavybės teisių garantiją, įtvirtintą Pagrindinių teisių chartijos 17 straipsnio 2 dalyje (šiuo klausimu žr. 2015 m. liepos 16 d. Sprendimo *Huawei Technologies, C-170/13*, EU:C:2015:477, 42 ir 58 punktus).

3) Dėl taikių susitarimų dėl ginčų patentų srityje

- 246 Pirmiausia reikia patikslinti, kad toliau pateikti svarstymai nesusiję su patentais, kurie įgyti sukčiaujant, su „fiktyviais“ ginčais ar nesutarimais, kurie nepasiekė teismo nagrinėjimo etapo. Iš tikrųjų ginčijamo sprendimo 1170 konstatuojamojoje dalyje Komisija pripažino, kad sutarčių dėl taikaus susitarimo sudarymo etape visos ieškovės ar generinių vaistų bendrovės buvo nacionaliniame teisme ar EPT nagrinėto ginčo šalys arba į bylą įstojusios šalys, kurios ginčijosi dėl tam tikrų patentų galiojimo ar dėl to, kad generinių vaistų gamintojų produktas pažeidžia patentą.
- 247 Visų pirma pažymėtina, jog *a priori* yra teisėta ginčo dėl patento šalims sudaryti sutartį dėl taikaus susitarimo, o ne tęsti ginčo nagrinėjimą teisme. Kaip ginčijamo sprendimo 1102 konstatuojamojoje dalyje teisingai nurodė Komisija, paprastai įmonės turi teisę sudaryti taikius susitarimus, įskaitant dėl patentų, dažnai šie taikūs susitarimai naudingi abiem ginčo šalims ir leidžia veiksmingiau paskirstyti išteklius nei tuo atveju, kai ginčas nagrinėjamas, kol priimamas teismo sprendimas. Iš tikrųjų ieškovė neprivalo tęsti ginčo nagrinėjimo, dėl kurio ji savo noru kreipėsi į teismą. Be to, ginčų nagrinėjimas teisme ne tik lemia dideles kolektyvines išlaidas; jis ir negali būti laikomas privilegijuotu ir idealiu konfliktų sprendimo būdu. Didėjantis teismuose nagrinėjamų ginčų skaičius rodo sutrikusį veikimą ar trūkumus, kuriuos galima ištaisyti kitais būdais ar imantis pritaikytų prevencinių veiksmų. Darant prielaidą, kad nacionalinės ar EPT patentų išdavimo sistemos patiria tokių sunkumų, pavyzdžiui, dėl to, kad pernelyg liberaliai suteikia apsaugą reiškiniams, kurie neturi naujumo, šiomis problemomis negali būti grindžiama nei įmonių pareiga, nei jų skatinimas tęsti ginčų nagrinėjimą teisminėje instancijoje.
- 248 Be to, 2004 m. gairių dėl technologijų perdavimo susitarimų, kurios taikomos bent susitarimams dėl technologijų licencijų perdavimo, 204 ir 209 punktuose pripažįstama galimybė sudaryti sutartis dėl taikaus susitarimo ir teisės reikšti pretenzijas atsisakymo susitarimus, apimančius licencijų perdavimą,

ir nurodyta, kad tokiuose taikiuose susitarimuose ir teisės reikšti pretenzijas atsisakymo susitarimuose sąlygos dėl neprieštaravimo apskritai laikomos nepatenkančiomis į SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymo sritį. 2014 m. gairių dėl technologijų perdavimo susitarimų, kurios pakeitė 2004 m. gaires, 235 punkte nurodyta, kad „sprendžiant ginčus dėl technologijų, kaip ir kitų sričių komercinius ginčus, susitarimai dėl ginčų sprendimo yra teisėtas kelias rasti abiem pusėms priimtina kompromisą *bona fide* teisiniuose nesutarimuose“. Be to, šioje dalyje patikslinta, kad „šalys gali rinktis nutraukti ginčą ar bylinėjimąsi dėl per didelių piniginių bei laiko sąnaudų ir (arba) abejotinos baigties“ ir kad „susitarimu taip pat galima išvengti teismo ir (arba) administracinės įstaigos pastangų išspręsti ginčą, taigi gauti gerovę didinančios naudos“.

- 249 Beje, kartelių bylose pati Komisija taiko administracinę procedūrą, kuri tam tikrais aspektais panaši į taikų susitarimą. Iš tikrųjų susitarimo procedūros, kuri buvo įtvirtinta 2008 m. birželio 30 d. Komisijos reglamente (EB) Nr. 622/2008, iš dalies keičiančiame Reglamentą Nr. 773/2004 susitarimo procedūros tvarkos kartelių bylose atžvilgiu (OL L 171, 2008, p. 3), tikslas – palengvinti ir paspartinti administracines procedūras bei sumažinti ieškinių Sąjungos teismui skaičių tam, kad Komisija galėtų išnagrinėti daugiau bylų su tais pačiais ištekliais (2015 m. gegužės 20 d. Sprendimo *Timab Industries ir CFPR / Komisija*, T-456/10, EU:T:2015:296, 59 ir 60 punktai).
- 250 Be to, remiantis jurisprudencija, galimybė ginti savo teises teisme ir ją užtikrinanti teisminė kontrolė yra bendrasis teisės principas, kildinamas iš bendrų valstybių narių konstitucinių tradicijų ir įtvirtintas EŽTK 6 ir 13 straipsniuose. Teisė kreiptis į teismą yra pagrindinė teisė ir bendrasis principas, užtikrinantis teisės laikymąsi, ir tik visiškai išimtinėmis aplinkybėmis kreipimasis į teismą gali būti konkurencijos teisės pažeidimas (1998 m. liepos 17 d. Sprendimo *ITT Promedia / Komisija*, T-111/96, EU:T:1998:183, 60 punktas). Teisingumo Teismas priminė, kad aukšto intelektinės nuosavybės teisių apsaugos lygio reikalavimas reiškia, kad iš principo iš šių teisių turėtojo negalima atimti galimybės kreiptis į teismą ir reikalauti užtikrinti, kad būtų veiksmingai paisoma jo išimtinių teisių (2015 m. liepos 16 d. Sprendimo *Huawei Technologies*, C-170/13, EU:C:2015:477, 58 punktas). Taip pat tai, kad įmonė nusprendžia atsisakyti nagrinėjimo teisme ir pasirenka neteisminį ginčo sprendimo būdą, yra tik tos pačios jos teisių gynimo užtikrinimo priemonių pasirinkimo laisvės išraiška ir iš esmės negali būti konkurencijos teisės pažeidimas.
- 251 Teisė kreiptis į teismą yra pagrindinė teisė, vis dėlto negalima nuspręsti, kad tai yra pareiga, nors tai prisidėtų prie ūkio subjektų konkurencijos pagyvinimo. Iš tikrųjų, pirma, svarbu priminti, kad, nepaisant skirtingose Sąjungos valstybėse narėse ir EPT nustatytų patentų išdavimo procedūrų ir sistemų įvairovės, egzistavusios tuo metu, kai klostėsi šios bylos faktinės aplinkybės, intelektinės nuosavybės teisė, kurią suteikia valstybės institucija, paprastai laikoma galiojančia ir preziumuojama, kad ji įmonei priklauso teisėtai (2010 m. liepos 1 d. Sprendimo *AstraZeneca / Komisija*, T-321/05, EU:T:2010:266, 362 punktas). Antra, nors, žinoma, visuomenė yra suinteresuota panaikinti visas ekonominės veiklos kliūtis, kurių galėtų kilti dėl nepagrįstai išduoto patento (šiuo klausimu žr. 1986 m. vasario 25 d. Sprendimo *Windsurfing International / Komisija*, 193/83, EU:C:1986:75, 92 ir 93 punktus), ir nors paprastai yra pripažįstama, kad valstybės biudžetui, ypač skirtam sveikatos išlaidoms padengti, taikomi dideli suvaržymai ir kad konkurencija, ypač ta, kurią sudaro generinių vaistų bendrovių kuriami generiniai vaistai, gali veiksmingai pasitarnauti šio biudžeto valdymui, vis dėlto svarbu priminti ir tai, kad, kaip ginčijamo sprendimo 1201 konstatuojamojoje dalyje teisingai nurodė Komisija, kiekviena įmonė gali laisvai nuspręsti, ar pareikšti ieškinį dėl patentuotus vaistus gaminančių bendrovių turimų originalių vaistų patentų, ar jo nepareikšti. Be to, toks sprendimas pareikšti ieškinį ar jo nepareikšti arba taikiai išspręsti ginčą iš esmės netrukdo kitoms įmonėms nuspręsti ginčyti tuos patentus.
- 252 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad, siekiant suderinti patentų teisę ir konkurencijos teisę, būtent tada, kai šalys sudaro taikius susitarimus dėl ginčo, susijusio su patentu, reikia rasti pusiausvyrą tarp, pirma, būtinybės įmonėms leisti sudaryti taikius susitarimus, kurių didesnis naudojimas palankus

bendruomenei, ir, antra, būtinybės užkirsti kelią grėsmei, kad bus piktnaudžiaujama sutartimis dėl taikių susitarimų, prieštaraujančių konkurencijos teisei ir lemiančių negaliojančių patentų turėjimą ir nepagrįstą finansinę naštą valstybių biudžetams, ypač vaistų sektoriuje.

4) Dėl sutarčių dėl taikių susitarimų patentų srityje ir konkurencijos teisės derinimo

- 253 Primintina, kad taikus ginčo dėl patentų išsprendimas neatleidžia šalių nuo konkurencijos teisės taikymo (šiuo klausimu žr. 1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Bayer ir Maschinenfabrik Hennecke*, 65/86, EU:C:1988:448, 15 punktą ir 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 118 punktą; pagal analogiją žr. 1985 m. sausio 30 d. Sprendimo *BAT Cigaretten-Fabriken / Komisija*, 35/83, EU:C:1985:32, 33 punktą; taip pat žr. 2004 m. gairių dėl technologijų perdavimo susitarimų 204 punktą ir 2014 m. gairių dėl technologijų perdavimo susitarimų 237 punktą).
- 254 Taigi Teisingumo Teismas nusprendė būtent tai, kad patentų neginčijimo sąlyga, įskaitant atvejus, kai ji įtraukta į sutartį, kuria siekiama išspręsti teisme nagrinėjamą ginčą, atsižvelgiant į teisinį ir ekonominį kontekstą, galėjo riboti konkurenciją, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį (1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Bayer ir Maschinenfabrik Hennecke*, 65/86, EU:C:1988:448, 14–16 punktai).
- 255 Reikia nustatyti reikšmingus elementus, leidžiančius nuspręsti, kad patentų neginčijimo sąlyga, plačiau kalbant, – sutartis dėl taikaus susitarimo patentų srityje, yra konkurencijos ribojimas dėl tikslo, ir priminti, kad ribojimo dėl tikslo egzistavimui nustatyti reikia nagrinėti atitinkamo susitarimo turinį, juo siekiamus tikslus ir ekonominį ir teisinį taikymo kontekstą (žr. šio sprendimo 221 punktą).
- 256 Pirmiausia pažymėtina, kad sutartis dėl taikaus susitarimo patentų srityje gali visiškai nedaryti neigiamo poveikio konkurencijai. Taip yra, pavyzdžiui, jeigu šalys sutaria, kad ginčijamas patentas negalioja, ir dėl šios priežasties numato, kad generinių vaistų bendrovė nedelsdama įeis į rinką.
- 257 Šiuo atveju nagrinėjami susitarimai nepriskiriami prie šios kategorijos, nes juose nustatytos patentų neginčijimo ir neprekiavimo produktais sąlygos, kurios savaime riboja konkurenciją. Iš tikrųjų neginčijimo sąlyga kenkia visuomenės suinteresuotumui panaikinti visas ekonominės veiklos kliūtis, kurių galėtų kilti dėl nepagrįstai išduoto patentų (šiuo klausimu žr. 1986 m. vasario 25 d. Sprendimo *Windsurfing International / Komisija*, 193/83, EU:C:1986:75, 92 punktą), o neprekiavimo sąlyga lemia vieno iš patentų savininko konkurentų išstūmimą iš rinkos.
- 258 Vis dėlto tokių sąlygų įtraukimas gali būti teisėtas, bet tik tiek, kiek jos grindžiamos šalių pripažinimu, kad nagrinėjamas patentas galioja (ir papildomai tuo, kad atitinkami generiniai produktai pažeidžia patentą).
- 259 Iš tikrųjų, pirma, neprekiavimo sąlygos ir neginčijimo sąlygos būtinos, siekiant taikaus tam tikrų ginčų dėl patentų sprendimo. Jeigu ginčo šalys negalėtų naudoti tokių sąlygų, taikus susitarimas dėl ginčo netektų prasmės tam tikruose ginčiuose, kuriuose abi šalys sutaria dėl patentų galiojimo. Šiuo atveju primintina, kad Komisija dėl šio aspekto 2004 m. gairių dėl technologijų perdavimo susitarimų 209 punkte nurodė: „[taikiams] susitarimams būdinga, kad šalys susitaria *ex post* neprieštarauti intelektinės nuosavybės teisėms, dėl kurių kilo ginčas, [nes] pats susitarimo tikslas yra spręsti vykstančius ginčus ir (arba) ateityje šių ginčų išvengti“. Taigi, siekiant šio tikslo, būtinas šalių susitarimas visiškai neprekiuoti patentą pažeidžiančiais produktais.
- 260 Antra, neprekiavimo sąlygų įtraukimu siekiama tik patvirtinti jau egzistavusį patentą, kurio galiojimą šalys tiesiogiai ar netiesiogiai pripažįsta, teisinį poveikį. Iš tikrųjų paprastai patentas savininko naudai lemia tai, kad konkurentai negali prekiauti produktais, kurie yra patentų objektas, ar produktais, kurie pagaminti naudojant patentų objektu esantį procesą (žr. šio sprendimo 234 punktą). Taigi, sutikdama su neprekiavimo sąlyga generinių vaistų bendrovė įsipareigoja neprekiuoti produktais, galinčiais

pažeisti nagrinėjamą patentą. Todėl ši sąlyga, jeigu ji apima tik ginčijamo patento taikymo sritį, iš esmės gali būti laikoma patvirtinančia šio patento poveikį, nes ji grindžiama jo galiojimo pripažinimu. Kiek tai susiję su neginčijimo sąlygomis, patentas neturi būti laikomas užtikrinančiu apsaugą nuo ieškinų, kuriais siekiama ginčyti patento galiojimą (1986 m. vasario 25 d. Sprendimo *Windsurfing International / Komisija*, 193/83, EU:C:1986:75, 92 punktą). Taigi sąlygų poveikis neturi būti painiojamas su patento poveikiu. Vis dėlto, jeigu neginčijimo sąlyga patvirtinta sudarant taikų susitarimą dėl tam tikro ginčo, kuriame konkurentas jau turėjo galimybę ginčyti nagrinėjamą patento galiojimą, ir galiausiai pripažįsta šį galiojimą, šiomis aplinkybėmis tokia sąlyga nebegali būti laikoma kenkiančia visuomenės suinteresuotumui panaikinti visas ekonominės veiklos kliūtis, kurių galėtų kilti dėl nepagrįstai išduoto patento (žr. šio sprendimo 257 punktą).

- 261 Ginčijamame sprendime pati Komisija nurodė, kad neginčijimo ir neprekiavimo sąlygos apskritai būdingos visiems taikiams susitarimams. Ji nusprendė, kad buvo „mažai tikėtina, jog taikus sutarimas, sudarytas dėl ginčo ar ieškinio patentų srityje, remiantis kiekvienos iš kilusio ginčo šalių vertinimu, pažeidžia konkurencijos teisę, nors susitarime numatyta generinių vaistų bendrovės pareiga nenaudoti išradimo, dėl kurio išduotas patentas, visą patento apsaugos laikotarpį (pavyzdžiui, remiantis neprekiavimo sąlyga) ir (arba) neginčyti atitinkamo patento teismuose (pavyzdžiui, remiantis neginčijimo sąlyga)“ (ginčijamo sprendimo 1136 konstatuojamoji dalis).
- 262 Taigi vien tai, kad taikiuose susitarimuose yra neprekiavimo ar neginčijimo sąlygų, kurių taikymo sritis neviršija atitinkamo patento taikymo srities, nepaisant aplinkybės, kad šios sąlygos savaime yra ribojančios (žr. šio sprendimo 257 punktą), neleidžia nuspręsti, kad egzistuoja pakankamai žalingas konkurencijos ribojimas, kuris gali būti kvalifikuojamas kaip ribojimas dėl tikslo, jeigu šie susitarimai grindžiami šalių pripažinimu, kad patentas galioja (ir papildomai tuo, kad atitinkami generiniai produktai pažeidžia patentą).
- 263 Vis dėlto neprekiavimo ar neginčijimo sąlygų, kurių taikymo sritis neviršija atitinkamo patento taikymo srities, buvimas kelia problemų, kai paaiškėja, kad generinių vaistų bendrovės sutikimas su šiomis sąlygomis negrindžiamas patento galiojimo pripažinimu. Kaip teisingai pažymėjo Komisija, „net jeigu sutartyje nustatyti generinius vaistus gaminančios bendrovės savarankiškumo ribojimai neviršija patento materialinės taikymo srities, jie laikomi [SESV] 101 straipsnio pažeidimu, jei tų ribojimų negalima pagrįsti ir jie neišplaukia iš šalių atlikto pačios išimtinės teisės vertinimo“ (ginčijamo sprendimo 1137 konstatuojamoji dalis).
- 264 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad „kompensacinis mokėjimas“, t. y. kai patentuotus vaistus gaminanti bendrovė moka generinius vaistus gaminančiai bendrovei, yra dvigubai įtartinesnis, kai apie tai kalbama sutartyje dėl taikaus susitarimo. Iš tiesų, pirma, reikia priminti, kad patentu siekiama atlyginti už išradėjo kūrybines pastangas ir leisti jam gauti teisingą atlygį už savo investiciją (žr. šio sprendimo 234 punktą) ir kad galiojantis patentas iš principo turi leisti perleisti vertę patento savininkui – pavyzdžiui, per licencinę sutartį, – o ne priešingai. Antra, kompensacinis mokėjimas kelia įtarimų dėl to, kad taikus susitarimas grindžiamas sutarties šalių pripažinimu, kad aptariamas patentas galioja.
- 265 Vis dėlto vien atliktas kompensacinis mokėjimas neleidžia daryti išvados, kad egzistuoja ribojimas dėl tikslo. Iš tiesų negalima atmesti galimybės, kad tam tikri kompensaciniai mokėjimai, kai jie susiję su aptariamo ginčo sprendimu taikiai susitarus, yra pagrįsti (žr. šio sprendimo 277–280 punktus). Tačiau, jeigu nepagrįstas kompensacinis mokėjimas atliekamas sudarant taikų susitarimą, laikoma, kad generinių vaistų bendrovė tokiu atveju yra paskatinama laikytis neprekiavimo ir neginčijimo sąlygų, todėl reikia daryti išvadą, kad egzistuoja ribojimas dėl tikslo. Tokiu atveju konkurencijos ribojimai, kuriais nustatytos neprekiavimo ir neginčijimo sąlygos, nebesusiję su patentu ir taikiu susitarimu, o aiškinami pinigų sumos, skatinančios generinius vaistus gaminančią bendrovę atsisakyti dėti pastangas konkuruoti, sumokėjimu.

- 266 Reikia pažymėti, kad, nors nei Komisija, nei Sąjungos teismas neturi kompetencijos priimti sprendimo dėl patento galiojimo (žr. šio sprendimo 243 ir 244 punktus), vis dėlto šios institucijos gali, nepažeisdamos joms suteiktos kompetencijos ribų ir nepriimdamos su patento galiojimu susijusio sprendimo, konstatuoti, kad jis naudojamas neįprastai, t. y. ne konkrečiam tikslui (šiuo klausimu žr. 1968 m. vasario 29 d. Sprendimo *Parke, Davis and Co.*, 24/67, EU:C:1968:11, 109 ir 110 punktus ir 1974 m. spalio 31 d. Sprendimo *Centrafarm ir de Peijper*, 15/74, EU:C:1974:114, 7 ir 8 punktus; pagal analogiją taip pat žr. 1995 m. balandžio 6 d. Sprendimo *RTE ir ITP / Komisija*, C-241/91 P ir C-242/91 P, EU:C:1995:98, 50 punktą ir 2011 m. spalio 4 d. Sprendimo *Football Association Premier League ir kt.*, C-403/08 ir C-429/08, EU:C:2011:631, 104–106 punktus).
- 267 Vis dėlto konkurento skatinimas sutikti su neprekiavimo ir neginčijimo sąlygomis, kaip jos aprašytos šio sprendimo 265 punkte, arba iš to kylanti pasekmė, kad tokių nuostatų laikomasi dėl gauto paskatinimo, yra neįprastas patento naudojimo atvejis.
- 268 Kaip ginčijamo sprendimo 1137 konstatuojamojoje dalyje teisingai pažymėjo Komisija, „patentų teisėje nenumatyta teisė sumokėti realioms ar galimiems konkurentams, kad jie neitų į rinką arba neginčytų patento prieš ateidami į rinką“. Komisija taip pat pažymėjo, kad „patentų savininkams neleidžiama mokėti generinius vaistus gaminančioms bendrovėms, kad jos neitų į rinką ir kad būtų sumažinta dėl konkurencijos kylanti rizika – nei sudarant sutartį dėl takaus susitarimo dėl patentų, nei kitu būdu“ (ginčijamo sprendimo 1141 konstatuojamoji dalis). Galiausiai Komisija pagrįstai pridūrė, kad „sumokėjimas ar kitoks galimų konkurentų skatinimas neiti į rinką nepriskiriamas jokiai su patentais susijusiai teisei ir yra nesuderinamas su jokia patentų teisėje nustatyta priemone, skirta priversti nepažeisti patentų“ (ginčijamo sprendimo 1194 konstatuojamoji dalis).
- 269 Kai konstatuojama, kad buvo paskatinimas, šalys nebegali tvirtinti, kad sutartyje dėl takaus susitarimo jos pripažįsta patento galiojimą. Tai, kad patento galiojimą patvirtina teismo arba administracinė institucija, šiuo atveju neturi reikšmės.
- 270 Tokiu atveju būtent paskatinimas, o ne sutarties dėl takaus susitarimo šalių pripažinimas, kad patentas galioja, turi būti laikomas tikrąja konkurencijos ribojimų, kuriais nustatytos neprekiavimo ir neginčijimo sąlygos, priežastimi (žr. šio sprendimo 257 punktą); kadangi tos sąlygos šiuo atveju yra visiškai neteisėtos, jos kelia tam tikro lygio žalą įprastam konkurencijos veikimui, o to pakanka, kad jas būtų galima kvalifikuoti kaip ribojimą dėl tikslo.
- 271 Kadangi nustatytas paskatinimas, aptariamose sutartys turi būti laikomos sutartimis dėl išstūmimo iš rinkos, pagal kurias liekantieji atlygina išeinantiesiems. Tačiau tokios sutartys iš tikrųjų yra konkurencijos išsipirkimas ir dėl to turi būti kvalifikuojamos kaip konkurencijos ribojimas dėl tikslo, kaip galima teigti remiantis 2008 m. lapkričio 20 d. Sprendimu *Beef Industry Development Society ir Barry Brothers* (C-209/07, EU:C:2008:643, 8 ir 31–34 punktai) ir generalinės advokatės V. Trstenjak išvada byloje *Beef Industry Development Society ir Barry Brothers* (C-209/07, EU:C:2008:467, 75 punktas), kurie cituojami, be kita ko, ginčijamo sprendimo 1139 ir 1140 konstatuojamosiose dalyse. Be to, konkurentų išstūmimas iš rinkos yra krašutinė rinkos pasidalijimo ir gamybos ribojimo forma (2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 435 punktas), kuri tokiomis aplinkybėmis, kurios susiklostė dėl ginčijamų sutarčių, yra dar žalingesnė, nes išstumtos bendrovės yra generinių vaistų bendrovės, kurių atėjimas į rinką iš principo palankus konkurencijai ir prisideda prie bendrojo intereso užtikrinti sveikatos priežiūrą mažiausiomis sąnaudomis. Galiausiai ši išstūmimą ginčijamose sutartyse patvirtina tai, kad generinių vaistų bendrovė negali ginčyti atitinkamo patento.
- 272 Remiantis visais išdėstytais argumentais, darytina išvada, kad, kalbant apie sutartis dėl ginčų patentų srityje sprendimo sudarant taikius susitarimus, kvalifikavimas kaip konkurencijos ribojimo dėl tikslo reiškia, kad sutartyje dėl takaus susitarimo numatyta ir paskata generinių vaistų bendrovei, ir su tuo

susijęs jos pastangų konkuruoti su patentuotus vaistus gaminančia bendrove ribojimas. Kai šios dvi sąlygos tenkinamos, konkurencijos ribojimą dėl tikslo konstatuoti privaloma, atsižvelgiant į taip sudarytos sutarties kenksmingumo lygį įprastam konkurencijos veikimui.

- 273 Taigi, kadangi sudaryta sutartis dėl taikaus susitarimo patentų srityje, kurioje nustatytos neginčijimo ir neprekiavimo sąlygos, kurių savaimė ribojantis pobūdis (žr. šio sprendimo 257 punktą) nebuvo tinkamai nuginčytas, generinių vaistų bendrovės skatinimas pritarti sąlygoms pagrindžia išvadą, kad buvo ribojimas dėl tikslo, nepaisant iš tikrųjų kilusio ginčo dėl to, ar sutarties dėl taikaus susitarimo, kurioje nustatytos neprekiavimo ir neginčijimo sąlygos, taikymo sritis neviršijo ginčijamo patento taikymo srities ir šis patentas, visų pirma atsižvelgiant į administracinių institucijų ar kompetentingų teismų priimtus sprendimus, sutarties šalių teisėtai galėjo būti laikomas galiojančiu tos sutarties sudarymo momentu.
- 274 Taigi ginčijamame sprendime Komisija teisingai išnagrinėjo, ar pagal nagrinėjamas sutartis patentuotų vaistų bendrovės pervestas mokestis generinių vaistų bendrovei buvo „reikšmingas“ paskatinimas, dėl kurio ši bendrovė sutiko priimti neprekiavimo ir neginčijimo sąlygas, ir remdamasi tuo padarė išvadą, kad šis paskatinimas patvirtina konkurencijos ribojimą dėl tikslo.
- 275 Atsižvelgiant į pateiktus argumentus, ginčijamame sprendime Komisija nepadarė teisės klaidos dėl to, kad taikė skatinimo kriterijų (toliau – paskata arba skatinanti nauda), siekdama atskirti sutartis dėl taikaus susitarimo, kurios lėmė ribojimą dėl tikslo, ir tas, kurios tokio ribojimo nelėmė.
- 276 Išvados dėl tokios teisės klaidos negalima daryti ir dėl tariamo neatsižvelgimo į ginčijamų sutarčių taikymo kontekstą (kiek tai susiję su konteksto sąvoka, žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 53 punktą), nes iš pateiktų argumentų taip pat matyti, jog skatinimo kriterijus grindžiamas ginčijamų sutarčių turinio analize ne tik atsižvelgiant į jų nurodytą tikslą, t. y. taikiai išspręsti ginčus dėl patentų, bet ir į jų specifinį taikymo kontekstą, t. y. išimtinės teisės suteikiančių patentų, kurie, kaip preziumuojama, galiojantys ir dėl jų konkurentai paprastai turi susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų, egzistavimą farmacijos srityje (žr. šio sprendimo 234 punktą). Šiuo atveju į ginčijamų sutarčių sudarymo kontekstą atsižvelgta ir dėl to, kad nagrinėdama kiekvieną sutartį Komisija įrodė, kad atitinkama generinių vaistų bendrovė buvo potenciali *Servier* konkurentė, t. y. kad ji turėjo realių ir konkrečių galimybių įeiti į rinką (žr. šio sprendimo 317 ir paskesnius punktus). Siekiant papildyti atsakymą, pateiktą dėl pagrindo, susijusio su Komisijos padaryta teisės klaida dėl to, kad nustatė ribojimo dėl tikslo egzistavimą, paskui išnagrinėti, ar dėl kiekvienos sutarties Komisija padarė vertinimo klaidą, reikia patikslinti ir tai, kokiomis sąlygomis gali būti konstatuotas paskatos buvimas.

5) Dėl paskatos

- 277 Siekiant nustatyti, ar kompensacinis mokėjimas, t. y. patentuotų vaistų bendrovės generinių vaistų bendrovei pervestas mokestis, yra paskata pritarti neginčijimo ir neprekiavimo sąlygoms, ar ne, reikia išnagrinėti, atsižvelgiant į jo pobūdį ir pateisinimą, ar jis padengia taikaus susitarimo dėl ginčo sąnaudas. Taigi ginčijamame sprendime Komisija teisingai išnagrinėjo, ar mokesčio pervedimas atitiko generinių vaistų bendrovės turėtas specifines taikaus susitarimo sąnaudas (ginčijamo sprendimo 1333 ir paskesnės konstatuojamosios dalys, 1461 ir paskesnės konstatuojamosios dalys, 1592 ir paskesnės konstatuojamosios dalys ir 1969 ir paskesnės konstatuojamosios dalys).
- 278 Jeigu sutartyje dėl taikaus susitarimo, kurioje įtvirtintos konkurenciją ribojančios sąlygos, numatytu kompensaciniu mokėjimu siekta kompensuoti generinių vaistų bendrovės turėtas taikaus susitarimo sąnaudas, iš esmės šis mokestis negalėtų būti paskata. Iš tikrųjų dėl sąsajos su taikiu susitarimu būtent tokios sąnaudos reiškia, kad jos grindžiamos atitinkamų patentų galiojimo pripažinimu, kurį šiuo taikiu susitarimu siekiama patvirtinti, užbaigiant šio galiojimo ginčijimą ir nutraukiant galimą tų patentų pažeidimą. Taigi negalima nuspręsti, kad toks kompensacinis mokėjimas kelia įtarimų dėl to, kad

taikus susitarimas grindžiamas sutarties šalių pripažinimu, kad nagrinėjamas patentas galioja (žr. šio sprendimo 264 ir 265 punktus). Tačiau negalima atmesti, kad šiuo atveju gali būti konstatuotas paskatos ir konkurencijos ribojimo dėl tikslo egzistavimas. Tai reiškia, kad vis dėlto tam Komisija turi nustatyti, kad šios taikaus susitarimo sąnaudas atitinkančios sumos, net nustatytos ir šio susitarimo šalių aiškiai nurodytos, yra pernelyg didelės (šiuo klausimu žr. ginčijamo sprendimo 1338, 1465, 1600 ir 1973 konstatuojamąsias dalis). Toks neproporcingumas panaikintų atitinkamų sąnaudų ir taikaus susitarimo sąsajumo ryšį, todėl neleistų, remiantis šių sąnaudų kompensavimu, daryti išvados, kad nagrinėjamas susitarimas grindžiamas ginčijamų patentų galiojimo pripažinimu.

279 Galima nuspręsti, kad, kaip per teismo posėdį pripažino ieškovės ir Komisija, taikaus susitarimo dėl ginčo sąnaudos apima, be kita ko, generinių vaistų bendrovės patirtas patentuotų vaistų bendrovei pareikšto ieškinio išlaidas. Iš tikrųjų šios išlaidos patirtos vien dėl ieškinių dėl ginčijamų patentų galiojimo ar pažeidimo, o būtent tai siekiama išspręsti sudarius taikų susitarimą, remiantis sutartimi, kuria pripažįstamas patentų galiojimas. Taigi šių išlaidų padengimas tiesiogiai susijęs su tokiu taikiu susitarimu. Todėl, kai generinių vaistų bendrovės išlaidų ieškiniams dydį nustato taikaus susitarimo šalys, Komisija gali konstatuoti, kad kompensuotos išlaidos yra paskata, tik įrodydama jų neproporcingumą. Šiuo atžvilgiu neproporcingomis turi būti laikomos ieškinio pareiškimo išlaidų sumos, kurių objektyvus būtinumas atitinkamam procesui vykdyti, atsižvelgiant, be kita ko, į nagrinėjamų klausimų teisinį ir faktinį sudėtingumą ir į generinių vaistų bendrovės ekonominį suinteresuotumą ginču, nepatvirtintas, remiantis tiksliais ir išsamiais dokumentais.

280 Vis dėlto tam tikros generinių vaistų bendrovės patirtos išlaidos *a priori* yra pernelyg nutolusios nuo ginčo ir jo sprendimo, kad galėtų būti laikomos susijusiomis su taikiu ginčo dėl patentų sprendimu. Pavyzdžiui, tai yra pažeidžiančių patentą produktų gamybos sąnaudos, atitinkančios tų sandėliuojamų produktų vertę, taip pat tyrimų ir tobulinimo išlaidos, kad būtų sukurti tie produktai. Iš tikrųjų tokių sąnaudų ir išlaidų *a priori* patiriama, nepaisant kilusių ginčų ir jų sprendimo, ir nepasireiškia nuostoliais dėl tų išspręstų ginčų, kaip tai patvirtina būtent aplinkybė, kad dažnai nagrinėjami produktai, nepaisant taikiame susitarime nustatyto draudimo prekiauti, parduodami tose rinkose, kuriose tas susitarimas negalioja, ir kad atitinkami tyrimai gali būti naudojami kitiems produktams kurti. Tas pats pasakytina ir apie generinių vaistų bendrovių tretiesiems asmenims mokėtinas sumas pagal su ginču nesusijusius sutartinius įsipareigojimus (pavyzdžiui, pagal tiekimo sutartis). Tokios su trečiaisiais asmenimis sudarytų sutarčių nutraukimo ar žalos atlyginimo tiems tretiesiems asmenims išlaidos iš tikrųjų paprastai būna nustatytos atitinkamose sutartyse arba tiesiogiai susijusios su šiomis sutartimis, kurias, be to, atitinkama generinių vaistų bendrovė sudaro neatsižvelgdama į jokių ginčus su patentuotų vaistų bendrove ar į tų ginčų sprendimą. Taigi, jeigu susitarimo šalys nori, kad šių išlaidų sumokėjimas nebūtų kvalifikuotas kaip paskata ar kaip konkurencijos ribojimo dėl tikslo įrodymas, jos turi įrodyti, kad tos išlaidos susijusios su ginču ar jo sprendimu, paskui pagrįsti tą sumą. Tuo tikslu jos taip pat gali remtis tuo, kad kompensuojama šių išlaidų, *a priori* nesusijusių su taikiu ginčo sprendimu, suma nereikšminga, todėl nepakankama, kad ji būtų reikšminga paskata pritarti sutartyje dėl taikaus susitarimo įtvirtintoms konkurenciją ribojančioms sąlygoms (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 360 punktą).

281 Be to, siekiant užbaigti teisės klaidos, Komisijos padarytos dėl to, kad nustatė konkurencijos ribojimą dėl tikslo, analizę, reikia išnagrinėti tris ieškovių ir įstojusios į bylą šalies pateiktus papildomus argumentus, susijusius su pagalbinių ribojimų teorijos taikytinumu nagrinėjamiems susitarimams, amerikiečių teisės įtaka ginčo baigčiai ir sutarčių dėl taikaus susitarimo dvejopu poveikiu patentų srityje.

6) *Dėl pagalbinių ribojimų teorijos taikytinumo sutartims dėl taikaus susitarimo*

- 282 Ieškovės ir į bylą įstojusi šalis tvirtino, kad atsižvelgdama į teisėtą sutarčių dėl taikaus susitarimo dėl ginčų patentų srityje tikslą Komisija turėjo taikyti objektyvaus būtinumo testą, leidžiantį sutartims netaikyti SESV 101 straipsnio 1 dalies, jeigu sutartis sudaryta siekiant teisėto tikslo, o joje nustatyti konkurencijos ribojimai objektyviai būtini ir proporcingi.
- 283 Pirmiausia reikia konstatuoti, kad per administracinę procedūrą ieškovės nesirėmė pagalbinių ribojimų teorijos taikytinumu, ir ginčijamame sprendime ji nepaminėta.
- 284 Remiantis jurisprudencija, jeigu operacijai ar tam tikrai veiklai netaikomas SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimo principas dėl jos neutralumo ar teigiamo poveikio konkurencijai, vienos ar kelių šios operacijos ar veiklos dalyvių komercinio savarankiškumo ribojimui taip pat netaikomas minėtas draudimo principas, jeigu šis apribojimas yra objektyviai reikalingas vykdant minėtą operaciją ar veiklą ir yra proporcingas tos operacijos arba veiklos tikslams (žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 89 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Iš tiesų, kai negalima atsieti tokio ribojimo, laikomo pagalbiniu ribojimu, nuo pagrindinės operacijos ar veiklos nepakenkiant jos buvimui ir tikslams, reikia išnagrinėti šio ribojimo suderinamumą su SESV 101 straipsniu kartu su pagrindinės operacijos ar veiklos, dėl kurios tas ribojimas yra pagalbinis, suderinamumu, nors, atskirai paėmus, tokiam ribojimui iš pirmo žvilgsnio gali būti taikomas SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimo principas (2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 90 punktas).
- 285 Komisija tvirtino, kad netenkinama išankstinė objektyvaus būtinumo testo taikymo sąlyga, nes taikus ginčo sprendimas patentų srityje iš esmės nekvalifikuojamas kaip neantikontekstinio pobūdžio operacija dėl jo neutralumo ar teigiamo poveikio konkurencijai. Iš tikrųjų, remiantis suformuota jurisprudencija, taikus ginčo išsprendimas neatleidžia šalių nuo konkurencijos teisės taikymo, nes pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį visiškai neišskiriami susitarimai, kuriais siekiama išspręsti ginčą ir kuriais siekiama kitų tikslų (žr. šio sprendimo 253 punktą). Vis dėlto, kaip teisingai teigia ieškovės ir įstojusi į bylą šalis, jurisprudencijoje neatmetama galimybė sutarčiai dėl taikaus susitarimo dėl ginčo netaikyti SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatyto draudimo principo dėl jos neutralumo ar teigiamo poveikio konkurencijai. Iš tikrųjų šiuo atveju objektyvaus būtinumo testui taikyti reikia, kad pagrindinė operacija ar veikla nebūtų antikonkurencinė dėl savo neutralumo ar teigiamo poveikio konkurencijai, tačiau nenustatyta, jog tam reikia, kad pagrindinė operacija ar veikla būtų dėl savo pobūdžio ir, neatsižvelgiant į konkrečias kiekvieno atvejo aplinkybes, nebūtų antikonkurencinio pobūdžio. Beje, jurisprudencijoje priminta, kad pagrindinė operacija ar veikla turi būti nagrinėjama ne *in abstracto*, o atsižvelgiant į pagalbines sąlygas ar ribojimus kiekvienu konkrečiu atveju (šiuo klausimu žr. 1986 m. sausio 28 d. Sprendimo *Pronuptia de Paris*, 161/84, EU:C:1986:41, 14 punktą; 1994 m. gruodžio 15 d. Sprendimo *DLG*, C-250/92, EU:C:1994:413, 31 punktą ir 1995 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *Oude Luttikhuis ir kt.*, C-399/93, EU:C:1995:434, 12–14 punktus). Be to, primintina, jog taikus ginčų sprendimas skatinamas daugybėje Sąjungos teisės nuostatų (žr. šio sprendimo 247–250 punktus).
- 286 Komisija negali remtis ir 1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimu *Bayer ir Maschinenfabrik Hennecke* (65/86, EU:C:1988:448), kad iš esmės atmestų bet kokią galimybę taikyti pagalbinių ribojimų teoriją taikiam ginčų sprendimui. Iš tikrųjų, nors iš šio sprendimo matyti, kad Teisingumo Teismas nesivadovavo Komisijos siūlytais argumentais, pagal kuriuos į licencinę sutartį įtrauktą neginčijimo sąlygą reikia laikyti suderinama su SESV 101 straipsnio 1 dalimi, jeigu tenkinamos tam tikros sąlygos, ir patikslino, kad SESV 101 straipsnio 1 dalyje visiškai neišskiriami susitarimai, kuriais siekiama išspręsti ginčą ir kuriais siekiama kitų tikslų, vis dėlto jis neatmetė galimybės, kad sutartis dėl taikaus susitarimo dėl ginčo, kurioje nustatytos neginčijimo ir neprekiavimo sąlygos, atsižvelgiant į teisinį ir ekonominį kontekstą, gali neriboti konkurencijos (1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Bayer ir Maschinenfabrik Hennecke*, 65/86, EU:C:1988:448, 21 punktas). Beje, šis sprendimas priimtas ne dėl taikaus susitarimo, o dėl licencinės sutarties.

- 287 Nors sutartis dėl taikaus susitarimo dėl ginčo patentų srityje yra neutrali ar daro teigiamą poveikį konkurencijai, tai nereiškia, kad ji iš esmės nepatenka į pagalbinių ribojimų teorijos taikymo sritį, tad reikia išnagrinėti pagalbinio konkurencijos ribojimo apimtį, o tam – išsiaiškinti du aspektus. Pirmia, reikia nustatyti, ar apribojimas yra objektyviai būtinas pagrindinei operacijai arba veiklai įgyvendinti, ir, antra, ar jis yra proporcingas jos atžvilgiu (2001 m. rugsėjo 18 d. Sprendimo *M6 ir kt. / Komisija*, T-112/99, EU:T:2001:215, 106 punktas ir 2012 m. birželio 29 d. Sprendimo *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija*, T-360/09, EU:T:2012:332, 64 punktas).
- 288 Kiek tai susiję su pirmąja sąlyga, remiantis jurisprudencija, reikia išnagrinėti, ar atlikti tą operaciją arba veiklą būtų neįmanoma, nesant aptariamo ribojimo. Taigi aplinkybė, kad ta operacija ar veikla paprasčiausiai taptų sunkiau įgyvendinama ar bus mažiau pelninga nesant aptariamo ribojimo, negali būti laikoma šiam ribojimui suteikiančia objektyvų būtinumą, kurio reikalaujama tam, kad tas ribojimas būtų laikomas pagalbiniu. Iš tikrųjų tokiu aiškinimu ši sąvoka išplečiama ir taikoma ribojimams, kurie nėra neišvengiamai būtini vykdant pagrindinę operaciją ar veiklą. Toks rezultatas padarytų neigiamą įtaką SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatyto draudimo veiksmingumui (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 91 punktas).
- 289 Dėl neginčijimo ir neprekiavimo sąlygų pažymėtina, kad jos susijusios tik su tam tikrais taikiais susitarimais, t. y. tais, kurie grindžiami nagrinėjamo patentu ar nagrinėjamų patentų galiojimo pripažinimu (žr. šio sprendimo 259 punktą). Jeigu tokios sąlygos atspindi kiekvienos iš šalių pripažinimą, kad patentas galioja, ir tų sąlygų taikymo sritis neviršija nagrinėjamo patentu taikymo srities, jos turi būti laikomos tenkinančiomis pagalbinių ribojimų teorijoje numatytą pirmąją leidžiančią nukrypti sąlygą.
- 290 Kiek tai susiję su antrąja sąlyga, primintina, kad, jeigu ribojimas objektyviai būtinas pagrindinei operacijai ar veiklai įgyvendinti, dar reikia patikrinti, ar jo galiojimo trukmė ir materialinė, laiko ir geografinė taikymo sritis neviršija to, kas būtina tai operacijai ar veiklai įgyvendinti. Jeigu ribojimo taikymo sritis viršija tai, kas būtina pagrindinei operacijai ar veiklai įgyvendinti, turi būti atliekama atskira analizė, remiantis SESV 101 straipsnio 3 dalimi (2001 m. rugsėjo 18 d. Sprendimo *M6 ir kt. / Komisija*, T-112/99, EU:T:2001:215, 113 punktas). Todėl sutarčiai dėl taikaus susitarimo, kurios neginčijimo ir neprekiavimo sąlygos neviršija patentu, kurio galiojimas ja pripažįstamas, taikymo srities gali būti taikoma pagalbinių ribojimų teorija.
- 291 Vis dėlto šiuo atveju Komisija teisingai nusprendė nenagrinėti, ar reikėjo taikyti pagalbinių ribojimų teoriją, nes manė, kad neginčijimo ir neprekiavimo sąlygos buvo grindžiamos ne ginčijamo patentu galiojimo pripažinimu, o patentuotų vaistų laboratorijos generinių vaistų bendrovei pervestu mokesčiu, kuris šiai bendrovei buvo paskata atsisakyti daryti konkurencinį spaudimą bendrovei patentu savininkei. Iš tikrųjų šiuo atveju sutartis dėl taikaus susitarimo yra konkurencijos ribojimas dėl tikslo ir negali būti kvalifikuojama kaip neantikonkurencinio pobūdžio operacija dėl savo neutralumo ar teigiamo poveikio konkurencijai. Be to, neginčijimo ir neprekiavimo sąlygos gali būti pagalbinės, tik jeigu jos būtinos sutarčiai dėl taikaus susitarimo, kuri grindžiama šios sutarties šalių pripažinimu, kad nagrinėjamas patentas galioja (žr. šio sprendimo 289 punktą). Taigi, kadangi yra paskata, taikus susitarimas negrindžiamas šiuo pripažinimu. Todėl neginčijimo ir neprekiavimo sąlygos negali būti laikomos būtinomis tokiame taikiam susitarimui.

7) Dėl sutarčių dėl taikių susitarimų patentų srityje ir amerikiečių konkurencijos teisės derinimo

- 292 Ieškovės remiasi Sprendimu *Actavis* ir teigia, kad *Supreme Court of the United States* (Jungtinių Amerikos Valstijų Aukščiausiasis Teismas) atmetė požiūrį, kurio šiuo atveju laikėsi Komisija. Vis dėlto Komisija, kuri šį sprendimą nurodė ginčijamame sprendime (1199 konstatuojamoji dalis), tvirtino, kad

vadovavosi tokiu pačiu požiūriu kaip *Supreme Court of the United States* (Jungtinių Amerikos Valstijų Aukščiausiasis Teismas), nuspręsdama, kad nebuvo preziumuojamas sutarčių dėl taikių susitarimų, pagal kurias patentuotų vaistų laboratorija generinių vaistų bendrovei pervedė mokesť, neteisėtumas.

- 293 Sprendimas *Actavis* susijęs su sutartimis dėl taikaus susitarimo, sudarytomis farmacijos sektoriuje, kuriame generinių vaistų bendrovės įsipareigojo neiti į rinką iki ankstesnės datos nei patentuotų vaistų bendrovės patento galiojimo pabaigos data (likus 65 mėnesiams iki patento galiojimo pabaigos datos *Actavis* atveju) ir nereklamuoti nagrinėjamo vaisto gydytojams už didelius mokesčius (*Actavis* kasmetiniai mokesčiai sudarė nuo 19 iki 30 mln. USD devynerius metus).
- 294 Primintina, kad, remiantis suformuota jurisprudencija, nacionalinė praktika, darant prielaidą, kad ji bendra visoms valstybėms narėms, neprivaloma taikant Sutartyje nustatytas konkurencijos taisykles (šiuo klausimu žr. 1984 m. sausio 17 d. Sprendimo *VBVB ir VBBB / Komisija*, 43/82 ir 63/82, EU:C:1984:9, 40 punktą), juo labiau kai tai yra trečiųjų šalių nacionalinė praktika (šiuo klausimu žr. 2002 m. vasario 28 d. Sprendimo *Compagnie générale maritime ir kt. / Komisija*, T-86/95, EU:T:2002:50, 341 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Sąjungos konkurencijos teisėje nustatytas požiūris dėl konkurencijos ribojimo dėl tikslo ir dėl poveikio atskyrimo iš tikrųjų skiriasi nuo Amerikos antimonopolinės teisės, kurioje skiriami konkurencijos ribojimai *per se*, kurių antikonkurencinis poveikis toks akivaizdus, kad jie išnagrinėjami greitai ir iš pirmo žvilgsnio (anglų k. *quick look approach*), neatsižvelgiant į kontekstą, ir yra būtina ir negrįžtamai draudžiami, ir pažeidimai, įrodomi vadovaujantis protingumo taisykle (anglų k. *rule of reason*), tai yra išnagrinėjami palyginus susitarimo teigiamą ir neigiamą poveikį konkurencijai. Tačiau pagal Sąjungos teisę, pirma, nė vienas konkurencijos pažeidimas nelaikomas neišvengiamai ir negrįžtamai neteisėtas, nes konkurencijos ribojimui dėl tikslo iš esmės gali būti taikomos SESV 101 straipsnio 3 dalyje nustatytos išimtys. Antra, kaip priminta jurisprudencijoje, Sąjungos konkurencijos teisėje protingumo taisyklė negali būti taikoma (2012 m. birželio 29 d. Sprendimo *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija*, T-360/09, EU:T:2012:332, 65 punktas; taip pat šiuo klausimu žr. 2003 m. spalio 23 d. Sprendimo *Van den Bergh Foods / Komisija*, T-65/98, EU:T:2003:281, 106 punktą). Be to, dėl Jungtinių Amerikos Valstijų ir Sąjungos teisės aktų, susijusių būtent su patentais farmacijos srityje, skirtumų šioje byloje dar sunkiau pagal analogiją taikyti Sprendimą *Activatis* (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 513 punktą).
- 295 Taigi reikia atmesti kaip netinkamą ieškovių argumentą, susijusį su *Supreme Court of the United States* (Jungtinių Amerikos Valstijų Aukščiausiasis Teismas) pozicijos nepaisymu.

8) Dėl sutarčių dėl taikių susitarimų dvejopo poveikio

- 296 Ieškovės mano, kad sutartys dėl taikių susitarimų savaime daro dvejopą poveikį, todėl jos negali būti kvalifikuojamos kaip konkurencijos ribojimas dėl tikslo.
- 297 Pirma, jos tvirtino, kad tokios sutartys daro potencialų dvejopą poveikį patentų ginčijimui, nes vienu metu egzistuoja keli ginčai, ir kad EPT vykstančiose procedūrose, kai viena šalis atsiima protestą, procedūra gali toliau vykti, o jos argumentais *ex officio* gali remtis EPT Protestų skyrius ar Apeliacinė taryba. Be to, ginčijamame sprendime neatsižvelgta ir į tai, kad sutartys dėl taikių susitarimų daro tik dvejopą poveikį būsimiems ginčams, nes generinių vaistų bendrovės gali inicijuoti brangius teisminius procesus arba jų neinicijuoti, ir bet kuriuo atveju jie gali būti netikslingi tam tikrose valstybėse narėse, jeigu procesas vyksta EPT.
- 298 Antra, ieškovės mano, kad potencialus sutarčių poveikis generinių vaistų patekimui į rinką taip pat dvejopas, atsižvelgiant į sutarčių sąlygas ir jų taikymo kontekstą. Taigi reikia atsižvelgti į esamą ginčą ir šalių perspektyvas, kitų ginčų egzistavimą ir galimybę plėtoti kitas alternatyvias produkto formas. Be to, šios sutartys gali leisti generiniams vaistams greičiau patekti į rinką. Galiausiai Komisija turi atsižvelgti į generinių vaistų bendrovių pajėgumą ir ketinimą įgyvendinti rizikingą atėjimą į rinką.

- 299 Trečia, ieškovės mano, kad Komisija neturi bausti už sutartis dėl taikių susitarimų dėl ginčų patentų srityje, neįvertinusi jų konkreto poveikio rinkai, o tokios pozicijos laikėsi *Supreme Court of the United States* (Jungtinių Amerikos Valstijų Aukščiausiasis Teismas) Sprendime *Actavis*.
- 300 Komisija teigia, kad šis argumentas netinkamas, nes, siekiant nustatyti, ar sutartis yra konkurencijos ribojimas dėl tikslo, nereikia atsižvelgti į jos poveikį, ir kad tam tikrais atvejais dėl vėliau susiklosčiusių aplinkybių konkurencijos ribojimas dėl tikslo net gali nepadaryti jokio poveikio. Taigi konkurencijos ribojimo dėl tikslo analizei nereikia įrodyti, kokios priešingos situacijos galėtų susiklostyti, jeigu sutartys nebūtų sudarytos.
- 301 Papildomai Komisija priminė, kad, kiek tai susiję su sutarčių dėl taikių susitarimų dėl ginčų patentų srityje poveikiu, šiuo atveju ieškovės stengėsi sudaryti sutartis su visais savo potencialiais konkurentais ir tik dviejose iš penkių jų sudarytų sutarčių buvo nustatyta sąlyga, pagal kurią leidžiama generinių vaistų bendrovėms įeiti į rinką ginčijamų patentų panaikinimo atveju.
- 302 Be to, Komisija mano, kad ginčijamame sprendime ji išnagrinėjo kiekvienos generinių vaistų bendrovės pajėgumą ir ketinimą įgyvendinti rizikingą atėjimą į rinką.
- 303 Galiausiai Komisija mano, kad ginčijamas sprendimas neprieštarauja požiūriui, kurio laikėsi *Supreme Court of the United States* (Jungtinių Amerikos Valstijų Aukščiausiasis Teismas) Sprendime *Actavis*, atsižvelgiant į Europoje taikomos konkurencijos ribojimo dėl tikslo sąvokos ir Amerikoje taikomos ribojimo *per se* sąvokos skirtumus. Ji priminė ir tai, kad, remiantis Sąjungos jurisprudencija, protingumo taisyklės taikymas negalimas, o susitarimo teigiamas poveikis konkurencijai turi būti nagrinėjamas remiantis SESV 101 straipsnio 3 dalimi.
- 304 Kaip siūlė ieškovės, reikia nuspręsti, kad Komisija ir teismas, nagrinėdami ribojamąjį susitarimo tikslą, ypač atsižvelgdami į jo ekonominį ir teisinį kontekstą, negali visiškai nepaisyti potencialaus šio susitarimo poveikio (generalinio advokato N. Wahl išvados byloje *ING Pensii*, C-172/14, EU:C:2015:272, 84 punktas). Iš tikrųjų svarbu priminti, kad susitarimai, ribojantys konkurenciją dėl tikslo, yra pakankamai žalingi, nes jie gali padaryti tokį antikonkurencinį poveikį, kad galima laikyti, jog netikslinga įrodinėti jų konkreto poveikio rinkai (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 49 ir 51 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją). Vadinasi, susitarimai, kurie, atsižvelgiant į jų taikymo kontekstą, daro potencialų dvejopą poveikį rinkai, negali būti laikomi ribojančiais konkurenciją dėl tikslo (generalinio advokato N. Wahl išvados byloje *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:1958, 56 punktas).
- 305 Vis dėlto atsižvelgiant į tai, kad šiuo atveju ieškovės, grįsdamos savo teiginius dėl potencialaus ginčijamų sutarčių dvejopo poveikio, pateikė argumentus, iš esmės susijusius su kiekviena iš šių sutarčių ir kiekvienos jų taikymo kontekstu, į atitinkamus teiginius reikia atsakyti pateikiant atsakymus dėl kritikos, susijusios su kiekvienos sutarties kvalifikavimu kaip ribojimo dėl tikslo, be to, kaip tinkamai pabrėžė Komisija, ribojimo dėl tikslo egzistavimas turi būti vertinamas dėl kiekvienos sutarties, kaip visumos, dalies, neatskiriant neginčijimo sąlygų ribojamojo poveikio analizės nuo neprekiavimo sąlygų ribojamojo pobūdžio analizės.
- 306 Taigi, pateikiant atsakymą dėl pagrindų, susijusių su kiekvienos ginčijamos sutarties vertinimo kritika, bus nagrinėjamas klausimas, ar Komisija pagrįstai nustatė, kad toks ribojimas buvo, nepaisydama nurodyto jų potencialaus teigiamo poveikio konkurencijai būtent dėl tų sutarčių sudarymo konteksto, be to, bus atsižvelgta tik į tas sutartis, kurios nurodytos konkurencijos ribojimo dėl tikslo analizėje (žr. šio sprendimo 525, 644 ir 989 punktus).
- 307 Beje, kaip matyti iš šio sprendimo 293–295 punktų, ieškovės negali pagrįstai remtis Sprendimu *Actavis*.

b) Dėl Komisijos taikytų sutarčių dėl taikių susitarimų kvalifikavimo kaip konkurencijos ribojimo dėl tikslo kriterijų

308 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia nagrinėti ieškovių pateiktus argumentus, susijusius būtent su kiekvienu iš trijų pagrindinių kriterijų, kuriuos Komisija taikė nagrinėjamas sutartis dėl taikių susitarimų kvalifikuodama kaip konkurencijos ribojimą dėl tikslo, t. y. pirma, su generinių vaistų bendrovių potencialaus konkurento statusu, antra, su šių bendrovių išsipareigojimu riboti savo pastangas įeiti į rinką pateikiant generinį produktą ir, trečia, patentuotų vaistų bendrovės generinių vaistų bendrovei pervestu mokesčiu, kuris jai buvo reikšminga paskata riboti pastangas įeiti į rinką (ginčijamo sprendimo 1154 konstatuojamoji dalis).

1) Dėl kriterijaus, susijusio su potencialia konkurencija

i) Šalių argumentai

(Praleista)

ii) Bendrojo Teismo vertinimas

316 Ieškovės Komisiją kaltina iš esmės tuo, kad ji padarė teisės klaidą, nes ginčijamas sutartis su jomis sudariusias generinių vaistų bendroves pripažindama potencialiomis konkurentėmis taikė neteisingus kriterijus. Jos ginčija ir Komisijos atliktą vertinimą dėl jų patentų keliamų kliūčių šios potencialios konkurencijos egzistavimui.

– Dėl potencialios konkurencijos vertinimo kriterijų

Dėl potencialaus konkurento sąvokos apibrėžties

317 Ieškovės kaltina Komisiją tuo, kad konstatuodama potencialios konkurencijos egzistavimą tarp ginčijamų sutarčių šalių ji tik patikrino, ar nebuvo neįveikiamų kliūčių generinių vaistų bendrovių įėjimui į rinką, bet nenagrinėjo, ar tos bendrovės turėjo realių ir konkrečių galimybių į ją įeiti (žr. šio sprendimo 309 punktą).

318 Iš tikrųjų ieškovių nurodytoje jurisprudencijoje nustatyta, kad įmonė yra potenciali konkurentė, jeigu turi realių ir konkrečių galimybių patekti į atitinkamą rinką ir konkuruoti su joje veikiančiomis įmonėmis. Toks įrodymas neturi būti grindžiamas vien paprasta prielaida; jis turi būti pagrįstas faktinėmis aplinkybėmis arba atitinkamos rinkos struktūrų analize. Todėl įmonė negali būti pripažinta potencialia konkurentė, jeigu jos atėjimas į rinką nėra ekonomiškai perspektyvi strategija (2012 m. birželio 29 d. Sprendimo *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija*, T-360/09, EU:T:2012:332, 86 punktas; taip pat šiuo klausimu žr. 2011 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Visa Europe ir Visa International Service / Komisija*, T-461/07, EU:T:2011:181, 166 ir 167 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją). Iš to neišvengiamai išplaukia, kad nors įmonės ketinimas įeiti į rinką gali būti svarbus nustatant, ar ji gali būti laikoma potencialia konkurentė toje rinkoje, vis dėlto esminis elementas, kuriuo turi būti grindžiamas toks pripažinimas, yra jos pajėgumas įeiti į minėtą rinką (2011 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Visa Europe ir Visa International Service / Komisija*, T-461/07, EU:T:2011:181, 168 punktas ir 2012 m. birželio 29 d. Sprendimo *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija*, T-360/09, EU:T:2012:332, 87 punktas).

- 319 Kitokiomis aplinkybėmis buvo nuspręsta ir tai, kad įmonė yra potenciali konkurentė, jeigu nėra neįveikiamų kliūčių jai įeiti į rinką (šiuo klausimu žr. 2014 m. gegužės 21 d. Sprendimo *Toshiba / Komisija*, T-519/09, nepaskelbtas Rink., EU:T:2014:263, 230 punktą, patvirtintą 2016 m. sausio 20 d. Sprendimo *Toshiba Corporation / Komisija*, C-373/14 P, EU:C:2016:26, 28, 29, 32 ir 34 punktais ir 2016 m. birželio 28 d. Sprendimo *Portugal Telecom / Komisija*, T-208/13, EU:T:2016:368, 181 punktu).
- 320 Taigi iš jurisprudencijos matyti, kad, atsižvelgiant į kontekstą ir nagrinėjamą neteisėtą elgesį, riba, nuo kurios galima pripažinti, kad egzistuoja potenciali konkurencija, gali būti nevienoda. Iš tikrųjų, nagrinėjant vien neįveikiamas kliūtis įeiti į rinką, potencialios konkurencijos egzistavimui nustatyti pakanka, kad yra bet kokia, net ir teorinė, galimybė įeiti į rinką, o realių ir konkrečių galimybių įeiti į rinką analizė lemia tai, kad potencialios konkurencijos egzistavimas nustatomas tik esant realių galimybių įeiti į rinką, kurių faktiškai būtų buvę, jeigu nebūtų atlikti ribojamieji veiksmai.
- 321 Vis dėlto tam tikrų kliūčių įeiti į rinką, t. y. kurios šioje byloje iš esmės yra patentai ir pareiga turėti LPR, neįveikiamumo patikrinimas nepaneigia nagrinėjimo, atliekamo dėl realių ir konkrečių generinių vaistų bendrovių galimybių įeiti į rinką, grindžiamo tų bendrovių pajėgumu ir ketinimu į ją įeiti, ir šiam nagrinėjimui neprieštarauja. Kaip ginčijamame sprendime (1666 išnaša) ir per teismo posėdį teisingai akcentavo Komisija, šio neįveikiamų kliūčių nebuvimo patikrinimo reikėjo, „siekiant patikrinti, ar, nepaisant bendro generinių vaistų bendrovių pajėgumo ir įrodyto jų ketinimo įeiti į rinką, buvo objektyvių priežasčių, dėl kurių jų įėjimas buvo neįmanomas“, ir siekiant papildyti realių ir konkrečių galimybių kriterijumi grindžiamą analizę. Iš tikrųjų, jeigu yra neįveikiamų kliūčių įeiti į rinką, negalima nuspręsti, kad ūkio subjektas turi realių ir konkrečių galimybių į ją įeiti. Todėl, jeigu rinkoje yra kliūčių į ją įeiti, objektyvus tų kliūčių neįveikiamumo nagrinėjimas naudingai papildė realių ir konkrečių galimybių nagrinėjimą, grindžiamą atitinkamos bendrovės individualiais pajėgumo kriterijais ir ketinimu įeiti į rinką.
- 322 Taigi, priešingai, nei tvirtino ieškovės, iš to, kad ginčijamame sprendime Komisija kelis kartus rėmėsi neįveikiamų kliūčių kriterijumi (žr., be kita ko, ginčijamo sprendimo 1125 ir 1181 konstatuojamąsias dalis), negalima daryti išvados, kad ji taikė potencialios konkurencijos apibrėžimą, grindžiamą vien šiuo kriterijumi.
- 323 Juo labiau kad kartu su 2014 m. gegužės 21 d. Sprendimu *Toshiba / Komisija* (T-519/09, nepaskelbtas Rink., EU:T:2014:263), kuriame taikytas neįveikiamų kliūčių kriterijus (žr. šio sprendimo 319 punktą), Komisija nurodė 1998 m. rugsėjo 15 d. Sprendimą *European Night Services ir kt. / Komisija* (T-374/94, T-375/94, T-384/94 ir T-388/94, EU:T:1998:198) ir 2011 m. balandžio 14 d. Sprendimą *Visa Europe ir Visa International Service / Komisija* (T-461/07, EU:T:2011:181), kuriuose nustatytas realių ir konkrečių galimybių kriterijus, be to, juos paminėjo potencialių konkurentų nustatymo taisyklių pristatymo įvade (ginčijamo sprendimo 1156 ir 1157 konstatuojamosios dalys), ir kelis kitus sprendimus, kuriuose primintas ir taikytas šis potencialios konkurencijos apibrėžimas, o tarp jų ir 2012 m. birželio 29 d. Sprendimas *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija* (T-360/09, EU:T:2012:332) (žr. šio sprendimo 318 punktą). Beje, ji aiškiai nurodė, kad pajėgumas įeiti į rinką, apibūdinantis realių ir konkrečių galimybių kriterijų (žr. šio sprendimo 318 punktą), „buvo esminis aspektas, siekiant įrodyti potencialią konkurenciją“ (ginčijamo sprendimo 1163 konstatuojamoji dalis). Galiausiai Komisija, analizuodama būtent kiekvienos iš nagrinėjamų generinių vaistų bendrovių kaip potencialių konkurenčių statusą, iš atitinkamų konkrečių kiekvienos jų duomenų, be kita ko, susijusių su jų gamybos pajėgumu ir produktų atsargomis, komercinėmis sutartimis, jų veiksmis, siekiant gauti LPR, ir ieškiniais prieš *Servier*, padarė išvadą, kad jos visos turėjo realių ir konkrečių galimybių įeiti į rinką (žr. šio sprendimo 432–438, 579–585 ir 718–722 punktus). Taigi tokia išsami kiekvienos tariamos potencialios konkurentės duomenų analizė būdinga jos realių ir konkrečių galimybių įeiti į rinką nagrinėjimui ir skiriasi nuo vien neįveikiamų kliūčių įeiti į atitinkamą rinką patikrinimo, kuris gali būti baigtas išvada dėl potencialios konkurencijos buvimo vien dėl to, kad kuris nors ūkio subjektas įėjo į nagrinėjamą rinką.

- 324 Šių konstatuotų aplinkybių nepaneigia ieškovių teiginiai, kad Komisija iš esmės rėmėsi generinių vaistų bendrovių ketinimu įeiti į rinką ir nerealiomis prielaidomis (žr. šio sprendimo 309 punktą), nes iš dubliko matyti, jog ieškovės šiais teiginiais ginčija ne taikytą kriterijų, o realių ir konkrečių galimybių kriterijaus taikymą šioje byloje, kuris išnagrinėtas toliau pateiktuose atsakymuose dėl kaltinimų, susijusių su kiekvienos ginčijamos sutarties vertinimu.
- 325 Vadinas, priešingai, nei tvirtino ieškovės, Komisija įvertino potencialią konkurenciją atitinkamoje rinkoje, remdamasi realių ir konkrečių galimybių kriterijumi.
- 326 Papildomai pažymėtina, kad, priešingai, nei triplike teigė Komisija, remdamasi 2016 m. sausio 20 d. Sprendimu *Toshiba Corporation / Komisija* (C-373/14 P, EU:C:2016:26) (žr. šio sprendimo 312 punktą), šiuo atveju ji negalėjo tik patikrinti, ar nėra neįveikiamų kliūčių įeiti į rinką, siekdama nuspręsti, kad toje rinkoje egzistuoja potenciali konkurencija (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 99–101 straipsnius).
- 327 Žinoma, iš 2016 m. sausio 20 d. Sprendimo *Toshiba Corporation / Komisija* (C-373/14 P, EU:C:2016:26) 28, 29, 32 ir 34 punktų matyti, kad, kiek tai susiję su susitarimais dėl rinkų pasidalijimo, suderintų veiksmų ekonominio ir teisinio konteksto analizė gali būti apribota tuo, kas yra griežtai būtina, siekiant padaryti išvadą apie konkurencijos ribojimo dėl tikslo buvimą, ir ypač patikrinti, ar patekimo į nagrinėjamą rinką kliūtys buvo neįveikiamos (taip pat šiuo klausimu žr. 2016 m. birželio 28 d. Sprendimo *Portugal Telecom / Komisija*, T-208/13, EU:T:2016:368, 177 ir 181 punktus).
- 328 Vis dėlto pirmiausia reikia nuspręsti, kad iš 2016 m. sausio 20 d. Sprendimo *Toshiba Corporation / Komisija* (C-373/14 P, EU:C:2016:26), aiškinamo atsižvelgiant į generalinio advokato M. Wathelet išvadą byloje *Toshiba Corporation / Komisija* (C-373/14 P, EU:C:2015:427, 69, 70, 89 ir 90 punktai), matyti, jog jame nurodytą ekonominio ir teisinio konteksto analizės ribojimą lemia ypač akivaizdus tam tikrų ribojimų dėl tikslo pobūdis, nes nagrinėjami susitarimai, be kita ko, nėra nei neįprasti, nei sudėtingi, ir dėl jų nereikia atlikti išsamios ekonominio ir teisinio konteksto analizės, siekiant nustatyti, kad jie dėl savo pobūdžio yra pakankamai žalingi.
- 329 Taigi šiuo atveju, kadangi ginčijamos sutartys sudarytos kaip draugiški susitarimai dėl patentų, neteisėtas tų sutarčių pobūdis, ypač jų nulemtas konkurencijos ribojimas dėl tikslo, išorės stebėtojų galėjo būti neakivaizdus. Šiuo požiūriu tai rodo aplinkybė, kad Komisija nagrinėjo ir jų antikonkurencinį tikslą, ir antikonkurencinį poveikį. Tai patvirtina ir aplinkybė, kad Komisija ginčijamas sutartis kvalifikavo kaip ribojimą dėl tikslo, kaip tai suprantama pagal 2008 m. lapkričio 20 d. Sprendimą *Beef Industry Development Society ir Barry Brothers* (C-209/07, EU:C:2008:643), o šiame etape nereikia nagrinėti šio kvalifikavimo. Iš tikrųjų, nors iš to sprendimo 34 punkto matyti, kad susitarimai dėl išstūmimo iš rinkos „aiškiai“ pažeidžia Sutarties konkurencijos nuostatomis būdingą koncepciją, Teisingumo Teismas nenusprendė, kad toje byloje išorės stebėtojų buvo aišku ar akivaizdu, jog nagrinėti susitarimai buvo susitarimai dėl išstūmimo iš rinkos, todėl ribojimai dėl tikslo, ir kad nereikėjo atlikti išsamios jų ekonominio ir teisinio konteksto analizės. Priešingai, jis atliko tokią atitinkamų susitarimų konteksto, sąlygų ir tikslų analizę ir padarė išvadą, kad tai buvo susitarimai dėl išstūmimo iš rinkos, todėl tai „aiškiai“ buvo susitarimai, kuriais ribojama konkurencija dėl tikslo (2008 m. lapkričio 20 d. Sprendimo *Beef Industry Development Society ir Barry Brothers*, C-209/07, EU:C:2008:643, 31–40 punktai).
- 330 Toliau reikia akcentuoti, kad byloje, kurioje priimtas 2016 m. sausio 20 d. Sprendimas *Toshiba Corporation / Komisija* (C-373/14 P, EU:C:2016:26), atliekant ginčijamus veiksmus dalyvavusių gamintojų gamybos ir prekybos pajėgumai nebuvo ginčijami, o reikšminga rinka visai nebuvo monopolizuota. Tačiau šiuo atveju ginčijami būtent generinių vaistų bendrovių turimi atitinkamų produktų gamybos ir prekybos pajėgumai, visų pirma atsižvelgiant į ieškovės patentų suteikiamas išimties teises (žr. šio sprendimo 234 ir 357 punktus). Todėl iš to sprendimo negalima daryti išvados,

kad, siekiant nustatyti, jog susitarimas yra konkurencijos ribojimas dėl tikslo, nereikia bendrai patikrinti, ypač tokiomis, kaip šioje byloje nagrinėjamos, aplinkybėmis, susitarimo šalių realių ir konkrečių galimybių įeiti į nagrinėjamą rinką.

- 331 Iš viso to, kas išdėstyta, išplaukia, kad reikia atmesti kaltinimą, susijusį su klaidingo potencialios konkurencijos apibrėžimo taikymu.

Dėl pakankamai greito įėjimo į rinką kriterijaus

- 332 Ginčijamame sprendime Komisija, remdamasi 2003 m. balandžio 3 d. Sprendimu *BaByliss / Komisija* (T-114/02, EU:T:2003:100) ir 2011 m. balandžio 14 d. Sprendimu *Visa Europe ir Visa International Service / Komisija* (T-461/07, EU:T:2011:181), nusprendė, kad esminis požymis tam, kad įmonė būtų kvalifikuojama kaip potenciali konkurentė, yra jos galėjimas pakankamai greitai įeiti į rinką, kad ji galėtų daryti įtaką rinkos dalyviams. Ji pabrėžė, kad, nors delsimas gali rodyti sunkumus įeiti į rinką dėl sąnaudų ir laiko, o dėl šio delsimo įėjimas į rinką gali būti mažiau patrauklus komerciniu požiūriu, tai savaime nepaneigia pajėgumo įeiti į rinką ar *Servier* ir kitoms generinių vaistų bendrovėms nustatomų ribojimų. Šiuo atveju Komisija, remdamasi rekomendacijomis dėl laiko, pateiktomis išimties reglamentuose ir gairėse, konkrečiai – [SESV] 101 straipsnio taikymo horizontaliesiems bendradarbiavimo susitarimams gairėse (OL C 11, 2011, p. 1; toliau – 2011 m. gairės dėl horizontaliojo bendradarbiavimo susitarimų), kuriose numatytas trejų metų neviršijantis laikotarpis, taip pat rekomendaciniais ir realiais teismo procesų, LPR gavimo terminais ir VFM kūrimo trukme, padarė išvadą, kad nurodytas ieškovų ir generinių vaistų bendrovių delsimas neatrodė pakankamai ilgas, kad generinių vaistų gamintojas nedarytų konkurencinio spaudimo (ginčijamo sprendimo 1158, 1159, 1182 konstatuojamosios dalys ir 1669 išnaša; taip pat žr. to paties sprendimo 1125, 1126 ir 1296 konstatuojamąsias dalis).
- 333 Priešingai, nei teigė ieškovės, laiko atžvilgiu Komisijos atlikta potencialios konkurencijos analizė atitinka taikomus principus.
- 334 Iš tikrųjų, remiantis suformuota jurisprudencija, tam, kad ūkio subjektą būtų galima pripažinti potencialiu konkurentu, jo potencialus įėjimas į rinką turi įvykti pakankamai greitai, kad jis galėtų daryti įtaką ir konkurencinį spaudimą rinkos dalyviams (2011 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Visa Europe ir Visa International Service / Komisija*, T-461/07, EU:T:2011:181, 189 punktas; taip pat šiuo klausimu žr. 2012 m. birželio 29 d. Sprendimo *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija*, T-360/09, EU:T:2012:332, 114 punktą).
- 335 Šioje jurisprudencijoje atsižvelgta į Rekomendacijas dėl [SESV 101] straipsnio taikymo horizontalaus bendradarbiavimo susitarimams (OL C 3, 2001, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 25; toliau – 2001 m. gairės dėl horizontaliųjų bendradarbiavimo susitarimų; taip pat žr. 2011 m. gairės dėl horizontaliųjų bendradarbiavimo susitarimų), kuriose ne tik patvirtintas pakankamai greito įėjimo į rinką reikalavimas, bet ir nurodyti rekomendaciniai terminai, per kuriuos įėjimas į rinką laikytinas pakankamai greitu, neviršijantys atitinkamai vienų ar trejų metų, remiantis kitomis gairėmis ar bendrosios išimties reglamentais.
- 336 Vis dėlto, kaip patikslinta šiose gairėse (2001 m. gairių dėl horizontaliųjų bendradarbiavimo susitarimų 9 išnaša ir 2011 m. gairių dėl horizontaliųjų bendradarbiavimo susitarimų 3 išnaša) ir jurisprudencijoje (šiuo klausimu žr. 2011 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Visa Europe ir Visa International Service / Komisija*, T-461/07, EU:T:2011:181, 171 ir 189 punktus), šie terminai tik rekomendaciniai, o „pakankamai greito“ įėjimo į rinką terminas vertinamas atsižvelgiant į nagrinėjamos bylos faktines aplinkybes ir jos teisinį ir ekonominį kontekstą, į kuriuos turi būti atsižvelgta siekiant nustatyti, ar rinkoje nesanti įmonė daro konkurencinį spaudimą tuo metu joje veikiančioms įmonėms (šiuo klausimu žr. 2011 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Visa Europe ir Visa International Service / Komisija*, T-461/07, EU:T:2011:181, 169 punktą).

- 337 Taigi šiuo atveju Komisija, vertindama kiekvieno įėjimo į rinką etapo trukmę, pirmiausia atsižvelgė į konkretaus atvejo ekonominio ir teisinio konteksto ypatumus. Reikia pabrėžti tai, kad būtent dėl farmacijos sektoriaus specifikos, be kita ko, dėl skirtingų etapų, kuriuos reikia įveikti, ir patentų egzistavimo, generinių vaistų bendrovės dažnai imasi veiksmų, kuriais siekiama įeiti į rinką, dar nebaigus galioti patentams, kad reikiami etapai būtų įveikti vėliausiai to galiojimo pabaigos momentu. Todėl šie veiksmai gali daryti konkurencinį spaudimą patentuotų vaistų bendrovei anksčiau, o gal net gerokai anksčiau, nei baigiasi patentų galiojimo laikas ir generinių vaistų bendrovės realiai įeina į rinką (žr. šio sprendimo 356 punktą; taip pat šiuo klausimu žr. 2012 m. gruodžio 6 d. Sprendimo *AstraZeneca / Komisija*, C-457/10 P, EU:C:2012:770, 108 punktą; 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 163 punktą ir 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Sun Pharmaceutical Industries ir Ranbaxy (UK) / Komisija*, T-460/13, nepaskelbtas Rink., dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:453, 77–79 punktus).
- 338 Vis dėlto, kaip teisingai teigė ieškovės (žr. šio sprendimo 311 punktą), iš to negalima daryti išvados, kad generinių vaistų bendrovė gali būti laikoma viena iš jų potencialių konkurenčių nuo tada, kai pradeda kurti generinį perindoprilį, ir vien dėl to. Žinoma, ginčijamo sprendimo 1125 konstatuojamojoje dalyje Komisija tvirtino, kad generinių vaistų bendrovių potenciali konkurencija prasideda tada, kai pateikti generinį vaistą norinčios bendrovės ima kurti ekonomiškai perspektyvias technologijas, reikalingas VFM ir galutiniam produktui sukurti. Vis dėlto iš paskesnių šios konstatuojamosios dalies teiginių, kuriais daroma nuoroda į vėliau atliktą kiekvienos atitinkamos generinių vaistų bendrovės, kaip potencialios konkurentės, statuso analizę, ypač iš šios analizės ir ginčijamo sprendimo bendrų argumentų, susijusių su pakankamai greito įėjimo į rinką kriterijumi (žr. šio sprendimo 332 punktą), matyti, jog Komisija norėjo ne nustatyti, kad konkurencinis spaudimas prasidėjo tada, kai pradėtas kurti generinis produktas, bet akcentuoti galimybę daryti konkurencinį spaudimą nuo šio sukūrimo, jeigu būtų tenkinami tokiam spaudimui daryti keliai reikalavimai. Bet kuriuo atveju, net jeigu ginčijamo sprendimo 1125 konstatuojamoji dalis būtų aiškinama taip, kad joje nustatyta potencialios konkurencijos pradžios data, t. y. generinio produkto sukūrimo data, šio vertinimo kritiką reikėtų atmesti kaip netinkamą, nes Komisija nesirėmė šia konstatuojamąja dalimi, darydama išvadą, kad nagrinėjamos generinių vaistų bendrovės buvo potencialios konkurentės. Iš tikrųjų, kaip teisingai pabrėžė Komisija, generinių vaistų bendrovių potencialių konkurenčių statuso vertinimo metu, t. y. kai buvo sudarytos ginčijamos sutartys, ji nusprendė, kad visos šios bendrovės pasiekusios pažengusį savo perindoprilio kūrimo etapą, bet nieko nenusprendė dėl jų ankstesnio potencialių konkurenčių statuso, t. y. kai jos pradėjo kurti vaistą (žr. šio sprendimo 315 punktą).
- 339 Be to, ginčijamo sprendimo 1296 konstatuojamojoje dalyje padarytoje 1840 išnašoje Komisija, žinoma, priminė 2011 m. gairėse dėl horizontaliųjų bendradarbiavimo susitarimų nurodytą trejų metų terminą, tačiau šiuo atveju jis neturėjo jokios lemiamos reikšmės, todėl reikia atmesti kaip netinkamus kaltinimus, susijusius su tuo, kad ji atsižvelgė į šį terminą, be kita ko, kiek tai susiję su perindopriliumi sukurti reikalingu laikotarpiu (ginčijamo sprendimo 3137 konstatuojamoji dalis).
- 340 Kita vertus, Komisija rėmėsi konkurenciniu spaudimu, kurį daro potenciali konkurencija, kai nusprendė, kad vien generinių vaistų bendrovių galimo delsimo įeiti į rinką savaimė nepakako, siekiant paneigti jų, kaip potencialių konkurenčių, statusą, nes jos toliau darė tokį spaudimą dėl savo pajėgumo įeiti į rinką, ir šiuo klausimu nurodė 2003 m. balandžio 3 d. Sprendimą *BaByliss / Komisija* (T-114/02, EU:T:2003:100). Priešingai, nei teigė ieškovės, Komisija pagrįstai rėmėsi tuo sprendimu, nes, nors jame Bendrasis Teismas sprendė dėl konteksto, kuris labai skiriasi nuo šios bylos konteksto, jis pateikė poziciją dėl kelis kartus atidėto įėjimo į rinką poveikio *BaByliss*, kaip potencialios konkurentės, statusui, o būtent šis poveikis nagrinėtas ginčijamame sprendime. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas nusprendė, beje, to ieškovės neginčijo, kad įėjimo į rinką atidėjimas nepaneigė *BaByliss*, kaip potencialios konkurentės, statuso, remdamasis keliomis aplinkybėmis, patvirtinančiomis darytą konkurencinį spaudimą, kurį lėmė jos pajėgumas įeiti į rinką (2003 m. balandžio 3 d. Sprendimo *BaByliss / Komisija*, T-114/02, EU:T:2003:100, 102–106 punktai). Be to, atsižvelgdama į tai, kad generinių vaistų bendrovių suinteresuotumas pirmą kartą rinkoje gali daryti poveikį tik jų ketinimui į ją įeiti, turint omenyje laukiamą pelną, bet ne jų pajėgumui į ją įeiti, ginčijamo sprendimo

1182 konstatuojamojoje dalyje Komisija, priešingai, nei teigė ieškovės, teisingai atmetė šį generinių vaistų bendrovių suinteresuotumą, vertindama nurodytą delsimą. Iš tikrųjų pajėgumas įeiti į rinką turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į ekonomiškai perspektyvios strategijos kriterijų (žr. šio sprendimo 318 punktą), t. y. paprasčiausiai turi būti pelningas, o ne pelningiausias iš galimų įėjimų į rinką dėl to, kad atitinkama generinių vaistų bendrovė į ją įeiti pirmoji, todėl joje tam tikrą laiką vienintelė konkuruotų su patentuotų vaistų bendrove (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Xellia Pharmaceuticals ir Alpharma / Komisija*, T-471/13, nepaskelbtas Rink., dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:460, 124 punktą).

- 341 Vadinas, reikia atmesti visus kaltinimus dėl Komisijos atlikto potencialios konkurencijos vertinimo laiko atžvilgiu.

Dėl rinkoje veikiančių ūkio subjektų suvokimo kriterijaus

- 342 Ginčijamame sprendime Komisija, remdamasi 2011 m. liepos 12 d. Sprendimu *Hitachi ir kt. / Komisija* (T-112/07, EU:T:2011:342) ir 2014 m. gegužės 21 d. Sprendimu *Toshiba / Komisija* (T-519/09, nepaskelbtas Rink., EU:T:2014:263), nusprendė, kad vertinant potencialią konkurenciją turi reikšmės rinkoje jau esančio subjekto suvokimas. Iš tikrųjų, anot Komisijos, jei toks ūkio subjektas, kuris yra patyręs, pajunta generinių vaistų bendrovių keliamą konkurencinę grėsmę, tokia grėsmė gali daryti konkurencinį spaudimą jo elgesiui rinkoje ir yra reikšminga vertinant potencialią konkurenciją. Remdamasi 2011 m. balandžio 14 d. Sprendimu *Visa Europe ir Visa International Service / Komisija* (T-461/07, EU:T:2011:181) ji patikslino, jog potencialią konkurenciją galėjo lemti vien tai, kad už rinkos ribų egzistavo įmonė, ir šis paprasčiausias egzistavimas galėjo daryti konkurencinį spaudimą, nulemtą įėjimo į rinką galimybės (1160–1162 konstatuojamosios dalys). Iš to Komisija padarė išvadą, kad, siekiant atsakyti į klausimą, ar generinių vaistų bendrovės darė konkurencinį spaudimą *Servier*, reikia atsižvelgti ir į *Servier*, t. y. rinkoje veikusio ūkio subjekto, ir kitų konkuravusių generinių vaistų bendrovių suvokimą (1163 konstatuojamoji dalis). Šiuo atveju ji nusprendė, kad generinių vaistų bendroves laikė potencialiomis konkurentėmis tiek *Servier*, tiek kitos su jomis pačiomis konkuruojančios generinių vaistų bendrovės (1183 konstatuojamoji dalis).

- 343 Be to, pažymėtina, kad ginčijamame sprendime Komisija, siekdama nustatyti generinių vaistų bendrovių, kaip potencialių konkurenčių, statusą, rinkoje veikiančių ūkio subjektų suvokimo kriterijų taikė tik kaip vieną iš kriterijų, o tai patvirtina šio sprendimo 342 punkte nurodytas jungtukas „ir“, taip pat išnagrinėti kiti potencialios konkurencijos vertinimo kriterijai, kiek tai susiję su kiekviena iš tų bendrovių (žr. šio sprendimo 432–438, 579–585 ir 718–722 punktus).

- 344 Taigi, priešingai, nei teigė ieškovės, rinkoje veikiančių ūkio subjektų suvokimo kriterijaus, kaip vieno iš potencialios konkurencijos vertinimo kriterijų, taikymas atitinka šiuo atveju taikytiną ieškovių nurodytą jurisprudenciją.

- 345 Iš tikrųjų, priešingai, nei tvirtino ieškovės, Bendrasis Teismas aiškiai atsižvelgė į rinkoje veikiančio ūkio subjekto suvokimo kriterijų, nustatydamas potencialios konkurencijos egzistavimą 2011 m. liepos 12 d. Sprendime *Hitachi ir kt. / Komisija* (T-112/07, EU:T:2011:342). Iš to sprendimo 90, 226 ir 319 punktų, primintų ginčijamo sprendimo 1160 konstatuojamojoje dalyje, matyti, jog ne vien Europos ir Japonijos gamintojų sudaryti atitinkami susitarimai buvo reikšmingas įrodymas, kad pastarieji pirmųjų buvo suvokiami kaip tikėtini potencialūs konkurentai, bet ir tai, kad tie susitarimai rodė Japonijos gamintojų turimą galimybę įeiti į Europos rinką (taip pat šiuo klausimu žr. 2014 m. gegužės 21 d. Sprendimo *Toshiba / Komisija*, T-519/09, nepaskelbtas Rink., EU:T:2014:263, 231 punktą). Žinoma, Bendrasis Teismas atliko ir objektyvią potencialios konkurencijos analizę, nagrinėdamas, be kita ko, Japonijos gamintojų pajėgumą įeiti į Europos rinką (2011 m. liepos 12 d. Sprendimo *Hitachi ir kt. / Komisija*, T-112/07, EU:T:2011:342, 157 ir 160 punktai), kaip, beje, pažymėjo Komisija ginčijamo sprendimo 1160 konstatuojamojoje dalyje. Vis dėlto ši objektyvi analizė įrodo tik tai, kad subjektyvus rinkoje veikiančio ūkio subjekto suvokimo kriterijus yra vienas iš daugelio potencialios konkurencijos egzistavimo vertinimo kriterijų.

- 346 Ieškovių nurodytame 2012 m. birželio 29 d. Sprendime *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija* (T-360/09, EU:T:2012:332, 115 punktas) Bendrasis Teismas nusprendė, kad vien susitarimo egzistavimo ir šio susitarimo šalių suvokimo savaime nepakanka, siekiant įrodyti, kad susitarimo pasirašymo metu egzistavo potenciali konkurencija, ar nebūtinai tai reišktų. Priešingai, nei teigė ieškovės, šiame sprendime nurodyta ne tai, kad rinkoje veikiančio ūkio subjekto suvokimas nereikšmingas, o tik tai, kad vien šio ūkio subjekto suvokimo nepakanka, siekiant nustatyti potencialią konkurenciją, jeigu nėra jokių kitų tai patvirtinančių įrodymų.
- 347 Vadinas, remiantis jurisprudencija, rinkoje veikiančio ūkio subjekto suvokimo kriterijus yra reikšmingas, tačiau vien jo nepakanka vertinant potencialios konkurencijos egzistavimą. Iš tikrųjų, kaip teisingai akcentavo ieškovės, turint omenyje tai, kad ūkio subjektų suvokimas yra subjektyvus, todėl nevienodas, nelygu atitinkamas ūkio subjektas, jo rinkos pažinimas ir ryšiai su tariamais konkurentais, vien šių ūkio subjektų, net jeigu jie patyrę, suvokimas neleidžia nuspręsti, kad kitas konkretus ūkio subjektas yra vienas iš jo potencialių konkurentų. Tačiau šis suvokimas gali patvirtinti ūkio subjekto pajėgumą įeiti į rinką ir taip prisidėti prie jo pripažinimo potencialiu konkurentu (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 103 ir 104 punktus ir 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Sun Pharmaceutical Industries ir Ranbaxy (UK) / Komisija*, T-460/13, nepaskelbtas Rink., dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:453, 88 punktą).
- 348 Taigi reikia atmesti ieškovių argumentus, pateiktus dėl to, kad Komisija, siekdama nustatyti potencialios konkurencijos egzistavimą, atsižvelgė į rinkoje veikiančių ūkio subjektų suvokimą.

– Dėl ieškovių patentų lemiamų potencialios konkurencijos kliūčių

- 349 Ieškovės ir įstojusi į bylą šalis kaltina Komisiją, kad ji generinių vaistų bendroves pripažino potencialiomis *Servier* konkurentėmis, nepaisydama jų įėjimo į rinką kliūčių dėl patentų, kurių savininkė buvo *Servier*.
- 350 Ginčijamame sprendime Komisija nusprendė, kad šalys, remdamosi, be kita ko, 2010 m. liepos 1 d. Sprendimu *AstraZeneca / Komisija* (T-321/05, EU:T:2010:266, 362 punktas), klaidingai tvirtino, jog įeiti į rinką buvo neįmanoma, nes patentų egzistavimas užkirto bet kokią kelią konkurencijai, ir iš to padarė išvadą, kad *Servier* patentai buvo „vienpusis blokavimas“, kaip tai suprantama pagal 2004 m. gaires dėl technologijų perdavimo susitarimų, kurios, beje, šioje byloje netaikytinos (ginčijamo sprendimo 1167 ir 1168 konstatuojamosios dalys ir 1638 išnaša).
- 351 Be to, Komisija nurodė, kad, pirma, bet kuriuo atveju generinių vaistų bendrovės turėjo galimybę, ginčyti *Servier* patentų galiojimą. Šiuo klausimu ji priminė 1986 m. vasario 25 d. Sprendimą *Windsurfing International / Komisija* (193/83, EU:C:1986:75, 92 punktas), pagal kurį visuomenė suinteresuota, kad, be kita ko, teikiant ieškinius dėl patentų galiojimo ginčijimo, būtų panaikintos visos ekonominės veiklos kliūtys, kurių galėtų kilti dėl nepagrįstai išduoto patento, ir 2012 m. gruodžio 6 d. Sprendimą *AstraZeneca / Komisija* (C-457/10 P, EU:C:2012:770, 108 punktas), kuriame patvirtinta, kad potenciali konkurencija galėjo egzistuoti net ir prieš pasibaigiant molekulinės patento galiojimui (ginčijamo sprendimo 1132, 1165 ir 1169 konstatuojamosios dalys ir 1640 išnaša). Komisija pridūrė, jog aplinkybė, kad *Servier* rėmėsi ar ketino remtis jos patentų pažeidimu, neturėjo reikšmės nustatant, ar šie patentai galėjo blokuoti generinių vaistų patekimą į rinką, akcentuodama teisių pažeidimo prezumpcijos ir teismo sprendimo, kuriame konstatuotas toks pažeidimas per atitinkamą laikotarpį, nebuvimą (ginčijamo sprendimo 1169–1171 konstatuojamosios dalys). Komisija patikslino, kad, kiek tai susiję su *Servier* patentų negaliojimo ar pažeidimo galimybe, ji remsis pačių šalių ir trečiųjų asmenų atliktais vertinimais, pateiktais prieš sudarant ginčijamas sutartis ar jų sudarant parengtuose dokumentuose (ginčijamo sprendimo 1172 konstatuojamoji dalis).

352 Komisija nusprendė, kad, antra, generinių vaistų bendrovės turėjo galimybę pasinaudoti alternatyviais būdais įeiti į rinkas, kuriose vyko ginčai (1175 konstatuojamoji dalis). Pirmiausia, generinių vaistų bendrovės galėjo rizikingai išleisti perindoprilį, t. y. rizikuodamos, kad patentuotų vaistų bendrovė pateiks ieškinį dėl teisių pažeidimo. Šiuo klausimu Komisija akcentavo tai, kad atsižvelgiant į praktiką, susijusią su gamybos proceso patentų pateikimu pasibaigus molekulės patento galiojimui, beveik dauguma pardavimų po šio galiojimo pabaigos buvo rizikingi ir kad rizikingas *Apotex* atėjimas į rinką 2006 m. baigėsi sprendimu dėl 947 patento negaliojimo pripažinimo ir *Servier* nurodymo atlyginti žalą (ginčijamo sprendimo 1176 ir 1177 konstatuojamosios dalys). Be to, generinių vaistų bendrovės galėjo pritaikyti savo procesus tiesiogiai arba pakeisdamos VFM tiekėją, kad išvengtų kaltinimų dėl teisių pažeidimo. Nors prireikus šie pakeitimai, padaryti dėl delsimo sudaryti susitarimus, anot Komisijos, buvo alternatyvus ir perspektyvus būdas įeiti į rinką (ginčijamo sprendimo 1178 konstatuojamoji dalis).

353 Ginčijamo sprendimo 1179 konstatuojamojoje dalyje Komisija nusprendė:

„<...> taikūs susitarimai buvo sudaryti tokiomis aplinkybėmis, kai molekulės patento galiojimas buvo pasibaigęs, o visos generinių vaistų gaminančios šalys tiesiogiai ar netiesiogiai buvo susijusios su teisme pareikštais ieškiniais ar ginčais dėl vieno ar kelių likusių *Servier* patentų, nesvarbu, ar dėl to, kad buvo atsakovės bylose dėl teisių pažeidimo, ar dėl priešpriešinių ieškinių arba priešpriešinių prašymų, kuriais siekta ginčyti tų patentų galiojimą. Taip pat generinių vaistų bendrovės galėjo pasirinkti kitas su patentais susijusias priemones kaip potencialius būdus patekti į rinką. Komisija išsamiai išnagrinės, ar generinių vaistų bendrovės, siekusios įveikti kliūtis patentų srityje ir pateikti savo generinį perindoprilį, *Servier* darė konkurencinį spaudimą, nepaisant jos patentų. Šiuo klausimu primintina, kad visos šiame sprendime minėtos sutartys buvo sudarytos tada, kai nebuvo tikrumo dėl to, ar kuris iš patentų buvo pažeistas, ypač – ar patentas 947 galėjo būti pripažintas negaliojančiu. Taigi paprastas *Servier* patentų egzistavimas ir jų nurodymas netrukdy jokioms potencialios ar realios konkurencijos galimybėms.“

354 Iš esmės ieškovės ir įstojusi į bylą šalis tvirtino, kad šioje Komisijos analizėje neatsižvelgta į patentą, kuris pripažintas ar preziumuojamas kaip galiojantis, poveikį, nustatytą teisės aktuose ar pripažintą jurisprudencijoje. Be to, jos kaltina Komisiją tuo, kad ji pažeidė 2004 m. ir 2014 m. gaires dėl technologijų perdavimo susitarimų ir nepaisė tam tikrų ginčijamame sprendime ir kituose sprendimuose pateiktų argumentų atliekant *Servier* piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi vertinimą.

Dėl pripažintų ar preziumuojamų kaip galiojančių *Servier* patentų poveikio nepaisymo

355 Anot ieškovų ir įstojusios į bylą šalies, patentas, kurio galiojimas preziumuojamas, bent nuo jo galiojimo pripažinimo iki galiojimo pabaigos yra teisėtas draudimas įeiti į rinką, užkertantis kelią bet kokiai potencialiai konkurencijai.

356 Vis dėlto iš 2012 m. gruodžio 6 d. Sprendimo *AstraZeneca / Komisija* (C-457/10 P, EU:C:2012:770), kurį Komisija nurodė ginčijamame sprendime (žr. šio sprendimo 351 punktą), 108 punkto matyti, kad potenciali konkurencija rinkoje gali egzistuoti net ir prieš pasibaigiant patento galiojimui. Konkrečiau kalbant, Teisingumo Teismas nusprendė, kad papildomos apsaugos liudijimai, kuriais siekiama prailginti patento poveikį, lemia reikšmingą išstūmimo iš rinkos poveikį pasibaigus patentų galiojimo terminui, tačiau jie gali pakeisti ir rinkos struktūrą, pakenkdami potencialiai konkurencijai jiems net nebaigus galioti, ir ši išvada dėl potencialios konkurencijos dar nebaigus galioti patentams nepriklauso nuo aplinkybės, kad papildomos apsaugos liudijimai buvo gauti sukčiaujant ir neteisėtai (2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 164 punktas). Taigi pati patento suteikiama išimtinė teisė netrukdo potencialiai konkurencijai egzistuoti per šios išimtinės teisės galiojimo laikotarpį.

- 357 Iš tikrųjų, nors, kaip pabrėžė ieškovės ir įstojusi į bylą šalis, tokia išimtinė teisė paprastai konkurentus atgraso, nes pagal viešosios teisės aktus jie privalo šios išimtinės teisės paisyti (2010 m. liepos 1 d. Sprendimo *AstraZeneca / Komisija*, T-321/05, EU:T:2010:266, 362 punktą; taip pat žr. šio sprendimo 234 punktą), šis išstūmimas iš konkurencijos siejamas su realiais konkurentais, kurie prekiauja patentą pažeidžiančiais produktais. Patentas savininkui suteikia išimtinę teisę naudoti išradimą gaminat pramonės produktus ir juos pirmą kartą pateikiant rinkai ir teisę prieštarauti bet kokiam patento pažeidimui (1974 m. spalio 31 d. Sprendimo *Centrafarm ir de Peijper*, 15/74, EU:C:1974:114, 9 punktą ir 2015 m. liepos 16 d. Sprendimo *Huawei Technologies*, C-170/13, EU:C:2015:477, 46 punktą; taip pat žr. šio sprendimo 234 punktą), tačiau savaime neužkerta kelio ūkio subjektams imtis reikiamų veiksmų, kad galėtų įeiti į atitinkamą rinką pasibaigus patento galiojimui ir taip daryti konkurencinį spaudimą patento savininkui, o tai rodo potencialios konkurencijos egzistavimą nepasibaigus šiam galiojimui. Be to, jis netrukdo ūkio subjektams atlikti reikiamus patento nepažeidžiančio produkto gamybos ir prekybos veiksmus, leidžiančius juos laikyti realiais patento savininko konkurentais nuo jų įėjimo į rinką, o prireikus ir potencialiais konkurentais dar iki šio įėjimo (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 164 punktą).
- 358 Juo labiau taip yra farmacijos sektoriuje, kuriame, remiantis LPR, reikalingų norint rinkoje prekiauti vaistu, suteikimą reglamentuojančiais teisės aktais, kompetentingoms institucijoms leidžiama išduoti LPR dėl generinio produkto, nors originalus produktas saugomas patento. Remiantis iš dalies pakeista 2001 m. lapkričio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/83/EB dėl Bendrijos kodekso, reglamentuojančio žmonėms skirtus vaistus (OL L 311, 2001, p. 67; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 27 t., p. 67), LPR paraiškoms dėl generinių produktų gali būti taikoma sutrumpinta procedūra, remiantis tyrimų ir bandymų rezultatais, pateiktais LPR paraiškoje dėl patentuoto produkto, ir šių rezultatų duomenys gali būti naudojami, todėl leidžiama išduoti LPR nebaigus galioti originalaus produkto patentui (Direktyvos 2001/83 10 straipsnis; taip pat žr. ginčijamo sprendimo 74 ir 75 konstatuojamąsias dalis). Taigi prekybą farmacijos produktais reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatyta, kad generinių vaistų bendrovė gali įeiti į rinką, teisėtai gavusi LPR, ar bent pradėti LPR įsigijimo procedūrą originalių vaistų bendrovės patento apsaugos galiojimo laikotarpiu. Priešingai, nei teigė ieškovės, taip nustatyta ir Direktyvą 2001/83 perkeliančiuose nacionalinės teisės aktuose, nes iš 2009 m. liepos 8 d. Komisijos galutinės farmacijos sektoriaus tyrimo ataskaitos, kuria rėmėsi ieškovės, matyti, kad Slovakijos valdžios institucijos pakeitė savo teisės aktus šia linkme, o Vengrijos valdžios institucijos reikalavo tik „patento pripažinimo“, kuriuo generinių vaistų bendrovė įsipareigoja neprekiuoti patentą pažeidžiančiu produktu, kol atitinkamas patentas nebaigs galioti. Ieškovių akcentuota aplinkybė, kad *Servier* vidaus elektroniniame laiške nurodyta, jog, „atrodo, [Slovakijos reguliavimo institucija] blokuoja [tam tikrų generinių vaistų bendrovių] perindoprilio bylas, kol galioja patentas 947“, nepaneigia šios išvados.
- 359 Maža to, patentų apsaugos sistema sukurta taip, kad, nors preziumuojama, kad patentai galioja nuo jų užregistravimo (2010 m. liepos 1 d. Sprendimo *AstraZeneca / Komisija*, T-321/05, EU:T:2010:266, 362 punktą), ši galiojimo prezumpcija *ipso facto* nereiškia, kad visi rinkai pateikti produktai pažeidžia patentą (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 121 ir 122 punktus). Kaip ginčijamame sprendime teisingai pabrėžė Komisija (žr. šio sprendimo 351 punktą), o ieškovės būtent to neginčijo, teisių pažeidimo prezumpcija neegzistuoja, tokį teisių pažeidimą turi konstatuoti teismas. Iš tikrųjų, kaip matyti iš 1986 m. vasario 25 d. Sprendimo *Windsurfing International / Komisija* (193/83, EU:C:1986:75, 52 punktą), jeigu ūkio subjektas, kuris yra patento savininkas, kompetentingos institucijos vertinimą galėtų pakeisti savu patento suteikiamų teisių pažeidimo egzistavimo vertinimu, jis šį vertinimą galėtų panaudoti tam, kad išplėstų savo patento apsaugos taikymo sritį (taip pat žr. ginčijamo sprendimo 1171 konstatuojamąją dalį ir 1642 išnašą). Todėl gali būti taip, kad ūkio subjektas rizikuoja įeiti į rinką su gaminiu, įskaitant galimai pažeidžiančiu galiojantį patentą, ir šis įėjimas ar išleidimas (žr., be kita ko, ginčijamo sprendimo 75 ir 1176 konstatuojamąsias dalis) gali būti sėkmingi, jeigu patento savininkas nepareikš ieškinio dėl teisių pažeidimo arba jei šis ieškinys dėl teisių pažeidimo atmestas, jeigu buvo pateiktas (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck /*

Komisija, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 128 ir 165 punktus). Šiuo klausimu reikia patikslinti, kad galimybė rizikingai įeiti į rinką padeda įrodyti, kad patentai nėra neįveikiamos kliūtys generinių vaistų bendrovėms įeiti į rinką, bet savaime nereiškia, kad jos turi realių ir konkrečių galimybių į ją įeiti, kurias lemia jų pajėgumas ir ketinimas rizikingai įeiti.

360 Priešingai, nei teigė į bylą įstojusi šalis, šis Komisijos požiūris nepaneigia patentams taikomos galiojimo prezumpcijos dėl to, kad pripažįstamas potencialios konkurencijos egzistavimas, tik jeigu patento galiojimą patvirtina teismas ir jeigu teismas konstatuoja galiojančio patento pažeidimą. Iš tikrųjų įstojusi į bylą šalis klaidingai aiškina ginčijamą sprendimą, nes Komisija jame iš esmės teisingai nusprendė (žr. šio sprendimo 357–359 punktus) ne tai, kad buvo preziumuojama, kad patentas negalioja, kol nėra teismo sprendimo dėl jo galiojimo ir pažeidimo buvimo, o tai, kad, kol nėra tokio sprendimo, patento galiojimo prezumpcija netrukdo rizikingai įeiti į rinką (ginčijamo sprendimo 1171 ir 1176 konstatuojamosios dalys).

361 Reikia akcentuoti, kad toks pats teisių pažeidimo prezumpcijos nebuvimas taikomas ir tada, kai atitinkamo patento galiojimą patvirtina kompetentinga institucija. Iš tikrųjų, kadangi patentas savaime netrukdo konkurentams realiai ar potencialiai įeiti į rinką, to patento galiojimo pripažinimas, jeigu kartu nepripažįstamas teisių pažeidimas, neužkerta kelio tokiai konkurencijai. Taigi, priešingai, nei teigė ieškovės, vien aplinkybės, kad 2006 m. liepos 27 d. EPT sprendimu patentas 947 pripažintas galiojančiu, nepakanka, kad būtų trukdoma potencialiai konkurencijai.

362 Šių argumentų nepaneigia įstojusios į bylą šalies nurodyta jurisprudencija.

363 Iš tikrųjų, pirma, 1998 m. rugsėjo 15 d. Sprendimas *European Night Services ir kt. / Komisija* (T-374/94, T-375/94, T-384/94 ir T-388/94, EU:T:1998:198) ir 2012 m. birželio 29 d. Sprendimas *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija* (T-360/09, EU:T:2012:332) susiję ne su intelektinės nuosavybės teisėmis, o su išimtinėmis teisėmis, teisiškai ar faktiškai užkirtusiomis kelią teikti atitinkamas paslaugas ir naudotis infrastruktūra. Be to, net jeigu būtų nuspręsta, kad „teritorinės monopolijos *de facto*“, nurodytos 2012 m. birželio 29 d. Sprendime *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija* (T-360/09, EU:T:2012:332, 102 punktas), turi tam tikrų panašumų su patentų suteikiamomis išimtinėmis teisėmis (žr. šio sprendimo 234 punktą), iš to sprendimo matyti, jog Bendrasis Teismas padarė išvadą dėl potencialios konkurencijos nebuvimo ne vien dėl to, kad egzistavo šios monopolijos, o dėl to, kad Komisija tinkamai neįrodė, kad kitas dujų tiekėjas turėjo realių ir konkrečių galimybių įeiti į Vokietijos dujų rinką, nepaisant tų monopolijų, taip pripažindamas, kad vien tokių monopolijų egzistavimo nepakanka potencialios konkurencijos egzistavimui paneigti (šiuo klausimu žr. 2012 m. birželio 29 d. Sprendimo *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija*, T-360/09, EU:T:2012:332, 103–107 punktus).

364 Be to, nors 1979 m. gegužės 31 d. Sprendimas *Hugin Kassaregister ir Hugin Cash Registers / Komisija* (22/78, EU:C:1979:138) ir 1994 m. spalio 6 d. Sprendimas *Tetra Pak / Komisija* (T-83/91, EU:T:1994:246) susiję su intelektinės nuosavybės teisėmis, antrasis – konkrečiai su patentais, iš jų negalima nuspręsti, kad nagrinėjami patentai ir kitos intelektinės nuosavybės teisės yra neįveikiamos kliūtys įeiti į rinką, paneigiančios potencialios konkurencijos egzistavimą. Iš tikrųjų 1979 m. gegužės 31 d. Sprendime *Hugin Kassaregister ir Hugin Cash Registers / Komisija* (22/78, EU:C:1979:138, 9 punktas) Teisingumo Teismas nusprendė, kad egzistavo monopolija, kurią pripažino ieškovė toje byloje, ir kad nebuvo veiksmingos konkurencijos tos šalies gaminamų kasos aparatų atsarginių dalių rinkoje dėl „komercinio pobūdžio priežasčių“ visumos, o viena iš tų priežasčių – bet ne vienintelė – kaip aiškiai matyti iš tos bylos posėdžio protokolo (p. 1885), Jungtinės Karalystės prekių ženklus ir autorių teises reglamentuojantys teisės aktai. Be to, 1994 m. spalio 6 d. Sprendime *Tetra Pak / Komisija* (T-83/91, EU:T:1994:246, 110 punktas) Bendrasis Teismas iš tikrųjų nusprendė, kad daugybė atitinkamų patentų buvo kliūtis ateiti naujiems konkurentams į aseptinių mašinų rinką. Vis dėlto negalima daryti išvados, kad būtent patentai buvo laikomi neįveikiamomis kliūtimis įeiti į atitinkamą rinką, nes buvo daugybė atitinkamų patentų, kaip tai akcentavo Bendrasis Teismas, buvo ir technologinių kliūčių, į kurias taip pat buvo atsižvelgta priimant sprendimą dėl kliūčių buvimo, o ypač atsižvelgta į tai, kad 10 % nagrinėjamos rinkos užėmė konkurentas.

- 365 Nurodytų argumentų nepaneigia ir Direktyvos 2004/48 9 straipsnio 1 dalis, kurią taip pat nurodė į bylą įstojusi šalis ir kurioje nustatyta: valstybės narės užtikrina, kad teismo institucijos galėtų įtariamam pažeidėjui nustatyti laikinąjį draudimą, skirtą užkirsti keliui bet kokiam gresiančiam intelektinės nuosavybės teisių pažeidimui, arba laikinai uždrausti tęsti šių teisių tariamus pažeidimus.
- 366 Žinoma, tokios laikinosios apsaugos priemonės ar laikinieji draudimai trukdo įtariamam pažeidėjui įeiti į rinką ir realiai konkuruoti joje tose laikinosios apsaugos priemonėse nustatytą laikotarpį. Vis dėlto, atsižvelgiant į tai, kad jos laikinos, ir į tai, kad nėra galutinio sprendimo, kuriuo pripažįstamas teisių pažeidimas ir dėl to pažeidimo nustatomos reikiamos taisomosios priemonės, šios laikinosios apsaugos priemonės ar draudimai yra tik laikinos, o ne neįveikiamos kliūtys, trukdančios imtis veiksmų, kuriais siekiama prekiauti tariamai teisės pažeidžiančiais produktais, todėl – atsirasti potencialiai konkurencijai.
- 367 Iš tikrųjų, atsižvelgiant į ribotą analizės laikotarpį, per kurį kompetentingos institucijos turi priimti sprendimą, ir į Direktyvos 2004/48 9 straipsnio 3 dalyje keliamus reikalavimus, kad būtų nustatyta laikinoji priemonė, visų pirma – dėl pakankamai užtikrinto įsitikinimo, kad pažeistos intelektinės nuosavybės teisės, tokių laikinų sprendimų priėmimas grindžiamas tik pirminiu tariamo teisių pažeidimo vertinimu, kuris neišvengiamai trumpas, ir turi būti patvirtintas ar prireikus paneigtas atlikus išsamesnį teisių pažeidimo konstatavimui keliamų sąlygų vertinimą. Be to, minėtos generinių vaistų bendrovės turi galimybę sutrukdyti priimti nepalankų sprendimą ne tik pateikdamos priešingus argumentus bylą nagrinėjant iš esmės, bet ir tuo pačiu metu gali ginčyti atitinkamo patento galiojimą, pateikdamos priešpriešinius reikalavimus dėl šio patento negaliojimo. Taigi tokių laikinųjų apsaugos priemonių ar laikino draudimo nustatymas, juo labiau paprasta rizika, kad gali būti nustatytos tokios priemonės ar draudimas, be kita ko, dėl to, kad tokie laikini sprendimai priimti kitų generinių vaistų bendrovių atžvilgiu, savaime nepaneigia to, kad generinių vaistų bendrovė, kuri iš tikrųjų ar potencialiai susijusi su tokios rūšies sprendimu, yra potenciali konkurentė.
- 368 Be to, teismo sprendimas dėl esmės, kuriuo konstatuojamas teisių pažeidimas, savaime yra laikinas, kol neišnaudoti visi galimi teisių gynimo būdai. Iš tikrųjų, priešingai, nei teigė įstojusi į bylą šalis, ginčijamo sprendimo 1132 ir 1169 konstatuojamosiose dalyse Komisija teisingai nusprendė, kad patentų ir su šiais patentais susijusių sprendimų ginčijimas buvo „konkurencijos <...> išraiška“ patentų srityje. Turint omenyje kiekvienai generinių vaistų bendrovei kylančią riziką padaryti teisių pažeidimą ir privačių ūkio subjektų kompetencijos spręsti dėl teisių pažeidimo realumo nebuvimą, kaip jau nurodyta (žr. šio sprendimo 359 punktą), ieškinys yra viena iš generinių bendrovių turimų teisių šiai rizikai sumažinti ir įeiti į rinką paskui, kai pripažintas teisių pažeidimo nebuvimas arba potencialiai pažeisto patento negaliojimas (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 122 punktą). Vadinas, kol generinių vaistų bendrovė turi teisių gynimo būdų, t. y. ginčyti atitinkamus patentus ir jų pažeidimą, ir taip gali įeiti į rinką, galima nuspręsti, kad iš esmės tie patentai nėra neįveikiama kliūtis įeiti į rinką.

Dėl 2004 m. ir 2014 m. gairių dėl technologijų perdavimo susitarimų pažeidimo

- 369 Negalima nuspręsti, kad ginčijamame sprendime Komisija pažeidė 2004 m. ir 2014 m. gaires dėl technologijų perdavimo susitarimų, net jeigu jos būtų taikytinos šioje byloje.
- 370 Pirma, priešingai, nei teigė ieškovės ir įstojusi į bylą šalis, sprendimai, kuriais konstatuotas nagrinėjamų patentų galiojimas, visų pirma 2006 m. liepos 27 d. EPT sprendimas, nepatvirtina patentų nulemtą „blokavimo poveikio“, kuris 2004 m. ir 2014 m. gairėse dėl technologijų perdavimo susitarimų laikomas užkertančiu kelią potencialiai konkurencijai. Iš tikrųjų 2004 m. gairėse dėl technologijų perdavimo susitarimų (32 punktas) ir 2014 m. gairėse (32 punktas) blokavimo poveikis apibrėžtas kaip vieno ūkio subjekto negalėjimas patekti į rinką, nepažeidžiant kito ūkio subjekto intelektinės nuosavybės teisių. Tačiau primintina, kad vien sprendimai, kuriais konstatuotas patento galiojimas, netrukdo rizikingai įeiti į rinką ir kad tam kelią gali užkirsti tik sprendimas, kuriuo konstatuojamas atitinkamų intelektinės nuosavybės teisių pažeidimas, t. y. nagrinėjamo patento pažeidimas (žr. šio

sprendimo 359 ir 361 punktus). Taigi 2004 m. gairėse dėl technologijų perdavimo susitarimų nurodyti „teismo sprendimai“ (32 punktas) ir 2014 m. gairėse nurodyti „galutiniai teismo sprendimai“ (33 punktas), neabejotinai patvirtinantys blokavimo poveikį, siejami ne su sprendimais, kuriais konstatuotas patento galiojimas, o su sprendimais, kuriais konstatuotas šio patento pažeidimas.

- 371 Antra, priešingai, nei teigė ieškovės, Komisija nepažeidė 2014 m. gairėse dėl technologijų perdavimo susitarimų pateiktų rekomendacijų, susijusių su potencialios konkurencijos analize, kai nėra teismo sprendimo, kuriame konstatuotas blokavimo poveikis. Šiuo klausimu primintina, kad, remiantis 2014 m. gairių dėl technologijų perdavimo susitarimų 31 punktu, ūkio subjektas „gali būti laikomas potencialiu konkurentu produkto rinkoje, jeigu tikėtina, kad, jei nebūtų susitarimo, reaguodamas į nedidelį, bet ilgalaikį produkto kainos padidėjimą, imtųsi reikalingų papildomų investicijų, kad patektų į atitinkamą rinką“, o „patekimas į rinką turėtų būti vertinamas realiai, t. y. remiantis nagrinėjamo atvejo faktais“. Be to, remiantis šių gairių 33 punktu:

„Jeigu nėra aiškumo šiuo klausimu, pvz., nes nėra galutinio teismo sprendimo, kad blokavimo poveikis egzistuoja, šalys, spręsdamos klausimą, ar jos yra potencialios konkurentės, turės remtis visais tuo metu turimais įrodymais, be kita ko, susijusiais su intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo galimybe, ir ar nėra faktinių galimybių esamas intelektinės nuosavybės teisės apeiti. Net jeigu blokavimo poveikio galimybė negali būti atmesta, sustiprinti požiūrį, kad šalys yra bent jau potencialios konkurentės, gali tai, kad jau įvykdyta didelių investicijų siekiant patekti į konkrečią rinką arba jau toli pažengta įgyvendinant šiuo tikslu parengtus planus. <...>“

- 372 Taigi, kaip matyti iš šio sprendimo 323 ir 325 punktų, šiuo atveju Komisija taikė realių ir konkrečių galimybių kriterijų, kad nustatytų atitinkamų generinių vaistų bendrovių, kaip potencialių konkurenčių, statusą, todėl, taikydama 2014 m. gairių dėl technologijų perdavimo susitarimų minėtas dalis, ji rėmėsi ne tuo, kad nebuvo galimybės įeiti į rinką, o tuo, kad buvo galimybė įeiti į rinką, vertinama atsižvelgiant į realius motyvus ir turimus duomenis, susijusius, be kita ko, su šalių ginčijama padėtimi, jų produktų vystymo eiga ir jų veiksmais, siekiant gauti LPR (taip pat žr. šio sprendimo 432–438, 579–585 ir 718–722 punktus). Be to, nors ieškovių argumentai turėjo būti aiškinami taip, kad jais siekta ginčyti Komisijos išvadą dėl generinių vaistų bendrovių turėtos galimybės įeiti į rinką, jie bus nagrinėjami toliau, kartu su kaltinimais, kuriais ginčijamas kiekvienos iš šių bendrovių, kaip potencialios konkurentės, statusas.

- 373 Be to, pažymėtina, kad, priešingai, nei teigė įstojusi į bylą šalis, būtent iš šios generinių vaistų bendrovių turėtos galimybės įeiti į rinką analizės, kurios reikalaujama 2004 m. ir 2014 m. gairėse dėl technologijų perdavimo susitarimų ir kurią atliko Komisija, matyti, jog potencialios konkurencijos egzistavimas nustatomas *ipso facto* ne dėl to, kad nebuvo blokavimo poveikio; jos egzistavimui įrodyti reikia iš tikrųjų atlikti analizę, iš kurios aišku, kad bendrovė nepripažinta potencialia konkurentė, nepaisant to, kad patentai nedarė blokavimo poveikio.

Dėl paties ginčijamo sprendimo prieštaravimo

- 374 Anot ieškovių, Komisijos pozicija prieštarauja ginčijamame sprendime jos pateiktiems vertinimams dėl *Servier* piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi. Visų pirma, jos Komisiją kaltina tuo, kad ji prieštaringai pripažino *Servier* patentų išstūmimo iš rinkos poveikį ginčijamo sprendimo dalyje, skirtoje *Servier* piktnaudžiavimui dominuojančia padėtimi (2572, 2857 konstatuojamosios dalys ir 2972 konstatuojamoji dalis), bet atmetė šių patentų lemiamą generinių vaistų bendrovių išstūmimo iš rinkos riziką ginčijamo sprendimo dalyje, susijusioje su SESV 101 straipsniu.

- 375 Šį nurodytą prieštarumą galima atmesti jau šiame etape ir nereikia nuspręsti dėl to, kaip Komisija apibrėžė reikšmingas rinkas, nagrinėdama ginčijamų susitarimų ir *Servier* piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi konkurenciją ribojantį poveikį.

376 Pirma, pažymėtina, kad, nors ginčijamame sprendime Komisija iš tikrųjų nusprendė, kad rinkoje nebuvo realiai perspektyvaus konkurencijos šaltinio (2857 ir 2972 konstatuojamosios dalys), perspektyvumo sąvoka, kurią ji vartojo šiose konstatuojamosiose dalyse atitinkamai rinkai, t. y. aukštesnei perindoprilio VFM gamybos technologijų rinkai apibrėžti ir dominuojančios padėties egzistavimui šioje rinkoje nustatyti, taikydama SESV 102 straipsnį, skiriasi nuo tos, kurią vartojo įėjimo į rinką ekonominiam perspektyvumui nustatyti, taikydama SESV 101 straipsnį. Iš tikrųjų ši sąvoka aiškinama plačiau, kaip susijusi su „perspektyvumu ekonominiu ir susitarimų požiūriu“, ir šis perspektyvumas susitarimų požiūriu siaurai suprantamas kaip negalimas dėl rinkoje egzistuojančio patento, neleidžiančio nuspręsti, kad patento saugomą technologiją galima pakeisti nagrinėjama technologija (ginčijamo sprendimo 3386 išnaša; taip pat žr. ginčijamo sprendimo 2748 ir 2754 konstatuojamąsias dalis). Siekiant atmesti ginčijamo sprendimo 2857 ir 2972 konstatuojamosiose dalyse Komisijos pateiktų vertinimų reikšmingumą šiuo atveju, pažymėtina, kad jie susiję su realios ir veiksmingos konkurencijos atitinkamoje rinkoje egzistavimu, o ne su potencialių konkurentų įėjimo į šią rinką perspektyvomis.

377 Antra, pažymėtina ir tai, kad kitose ieškovių ir įstojusios į bylą šalies nurodytose ginčijamo sprendimo konstatuojamosiose dalyse (2571 ir 2572 konstatuojamosios dalys), skirtose galutinio produkto rinkai apibrėžti ir dominuojančios padėties šioje rinkoje egzistavimui nustatyti, Komisija iš esmės nusprendė, kad *Servier* patentai buvo didelės, bet ne absoliučios patekimo į rinką kliūtys, ir tai atitiko jos atliktą potencialios konkurencijos šioje rinkoje vertinimą.

Dėl ginčijamo sprendimo ir kitų Komisijos sprendimų prieštaravimo

378 Anot ieškovių ir įstojusios į bylą šalies, Komisijos pozicija prieštarauja tam tikriems ankstesniems savo sprendimams (1994 m. spalio 6 d. Komisijos sprendimas 94/770/EB dėl procedūros pagal [SESV 101] straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (byla IV/34.776 – *Pasteur Merieux / Merck*) ir 2013 m. lapkričio 26 d. Komisijos sprendimas C(2013) 8535 *final* dėl procedūros pagal Reglamento Nr. 139/2004 6 straipsnį (byla COMP/M.6944 – *Thermo Fisher Scientific / Life Technologies*)). Nors tuose sprendimuose dėl patentų ar dėl ginčų patentų srityje egzistavimo Komisija nusprendė, kad generinių vaistų bendrovės nedarė stipraus konkurencinio spaudimo, ginčijame sprendime, nepaisydama tokių pačių ginčų, galėjusių lemti generinių vaistų bendrovių išstūmimą iš rinkos, egzistavimo, ji nusprendė, kad šios bendrovės buvo potencialios *Servier* konkurentės, pajėgios daryti didelį konkurencinį spaudimą *Servier* perindopriliui.

379 Šiuo klausimu reikia nuspręsti, kad ginčijamas sprendimas bet kuriuo atveju neprieštarauja ieškovių ir įstojusios į bylą šalies nurodytiems Komisijos sprendimams. Pirmiausia primintina, jog, atsižvelgiant į tai, kad patentai iš esmės nėra neįveikiama kliūtis konkurentui įeiti į rinką, bet gali sudaryti tokių kliūčių, nelygu ieškinių patentų srityje nagrinėjimo baigtis, ir daryti poveikį realioms ir konkrečioms galimybėms į ją įeiti (žr. šio sprendimo 359–368 punktus ir 442–453, 589–597 ir 726–735 punktus), neatmestina galimybė, kad tam tikruose savo sprendimuose, be kita ko, nurodytuose dviejuose sprendimuose, Komisija galėjo remtis patentų egzistavimu, kad konstatuotų potencialios konkurencijos nebuvimą. Toliau, pažymėtina, kad tuose dviejuose sprendimuose Komisija nustatė kliūčių įeiti į rinką buvimą ar potencialios konkurencijos nebuvimą, remdamasi ne vien patentų egzistavimu ar ginčiais patentų srityje, bet ir kitais veiksniais, kaip antai sunkumais gauti LPR, reikiamų investicijų dydžiu ar esamais komerciniais ryšiais, todėl negalima nuspręsti, kad patentų egzistavimas ar ginčai patentų srityje savaime užkerta kelią potencialiai konkurencijai.

380 Iš viso to, kas išdėstyta, išplaukia, kad Komisija teisingai nusprendė, kad šiuo atveju *Servier* patentai nebuvo neįveikiamos kliūtys generinių vaistų bendrovėms įeiti į rinką. Iš tikrųjų tuo metu, kai buvo sudarytos ginčijamos sutartys, jokiame galutiniame sprendime dėl ieškinio dėl teisių pažeidimo nebuvo konstatuota, kad tų bendrovių produktai pažeidžia teises.

- 381 Taigi lieka nustatyti, ar Komisija teisingai nusprendė, kad generinių vaistų bendrovės, turint omeny kiekvienos jų savybes, turėjo realių ir konkrečių galimybių įeiti į atitinkamą rinką, ir tam atsakyti į argumentus, kuriais ginčytas tokių galimybių buvimas, kaip tai nurodyta konkrečiuose argumentuose, susijusiuose su kiekviena ginčijama sutartimi. Šiame etape reikia patikslinti, kad šie kaltinimai, pateikti dėl Komisijos atlikto generinių vaistų bendrovių realių ir konkrečių galimybių įeiti į rinką vertinimo, turi būti nagrinėjami atsižvelgiant į keturis principus ir toliau pateiktus argumentus.
- 382 Pirma, primintina, jog jurisprudencijoje dėl realių ir konkrečių galimybių įeiti į rinką buvimo nustatymo (žr. šio sprendimo 318 punktą) nurodyta, kad esminis elementas, kuriuo turi būti grindžiamas potencialaus konkurento pripažinimas, yra įmonės pajėgumas įeiti į tą rinką ir kad jos ketinimas į ją įeiti, kuris taip pat reikšmingas tikrinant, ar ji gali būti laikoma potencialia konkurente, tikrinamas tik papildomai. Konkrečiau kalbant, ketinimas įeiti į rinką nėra nei būtinas potencialios konkurencijos toje rinkoje egzistavimui pripažinti (2011 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Visa Europe ir Visa International Service / Komisija*, T-461/07, EU:T:2011:181, 169 punktas), nei gali ją paneigti, bet, jeigu toks ketinimas nustatytas, jis patvirtina pajėgumą įeiti į rinką ir prisideda prie atitinkamo ūkio subjekto pripažinimo potencialiu konkurentu.
- 383 Taip pat matyti, jog toje jurisprudencijoje reikalaujamas su ekonomiškai perspektyvia strategija siejamas įėjimo į rinką kriterijus nėra savarankiškas kriterijus, atsietas nuo pagrindinio pajėgumo įeiti į rinką kriterijaus ir papildomo ketinimo į ją įeiti kriterijaus (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Xellia Pharmaceuticals ir Alpharma / Komisija*, T-471/13, nepaskelbtas Rink., dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:460, 81 punktą). Iš tikrųjų, viena vertus, nagrinėjamuose sprendimuose jis nurodytas kaip galimybių įeiti į rinką realaus ir konkretaus pobūdžio paaiškinimas ir nurodytas prieš pagrindinį pajėgumo į ją įeiti kriterijų bei papildomą ketinimo į ją įeiti kriterijų, kurie, kaip nurodyta, „neišvengiamai išplaukia“. Antra vertus, tuose pačiuose sprendimuose jis nenagrinėjamas atsietai nuo pajėgumo ir ketinimo įeiti į rinką patikrinimo, nes iš to, kad įmonė yra pajėgi įeiti į rinką, turint omenyje jos gamybos ir prekybos bei finansinius išteklius ir ketinimą į ją įeiti, be kita ko, dėl pelno ir rentabilumo galimybių, galima pagrįstai daryti išvadą, kad šis įėjimas atitinka tos įmonės perspektyvią ekonominę strategiją.
- 384 Antra, kaip teisingai ginčijamame sprendime nusprendė Komisija (1172 konstatuojamoji dalis; taip pat žr. šio sprendimo 351 punktą), į pačių šalių atliktus vertinimus, susijusius su ieškovių patentų negaliojimo ar jų pažeidimo galimybėmis, gali būti atsižvelgta siekiant nustatyti, ar generinių vaistų bendrovės turėjo realių ir konkrečių galimybių įeiti į rinką (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 141 punktą). Iš tikrųjų, kadangi nėra viešosios valdžios institucijos sprendimo dėl *Servier* patentų pažeidimo ir galiojimo, pačių šalių atlikti vertinimai dėl šių patentų negaliojimo ar jų pažeidimo galimybių gali būti duomenys apie šių šalių ketinimus, susijusius būtent su ginčais. Ypač jeigu tai yra generinių vaistų bendrovių vertinimai, jie gali padėti įrodyti, atsižvelgiant į jų subjektyvų atitinkamų patentų suvokimą, jų ketinimą įeiti į rinką, bet ne jų pajėgumą į ją įeiti, nes tik nacionaliniai teismai ir EPT turi kompetenciją nuspręsti dėl patentų galiojimo ar jų pažeidimo (žr. šio sprendimo 243 ir 359 punktus). Kadangi ketinimas laikomas reikšmingu kriterijumi, siekiant nustatyti realias ir konkrečias galimybes įeiti į rinką (žr. šio sprendimo 382 punktą), į subjektyvius šalių vertinimus gali būti pagrįstai atsižvelgta tokias galimybes nustatant. Vis dėlto reikia patikslinti, kad, nors ketinimas įeiti į rinką reikšmingas tikrinant, ar bendrovė gali būti laikoma potencialia konkurente, šis patikrinimas yra tik papildomas – kaip ir vertinimai, nustatant tos bendrovės, kaip potencialios konkurentės, statusą. Be to, jie turės būti lyginami su kitais duomenimis, taip pat galinčiais patvirtinti bendrovės ketinimus įeiti į rinką.
- 385 Trečia, realių ir konkrečių galimybių įeiti į rinką buvimas vertinamas ginčijamų susitarimų sudarymo momentu (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 138, 139 ir 203 punktus; 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Sun Pharmaceutical Industries ir Ranbaxy (UK) / Komisija*, T-460/13, nepaskelbtas Rink., dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:453, 94 ir 95 punktus). Iš tikrųjų, siekiant nustatyti,

ar tokie susitarimai riboja konkurenciją, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnį, reikia išsiaiškinti, kokia reali ar potenciali konkurencija buvo atitinkamoje rinkoje jų sudarymo momentu. Vadinas, nereikia atsižvelgti į argumentus ir dokumentus, susijusius su vėlesniais duomenimis, nei buvo sudaryti ginčijami susitarimai, nes tokie duomenys atspindi šių susitarimų įgyvendinimą, o ne konkurencinę padėtį rinkoje jų sudarymo momentu.

386 Ketvirta, realių ir konkrečių konkurento galimybių įeiti į rinką egzistavimo ir apskritai pažeidimo egzistavimo įrodinėjimo pareiga (Reglamento Nr. 1/2003 2 straipsnis) tenka Komisijai (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 105 punktą). Vis dėlto, atsižvelgiant į tai, kad didžioji dalis duomenų, leidžiančių įrodyti generinių vaistų bendrovių pajėgumą ir ketinimą įeiti į rinką, todėl ir jų realias ir konkrečias galimybes į ją įeiti, yra tų bendrovių vidaus duomenys, kuriuos jų padėtis leidžia geriau surinkti, reikia nuspręsti, kad Komisija, nesant priešingų įrodymų apie techninius, reguliavimo, komercinius ar finansinius sunkumus, tinkamai įrodo tokių galimybių buvimą šios bylos aplinkybėmis, jeigu surenka neprieštarinių įrodymų visumą, bent jau patvirtinančių veiksmus, kuriais siekta gaminti atitinkamą produktą ir juo prekiauti per pakankamai trumpą laikotarpį, kad būtų padarytas poveikis rinkoje veikiančiam ūkio subjektui. Iš tokių veiksmų galima spręsti, kad atitinkama bendrovė ne tik buvo pajėgi, bet ir ketino rizikingai įeiti į rinką (šiuo klausimu žr. 2014 m. gairių dėl technologijų perdavimo susitarimų 33 punktą; taip pat šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Arrow Group ir Arrow Generics / Komisija*, T-467/13, nepaskelbtas Rink., dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:450, 81 punktą).

2) Dėl kriterijaus, susijusio su generinių vaistų bendrovių išipareigojimu riboti savarankiškas pastangas įeiti į rinką

i) Šalių argumentai

(Praleista)

ii) Bendrojo Teismo vertinimas

391 Pirmiausia reikia konstatuoti, kad ginčijamame sprendime Komisija atskirai nenagrinėjo bendro neginčijimo ir neprekiavimo sąlygų teisėtumo. Iš tikrųjų, iš ginčijamo sprendimo 1154 konstatuojamosios dalies matyti, jog, siekdama nustatyti, ar nagrinėjamos sutartys buvo konkurencijos ribojimas dėl tikslo, Komisija nagrinėjo ne tik tai, ar jose buvo nustatytos neginčijimo ir neprekiavimo sąlygos, ji nagrinėjo ir tai, ar taikaus susitarimo šalys buvo potencialios konkurentės ir ar neginčijimo ir neprekiavimo sąlygos buvo grindžiamos patentuotų vaistų laboratorijos generinių vaistų bendrovei pervestu mokesčiu, kuris pastarajai buvo paskata nedaryti konkurencinio spaudimo bendrovei patento savininkei. Todėl ieškovės ir įstojusi į bylą šalis negali kaltinti Komisijos tuo, kad ji nusprendė, jog antikonkurenciniam pobūdžiui įrodyti pakanka vien neginčijimo ir neprekiavimo sąlygų buvimą taikiamame susitarime.

392 Be to, kiek tai susiję su ieškovių ir įstojusios į bylą šalies argumentais dėl būtino neginčijimo ir neprekiavimo sąlygų buvimu visuose taikiuose susitarimuose, darytina nuoroda į šio sprendimo 258–275 punktus, kuriuose nurodyti keliai reikalavimai, kad Komisija galėtų konstatuoti ribojimo dėl tikslo buvimą, kai yra tokių sąlygų.

393 Ieškovių ir įstojusios į bylą šalies argumentus dėl pagalbinių ribojimų teorijos taikytinumo šiuo atveju reikia atmesti ir daryti nuorodą į šio sprendimo 291 punktą.

394 Kiek tai susiję su ieškovių argumentu, kad Komisija jau buvo nusprendusi, jog sutartis, pagal kurią generinių vaistų bendrovė įpareigojama pasitraukti iš rinkos, kol bus išspręstas tuo pačiu metu nagrinėjamas ginčas, o jeigu jis bus pralaimėtas, jai už tai bus kompensuota, nekėlė problemų,

primintina, jog, remiantis jurisprudencija, vienodo požiūrio principas yra bendrasis Sąjungos teisės principas, pagal kurį reikalaujama, kad panašios situacijos nebūtų vertinamos skirtingai, o skirtingos situacijos – vienodai, nebent toks vertinimas objektyviai pagrįstas (1984 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Sermide*, 106/83, EU:C:1984:394, 28 punktas ir 1998 m. gegužės 14 d. Sprendimo *BPB de Eendracht / Komisija*, T-311/94, EU:T:1998:93, 309 punktas).

- 395 Vis dėlto reikia akcentuoti, kad, jeigu įmonė savo elgesiu pažeidžia SESV 101 straipsnio 1 dalį, ji neturi išvengti sankcijų, motyvuodama tuo, kad bauda nebuvo skirta kitai įmonei. Iš tikrųjų, net jeigu Komisija būtų padariusi klaidą, nusprenddama, kad *Lundbeck-Neolab* sutartys atitiko SESV 101 straipsnio 1 dalį, vienodo požiūrio principo laikymasis turi derėti su teisėtumo principo, pagal kurį niekas negali savo naudai remtis pažeidimu, padarytu kito asmens naudai, laikymusi (1993 m. kovo 31 d. Sprendimo *Ahlström Osakeyhtiö ir kt. / Komisija*, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 ir C-125/85–C-129/85, EU:C:1993:120, 197 punktas ir 1994 m. liepos 14 d. Sprendimo *Parker Pen / Komisija*, T-77/92, EU:T:1994:85, 86 punktas).
- 396 Bet kuriuo atveju ginčijamos sutartys ir *Lundbeck-Neolab* susitarimai labai skiriasi tuo, kad 2013 m. birželio 19 d. Sprendime C(2013) 3803 *final* dėl procedūros pagal [SESV] 101 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (byla AT/39226 – *Lundbeck*) Komisija *Lundbeck-Neolab* susitarimus pripažino nekeliančiais problemų konkurencijos teisės požiūriu. Iš tikrųjų, iš to sprendimo 164 konstatuojamosios dalies matyti, kad 2002 m. spalio mėn. *Neolab* įėjo į Jungtinės Karalystės citalopramo rinką, kad 2002 m. lapkričio mėn. *Lundbeck* pareiškė ieškinį dėl vieno iš jos patentų pažeidimo ir kad *Neolab* pareiškė priešpriešinį reikalavimą dėl ginčijamo patento negaliojimo. Prisiimdama savanorišką išipareigojimą (anglų k. *voluntary injunction*), kuris buvo nustatytas nacionaliniame teismo procese, pagal pirmą sutartį *Neolab* išipareigojo neprekiuoti savo generiniu vaistu tol, kol bus paskelbtas sprendimas tuo pačiu metu nagrinėtoje kitoje byloje dėl *Lundbeck* ginčo su bendrove *Lagap* dėl to paties patento, arba vėliausiai iki 2003 m. lapkričio 30 d. Už tai *Lundbeck* išipareigojo *Neolab* atlyginti žalą, jeigu atitinkamas patentas bus pripažintas negaliojančiu. Vis dėlto 2003 m. spalio 13 d. *Lundbeck* ir *Lagap* sudarė taikų susitarimą, todėl *Lundbeck* ir *Neolab* buvo atleistos nuo išipareigojimų, o 2003 m. spalio 30 d. *Neolab* vėl pradėjo prekiauti savo generiniu vaistu. 2003 m. gruodžio 22 d. pagal antrą sutartį *Neolab* ir *Lundbeck* sudarė taikų susitarimą, kuriame buvo numatyta, kad *Lundbeck* atlygins žalą *Neolab* kaip kompensaciją už prarastą galimybę prekiauti generiniu produktu per prisiimto savanoriško išipareigojimo galiojimo laikotarpį ir už abiejų susitarimo šalių atsisakymą tęsti ginčą dėl atitinkamo patento pažeidimo ir jo negaliojimo iki 2004 m. kovo 31 d.
- 397 Pirmas susitarimas skyrėsi nuo šiuo atveju nagrinėjamų susitarimų, nes buvo sudarytas po to, kai generinių vaistų bendrovė pirmą kartą įėjo į rinką, ir, atrodo, ribojimą lėmė teismo procese nustatytas išipareigojimas, juo siekta tik išpareigoti neprekiuoti atitinkamą laikotarpį, t. y. kol bus išspręstas ginčas, kurio dalykas toks pats, ir jame buvo numatyta, kad patentuotų vaistų bendrovė atlygins žalą tik jeigu jos patentas bus pripažintas negaliojančiu.
- 398 Antras susitarimas, nors jame buvo numatytas patentuotų vaistų bendrovės generinių vaistų bendrovei mokamas mokestis, taip pat skyrėsi nuo ginčijamų sutarčių, nes jo sudarymo momentu generinių vaistų bendrovė jau buvo rinkoje ir tame susitarime tas buvimas rinkoje nebuvo ginčijamas. Be to, patentuotų vaistų bendrovės generinių vaistų bendrovei mokamu mokesčiu siekta tik kompensuoti už prarastą galimybę prekiauti generiniu produktu savanoriško išipareigojimo galiojimo laikotarpiu ir taip išvengti *Neolab* ieškinio dėl žalos atlyginimo pareiškimo šiuo pagrindu.
- 399 Galiausiai, kiek tai susiję su ieškovių argumentu, jog Komisija turėjo įrodyti, kad tolesnis ginčo sprendimas būtinas ir pakankamas konkurencijai apsaugoti, tam, kad galėtų nuspręsti, jog jo nutraukimas yra konkurencijos ribojimas, primintina, jog, remiantis konkurencijos ribojimo dėl tikslo sąvoka (žr. šio sprendimo 220 ir paskesnius punktus), nereikalaujama, kad Komisija įvertintų konkurencijos lygį, kuris gali būti paveiktas ginčijamo susitarimo, ar nustatytų, kad tolesnis ginčo sprendimas buvo būtinas konkurencijai išsaugoti.

3) *Dėl kriterijaus, susijusio su mokesčio pervedimu generinių vaistų bendrovėms*

i) *Šalių argumentai*

(Praleista)

ii) *Bendrojo Teismo vertinimas*

- 406 Pirmiausia reikia konstatuoti, kad ginčijamame sprendime Komisija nenusprendė, kad vien patentuotų vaistų bendrovės generinių vaistų bendrovei pervestas mokestis įrodo pakankamą žalą konkurencijai. Iš tikrųjų iš ginčijamo sprendimo 1154 konstatuojamosios dalies matyti, kad, siekdama nustatyti, ar nagrinėjami susitarimai buvo konkurencijos ribojimas dėl tikslo, Komisija išnagrinėjo, ar taikių susitarimų šalys buvo potencialios konkurentės, ar tuose susitarimuose buvo neginčijimo ir neprekiavimo sąlygų ir ar už pervestą mokestį generinių vaistų bendrovė patentuotų vaistų bendrovei įsipareigojo neprekiuoti ir neginčyti (taip pat žr. šio sprendimo 265–272 punktus).
- 407 Be to, iš šio sprendimo 265–273 punktų matyti, kad, jeigu dvi potencialios konkurentės sudaro sutartį dėl taikaus ginčo sprendimo patentų srityje, kurioje įtvirtintos neprekiavimo ir neginčijimo sąlygos, vien generinių vaistų bendrovės paskata laikytis šių sąlygų pagrindžia išvadą dėl konkurencijos ribojimo dėl tikslo.
- 408 Ieškovių ir įstojusios į bylą šalies pateikti argumentai šios išvados nepaneigia.
- 409 Pirma, kiek tai susiję su argumentu, kad patentuotų vaistų gamintojos turėjo padaryti didesnių nuolaidų nei generinių vaistų bendrovės taikiuose susitarimuose dėl didesnės grėsmės, kad bus pareikšti ieškiniai, reikia konstatuoti, kad, kaip akcentavo Komisija, ieškovės visiškai nepagrindė šio teiginio, o tik padarė nuorodą į savo atsakymą į pranešimą apie kaltinimus. Be to, net jeigu didesnės grėsmės patentuotų vaistų bendrovei buvimas būtų įrodytas, tokia grėsmė nepateisintų mokesčio, kuris yra paskata generinių vaistų bendrovei atsisakyti savarankiškų pastangų įeiti į rinką, pervedimo.
- 410 Kiek tai susiję su įstojusios į bylą šalies argumentais, kad nacionalinės vaistų kainų nustatymo sistemos nepalankios patentuotų vaistų gamintojams ir nacionaliniai teisminiai mechanizmai neleidžia veiksmingai kompensuoti rizikingo generinių vaistų pateikimo rinkai, primintina, kad, jeigu šios aplinkybės būtų įrodytos, jos nepateisintų susitarimo, kurio tikslas yra antikonkurencinis. Iš tiesų, remiantis suformuota jurisprudencija, neleistina, kad įmonės bandytų sumažinti teisės normų, kurias jos mano esant per daug nepalankias, poveikį sudarydamos susitarimus, kurių tikslas – pakeisti šias nepalankias normas motyvuojant tuo, kad jos iškreipia pusiausvyrą jų nenaudai (2005 m. liepos 27 d. Sprendimo *Brasserie nationale ir kt. / Komisija*, T-49/02–T-51/02, EU:T:2005:298, 81 punktas; taip pat šiuo klausimu žr. 2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. / Komisija*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, EU:C:2002:582, 487 ir 488 punktai).
- 411 Kiek tai susiję su ieškovių argumentais, kad Komisija turėjo atsižvelgti į taikių susitarimų šalių komercinius motyvus ir pelno perspektyvas, kad nustatytų, ar pervestas mokestis buvo paskata, iš šio sprendimo 277 punkto matyti, kad, siekdama nustatyti, ar patentuotų vaistų bendrovės pervestas mokestis buvo paskata generinių vaistų bendrovei sutikti su neginčijimo ir neprekiavimo sąlygomis, Komisija teisingai nagrinėjo, ar pervestas mokestis atitiko generinių vaistų bendrovės patirtas konkrečias taikaus susitarimo sudarymo išlaidas. Taigi reikšmingas kriterijus yra generinių vaistų bendrovės patirtos taikaus susitarimo sudarymo išlaidos, o ne atsižvelgimas į jų taikaus susitarimo sudarymo komercinius motyvus.

- 412 Be to, dėl visų pirmesniuose trijuose punktuose nurodytų argumentų primintina, jog aplinkybė, kad antikonkurencinis elgesys yra pelningiausias ar mažiausiai rizikingas sprendimas įmonei, tikrai nereiškia, kad galima netaikyti SESV 101 straipsnio (šiuo klausimu žr. 2004 m. liepos 8 d. Sprendimo *Corus UK / Komisija*, T-48/00, EU:T:2004:219, 73 punktą ir 2004 m. liepos 8 d. Sprendimo *Dalmine / Komisija*, T-50/00, EU:T:2004:220, 211 punktą), o ypač kai kalbama apie mokėjimą realiams ar potencialiems konkurentams už tai, kad jie neitų į rinką (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 379 ir 380 punktus).
- 413 Antra, ieškovės negali kaltinti Komisijos, kad ji nesilaikė trijų kriterijų, primintų ginčijamo sprendimo 1154 konstatuojamojoje dalyje, kvalifikuodama susitarimus dėl generinių vaistų bendrovių paankstinto įėjimo į rinką kaip teisėtus, nors juose buvo reikšminga paskata. Iš tiesų iš ginčijamo sprendimo 1138, 1200 ir 1203 konstatuojamųjų dalių matyti, jog Komisija tik nurodė, kad sutartis dėl taikaus susitarimo, pagal kurią generinių vaistų bendrovei leidžiama įeiti į rinką nepasibaigus ginčijamo patento galiojimo laikotarpiui, galėjo būti konkurencijai palanki sutartis, todėl teisėta. Tačiau, nors tokioje sutartyje šalys sutaria dėl paankstinto generinio vaisto pateikimo rinkai, jos nenustato, kad patentuotų vaistų bendrovė generinių vaistų bendrovei suteiks paskatą, kad pastaroji pavėlintų savo produkto pateikimą rinkai.
- 414 Be to, ieškovės negali kaltinti Komisijos tuo, kad ji nesiėmė veiksmų, siekdama išnagrinėti 57 taikius susitarimus, nurodytus vykdant metinę kontrolę, kuriuose nustatytas kompensacinis mokėjimas. Iš tikrųjų, pirma, reikia priminti, kad, jeigu įmonė savo elgesiu pažeidžia SESV 101 straipsnio 1 dalį, ji negali išvengti sankcijų, motyvuodama tuo, kad bauda nebuvo skirta kitai įmonei, nes vienodo požiūrio principo laikymasis turi derėti su teisėtumo principo, pagal kurį niekas negali savo naudai remtis pažeidimu, padarytu kito asmens naudai, laikymusi (žr. šio sprendimo 395 punktą). Antra, sutartis dėl taikaus susitarimo dėl ginčo patentų srityje neturi būti laikoma neteisėta vien dėl to, kad pagal ją patentuotų vaistų bendrovė perveda mokestį generinių vaistų bendrovei, ir tokio požiūrio Komisija nesilaikė ginčijamame sprendime, kuriame ji teisingai išnagrinėjo, ar taikių susitarimų šalys buvo potencialios konkurentės, ar tuose susitarimuose buvo neginčijimo ir neprekiavimo sąlygų ir ar už pervestą mokestį generinių vaistų bendrovė patentuotų vaistų bendrovei išipareigojo neprekiuoti ir neginčyti (žr. šio sprendimo 406 punktą).
- 415 Trečia, ieškovės kaltina Komisiją, kad ji taikė pernelyg platų reikšmingo mokesčio pervedimo apibrėžimą, atsižvelgdama į papildomas sutartis, sudarytas rinkos sąlygomis. Vis dėlto, kaip ginčijamo sprendimo 1190 konstatuojamojoje dalyje teisingai nurodė Komisija, paskata generinių vaistų bendrovei pritarti neprekiavimo ir neginčijimo sąlygoms gali būti ir sutarties dėl taikaus susitarimo papildomose sutartyse. Nors papildomos sutartys yra įprastos komercinės sutartys, galinčios egzistuoti savarankiškai, Komisija šiuo atveju teisingai išnagrinėjo, ar tam tikrose papildomose sutartyse, kurios buvo nagrinėjamų sutarčių dėl taikių susitarimų dalis, buvo nustatyta, kad patento savininkė turi pervesti mokestį generinių vaistų bendrovei.
- 416 Ketvirta, ieškovės Komisiją kaltina tuo, kad ji atsižvelgė į generinių vaistų bendrovės skatinimą tęsti ginčą tik nagrinėdama potencialią konkurenciją, o ne vertindama mokesčio pervedimą. Vis dėlto iš šio sprendimo 277 punkto matyti, jog, siekdama nustatyti, ar patentuotų vaistų bendrovės generinių vaistų bendrovei pervestas mokestis buvo paskata pritarti neginčijimo ir neprekiavimo sąlygoms, Komisijai teisingai išnagrinėjo, ar pervestas mokestis atitiko konkrečias generinių vaistų bendrovės patirtas taikaus susitarimo sudarymo išlaidas. Reikšmingas kriterijus yra generinių vaistų bendrovės patirtų taikaus susitarimo sudarymo išlaidų nustatymas, o ne galimas šalių pateiktos informacijos neatitikimas ar jų atitinkami komerciniai interesai.
- 417 Galiausiai, ieškovės Komisiją kaltina tuo, kad ji nepaisė tam tikrų su *Teva*, *Krka* ir *Lupin* sudarytų sutarčių nuostatų, galėjusių pagreitinti generinių vaistų gamintojų įėjimą į rinką. Šis argumentas bus nagrinėjamas su atitinkamomis sutartimis susijusiuose pagrinduose.

418 Iš viso to, kas išdėstyta, išplaukia, kad Komisija teisingai apibrėžė tris kriterijus, taikomus sutarčių dėl taikių susitarimų patentų srityje kvalifikavimui kaip ribojimo dėl tikslo, todėl ji nepadarė teisės klaidos, susijusios su konkurencijos ribojimo dėl tikslo sąvoka.

6. Dėl sutarčių, sudarytų su „Niche“ ir „Matrix“

a) Dėl „Niche“ ir „Matrix“, kaip potencialių konkurenčių, statuso

(Praleista)

b) Dėl teisės ir vertinimo klaidų, susijusių su „Niche“ ir „Matrix“ sutarčių kvalifikavimu kaip konkurencijos ribojimo dėl tikslo

1) Šalių argumentai

(Praleista)

2) Bendrojo Teismo vertinimas

525 Dėl teisės klaidų, kurias Komisija tariamai padarė *Niche* ir *Matrix* sutartis kvalifikuodama kaip ribojimus dėl tikslo, nenagrinėjusi, ar jos „galėjo“ padaryti neigiamą poveikį, nors jų potencialus poveikis buvo dvejopas (žr. šio sprendimo 503 punktą), darytina nuoroda į šio sprendimo 223–226, 304–306 ir 418 punktus. Be to, dėl dvejopo potencialaus poveikio, kurį ieškovės nurodė remdamosi sunkumais patentų srityje ir techniniais, reglamentavimo bei finansiniais sunkumais, iškilusiais *Niche* ir *Matrix*, pažymėtina, kad Komisija pagrįstai juos pripažino netrukdytinais *Niche* ir *Matrix* realioms ir konkrečioms galimybėms konkuruoti su ieškovėmis (žr. šio sprendimo 501 punktą), todėl negalima daryti išvados, kad *Niche* ir *Matrix* sutartys darė dvejopą potencialų poveikį.

526 Dėl nurodytų vertinimo klaidų reikia išnagrinėti ieškovių argumentus, susijusius su tuo, ar, pirma, *Niche* ir *Matrix* sutartyse buvo nustatyta *Niche* ir *Matrix* skatinanti nauda ir, antra, ar dėl to buvo ribojamos jų pastangos konkuruoti su patentuotų vaistų bendrovėmis, t. y. susijusius su sąlygomis, dėl kurių, jeigu jos tenkinamos, reikia konstatuoti ribojimo dėl tikslo egzistavimą (žr. šio sprendimo 272 punktą). Šiuo klausimu reikia patikslinti, kad ieškovės neginčija neprekiavimo ir neginčijimo sąlygų buvimo *Niche* ir *Matrix* sutartyse, o šios sąlygos savaime yra konkurenciją ribojančio pobūdžio (žr. šio sprendimo 257 punktą), tačiau tvirtina, kad šiuo atveju šios sąlygos yra nepakankamai žalingos, ir ginčija tai, kad *Niche* ir *Matrix* sutartyse nustatytas mokesčio pervedimas gali būti laikomas skatinamuoju.

i) Dėl skatinamojo mokesčio pervedimo nebuvimo

527 Pirmiausia primintina, jog vien tai, kad patentuotų vaistų bendrovė perveda mokestį generinių vaistų bendrovei, neleidžia daryti išvados, kad egzistuoja ribojimas dėl tikslo. Tik jeigu nepagrįstas kompensacinis mokėjimas atliekamas sudarant taikų susitarimą, t. y. jeigu generinių vaistų bendrovei tas mokestis yra paskata pritarti neprekiavimo ir neginčijimo sąlygoms, darytina išvada, kad toks ribojimas egzistuoja. Šiuo atveju dėl neprekiavimo ir neginčijimo sąlygų įvesti konkurencijos ribojimai nesusiję su patentu ir taikiu susitarimu; juos lemia paskata (žr. šio sprendimo 265 punktą).

528 Siekiant nustatyti, ar kompensacinis mokėjimas, t. y. patentuotų vaistų bendrovės pervestas mokestis generinių vaistų bendrovei, yra paskata pritarti neginčijimo ir neprekiavimo sąlygoms, reikia nagrinėti, atsižvelgiant į tos paskatos pobūdį ir pagrindimą, ar jis padengia takaus susitarimo dėl ginčo sudarymo išlaidas (žr. šio sprendimo 277 punktą). Ginčijamame sprendime Komisija teisingai

išnagrinėjo, ar *Niche* ir *Matrix* sutartyse nustatytas mokesčio pervedimas atitiko konkrečias generinių vaistų bendrovės patirtas taikaus susitarimo sudarymo išlaidas (ginčijamo sprendimo 1333–1337 ir 1461–1464 konstatuojamosios dalys).

- 529 Jeigu sutartyje dėl taikaus susitarimo, kurioje nustatytos konkurenciją ribojančios sąlygos, nurodytu kompensaciniu mokėjimu siekta kompensuoti generinių vaistų bendrovės patirtas taikaus susitarimo sudarymo išlaidas, šis mokestis iš esmės negali būti pripažintas paskata. Tačiau šiuo atveju neatmestina galimybė konstatuoti paskatos ir konkurencijos ribojimo dėl tikslo egzistavimą. Vis dėlto tam Komisija turi įrodyti, kad taikaus susitarimo sudarymo išlaidas atitinkančios sumos, net jeigu susitarimo šalys jas įrodė ir nurodė konkrečias sumas, yra pernelyg didelės (žr. šio sprendimo 278 punktą).
- 530 Su taikaus susitarimo dėl ginčo sudarymu susijusios išlaidos apima, be kita ko, generinių vaistų bendrovės patirtas su ieškiniu susijusias išlaidas patentuotų vaistų bendrovei iškeltoje byloje. Iš tikrųjų šių išlaidų padengimas tiesiogiai susijęs su tokiu taikiu susitarimu. Todėl, jeigu taikaus susitarimo šalys įrodo generinių vaistų bendrovės patirtas su ieškiniu susijusias išlaidas, Komisija gali pripažinti, kad tos sumos yra paskata, tik įrodžiusi, kad jos neproporcingos (žr. šio sprendimo 279 punktą).
- 531 Tačiau tam tikros generinių vaistų bendrovės patiriamos išlaidos *a priori* yra pernelyg nutolusios nuo ginčo ir jo sprendimo, kad jas būtų galima laikyti susijusiomis su taikiu ginčo patentų srityje sprendimu. Pavyzdžiui, tai yra pažeidžiančių patentą produktų gamybos sąnaudos, atitinkančios tų sandėliuojamų produktų vertę, taip pat tyrimų ir tobulinimo išlaidos, kad būtų sukurti tie produktai. Tas pats pasakytina ir apie generinių vaistų bendrovių tretiesiems asmenims mokėtinas sumas pagal su ginču nesusijusius sutartinius įsipareigojimus (pavyzdžiui, pagal tiekimo sutartis). Taigi, jeigu susitarimo šalys nori, kad šių išlaidų sumokėjimas nebūtų kvalifikuotas kaip paskata ar kaip konkurencijos ribojimo dėl tikslo įrodymas, jos turi įrodyti, kad tos išlaidos susijusios su ginču ar jo sprendimu, paskui pagrįsti tą sumą. Šiuo tikslu jos taip pat gali remtis tuo, kad kompensuojama šių išlaidų, *a priori* nesusijusių su taikiu ginčo sprendimu, suma nereikšminga, todėl nepakankama, kad ji būtų reikšminga paskata pritarti sutartyje dėl taikaus susitarimo įtvirtintoms konkurenciją ribojančioms sąlygoms (žr. šio sprendimo 280 punktą).
- 532 Šiuo atveju, kiek tai susiję su *Niche* sutartimi, kaip ginčijamo sprendimo 1322 konstatuojamojoje dalyje teisingai nurodė Komisija, paskatos egzistavimą aiškiai rodo būtent sutarties tekstas, kurio 13 straipsnyje nustatyta, kad „mainais už [sutartyje nustatytus] įsipareigojimus ir galimas esmines sąnaudas bei atsakomybę, kurias *Niche* ir *Unichem* gali patirti dėl pagal [ginčijamą] metodą gaminamo perindoprilio kūrimo programos nutraukimo, *Servier* sumokės *Niche* ir *Unichem* <...> 11,8 mln. GBP“. Iš tikrųjų nurodyti įsipareigojimai yra neginčijimo ir neprekiavimo sąlygos, o mokėjimas už jas aiškiai nustatytas šiame straipsnyje.
- 533 Be to, šio *Niche* sutarties aiškinimo nepaneigia ieškovių teiginys, kad žodžiai „mainais už“ Anglijos teisėje yra standartinė frazė, kuria siekiama nurodyti visos sutarties galiojimui būtiną abipusiškumą. Net jeigu reikėtų nuspręsti, kad šie žodžiai yra tam tikro stiliaus formuluotė, kuriai nereikia suteikti reikšmės, vis dėlto, anot pačių ieškovių, ši formuluotė rodo abipusiškumą, taigi aplinkybę, kad *Niche* sutarties 13 straipsnyje nurodyta suma mokama mainais už toje sutartyje *Niche* nustatytus įpareigojimus.
- 534 Šio *Niche* sutarties aiškinimo nepaneigia nei nurodytas grėsmės, kurią patiria patentuotų vaistų bendrovės, ir tos, kurią patiria generinių vaistų bendrovės, neatitikimas, nei tariamas *Niche* derybinis talentas. Žinoma, toks grėsmės neatitikimas ir generinių vaistų bendrovės derybinis talentas iš dalies paaiškina, dėl kokių priežasčių patentuotų vaistų bendrovei gali tekti mokėti didelius kompensacinius mokesčius generinių vaistų bendrovei. Vis dėlto didelio mokesčio sumokėjimu siekiama būtent visiškai išvengti net ir menkiausios grėsmės, kad generinių vaistų bendrovės įeis į rinką, todėl tai patvirtina, kad patentuotų vaistų bendrovė perka generinių vaistų bendrovių nebuvimą rinkoje. Be to, primintina, jog aplinkybė, kad antikonkurencinis elgesys yra pelningiausias ar mažiausiai rizikingas sprendimas įmonei

arba kad juo siekiama pakeisti jos nenaudai iškreiptą pusiausvyrą, tikrai nereiškia, kad galima netaikyti SESV 101 straipsnio (šiuo klausimu žr. 2004 m. liepos 8 d. Sprendimo *Corus UK / Komisija*, T-48/00, EU:T:2004:219, 73 punktą; 2004 m. liepos 8 d. Sprendimo *Dalmine / Komisija*, T-50/00, EU:T:2004:220, 211 punktą ir 2005 m. liepos 27 d. Sprendimo *Brasserie nationale ir kt. / Komisija*, T-49/02–T-51/02, EU:T:2005:298, 81 punktą), ypač kai kalbama apie mokėjimą realiams ar potencialiems konkurentams už tai, kad jie neitų į rinką (2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 379 ir 380 punktai).

- 535 Beje, šiuo atveju nesvarbu, kad minėtame *Niche* sutarties straipsnyje, nenurodant proporcijų, nustatyta, kad 11,8 mln. GBP yra kompensacija ne tik už neginčijimo ir neprekiavimo sąlygas, bet ir už kitas išlaidas, nes šis kitų išlaidų kompensavimas nepaneigia išvados, kad atitinkamos ribojamosios sąlygos yra ieškovių nusipirktos, todėl buvo paskata *Niche* pritarti šioms sąlygoms.
- 536 Iš tikrųjų šias kitas išlaidas, kurios *Niche* sutartyje apibūdintos kaip „galimos esminės sąnaudos bei atsakomybė, kurios *Niche* ir *Unichem* gali tekti dėl pagal [ginčijamą] metodą gaminamo perindoprilio kūrimo programos nutraukimo“, *Niche* nurodė per administracinę procedūrą (ginčijamo sprendimo 1326 konstatuojamoji dalis), o pačios ieškovės – savo rašytiniuose dokumentuose kaip tas, kurias sudaro *Niche* perindoprilio kūrimo sąnaudos ir kompensacija *Niche* klientams už sutartinių pareigų pažeidimą. Taigi *a priori* tokios išlaidos nesusijusios su taikiu ginčo patentų srityje sprendimu (žr. šio sprendimo 531 punktą), o ieškovės neįrodė, kad jos susijusios su šiuo atveju sudaryta sutartimi dėl taikaus susitarimo.
- 537 Visų pirma, net jeigu, kaip iš esmės tvirtino ieškovės, *Niche* klientams nebūtų turėjusi mokėti kompensacijos, nes būtų tęsusi bylinėjimąsi su ieškovėmis, šiuo atveju tokia kompensacija pernelyg nutolusi nuo ginčo ir jo sprendimo, kad būtų laikoma su šiuo susitarimu susijusiomis išlaidomis, nes tokios išmokos, anot ieškovių, buvo mokėtinos „savanoriško projekto nutraukimo“ atveju, ir tai reiškė sutarčių su klientais nutraukimą, o pagal *Niche* sutartį ji galėjo ne nutraukti sutartinius santykius su savo klientais, bet paprasčiausiai juos sustabdyti (*Niche* sutarties 11 straipsnis). Be to, pačios ieškovės per teismo posėdį pripažino, kad nagrinėjama kompensacija *Niche* klientams turėjo būti mokama neatsižvelgiant į *Niche* sutartį. Beje, pažymėtina, kad ieškovių nurodyti duomenys, kuriais jos siekė ginčyti šios kompensacijos dydį, ginčijamame sprendime Komisijos įvertintą 1,3 mln. GBP (1335 konstatuojamoji dalis), neturi įrodomosios galios, nes juose arba nurodytos už šį dydį mažesnės sumos, arba paprasti reikalavimai sumokėti didesnes sumas.
- 538 Kiek tai susiję su „teisinėmis išlaidomis“, nurodytomis ginčijamame sprendime (1334 konstatuojamoji dalis), *Niche* jas minėjo per administracinę procedūrą kaip susijusias su išlaidomis teisinėms konsultacijoms, įtrauktomis į kūrimo išlaidas (ginčijamo sprendimo 601 konstatuojamoji dalis), dėl kurių primintina, kad jos nesusijusios su taikiu susitarimu (žr. šio sprendimo 531 punktą), nors ieškovės jas aprašo kaip „išlaidas advokatams ir patentams“, kurias galima priskirti prie bylinėjimosi išlaidų, susijusių su taikiu susitarimu (žr. šio sprendimo 530 punktą). Vis dėlto, net jeigu nurodyta 1,1 mln. GBP suma, kurią sudarė „išlaidos advokatams ir patentams“, atitiktų bylinėjimosi išlaidas, o jų atlyginimas iš esmės gali būti teisėtai numatytas taikiamame susitarime, ši suma negali būti susijusi su šiuo atveju sudarytos sutarties dėl taikaus susitarimo išlaidomis. Iš ieškovių pateiktų argumentų ir dokumentų matyti, kad nagrinėjamos išlaidos susijusios su laikotarpiu, kuris baigiasi 2003 m. pabaigoje, t. y. kai dar nebuvo nagrinėjamas ieškovių ir *Niche* ginčas – tas, kurio nagrinėjimas baigėsi *Niche* sutartimi (žr. šio sprendimo 11, 13 ir 16 punktus).
- 539 Papildomai pažymėtina, kad nors ši 1,1 mln. GBP suma turėjo būti pridėta prie kūrimo ir žalos atlyginimo *Niche* klientams išlaidų, ginčijamame sprendime Komisijos atitinkamai įvertintą 1,2 ir 1,3 mln. GBP (1336 konstatuojamoji dalis), ir šių sumų ieškovės tinkamai neginčijo (žr., be kita ko, šio sprendimo 537 punktą), visa gauta suma (3,6 mln. GBP) gerokai mažesnė už 11,8 mln. GBP.

- 540 Todėl ginčijamame sprendime (1348 konstatuojamoji dalis) Komisija pagrįstai nusprendė, kad *Niche* sutartyje buvo įtvirtinta paskata *Niche* pritarti toje sutartyje nustatytoms neprekiavimo ir neginčijimo sąlygoms, kaip teigia ieškovės (žr. šio sprendimo 513 punktą), papildomai nepatikrinsi, ar šių sąlygų apimtis būtų buvusi mažiau ribojanti, jeigu nebūtų nustatytas skatinamasis mokėjimas. Iš tikrųjų išvada dėl paskatos pritarti neprekiavimo ir neginčijimo sąlygoms reikia tik tokių sąlygų buvimo, neatsižvelgiant į jų daugiau ar mažiau ribojančią apimtį, ir išlaidų, kurias padengia pervestas nagrinėjamas mokestis, analizės (žr. šio sprendimo 528–531 punktus).
- 541 Vadinasi, reikia atmesti kaip netinkamą ir kaltinimą, susijusį su Komisijos padaryta vertinimo klaida dėl tvirtinimo, kad *Niche* pagal *Niche* sutartį pervesta suma prilygo daugiau nei dešimties metų pardavimų ir daugiau nei dvidešimties metų bendrojo pelno prognozei (žr. šio sprendimo 514 punktą). Iš tikrųjų, net jeigu Komisija būtų padariusi tokią klaidą, tai nedarytų poveikio ieškovių bendrovei *Niche* pervestos sumos kvalifikavimui kaip skatinimo, nes iš šio sprendimo 536–538 punktų matyti, kad šis mokesčio pervedimas nepadengė takaus susitarimo dėl ginčo sudarymo sąnaudų, ir, beje, nebuvo nei tvirtinama, nei juo labiau įrodyta, kad ši pervesta suma buvo nereikšminga, todėl nepakankama, kad rodytų paskatos buvimą.
- 542 Be to, kiek tai susiję su papildoma paskata, kurią lėmė *Niche* sumokėta suma pagal *Biogaran* sutartį (ginčijamo sprendimo 1349–1354 konstatuojamosios dalys), reikia nuspręsti, kad, kaip bus išsamiau aptarta šio sprendimo 798–810 punktuose, aplinkybė, kad komercinė sutartis, kurios tikslas paprastai nėra taikus susitarimas dėl ginčo ir pagal kurią patentuotų vaistų bendrovė perveda mokestį generinių vaistų bendrovei, siejama su sutartimi dėl takaus ginčo sprendimo, kurioje nustatytos konkurenciją ribojančios sąlygos, yra svarus „kompensacinio mokesčio“ egzistavimo įrodymas, t. y. kad buvo pervestas mokestis, kuris iš tikrųjų nėra jokia kompensacija pagal šią papildomą komercinę sutartį (žr. šio sprendimo 804 punktą), reiškia šis mokėjimas yra ir skatinanti nauda, nes juo nesiekama kompensuoti dėl takaus ginčo sprendimo patirtų išlaidų. Jeigu yra Komisijos nurodytų požymių ar pateiktų įrodymų, patvirtinančių tokį svarų įrodymą ir taip patvirtinančių kompensacinio mokėjimo egzistavimą, sutarčių šalys gali pateikti savo faktinių aplinkybių versiją, pagrįsdamos savo teiginius duomenimis, kuriuos jos gali pateikti ir kurie leidžia nuspręsti, kad komercinė sutartis, nors ir siejama su taikiu ginčo sprendimu, grindžiama kitais nei konkurento išstūmimo iš rinkos jam sumokėjus kompensacinį mokestį sumetimais.
- 543 Šiuo atveju Komisija nurodė kelias aplinkybes, iš kurių matyti *Niche* sutarties ir *Biogaran* sutarties sąsaja ir ryšio tarp *Biogaran* sutartyje nustatyto mokesčio pervedimo ir toje sutartyje bendrovei *Niche* nustatytų įpareigojimų nebuvimas. Pirma, Komisija atsižvelgė į aplinkybę, kad dėl sutarčių derėtasi tą patį laikotarpį ir jas sudarė tos pačios įmonės tuo pačiu metu, ir aplinkybę, kad abiejose sutartyse mokėjimas nustatytas dviem dalimis ir tuo pačiu metu. Antra, nors ieškovės teigė, kad abi sutartys nebuvo susijusios, *Niche* nurodė, kad *Biogaran* sutartį ieškovės siūlė sudaryti tam, kad jai būtų suteikta „visa kompensacija, dėl kurios sutarta apskritai už sudarytą sutartį dėl takaus susitarimo“. Be to, Komisija 2005 m. vasario 4 d. *Biogaran* valdybos bendrovei *Niche* atsiųstą elektroninį laišką, kuriame buvo nurodyta, kad, „atsižvelgdami į sumą, manome, jog būtina turėti papildomų teisių į kitus produktus ir tam tikrą laisvę produktų pasiūlos klausimu“, aiškino kaip reiškiantį, kad suma, kuri turėjo būti pervesta *Niche*, buvo nustatyta, kai *Biogaran* sutartyje šalys dar nebuvo susitarusios dėl taikymo srities atitinkamiems produktams. Komisija nusprendė ir tai, kad sutarties *Biogaran* nuostatose, būtent 14.4 ir 14.5 straipsniuose, buvo numatyta, kad ji savaime nutraukiama, jeigu per 18 mėn. negautas LPR, ir *Biogaran* negali reikalauti jokios kompensacijos iš *Niche*, priešingai, nei numatyta kitose *Biogaran* sudarytose sutartyse dėl produktų bylų įsigijimo. Galiausiai, Komisija nurodė, kad, išskyrus vieną produktą, *Biogaran* negavo LPR, remdamasi *Niche* perduotomis bylomis, ir kad jos apyvarta, kiek tai susiję su *Biogaran* sutartimi, išaugo iki sumos, galėjusios sudaryti nuo 100 000 iki 200 000 EUR.
- 544 Ieškovės nepateikė jokių šių analizę paneigiančių argumentų, išskyrus kaltinimą dėl neatsižvelgimo į *Biogaran* suinteresuotumą sudaryti *Biogaran* sutartį. Be to, kad šio suinteresuotumo nepakanka *Biogaran* sutartyje nustatytos sumos pervedimui pateisinti, pažymėtina, kad iš ginčijamo sprendimo

1351 konstatuojamosios dalies matyti, jog konstatuotos kelios aplinkybės, keliančios abejonių dėl tokio *Biogaran* suinteresuotumo buvimo. Iš tikrųjų, remiantis konstatuotomis aplinkybėmis, kurių ieškovės neginčijo, dėl sumos, kurią *Niche* turėjo pervesti bendrovei *Biogaran*, buvo sutarta anksčiau, nei *Niche* ir *Biogaran* susitarė dėl atitinkamų produktų *Biogaran* sutartyje, o šią sutartį šalys galėjo nutraukti per 18 mėnesių, nė viena iš šalių neturėjo teisės į žalos atlyginimą ir jokia kompensacija nebuvo numatyta *Biogaran* sutartyje, jeigu perleisti LPR negauti per tam tikrą laikotarpį. Todėl Komisija teisingai nusprendė, kad *Biogaran* sutartis buvo papildoma paskata *Niche* pritarti *Niche* sutarties ribojančioms sąlygoms.

545 Be to, kiek tai susiję su ieškovių reikalavimais, kad būtų suteikta galimybė pasinaudoti bet kokių ginčijamo sprendimo panaikinimu ar baudos sumažinimu, kuris *Biogaran* gali būti nustatytas byloje T-677/14, darytina nuoroda į šio sprendimo 89–99 punktus.

546 Dėl *Matrix* sutarties pažymėtina, kad jos 9 straipsnis panašus į *Niche* sutarties 13 straipsnį, todėl argumentus, kuriais ginčijami Komisijos vertinimai, susiję su *Matrix* sutartimi, reikia atmesti remiantis tais pačiais motyvais, dėl kurių atmesti su *Niche* sutartimi susiję argumentai. Dėl konkretaus argumento, pateikto dėl Komisijos atliktos *Matrix* sutarties analizės, pagal kurią ir *Matrix* susijusi su žalos atlyginimu *Niche* klientams, nes jos ir *Niche* atsakomybė bendra, primintina, jog tokios išlaidos nelaikomos taikaus ginčo sprendimo sąnaudomis (žr. šio sprendimo 531 punktą), todėl nepateisina *Matrix* sutartyje nustatyto mokesčio pervedimo, juo labiau kad nei ieškovės, nei *Matrix* nesugebėjo įrodyti, kad 11,8 mln. GBP sumą sudarė tokios išlaidos ar kad tai buvo taikaus ginčo sprendimo sąnaudos.

547 Vadinasi, ginčijamame sprendime (žr., be kita ko, 1452, 1453, 1463, 1464 ir 1467 konstatuojamąsias dalis) Komisija teisingai nusprendė, kad *Matrix* sutartimi *Matrix* buvo skatinama pritarti toje sutartyje nustatytoms neprekiavimo ir neginčijimo sąlygoms.

ii) Dėl neginčijimo ir neprekiavimo sąlygų pakankamo žalingumo nebuvimo

548 Primintina, kad ieškovės neginčijo neginčijimo ir neprekiavimo sąlygų egzistavimo *Niche* ir *Matrix* sutartyse.

549 Remiantis *Niche* ir *Matrix* sutartyse nustatytais neginčijimo sąlygomis, šios dvi bendrovės turėjo susilaikyti nuo bet kokių veiksmų dėl patentų 339, 340, 341, 689, 947 ir 948 negaliojimo ar pripažinimo dėl pažeidimo nebuvimo, o *Niche* dar turėjo atsiimti EPT pateiktus protestus dėl patentų 947 ir 948 (*Niche* sutarties 7 ir 8 straipsniai ir *Matrix* sutarties 5 straipsnis). Remiantis *Niche* ir *Matrix* sutartyse nustatytais neprekiavimo sąlygomis, šios dvi bendrovės įsipareigojo negaminti, neturėti, neimportuoti, netiekti, nesiūlyti tiekti perindoprilio, juo nedisponuoti ar neatlikti jokių su perindopriliu susijusių veiksmų, galinčių pažeisti patentus 339–341 (*Niche* sutarties 3 straipsnis ir *Matrix* sutarties 1 straipsnis). Be to, jos įsipareigojo neteikti LPR paraiškų dėl perindoprilio (*Niche* sutarties 10 straipsnis ir *Matrix* sutarties 6 straipsnis) ir turėjo nutraukti ar sustabdyti su perindopriliu susijusias sutartis, sudarytas su trečiaisiais asmenimis (*Niche* sutarties 11 straipsnis ir *Matrix* sutarties 7 straipsnis).

550 Vis dėlto ieškovės ginčijo, kad *Niche* ir *Matrix* sutartyse nustatytos neginčijimo ir neprekiavimo sąlygos buvo pakankamai žalingos ar jų poveikis buvo pastebimas.

551 Visų pirma, šiuo klausimu ieškovės tvirtino, kad neginčijimo ir neprekiavimo sąlygos buvo susijusios su sutartimis dėl taikių susitarimų.

- 552 Nors neginčijimo ir neprekiavimo sąlygos iš tikrųjų būtinos tam tikrų su patentais susijusių ginčų taikiam sprendimui (žr. šio sprendimo 259 punktą), primintina, kad tokios sąlygos tampa neteisėtos ir yra pakankamai žalingos įprastai konkurencijai, jeigu tomis sąlygomis nustatytų konkurencijos ribojimų tikroji priežastis yra būtent paskata, kuri konstatuota šiuo atveju, o ne tai, kad šalys pripažįsta atitinkamo patento galiojimą (žr. šio sprendimo 270 punktą).
- 553 Atsakant į ieškovių argumentą, jog vien dėl neginčijimo sąlygos prarastos galimybės laimėti būtų nepakanka, kad sutartį, kuria siekiama taikiai išspręsti realų ginčą, būtų galima kvalifikuoti kaip ribojimą dėl tikslo (žr. šio sprendimo 505 punktą), reikia akcentuoti, kad, nors neginčijimo sąlyga savaime netrukdo įeiti į rinką, ji, be kita ko, užkerta kelią pareikšti ieškinius, kuriais siekiama „suteikti galimybę“, kiek tai susiję su rizikingu išleidimu, taigi pasinaudoti viena iš priemonių, leidžiančių taip įeiti į rinką (taip pat žr. šio sprendimo 257 punktą). Svarbu priminti ir tai, kad Komisija šiuo atveju kvalifikavo kaip ribojimą dėl tikslo ne tik *Niche* ir *Matrix* sutartyse nustatytas neginčijimo sąlygas, bet ir abi šias sutartis, kuriose nustatytos neginčijimo sąlygos, neprekiavimo sąlygos ir paskata pritarti tokioms sąlygoms (ginčijamo sprendimo 1375 ir 1481 konstatuojamosios dalys).
- 554 Antra, ieškovės tvirtino, kad *Niche* ir *Matrix* sutartyse nustatytos neginčijimo ir neprekiavimo sąlygos nepakankamai žalingos, nes jų poveikį lemia atitinkamų patentų, o ne sutarčių sąlygų buvimas.
- 555 Šiuo klausimu primintina, kad generinių vaistų bendrovės skatinimas pritarti neprekiavimo ir neginčijimo sąlygoms pagrindžia išvadą dėl ribojimo dėl tikslo, nepaisant to, kad sutartyje dėl taikaus susitarimo nustatytos sąlygos, kurių taikymo sritis neviršija atitinkamo patento taikymo srities (žr. šio sprendimo 273 punktą). Taigi, nors, kaip tvirtino ieškovės, neprekiavimo sąlygos netrukdo *Niche* ir *Matrix* įeiti į rinką pateikiant patento nepažeidžiantį produktą ir jų poveikį lėmė tik sprendimas dėl įpareigojimo už nagrinėjamų patentų pažeidimą, o gal net joms leido su partneriais imtis naujo, nepažeidžiančio patento, perindoprilio kūrimo projekto naudojantis pervestu mokesčiu (žr. šio sprendimo 506 punktą), vis dėlto *Niche* ir *Matrix* sutartys yra konkurencijos ribojimas dėl tikslo.
- 556 Trečia, ieškovės ginčijo tai, kad neginčijimo sąlygos buvo pakankamai žalingos, ir tvirtino, kad jos buvo susijusios tik su vienu iš visų EPT protestą dėl patento 947 pareiškusių asmenų, o kitoms generinių vaistų bendrovėms jos nedarė jokie poveikio, nes ginčas buvo susijęs tik su teisių pažeidimu.
- 557 Reikia nuspręsti, kad, net jeigu tokie teiginiai, susiję su *Niche* ir *Matrix* sutarčių daromu poveikiu tik toms generinių vaistų bendrovėms, kurios buvo šių sutarčių šalys, būtų patvirtinti, jie nepaneigia to, kad dėl neprekiavimo ir neginčijimo sąlygų tos bendrovės buvo išstumtos iš rinkos manais už pervestą mokestį, kuris buvo paskata, taigi tos sutartys pakankamai žalingos, todėl jų konkretaus poveikio nagrinėjimas perteklinis.
- 558 Vadinasi, Komisija nesuklydo nusprenddama, kad *Niche* ir *Matrix* sutartys riboja konkurenciją dėl tikslo.
- 559 Šios išvados nepaneigia tariamos Komisijos vertinimo klaidos, kurias ji padarė pristatydama *Niche* ir *Matrix* sutarčių ekonominį ir teisinį kontekstą ir atsižvelgdama į subjektyvius šalių ketinimus.
- 560 Iš tikrųjų ieškovių teiginys, kad *Niche* ir *Matrix* sutarties šalys neturėjo antikonkurencinių ketinimų ir siekė teisėtų tikslų, būtent dėl kurių *Niche* ėmėsi iniciatyvos ir kreipėsi į ieškoves, nepaneigia nei skatinančios naudos buvimo, nei sutartyse nustatytų neprekiavimo ir neginčijimo sąlygų konkurenciją ribojančio pobūdžio. Todėl, net jeigu nagrinėjami argumentai būtų grindžiami įrodytomis faktinėmis aplinkybėmis, bet kuriuo atveju jie nepaneigia Komisijos nustatyto *Niche* ir *Matrix* sutarčių kvalifikavimo kaip ribojimo dėl tikslo.
- 561 Reikia pridurti ir tai, kad šalių valia nėra būtinas veiksnys tam tikros rūšies įmonių veiksmų derinimo ribojamajam pobūdžiui nustatyti (žr. šio sprendimo 222 punktą).

562 Be to, atsižvelgdama į tai, kad *Niche* ir *Matrix* sutartyse buvo nustatytos neprekiavimo ir neginčijimo sąlygos, kurių ribojamasis pobūdis nebuvo tinkamai ginčytas, dėl konstatuoto paskatos egzistavimo Komisija pagrįstai jas laikė išstūmimo iš rinkos sutartimis, kuriomis dėl šios priežasties siekiama antikonkurencinio tikslo. Taigi, remiantis suformuota jurisprudencija, vien aplinkybė, kad susitarimu siekiama ir teisėtų tikslų, neužkerta kelio konkurencijos ribojimo dėl tikslo kvalifikavimui (žr. šio sprendimo 222 punktą).

563 Dėl tariamų vertinimo klaidų, kurias Komisija padarė atsižvelgdama į *Niche* ir *Matrix* sutarčių ekonominį ir teisinį kontekstą, reikia konstatuoti, kad šiuo klausimu ieškovės pakartojo argumentus dėl *Niche* ir *Matrix* pajėgumo ir ketinimo įeiti į rinką, turėdamos omenyje, be kita ko, ieškovių patentus, ginčus dėl tų patentų ir *Niche* kylančius finansinius ir reguliavimo sunkumus (žr. šio sprendimo 507 ir 519 punktus). Kadangi šie argumentai buvo išnagrinėti ir atmesti pagrindė, kuriuo ginčijamas *Niche* ir *Matrix*, kaip potencialių konkurenčių, statusas (žr. šio sprendimo 432–501 punktus), jie nepaneigia *Niche* ir *Matrix* sutarčių ribojamojo pobūdžio dėl tikslo.

564 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad reikia atmesti visą pagrindą, susijusį su teisės ir vertinimo klaidomis, padarytomis *Niche* ir *Matrix* sutartis kvalifikuojant kaip konkurencijos ribojimą dėl tikslo.

c) Dėl teisės ir vertinimo klaidų, susijusių su „Niche“ ir „Matrix“ sutarčių kvalifikavimu kaip konkurencijos ribojimo dėl poveikio

565 Ieškovės teigia, kad Komisija padarė skirtingų teisės ir vertinimo klaidų, susijusių su *Niche* ir *Matrix* sutarčių kvalifikavimu kaip konkurencijos ribojimo dėl poveikio.

566 Primintina, jog, jeigu tam tikri sprendimo motyvai teisiškai yra pakankami jam pagrįsti, galimos šio sprendimo kitų motyvų klaidos bet kuriuo atveju neturi įtakos jo rezoliucinei daliai. Be to, jeigu Komisijos sprendimo rezoliucinė dalis grindžiama keliomis argumentų grupėmis, kurių kiekvienos pakanka šiai daliai pagrįsti, iš esmės Bendrasis Teismas turi panaikinti nagrinėjamą sprendimą tik tuo atveju, jei visos šios grupės būtų neteisėtos. Remiantis šia prielaida, tik su viena argumentų grupe susijusios klaidos ar kito pažeidimo nepakanka ginčijamam sprendimui panaikinti, nes ši klaida negalėjo turėti lemiamos įtakos institucijos priimto sprendimo rezoliucinei daliai (žr. 2005 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *General Electric / Komisija*, T-210/01, EU:T:2005:456, 42 ir 43 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

567 Taigi, kaip nurodyta šio sprendimo 219 punkte, vertinant, ar susitarimui taikomas SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimas, nebūtina atsižvelgti į jo konkretų poveikį, jeigu nustatyta, kad jo tikslas – trukdyti, riboti ar iškraipyti konkurenciją vidaus rinkoje.

568 Todėl, jeigu Komisija konstatuotą pažeidimą grindžia ribojimo dėl tikslo ir ribojimo dėl poveikio buvimu, klaida, lėmusi motyvų, susijusių su ribojimu dėl poveikio, neteisėtumą, bet kuriuo atveju nedaro lemiamo poveikio Komisijos sprendimo rezoliucinei daliai, nes motyvas, susijęs su ribojimo dėl tikslo buvimu, kuriuo vieninteliu gali būti grindžiamas pažeidimo konstatavimas, neturi trūkumų.

569 Šiuo atveju, išnagrinėjus pagrindą, susijusį su teisės ir vertinimo klaidomis, padarytomis kvalifikuojant *Niche* ir *Matrix* sutartis kaip konkurencijos ribojimą dėl tikslo, matyti, jog ieškovės neįrodė, kad Komisija padarė klaidą, nes ginčijamame sprendime nustatė, kad nagrinėjamomis sutartimis siekta trukdyti, riboti ar iškraipyti konkurenciją vidaus rinkoje, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį.

570 Taigi šį pagrindą reikia atmesti kaip netinkamą.

7. Dėl „Teva“ sutarties

a) Dėl „Teva“, kaip potencialios konkurentės, statuso

(Praleista)

b) Dėl teisės ir vertinimo klaidų, susijusių su „Teva“ sutarties kvalifikavimu kaip konkurencijos ribojimo dėl tikslo

1) Šalių argumentai

(Praleista)

2) Bendrojo Teismo vertinimas

⁶⁴³ Reikia išnagrinėti ieškovių argumentus, pateiktus dėl to, kad, pirma, *Teva* sutartis lėmė *Teva* skatinančią naudą ir, antra, ta sutartis riboja jos pastangas konkuruoti su patentuotų vaistų bendrove, o jeigu tenkinamos šios sąlygos, reikia konstatuoti ribojimo dėl tikslo buvimą (žr. šio sprendimo 272 punktą). Šiuo atveju atsižvelgiant į tai, kad skatinančios naudos buvimo nustatymą iš dalies lemia tam tikrų *Teva* sutarties sąlygų ribojamasis pobūdis, kaltinimai, pateikti dėl sutarties sąlygų vertinimo, bus nagrinėjami pirmiau nei pateiktieji dėl toje sutartyje nustatyto mokesčio pervedimo vertinimo. Galiausiai bus nagrinėjamas subsidiariai pateiktas kaltinimas dėl ieškovėms atsižvelgiant į *Teva* sutartį inkriminuoto pažeidimo trukmės.

i) Dėl generinių vaistų bendrovės pastangų konkuruoti su patentuotų vaistų bendrove ribojimo nebuvimo

⁶⁴⁴ Pirmiausia reikia atmesti ieškovių teiginius dėl Komisijos padarytų teisės ir vertinimo klaidų, nes ji *Teva* sutartį kvalifikavo kaip ribojimą dėl tikslo, nors jos potencialus poveikis buvo palankus konkurencijai, o ribojamasis poveikis visiškai hipotetinis (žr. šio sprendimo 634 punktą). Žinoma, reikia priminti, kad Komisija ir teismas, nagrinėdami sutarties tikslą riboti konkurenciją, ypač atsižvelgdami į jos ekonominį ir teisinį kontekstą, negali visiškai nepaisyti potencialaus šios sutarties poveikio (žr. šio sprendimo 304 punkte nurodytą jurisprudenciją). Vis dėlto iš jurisprudencijos išplaukia ir tai, kad konkurencijos ribojimo dėl tikslo egzistavimo nustatymo, visų pirma remiantis atitinkamos sutarties ekonominio ir teisinio konteksto nagrinėjimu, neturi lemti šios sutarties poveikio vertinimas, antraip SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas konkurencijos ribojimo dėl tikslo ir dėl poveikio atskyrimas netektų veiksmingumo (žr. šio sprendimo 221 punktą). Siekiant patikrinti, ar sutartis gali daryti konkretų konkurenciją ribojantį poveikį, būdingą susitarimams, kuriais siekiama antikonkurencinio tikslo, potencialus susitarimo poveikis turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant tik į to susitarimo sudarymo metu objektyviai numatomus duomenis (šiuo klausimu žr. generalinio advokato N. Wahl išvados byloje *ING Pensii*, C-172/14, EU:C:2015:272, 84 punktą; taip pat šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 80–82 punktus). Taigi šiuo atveju nurodytas tariamas potencialus poveikis, nesvarbu, ar konkurenciją ribojantis, ar jai palankus, grindžiamas hipotetinėmis aplinkybėmis, kurių nebuvo galima numatyti *Teva* sutarties sudarymo metu, kaip antai EPT sprendimu dėl patento 947 galiojimo ar kitų generinių vaistų bendrovių atėjimu į Jungtinės Karalystės rinką, į kurias negali būti atsižvelgiama nagrinėjant tikslą riboti konkurenciją (taip pat žr. šio sprendimo 667 ir 668 punktus).

⁶⁴⁵ Toliau, kiek tai susiję su teiginiais dėl *Teva* sutarties sąlygų antikonkurencinio pobūdžio nebuvimo, primintina, jog, pirma, tai, kad taikiuose susitarimuose įtvirtintos neginčijimo ir neprekiavimo sąlygos, neužkerta kelio sutartis dėl taikių susitarimų, kuriuose nustatytos tokios sąlygos, kvalifikuoti kaip

konkurencijos ribojimą dėl tikslo (žr. šio sprendimo 273 punktą). Be to, nors ieškovės tvirtino, kad *Teva* sutarčiai turėjo būti taikoma šalutinių ribojimų teorija, nes neginčijimo ir neprekiavimo sąlygos būtinos ir proporcingos taikiam nagrinėjamo ginčo išsprendimui, jau buvo nuspręsta, kad ši būtinumo ir proporcingumo ryšį gali nutraukti konstatuota paskata pritarti tokioms sąlygoms (žr. šio sprendimo 291 punktą). Taigi ši teorija *Teva* sutarčiai gali būti taikoma, tik jeigu toje sutartyje numatyto mokesčio pervedimas nebuvo paskata (žr. šio sprendimo 679–699 punktus).

646 Antra, reikia nuspręsti, kad ieškovių pateikti argumentai nepaneigia to, kad *Teva* sutartyje nustatyta neginčijimo sąlyga yra ribojamoji.

647 Remiantis šia sąlyga, *Teva* įsipareigojo neginčyti patentų 947 ir 339–341 Jungtinėje Karalystėje visą *Teva* sutarties galiojimo laikotarpį, be to, ji neprarado teisės dėl šių patentų tęsti protesto procedūros EPT (*Teva* sutarties 2.4 straipsnis).

648 Ginčijamame sprendime Komisija nusprendė, kad ši neginčijimo sąlyga sukėlė dviejų rūšių pagrindinių pasekmių: pirma, užkirto kelią *Teva* įrodyti, kad produktas, kuriuo ketino prekiauti, nepažeidė teisių, ir, antra, užkirto kelią objektyviam ieškovių patentų galiojimo Jungtinėje Karalystėje teisiniam nagrinėjimui (1546 konstatuojamoji dalis).

649 Visų pirma, pažymėtina, kad ieškovės neginčijo *Teva* sutartyje nustatytos neginčijimo sąlygos sukeltamų pirmos rūšies pasekmių, bet teigė, kad tokios pasekmės būdingos bet kurioms taikiam susitarime nustatytoms neginčijimo sąlygoms (žr. šio sprendimo 625 punktą). Tačiau šiuo klausimu primintina, jog vien tokios sąlygos įprasto buvimo taikiam susitarime nepakanka, kad būtų užkirstas kelias galimybei konstatuoti antikonkurencinį tikslą (žr. šio sprendimo 273 ir 645 punktus).

650 Be to, reikia nuspręsti, jog šiuo atveju nesvarbu tai, kad neginčijimo sąlyga susijusi tik su ieškiniais Jungtinėje Karalystėje ir neapima procedūrų EPT, nes *Teva* sutarties teritorinė taikymo sritis apima tik Jungtinę Karalystę, kurioje draudžiamas bet koks patento 947 ir proceso patentų galiojimo ginčijimas. Šiuo klausimu primintina, kad susitarimas gali būti kvalifikuojamas kaip ribojimas dėl tikslo, net jeigu jo teritorinė taikymo sritis apima tik vieną valstybę narę (šiuo klausimu žr. 2009 m. rugsėjo 24 d. Sprendimo *Erste Group Bank ir kt. / Komisija*, C-125/07 P, C-133/07 P ir C-137/07 P, EU:C:2009:576, 38 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

651 Toliau, nors, kaip tvirtino ieškovės, neginčijimo sąlyga negalėjo padaryti poveikio patento 947 atšaukimo procedūrai, kurią Jungtinėje Karalystėje pradėjo *Teva* patronuojamoji bendrovė, o ta procedūra buvo sustabdyta, kol bus priimtas EPT galutinis sprendimas protesto procedūroje, nesusijusioje su *Teva* sutartimi, vis dėlto ši sąlyga užkerta kelią bent jau pareikšti kitus ieškinius dėl šio patento negaliojimo visą *Teva* sutarties galiojimo laikotarpį, ir, remiantis tos sutarties 2.4 straipsniu, šis draudimas taikomas *Teva UK Ltd* ir jos patronuojamųjų bendrovių tiek tiesioginiams ieškiniams, tiek bet kokiai pagalbai tretiesiems asmenims, siekiant ginčyti ieškovių patentų galiojimą. Todėl šiuo atveju neturi jokios reikšmės ieškovių nurodytas aktyvus *Teva* dalyvavimas EPT vykusioje protesto procedūroje, be kita ko, dėl to, kad buvo pateikti Jungtinės Karalystės teismų sprendimai dėl patento 947 galiojimo (žr. šio sprendimo 635 punktą).

652 Be to, negalima kaltinti Komisijos, jog ji neįrodė, kad nebuvo svaraus pagrindo ginčyti ieškovių proceso patentų galiojimą (žr. šio sprendimo 635 punktą). Iš tikrųjų tokio įrodymo nereikalaujama norint įrodyti neginčijimo sąlygos ribojamąjį pobūdį, kurį lemia panaikintos realios ir konkrečios galimybės įveikti su patentais susijusias kliūtis, o joms įrodyti nebūtinai reikia pateikti įrodymus apie galimą priimtą nagrinėti ieškinį dėl atitinkamų patentų negaliojimo (žr. šio sprendimo 368 punktą).

653 Galiausiai, neturi reikšmės ir ieškovių teiginys, kad neginčijimo sąlyga visiškai netrukdė tretiesiems asmenims ginčyti jų patentų (žr. šio sprendimo 635 punktą). Iš tikrųjų toks teiginys dėl *Teva* sutarties potencialaus poveikio tik šiai generinių vaistų bendrovei savaime nepaneigia *Teva* sutartyje nustatytos neginčijimo sąlygos ribojamojo poveikio (taip pat žr. šio sprendimo 556 ir 557 punktus).

654 Trečia, reikia nuspręsti, kad Komisija išimtinio pirkimo sąlygą teisingai pripažino ribojančia konkurenciją.

655 Remiantis šia sąlyga, nustatyta *Teva* sutarties 3 straipsnyje:

„3. Išimtinio pirkimo pareiga

3.1. Šios Sutarties galiojimo laikotarpiu *Teva* įsipareigoja įsigyti visą perindoprilio kiekį, reikalingą jai pačiai ar jos patronuojamosioms bendrovėms tiekti ar pateikti Jungtinėje Karalystėje, tik iš *Servier* ir jos patronuojamųjų bendrovių.

<...>

3.3. *Teva* neturi teisės aktyviai prekiauti produktu ar skatinti jo pardavimo už Jungtinės Karalystės ribų ir neturi leisti to daryti savo patronuojamosioms bendrovėms.

3.4. *Servier* ar jos patronuojamosioms bendrovėms gavus *Teva* patvirtintus užsakymus dėl toliau nurodytų Produkto kiekių, pateiktus užsakymo dieną ar anksčiau, *Servier* ar jos patronuojamosios bendrovės įsipareigoja *Teva* pateikti šį Produkto kiekį iki nurodytų datų:

3.4.1. 150 000 (šimtą penkiasdešimt tūkstančių) pakuočių po 30 2 mg tablečių iki 2006 m. rugpjūčio 1 d., o kitais mėnesiais – 75 000 (septyniasdešimt penkis tūkstančius) tokių pakuočių per mėnesį;

3.4.2. 240 000 (du šimtus keturiasdešimt tūkstančių) pakuočių po 30 4 mg tablečių iki 2006 m. rugpjūčio 1 d., o kitais mėnesiais – 120 000 (šimtą dvidešimt tūkstančių) tokių pakuočių per mėnesį;

3.4.3. 80 000 (aštuoniasdešimt tūkstančių) pakuočių po 30 8 mg tablečių iki 2007 m. sausio 1 d. (ar kitos šalių sutartos datos), o kitais mėnesiais – 40 000 (keturiasdešimt tūkstančių) tokių pakuočių per mėnesį.

<...>

3.8. Jeigu per šios Sutarties galiojimo laikotarpį tam tikrą mėnesį:

3.8.1. *Servier* gauna *Teva* patvirtintus Produkto užsakymus tiekti Jungtinėje Karalystėje tą mėnesį, šie patvirtinti užsakymai pateikti atitinkamą užsakymo dieną ar anksčiau, o

3.8.2. *Servier* ir jos patronuojamosios bendrovės per dešimt darbo dienų nuo atitinkamos tiekimo datos bendrovei *Teva* nepristato viso jos užsakyto Produkto, kaip nustatyta 3.4 ir 3.8.1 sąlygose dėl tiekimo tą mėnesį,

3.8.3. *Servier* pagal 3.9 sąlygą turi sumokėti *Teva* fiksuotas išmokas už tą mėnesį, o *Teva* ir jos patronuojamosios bendrovės neturės jokių kitų teisių ar teisių gynimo priemonių (įskaitant teisę nutraukti sutartį) dėl *Servier* neįvykdytos pareigos *Teva* tiekti Produktą.

<...>“

656 Primintina ir tai, kad, remiantis *Teva* sutarties 2.3 straipsniu, ji įsipareigojo Jungtinėje Karalystėje negaminti, neužsakyti, neturėti, neimportuoti, netiekti, nesiūlyti tiekti generinio perindoprilio, pagaminto pagal jos sukurtą metodą ar metodą, kurį *Servier* laikytų pažeidžiančiu patentus 947 ir 339–341 ar pažeidžiančiu šiuos patentus iki *Teva* sutarties nutraukimo ar galiojimo pabaigos arba tų patentų galiojimo pabaigos, taip pat nedisponuoti tokiu perindopriliu.

- 657 Ginčijamo sprendimo 1552–1555 konstatuojamosiose dalyse Komisija nusprendė, kad atsižvelgiant į tai, jog *Teva* sutarties neprekiavimo sąlyga (2.3 straipsnis) ir išimtinio pirkimo sąlyga (3.1 straipsnis) darė poveikį *Teva* pajėgumui konkuruoti ar jos laisvei visiškai savarankiškai pasirinkti Jungtinės Karalystės rinkai skirto perindoprilio tiekimo šaltinius, šios sąlygos nagrinėjamos kaip vienas ir tas pats įpareigojimas nekonkuruoti. Ji patikslino, jog neturėjo reikšmės galimų alternatyvių perindoprilio šaltinių statusas atsižvelgiant į patentus (kaip pažeidžiančius teises ar jų nepažeidžiančius), nes pagal išimtinio pirkimo sąlygą *Teva* turėjo arba prekiauti tik *Servier* produktu, arba gauti pinigų sumą, kaip kompensaciją už nepatiktą produktą (fiksotą 500 000 GBP išmoką per mėnesį).
- 658 Reikia nuspręsti, kad ieškovių teiginiai dėl šio Komisijos vertinimo grindžiami klaidingu *Teva* sutarties išimtinio pirkimo sąlygos aiškinimu.
- 659 Iš tikrųjų iš *Teva* sutarties matyti, kad, be tiekimo ir išmokos netiekimo atveju mokėjimo galimybės, buvo ir kita galimybė, nes, be tiekimo pareigos, žinoma, nurodytos *Teva* sutarties 3.4 straipsnyje, buvo aiškiai numatyta galimybė netiekti, kurios nebuvo galima nei ginčyti teisme, nei dėl jos *Teva* nutraukti sutartį, jai netgi netaikytos sąlygos, kaip antai ribojimas laiko atžvilgiu, išskyrus vienintelę – išmokos sumokėjimą (*Teva* sutarties 3.8.2, 3.8.3 ir 8.3 straipsniai).
- 660 Reikia patikslinti, kad *Teva* sutarties 3.8.3 straipsnyje nustatytas draudimas ginčyti ir nutraukti sutartį netiekimo atveju (toliau – sutarties nenutraukimo sąlyga) atlieka lemiamą vaidmenį pateikiant šį išimtinio pirkimo sąlygos aiškinimą, nes jis pakeičia teismo skiriamą sankciją už sutartinių įsipareigojimų nevykdymą arba dėl sutartinių santykių pabaigos iš anksto nustatytą finansinę kompensaciją ir taip sukuria tiekimo ir kompensacijos alternatyvą. Šiuo atžvilgiu nesvarbi aplinkybė, kad ta kompensacija yra arba tiekimo pareigos nevykdymo pasekmė, arba *Servier* suteiktos galimybės netiekti *Teva* bendrovei pasekmė.
- 661 Bet kuriuo atveju iš to išplaukia, kad, kaip teisingai Komisija nusprendė ginčijamame sprendime (1559 konstatuojamoji dalis), tik *Servier* diskrecijai palikta galimybė netiekti užkerta kelią *Teva* įeiti į rinką ir neleidžia atitinkamų sąlygų prilyginti įprastoms tiekimo sutarčių sąlygoms.
- 662 Tačiau *Teva* buvo nustatyta išimtinio pirkimo pareiga, kurią ginčijamo sprendimo 1588 konstatuojamojoje dalyje Komisija teisingai kvalifikavo kaip „absoliučią“, nes *Teva* negalėjo jos nevykdyti, norėdama apsirūpinti iš kitų perindoprilio (nesvarbu, pažeidžiančio teises, ar ne) tiekėjų ir su šiuo perindopriliu įeiti į rinką, netgi ir tuo atveju, jeigu *Servier* netiektų produkto, nes sutarties nutraukimas dėl šios priežasties negalimas pagal sutarties nenutraukimo sąlygą. Kaip ginčijamo sprendimo 1557 konstatuojamojoje dalyje teisingai pažymėjo Komisija, sutarties nenutraukimo sąlyga kartu su išimtinio pirkimo sąlyga įpareigojo *Teva* įsigyti generinio perindoprilio tik iš *Servier*, todėl ji neturėjo teisės įsigyti iš kitų tiekėjų, įskaitant ir nepažeidusių *Servier* patentų.
- 663 Vadinas, išimtinio pirkimo ir sutarties nenutraukimo sąlygos ne tik iš dalies persipina su pareiga neprekiuoti, nustatyta *Teva* sutarties 2.3 straipsnyje, nes pagal jas draudžiama įsigyti ir parduoti ne tik ginčijamus patentus pažeidžiančio trečiųjų asmenų pagaminto perindoprilio, bet šią pareigą išplečia labiau, nei nustatyta pagal ginčijamus patentus, nes draudžiama įsigyti ir parduoti ginčijamų patentų nepažeidžiančio trečiųjų asmenų pagaminto perindoprilio.
- 664 Iš to išplaukia, kad *Teva* sutartyje nustatytos išimtinio pirkimo ir sutarties nenutraukimo sąlygos ypač trukdo *Teva* įsigyti produkto, todėl neleidžia jai įeiti į rinką su trečiųjų asmenų pagamintu produktu, beje, toks įėjimas su ieškovių produktu ir su trečiųjų asmenų pagamintu produktu jau draudžiamas pagal sutarties 2.3 straipsnyje nustatytą neprekiavimo sąlygą, o jos konkurenciją ribojančio pobūdžio ieškovės neginčijo.
- 665 Be to, reikia nuspręsti, kad išimtinio pirkimo sąlygos ir neprekiavimo sąlygos taikymas tik perindoprilio erbuminui nepaneigia jų ribojamojo pobūdžio (žr. šio sprendimo 626 punktą).

- 666 Iš tikrųjų ieškovės akcentavo, kad šios sąlygos taikomos tik perindoprilio erbuminui, ir neginčijo, kad produktas, kuriuo *Teva* ketino prekiauti *Teva* sutarties sudarymo metu, buvo perindoprilio erbuminas. Taigi neprekiavimo ir išimtinio pirkimo sąlygos neleido *Teva* įeiti į rinką su perindoprilio erbuminu, kuriuo ji ketino prekiauti *Teva* sutarties galiojimo laikotarpiu. Todėl, nors *Teva* galėjo įeiti į rinką su perindopriliu, pagamintu naudojant kitą druską nei erbuminas, kol galiojo *Teva* sutartis, ši sutartis trukdė *Teva* konkuruoti su ieškovėmis dėl perindoprilio erbumino ir ribojo konkurenciją šiuo atžvilgiu. Maža to, pažymėtina, kad ieškovių pateikti įrodymai, kuriais jos siekė patvirtinti *Teva* įėjimą į Jungtinės Karalystės rinką su kita druska nei erbuminas, susiję su laikotarpiu, kai buvo baigusi galioti *Teva* sutartis, duomenimis.
- 667 Beje, šiuo atveju neturi reikšmės ir ieškovių teiginiai dėl potencialaus dvejojo išimtinio pirkimo sąlygos poveikio (žr. šio sprendimo 636 punktą). Iš tikrųjų primintina, kad į tokį potencialų poveikį, šiuo atveju grindžiamą aplinkybėmis, kurių nebuvo galima numatyti *Teva* sutarties sudarymo metu, negali būti atsižvelgta nagrinėjant tikslą riboti konkurenciją (žr. šio sprendimo 644 punktą). Reikia pridurti, kad bet kuriuo atveju, priešingai, nei tvirtino ieškovės, negalima nuspręsti, kad nurodytas potencialus *Teva* sutarties poveikis neribojo konkurencijos ar net buvo jai palankus.
- 668 Jeigu EPT būtų pripažinusi patentą 947 negaliojančiu, pagal *Teva* sutartį ji nebūtų galėjusi įeiti į rinką su savo produktu ar *Krka* produktu dėl neprekiavimo sąlygos, kuri ir toliau būtų galiojusi, kaip tai patvirtina *Teva* sutarties 2.3 straipsnyje nurodyta patentų „galiojimo pabaiga“, priešingai nei „atšaukimas“, nurodytas *Teva* sutarties priedo II straipsnyje, o šis pripažinimas negaliojančiu būtų suteikęs galimybę įeiti į potencialiai šį patentą pažeidžiančių generinių vaistų rinką. Be to, net jeigu tuo atveju ieškovės *Teva* būtų tiekusios generinį perindoprilį, kaip jos tai tvirtino (žr. šio sprendimo 616 punktą), *Teva* įėjimas į rinką su ieškovių generiniu produktu ieškovėms nebūtų sudaręs konkurencijos, *Teva* nebūtų buvusi vienintelė ir pirmoji įėjusi į rinką, turint omenyje minėtą kitų generinių vaistų bendrovių įėjimą. Be to, jeigu EPT būtų patvirtinusi patento 947 galiojimą, *Tevai* būtų užkirstas kelias įsigyti generinio perindoprilio, įskaitant tą, kuris nepažeidžia pateno, iš kitų nei ieškovės įmonių, o ieškovių tiekimas, kuris šiuo atveju būtų dar labiau hipotetinis, kaip pripažįsta jos pačios (žr. šio sprendimo 636 punktą), taip pat nebūtų leidęs įeiti į rinką, kad galėtų konkuruoti su ieškovėmis. Šiuo klausimu pažymėtina, jog aplinkybės, kad Komisija nustatė pažeidimo pabaigą *Teva* įėjimo į Jungtinės Karalystės rinką su ieškovių produktu dieną, negalima aiškinti kaip patvirtinančios, kad Komisija pripažino faktą, kad *Teva* įėjo į rinką 2007 m. liepos mėn., galėdama konkuruoti su ieškovėmis. Iš tikrųjų ginčijamo sprendimo 2125 ir 3133 konstatuojamosiose dalyse pati Komisija nurodė, kad 2007 m. liepos 6 d. nustatyta pažeidimo darymo pabaigos data paaiškinama atsargumu ir noru nustatyti sutarties šalims palankesnę datą.
- 669 Dėl tų pačių priežasčių šiuo atveju neturi reikšmės ir ieškovių teiginiai dėl jų ketinimo tiekti *Teva*, jeigu EPT pripažintų patentą 947 negaliojančiu, ir dėl paankstinto, gal net kaip pirmosios generinių vaistų bendrovės, *Teva* įėjimo į Jungtinės Karalystės rinką tikslo.
- 670 Galiausiai, negalima kaltinti Komisijos (žr. šio sprendimo 624 punktą) tuo, kad ji, vien siekdama patvirtinti savo analizę, rėmėsi *Teva* sutarties išaiškinimu, kurį pateikė *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas) Kanclerio skyrius, Jungtinė Karalystė (patentų kolegija), Jungtinė Karalystė) 2008 m. spalio 9 d. sprendime (ginčijamo sprendimo 1572 ir 1573 konstatuojamosios dalys).
- 671 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, jog Komisija teisingai vertino *Teva* sutarties išimtinio pirkimo ir sutarties nenutraukimo sąlygas, nuspręsdama, kad šios dvi sąlygos kartu su *Teva* sutarties 2.3 straipsnyje nustatyta neprekiavimo sąlyga turėjo būti nagrinėjamos bendrai kaip „pareiga nekonkuruoti“ (ginčijamo sprendimo 1552 konstatuojamoji dalis), todėl kaip apskritai *Teva* nustatyta pareiga neprekiuoti.

- 672 Vadinas, priešingai, nei iš esmės teigė ieškovės, šios sąlygos neatitinka nei tiekimo sutartyse, nei išimtinio pirkimo sutartyse įprastai nustatomų sąlygų (taip pat žr. šio sprendimo 661 ir 662 punktus), todėl neturi būti nagrinėjamos taip pat kaip taikaus susitarimo papildomame susitarime nustatytos sąlygos, nes tokie susitarimai yra įprasti komerciniai susitarimai (žr. šio sprendimo 798–808 punktus).
- 673 Taip pat reikia atmesti ieškovių argumentus, grindžiamus įprastomis tiekimo sutartimis ar išimtinio pirkimo sutartimis.
- 674 Visų pirma, ieškovių nurodyta aplinkybė, kad tokios sutartys yra įprasta praktika farmacijos sektoriuje, šiuo atveju neturi reikšmės, nes *Teva* sutarties išimtinio pirkimo sąlyga neatitinka ieškovių nurodytų įprastai taikomų sąlygų. Reikia pridurti, kad bet kuriuo atveju privačių įmonių praktika, net jeigu ji toleruojama ir jai pritaria valstybės narės viešoji valdžia, neprivaloma taikant Sutartyje nustatytas konkurencijos taisykles (1984 m. sausio 17 d. Sprendimo *VBVB ir VBBB / Komisija*, 43/82 ir 63/82, EU:C:1984:9, 40 punktas).
- 675 Neturi reikšmės ir Reglamentas Nr. 2790/1999, juo labiau kad, remiantis to reglamento 2 straipsnio 4 dalimi, jis netaikomas tokiam kaip šiuo atveju nagrinėjamam konkuruojančių įmonių sudarytam išimtinio tiekimo susitarimui, pagal kurį abi įmonės siekia savo vardu prekiauti perindopriliu. Iš tikrųjų jau nuspręsta, kad *Teva* buvo potenciali ieškovių konkurentė (žr. šio sprendimo 614 punktą), ir šio statuso nepaneigia tai, kad sudaryta sutartis, kurią įprastai sudaro įmonės, veikiančios skirtinguose gamybos ar platinimo grandinės lygiuose.
- 676 Dėl Komisijos atlikto vertinimo dėl *Servier-Generics* sutarties, sudarytos mažiau nei po metų nuo *Teva* sutarties sudarymo, pažymėtina, jog ginčijamo sprendimo 745 konstatuojamojoje dalyje Komisija nusprendė, o ieškovės tam neprieštaravo, kad pagal *Servier-Generics* sutartyje esančią išimtinio pirkimo sąlygą nebuvo numatyta jokie mokesčio ar išmokos, jeigu ieškovės netieks produkto. Be to, iš bylos medžiagos matyti, kad ši sąlyga nebuvo taikoma kartu su sutarties nenutraukimo sąlyga ir neprekiavimo sąlyga, nes *Generics* nebuvo sukūrusi perindoprilio, su kuriuo galėtų konkuruoti, todėl tos sutarties vertinimai negali būti taikomi *Teva* sutarčiai.
- 677 Galiausiai, kadangi Komisija aiškiai akcentavo šiuo atveju specifinius ir probleminius *Teva* sutarties išimtinio pirkimo sąlygos aspektus (žr., be kita ko, ginčijamo sprendimo 1553–1574 konstatuojamąsias dalis), iš ginčijamo sprendimo negalima daryti išvados, kad Komisija iš esmės uždraudė vienu metu sudaryti išimtinio pirkimo sutartį ir sutartį dėl taikaus susitarimo.
- 678 Iš viso to, kas išdėstyta, išplaukia, kad Komisija teisingai nusprendė, kad *Teva* sutartis riboja *Teva* pastangas konkuruoti su ieškovėmis.

ii) Dėl skatinančios naudos nebuvimo

- 679 Ginčijamame sprendime Komisija nusprendė, kad pirminė 5 mln. GBP suma (toliau – pirminė suma) ir fiksuota 500 000 GBP išmoka per mėnesį, t. y. 5,5 mln. GBP suma už vienuolika mėnesių trukusį *Servier* produkto netiekimą (toliau – galutinė fiksuota išmoka), buvo didelė pinigų suma, sudariusi 10,5 mln. GBP, ir buvo didelė paskata bendrovei *Teva* nekonkuruoti su ieškovėmis (1622 konstatuojamoji dalis).
- 680 Siekiant nustatyti, ar kompensacinis mokėjimas, t. y. patentuotų vaistų bendrovės pervestas mokestis generinių vaistų bendrovei, yra paskata pritarti neginčijimo ir neprekiavimo sąlygoms, reikia išnagrinėti, atsižvelgiant į mokesčio pobūdį ir pagrindimą, ar jis padengia taikaus ginčo sprendimo sąnaudas. Ginčijamame sprendime Komisija teisingai išnagrinėjo, ar pervestas mokestis atitiko specifines generinių vaistų bendrovės patirtas taikaus susitarimo sudarymo sąnaudas (ginčijamo sprendimo 1592–1599 konstatuojamosios dalys).

- 681 Jeigu sutartyje dėl taikaus susitarimo, kurioje nustatytos konkurenciją ribojančios sąlygos, numatytu kompensaciniu mokėjimu siekta kompensuoti generinių vaistų bendrovės turėtas taikaus susitarimo sąnaudas, iš esmės šis mokėjimas neturėtų būti laikomas paskata. Tačiau tokiu atveju negalima atmesti paskatos ir konkurencijos ribojimo dėl tikslo egzistavimo. Vis dėlto Komisija turi įrodyti, kad šio taikaus susitarimo sudarymo sąnaudos, net jeigu jos nustatytos ir šio susitarimo šalys pateikia konkrečius skaičius, yra pernelyg didelės (žr. šio sprendimo 278 punktą).
- 682 Taikaus susitarimo dėl ginčo sąnaudos apima, be kita ko, generinių vaistų bendrovės dėl patentuotų vaistų bendrovei pareikšto ieškinio patirtas išlaidas. Iš tikrųjų šių išlaidų padengimas tiesiogiai susijęs su tokiu taikiu susitarimu. Todėl, kai generinių vaistų bendrovės išlaidų ieškiniams dydį nurodo taikaus susitarimo šalys, Komisija gali konstatuoti, kad kompensuotos išlaidos yra paskata, tik įrodydama neproporcingumą (žr. šio sprendimo 279 punktą).
- 683 Tačiau tam tikros generinių vaistų bendrovės išlaidos *a priori* pernelyg nutolusios nuo ginčo ir jo sprendimo, kad galėtų būti laikomis susijusiomis su taikiu ginčo sprendimu patentų srityje. Pavyzdžiui, tai yra pažeidžiančių patentą produktų gamybos sąnaudos, atitinkančios tų sandėliuojamų produktų vertę, taip pat tyrimų ir tobulinimo išlaidos, kad būtų sukurti tie produktai. Tas pats pasakytina ir apie generinių vaistų bendrovių tretiesiems asmenims mokėtinas sumas pagal su ginču nesusijusius sutartinius įsipareigojimus (pavyzdžiui, pagal tiekimo sutartis). Jeigu susitarimo šalys nori, kad šių išlaidų sumokėjimas nebūtų kvalifikuotas kaip paskata ar kaip konkurencijos ribojimo dėl tikslo įrodymas, jos turi įrodyti, kad tos išlaidos susijusios su ginču ar jo sprendimu, paskui pagrįsti tą sumą. Šiuo tikslu jos taip pat gali remtis tuo, kad kompensuojama šių išlaidų, *a priori* nesusijusių su taikiu ginčo sprendimu, suma nereikšminga, todėl nepakankama, kad ji būtų reikšminga paskata pritarti sutartyje dėl taikaus susitarimo įtvirtintoms konkurenciją ribojančioms sąlygoms (žr. šio sprendimo 280 punktą).

– Dėl galutinės fiksuotos išmokos

- 684 Priešingai, nei teigė ieškovės, Komisija teisingai nusprendė, kad galutinė fiksuota išmoka buvo sumokėta bendrovei *Teva* už jos įsipareigojimą nekonkuruoti su *Servier* (ginčijamo sprendimo 1588 konstatuojamoji dalis), todėl tai buvo paskata pritarti neprekiavimo pareigai. Iš tikrųjų Komisija teisingai nusprendė, kad *Teva* sutartyje nustatytos išimtinio pirkimo ir sutarties nenutraukimo sąlygos prilygo nustatytai pareigai neprekiuoti, dėl kurios *Teva* buvo išstumta iš rinkos (žr. šio sprendimo 671 punktą), o *Teva* sutarties 1.8 ir 3.8.3 straipsniai, kuriuose numatytas fiksuotos 500 000 GBP išmokos per mėnesį mokėjimas, jeigu gaminys netiekiamas, taigi sukonkretintas šis išstūmimas iš rinkos, yra fiksuota išmoka, kuri aiškiai mokama už *Teva* nėjimą į rinką.
- 685 Šiuo atžvilgiu neturi reikšmės ieškovių argumentas, kad fiksuota išmoka yra įprasta Anglijos teisėje taikoma sutartinė priemonė ir ji atspindi tai, ką būtų skyręs teismas už tiekimo pareigos nevykdymą. Iš tikrųjų šiame ginče išvada dėl paskatos buvimo išplaukia iš to, kad mokestis sumokėtas ne kaip taikaus susitarimo sąnaudų kompensacija ar vykdant įprastą tiekimo sutartį, o už nėjimą į rinką, kaip numatyta nurodytose sąlygose, neatsižvelgiant į šiai kompensacijai suteikti naudotą teisinę priemonę ir į tai, kad ši kompensacija prilygsta žalos atlyginimui, kurią būtų skyręs teismas (žr. šio sprendimo 680 ir 681 punktus).
- 686 Galutinės fiksuotos išmokos skatinamojo pobūdžio nepaneigia ir ieškovių siūlytas palyginimas su Komisijos vertinimu, atliktu dėl *Lundbeck-Neolab* sutarčių (žr. šio sprendimo 394–398 punktus).

– Dėl pirminės sumos

- 687 Dėl *Teva* sutarties 10.1 straipsnyje nustatytos pirminės sumos reikia nuspręsti, kad ieškovių pateikti argumentai nepaneigia Komisijos išvados dėl paskatos buvimo.

688 Šiuo klausimu primintina, kad *Teva* sutarties 10.1 straipsnyje nustatyta:

„*Servier*, gavusi tinkamą *Teva* sąskaitą faktūrą, turi sumokėti ar pavesti savo patronuojamosioms bendrovėms sumokėti bendrovei *Teva* 5 000 000 [GBP] per dešimt darbo dienų nuo *Teva* sąskaitos faktūros gavimo. Ši sąskaita faktūra gali būti pateikta pasirašant šią [sutartį] ir turės būti nedelsiant apmokėta su sąlyga, kad *Servier* turės dešimt darbo dienų mokėjimui įvykdyti. Šis mokėjimas bus įnašas padengti išlaidoms, kurių *Teva* patyrė dėl pasirengimo sudaryti šią [sutartį], įskaitant ir neribojant išlaidas, susijusias su esamų jos tiekimo sutarčių nutraukimu Jungtinėje Karalystėje.“

689 Pirmiausia ginčijamame sprendime Komisija konstatavo, kad *Teva ex post* nepateikė jokių konkrečių duomenų apie skirtingas sąnaudas, kurias kompensavo pirminė suma, išskyrus bylinėjimosi išlaidas, sudariusias ne mažiau kaip 100 000 EUR už *Ivax* pareikštą ieškinį *Servier* Jungtinėje Karalystėje (1594 ir 1597 konstatuojamosios dalys). Vis dėlto ji įvertino kitas išlaidas, kurios, kaip ji mano, galėjo būti susijusios su *Teva* sutarties 10.1 straipsniu, prie kurių ji priskyrė perindoprilio atsargų, kurias *Teva* turėjo sunaikinti, vertę ir perindoprilio kūrimo sąnaudas, ir padarė išvadą, kad jos iš viso sudarė mažiau nei 40 % pirminės sumos (ginčijamo sprendimo 1596–1599 konstatuojamosios dalys).

690 Matyti, kad Komisija nusprendė, kad, net jeigu tam tikras su *Teva* sutarties 10.1 straipsniu susijusias išlaidas buvo galima laikyti patirtomis dėl ieškovių ir *Teva* ginčo takaus sprendimo, *Teva* nenurodė tų išlaidų dydžio, juo labiau nepagrindė sumos, išskyrus bylinėjimosi išlaidas, kurių sumos buvo nurodytos, bet tik apytikslės ir neįrodant jų dydžio. Iš tikrųjų ginčijamame sprendime Komisija pažymėjo vien faktą, kad *Teva* tik „nurodė“ (797 konstatuojamoji dalis) ar „pranešė apie“ (1597 konstatuojamoji dalis) sumą, sudariusią „mažiau nei 100 000 EUR“, t. y. bylinėjimosi išlaidas, ir, atsakydama į klausimą, pateiktą per teismo posėdį, patvirtino, kad *Teva* dėl jų dydžio nepateikė jokių patvirtinamųjų dokumentų.

691 Taigi ieškovės nepateikė jokio argumento ir juo labiau jokių duomenų, kaip antai *Teva* sutarties 10.1 straipsnyje nurodytų „tinkamų sąskaitų faktūrų“, paneigiančių šią Komisijos analizę.

692 Ieškovės tik, pirma, nurodė „atsargų sunaikinimą“ ir jų vertę. Tačiau kompensacija už sunaikintas atsargas *a priori* negali būti laikoma takaus susitarimo sudarymo išlaidomis (žr. šio sprendimo 280 ir 683 punktus).

693 Bet kuriuo atveju ieškovės neįrodė tų atsargų vertės. Pirma, jų eurai nurodyta suma neatitinka sumos svarais sterlingų, nurodytos ginčijamame sprendime (1596 konstatuojamoji dalis), atsižvelgiant į Komisijos taikytą keitimo kursą (žr., be kita ko, ginčijamo sprendimo 4109 išnašą). Antra, ieškovės savo teiginiui pagrįsti nepateikė jokių kitų įrodymų, išskyrus savo ir *Teva* parodymus, pateiktus atsakyme į pranešimą apie kaltinimus, ir *Teva* dokumentą, kuriame šių skaičių nėra. Taigi, net jeigu šiuo atveju reikėtų nuspręsti, kad mokestis už *Teva* sunaikintinių produktų atsargų vertę susijęs su *Teva* sutartimi, nes toje sutartyje numatytas šis sunaikinimas (2.2 straipsnis), šis mokestis turi būti pripažintas skatinamuoju mokesčiu, nes jo suma nepagrįsta patvirtinamaisiais dokumentais (žr. šio sprendimo 683 punktą).

694 Antra, ieškovės nurodė 1 mln. GBP, kurį *Teva* ketino sumokėti vienam iš komercinių partnerių dėl nutrauktos atitinkamos komercinės partnerystės. Be to, kad generinių vaistų bendrovių tretiesiems asmenims mokėtinos sumos už galiojančių sutarčių nutraukimą *a priori* nėra takaus susitarimo sudarymo išlaidos (žr. šio sprendimo 683 punktą), pažymėtina, kad nurodytos sumos tikrai nėra ieškinio priede pateiktoje atitinkamoje sutartyje.

695 Trečia, nors ieškovės teigė, kad pirminę sumą sudarė nuostoliai, kuriuos jos būtų turėjusios atlyginti *Teva*, jeigu jai būtų klaidingai nustatytas įpareigojimas, ir kurių mokėjimo jos būtų išvengusios dėl *Teva* sutarties, pažymėtina, jog šiuo teiginiu ieškovės iš esmės stengiasi įrodyti, kad pirminė suma buvo pateisinama, šią sumą lygindamos su kitokio pobūdžio išlaidomis, kurios nenumatytos *Teva* sutarties 10.1 straipsnyje. Iš tikrųjų šioje nuostatoje, kuri suformuluota kaip neribojanti, nurodytos tik „*Teva*

sąnaudos“, bet ji neapima ieškovių turėtų sąnaudų ar sąnaudų, kurių jos išvengė. Šiame teiginyje ieškovės painioja ir pirminės sumos pateisinimą atsižvelgiant į taikų susitarimą, kuris šiuo atveju nagrinėjamas vienintelis, ir šios sumos proporcingumą, o vertinimui prireikus gali būti svarbus siūlytas palyginimas. Taigi primintina, kad kalbama apie du skirtingus vertinimus, kuriuos Komisija turi atlikti vieną po kito. Komisija, vertindama taikaus susitarimo dėl ginčo patentų srityje, pagal kurį pervestas mokestis, ribojamąjį pobūdį, turi, pirma, išnagrinėti, ar išlaidos, kurias padengė pervestas mokestis, pateisinamos atsižvelgiant į taikų susitarimą ir būtent ar pervestas mokestis atitinka nustatytą išlaidų, kurios dėl savo pobūdžio gali būti laikomos susijusiomis su taikiu susitarimu, suma, paskui, jei mano, kad šios išlaidos pateisinamos, antra, patikrinti, ar jos nėra neproporcingos atsižvelgiant būtent į atitinkamų išlaidų rūšį (žr. šio sprendimo 681 ir 682 punktus).

- 696 Toliau, reikia nuspręsti, kad, net jeigu nurodytas palyginimas gali būti reikšmingas tikrinant, ar pradine suma buvo pagrįsta atsižvelgiant į taikų susitarimą, ieškovės nepateikė jokio tariamai išvengtų sąnaudų įvertinimo. Iš tikrųjų jos tik nurodė pagrindinius nuostolius, jeigu pralaimėtų bylą dėl esmės po joms nustatyto įpareigojimo.
- 697 Galiausiai, ketvirta, kadangi ieškovės teigė, jog pradine suma siekta „apsaugoti“ išimtinio pirkimo sąlygą (žr. šio sprendimo 628 punktą), darytina išvada, kad jos manė, jog ši suma buvo kompensacija už tą sąlygą, todėl iš esmės pripažino, kad ji buvo paskata, nes ši sąlyga buvo aiškinama kaip *Teva* nustatyta pareiga neprekiuoti (žr. šio sprendimo 684 ir 685 punktus).
- 698 Vadinasi, ginčijamame sprendime (1608 ir 1622 konstatuojamosios dalys) Komisija pagrįstai nustatė, kad *Teva* sutartyje buvo paskata bendrovei *Teva* pritarti neprekiavimo ir neginčijimo sąlygoms, nustatytoms toje sutartyje, ir neturėjo papildomai tikrinti, kaip teigė ieškovės (žr. šio sprendimo 628 punktą), ar šios sąlygos būtų mažiau ribojusios, jeigu nebūtų šio skatinamojo mokesčio. Iš tikrųjų tam, kad būtų konstatuota paskata pritarti neprekiavimo ir neginčijimo sąlygoms, reikia tik tokių sąlygų buvimo, neatsižvelgiant į tai, ar jos daugiau ar mažiau riboja, ir sąnaudų, kurias padengė atitinkamas pervestas mokestis, analizės (žr. šio sprendimo 680 ir 681 punktus).
- 699 Tokios paskatos buvimo nepaneigia ieškovių teiginys, kad Komisija klaidingai kartu nagrinėjo pradinę sumą ir galutinę fiksuotą išmoką ir padarė išvadą, kad buvo „pervesta 10,5 mln. GBP grynosios vertės suma“. Žinoma, kaip teisingai pažymėjo ieškovės, priešingai nei *Teva* sutarties 10.1 straipsnyje nustatyta pirminė suma, įgyvendinant *Teva* sutartį galutinė fiksuota išmoka sumokėta būtent už tai, kad ieškovės bendrovei *Teva* netiekė produkto, o ne, kiek tai susiję su 5,5 mln. GBP dalimi, pagal atitinkamą sutarties sąlygą, kurioje numatyta tik mėnesinė 500 000 GBP išmoka. Vis dėlto, nors galima daryti išvadą, kad 10,5 mln. GBP yra faktiškai *Teva* pervestas mokestis, o ne mokestis, pervedamas tik pagal *Teva* sutarties sąlygas, visa šio faktinio mokesčio suma yra paskata dėl tų pačių priežasčių, dėl kurių nuspręsta, kad pirminė suma ir mėnesinė 500 000 GBP išmoka yra paskata.
- 700 Todėl atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta (konkrečiai žr. šio sprendimo 265–271 punktus), Komisija, konstatavusi šios paskatos, kurią abi sudarančios dalys numatytos *Teva* sutartyje, buvimą, teisingai nusprendė, kad šios sutarties tikslas nuo pat pradžių buvo konkurencijos ribojimas.
- 701 Šios išvados nepaneigia tariamas *Teva* sutarties tikslo ir tos sutarties šalių ketinimų iškraipymas.
- 702 Iš tikrųjų ieškovių teiginys, kad *Teva* sutarties šalys neturėjo antikonkurencinių ketinimų ir siekė teisėtų tikslų, be kita ko, paankstinto, gal net kaip pirmosios generinių vaistų bendrovės, *Teva* atėjimo į Jungtinės Karalystės rinką, nepaneigia nei skatinančios naudos buvimo, nei *Teva* sutarties neprekiavimo ir neginčijimo sąlygų konkurenciją ribojančio pobūdžio (taip pat žr. šio sprendimo 669 punktą). Todėl, net jeigu atitinkami argumentai būtų grindžiami įrodytomis faktinėmis aplinkybėmis, bet kuriuo atveju jie nepaneigia Komisijos nustatyto *Teva* sutarties kvalifikavimo kaip ribojimo dėl tikslo.

- 703 Be to, pažymėtina, kad šalių ketinimas nėra būtinas elementas tam tikros rūšies įmonių veiksmų derinimo ribojamajam pobūdžiui nustatyti (žr. šio sprendimo 222 punktą).
- 704 Maža to, kadangi buvo nustatytos neprekiavimo ir neginčijimo sąlygos, kurių ribojamasis pobūdis nebuvo tinkamai ginčytas, Komisija, konstatavusi paskatos buvimą, *Teva* sutartį pagrįstai laikė išstūmimo iš rinkos sutartimi, kuria dėl šios priežasties siekiama antikonkurencinio tikslo. Remiantis suformuota jurisprudencija, vien aplinkybė, kad susitarimu siekiama ir teisėtų tikslų, neužkerta kelio konkurencijos ribojimo dėl tikslo kvalifikavimui (žr. šio sprendimo 222 punktą).

iii) Dėl subsidiariai pateikto kaltinimo, susijusio su pažeidimo trukme

- 705 Ieškovės kaltina Komisiją, kad ji joms kaip už *Teva* sutartį inkriminuoto pažeidimo pradžios datą nustatė šios sutarties sudarymo dieną (2006 m. birželio 13 d.), o ne tą dieną, kurią *Teva* gavo LPR Jungtinėje Karalystėje (2006 m. gruodžio 12 d.) (žr. šio sprendimo 641 punktą).
- 706 Šiuo klausimu primintina, kad, pirma, nagrinėjant konkurencijos sąlygas ir jos ribojimą remiamasi ne tik esama konkurencija tarp nagrinėjamoje rinkoje jau veikiančių įmonių, bet ir potencialia konkurencija tarp šių jau veikiančių ir kitų, rinkoje dar neveikiančių, įmonių (žr. 2012 m. birželio 29 d. Sprendimo *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija*, T-360/09, EU:T:2012:332, 85 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją), antra, Komisija teisingai nusprendė, kad *Teva* buvo potenciali ieškovių konkurentė *Teva* sutarties sudarymo metu (žr. šio sprendimo 614 punktą), nors tuo metu ji neturėjo LPR (žr. šio sprendimo 478 ir 599 punktus). Vadinas, Komisija nepadarė klaidos, nes nusprendė, kad konkurencija buvo ribojama nuo pat *Teva* sutarties sudarymo, t. y. 2006 m. birželio 13 d., ir kad ši data yra už šią sutartį ieškovėms inkriminuoto pažeidimo pradžios data.
- 707 Todėl reikia atmesti kaltinimą dėl Komisijos atlikto už *Teva* sutartį inkriminuoto pažeidimo trukmės vertinimo ir pagrindą, susijusį su teisės ir vertinimo klaidomis dėl *Teva* sutarties kvalifikavimo kaip ribojimo dėl tikslo.

c) Dėl teisės ir vertinimo klaidų, susijusių su „Teva“ sutarties kvalifikavimu kaip konkurencijos ribojimo dėl poveikio

- 708 Ieškovės teigė, kad Komisija padarė skirtingų teisės ir vertinimo klaidų, susijusių su *Teva* sutarties kvalifikavimu kaip konkurencijos ribojimo dėl poveikio.
- 709 Ši pagrindą reikia atmesti kaip netinkamą, *mutatis mutandis* pritaikius šio sprendimo 566–570 punktuose pateiktus argumentus.

8. Dėl sutarties su „Lupin“

a) Dėl „Lupin“, kaip potencialios konkurentės, statuso

(Praleista)

b) Dėl teisės ir vertinimo klaidų, susijusių su sutarties, sudarytos su „Lupin“, kvalifikavimu kaip konkurencijos ribojimo dėl tikslo

1) Šalių argumentai

(Praleista)

2) Bendrojo Teismo vertinimas

787 Kiek tai susiję su pagrindu būtent dėl pažeidimo konstatavimo, pirma, reikės išnagrinėti ieškovių argumentus, kuriais siekiama ginčyti dvi sąlygas, leidžiančias konstatuoti ribojimą dėl tikslo, t. y. generinių vaistų bendrovę skatinančią naudą ir su ja susijusį šios bendrovės pastangų konkuruoti su patentuotų vaistų bendrove ribojimą. Toliau reikės išnagrinėti, ar Komisija galėjo pagrįstai padaryti išvadą dėl pažeidimo buvimo. Galiausiai reikės įsitikinti, kad Komisija nepadarė klaidos dėl šio pažeidimo materialinio atribojimo.

788 Ieškovių subsidiariai pateiktas pagrindas dėl pažeidimo trukmės bus nagrinėjamas paskiausiai.

i) Dėl skatinančios naudos nebuvimo

789 Remiantis Reglamento Nr. 1/2003 2 straipsniu ir suformuota jurisprudencija, kilus ginčui dėl pažeidimo konkurencijos teisės srityje egzistavimo, Komisija turi įrodyti savo konstatuotus pažeidimus ir pateikti įrodymų, kurie teisiškai patvirtintų pažeidimą sudarančių aplinkybių buvimą (1998 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Baustahlgewebe / Komisija*, C-185/95 P, EU:C:1998:608, 58 punktą ir 1999 m. liepos 8 d. Sprendimo *Komisija / Anic Participazioni*, C-49/92 P, EU:C:1999:356, 86 punktą; taip pat žr. 2013 m. balandžio 12 d. Sprendimo *CISAC / Komisija*, T-442/08, EU:T:2013:188, 91 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

790 Tokiomis aplinkybėmis teismui kylančios abejonės turi būti aiškinamos įmonės, kuriai skirtas sprendimas dėl pažeidimo, naudai. Todėl teismas negali nuspręsti, kad Komisija pateikė pakankamai teisinių pažeidimo įrodymų, jei šiuo klausimu vis dar turi abejonų, ypač kai nagrinėjamas ieškinys dėl sprendimo, kuriuo skirta bauda, panaikinimo (žr. 2013 m. balandžio 12 d. Sprendimo *CISAC / Komisija*, T-442/08, EU:T:2013:188, 92 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

791 Reikia atsižvelgti į nekaltumo prezumpciją, įtvirtintą, be kita ko, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 48 straipsnyje. Atsižvelgiant į atitinkamų pažeidimų pobūdį ir sankcijų, kurios gali būti skirtos, pobūdį ir griežtumą, nekaltumo prezumpcijos principas, be kita ko, taikomas vykstant procedūroms dėl įmonėms taikomų konkurencijos taisyklių pažeidimų, už kuriuos gali būti skiriamos paprastos arba periodinės baudos (žr. 2013 m. balandžio 12 d. Sprendimo *CISAC / Komisija*, T-442/08, EU:T:2013:188, 93 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

792 Be to, reikia atsižvelgti į didelę žalą reputacijai, kuri fiziniam ar juridiniam asmeniui padaroma konstatavimu, kad jis dalyvavo darant konkurencijos taisyklių pažeidimą (žr. 2013 m. balandžio 12 d. Sprendimo *CISAC / Komisija*, T-442/08, EU:T:2013:188, 95 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

793 Taigi būtina, kad Komisija pateiktų tikslų ir neprieštaringų įrodymų, jog pažeidimas buvo padarytas, ir pagrįstų tvirtą įsitikinimą, jog nurodyti pažeidimai yra konkurencijos ribojimas, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį (žr. 2013 m. balandžio 12 d. Sprendimo *CISAC / Komisija*, T-442/08, EU:T:2013:188, 96 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

794 Vis dėlto reikia pabrėžti, kad nebūtinai kiekvienas Komisijos pateiktas įrodymas turi atitikti šiuos kriterijus, kiek tai susiję su kiekviena pažeidimo dalimi. Ši reikalavimą gali atitikti institucijos nurodomų duomenų bendrai vertinama visuma (žr. 2013 m. balandžio 12 d. Sprendimo *CISAC / Komisija*, T-442/08, EU:T:2013:188, 97 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

795 Išvada apie antikonkurencinį elgesį ar susitarimą kartais netgi turi būti daroma remiantis tam tikru skaičiumi sutapimų ir požymių, kurie, įvertinti kartu ir nesant kitokio logiško paaiškinimo, gali būti konkurencijos taisyklių pažeidimo įrodymas (2004 m. sausio 7 d. Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. / Komisija*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, EU:C:2004:6, 57 punktą).

- 796 Pavyzdžiui, nors elgesio lygiagretumas savaime negali būti identifikuojamas kaip suderinti veiksmai, jis vis dėlto gali būti rimtas tokių veiksmų požymis, jeigu aptariamas elgesys nulemia tokias konkurencijos sąlygas, kurios neatitinka įprastų konkurencijos sąlygų (1972 m. liepos 14 d. Sprendimo *Farbenfabriken Bayer* / Komisija, 51/69, EU:C:1972:72, 25 punktą).
- 797 Papildomos sutarties, kaip ją vadina Komisija ginčijamo sprendimo 1190 konstatuojamojoje dalyje, sudarymas taip pat gali būti, kiek tai susiję su taikiu ginčo patentų srityje sprendimu, rimtas požymis, kad egzistuoja paskata, o dėl tos priežasties – konkurencijos ribojimas dėl tikslo (žr. šio sprendimo 265–273 punktus).
- 798 Reikia patikslinti, kad papildoma sutartis yra įprasta komercinė sutartis, „susieta“ su sutartimi dėl taikaus ginčo sprendimo, kurioje įtvirtintos sąlygos, savaime turinčios ribojimo požymių (žr. šio sprendimo 257 punktą). Tokia sąsaja egzistuoja būtent tada, kai abi sutartys sudaromos tą pačią dieną, kai jos teisiškai susijusios, vienos iš sutarčių privalomumas priklauso nuo kitos sutarties sudarymo arba kai, atsižvelgiant į aplinkybes, kuriomis jos sudarytos, Komisija gali įrodyti, kad jos neatsiejamoms. Galima pridurti, kad kuo arčiau laiko atžvilgiu sudarytos dvi sutartys, tuo Komisijai lengviau įrodyti jų neatsiejamumą.
- 799 Pažymėtina ir tai, jog aplinkybė, kad sutartis dėl taikaus susitarimo ir papildoma sutartis sudarytos tą pačią dieną arba kad yra sutartinis ryšys tarp jų, atskleidžia faktą, kad šios sutartys susilieja į ta pačią sutartinę visumą. Iš tiesų, jei šios sutartys nebūtų sudarytos tą pačią dieną (ir jei nebūtų sutartinio ryšio tarp jų), viena iš derybų šalių kitai šaliai suteiktų viską, ko ši pageidauja, be jokios garantijos, kad ją galiausiai pasieks laukiamas atlygis. Šis dviejų sutarčių ryšys laiko atžvilgiu arba teisinis ryšys taip pat yra požymis, kad dėl jų buvo derėtasi bendrai.
- 800 Vis dėlto papildoma sutartis yra įprasta komercinė sutartis, kuri galėtų egzistuoti savarankiškai, neginčijant taikaus ginčo sprendimo. Priešingai, sutarties dėl taikaus susitarimo sudarymas nereiškia, kad tuo pat metu turi būti sudaryta komercinė sutartis. Todėl abiejų sutarčių susieti nereikia. Be to, ji negali būti pateisinama taikiu ginčo sprendimu, nes papildoma sutartimi siekiama ne pasiekti tokį sprendimą, o sudaryti komercinį sandorį.
- 801 Beje, papildoma sutartis reiškia, kad viena šalis kitai šaliai turi perleisti finansinį ar nefinansinį turtą. Pagal ją, be kita ko, patento savininkė gali perleisti turtą generinių vaistų bendrovei.
- 802 Taigi kyla pavojus, kad komercinės sutarties ir sutarties dėl taikaus susitarimo, kuriame įtvirtintos neprekiavimo ir neginčijimo sąlygos, kurios savaime turi konkurencijos ribojimo požymių (žr. šio sprendimo 257 punktą), susiejimu realiai siekiama, prisidengiant komerciniu sandoriu, jei reikia, pasitelkiant sudėtingą sutartinę sąrangą, paskatinti generinių vaistų bendrovę pritarti šioms sąlygoms už papildomoje sutartyje numatytą mokesčio pervedimą.
- 803 Taigi aplinkybė, kad komercinė sutartis, kuri įprastai nepasitelkiama taikiam ginčo sprendimui (žr. šio sprendimo 800 punktą) ir pagal kurią patentuotus vaistus gaminančios bendrovės turtas perleidžiamas generinių vaistų bendrovei, siejama šio sprendimo 798 straipsnyje išdėstytomis sąlygomis su sutartimi dėl taikaus ginčo sprendimo, kurioje yra konkurenciją ribojančių sąlygų, ir tai yra rimtas požymis, kad egzistuoja kompensacinis mokėjimas (žr. šio sprendimo 264 punktą).
- 804 Vis dėlto pirmesniame punkte aptartas rimtas požymis yra nepakankamas, ir Komisija turi jį pagrįsti pateikdama kitų nuoseklių įrodymų, leidžiančių daryti išvadą, kad egzistuoja kompensacinis mokėjimas. Toks mokėjimas konkrečiame papildomų sutarčių kontekste atitinka tą dalį patentuotus vaistus gaminančios bendrovės atliekamo mokėjimo, kuris viršija „įprastą“ perleidžiamo turto vertę (arba prireikus „įprastą“ perleidžiamo turto vertės dalį, kuri viršija generinius vaistus gaminančios bendrovės pervestą mokesį).

- 805 Šiuo klausimu reikia akcentuoti tai, kad Komisija, remdamasi tam tikrais požymiais, be kita ko, aplinkybe, kad *Lupin* nesuteikė jokių garantijų, kad patentas bus išduotas, kad jis galios ar kad reikalaujami produktai ar metodai nepažeis teisių (*Lupin* sutarties 2.2 straipsnio a punktas), ginčijamame sprendime du kartus nurodė, kad dėl *Lupin* technologijos įsigijimo nebuvo derėtasi „rinkos sąlygomis“ (1950 ir 1952 konstatuojamosios dalys).
- 806 Pažymėtina, jog sąvoka „įprastos konkurencijos sąlygos“, į kurią panaši sąvoka „įprastos rinkos sąlygos“, nors ji ir nevartojama kartelių srityje, yra žinoma konkurencijos teisėje, tiesa, konkrečioje valstybės pagalbos srityje, siekiant nustatyti, ar valstybė elgėsi kaip privatus investuotojas (2010 m. rugsėjo 2 d. Sprendimo *Komisija / Scott*, C-290/07 P, EU:C:2010:480, 68 punktas), t. y. ar nagrinėjamoms įmonėms suteikta nauda yra įprastas atlygis už valstybės gautą dalį. Taigi ši sąvoka pagal analogiją gali būti svarbus orientacinis parametras, kai reikia nustatyti, ar dvi komercinės sandorį sudariusios įmonės veikė remdamosi tik argumentais, susijusiais su iškeičiamo turto finansine verte, pavyzdžiui, jo pelningumo perspektyva, todėl įprastomis rinkos sąlygomis.
- 807 Jeigu Komisija pateikia informacijos ar įrodymų, leidžiančių jai teigti, kad papildoma sutartis nebuvo sudaryta įprastomis rinkos sąlygomis, sutarčių šalys gali pateikti savo faktinių aplinkybių versiją ir pagrįsti dėstomus teiginius įrodymais, kuriuos gali pateikti ir kurie leidžia nuspręsti, kad komercinė sutartis, nors ir susieta su sutartimi dėl taikaus susitarimo, grindžiama kitais pagrindais nei konkurento išstūmimas iš rinkos už kompensacinį mokėjimą. Sutarčių šalys gali teigti, kad papildoma sutartis buvo sudaryta rinkos sąlygomis, ir pateikti tinkamus įrodymus, susijusius, pavyzdžiui, su sektoriaus pramoniniais ir komerciniais papročiais arba konkrečiomis nagrinėjamo atvejo aplinkybėmis.
- 808 Atsižvelgdama į visus turimus duomenis ir prireikus į tai, kad sutarčių šalys nepateikė paaiškinimo ar įtikinamo paaiškinimo, Komisija, atlikusi bendrą vertinimą, gali pagrįstai konstatuoti, kad papildoma sutartis nebuvo sudaryta įprastomis rinkos sąlygomis, t. y. kad patentuotų vaistų bendrovės pervestas mokestis viršija perleidžiamo turto vertę (arba kad generinių vaistų bendrovei perleisto turto vertė viršija jos atliktą mokėjimą). Tokiu atveju Komisija gali konstatuoti kompensacinį mokėjimą (žr. šio sprendimo 804 punktą).
- 809 Taigi kompensacinis mokėjimas, jeigu juo nesiekama kompensuoti su taikiu susitarimu susijusių sąnaudų, yra paskata (žr. šio sprendimo 265 ir 278–280 punktus). Taip yra tuo atveju, kai mokėjimas atliekamas pagal papildomą sutartį, kuria siekiama ne taikiai išspręsti ginčą, o įvykdyti komercinį sandorį (žr. šio sprendimo 800 punktą).
- 810 Vis dėlto sutarčių šalys dar gali remtis aptariamą naudą nereikšmingumu, nes tos naudos suma yra nepakankama, kad ji galėtų būti laikoma reikšminga paskata pritarti konkurenciją ribojančioms sąlygoms, nustatytoms sutartyje dėl taikaus susitarimo (žr. šio sprendimo 280 punktą).
- 811 Reikia išnagrinėti konkrečias šio atvejo aplinkybes atsižvelgiant būtent į pateiktus argumentus.
- 812 Pažymėtina, kad *Servier* ir *Lupin* tą pačią dieną sudarė sutartį dėl taikaus ginčo išsprendimo, kurioje nustatytos neprekiavimo ir neginčijimo sąlygos, ir technologijų perdavimo sutartį, pagal kurią *Servier* iš *Lupin* nusipirko tris pastarosios pateiktas patentų paraiškas. Maža to, šios dvi sutartys sudarytos kaip viena sutartis. Taigi dviejų sutarčių ryšys akivaizdus.
- 813 Be to, remdamasi perdavimo sutartimi, *Servier* turi pervesti mokestį *Lupin*.
- 814 Iš šio sprendimo 812 ir 813 punktų matyti, kad perdavimo sutartis yra papildoma sutartis, pagal kurią patentuotų vaistų bendrovė perveda mokestį generinių vaistų bendrovei. Tai yra rimtas požymis, kad atitinkamas mokestis nėra vien mokestis už įgytą turtą pagal papildomą sutartį, o kad jis apima ir kompensacinį mokestį (kaip jis suprantamas papildomų sutarčių srityje).

- 815 Be to, nebuvo ginčijama, kad *Servier* pagal pardavimo sutartį sumokėjo *Lupin* 40 mln. EUR, o tai yra didelė absoliučios vertės suma, kaip teisingai pažymėjo Komisija ginčijamo sprendimo 1871 ir 1947 konstatuojamosiose dalyse.
- 816 Taigi tokia suma viršijo pelną, kurio *Lupin* galėjo tikėtis iš savarankiško įėjimo į rinką per pirmuosius dvejus ar trejus prekybos metus, kaip Komisija tai teisingai konstatavo ginčijamo sprendimo 1974 konstatuojamojoje dalyje.
- 817 Nebuvo ginčijama ir tai, kad nagrinėjama suma viršijo kitos panašios generinių vaistų bendrovės investicijas savo perindopriiliui sukurti, kaip Komisija pabrėžė ginčijamo sprendimo 1962 konstatuojamojoje dalyje. Taigi toks Komisijos nustatytas požymis, priešingai, nei teigė ieškovės, yra ypač reikšmingas.
- 818 Reikia pridurti, jog *Lupin* perleido ne patentus, o tik patentų paraiškas. Be to, *Lupin* sutartyje buvo aiškiai nurodyta, kad *Lupin* nesuteikė jokių garantijų, kad patentas bus išduotas, kad jis galios ar kad reikalaujami produktai ar metodai nepažeis teisių (*Lupin* sutarties 2.2 straipsnio a punktas).
- 819 Galiausiai, nustatyta, kad, nors atsakymuose į pranešimą apie kaltinimus *Servier* ir *Lupin* neigė aplinkybę, kad taikus ginčo sprendimas priklausė nuo patentų paraiškų perleidimo sąlygų, *Lupin* anksčiau buvo nurodžiusi, kad šių paraiškų perleidimas buvo derybų dėl taikaus ginčo sprendimo dalis. Taip pat ji apibūdino gautus mokesčius kaip „taikaus susitarimo mokesčius“ ar „taikaus susitarimo sumas“ (ginčijamo sprendimo 1937 konstatuojamoji dalis).
- 820 Tačiau ieškovės nepateikė jokių konkrečių duomenų, įrodančių, kad *Lupin* paraiškų įsigijimas už 40 mln. EUR pagrįstai galėjo būti laikomas pelninga investicija (toliau dėl analogijos su rinkos ekonomikos privataus investuotojo sąvoka, minėta šio sprendimo 806 punkte, žr. 2000 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *Alitalia / Komisija*, T-296/97, EU:T:2000:289, 84 punktą, kuriame nurodyta, kad rinkos ekonomikos privataus investuotojo elgesį lemia pelno perspektyva) ar bent šių paraiškų įgijėjui užtikrinti pajamas, galinčias kompensuoti jų didelę kainą.
- 821 Nors, žinoma, neišsamiai, bet ieškovės nurodė sandorius, kurie, kaip jos mano, panašūs į pardavimo sutartį, sudarytą su *Lupin*. Vis dėlto tai yra sutartys, kurių šalys buvo ieškovės, todėl jos gali būti tik papildoma nuoroda, siekiant įrodyti, kad sandoris buvo sudarytas įprastomis rinkos sąlygomis. Šiuo atveju tam tikrus iš tų sandorių Komisija kvalifikavo kaip konkurencijos teisės pažeidimus. Galiausiai ieškovės neįrodė, kad pagal šiuos skirtingus sandorius perleista technologija buvo lygiavertė tai, dėl kurios sudaryta pardavimo sutartis.
- 822 Tiesa, ieškovės šiuo klausimu darė nuorodą ir į vieno asmens, kuris save apibūdino kaip konsultantą intelektualinės nuosavybės klausimais, nuomonę. Vis dėlto tas asmuo pats patikslino, kad savo nuomonę parengė *Servier* sąskaita. Tai neišvengiamai riboja tokios nuomonės įrodomąją galią. Ypač šioje nuomonėje padaryta išvada („Taigi manyčiau, jog šis pirkimas atitinka įprastą bendrovės praktiką“) ir aplinkybės, kuriomis ši išvada grindžiama, yra pernelyg bendro pobūdžio, siekiant įrodyti, kad atitinkamo mokesčio pervedimas galėjo atitikti įprastomis rinkos sąlygomis sudaromą sandorį. Be to, sandoriai, kuriais remtasi, yra sandoriai, kurių šalis buvo *Servier*, ir bent tam tikrus iš jų Komisija kvalifikavo kaip konkurencijos teisės pažeidimus.
- 823 Beje, net jeigu būtų nustatyta, kad, kaip teigė ieškovės, *Servier* patentų ir gamybos departamentai ar kiti skyriai *Lupin* technologiją pripažino „dominančia“, vis dėlto tai neįrodo, kad atitinkamas pervestas mokestis atitiko įprastomis rinkos sąlygomis sudarytą sandorį.
- 824 Net jeigu būtų nustatyta, kad „dėl kainos buvo derėtasi nuo pradinių reikalavimų iki abiem šalims priimtino dydžio“, tai taip pat neįrodo, kad atitinkamas pervestas mokestis atitiko įprastomis rinkos sąlygomis sudarytą sandorį.

- 825 Taigi ieškovių nurodytos aplinkybės, netgi vertinamos kartu, neleidžia daryti išvados, kad atitinkamas pervestas mokestis atitiko įprastomis rinkos sąlygomis sudarytą sandorį.
- 826 Šiuo klausimu pažymėtina, kad Komisija, remdamasi, be kita ko, šio sprendimo 795 punkte nurodyta jurisprudencija (ginčijamo sprendimo 1940 konstatuojamoji dalis), nusprendė, kad „nei *Servier*, nei *Lupin* nesugebėjo pateikti įtikinamo veiksmų, lėmusių tai, kad jos galiausiai nustatė galutinę 40 mln. EUR sumą, aprašymo“ (1955 konstatuojamoji dalis). Ginčijamo sprendimo 1944 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė ir tai, kad ji „pagrįstai padarė tam tikras išvadas dėl to, kad ypač išteisinančius įrodymus buvo galima gauti tik iš pačių šalių“ ir kad „šalys negalėjo pateikti tokių įrodymų, nors būta kelių prašymų pateikti informacijos“. Be to, ginčijamo sprendimo 1964 konstatuojamojoje dalyje ji nurodė, jog „*Servier* negalėjo pateikti to meto dokumentų, kuriuose buvo duomenų apie sumas, kurių galima tikėtis įsigijus *Lupin* technologiją“. Galiausiai, atsižvelgdama, be kita ko, į *Servier* komercinio suinteresuotumo *Lupin* perleista technologija „įrodymų nebuvimą“, ji nusprendė, kad pagal perdavimo sutartį pervesta suma buvo didelė paskata (ginčijamo sprendimo 1978 konstatuojamoji dalis).
- 827 Atsižvelgiant į visas Bendrajame Teisme aptartas aplinkybes, reikia nuspręsti, kad Komisija įrodė kompensacinio mokėjimo, nesusijusio su atitinkamo ginčo taikiu sprendimu (žr. šio sprendimo 809 punktą), taigi ir paskatos buvimą.
- 828 Galiausiai atsižvelgiant į šio sprendimo 815–827 punktuose pateiktus argumentus pažymėtina, kad atitinkamos naudos nereikšmingumas, nes suma yra nepakankama, kad ji galėtų būti laikoma reikšminga paskata pritarti sutartyje dėl taikaus susitarimo įtvirtintoms konkurenciją ribojančioms sąlygoms (žr. šio sprendimo 810 punktą), neįrodytas.
- ii) Dėl generinių vaistų bendrovės pastangų konkuruoti su patentuotų vaistų bendrove ribojimo nebuvimo*
- 829 Šiuo atveju *Lupin* sutartyje įtvirtintos neprekiavimo ir neginčijimo sąlygos, kurios, kaip nurodyta šio sprendimo 257 punkte, savaime riboja konkurenciją.
- 830 Vis dėlto ieškovės teigė, kad *Lupin* sutartyje įtvirtintos neprekiavimo ir neginčijimo sąlygos neribuoja konkurencijos dėl tos sutarties kitose sąlygose nustatytų šiam ribojimui taikomų apribojimų. Reikia išnagrinėti tokio teiginio teisingumą.
- 831 Pirmiausia pažymėtina, kad produktai, dėl kurių sudaryta sutartis, apibrėžti jos A dalyje, kurioje nurodyti „farmacijos produktai, kurių veikliosios medžiagos sudėtyje yra perindoprilio tret-butilamino (dar vadinamo perindoprilio erbuminu) ir bet kurios jo druskos (toliau – Produktai)“.
- 832 Nors *Lupin* sutarties A dalyje nurodyti vykstantys ginčai, kaip matyti iš tos sutarties B ir D dalių, Europos lygiu susiję tik su patentu 947, atrodo, kad tokia sąlyga, turint omenyje jos formuluotę, siejama ne vien su produktais, kurių sudėtyje yra perindoprilio erbumino alfa forma, t. y. su tais, kuriuos apima patentas 947, bet su visais produktais, kurių sudėtyje yra bet kurios formos erbumino.
- 833 Be to, žodžiai „bet kurios jo druskos“ dviprasmiški. Iš tikrųjų, viena vertus, gramatiniu požiūriu įvardis „jo“ akivaizdžiai reiškia perindoprilio tret-butilaminą, t. y. erbuminą, ir apskritai perindoprilį, nes jis tokiu pavadinimu nepaminėtas toje sakinio dalyje. Antra vertus, nebuvo ginčijama, kad erbuminas yra druska, todėl žodis „jo“ turėtų reikšti ne erbuminą, o apskritai visą perindoprilį.
- 834 Vadinas, pagal sutarties sąlygų formuluotę sunku nustatyti, ar ši sutartis apima tik erbumino alfa formos produktus, ar ir kitas erbumino formas, o gal net kitas perindoprilio druskas.

- 835 Esant šiam netikrumui reikia įsitikinti, kad neprekiavimo ir neginčijimo sąlygų taikymo sritis nėra apribota tiek, kad šios sąlygos netenka ribojamojo pobūdžio.
- 836 Visų pirma, neginčijimo sąlygos ribojamasis pobūdis yra akivaizdus, nes *Lupin* sutarties 1.3 straipsnyje nustatyta:
- „Baigus galioti šiai sutarčiai, *Lupin* nemėgins tiesiogiai ar netiesiogiai, padėdama tretiesiems asmenims ar juos įpareigodama, siekti atšaukti, pripažinti negaliojančiu ar kitaip ginčyti Patentus ar bet kurią *Servier* ar jos patronuojamųjų bendrovių turimą patentą, kuriuo saugomi Produktai visose šalyse, išskyrus [vieną valstybę, kuri nėra EEE narė].“
- 837 Be to, dėl susitarimo rašant išskirti „Patentus“ ir „*Servier* patentus“ *Lupin* sutarties atitinkamai D dalyje ir 1.3 straipsnyje matyti, kad šis straipsnis taikomas ne tik B–D dalyse nustatytiems patentams (tarp jų ir patentas 947), dėl kurių vyko nurodyti *Lupin* ir *Servier* ginčai, bet ir – bent jau tikėtina – visiems patentams, kurie konkrečiai nebuvo įvardyti ir kuriais saugomi sutartyje nurodyti produktai.
- 838 Antra, kiek tai susiję su neprekiavimo sąlygos taikymo sritimi, *Lupin* sutarties 1.6 straipsnyje *Lupin* nustatytas draudimas prekiauti taikomas visiems sutartyje nurodytiems produktams.
- 839 Vis dėlto iš *Lupin* sutarties 1.6 straipsnio nuostatų matyti, kad, jeigu tenkinami tos sutarties 4.1 straipsnyje nustatyti reikalavimai, *Lupin* gali prekiauti ar siūlyti prekiauti *Servier* tiekiamais produktais ar savo produktais. 4.1 straipsnyje nustatytos sąlygos, kuriomis *Servier* privalo parduoti savo produktus *Lupin*. Šioje nuostatoje numatytos trys galimybės.
- 840 Pirma galimybė: *Lupin* gali įeiti į vieną iš nacionalinių rinkų, kuriose taikoma sutartis, jeigu šioje rinkoje trečiasis asmuo prekiauja tam tikrais *Servier* produktais. Antra galimybė: *Lupin* gali įeiti į tokią rinką, jeigu *Servier* patento paraiška atmesta arba baigiasi patento galiojimo laikas, jis pripažintas negaliojančiu ar atšauktas. Galiausiai trečia galimybė: *Lupin* gali įeiti į tokią rinką, jeigu joje prekiaujama ne *Servier* pagamintu generiniu vaistu (nebent *Servier* pateikia prašymą nustatyti įpareigojimą ir jis neatmestas) ir jeigu šiuo generiniu vaistu neprekiujama pažeidžiant šioje rinkoje nustatytą įpareigojimą.
- 841 Taigi iš esmės *Lupin* įėjimas į rinką, be kita ko, su savo produktais (žr. šio sprendimo 839 punktą) galimas dviem atvejais.
- 842 Pirma, *Lupin* įėjimas į rinką galimas, jeigu *Servier* suteikia teisę prekiauti savo produktais trečiajam asmeniui, nepateikia patento paraiškos ar prašymo nustatyti įpareigojimus, t. y. tokiomis aplinkybėmis, kurias lemia *Servier* pasirinkimas, o šio pasirinkimo *Lupin* visiškai negali paveikti. Šiuo pirmuoju atveju *Lupin* sutarties 4.1 straipsnyje nustatytų sąlygų taikymas negali būti vertinamas kaip paneigiantis neprekiavimo sąlygos ribojamąjį pobūdį (žr. šio sprendimo 257 punktą) ir juo labiau kaip palankus *Lupin* įėjimui į rinką.
- 843 Antra, *Lupin* įėjimas į rinką galimas, jeigu *Servier* patentai jai neleidžia prieštarauti tokiam įėjimui. Šiuo atveju *Lupin* sutarties 4.1 straipsnyje *Lupin* nesuteikta galimybė įeiti į rinką anksčiau, turint omenyje vis dar galiojančio patento ar patento, kuriuo galima remtis, poveikį. Jame tik numatytos galiojančio patento ar patento, kuriuo galima remtis, nebuvimo pasekmės, siekiant išvengti, kad neprekiavimo sąlyga nebūtų atsieta nuo tokio patento, nes tada ji akivaizdžiai būtų pakankamai žalinga geram konkurencijos veikimui, kad jos įtraukimas būtų kvalifikuojamas kaip ribojimas dėl tikslo (žr. šio sprendimo 877 punktą). Taigi šiuo antruoju atveju 4.1 straipsnyje nustatytų sąlygų taikymas negali būti vertinamas kaip paneigiantis neprekiavimo sąlygos ribojamąjį pobūdį (žr. šio sprendimo 257 punktą) ir juo labiau kaip palankus *Lupin* įėjimui į rinką.
- 844 Todėl reikia konstatuoti, kad neprekiavimo sąlyga yra ribojamojo pobūdžio, nepaisant *Lupin* sutarties 4.1 straipsnio nuostatų.

- 845 Kiti ieškovių pateikti argumentai nepaneigia padarytos išvados.
- 846 Pirma, ieškovės teigė, kad sutartis suteikė galimybę *Lupin* anksčiau įeiti į rinką, t. y. anksčiau, nei numatyta patento 947 galiojimo pabaiga. Todėl toks paankstintas įėjimas sušvelnintų, o gal net panaikintų neprekiavimo sąlygos konkurenciją ribojantį pobūdį.
- 847 Pažymėtina, kad, nors toks aiškinimas akivaizdžiai neišplaukia dėl *Lupin* sutarties 1.6 straipsnio formuluotės sudėtingumo, galima pripažinti, jog pagal šį straipsnį, taikomą kartu su tos pačios sutarties 4.1 straipsnio c punktu, galimas *Lupin* įėjimas į rinką su savo produktais, jeigu generinis „produktas“, kurio negamino *Servier*, pateiktas rinkai nepažeidžiant įpareigojimų (ir, beje, jeigu nenagrinėjamas *Servier* pateiktas prašymas nustatyti įpareigojimą).
- 848 *Lupin* sutarties 4.1 straipsnio c punkte vartojamas žodis „produktas“, rašomas didžiąja raide, turi būti suprantamas taip, kaip nustatyta šios sutarties A dalyje priimtame susitarime, nes šis žodis jame vartojamas rašant didžiąja raide (žr. šio sprendimo 831 punktą).
- 849 Taigi atsižvelgiant į *Lupin* sutarties A dalį, kurioje, atrodo, daroma nuoroda į produktus, kurių sudėtyje yra bet kurios formos erbumino (žr. šio sprendimo 832 punktą), šios sutarties 4.1 straipsnio c punktas, kai nurodomi produktai, kuriais prekiaujama nepažeidžiant įpareigojimų, gali būti aiškinamas taip, kad jis taikomas produktams, kurių sudėtyje yra kitų nei alfa erbumino formų. Todėl sutartis galėtų būti aiškinama taip, kad pagal ją leidžiama *Lupin* įeiti į rinką po to, kai tretieji asmenys pateikia rinkai generinio perindoprilio, kurio sudėtyje yra kitos nei alfa formos erbumino.
- 850 Be to, *Lupin* sutarties A dalies dvireikšmiai žodžiai sukuria netikrumą ir dėl to, kad tos sutarties 4.1 straipsnio c punktas, kai jame nurodyti produktai, kuriais prekiaujama nepažeidžiant įpareigojimų, gali būti aiškinamas taip, kad jis taikomas ir produktams, kurių sudėtyje nėra erbumino (žr. šio sprendimo 833 punktą). Tai galėtų lemti išvadą, kad pagal sutartį *Lupin* galėjo įeiti į rinką po to, kai tretieji asmenys pateikė rinkai bet kokio generinio perindoprilio, kurio sudėtyje yra druskos, įskaitant ir kitą druską nei erbumino druska.
- 851 Taigi būtų galima daryti išvadą, kad sutartyje buvo numatytas paankstintas *Lupin* įėjimas į rinką su savo produktais, palyginti su numatyta patento 947 galiojimo pabaiga, nes, tretiesiems asmenims pateikus rinkai produktų, kurių sudėtyje nėra alfa formos erbumino, atsižvelgiant į tai, kad negali būti pažeistas šiam patentui apsaugoti nustatytas draudimas, leistų ir *Lupin* įeiti į rinką su savo produktais.
- 852 Vis dėlto, kadangi yra šio sprendimo 846–850 punktuose išdėstytų abejonių dėl *Lupin* sutarties 1.6 ir 4.1 straipsnių taikymo srities, *Lupin* galėjo būgštauti, kad neprekiavimo sąlyga ir toliau bus taikoma po to, kai trečiasis asmuo pateiks rinkai kitos nei alfa formos erbumino generinio perindoprilio arba generinio perindoprilio be erbumino. Tokia abejonė ją atgrasė nuo įėjimo į rinką. Taip pat ir papildomas netikrumas dėl to, kad, net jeigu būtų pritarta plačiam „produkto“ sąvokos aiškinimui (kad ši sąvoka apima bet kurią perindoprilio druską), *Servier* galėtų pateikti prašymą nustatyti įpareigojimą, taip pat ir dėl produkto, kuris akivaizdžiai nepažeidžia nė vieno iš jos patentų, ypač patento 947, o tai lemtų negalėjimą taikyti *Lupin* sutarties 4.1 straipsnio c punkto, kol toks prašymas bus atmestas.

- 853 Beje, šiuo klausimu, kiek tai susiję su Prancūzijos rinką, pažymėtina, kad šalys susirašinėjo dėl to, ar *Sandoz* įėjimas į rinką leido į ją įeiti ir *Lupin*. 2009 m. kovo 17 d. laiške *Lupin* klausė *Servier*, ar ji prieštarautų jos įėjimui į rinką. Tačiau 2009 m. kovo 31 d. laiške *Servier* tik nurodė, kad *Sandoz* produktas nepažeidžia nė vieno iš jos patentų. Gavusi šį atsakymą, 2009 m. balandžio 3 d. *Lupin* prašė *Servier* patikslinimų. Be kita ko, ji rašė:
- „*Lupin* nemano, kad *Servier* turi kokių nors pagrįstų priežasčių prieštarauti nei tam, kad *Lupin* prekiautų savo perindoprilio erbumino produktu Prancūzijoje su vietos partneriu (-iais), nei tam, kad šį produktą perparduotų šis (šie) partneris (-iai). Jūsų 2009 m. kovo 31 d. laiške aiškiai nenurodyta, ar *Servier* prieštarauja kuriam iš šių punktų. Jeigu *Servier* prieštarauja, prašome pateikti išsamų pozicijos paaiškinimą iki 2009 m. balandžio 9 d. darbo laiko pabaigos.“
- 854 Taigi vien *Lupin* laiškų buvimas ir paskutinio laiško turinys rodo jos netikrumą dėl galimybės įeiti į Prancūzijos rinką nepažeidžiant sutarties.
- 855 Todėl reikia konstatuoti, kad neprekiavimo sąlyga yra ribojamoji, nepaisant to, kaip aiškinama *Lupin* sutarties A dalis, juo labiau kad sutarties sudėtingumo ar jos formuluočių dviprasmiškumo sukeltas netikrumas neatleidžia šalių nuo atsakomybės pagal konkurencijos teisę.
- 856 Net jeigu šio sprendimo 851 punkte pateiktam aiškinimui būtų pritarta, šio sprendimo 849 ir 850 punktų pabaigoje nurodytų aplinkybių, t. y. trečiojo asmens generinio produkto pateikimas rinkai, hipotetinis pobūdis neleidžia daryti išvados, kad bus panaikintas neprekiavimo sąlygos ribojamasis pobūdis ir kad šiuo atžvilgiu nepadarytas pažeidimas. Iš tikrųjų reikia skirti, pirma, paties pažeidimo padarymo, kurio nepaneigia paprasta galimybė, kad ateityje įvyks tam tikri įvykiai, klausimą ir, antra, pažeidimo trukmės, kurią gali lemti tokių įvykių realumas, klausimą.
- 857 Be to, paankstintą *Lupin* įėjimą į rinką bet kuriuo atveju lemia trečiojo asmens rinkai pateiktas generinis produktas, t. y. nuo sutarties šalių nepriklausanti ir neužtikrinta aplinkybė. Taigi šis įėjimas priklauso ne nuo aiškaus jų pasirinkimo, kuriuo jos galėtų remtis, siekdamos įrodyti, kad jas siejanti sutartis ir visų pirma toje sutartyje nustatyta neprekiavimo sąlyga neriboja konkurencijos.
- 858 Antra, iš tiesų *Lupin* sutarties 4.2 straipsnyje numatyta, kad ateityje šalys sudarys tiekimo sutartį. Vis dėlto tokios sutarties taikymas priklauso nuo aplinkybės, ar tenkinama viena iš *Lupin* sutarties 4.1 straipsnyje nurodytų sąlygų. Kadangi, kaip minėta, pastarojo straipsnio taikymas neleidžia daryti išvados, kad neprekiavimo sąlyga nėra ribojamojo pobūdžio, tas pats pasakytina ir apie 4.2 straipsnyje nurodytą tiekimo sutartį.
- 859 Maža to, pažymėtina, kad šalys nesudarė jokios tiekimo sutarties. Be to, *Lupin* sutartyje nebuvo numatyta, kad, nesudarius tiekimo sutarties, šalims kils rimtų teisinių pasekmių, pavyzdžiui, bus visai nutraukta *Lupin* sutartis ar panaikintos joje nustatytos neprekiavimo ir neginčijimo sąlygos. Taigi, net jeigu tiekimo sutartis galėtų būti laikoma galinčia paskatinti generinių vaistų bendrovės, kuri būtų potenciali patentuotų vaistų bendrovės konkurentė, įėjimą į rinką, šiuo atveju *Lupin* sutartis, kurioje tik buvo numatytas tiekimo sutarties sudarymas, bet nenustatytos jokios jos sudarymą užtikrinančios priemonės ar sankcijos, negali būti laikoma skatinančia *Lupin* įėjimą į rinką.
- 860 Žinoma, iš *Lupin* sutarties 4.2 straipsnio matyti, jog tiekimo sutartis turėjo sudaryti sąlygas taikyti *Lupin* sutarties 4.1 straipsnį, kuriame buvo numatytas „tvirtas“ *Servier* įsipareigojimas tiekti „produktus“, kaip tai suprantama pagal sutartį, bendrovei *Lupin*. Vis dėlto dėl šio sprendimo 859 punkte pateiktų argumentų kyla abejonių dėl *Servier* priimto įsipareigojimo privalomumo.

861 Trečia, nors ieškovės teigė, kad *Lupin* sutarties 1.3 straipsnio aiškinimas, pagal kurį neginčijimo sąlyga taikoma ne tik patentui 947, leidžia manyti, jog, remiantis tos sutarties 1.7 straipsniu, *Lupin* turėjo nemokamą visų šių patentų licenciją, toks teiginys yra klaidingas atsižvelgiant į pastarąją nuostatą, kaip ją ieškovės išvertė į proceso kalbą ir kurioje nurodyta:

„Siekiant išvengti bet kokios painiavos, pagal šią sutartį *Lupin* nesuteikiama jokių teisių į *Servier* Patentus ar licencijų nė vienoje jurisdikcijoje, o *Servier*, jos patronuojamosios bendrovės, *Servier* Patentų licenciatai ir (arba) teisių perėmėjai nesinaudos savo teisėmis į *Servier* patentus, kiek tai susiję su *Lupin* teisės prekiauti *Lupin/Lupin (Europe) Limited* pagamintais Produktais įgyvendinimu pagal 1.6 straipsnį.“

862 Iš tikrųjų šios nuostatos formuluotė neaiški dėl akivaizdaus pirmos sakinio dalies (pagal šią sutartį *Lupin* nesuteikiama jokių teisių į *Servier* Patentus ar licencijų nė vienoje jurisdikcijoje) ir paskesnės dalies (o *Servier*, jos patronuojamosios bendrovės, *Servier* patentų licenciatai ir (arba) teisių perėmėjai nesinaudos savo teisėmis į *Servier* patentus, kiek tai susiję su *Lupin* teisės prekiauti *Lupin/Lupin (Europe) Limited* pagamintais produktais įgyvendinimu pagal 1.6 straipsnį) supriešinimo. Be to, neaišku, ar būtina pirma sakinio dalis, nes nė viena sutarties nuostata neleidžia manyti, kad *Lupin* turėjo licenciją dėl kitų nei *Servier* perleidžiamų su technologija susijusių teisių. Be to, straipsnį dar sunkiau suprasti dėl jame padarytos nuorodos į *Lupin* sutarties 1.6 straipsnį, kuriame daroma nuoroda į tos sutarties 4.1 straipsnį, o jame nustatytos sąlygos, kuriomis *Lupin* gali įeiti į rinką su savo produktu. Taigi atsižvelgiant į 1.7 straipsnio formuluotę, jis galėjo sukelti abejonių, atgrasiusių *Lupin* įeiti į rinką.

863 Ypač tai, kad *Servier* nesinaudojo savo teisėmis patentų srityje prieš *Lupin*, lemia aplinkybė, kad turėjo būti tenkinama viena iš *Lupin* sutarties 4.1 straipsnyje, į kurią daroma nuoroda tos sutarties 1.6 straipsnyje, nurodytų sąlygų. Kadangi, kaip minėta šio sprendimo 844 ir 855 punktuose, 4.1 straipsnio taikymas neleidžia daryti išvados, kad neprekiavimo sąlyga nėra ribojamojo pobūdžio, tas pats pasakytina ir apie tos sutarties 1.7 straipsnio taikymą, įskaitant atvejį, kai žodžiai „*Servier* Patentai“ aiškinami plačiai, kaip apimantys patentus, susijusius ne tik su alfa formos erbuminu, bet ir su kitomis erbumino formomis, o gal net su kitomis perindoprilio druskomis.

864 Iš viso to, kas išdėstyta, išplaukia, kad Komisija teisingai nusprendė dėl *Lupin* pastangų konkuruoti su *Servier* ribojimo egzistavimo.

iii) Dėl pažeidimo nebuvimo

865 Atsižvelgiant į šio sprendimo 789–864 punktuose išdėstytus argumentus, pažymėtina, jog Komisija teisingai konstatavo skatinančios naudos ir su ja susijusio *Lupin* pastangų konkuruoti su *Servier* ribojimo buvimą.

866 Taigi, kaip nurodyta šio sprendimo 272 punkte, kalbant apie sutartis dėl ginčų patentų srityje sprendimo sudarant taikius susitarimus, kvalifikavimas kaip konkurencijos ribojimo dėl tikslo reiškia, kad sutartyje dėl taikaus susitarimo numatyta ir paskata generinių vaistų bendrovei, ir su tuo susijęs jos pastangų konkuruoti su patentuotus vaistus gaminančia bendrove ribojimas. Kai šios dvi sąlygos tenkinamos, skatinimą konstatuoti privaloma.

867 Jeigu sudaryta sutartis dėl taikaus susitarimo patentų srityje, kurioje nustatytos neprekiavimo ir neginčijimo sąlygos, kurių savaime ribojantis pobūdis nebuvo tinkamai nuginčytas, generinių vaistų bendrovės skatinimas pritarti šioms sąlygoms pagrindžia išvadą, kad buvo ribojimas dėl tikslo (žr. šio sprendimo 273 punktą).

868 Šiuo atveju reikšmingos paskatos buvimas (žr. šio sprendimo 828 punktą) Komisijai leido nuspręsti, kad egzistavo konkurencijos ribojimas dėl tikslo.

- 869 Todėl, priešingai, nei teigė ieškovės, ginčijamame sprendime Komisija teisingai nusprendė, kad buvo ribojimas dėl tikslo.
- 870 Vis dėlto ieškovės, remdamosi neprekiavimo ir neginčijimo sąlygų taikymo sritimi, iš esmės nesutinka su ginčijamame sprendime Komisijos nustatytu pažeidimo materialiniu atribojimu.
- 871 Kaip nurodyta šio sprendimo 834 punkte, atsižvelgiant į *Lupin* sutarties nuostatų formuluotę, sunku nustatyti, ar sutartyje nurodyti produktai yra tik alfa formos erbuminas, ar jie apima ir kitas erbumino formas, o gal net kitas perindoprilio druskas.
- 872 Taigi neprekiavimo sąlygos taikymo sritį lemia nustatytas produkto sąvokos apibrėžimas, nes tiek *Lupin* sutarties 1.6 straipsnyje, tiek šios sutarties 4.1 straipsnyje, į kurių daroma nuoroda 1.6 straipsnyje, nurodyta ši sąvoka.
- 873 Be to, kiek tai susiję su neginčijimo sąlygos taikymo sritimi, ši sąlyga taikyta ne tik *Lupin* sutarties B–D dalyse nurodytiems patentams (įskaitant patentą 947), bet ir visiems patentams, kurie nebuvo konkrečiai nurodyti, todėl jų atribojimas priklausė nuo produktų sąvokos, nustatytos sutartyje (žr. šio sprendimo 836 punktą).
- 874 Kaip ginčijamo sprendimo 1912 konstatuojamojoje dalyje teisingai nurodė Komisija, sutarties tekstas kėlė netikrumą dėl neprekiavimo ir neginčijimo sąlygų taikymo srities.
- 875 Taigi *Lupin* sutarties tekstas kėlė abejonių dėl to, ar neprekiavimo sąlygą buvo galima taikyti visoms erbumino formoms, gal net ir kitoms nei erbuminas perindoprilio druskoms, ir ar neginčijimo sąlygą buvo galima taikyti kitiems patentams nei patentas 947, be kita ko, patentams, apimančiams produktus, kurių sudėtyje nėra erbumino. Tokios abejonės atgrasė *Lupin*, pirma, nuo įėjimo į rinką, taip pat ir su produktais, kurių sudėtyje yra kitos nei alfa formos erbumino, gal net kitų nei erbuminas perindoprilio druskų, antra, nuo patentų, apimančių perindoprilį, kurio sudėtyje yra kitos nei alfa formos erbumino, gal net kitų nei erbuminas perindoprilio druskų, ginčijimo.
- 876 Taip pat reikia atsižvelgti į tai, kad nagrinėjami teksto neaiškumai yra sutartyje, kurią Komisija teisingai pripažino konkurencijos teisės pažeidimu dėl neprekiavimo sąlygos ir dėl neginčijimo sąlygos, susijusios su patentu 947 ir produktais, kuriems taikomas šis patentas (žr. šio sprendimo 869 punktą). Galiausiai neginčyta, kad sutarties šalys turėjo pakankamai išteklių kreiptis į specialistus, galėjusius pašalinti tokius neaiškumus, nors jie tam turėjo labai mažai laiko. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, Komisija teisingai nusprendė, kad į neprekiavimo sąlygos taikymo sritį pateko produktai, kurių sudėtyje nėra erbumino, juo labiau tie, kurių sudėtyje yra jo kitų nei alfa formų, ir kad į neginčijimo sąlygos taikymo sritį pateko ne tik patentas 947, bet ir visi su šiais produktais susiję patentai (ginčijamo sprendimo 1912 ir 1918 konstatuojamosios dalys).
- 877 Šiuo klausimu pažymėtina, kad neprekiavimo ir neginčijimo sąlygų egzistavimas tiek, kiek jų taikymo sritis viršija konkrečiai nurodyto patento taikymo sritį ir apima daugiau nei su tuo patentu susijusius produktus, akivaizdžiai yra pakankamai žalingas geram konkurencijos veikimui, kad šių sąlygų įtraukimas būtų kvalifikuojamas kaip ribojimas dėl tikslo, o tam net nereikia įrodyti ir paskatos buvimo. Iš tikrųjų šios sąlygos negali būti pateisinamos taikiu ginčo dėl konkretaus patento sprendimu ir jų ribojamasis poveikis nesusijęs su to patento poveikiu (žr. šio sprendimo 257–261 punktus).
- 878 Net jeigu Komisija būtų klaidingai konstatavusi, kad nagrinėjamas pažeidimas susijęs su kitomis nei alfa erbumino, saugomo patentu 947, formomis, gal net kitomis nei erbuminas druskomis, tokia klaida, turint omenyje ribotą ir papildomą šios konstatuotos aplinkybės vaidmenį Komisijos argumentuose, nepaneigtų Komisijos išvados dėl *Lupin* sutarties nulemtos konkurencijos ribojimo dėl tikslo egzistavimo. Iš tiesų Komisijos argumentai iš esmės grindžiami tuo, kad buvo paskata, kuri, net jeigu taikaus susitarimo ribojamųjų sąlygų apimtis neperžengia šio patento taikymo srities, leidžia daryti išvadą dėl neįprasto patento naudojimo (žr. šio sprendimo 253–274 punktus).

879 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, jog reikia atmesti ieškovių pagrindą, susijusį su ribojimo dėl tikslo buvimu ir Komisijos nustatyto tokio ribojimo išskyrimu.

880 Kiti ieškovių argumentai nepaneigia padarytos išvados.

881 Pirma, dėl aplinkybių, kuriomis siekiama įrodyti, kad ieškovių ir *Lupin* ketinimai buvo teisėti, primintina, jog, kalbant apie sutartis dėl ginčų patentų srityje taikaus sprendimo, kvalifikavimas kaip konkurencijos ribojimo dėl tikslo reiškia, kad sutartyje dėl taikaus susitarimo numatyta ir paskata generinių vaistų bendrovei, ir su tuo susijęs jos pastangų konkuruoti su patentuotus vaistus gaminančia bendrove ribojimas. Kai šios dvi sąlygos tenkinamos, konkurencijos ribojimą dėl tikslo konstatuoti privaloma (žr. šio sprendimo 272 punktą). Be to, vien aplinkybė, kad susitarimu siekiama ir teisėtų tikslų, neužkerta kelio konkurencijos ribojimo dėl tikslo kvalifikavimui (žr. šio sprendimo 222 punktą).

882 Vadinasi, šiame pagrinde ieškovių nurodyti argumentai, kad jos ir *Lupin* sudarė *Lupin* sutartį dėl teisėtų motyvų, nepaneigia šio Komisijos teisingai nustatyto sutarties kvalifikavimo kaip ribojimo dėl tikslo, kuris pirmesniuose punktuose buvo patvirtintas (žr. šio sprendimo 869 ir 879 punktus). Todėl šiuos argumentus reikia atmesti.

883 Be kita ko, tai pasakytina ir apie, pirma, argumentą, kad *Lupin* nebuvo suinteresuota tęsti ginčo nagrinėjimo, antra, argumentą, grindžiamą aplinkybe, kad *Lupin* buvo taikaus ginčo sprendimo iniciatorė, ir, trečia, argumentą, grindžiamą aplinkybe, kad *Servier* nebuvo suinteresuota saugoti savo konkurencinę padėtį nuo *Lupin*, nes jos nesaugojo ir nuo *Apotex*.

884 Antra, nors ieškovės teigė, kad neginčijimo sąlyga negalėjo daryti ribojamojo poveikio konkurencijai, be kita ko, dėl tuo pačiu metu nagrinėtų ginčų ir dėl to, kad *Lupin* neketino reikšti naujų ieškinų, vis dėlto atsižvelgiant į tai, kad *Lupin* sutartis buvo pakankamai žalinga, kad būtų kvalifikuojama kaip ribojimas dėl tikslo, nereikia nagrinėti konkretaus šios sutarties ir būtent joje nustatytos neginčijimo sąlygos poveikio (žr. šio sprendimo 219 punktą).

885 Dėl tų pačių priežasčių reikia atmesti ieškovių argumentą, kad neprekiavimo sąlyga, įskaitant ir dėl to, kad jos taikymo sritis viršijo patentą 947 taikymo sritį, negalėjo riboti konkurencijos, be kita ko, dėl tos aplinkybės, kad *Lupin* neturėjo realių ir konkrečių galimybių pirmoji į rinką su teisiu nepažeidžiančiu produktu.

886 Trečia, ieškovių teiginys, kad neprekiavimo sąlygos ribojamasis poveikis yra hipotetinis, gali būti vertinamas kaip toks, kuriuo ginčijamas potencialios konkurencijos egzistavimo realumas. Tačiau jau konstatuota, kad *Lupin* buvo potenciali *Servier* konkurentė.

887 Ketvirta, primintina, jog, kai konstatuojama, kad buvo paskata, šalys nebegali remtis tuo, kad sutartyje dėl taikaus susitarimo jos pripažįsta patentą galiojimą. Tai, kad patentą galiojimą patvirtina teismo arba administracinė institucija, šiuo atveju neturi reikšmės (žr. šio sprendimo 269 punktą). Taigi ieškovės negali pagrįstai remtis šiuo atveju hipotetine įvykių eiga, t. y. kad patentą 947 galiojimą patvirtins Jungtinės Karalystės teismai ar EPT.

888 Iš viso to, kas išdėstyta, išplaukia, kad šį pagrindą reikia atmesti.

iv) Dėl „Servier“ subsidiariai pateikto pagrindo, susijusio su klaida, padaryta nustatant pažeidimo trukmę

889 Pirma, ieškovės teigė, kad Komisija negalėjo nustatyti pažeidimo darymo laikotarpio pradžios anksčiau, nei *Lupin* gavo LPR.

- 890 Pateikdamos tokį argumentą ieškovės iš tikrųjų ginčija potencialios konkurencijos egzistavimą. Tačiau, kaip konstatuota šio sprendimo 751 punkte, sutarties sudarymo momentu *Lupin* buvo potenciali *Servier* konkurentė.
- 891 Antra, ieškovės teigė, kad Komisija turėjo padaryti išvadą, kaip dėl Prancūzijos rinkos, kad pažeidimo darymas nutrauktas Belgijoje, Čekijos Respublikoje, Airijoje ir Vengrijoje tuo metu, kai *Sandoz* įėjo į šių valstybių rinkas su patentu 947 nepažeidžiančiu generiniu perindoprilium, t. y. atitinkamai 2008 m. birželio mėn., 2008 m. liepos mėn., 2008 m. gruodžio mėn. ir 2009 m. sausio mėn.
- 892 Taigi reikia nustatyti, ar Komisija padarė klaidą, kai nusprendė, kad po šio sprendimo 891 punkte nurodytų datų pažeidimas buvo toliau daromas atitinkamose valstybėse narėse.
- 893 Pirmiausia reikia patikslinti, jog generiniai vaistai, su kuriais *Sandoz* įėjo į rinką, yra perindoprilio erbumino forma, kurios sudėtyje yra „amorfinės, o ne kristalinės druskos, todėl jos sudėtyje nėra jokių patentu 947 saugomų alfa kristalų“ (ginčijamo sprendimo 212 konstatuojamoji dalis).
- 894 Taip pat primintina, jog, nors toks aiškinimas akivaizdžiai neišplaukia dėl *Lupin* sutarties 1.6 straipsnio formuluotės sudėtingumo, būtų galima pripažinti, jog pagal šį straipsnį, taikomą kartu su tos pačios sutarties 4.1 straipsnio c punktu, galimas *Lupin* įėjimas į rinką su savo produktais, jeigu generinis „produktas“, kurio negamino *Servier*, pateiktas rinkai nepažeidžiant įpareigojimo ir jeigu nepateiktas *Servier* pateiktas prašymas nustatyti įpareigojimą (žr. šio sprendimo 847 punktą).
- 895 Kadangi *Lupin* sutarties 4.1 straipsnio c punkte žodis „produktas“ rašomas didžiąja raide, jis turi būti suprantamas pagal šios sutarties A dalyje įtvirtintą susitarimą.
- 896 Taigi ypač sudėtinga nustatyti *Lupin* sutarties A dalyje nurodytus produktus (žr. šio sprendimo 832 ir 833 punktus), todėl sunku taikyti šios sutarties 4.1 straipsnio c punktą (žr. šio sprendimo 849 ir 850 punktus).
- 897 Egzistavo netikrumas dėl *Lupin* sutarties 4.1 straipsnio c punkto taikymo srities nustatymo, todėl ir dėl galimybės taikyti šios sutarties 1.6 straipsnyje įtvirtintą neprekiavimo sąlygą (žr. šio sprendimo 852 punktą), be kita ko, ir dėl įėjimo į rinką su produktu, kaip antai pateiktu *Sandoz*, kurio sudėtyje buvo kitos nei alfa formos erbumino.
- 898 Dėl šio sprendimo 894–897 punktuose nurodyto netikrumo, susijusio su *Lupin* sutarties 1.6 ir 4.1 straipsnių taikymo sritimi, *Lupin* galėjo nerimauti, kad neprekiavimo sąlyga ir toliau bus taikoma po to, kai tretieji asmenys pateiks rinkai generinį perindoprilį, kurio sudėtyje yra kitos nei alfa formos erbumino, arba generinį perindoprilį, kurio sudėtyje nėra erbumino. Tokia abejonė atgrasė nuo įėjimo į rinką.
- 899 Šią baimę galėjo sustiprinti tai, kad vis dėlto *Servier* bet kuriuo atveju galėtų pateikti prašymą nustatyti įpareigojimą, taip pat ir dėl produkto, kuris akivaizdžiai nepažeidžia nė vieno iš jos patentų, ypač patentu 947, o tai lemtų negalėjimą taikyti *Lupin* sutarties 4.1 straipsnio c punkto tol, kol toks prašymas bus atmestas (žr. šio sprendimo 852 punktą).
- 900 Šiuo klausimu *Lupin* laišakai atskleidžia jos netikrumą dėl galimybės įeiti į Prancūzijos rinką nepažeidžiant sutarties (žr. šio sprendimo 853 punktą), todėl ji šioje rinkoje toliau taikė neprekiavimo sąlygą bent iki šio susirašinėjimo, kuris, atrodo, baigėsi ne anksčiau kaip 2009 m. balandžio mėn. pradžioje, likus tik kiek daugiau nei mėnesiui iki 2009 m. gegužės 6 d., t. y. Komisijos nustatytos pažeidimo darymo Belgijoje, Čekijos Respublikoje, Airijoje ir Vengrijoje pabaigos datos. Be to, šio sprendimo 853 punkte nurodytas *Servier* laiškas neleidžia daryti išvados, kad ji aiškiai ir akivaizdžiai manė, jog *Lupin* galėjo įeiti į rinką.

- 901 Juo labiau, kiek tai susiję su šio sprendimo 900 punkte minėtomis keturiomis rinkomis, ieškovės nepateikė jokių duomenų, leidžiančių įrodyti, kad iki 2009 m. gegužės 6 d. *Servier* ir *Lupin* atsižvelgė į *Sandoz* įėjimą paeiliui į šias rinkas ir kad, nepaisant sutarties neaiškumo nulemtų abejonių, jos manė, jog neprekiavimo sąlyga nebegalioja.
- 902 Taigi pakanka aplinkybės, kad neprekiavimo sąlyga dėl sutarties neaiškumo nulemtų abejonių toliau galiojo, o tai rodo tolesnį susitarimo galiojimą dėl šalių valios (galbūt prieštaraujantį keliamų sąlygos taikymo reikalavimų aiškinimui, o tą prieštaravimą *a posteriori* galėjo nustatyti pagal sutartį jurisdikciją turintis teismas), kad Komisija galėtų konstatuoti, kad *Servier* ir *Lupin* valia buvo derinama, todėl pažeidimas toliau daromas, nepaisant *Sandoz* įėjimo į rinką.
- 903 Bet kuriuo atveju, net jeigu sutartis formaliai nustojo galioti nuo *Sandoz* įėjimo į rinką, atsižvelgiant į pateiktus argumentus (žr. šio sprendimo 900 ir 901 punktus), reikia nuspręsti, kad *Servier* ir *Lupin* toliau taikė neprekiavimo sąlygą po to, kai *Sandoz* paeiliui įėjo į keturias nurodytas rinkas.
- 904 Tiesa, kai kalbama, kaip šiuo atveju, apie konkurencijos ribojimą dėl tikslo, nereikia atsižvelgti į konkretų ribojimo poveikį rinkai, siekiant įrodyti pažeidimo buvimą (šiuo klausimu žr. 1999 m. liepos 8 d. Sprendimo *Komisija / Anic Partecipazioni*, C-49/92 P, EU:C:1999:356, 98 ir 99 punktus), todėl ir pažeidimo trukmę (šiuo klausimu žr. 2009 m. kovo 19 d. Sprendimo *Archer Daniels Midland / Komisija*, C-510/06 P, EU:C:2009:166, 113, 114 ir 140 punktus). Tai pasakytina ir apie atsižvelgimą į susitarimo taikymą (šiuo klausimu žr. 2012 m. birželio 29 d. Sprendimo *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija*, T-360/09, EU:T:2012:332, 252 punktą).
- 905 Vis dėlto galima konstatuoti, kad pažeidimas toliau daromas pasibaigus laikotarpiui, per kurį susitarimas formaliai galiojo, jeigu atitinkamos įmonės ir toliau atliko draudžiamus veiksmus (2011 m. birželio 16 d. Sprendimo *Solvay Solexis / Komisija*, T-195/06, nepaskelbtas Rink., EU:T:2011:280, 124 punktas ir 2012 m. birželio 29 d. Sprendimo *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija*, T-360/09, EU:T:2012:332, 251 punktas).
- 906 Taigi šiuo atveju taip ir yra (žr. šio sprendimo 903 punktą).
- 907 Iš viso to, kas išdėstyta, išplaukia, kad reikia atmesti šį *Servier* subsidiariai pateiktą pagrindą.

c) Dėl teisės ir vertinimo klaidų, susijusių su sutarties, sudarytos su „Lupin“, kvalifikavimu kaip ribojimo dėl poveikio

- 908 Ieškovės teigė, kad Komisija padarė skirtingų teisės ir vertinimo klaidų, susijusių su sutarties, sudarytos su *Lupin*, kvalifikavimu kaip ribojimo dėl poveikio.
- 909 Šį pagrindą reikia atmesti kaip netinkamą, *mutatis mutandis* pritaikius šio sprendimo 566–570 punktuose pateiktus argumentus.

9. Dėl sutarčių, sudarytų su „Krka“

a) Dėl teisės ir vertinimo klaidų, susijusių su sutarčių, sudarytų su „Krka“, kvalifikavimu kaip ribojimo dėl tikslo

- 910 Ieškovės ginčija, pirma, sutarčių dėl taikaus susitarimo ir licencinių sutarčių ir, antra, perdavimo sutarties kvalifikavimą kaip ribojimo dėl tikslo.

1) Dėl sutarties dėl taikaus susitarimo ir licencinės sutarties

i) Šalių argumentai

(Praleista)

ii) Bendrojo Teismo vertinimas

- 943 Neatsižvelgiant į šio sprendimo 797–803 punktuose dėl papildomų sutarčių pateiktus argumentus, įprastos komercinės sutarties susiejimas su sutartimi dėl taikaus susitarimo, kurioje įtvirtintos neprekiavimo ir neginčijimo sąlygos, nėra rimtas požymis, rodantis, kad buvo kompensacinis mokėjimas, jeigu atitinkama komercinė sutartis yra licencinė sutartis dėl ginčijamo patento.
- 944 Tokią išimtį paaiškina aplinkybė, kad, nors iš tiesų licencine sutartimi dėl patento siekiama ne taikaus ginčo sprendimo, o leisti naudotis šiuo patentu, vis dėlto, priešingai, nei kitų komercinių sutarčių atveju (žr. šio sprendimo 800 punktą), gali būti pateisinamas šios licencinės sutarties susiejimas su sutartimi dėl taikaus ginčo, kilusio dėl patento, kuris yra licencijos dalykas, sprendimo.
- 945 Iš tikrųjų ginčas patentų srityje iš esmės kyla dėl generinių vaistų bendrovės noro įeiti į rinką, kuriam prieštarauja patento savininko noras apsaugoti jam patento suteikiamas teises. Tuomet toks leidimas įeiti į rinką sudarius licencinę sutartį yra ypač tinkama priemonė ginčui išspręsti, nes leidžia patenkinti abiejų šio ginčo šalių reikalavimus.
- 946 Beje, pripažįstama, kad licencinė sutartis yra tinkama priemonė ginčui išspręsti. Tai matyti iš 2004 m. gairių dėl technologijų perdavimo susitarimų 204 punkto, kuriame nustatyta, kad „licencijavimu galima pasinaudoti kaip priemone ginčams spręsti“. Šis punktas pakartotas 2014 m. gairių dėl technologijų perdavimo susitarimų 205 punkte.
- 947 Juo labiau pateisinama susieti licencinę sutartį ir sutartį dėl taikaus susitarimo, nes sutartyje dėl taikaus susitarimo neprekiavimo ir neginčijimo sąlygų buvimas yra teisėtas, tik jeigu ši sutartis grindžiama tuo, kad šalys pripažįsta patento galiojimą (žr. šio sprendimo 258–261 punktus). Taigi licencinės sutarties, kuri kiekvienam licenciui prasminga tik jeigu licencija bus realiai naudojama, sudarymas grindžiamas ir tuo, kad šalys pripažįsta patento galiojimą. Taip licencinė sutartis patvirtina sutarties dėl taikaus susitarimo teisėtumą, o tai visiškai pateisina sąsają su ja.
- 948 Kadangi matyti, jog sutartį dėl taikaus susitarimo dėl ginčo patentų srityje pateisinama susieti su licencine sutartimi dėl to paties patento, tokia sąsaja, priešingai nei kitų papildomų sutarčių atveju, nėra rimtas požymis, kad buvo kompensacinis mokėjimas (kaip tai suprantama papildomų sutarčių srityje; žr. šio sprendimo 804 punktą).
- 949 Taigi Komisija turi remtis kitais nei paprastas licencinės sutarties ir sutarties dėl taikaus susitarimo sąsajos įrodymais, siekdama įrodyti, kad licencinė sutartis nebuvo sudaryta įprastomis rinkos sąlygomis ir iš tikrųjų ja pridengiamas kompensacinis mokėjimas, skatinantis generinių vaistų bendrovę pritarti neprekiavimo ir neginčijimo sąlygoms (žr. šio sprendimo 803–808 punktus).
- 950 Pažymėtina, jog kompensacinį mokėjimą dar sunkiau įžvelgti, kai kalbama apie licencinę sutartį, nes tokia sutartis yra ne patentuotų vaistų bendrovės finansinio turto pervedimo generinių vaistų bendrovei pagrindas, o generinių vaistų bendrovės – patentuotų vaistų bendrovei. Taigi, licencinių sutarčių srityje licenciatas moka mokestį patento savininkui.
- 951 Vis dėlto egzistuoja patentuotų vaistų bendrovės turto vertės perdavimas generinių vaistų bendrovei, nes patento savininkui sumokėtas mokestis yra atlygis už naudą, kurią generinių vaistų bendrovė gauna iš licencinės sutarties, t. y. už leidimą naudotis patentu, kad be rizikos įeiti į rinką.

- 952 Taigi Komisija turi įrodyti, kad šis atlygis yra neįprastai mažas, t. y. toks mažas, kad negali būti paaiškinamas argumentais, susijusiais vien su turto, kuris yra sutarties dalykas, ekonomine verte (žr. šio sprendimo 806 punktą), todėl licencinė sutartis lemia kompensacinį mokėjimą generinių vaistų bendrovei.
- 953 Siekiant įrodyti pakankamą žalingumą, kad sutartis dėl taikaus susitarimo būtų kvalifikuojama kaip konkurencijos ribojimas dėl tikslo, tai, kad nagrinėjamas sandoris sudarytas neįprastomis rinkos sąlygomis, dar akivaizdžiau, nes jame nustatytų neprekiavimo ir neginčijimo sąlygų konkurenciją ribojantis pobūdis švelninamas licencine sutartimi.
- 954 Iš tikrųjų neprekiavimo sąlyga bent iš dalies nedaro poveikio. Licencinė sutartis net daugiau nei paprasčiausiai iš dalies neutralizuoja šios sąlygos poveikį, nes ji skatina generinio vaisto pateikimą rinkai, pašalindama riziką, kad bus pareikštas su patentu susijęs ieškinys.
- 955 Kiek tai susiję su neginčijimo sąlyga, nors jos ribojamasis poveikis išlieka, tą poveikį silpnina aplinkybė, kad licencija leidžia įeiti į rinką be rizikos, kad bus pareikštas ieškinys. Taigi, nors generinių vaistų bendrovei iš esmės svarbu galėti ginčyti patento galiojimą, kai ji rizikingai įeina į rinką, tai ne taip svarbu, kai ji turi patentuotų vaistų bendrovės leidimą įeiti į šią rinką naudodamasi licencine sutartimi.
- 956 Šiame analizės etape primintina, jog, kai kalbama apie sutartis dėl ginčų patentų srityje taikaus sprendimo, kvalifikavimas kaip konkurencijos ribojimo dėl tikslo reiškia, kad sutartyje dėl taikaus susitarimo numatyta ir paskata generinių vaistų bendrovei, ir su tuo susijęs jos pastangų konkuruoti su patentuotus vaistus gaminančia bendrove ribojimas (žr. šio sprendimo 272 punktą). Taigi, iš pateiktų argumentų matyti, jog tada, kai sudaryta licencinė sutartis, šie du elementai sušvelninami, o gal net panaikinami, todėl pakankamą žalingumą geram konkurencijos veikimui (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 49 ir 50 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją) sunku konstatuoti.
- 957 Reikia pridurti, kad šio sprendimo 943 punkte nurodyta išimtis neprieštarauja nei aplinkybei, kad licencinės sutarties ir neginčijimo sąlygos susiejimas priskiriamas prie ribojimų, kuriems netaikoma 2004 m. balandžio 27 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 772/2004 dėl [SESV 101] straipsnio 3 dalies taikymo technologijų perdavimo susitarimų kategorijoms (OL L 123, 2004, p. 11; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 3 t., p. 74) 2 straipsnyje nurodyta išlyga, nei Teisingumo Teismo jurisprudencijai, kuri pradėta formuoti 1986 m. vasario 25 d. Sprendime *Windsurfing International / Komisija* (193/83, EU:C:1986:75, 89 ir 92 punktai) ir patikslinta 1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendime *Bayer ir Maschinenfabrik Hennecke* (65/86, EU:C:1988:448).
- 958 Iš tikrųjų, pirma, remiantis Reglamento Nr. 772/2004 5 straipsniu, licencinės sutarties ir neginčijimo sąlygos susiejimas priskiriamas prie ribojimų, kuriems netaikoma šio reglamento 2 straipsnyje numatyta išlyga. Vis dėlto ši išlyga ir šis jos netaikymas, remiantis to reglamento 2 ir 5 straipsniais, galioja tik jeigu atitinkamose sutartyse nustatytiems konkurencijos ribojimams taikoma SESV 101 straipsnio 1 dalis. Todėl aplinkybė, kad licencinės sutarties ir neginčijimo sąlygos susiejimas priskiriamas prie ribojimų, kuriems netaikoma Reglamento Nr. 772/2004 2 straipsnyje nustatyta išlyga, neleidžia daryti išvados, kad toks susiejimas bet kuriuo atveju yra konkurencijos ribojimas, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, ir ypač – ribojimas dėl tikslo.
- 959 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad, nors SESV 101 straipsnio 3 dalies taikymas konkrečiam susitarimui reiškia pripažinimą, kad šis susitarimas patenka į SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatyto draudimo taikymo sritį, 3 dalyje numatyta galimybė taikyti tam tikroms rūšims nereiškia, kad prie šių rūšių priskiriamas konkretus susitarimas dėl šios priežasties neišvengiamai tenkina 1 dalyje nustatytus reikalavimus. Taigi taikant išimtį pagal rūšį negali būti jokio išankstinio, net ir netiesioginio, nusistatymo dėl jokio individualiai vertinamo susitarimo (1966 m. liepos 13 d. Sprendimo *Italija / Taryba ir Komisija*, 32/65, EU:C:1966:42, p. 590).

- 960 Antra, iš tikrųjų Teisingumo Teismas nusprendė, kad licencinės sutarties sąlyga, pagal kurią nustatyta pareiga neginčyti patento galiojimo, nesuderinama su SESV 101 straipsnio 1 dalimi. Jis pridūrė, kad tokia sąlyga akivaizdžiai nesusijusi su specifiniu patento tikslu, kuris neturi būti aiškinamas kaip užtikrinantis apsaugą ir nuo veiksmų, kuriais siekiama ginčyti patento galiojimą, atsižvelgiant į visuomenės suinteresuotumą panaikinti visas ekonominės veiklos kliūtis, kurių galėtų kilti dėl nepagrįstai išduoto patento (1986 m. vasario 25 d. Sprendimo *Windsurfing International / Komisija*, 193/83, EU:C:1986:75, 89 ir 92 punktai).
- 961 Vis dėlto po dvejų metų byloje, susijusioje su susitarimu dėl taikaus ginčo sprendimo, priimtame sprendime Teisingumo Teismas patikslino poziciją, nurodytą 1986 m. vasario 25 d. Sprendime *Windsurfing International / Komisija* (193/83, EU:C:1986:75), tą kartą nusprendamas, kad neginčijimo sąlyga, atsižvelgiant į jos teisinį ir ekonominį kontekstą, gali riboti konkurenciją, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį (1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Bayer ir Maschinenfabrik Hennecke*, 65/86, EU:C:1988:448, 16 punktas). Nors tame sprendime jis, beje, atmetė Komisijos siūlymą neginčijimo sąlygai nebetaikyti SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatyto draudimo, jeigu atitinkama sutartimi siekiama išspręsti teisme nagrinėjamą ginčą, vis dėlto jis nenusprendė, kad kiekvienai sutarčiai dėl taikaus susitarimo, kurioje nustatyta tokia sąlyga, taikomas SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimas.
- 962 Iš tikrųjų licenciatas pagal licencinę sutartį, kaip matyti iš 2004 m. gairių dėl technologijų perdavimo susitarimų 112 punkto, „paprastai patys gali geriausiai nustatyti, ar intelektinės nuosavybės teisė yra galiojanti“, todėl ją ginčyti. Būtent dėl šios priežasties pateisinama tai, kad licencinės sutarties ir neginčijimo sąlygos susiejimas iš esmės draudžiamas (generalinio advokato M. Darmon išvados byloje *Bayer ir Maschinenfabrik Hennecke*, 65/86, EU:C:1987:336, 8 punktas). Vis dėlto, jeigu licencinė sutartis sudaryta siekiant taikiai išspręsti tikrą atitinkamų šalių teisminį ginčą, licenciatas jau yra turėjęs galimybę ginčyti atitinkamo patento galiojimą, ir jeigu galiausiai neskatinamas sutinka pritarti neginčijimo sąlygai (ir neprekiavimo sąlygai), reiškia jis mano, kad patentas galioja. Šiomis konkrečiomis aplinkybėmis, kai šalys, sudarydamos taikų susitarimą, galiausiai sutaria pripažinti patento galiojimą, priežastis, kuria pateisinamas licencinės sutarties ir neginčijimo sąlygos susiejimo draudimas, nebereikšminga, jeigu sutartis dėl taikaus susitarimo grindžiama sutarties šalių pripažinimu, kad atitinkamas patentas galioja, o ne licenciatas skatinimu pritarti neginčijimo sąlygai (ir neprekiavimo sąlygai).
- 963 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, jog, kai iškyla tikras atitinkamų šalių teisminis ginčas ir sudaroma licencinė sutartis, kuri tiesiogiai susijusi su taikiu šio ginčo sprendimu, šios sutarties susiejimas su sutartimi dėl taikaus susitarimo nėra rimtas požymis, kad buvo kompensacinis mokėjimas. Šiuo atveju Komisija, remdamasi kitais požymiais, gali įrodyti, kad licencinė sutartis yra neįprastomis rinkos sąlygomis sudarytas sandoris ir ja pridengiamas kompensacinis mokėjimas (kaip tai suprantama papildomų sutarčių srityje; žr. šio sprendimo 804 punktą).
- 964 Atsižvelgiant būtent į pateiktus argumentus reikia nustatyti, ar šiuo atveju Komisija galėjo pagrįstai nuspręsti, kad *Servier* ir *Krka* sudaryta sutartis dėl taikaus susitarimo ir licencinė sutartis galėjo būti kvalifikuojamos kaip ribojimas dėl tikslo.
- 965 Pirmiausia reikia išnagrinėti, ar egzistavo tikri ginčai ir ar licencinė sutartis buvo pakankamai tiesiogiai susijusi su taikiu šių ginčų sprendimu, kad būtų pateisinamas jos susiejimas su sutartimi dėl taikaus susitarimo.
- 966 Pirma, šiuo klausimu pažymėtina, kad pasirašant sutartį vyko tikri *Servier* ir *Krka* ginčai ir kad šie ginčai išspręsti sudarius sutartį dėl taikaus susitarimo, o jos I straipsnio i ir ii punktuose buvo numatyta, kad abi šalys turi pasitraukti iš vykstančių teismo procesų.

- ⁹⁶⁷ Iš tikrųjų 2004 m. dešimt generinių vaistų bendrovių, tarp jų ir *Krka*, dėl patento 947 pareiškė protestą, kad jis būtų atšauktas visas, remdamosi motyvais, grindžiamais naujumo ir išradimo lygio nebuvimu, taip pat nepakankamu išradimo aprašymu. 2006 m. liepos 27 d. EPT Protestų skyrius patvirtino šio patento galiojimą padarius nedidelių pradinių *Servier* reikalavimų pakeitimų. Dėl 2006 m. liepos 27 d. EPT sprendimo septynios bendrovės pareiškė apeliaciją. 2007 m. sausio 11 d. *Krka* pasitraukė iš protesto procedūros, remdamasi su *Servier* sudaryta sutartimi dėl taikaus susitarimo.
- ⁹⁶⁸ Be to, 2006 m. liepos 28 d. Jungtinėje Karalystėje *Servier* pareiškė ieškinį dėl patento 340 pažeidimo *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Patents court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), Kanclerio skyrius, Jungtinė Karalystė (patentų kolegija)) prieš *Krka*. 2006 m. rugpjūčio 2 d. *Servier* pateikė ir ieškinį dėl patento 947 pažeidimo prieš *Krka*, ir prašymą nustatyti laikiną įpareigojimą. 2006 m. rugsėjo 1 d. *Krka* pateikė priešpriešinį ieškinį dėl patento 947 panaikinimo, o 2006 m. rugsėjo 8 d. – kitą priešpriešinį ieškinį dėl patento 340 panaikinimo. 2006 m. spalio 3 d. *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), Kanclerio skyrius, Jungtinė Karalystė (patentų kolegija)) tenkino *Servier* prašymą dėl laikino įpareigojimo ir atmetė 2006 m. rugsėjo 1 d. *Krka* pateiktą prašymą. 2006 m. gruodžio 1 d. byla baigta nagrinėti šalims sudarius taikų susitarimą ir panaikinus laikiną įpareigojimą.
- ⁹⁶⁹ Antra, tiek sutartis dėl taikaus susitarimo, tiek licencinė sutartis buvo susijusios su nagrinėtais ginčais. Sutartis dėl taikaus susitarimo ir būtent joje nustatytos neprekiavimo ir neginčijimo sąlygos iš tikrųjų apėmė tik patentų, dėl kurių vyko *Servier* ir *Krka* ginčai, taikymo sritį. Licencinė sutartis buvo sudaryta dėl patento 947, todėl ir ji buvo tiesiogiai susijusi su šiais ginčais.
- ⁹⁷⁰ Trečia, sutarties dėl taikaus susitarimo ir licencinės sutarties sudarymo momentu buvo neprieštaringų įrodymų, leidžiančių šalims manyti, kad patentas 947 galiojo (žr. šio sprendimo 967 ir 968 punktus).
- ⁹⁷¹ Ketvirta, nors *Servier* ir *Krka* bendravo jau anksčiau, nei buvo priimtas 2006 m. liepos 27 d. EPT sprendimas, kuriuo patvirtintas patento 947 galiojimas (žr., be kita ko, ginčijamo sprendimo 837 konstatuojamąją dalį), joms nepavyko susitarti (ginčijamo sprendimo 856–859 konstatuojamosios dalys), ir tik po to sprendimo buvo pradėtos naujos derybos (ginčijamo sprendimo 898 konstatuojamoji dalis). Taigi 2006 m. liepos 27 d. EPT sprendimas, kuriuo patvirtintas patento 947 galiojimas, buvo viena iš aplinkybių, pastūmėjusių sudaryti sutartį dėl taikaus susitarimo ir licencinę sutartį.
- ⁹⁷² Todėl, atsižvelgiant į sutarties dėl taikaus susitarimo ir licencinės sutarties sąlygų taikymo sritį, taip pat į šių sutarčių sudarymo kontekstą, reikia konstatuoti, kad šių dviejų sutarčių susiejimas buvo pateisinamas, todėl tai nėra rimtas požymis, kad buvo kompensacinis mokėjimas, kurį *Servier* bendrovei *Krka* pervedė pagal licencinę sutartį (žr. šio sprendimo 948 punktą).
- ⁹⁷³ Toliau šiomis aplinkybėmis reikia išnagrinėti, ar šiuo atveju Komisija, remdamasi kitais įrodymais ar požymiais, o ne paprasčiausiu licencinės sutarties ir sutarties dėl taikaus susitarimo susiejimu, įrodė, kad licencinė sutartis nebuvo sudaryta įprastomis rinkos sąlygomis (žr. šio sprendimo 949 ir 963 punktus).
- ⁹⁷⁴ Šiuo klausimu pažymėtina, jog, priešingai nei pagal kitas ginčijamame sprendime nurodytas sutartis, nei pagal sutartį dėl taikaus susitarimo, nei pagal licencinę sutartį *Servier* neįvykdė finansinio pervedimo *Krka*.
- ⁹⁷⁵ Licencinėje sutartyje buvo net numatyta, kad *Krka* sumokės bendrovei *Servier* 3 % grynos pardavimų vertės dydžio mokestį.

- 976 Žinoma, šis mokestis yra atlygis už pelną, kurį generinių vaistų bendrovė gauna pagal licencinę sutartį, t. y. leidimą naudotis patentu nerizikingai įeinant į šią rinką. Vis dėlto Komisija turėjo įrodyti, kad šis atlygis buvo neįprastai mažas ir kad pagal licencinę sutartį buvo mokamas kompensacinis mokėjimas *Krka* naudai.
- 977 Tačiau, nors ginčijamame sprendime Komisija pateikė tam tikrų įrodymų, leidžiančių daryti išvadą, kad licencinė sutartis buvo palanki *Krka* komerciniams interesams (ginčijamo sprendimo 1738–1744 konstatuojamosios dalys, būtent 1739 konstatuojamoji dalis), ji neįrodė, kad nustatytas 3 % mokesčio dydis buvo neįprastai mažas, t. y. toks mažas, kad negali būti paaiškinamas argumentais, susijusiais vien su patentu, kuris yra licencijos dalykas, ekonomine verte (žr. šio sprendimo 952 punktą).
- 978 Kiek tai susiję su Komisijos nurodyta aplinkybe, kad mokesčio procentinė išraiška buvo labai maža, palyginti su 2007 m. *Servier* veiklos pajamomis Čekijos Respublikoje, Vengrijoje ir Lenkijoje, nebūtinai yra neįprasta tai, kad perteklinių veiklos pajamų, kurias sudaro iš veiklos gautas bruto pelnas, procentinė išraiška labai viršija mokesčio pagal licencijos sutartį, kuris mokamas už teisę naudotis patentu, procentinę išraišką.
- 979 Dėl tos pačios priežasties galima atmesti Komisijos argumentą, kad mokestis sudarė labai menką *Krka* pelno maržos dalį. *A fortiori*, kiek tai susiję su generinių vaistų bendrove, ji visiškai nesuinteresuota sudaryti licencinę sutartį, jeigu dėl mokesčio ji negalėtų pasiekti pakankamai didelės pelno maržos.
- 980 Galiausiai neatrodo neįprasta tai, kad mokesčio už *Krka* naudotą patentą procentinė išraiška apskaičiuota remiantis *Krka* produkto pardavimo kaina, o ne *Servier* produkto pardavimo kaina.
- 981 Visos šios aplinkybės, net vertinamos kartu, leidžia įrodyti nebent tai, kad *Krka* suteiktos licencijos kaina buvo palanki jos komerciniams interesams, bet jų nepakanka siekiant įrodyti, kad nagrinėjamas sandoris nebuvo sudarytas įprastomis rinkos sąlygomis, juo labiau licencinėje sutartyje buvo numatyta, kad *Servier* galėjo toliau prekiauti savo produktu septyniose valstybėse narėse, kuriose galiojo licencija, tiesiogiai arba per vieną iš savo patrunuojamųjų bendrovių, arba per vieną kiekvienoje valstybėje paskirtą trečiąjį asmenį. Taigi licencija buvo neišimtinė, o tai mažino jos palankumą *Krka*, nes buvo rizikos, kad *Krka* produktui gali tekti konkuruoti su kitu generiniu produktu, nesvarbu, ar juo prekiautų arba jį gamintų *Servier*, ar trečiasis asmuo.
- 982 Be to, pažymėtina, kad per teismo posėdį pati Komisija nurodė, jog ji neginčijo, kad mokestis atitiko praktiką rinkoje. Ginčijamame sprendime (tiesa, tik subsidiariai) pažymėjusi, kad „esminis analizės elementas yra ne mokesčių mažumas, o veikiau tai, kad suteikta vienintelė licencija už išipareigojimą neiti į rinkas ar neginčyti *Servier* patentų tam tikrose kitose ribojamose rinkose“ (2354 išnaša), Komisija jau parodė, ji klaidingai vertino tai, kad sandoris galėjo būti sudarytas įprastomis rinkos sąlygomis, tik kaip papildomą reikšmę turinčią aplinkybę.
- 983 Iš šio sprendimo 977–982 punktuose pateiktų argumentų matyti, jog Komisija neįrodė, kad licencinėje sutartyje nustatytas 3 % dydžio mokestis buvo neįprastai mažas, t. y. toks mažas, kad negali būti paaiškinamas argumentais, susijusiais vien su patentu, kuris yra licencijos dalykas, ekonomine verte. Taigi Komisija neįrodė, kad licencinė sutartis nebuvo įprastomis rinkos sąlygomis sudarytas sandoris.
- 984 Vadinas, Komisija neįrodė ir to, kad buvo sumokėtas kompensacinis mokestis, kurį sudarė už neįprastai mažą kainą suteikta licencija (žr. šio sprendimo 803 punktą) ir kuris buvo paskata, nes juo nesiekta kompensuoti taikaus ginčo išsprendimo sąnaudų (žr. šio sprendimo 809 punktą).
- 985 Todėl Komisija negalėjo pagrįstai konstatuoti, kad šiuo atveju buvo konkurencijos ribojimas, kuris pakankamai žalingas, kad galėtų būti kvalifikuojamas kaip ribojimas dėl tikslo.
- 986 Padarytos išvados nepaneigia kitos ginčijamame sprendime Komisijos nustatytos aplinkybės.

- 987 Pirma, net jeigu licencinė sutartis buvo paskata, nes ji leido atitinkamose septyniose valstybėse narėse, t. y. rinkos dalyje, kurioje Komisija nekonstatavo pažeidimo, sukurti *Servier* ir *Krka* palankią duopoliją, kaip ginčijamame sprendime nurodė Komisija (žr., be kita ko, ginčijamo sprendimo 1728, 1734 ir 1742 konstatuojamąsias dalis), tokią duopoliją lemtų ne licencinė sutartis, o po jos sudarymo *Servier* ir *Krka* priimti sprendimai, t. y. *Servier* sprendimas nesuteikti licencijos kitai generinių vaistų bendrovei arba pačiai neprekiuoti savo perindoprilio generine versija už mažą kainą (ginčijamo sprendimo 1727 konstatuojamoji dalis) ir *Krka* sprendimas nevykdyti kainomis grindžiamos agresyvios politikos (ginčijamo sprendimo 1744 konstatuojamoji dalis).
- 988 Tačiau Komisijos konstatuotas ribojimas dėl tikslo, ypač paskata, kuri yra viena iš šio ribojimo sąlygų (žr. šio sprendimo 272 punktą), susiję su *Servier* ir *Krka* sudarytomis sutartimi dėl taikaus susitarimo ir licencine sutartimi, o ne vėliau nei sudarytos šios sutartys atliktais veiksmais, kurie jose neapibrėžti.
- 989 Net jeigu nurodyta duopolija galėtų būti laikoma sutarčių taikymo pasekme, primintina, jog Komisija ir Sąjungos teismas, nagrinėdami ribojamąjį susitarimo tikslą, ypač atsižvelgdami į jo ekonominį ir teisinį kontekstą, negali visiškai nepaisyti potencialaus šio susitarimo poveikio (žr. šio sprendimo 304 punkte nurodytą jurisprudenciją). Vis dėlto iš jurisprudencijos išplaukia ir tai, kad, siekiant nustatyti konkurencijos ribojimo dėl tikslo egzistavimą, be kita ko, nagrinėjant atitinkamo susitarimo ekonominį ir teisinį kontekstą, neturi būti vertinamas to susitarimo poveikis, antraip SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas konkurencijos ribojimo dėl tikslo ir dėl poveikio atskyrimas taptų neveiksmingas (žr. šio sprendimo 221 punktą). Siekiant patikrinti konkretaus susitarimo galimybę daryti konkurencijos ribojamąjį poveikį, būdingą susitarimams, kuriais siekiama antikonkurencinio tikslo, potencialus susitarimo poveikis turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant tik į to susitarimo sudarymo metu objektyviai galimus numatyti duomenis (šiuo klausimu žr. generalinio advokato N. Wahl išvados byloje *ING Pensii*, C-172/14, EU:C:2015:272, 84 punktą; taip pat šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 80–82 punktus).
- 990 Taigi šiuo atveju tariamas atitinkamas potencialus poveikis, t. y. Komisijos nurodyta duopolija, grindžiamas hipotetinėmis aplinkybėmis, todėl jų nebuvo galima objektyviai numatyti sutarties sudarymo metu.
- 991 Bet kuriuo atveju Komisija, remdamasi vaistinių atsargų kaupimo praktika ir Lenkijos institucijoms patektu skundu dėl nesąžiningos konkurencijos egzistavimo, ginčijamo sprendimo 1725 konstatuojamojoje dalyje nurodė, kad „vargu, ar *Servier* elgesį su *Krka* septyniose rinkose, kuriose galiojo licencija, buvo galima pavadinti bendradarbiavimu“. Be to, kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 1728 konstatuojamosios dalies, Komisijos nurodyta *Servier* ir *Krka* duopolija nereiškė, kad tarp šių įmonių nebuvo tam tikro lygio konkurencijos.
- 992 Antra, anot Komisijos, šiuo atveju licencinė sutartis buvo paskata, nes ji leido *Krka* nerizikingai įeiti į tam tikras rinkas, o už tai buvo išstumta iš kitų rinkų. Šiomis aplinkybėmis, kai neprekiavimo ar neginčijimo sąlygų taikymo sritis platesnė nei licencinės sutarties, todėl egzistuoja šių dviejų sutarčių neatitikimas arba „asimetrija“, kaip ginčijamo sprendimo 1706 ir 1736 konstatuojamosiose dalyse nurodė Komisija, galima daryti išvadą dėl paskatos buvimo, nes licencine sutartimi, leidusia generinių vaistų bendrovei nerizikingai įeiti į tam tikras rinkas, iš tikrųjų siekta paskatinti šią bendrovę sutikti pasitraukti iš kitų rinkos dalių patentuotų vaistų bendrovės naudai.
- 993 Tokiems argumentams negalima pritarti.
- 994 Visų pirma, Komisijos siūlytas požiūris – pagal jį vien tai, kad buvo sudaryta licencinė sutartis, net jeigu ji sudaryta įprastomis rinkos sąlygomis, susieta su sutartimi dėl taikaus susitarimo, kurioje įtvirtintos ribojamosios sąlygos, gali būti paskata – lemtų paradoksalią sprendimą, nes šiuo atveju kuo platesnė būtų licencinės sutarties taikymo sritis, tuo didesnė būtų paskata, todėl būtų lengviau padaryti išvadą dėl ribojimo dėl tikslo buvimo, nebent licencijos sutarties taikymo sritis būtų visiškai tapati sutarties dėl taikaus susitarimo taikymo sričiai.

- 995 Tačiau, kuo platesnė licencinės sutarties taikymo sritis, ypač lyginant su sutarties dėl taikaus susitarimo, su kuria ji susieta, taikymo sritimi, tuo ši sutartis palankesnė konkurencijai, turint omenyje konkurencijai palankų poveikį, kurį daro licencija, skatinanti generinių vaistų bendrovę įeiti į rinką ir mažinanti sutartyje dėl taikaus susitarimo įtvirtintų neprekiavimo ir neginčijimo sąlygų konkurenciją ribojantį poveikį (žr. šio sprendimo 954 ir 955 punktus).
- 996 Šiuo klausimu pažymėtina, jog byloje *CB / Komisija* pateiktoje išvadoje (C-67/13 P, EU:C:2014:1958, 55 punktas) generalinis advokatas N. Wahl nurodė, jog formalus vertinimas lemtų tai, kad konkurencijos ribojimą dėl tikslo būtų galima nustatyti tik esant elgesiui, iš kurio galima daryti išvadą, kad nepalankus poveikis konkurencijai yra didesnis už konkurencijai palankų poveikį.
- 997 Be to, Komisijos teiginiu, kad patento savininkas turi sudaryti licencinę sutartį, apimančią visą teritoriją, kurioje taikomos sutarties dėl taikaus susitarimo ribojamosios sąlygos, nepaisoma patento savininko intelektinės nuosavybės teisių, būtent turimos diskrecijos licencijos suteikimo klausimu (dėl situacijos, kai patento savininkas užima dominuojančią padėtį, žr. 2007 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Microsoft / Komisija*, T-201/04, EU:T:2007:289, 331 punktą). Šiuo teiginiu nepaisoma ir ginčo šalių turimos diskrecijos sąžiningai susitarti dėl taikaus ginčo sprendimo.
- 998 Beje, išvada, kad sudaryta licencinė sutartis „asimetriška“, atitinkamo patento galiojimo nepripažįstančiai generinių vaistų bendrovei nebūtinai pakankamai naudinga, kad ji pritartų neprekiavimo ir neginčijimo sąlygoms. Kad sudarius tokią sutartį gaunama nauda galėtų būti vertinama kaip paskata, pagal ją ši bendrovė turėtų gauti realią kompensaciją už planuotas, bet negautas pajamas dėl to, kad pritarė sutarčiai dėl taikaus susitarimo, kurioje įtvirtintos sąlygos, draudžiančios jai įeiti į tam tikras rinkos geografines dalis. Iš tikrųjų bendrovei, rimtai netikinčiai patento galiojimu ir galinčiai įeiti į visą rinką, kurioje taikomos neprekiavimo ir neginčijimo sąlygos, licencija, kurios geografinė taikymo sritis siauresnė nei tų sąlygų taikymo sritis, nėra ekonomiškai tenkinantis sprendimas, dėl kurio ji joms pritartų. Žinoma, licencija šiai bendrovei atveria dalį rinkos, kurioje galioja patentas, ir šioje rinkos dalyje suteikia galimybę gauti numatomo pelno, tačiau atsižvelgiant į tai, kad neįrodyta, jog mokestis pagal šią licenciją už tą rinkos dalį neiprastai mažas, ta licencija šiai bendrovei visiškai nekompensuoja už kitas rinkos dalis, į kurias įeiti jai draudžiama ir kuriose ji galėtų gauti pelno, jei patentas būtų panaikintas.
- 999 Šiuo atveju *Krka* pelnas, kurio ji galėjo tikėtis 18 iš 20 rinkų, kuriose licencinė sutartis negaliojo, tikrai nebuvo mažas. Iš tikrųjų ginčijamame sprendime Komisija nurodė, kad pelnas Vakarų Europos rinkose maždaug prilygo gaunamam trijose iš septynių didžiausių rinkų, kuriose buvo taikoma licencinė sutartis (2348 išnaša). Nors reikia atsižvelgti į tai, kad licencija pašalina bet kokią riziką dėl ieškinių dėl teisių pažeidimo ir kad pelnas, kurį galėjo gauti *Krka* dėl licencinės sutarties, buvo labiau užtikrintas, jos teikiamą reikšmę tokiai rizikai labai lėmė įsitikinimas dėl patento 947 galiojimo. Taigi aplinkybė, kad *Krka* pripažino patento 947 galiojimą, priimant sprendimą buvo lemiamą, todėl ji teikė pirmumą ribotam, bet licencijos apsaugotam įėjimui į atitinkamas septynias rinkas, o ne įėjimui į visas valstybių narių rinkas, tačiau labai rizikuojant pažeisti teises dėl to patento galiojimo, kaip manė *Krka*.
- 1000 Trečia, dėl kitų aplinkybių, galinčių įrodyti, kad licencinė sutartis buvo paskata bendrovei *Krka*, pirmiausia pažymėtina, jog tai, kad ji įvertino sprendimą nesudaryti sutarčių daugiau nei 10 mln. EUR „negauto pelno“ per trejus metus (ginčijamo sprendimo 1738 konstatuojamoji dalis), yra veikiau papildomas įrodymas, kad ji patentą 947 laikė galiojančiu. Iš tikrųjų atitinkamas pelnas prilygtų tam, kurio būtų tikimasi įėjus ar toliau išliekant septyniose rinkose, kuriose galiojo licencinė sutartis. Taigi, atrodo, *Krka* manė, kad, jeigu nebūtų sudaryta sutartis su *Servier*, rizikingas įėjimas į šias rinkas arba išlikimas jose buvo menkai tikėtinas, o gal net visai negalimas, ir tai patvirtina aplinkybė, kad ji pripažino patento 947 galiojimą.

- 1001 Be to, iš ginčijamo sprendimo 1740 konstatuojamosios dalies, kurioje daroma nuoroda į to sprendimo 913 konstatuojamąją dalį, matyti, kad, nors 18 iš 20 kitų rinkų „įprastai *Krka* buvo vertinamos kaip mažiau reikšmingos“, pelnas, kurio buvo galima tikėtis jose, tikrai nebuvo mažas (žr. šio sprendimo 999 punktą).
- 1002 Taigi šio sprendimo 1000 ir 1001 punktuose nurodytos aplinkybės neįrodo, kad licencinė sutartis buvo paskata bendrovei *Krka*.
- 1003 Ketvirta, ginčijamame sprendime Komisijos konstatuota aplinkybė, kad pagal sutartį dėl taikaus susitarimo ir licencinę sutartį *Servier* ir *Krka* pasidalijo rinką (žr. ginčijamo sprendimo 5.5.3 dalies pavadinimą ir to sprendimo būtent 1745 konstatuojamąją dalį), nepagrįsta.
- 1004 Iš tikrųjų, kiek tai susiję su septyniomis rinkomis, kurias apėmė licencinė sutartis, nors Komisija nenustatė, kad šioje vidaus rinkos dalyje padarytas pažeidimas, vis dėlto ji atsižvelgė į *Servier* ir *Krka* elgesį šiose septyniose rinkose, be kita ko, į licencinės sutarties, Komisijos pripažintos esant paskata, sudarymą, kad įrodytų rinkos pasidalijimą, kuris grindžiamas 18 iš 20 kitų valstybių narių rinkų ir šių septynių valstybių narių rinkų išskyrimu.
- 1005 Tačiau *Servier* nebuvo išstumta iš septynių valstybių narių rinkų, kuriose ji ir *Krka* konkuravo (žr. šio sprendimo 991 punktą).
- 1006 Taigi nebuvo rinkos dalies, kuri pagal sutartis būtų paskirta *Krka*. Todėl negalima daryti išvados, kad buvo pasidalytos rinkos, t. y. kad buvo aiškus sutarčių šalių pasidalijimas, šioje vidaus rinkos dalyje.
- 1007 Beje, pažymėtina, kad šiose septyniose valstybėse narėse licencinė sutartis prisidėjo prie generinių vaistų bendrovės, konkuruojančios su patentuotų vaistų bendrove, įėjimo į rinką ar išlikimo joje. Todėl ji padarė teigiamą poveikį konkurencijai, palyginti su ankstesne situacija, kai generinių vaistų bendrovė galėjo tik rizikingai įeiti į rinką ar išlikti joje, juo labiau kad pagrindinio aptariamo patento, t. y. patento 947, galiojimą patvirtino kompetentingos valdžios institucijos (žr. šio sprendimo 970 punktą) ir kad egzistavo rizika, kurią *Krka* laikė didele, kad jos produktas pažeis teises.
- 1008 Reikia pridurti, jog aplinkybė, kad sutarčių sudarymo metu patentą 947 atitinkantys nacionaliniai patentai *Servier* dar nebuvo išduoti tam tikrose iš septynių aptariamų rinkų, o *Krka* savo produktu jau prekiaavo (ginčijamo sprendimo 1755 konstatuojamoji dalis), neleidžia daryti išvados, kad licencinė sutartis nepadarė teigiamo poveikio konkurencijai. Nors iš tikrųjų *Krka* jau galėjo įeiti į šias rinkas prieš gaudama licenciją, iš karto nejausdama grėsmės, kad bus pareikštas ieškinys dėl teisių pažeidimo, ir nors dėl šios priežasties licencija neturėjo lemiamos reikšmės šiam įėjimui į aptariamas rinkas, ši licencija *Krka* leido jose išlikti nepatiriant grėsmės, kad bus pareikštas toks ieškinys.
- 1009 Šio sprendimo 1007 ir 1008 punktuose konstatuotas licencinės sutarties teigiamas poveikis konkurencijai patvirtina išvadą, kad nebuvo rinkos pasidalijimo, kiek tai susiję su septyniomis valstybėmis narėmis, kuriose galiojo licencinė sutartis.
- 1010 Licencinės sutarties teigiamą poveikį konkurencijai patvirtina ir ginčijamo sprendimo 913 konstatuojamojoje dalyje nurodyta *Krka* atsakymo į prašymą pateikti informacijos ištrauka. Joje, be kita ko, nurodyta:

„Tuo metu licencijos gavimas ir protestų atsiėmimas buvo laikomi geriausiu *Krka* pasirinkimu; tai buvo galimybė iš karto nuo 2006 m. prekiauti perindopriliu pagrindinėse *Krka* Centrinės ir Rytų Europos rinkose.

Remiantis kitomis galimybėmis, pateikimas buvo galimas ne anksčiau kaip bent po dvejų metų nuo 2006 m. liepos mėn., o net ir po šio laikotarpio pateikimas nebuvo užtikrintas (rizika, kad patentas 947 toliau galios, kitos nei alfa formos sukūrimo grėsmė).“

- 1011 Šio sprendimo 1010 punkte cituota ištrauka patvirtina išvadą, kad *Krka* bet kokią išlikimą septyniose valstybėse narėse, kuriose galiojo licencinė sutartis, ar įėjimą nedelsiant į jas be šios sutarties laikė neįmanomu dėl patento 947 (žr. šio sprendimo 999 ir 1000 punktus).
- 1012 Dėl kitų 18 iš 20 rinkų, t. y. vien rinkos dalies, kurioje Komisija konstatavo pažeidimą, pažymėtina, jog atsižvelgiant į tai, kad neįrodytas paskatos buvimas (žr. šio sprendimo 984 punktą), neprekiavimo ir neginčijimo sąlygos turi būti laikomos teisėtai nustatytais sudarytoje sutartyje dėl taikaus ginčo patentų srityje išsprendimo, kuri susieta su licencine sutartimi (žr. šio sprendimo 963 punktą). Todėl toks patento galiojimo pripažinimu grindžiamas sutarčių derinys negali būti kvalifikuojamas kaip susitarimas dėl išstūmimo iš rinkos.
- 1013 Taigi nebuvo *Servier* neteisėtai priskirtos rinkos dalies.
- 1014 Todėl neįrodytas rinkos pasidalijimas, kuriuo Komisija grindė ir konstatuotą ribojimą dėl tikslo.
- 1015 Penkta, Komisija neįrodė, kad *Servier* ar *Krka* ketino sudaryti susitarimą dėl rinkos pasidalijimo ar išstūmimo iš rinkos arba kad *Servier* siekė paskatinti *Krka* nekonkuruoti su ja, arba kad *Krka* už naudingą paskatinimą ketino nedaryti konkurencinio spaudimo *Servier*.
- 1016 Pirmiausia primintina, jog įprasta, kad antikonkurencinius susitarimus ir veiksmus apimanti veikla vykdoma pogrindyje, susitikimai vyksta slapta ir parengiama kuo mažiau su tuo susijusių dokumentų. Iš to išplaukia, kad jei Komisija ir randa aiškių įrodymų apie neteisėtus santykius tarp ūkio subjektų, šie įrodymai paprastai yra tik fragmentiški ir pavieniai, todėl tam tikras aplinkybes dažnai būtina patvirtinti naudojant dedukcijos metodą (2007 m. sausio 25 d. Sprendimo *Sumitomo Metal Industries ir Nippon Steel / Komisija*, C-403/04 P ir C-405/04 P, EU:C:2007:52, 51 punktą). Vis dėlto pažymėtina, jog šiuo atveju nagrinėjami susitarimai yra tikros sutartys, apie kurias, beje, buvo gerai viešai žinoma (ginčijamo sprendimo 915 konstatuojamoji dalis). Kadangi Komisija turėjo galimybę susipažinti su visu jų turiniu, būtų sunkoka pritaikyti nurodytą jurisprudenciją. Taigi iš elektroninių laiškų ištraukų ar kitų dokumentų dedukcijos būdu padarytos išvados, kuriomis siekiama įrodyti šalių ketinimus, nepaneigia išvados, kuri grindžiama būtent sutarčių turiniu, t. y. privalomojo pobūdžio teisiniais santykiais, kuriuos šalys nusprendė sukurti.
- 1017 Šiuo atveju reikia akcentuoti ir tai, kad dokumentai, parengti vėliau nei 2006 m. liepos 27 d. EPT sprendimas, gal net nei 2006 m. spalio 3 d. Jungtinėje Karalystėje *Krka* nustatytas laikinas įpareigojimas, tinkamiausiai rodo, kokie galėjo būti šalių ketinimai, kai jos sudarė sutartį dėl taikaus susitarimo ir licencinę sutartį. Iš tikrųjų šios dvi aplinkybės iš esmės pakeitė kontekstą, kuriam esant buvo sudarytos sutartys, ypač kiek tai susiję su tuo, ką *Krka* ir *Servier* galėjo galvoti apie patento 947 galiojimą.
- 1018 Kiek tai susiję su *Krka*, dokumentai, kuriais Komisija rėmėsi, siekdama nustatyti *Krka* ketinimus (žr., be kita ko, ginčijamo sprendimo 849–854 ir 1758–1760 konstatuojamąsias dalis ir jose padarytas nuorodas), susiję su ankstesniais laikotarpiais, nei įvyko šios dvi aplinkybės.
- 1019 Bet kuriuo atveju nurodytos ištraukos pernelyg fragmentiškos ar dviprasmiškos, siekiant įrodyti, kad, priešingai, nei buvo ne kartą konstatuota (žr., be kita ko, šio sprendimo 999, 1000 ir 1011 punktus), *Krka* nepripažino patento 947 galiojimo ir juo labiau kad sutarties dėl taikaus ginčo sprendimo ir licencinės sutarties pasirašymo momentu ji ketino sudaryti susitarimus dėl rinkos pasidalijimo ar išstūmimo iš rinkos.
- 1020 Kiek tai susiję su *Servier*, vienintelė ištrauka iš dokumento, kuris parengtas vėliau, nei susiklostė pirma minėtos aplinkybės, turinti atskleisti antikonkurencinius ketinimus, į kurią padaryta nuoroda šiems ketinimams skirtoje ginčijamo sprendimo dalyje (1761 ir 1762 konstatuojamosios dalys), yra tokia: „laimėti ketveri metai = didelė sėkmė“.

- 1021 Ši ištrauka paimta iš *Servier* aukščiausio lygio vadovų susirinkimo ataskaitos, kurioje nurodytas 2007 m. liepos 6 d. *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), Kanclerio skyrius, Jungtinė Karalystė (patentų kolegija)) sprendimas, o jame nustatyta, kad patentas 947 negaliojo dėl naujumo ir išradimo lygio nebuvimo, palyginti su patentu 341.
- 1022 Net jeigu iš šios ištraukos būtų galima daryti išvadą, kad, priėmus šį sprendimą, *Servier* vadovybė nusprendė, kad patentas 947 jai leido gauti papildomus ketverius apsaugos metus, tai neleidžia nuspręsti, kad 2006 m. spalio 27 d., sudarydama sutartį dėl takaus susitarimo ir licencinę sutartį, *Servier* ketino sudaryti susitarimus dėl rinkos pasidalijimo ar išstūmimo iš rinkos, juo labiau neįrodo, kad sutartis dėl takaus susitarimo ir licencinė sutartis riboja konkurenciją dėl tikslo.
- 1023 Be to, kitos generinių vaistų bendrovės pastaba, kad, „atrodo, *Servier* požiūriu, šis taikus susitarimas buvo grindžiamas pagrindinių rinkų, kuriose konstatuotas didelis pakeičiamumo ir (arba) [tarptautinio bendrinio pavadinimo] išrašymo dominavimas, apsauga“ (ginčijamo sprendimo 1730 konstatuojamoji dalis), neleidžia, net vertinama su visais kitais Komisijos pateiktais įrodymais, nuspręsti, kad *Servier* ir *Krka* ketino sudaryti susitarimus dėl rinkos pasidalijimo ar išstūmimo iš rinkos.
- 1024 Galiausiai ginčijamame sprendime Komisijos kelis kartus nurodytas dokumentas „*Coversyl*: gynimasis nuo generinių“ neįtikinantis. Iš tikrųjų šis dokumentas yra ankstesnis nei 2006 m. liepos 27 d. EPT sprendimas ir 2006 m. spalio 3 d. Jungtinėje Karalystėje *Krka* nustatytas laikinas įpareigojimas, o tai labai sumažina jo reikšmingumą (žr. šio sprendimo 1017 punktą). Maža to, iš paties ginčijamo sprendimo matyti, jog šiame dokumente aiškiai neaprašyta strategija dėl *Krka*, o daugiausia iš „dokumento struktūros“ ir iš „konteksto, kuriam esant padaryta nuoroda į *Krka*“, matyti tai, jog buvo „numatyta“ nuo jos gintis (2386 išnaša). Galiausiai iš ginčijamame sprendime nurodytų šio dokumento ištraukų neišplaukia, kad *Servier* išreiškė abejonių dėl patentu 947 galiojimo.
- 1025 Bet kuriuo atveju, siekdama paneigti išvadą, kurią Bendrasis Teismas padarė šio sprendimo 985 punkte, ir įrodyti, kad nagrinėjamomis sutartimis siekta, priešingai, nei nuspręsta atlikus tų sutarčių turinio ir sudarymo konteksto analizę, papirkti konkurentą, kad jis būtų pašalintas iš rinkos, Komisija, atsižvelgdama, be kita ko, į šio sprendimo 1016 punkte pateiktus argumentus, turėtų pateikti svarių ir neprieštaringų įrodymų visumą. Tačiau Komisija nesugebėjo pateikti tokių įrodymų.
- 1026 Šešta, aplinkybė, kad *Krka* toliau ginčijo *Servier* patentus ir prekiavo savo produktu, nors EPT Protestų skyrius patvirtino patentu 947 galiojimą, nėra lemiama aplinkybė, siekiant nuspręsti, kad egzistavo konkurencijos ribojimas dėl tikslo, nes toks *Krka* išlaikytas konkurencinis spaudimas, darytas bendrovei *Servier*, galėjo būti paaiškinamas *Krka* noru, nepaisant galimos ieškinių rizikos, sustiprinti savo poziciją derybose, kurias ji galėjo pradėti su *Servier*, kad sudarytų sutartį dėl takaus susitarimo.
- 1027 Be to, dėl tolesnio *Servier* patentu 947 ginčijimo *Krka* nekilo naujos rizikos, susijusios su teisių pažeidimu. Tai tik didino bylinėjimosi išlaidas. Kiek tai susiję su tolesniu prekiavimu savo produktu, ji apsiribojo penkiomis Rytų ir Centrinės Europos rinkomis, nes ginčijamame sprendime Komisija nurodė, kad *Krka* „galiausiai nebekeičia rizikingai įeiti į Prancūziją, Jungtinę Karalystę ir kitas Vakarų Europos rinkas priėmus Protestų [skyriaus] sprendimą“ (1693 konstatuojamoji dalis). Maža to, penkiose iš septynių rinkų, kuriose galiojo licencija, dar nebuvo suteikti patentu 947 atitikmenys (ginčijamo sprendimo 1755 konstatuojamoji dalis). Taigi *Krka* kilusi rizika bent kai kuriose rinkose, kuriose ji išsilaikė, buvo ribota.
- 1028 Atsižvelgiant į šio sprendimo 1026 ir 1027 punktuose pateiktus argumentus, aplinkybė, kad *Krka* toliau ginčijo *Servier* patentus ir prekiavo savo produktu, nors EPT Protestų skyrius patvirtino patentu 947 galiojimą, neleidžia daryti išvados, kad, priešingai, nei teigė Komisija, 2006 m. liepos 27 d. EPT sprendimas neturėjo lemiamo poveikio tam, ką *Krka* galvojo apie patentą 947, taigi ir jos paskesniai sprendimai sudaryti sutartį dėl takaus susitarimo su *Servier*.

1029 Septinta, nors Komisija pateikė tam tikrų įrodymų, leidžiančių nuspręsti, kad dėl sutarties dėl taikaus susitarimo ir dėl licencinės sutarties vyko *Servier* ir *Krka* komercinės derybos, nes *Krka* siekė padidinti naudą, kurią ji galėjo gauti dėl sutarčių, ir netgi licencinę sutartį nurodė kaip reikalavimą už pritarimą neprekiavimo ir neginčijimo sąlygoms (žr., be kita ko, ginčijamo sprendimo 913 ir 1746–1748 konstatuojamąsias dalis), šios aplinkybės, net vertinamos kartu su kitomis aplinkybėmis, kuriomis rėmėsi Komisija, neįrodo, kad licencinė sutartis nėra įprastomis rinkos sąlygomis sudarytas sandoris, t. y. kad licencinėje sutartyje nustatytas 3 % dydžio mokestis nustatytas remiantis ne komerciniais sumetimais, o siekiant paskatinti *Krka* pritarti sutartyje dėl taikaus susitarimo įtvirtintoms neprekiavimo ir neginčijimo sąlygoms.

1030 Maža to, primintina, jog licencinės sutarties, kuri kiekvienam licenciatui prasminga, tik jeigu licencija bus realiai naudojama, sudarymas grindžiamas ir tuo, kad šalys pripažįsta patento galiojimą (žr. šio sprendimo 947 punktą). Taigi aplinkybės, kad generinių vaistų bendrovė siekia sudaryti licencinę sutartį, kuri būtų palankiausia jos komerciniams interesams, nepakanka, siekiant įrodyti, kad ši bendrovė nesudarė atitinkamos sutarties, remdamasi patento galiojimo pripažinimu.

1031 Pažymėtina ir tai, kad *Krka* palanki sutartis jai leido įeiti į rinkos dalis, kuriose jos pozicija buvo stipriausia ir kuriose ji galėjo greičiausiai pradėti prekiauti savo produktu ar toliau juo prekiauti, o tai yra palanku konkurencijai. Generinių vaistų bendrovės, kaip antai *Krka*, siekiančios gauti patentuotų vaistų bendrovės licenciją, kuri būtų palankiausia jos komerciniams interesams, interesai sutampa su vartotojų interesais, nes dėl licencinės sutarties generinių vaistų bendrovė gali greitai įeiti į rinką ar joje išlikti.

1032 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, jog šio sprendimo 985 punkte nurodytą išvadą reikia patvirtinti, nes sutartis dėl taikaus susitarimo ir licencinė sutartis nėra pakankamai žalingos konkurencijai, kad Komisija būtų galėjusi pagrįstai konstatuoti, kad jos buvo ribojimas dėl tikslo. Todėl nurodytas pagrindas yra pagrįstas.

2) Dėl perdavimo sutarties

i) Šalių argumentai

(Praleista)

ii) Bendrojo Teismo vertinimas

1041 Pirmiausia primintina, kokiais lemiamą reikšmę turėjusiais motyvais ginčijamame sprendime rėmėsi Komisija, kai padarė išvadą, kad perdavimo sutartis galėjo būti kvalifikuota kaip konkurencijos ribojimas dėl tikslo.

1042 Komisija konstatavo, kad, pirma, pagal perdavimo sutartį *Krka* perleido *Servier* dvi patentų paraiškas, kurių viena susijusi su perindoprilio sintezės metodu (WO 2005 113500), o kita – su perindoprilio farmacinė forma ir sudėtimi (WO 2005 094793), ir, antra, šių patentų paraiškų saugoma technologija buvo naudojama *Krka* perindoprilio gamybai (ginčijamo sprendimo 1770 konstatuojamoji dalis).

1043 Remdamasi šia aplinkybe, Komisija analizėje siekė įrodyti, kad perdavimo sutartis sustiprino *Servier* ir *Krka* konkurencinę padėtį, kurią lėmė rinkos pasidalijimas, kaip ji mano, įtvirtintas sutartyje dėl taikaus susitarimo ir licencinėje sutartyje (ginčijamo sprendimo 1766 ir 1804 konstatuojamosios dalys).

1044 Visų pirma, dėl *Servier* Komisija nurodė, kad *Krka* technologijos perdavimas vyko specifinėmis rinkos sąlygomis, kai buvo labai mažai VFM alternatyvų, kurios būtų potencialiai perspektyvios ir nepriklausomos nuo *Servier* (ginčijamo sprendimo 1766 ir 1772 konstatuojamosios dalys). Anot

Komisijos, *Krka* technologija, leidusi patenkinti Europos farmakopėjos reikalavimus (ginčijamo sprendimo 1766, 1770 ir 1793 konstatuojamosios dalys), buvo „esminis elementas, norint įeiti į rinką“ (ginčijamo sprendimo 1803 konstatuojamoji dalis).

1045 Ginčijamo sprendimo 1772 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė:

„Nesuteikdama *Krka* galimybės be apribojimų teikti licencijas ar perleisti technologiją tretiesiems asmenims, t. y. kitoms generinių vaistų bendrovėms, *Servier* faktiškai užkirto kelią galimam trečiųjų asmenų pasinaudojimui konkurencijos šaltiniu, grindžiamu *Krka* technologija. Pavyzdžiui, tokia technologija galėjo būti pagrindas iš naujo ginčyti patentą. Su *Krka* sudaryta sutartis dėl taikaus susitarimo, perdavimo sutartis ir licencinė sutartis bendrovei *Servier* suteikė absoliučią apsaugą nuo bet kokios išliekančios potencialios *Krka* technologija grindžiamos konkurencijos.“

1046 Taigi, anot Komisijos, įsigydama *Krka* technologiją, *Servier* buvo užtikrinta, kad ji nebegalės perleisti technologijos, kuri galėtų būti naudinga kitoms generinių vaistų bendrovėms. Iš to Komisija padarė išvadą, kad perdavimo sutartis sustiprino *Servier* apsaugą, kurią ji jau turėjo dėl neprekiavimo ir neginčijimo sąlygų, įtvirtintų sutartyje dėl taikaus susitarimo (ginčijamo sprendimo 1805 ir 1806 konstatuojamosios dalys).

1047 Antra, dėl *Krka* Komisija nusprendė ne tik tai, kad ji „žinojo apie aplinkybę, kad, *Servier* įsigijus perindoprilio technologiją, generinių vaistų konkurentai gali būti išstumti“ (ginčijamo sprendimo 1800 konstatuojamoji dalis), bet ir tai, kad dėl licencijos ji turėjo naudoti, kurios ji gavo dėl perdavimo sutarties.

1048 Dėl pastarojo aspekto Komisija nurodė, kad *Krka* galėjo toliau naudoti savo technologiją septynių valstybių narių rinkose, kuriose ji galėjo prekiauti savo produktu pagal licencijos sutartį (ginčijamo sprendimo 1806 konstatuojamoji dalis). Taigi, anot Komisijos, *Krka* technologija buvo naudinga, įskaitant pačią *Krka*, kad būtų gaminama perindoprilio VFM, atitinkanti Europos farmakopėjos grynumo reikalavimus. Taigi *Krka* palanki padėtis, kurią ji jau užėmė atitinkamose septynyiose rinkose dėl licencinės sutarties, buvo išsaugota pagal perdavimo sutartį.

1049 Komisija padarė išvadą, kad perdavimo sutartimi siekta sustiprinti rinkos pasidalijimą, kuris jau buvo nustatytas pagal sutartį dėl taikaus susitarimo ir licencijos sutartį (ginčijamo sprendimo 1803 ir 1810 konstatuojamosios dalys).

1050 Be to, Komisija pridūrė, kad sutartis dėl taikaus susitarimo, licencinė sutartis ir perdavimo sutartis sudarė vieną tęstinį pažeidimą, dėl kurio buvo ribojama konkurencija ir pasidalytos Sąjungos perindoprilio rinkos. Šiuo klausimu Komisija rėmėsi, be kita ko, aplinkybe, kad šiomis sutartimis siekta to paties tikslo – *Servier* ir *Krka* rinkų pasidalijimo (ginčijamo sprendimo 1811 konstatuojamoji dalis).

1051 Ginčijamo sprendimo dalį, skirtą ribojimo dėl tikslo, susijusio su skirtingomis *Servier* ir *Krka* sudarytomis sutartimis, analizei, Komisija baigė nurodydama, kad šiomis sutartimis „siekta tikslo <...> pasidalyti rinkas, kad būtų išvengta generinių vaistų keliamos konkurencijos *Krka* ir *Servier* ar ji apribota, ir *Krka* ir *Servier* tarpusavio konkurencijos“ (1812 konstatuojamoji dalis).

1052 Galiausiai reikia akcentuoti, jog Komisija nusprendė, kad perdavimo sutartis lėmė tik „papildomą“ konkurencijos iškreipimą, kaip tai rodo ginčijamo sprendimo 5.5.3.4 dalies pavadinimas.

1053 Iš pateiktų argumentų išplaukia, kad Komisijos konstatuotas ribojimas dėl tikslo, kiek jis susijęs su perdavimo sutartimi, grindžiamas, kaip teisingai nurodė ieškovės, pirmiau konstatuoto rinkos pasidalijimo pagal sutartį dėl taikaus susitarimo ir licencijos sutartį egzistavimu.

1054 Tačiau, kaip nurodyta šio sprendimo 1014 punkte, šis pirmesnis konstatavimas yra klaidingas.

- 1055 Todėl reikia paneigti ir Komisijos konstatuotą ribojimą dėl tikslo, kiek tai susiję su perdavimo sutartimi.
- 1056 Be to, perdavimo sutartis nėra sutarties dėl taikaus susitarimo papildoma sutartis, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 797–803 punktuose pateiktus argumentus.
- 1057 Iš tikrųjų perdavimo sutartis nesudaryta tą pačią dieną kaip sutartis dėl taikaus susitarimo, tarp šių dviejų sutarčių nėra sutartinio ryšio ir Komisija neįrodė, kad jos neatsiejamoms (žr. šio sprendimo 798 punktą).
- 1058 Komisija netgi patikslino, kad nebuvo jokio ryšio tarp *Servier* bendrovei *Krka* pervestų 30 mln. EUR pagal perdavimo sutartį ir sutarties dėl taikaus susitarimo, taigi ši pervesta suma nebuvo paskata *Krka* pritarti sutartyje dėl taikaus susitarimo įtvirtintoms neprekiavimo ir neginčijimo sąlygoms. Tai matyti, be kita ko, iš šių ginčijamo sprendimo ištraukų:

„1678 Po dviejų mėnesių *Servier* įsigijo *Krka* patentų paraiškas, susijusias su konkuruojančiomis perindoprilio gamybos technologijomis, už 30 mln. EUR. *Krka* manė, jog *Servier* bijojo, kad ši technologija bus perduota ar suteikta pagal licenciją kitiems konkurentams. Nors tam tikros aplinkybės rodo, kad buvo sutarties dėl taikaus susitarimo ir *Servier* sumokėtų 30 mln. [EUR] ryšys, šiame sprendime šiuo klausimu nedaroma jokios išvados, o šių sutarčių analizė neįsistatoma tokio ryšio egzistavimu.

<...>

(2419 išnaša) *Servier* ginčija ryšio tarp mokėjimo už šias patentų paraiškas ir sutarties dėl taikaus susitarimo buvimą (*Servier* atsakymo į pranešimą apie kaltinimus 1084 punktas, ID 10114, p. 363). Iš 5.5.3.3.3 [punkto] akivaizdžiai matyti, jog, vertindama sutartį dėl taikaus susitarimo su *Krka*, ji nemano, kad 30 mln. [EUR] buvo paskata *Krka* pritarti ribojančioms taikaus susitarimo nuostatomis, ir kaip į lemiamos reikšmės neturintį klausimą ji neatsako, ar buvo ryšys tarp sutarties dėl taikaus susitarimo, perdavimo sutarties ir licencinės sutarties <...>“

- 1059 Taigi perdavimo sutartis nepatvirtina neįrodytos paskatos (žr. šio sprendimo 984 punktą), kurią, anot Komisijos, lėmė licencinė sutartis ir kuri jai leido daryti išvadą, kad sutartimi dėl taikaus susitarimo iš tikrųjų siekta pašalinti *Servier* konkurentą.
- 1060 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, jog Komisija dėl perdavimo sutarties neteisingai nusprendė, kad buvo konkurencijos ribojimas dėl tikslo. Taigi šis pagrindas yra pagrįstas.

b) Dėl teisės ir vertinimo klaidų, susijusių su sutarčių, sudarytų su „Krka“, kvalifikavimu kaip konkurencijos ribojimo dėl poveikio

1) Šalių argumentai

(Praleista)

2) Bendrojo Teismo vertinimas

- 1075 Reikia kartu nagrinėti vertinimo klaidą ir teisės klaidą, padarytą dėl to, kad konstatuotas ribojimo dėl poveikio egzistavimas.

1076 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas ne kartą nusprendė, kad norint įvertinti, ar susitarimas turi būti laikomas draudžiamu dėl su juo susijusio konkurencijos pablogėjimo, reikia išnagrinėti, kaip konkurencija realiai vystytusi, jei nebūtų ginčijamų susitarimų (1966 m. birželio 30 d. Sprendimo *LTM*, 56/65, EU:C:1966:38, p. 359 ir 360; 2006 m. balandžio 6 d. Sprendimo *General Motors / Komisija*, C-551/03 P, EU:C:2006:229, 72 punktą; taip pat žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 161 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Vadinasi, palyginus esant sudarytai sutarčiai buvusią konkurenciją ir konkurenciją, kuri būtų buvusi, jeigu sutartis nebūtų sudaryta, reikia nustatyti, kad dėl sutarties taikymo konkurencija pablogėjo.

1077 Pirmiausia reikia patikslinti, koku požiūriu remdamasi ginčijamame sprendime Komisija nagrinėjo konkurencijos ribojimą dėl poveikio, būtent šio sprendimo 1076 punkte nurodytame šiam palyginimui skirtame nagrinėjimo etape.

i) Dėl Komisijos taikyto požiūrio

1078 Visų pirma, reikia pakartoti tam tikrus bendrus argumentus, taikomus visoms ginčijame sprendime nagrinėtoms *Servier* ir generinių vaistų bendrovių sudarytoms sutartims, kuriuos Komisija pateikė ginčijamo sprendimo 5.1.7 dalyje „Sutarčių dėl taikaus susitarimo patentų srityje sudarymo už kompensacinį mokestį vertinimas kaip ribojimo dėl poveikio, kaip tai suprantama pagal Sutarties 101 straipsnio 1 dalį“.

1079 Komisija, be kita ko, nurodė, kad atitinkamos rinkos konkurencijos sąlygų nagrinėjimas „turėjo būti grindžiamas ne tik atitinkamoje rinkoje jau veikiančių įmonių esama konkurencija, bet ir potencialia konkurencija“ (ginčijamo sprendimo 1215 konstatuojamoji dalis).

1080 Ginčijamo sprendimo 1219 konstatuojamojoje dalyje Komisija priminė, kad, remiantis [SESV 101] straipsnio 3 dalies taikymo gairėmis (OL C 101, 2004, p. 97), reikia atsižvelgti į susitarimo „realų ar potencialų poveikį“, nes susitarimas turi tik „galėti daryti antikonkurencinį poveikį“. Šiuo klausimu ji padarė nuorodą į tų gairių 24 punktą, grindžiamą 1998 m. gegužės 28 d. Sprendimu *Deere / Komisija* (C-7/95 P, EU:C:1998:256, 77 punktą).

1081 Toliau Komisija aprašė jos taikytą metodą. Ji pažymėjo, kad įrodys ribojamąjį sutarčių poveikį, pirmiausia patvirtindama, kad kiekviena iš tų sutarčių lėmė potencialaus konkurento pašalinimą, paskui, kad vienintelio konkurento pašalinimas „galėjo daryti poveikį konkurencijos struktūrai“ (ginčijamo sprendimo 1219 konstatuojamoji dalis).

1082 Taigi Komisija nusprendė, kad dėl konstatuoto potencialaus konkurento pašalinimo ji galėjo įrodinėti vien antikonkurencinį poveikį, kuris „galėjo“ būti padarytas, t. y. „potencialų“ poveikį konkurencijai (žr. šio sprendimo 1080 konstatuojamąją dalį).

1083 Ginčijamo sprendimo 1220 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė:

„Ribojamojo poveikio vertinimas turi būti atliekamas remiantis taikaus susitarimo metu buvusiomis faktinėmis aplinkybėmis, atsižvelgiant į tai, koku būdu susitarimas buvo faktiškai taikytas. Tam tikros šalys prieštarauja ir teigia, jog vertinant turi būti atsižvelgiama į paskesnę visą faktinių aplinkybių raidą, o ne iš esmės remiamasi sutarčių sudarymo metu buvusią situacija. <...> Kai kalbama apie potencialios konkurencijos pašalinimą, atsižvelgimas į tai, kas realiai įvyko, gali būti menkai susijęs su tuo, kas galbūt būtų įvykę, jeigu sutartis nebūtų sudaryta, o tai yra esminis konkurencijos vertinimo klausimas. Juo labiau taip yra tada, kai sutartis labai pakeičia vienos ar abiejų šalių paskatą toliau konkuruoti.“

- 1084 Šios konstatuojamosios dalies pirmuose dviejuose sakiniuose, kurie suformuluoti gana neaiškiai, Komisija pripažino, kad, vertindama kiekvieną sutartį, ji remsis ne paskesne visa faktinių aplinkybių raida po jų sudarymo, o bent iš esmės remsis jų sudarymo metu buvusiomis faktinėmis aplinkybėmis. Grįsdama šį požiūrį, toliau ji rėmėsi „potencialios konkurencijos“ sąvoka, nurodydama, jog tada, kai kalbama apie potencialios konkurencijos panaikinimą, atsižvelgimas į tam tikrus realius įvykius, ypač įvykčius vėliau, nei buvo sudarytos sutartys, nėra toks reikšmingas, siekiant nustatyti vieną iš šio sprendimo 1076 punkte nurodytų palyginimo elementų, t. y. konkurenciją, kuri būtų buvusi nesant sutarties.
- 1085 Tokį požiūrį patvirtina ginčijamo sprendimo 1264 konstatuojamosios dalies ištrauka, kurioje Komisija nurodė, kad tada, kai kalbama apie potencialaus konkurento pašalinimą, reikia nagrinėti sutarčių „būsimą potencialų poveikį“.
- 1086 Šio sprendimo 1085 punkte minėta ginčijamo sprendimo konstatuojamoji dalis yra ginčijamo sprendimo dalyje „Sutarčių dėl taikaus susitarimo sudarymo momentu buvusi rinkos struktūra“, kuri iš esmės skirta laipsniškam potencialių *Servier* konkurentų pašalinimui sudarant skirtingas ginčijamas sutartis (ginčijamo sprendimo 1244–1269 konstatuojamosios dalys).
- 1087 Žinoma, toje dalyje Komisija nurodė tam tikrus taikant sutartis realiai įvykčius įvykius, leidžiančius daryti išvadą, kad dvi generinių vaistų bendrovės, kurios nebuvo sudariusios sutarčių su *Servier*, toliau darė konkurencinį spaudimą. Taip pat Komisija konstatavo, kad Jungtinėje Karalystėje patento 947 galiojimas buvo panaikintas dėl vienos iš šių dviejų bendrovių – *Apotex* – toje šalyje pareikšto ieškinio.
- 1088 Vis dėlto Komisija tvirtino, jog dar buvo didelė „galimybė“, kad *Servier*, sudariusi ginčijamas sutartis su skirtingomis generinių vaistų bendrovėmis, stengsis susitarti su galinčiomis jai kelti grėsmę *Apotex* ir kita bendrove (1268 konstatuojamoji dalis), nors tuo metu, kai priėmė ginčijamą sprendimą, Komisija galėjo konstatuoti, kad tokios sutartys nebuvo sudarytos.
- 1089 Šio sprendimo 1088 punkte nurodytas Komisijos teiginys patvirtina, kad, siekdama nustatyti, kokia konkurencija būtų buvusi, jeigu sutartis nebūtų sudaryta (vienas iš šio sprendimo 1076 punkte nurodytų palyginimo elementų), ji taikė hipotetinį požiūrį, kuriuo remiantis iš dalies neatsižvelgiama į realią įvykių, įvykusių būtent po to, kai buvo sudarytos ginčijamos sutartys, eigą.
- 1090 Būtent prielaida, pagal kurią tuo atveju, kai dėl sutarties buvo pašalintas potencialus konkurentas, Komisija gali įrodinėti tik potencialų šios sutarties poveikį, t. y. kurį sutartis „galėjo“ padaryti, jai leido konkurencijos, kuri būtų buvusi, jeigu sutartis nebūtų sudaryta, apibūdinimą grįsti prielaidomis ar „galimybėmis“, o ne realia įvykių raida to sprendimo priėmimo metu.
- 1091 Šiuo klausimu atsiliepimo į ieškinį 152 punkte Komisija nurodė:
- „<...> *Servier* teigė, kad Komisija neatsižvelgė į tikrą priešingą faktinę situaciją. Komisija atmeta šią kritiką. Įvykiai, rodantys, ar potencialus konkurentas galiausiai tampa realiu konkurentu, ar jam nepavyksta įeiti į rinką, yra tik iš dalies reikšmingi, nes potencialaus konkurento pašalinimas sudarant sutartį tokiomis aplinkybėmis, kai realių konkurentų nėra, o potencialių konkurentų labai mažai, savaime yra konkurencijos ribojimas, patenkantis į SESV 101 straipsnio taikymo sritį. Esminis klausimas yra tai, ar generinių vaistų bendrovė atitinka reikalavimus, kurie keliama, kad ją būtų galima laikyti potencialia konkurentė. Bendrovė gali pasitraukti iš rinkos ar niekada į ją neįeiti dėl įvairiausių priežasčių, nepaneigiančių to, kad sutarties sudarymo dieną ji kėlė pakankamai rimtą grėsmę.“
- 1092 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, jog, atsižvelgdama į tai, kad įrodė, jog dėl sutarties pašalintas potencialus konkurentas, Komisija nusprendė, kad, siekiant nustatyti, kokia būtų buvusi konkurencija, jeigu sutartis nebūtų sudaryta, nereikėjo remtis realiais įvykiais, ypač įvykisiais po to, kai buvo sudarytos sutartys. Priešingai, Komisija, remdamasi savo įprasta praktika, susijusia su atsižvelgimu į

potencialų susitarimo poveikį, pagal kurią pakanka įrodyti, kad susitarimas „gali“ daryti antikonkurencinį poveikį (žr. šio sprendimo 1080 ir 1085 punktus), nusprendė, kad ji galėjo grįsti aprašytą konkurenciją, kuri būtų buvusi, jeigu nebūtų sudaryta sutartis, prielaidomis ar „galimybėmis“.

¹⁰⁹³ Apžvelgus bendrą Komisijos požiūrį, reikia nustatyti, ar, konkrečiai nagrinėdama *Servier* ir *Krka* sudarytų sutarčių poveikį konkurencijai, ji laikėsi šio bendro požiūrio.

¹⁰⁹⁴ Ginčijamo sprendimo 1813 ir 1814 konstatuojamosiose dalyse, t. y. pirmosiose dalyse, skirtose su *Krka* sudarytų sutarčių lemiamam ribojimui dėl poveikio, konstatuojamosiose dalyse, Komisija nurodė, kad toje dalyje ji siekė nustatyti, ar nagrinėjamos sutartys „galėjo daryti konkurenciją ribojantį poveikį“. Be to, toje dalyje, skirtoje su *Krka* sudarytų sutarčių lemiamam ribojimui dėl poveikio, darydama išvadą Komisija nurodė, kad sutartys „galėjo riboti konkurenciją dėl poveikio“. Galiausiai atsiliepime į ieškinį Komisija patvirtino, kad „sprendime patikrinta, ar sutartys galėjo daryti antikonkurencinį poveikį“ (135 punktas).

¹⁰⁹⁵ Iš šio sprendimo 1094 punkte nurodytų Komisijos vartotų žodžių matyti, jog jos veiksmai grindžiami konstatuotu sutarčių potencialiu poveikiu (žr. šio sprendimo 1080 punktą).

¹⁰⁹⁶ Be to, siekdama atlikti šio sprendimo 1076 punkte nurodytą palyginimą, Komisija rėmėsi aplinkybe, kad, jeigu nebūtų sudaryta sutartis, *Krka* ir toliau būtų kėlusį „konkurencinę grėsmę“ bendrovei *Servier* (ginčijamo sprendimo 1828 ir 1830 konstatuojamosios dalys).

¹⁰⁹⁷ Pirmiausia ši „konkurencinė grėsmė“, kurią panaikino sutartys, dėl savo hipotetinio pobūdžio rodo veikiau potencialų, o ne realų poveikį konkurencijai.

¹⁰⁹⁸ Tačiau šio sprendimo 1096 ir 1097 punktuose nurodytas „konkurencinės grėsmės“ panaikinimas Komisijai yra esminis elementas įrodinėjant, kad konkurencinė padėtis rinkoje pablogėjo dėl to, kad buvo sudaryta sutartis dėl taikaus susitarimo (žr. šio sprendimo 1076 punktą).

¹⁰⁹⁹ Žinoma, toliau, kiek tai susiję su *Servier* galia rinkoje, kurią ji jau konstatavo anksčiau (ginčijamo sprendimo 1817–1819 konstatuojamosios dalys), Komisija skyrė ginčijamo sprendimo dalį atitinkamos rinkos, kurioje nėra konkurencijos šaltinių ar jie itin reti, struktūrai (1835–1846 konstatuojamosios dalys).

¹¹⁰⁰ Vis dėlto būtent pirmiau konstatuota aplinkybė, kad, jeigu nebūtų sudaryta sutartis, egzistuoti „konkurencinė grėsmė“, nurodyta pirmesnėje ginčijamo sprendimo dalyje (1825–1834 konstatuojamosios dalys), yra būtinas rinkos struktūros analizės atspirties taškas.

¹¹⁰¹ Komisija užbaigė atitinkamos rinkos struktūros analizę nurodydama, kad buvo didelė tikimybė, kad egzistavę konkurencijos šaltiniai, nustatyti sutarčių su *Krka* sudarymo metu, bus pašalinti iš konkurencijos ateityje sudarius sutartį ar kitomis priemonėmis, bet nepatikslo, ar taip ir buvo per su *Krka* sudarytų sutarčių taikymo laikotarpį (ginčijamo sprendimo 1846 konstatuojamoji dalis).

¹¹⁰² Šio sprendimo 1101 punkte nurodyta aplinkybė patvirtino tai, kas jau nurodyta šio sprendimo 1092 punkte. Taigi Komisija manė, kad atsižvelgiant į tai, jog ji įrodė, kad dėl sutarties dėl taikaus susitarimo *Krka* buvo pašalinta ir kad ji buvo bent potenciali *Servier* konkurentė, siekdama nustatyti, kokia konkurencija būtų buvusi, jeigu sutartis nebūtų sudaryta (vienas iš šio sprendimo 1076 punkte nurodytų palyginimo elementų), ji neturėjo atsižvelgti į realią įvykių eigą sprendimo priėmimo momentu. Priešingai, Komisija, remdamasi savo įprasta praktika, susijusia su atsižvelgimu į potencialų susitarimo poveikį, pagal kurią pakanka įrodyti, kad šis susitarimas „gali“ daryti antikonkurencinį poveikį, nusprendė, kad ji galėjo grįsti aprašytą konkurenciją, kuri būtų buvusi, jeigu nebūtų sudaryta sutartis, prielaidomis ar „galimybėmis“.

- 1103 Taigi Komisija išnagrinėjo *Servier* ir *Krka* sudarytas sutartis, remdamasi bendrosiomis gairėmis, kurias ji nusistatė kaip taikytinas nagrinėjant įvairias sutartis dėl taikių susitarimų, kurios ginčijamame sprendime vertinamos kaip pažeidimai.
- 1104 Priminus šio sprendimo 1076 punkte nurodytą Komisijos požiūrį, taikomą ribojimo dėl poveikio nagrinėjimo palyginimui skirtame etape, reikia nustatyti, ar Komisija pagrįstai nusprendė, kad egzistuoja konkurencijos ribojimas dėl poveikio, kiek tai susiję su *Servier* ir *Krka* sudarytomis sutartimis.
- 1105 Toks nagrinėjimas pirmiausia reikalauja, kad būtų priminta reikšminga jurisprudencija.
- 1106 Visų pirma, atsižvelgiant į Komisijos taikytą požiūrį ir esminę reikšmę, kuri jos svarstymuose teikiama daug kartų minėtam sutarčių „potencialiam poveikiui“ ir aplinkybei, kad jos „galėjo daryti ribojamąjį poveikį“, reikia priminti jurisprudenciją, kurios dalis jau minėta šio sprendimo 1080 punkte ir nurodyta per teismo posėdį, pagal kurią reikia atsižvelgti į susitarimo, suderintų veiksmų ar įmonių asociacijos sprendimo potencialų poveikį, siekiant nustatyti, ar tokios priemonės patenka į SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymo sritį.

ii) Dėl šioje byloje reikšmingos jurisprudencijos

- 1107 Nors Teisingumo Teismas, nagrinėdamas prašymus priimti prejudicinį sprendimą, daugybę kartų patvirtino, kad SESV 101 straipsnio 1 dalis susitarimo ar veiksmų vertinimo neapriboja vien tik pasireiškusių poveikiu, nes vertinant reikia atsižvelgti ir į nagrinėjamo susitarimo ar veiksmų galimą poveikį konkurencijai vidaus rinkoje (1999 m. sausio 21 d. Sprendimo *Bagnasco ir kt.*, C-215/96 ir C-216/96, EU:C:1999:12, 34 punktas; 2006 m. lapkričio 23 d. Sprendimo *Asnef-Equifax ir Administración del Estado*, C-238/05, EU:C:2006:734, 50 punktas; 2013 m. vasario 28 d. Sprendimo *Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas*, C-1/12, EU:C:2013:127, 71 punktas ir 2015 m. lapkričio 26 d. Sprendimo *Maxima Latvija*, C-345/14, EU:C:2015:784, 30 punktas), jis labai retai turėjo galimybę pats nagrinėti, ar suderinti veiksmai ar susitarimas darė potencialų poveikį, dėl kurio galima daryti išvadą, kad egzistuoja konkurencijos ribojimas.
- 1108 Teisingumo Teismas pirmą kartą nustatė, kad reikia atsižvelgti į potencialų susitarimo poveikį, 1987 m. lapkričio 17 d. Sprendime *British American Tobacco ir Reynolds Industries / Komisija* (142/84 ir 156/84, EU:C:1987:490). Byloje, kurioje priimtas tas sprendimas, Komisija atmetė skundą ir konstatavo, kad pagal tą skundą jai pateikti nagrinėti susitarimai nepažeidžia sutartyje nustatytų konkurencijos taisyklių (1987 m. lapkričio 17 d. Sprendimo *British American Tobacco ir Reynolds Industries / Komisija*, 142/84 ir 156/84, EU:C:1987:490, 1 punktas). Šiuo atveju Teisingumo Teismas nusprendė, kad, jeigu Komisija konstatuoja, kad susitarimas nepažeidžia konkurencijos teisės, ji turi atsižvelgti ne tik į to susitarimo sąlygų poveikį tuo metu, kai jas nagrinėja Komisija, bet ir į poveikį, kurį jos gali daryti ateityje, atsižvelgiant į jų teikiamas galimybes, kuriomis šalys dar nepasinaudojo. Pavyzdžiui, toje byloje sutartis dėl konkuruojančios įmonės kapitalo dalių išigijimo investuojančiai įmonei suteikė galimybę vėlesniame etape sustiprinti savo poziciją perimant kitos įmonės faktinę kontrolę, o tai galėjo turėti pasekmių nagrinėjant konkurencinei padėčiai (1987 m. lapkričio 17 d. Sprendimo *British American Tobacco ir Reynolds Industries / Komisija*, 142/84 ir 156/84, EU:C:1987:490, 37, 39, 54, 57 ir 58 punktai).
- 1109 Taigi, remiantis šio sprendimo 1108 punkte nurodytu sprendimu, Komisija, nagrinėdama sutarties poveikį, turi atsižvelgti ne tik į realų jos sąlygų, kurios jau taikomos jos sprendimo priėmimo metu, poveikį, bet ir į potencialų sąlygų, kurios dar netaikomos, poveikį.
- 1110 Vėliau Teisingumo Teismas pripažino, kad reikia atsižvelgti į potencialų susitarimo poveikį, 1998 m. gegužės 28 d. Sprendime *Deere / Komisija* (C-7/95 P, EU:C:1998:256). Byloje, kurioje priimtas tas sprendimas, nagrinėtas Komisijos sprendimas, kurį ji priėmė gavusi pranešimą apie susitarimą, kuriuo

pagal Reglamento Nr. 17 2 straipsnį siekta gauti sprendimą dėl pažeidimo nebuvimo; jame dėl suinteresuotųjų įmonių prašymo Komisija galėjo konstatuoti, kad dėl susitarimo ji neturi imtis veiksmų. Sprendime Komisija konstatavo, kad susitarimas, apie kurį jai pranešta, buvo konkurencijos ribojimas dėl poveikio.

- 1111 Toje byloje Bendrasis Teismas, paskui Teisingumo Teismas patvirtino tokią išvadą, o ji buvo grindžiama potencialaus poveikio egzistavimu.
- 1112 Ieškovė rėmėsi aplinkybe, kad susitarime nustatyta informacijos mainų sistema buvo taikoma kelerius metus iki pranešimo apie prašymą priimti sprendimą dėl pažeidimo nebuvimo, taip teigdama, jog Komisijos vertinimas turėjo apimti tik realų šių informacijos mainų poveikį. Vis dėlto Bendrasis Teismas nusprendė, kad toks argumentas nereikšmingas, nes Sutartyje draudžiamas ir realus, ir potencialus susitarimų poveikis (1994 m. spalio 27 d. Sprendimo *Deere / Komisija*, T-35/92, EU:T:1994:259, 59 ir 61 punktai).
- 1113 Vis dėlto reikia nurodyti aspektą dėl argumento, susijusio su tuo, kad nagrinėjami susitarimai ar veiksmai buvo įgyvendinti, netinkamumo.
- 1114 Iš tikrųjų, pirma, bylos aplinkybės buvo ypatingos, nes susitarimas, dėl kurio pateiktas prašymas priimti sprendimą dėl pažeidimo nebuvimo, pakeitė ankstesnį susitarimą, apie kurį Komisijai visai nebuvo pranešta. Todėl Komisija turėjo nuspręsti dėl šio naujojo susitarimo atitikties konkurencijos taisyklėms, o ne dėl ankstesnio susitarimo. Taigi negalima užtikrintai teigti, kad Komisija galėjo padaryti galutines išvadas dėl šio naujojo susitarimo, remdamasi ankstesnio susitarimo taikymu, nepaisant jų panašumo. Naujasis susitarimas buvo taikomas tik kelis mėnesius iki šalių sprendimo sustabdyti jo taikymą. Taigi Komisija, kad išnagrinėtų jo realų poveikį konkurencijai, negalėjo įvertinti su reikiama distancija (1994 m. spalio 27 d. Sprendimo *Deere / Komisija*, T-35/92, EU:T:1994:259, 2 ir 4 punktai).
- 1115 Antra, kai Bendrasis Teismas nagrinėjo potencialų susitarimo poveikį konkurencijai 2006 m. rugsėjo 27 d. Sprendime *GlaxoSmithKline Services / Komisija* (T-168/01, EU:T:2006:265, 163 punktas), nurodė, jog aplinkybė, kad nagrinėjamo susitarimo taikymas buvo sustabdytas tik po kelių mėnesių nuo jo įsigaliojimo, kol bus priimtas toje byloje ginčytas Komisijos sprendimas, lėmė tai, kad jis Komisijos atliktą susitarimo nagrinėjimą aiškino kaip iš esmės skirtą jo potencialiam poveikiui.
- 1116 Taigi tame sprendime Bendrasis Teismas nustatė aiškų nagrinėto susitarimo netaikymo ir Komisijos atlikto jo potencialaus poveikio nagrinėjimo ryšį.
- 1117 Trečia, 2016 m. birželio 30 d. Sprendime *CB / Komisija* (T-491/07 RENV, nepaskelbtas Rink., EU:T:2016:379, 243, 247, 248 ir 250 punktai) Bendrasis Teismas išnagrinėjo įmonių asociacijos sprendimo potencialų poveikį konkurencijai, atsižvelgdamas į poveikį, kurį nagrinėjamos priemonės būtų padariusios konkurencijai, jeigu jos būtų taikytos, o tai ir vėl patvirtina asociacijos sprendimo potencialaus poveikio nagrinėjimo ir aplinkybės, kad jis dar nebuvo taikytas, ryšį. Reikia akcentuoti, kad nagrinėtame sprendime (2007 m. spalio 17 d. Komisijos sprendimas C(2007)5060 *final*, susijęs su [SESV 101] straipsnio taikymo procedūra (COMP /D 1/38606 – *Groupement des cartes bancaires* „CB“) Komisija išskyrė potencialaus poveikio, t. y. to, kurį priemonės padarytų, jeigu jų taikymo sustabdymas būtų atšauktas (261 ir paskesnės konstatuojamosios dalys), analizę ir nagrinėjamų priemonių taikymo laikotarpiu padaryto poveikio analizę (310 ir paskesnės konstatuojamosios dalys).
- 1118 Reikia patikslinti, kad bylose, kuriose priimti 2006 m. rugsėjo 27 d. Sprendimas *GlaxoSmithKline Services / Komisija* (T-168/01, EU:T:2006:265) ir 2016 m. birželio 30 d. Sprendimas *CB / Komisija* (T-491/07 RENV, nepaskelbtas Rink., EU:T:2016:379), Komisija atitinkamoms įmonėms neskyrė sankcijų, tačiau joms nurodė nedelsiant nutraukti nagrinėjamą pažeidimą.

- 1119 Be to, pažymėtina, kad šio sprendimo 1118 punkte nurodytose bylose į Komisiją kreipėsi būtent atitinkamos įmonės (šiuo klausimu žr. 2006 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *GlaxoSmithKline Services / Komisija*, T-168/01, EU:T:2006:265, 10 punktą ir 2016 m. birželio 30 d. Sprendimo *CB / Komisija*, T-491/07 RENV, nepaskelbtas Rink., EU:T:2016:379, 8 punktą).
- 1120 Taigi daugeliu atvejų, kai Sąjungos teismai susitarimui, suderintiems veiksams ar įmonių asociacijos sprendimui taikė jurisprudenciją, pagal kurią konstatuotą ribojimą dėl poveikio gali lemti potencialus šių priemonių poveikis, buvo nagrinėjamas ne Komisijos sprendimas, kuriuo siekta bausti už praeityje atliktus veiksmus, kurie yra ribojimas dėl poveikio, o Komisijos sprendimas, kuriuo siekta užkirsti kelią tokių veiksmų atlikimui numatant poveikį, kurį gali padaryti atitinkamos priemonės, jeigu jos būtų taikytos. Tokia situacija buvo ir byloje, kurioje priimtas 1987 m. lapkričio 17 d. Sprendimas *British American Tobacco ir Reynolds Industries / Komisija* (142/84 ir 156/84, EU:C:1987:490), nes toje byloje Komisija atmetė skundą, nagrinėdama poveikį, kurį galėjo padaryti susitarimo sąlyga, jeigu būtų buvę pasinaudota joje numatyta galimybe.
- 1121 Taigi kartelių srityje nėra precedento, kai Teisingumo Teismas ar Bendrasis Teismas pripažino, kad Komisija gali remtis tik atitinkamos priemonės potencialiu poveikiu, konstatuodama, kad pažeidimas buvo padarytas, ir, remdamasi tokia išvada, šį pažeidimą padariusiems subjektams skirdama baudą.
- 1122 Taigi atrodo paradoksalu, kad tada, kai susitarimo sąlygos buvo taikytos ir jų poveikį konkurencijai galima įvertinti atsižvelgiant į reikšmingų faktinių aplinkybių, be kita ko, susiklosčiusių po to, kai buvo sudaryti susitarimai, ir iki Komisijos sprendimo priėmimo, raidą, jai leidžiama įrodyti vien antikonkurencinį poveikį, kurį šios sąlygos gali padaryti, ir šiuo tikslu imtis šio sprendimo 1076 punkte minėto palyginimo neatsižvelgiant į tokią raidą (žr. šio sprendimo 1084, 1092 ir 1102 punktus).
- 1123 Paradoksalu ir tai, kad, kai Komisija siekia konstatuoti, kad padarytas pažeidimas, kuris yra konkurencijos ribojimas dėl poveikio (todėl už jį gali būti skirta bauda), ji gali remtis paprasčiausia aplinkybe, kad taikytos susitarimo sąlygos gali daryti antikonkurencinį poveikį, o ne aplinkybe, kad jos padarė tokį poveikį, nors Teisingumo Teismas nusprendė, kad atleidimą nuo pareigos įrodyti susitarimo antikonkurencinį poveikį gali lemti tik kvalifikavimas kaip konkurencijos ribojimo dėl tikslo, kuris gali būti siejamas tik su susitarimais, galinčiais daryti tokį neigiamą poveikį būtent prekių ir paslaugų kainai, kiekiui ar kokybei, kad gali būti pripažįstama, jog SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymo tikslu neverta įrodinėti, kad tais veiksmais daromas konkretus poveikis rinkai (2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 51 punktas). Jeigu Komisija dėl įgyvendintų susitarimų galėtų remtis vien poveikiu, kurį jie galėjo daryti, kad įrodytų jų antikonkurencinį poveikį, konkurencijos ribojimo dėl tikslo ar dėl poveikio išskyrimas, nustatytas SESV 101 straipsnio 1 dalyje, netektų reikšmės.
- 1124 Kadangi nagrinėjami susitarimai buvo taikyti, o ginčijamame sprendime Komisija konstatavo, kad pažeidimas buvo padarytas, ir tai jai leido sutarties šalims skirti baudą, remiantis tuo, kas išdėstyta, matyti, jog šio sprendimo 1107–1120 punktuose priminta jurisprudencija dėl atsižvelgimo į potencialų susitarimų poveikį, kiek tai susiję su ribojimu dėl poveikio, netaikytina.
- 1125 Beje, pažymėtina, jog šio sprendimo 1124 punkte nurodytą jurisprudenciją reikia skirti nuo tos, kuri susijusi su atsižvelgimu į konkurencijos ribojimo poveikį konkurencijai, įskaitant kai ji tėra potenciali.
- 1126 Šiuo klausimu 1997 m. birželio 12 d. Sprendime *Tiercé Ladbroke / Komisija* (T-504/93, EU:T:1997:84, 157–160 punktai), kuris nurodytas ginčijamo sprendimo 1217 konstatuojamojoje dalyje, Bendrasis Teismas nagrinėjo Komisijos sprendimo, kuriuo ji atmetė skundą būtent dėl to, kad dėl realios konkurencijos nebuvimo atitinkamoje rinkoje ginčijamas sprendimas nepateko į Sutarties 85 straipsnio 1 dalies (dabar – SESV 101 straipsnio 1 dalies) taikymo sritį, teisėtumą. Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisija, kaip reikalaujama, rūpestingai neišnagrinėjo visų ieškovės nurodytų faktinių ir teisinių aplinkybių, nes susitarimas galėjo riboti potencialią konkurenciją. Taigi jis šiuo klausimu panaikino jam pateiktą nagrinėti sprendimą.

- 1127 Iš tokio precedento, kuris susijęs su skundo atmetimu, galima daryti ne išvadą, kad paprasta aplinkybė, jog susitarimas „gali“ riboti potencialią konkurenciją, būtinai lemia konkurencijos ribojimo dėl poveikio konstatavimą, o veikiau išvadą, kad Komisija negali iš karto atmesti galimybes, kad yra ribojimas dėl poveikio, jeigu susitarimas gali riboti tik potencialią, o ne realią konkurenciją.
- 1128 Taigi, jeigu Komisija priima sprendimą, kuriuo konstatuoja, kad padarytas SESV 101 straipsnio 1 dalies pažeidimas, o tai jai leidžia, remiantis tokia išvada, pažeidimą padariusiems subjektams skirti baudą, paprasta aplinkybė, kad Komisija įrodė potencialios konkurencijos ir potencialaus konkurento veiksmų laisvės ribojimo, o gal net visiško jo pašalinimo, egzistavimą, jos neatleidžia nuo pareigos įrodyti pateikiant atitinkamos priemonės realaus poveikio konkurencijai analizę, jeigu netaikytina šio sprendimo 1107–1120 punktuose nurodyta jurisprudencija.
- 1129 Šiuo klausimu primintina, jog susitarimo antikonkurencinio poveikio buvimui konstatuoti reikalaujama, kad būtų tenkinami elementai, įrodantys, kad konkurencijai „faktiškai“ buvo trukdoma, ji buvo ribojama ar iškraipoma (1966 m. birželio 30 d. Sprendimo *LTM*, 56/65, EU:C:1966:38, p. 359 ir 360).
- 1130 Taigi tam, kad įrodytų susitarimo antikonkurencinio poveikio buvimą, Komisija, atsižvelgdama į Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nustatytą realistiškumo reikalavimą, atlikdama šio sprendimo 1076 punkte nurodytą palyginimą, turi atsižvelgti į visą reikšmingų faktinių aplinkybių, įskaitant ir susiklosčiusių vėliau, nei buvo sudarytos sutartys, raidą, kol ji priėmė sprendimą.
- 1131 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad vertinant įmonių susitarimo pagal SESV 101 straipsnį poveikį būtina atsižvelgti į konkrečią situaciją, kuriai esant taikomas aptariamas susitarimas, visų pirma į ekonominį ir teisinį kontekstą, kuriam esant veikia nagrinėjamos įmonės, į prekių ar paslaugų, kurioms jie taikomi, pobūdį, taip pat į realias nagrinėjamos rinkos ar rinkų veikimo sąlygas ir struktūrą (2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 165 punktas).
- 1132 Tuo remiantis darytina išvada, kad scenarijus, numatomas vadovaujantis prielaida, jog nėra aptariamo susitarimo, turi būti, kaip nurodė Teisingumo Teismas, „realistiškas“ (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 166 punktą).
- 1133 Teisingumo Teismas patikslino, kad atsižvelgimas į galimą raidą rinkoje, jeigu šis susitarimas nebūtų sudarytas, reikalingas nagrinėjant susitarimo ribojamąjį poveikį konkurencijai (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 167–169 punktus).
- 1134 Beje, konkurencijos, kuri būtų buvusi, jeigu nebūtų sudarytas susitarimas (vienas iš šio sprendimo 1076 punkte nurodytų palyginimo elementų), apibūdinimui keliamas galimumo ir realumo reikalavimas atitinka Komisijos požiūrį, jos įtvirtintą daugumoje gairių, kuriose ji nusistatė pareigą įrodyti jos nagrinėjamų priemonių pakankamą ribojamojo poveikio galimumą.
- 1135 Taigi, pirma, [SESV 101] straipsnio 3 dalies taikymo gairių 24 punkte, kuriuo Komisija remiasi ginčijamo sprendimo 1219 konstatuojamojoje dalyje, nustatyta: „tam, kad susitarimas ribotų konkurenciją dėl poveikio, jis turi daryti tokį poveikį realiai ar potencialiai konkurencijai, kad būtų galima numatyti, jog labai tikėtina, kad atitinkamoje rinkoje bus padarytas neigiamas poveikis prekių ar paslaugų kainoms, gamybai, inovacijoms ar įvairovei arba jų kokybei“.
- 1136 Antra, 2001 m. gairių dėl horizontaliojo bendradarbiavimo susitarimų 19 punkte nurodyta, jog daugelio horizontaliojo bendradarbiavimo susitarimų tikslas nėra konkurencijos ribojimas, todėl būtina nagrinėti kiekvieno susitarimo poveikį. Be to, jose nurodyta, kad atliekant šį nagrinėjimą nepakanka nustatyti, kad susitarimas riboja konkurenciją tarp šalių, bet reikia, kad šis susitarimas galėtų taip pat daryti tokį poveikį konkurencijai rinkoje, kad būtų galima tikėtis neigiamo poveikio prekių ar paslaugų kainoms, gamybai, inovacijoms ar įvairovei arba jų kokybei.

- 1137 Trečia, Komisija patvirtino, jog ji išlaikė tokį požiūrį 2011 m. gairėse dėl horizontaliųjų bendradarbiavimo susitarimų. Taigi ji nurodė, kad šių gairių 28 punkte, į kurią ji daro nuorodą ginčijamo sprendimo 1733 išnašoje, nustatyta, kad ribojamasis poveikis konkurencijai nagrinėjamoje vidaus rinkoje atsiranda, kai poveikio tikimybė pakankamai pagrįsta, kad dėl susitarimo šalys galės pelningai pakelti kainą ar sumažinti gamybos apimtį, produktų kokybę, produktų įvairovę ar naujoves.
- 1138 Šiuo atveju pačiame ginčijamame sprendime (1218 konstatuojamoji dalis) Komisija priminė, kad turi būti įrodytas konkurencijos ribojamojo poveikio pakankamas galimumo lygis.
- 1139 Atsižvelgiant į visus pateiktus argumentus, reikia nustatyti, ar šiuo atveju Komisija, nepaisant hipotetinio požiūrio, kurį ji taikė konkurencijos ribojimo dėl poveikio nagrinėjimo etape, skirtame palyginimui (žr. šio sprendimo 1076–1102 punktus), įrodė *Servier* ir *Krka* sudarytų sutarčių ribojamojo poveikio pakankamą realumą ir galimumą.

iii) Dėl vertinimo klaidos

- 1140 Komisija išnagrinėjo neprekiavimo sąlygos ir neginčijimo sąlygos, nustatytų *Servier* ir *Krka* sudarytoje sutartyje dėl takaus susitarimo, ir *Krka* technologijos licencijos perdavimo *Servier* poveikį, dėl kiekvienos iš šių trijų priemonių nagrinėjama konkurenciją, kuri būtų buvusi, jei jų nebūtų buvę (žr., be kita ko, ginčijamo sprendimo 1825–1829 konstatuojamąsias dalis).
- 1141 Dėl kiekvienos iš šių trijų priemonių reikia nustatyti, ar Komisija galėjo pagrįstai nuspręsti, kad egzistuoja konkurencijos ribojimas dėl poveikio.

– Dėl sutartyje dėl takaus susitarimo įtvirtintos neprekiavimo sąlygos

- 1142 Primintina, jog vertinant, ar sutartis turi būti laikoma draudžiama, nes dėl jos poveikio pablogėja konkurencija, reikia išnagrinėti, kokia būtų reali konkurencija, jeigu nebūtų sudaryta ginčijama sutartis (žr. šio sprendimo 1076 punktą).
- 1143 Šiuo atveju neprekiavimo sąlygos taikymo sritis apima tik patentą 947, dėl kurio ginčijosi *Servier* ir *Krka*.
- 1144 Esant realiai konkurencijai, jeigu nebūtų sudaryta sutartis dėl takaus susitarimo, generinių vaistų bendrovės, tarp jų ir *Krka*, būtų mėginusios įeiti į rinką egzistuojant su *Servier* patentais, be kita ko, patentu 947 susijusioms kliūtims ir vykstant šių bendrovių ir *Servier* ginčams patentų srityje.
- 1145 Taigi, kaip nurodyta šio sprendimo 234 punkte, konkretus suteikiamo patento tikslas – užtikrinti patento savininkui išimtinę teisę naudoti išradimą, siekiant atlyginti už išradėjo kūrybines pastangas, kad tiesiogiai arba suteikiant licencijas tretiesiems asmenims būtų pagaminti ir pirmą kartą išleisti į apyvartą pramonės produktai, ir teisę užkirsti kelią visiems pažeidimams (1974 m. spalio 31 d. Sprendimo *Centrafarm ir de Peijper*, 15/74, EU:C:1974:114, 9 punktas). Jeigu patentą suteikia valstybės institucija, paprastai preziumuojama, kad patentas galioja ir kad jis įmonei priklauso teisėtai. Paprastai konkurentus atgraso vien tai, kad įmonė šią išimtinę teisę turi, nes pagal viešosios teisės aktus jie privalo šios teisės paisyti (2010 m. liepos 1 d. Sprendimo *AstraZeneca / Komisija*, T-321/05, EU:T:2010:266, 362 punktas).
- 1146 Iš tiesų rizikingas generinių vaistų bendrovės įėjimas į rinką savaime nėra neteisėtas (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 122 punktą). Vis dėlto toks įėjimas mažiau tikėtinas, jeigu generinių vaistų bendrovė pripažįsta patento galiojimą ar mano, jog jos galimybės pasiekti, kad patentas būtų pripažintas negaliojančiu, yra menkos.

- 1147 Taigi atitinkamo patento galiojimo pripažinimas ar nepripažinimas arba tai, kaip generinių vaistų bendrovė supranta šio patento galią, turi lemiamą reikšmę, kai kalbama apie jos galimo elgesio, susijusio su rizikingu įėjimu į rinką, nustatymą.
- 1148 Tačiau Komisija, atlikdama šio sprendimo 1076 punkte nurodytą palyginimą dėl galimo šios bendrovės elgesio, jeigu nebūtų sudaryta sutartis, tinkamai neatsižvelgė į poveikį, kurį patentas 947 ir tai, kad *Krka* pripažino jo galiojimą, galėjo padaryti jos vertinimui, pateiktam ginčijamo sprendimo dalyje, skirtoje šio elgesio nagrinėjimui (1825–1834 konstatuojamosios dalys).
- 1149 Iš tikrųjų vertinant tai, ar *Krka* pripažino patento 947 galiojimą, arba jos galimybių pasiekti, kad patentas būtų pripažintas negaliojančiu, suvokimą tokios lemiamos aplinkybės, kaip antai 2006 m. liepos 27 d. EPT sprendimas, kuriuo patvirtintas patento galiojimas, ir Jungtinės Karalystės teismo *Krka* nustatytas laikinas draudimas, šioje ginčijamo sprendimo dalyje nepaminėtos, nors jos susiklostė net anksčiau, nei *Servier* ir *Krka* sudarė sutartį dėl taikaus susitarimo.
- 1150 Be to, ginčijamo sprendimo 1828–1834 konstatuojamosiose dalyse Komisija, nagrinėdama galimą *Krka* elgesį, jeigu nebūtų sudarytos sutartys, nepriminė esant šiam kontekstui svarbaus fakto, kad kelios bylos medžiagoje nurodytos aplinkybės patvirtino išvadą, kad *Krka* produktai galėjo pažeisti patentą 947.
- 1151 Tai patvirtina, kad Komisijos hipotetinis požiūris (žr. šio sprendimo 1077–1103 punktus) lėmė ne tik tai, kad ji neatsižvelgė į aplinkybes, susiklosčiusias vėliau, nei buvo sudarytos sutartys, bet ir apskritai į realią įvykių eigą, kokia ji buvo iki jos sprendimo priėmimo momento.
- 1152 Ypač tai, kad Komisija neatsižvelgė į patento 947 poveikį, paaiškina aplinkybė, kad, nagrinėdama ribojimą dėl tikslo, ji nusprendė, jog realus *Servier* ir *Krka* sudarytos sutarties dėl taikaus susitarimo pagrindas buvo pastarosios skatinimas pritarti ribojamosioms šios sutarties sąlygoms, o ne tikras patento 947 galiojimo pripažinimas. Šiomis aplinkybėmis, anot Komisijos, *Krka* niekaip negalėjo remtis patento 947 galiojimo pripažinimu, nes toks pripažinimas turėjo esminių trūkumų.
- 1153 Vis dėlto Bendrasis Teismas paneigė Komisijos konstatuotą paskatą ir ribojimą dėl tikslo, kiek tai susiję su *Servier* ir *Krka* sudaryta sutartimi dėl taikaus susitarimo ir licencine sutartimi, todėl vėl svarbu atsižvelgti į tai, kaip *Krka* suprato patento 947 galią ir ar ji pripažino to patento galiojimą.
- 1154 Taigi primintina, jog sutarties dėl taikaus susitarimo ir licencinės sutarties sudarymo momentu buvo rimtų požymių, šių sutarčių šalims leidžiančių manyti, kad patentas 947 galiojo (žr. šio sprendimo 967 ir 968 punktus). Jungtinėje Karalystėje, t. y. vienoje iš trijų šalių (kartu su Prancūzija ir Nyderlandais), kuriose Komisija nagrinėjo ir konstatavo ribojimo dėl poveikio buvimą, *Krka* ir *Apotex*, t. y. kitai su *Servier* konkuruojančiai bendrovei, buvo nustatytas toks pats laikinas draudimas.
- 1155 Nors 2006 m. rugsėjo mėn. buvo atmetas *Servier* Vengrijoje pateiktas prašymas nustatyti laikiną draudimą prekiauti *Krka* rinkai pateikta generinio perindoprilio versija dėl patento 947 pažeidimo, tai buvo procedūra, kuri, priešingai, nei nurodytosios šio sprendimo 1154 punkte, nebuvo susijusi su viena iš šalių, kuriose Komisija konstatavo ribojimą dėl poveikio.
- 1156 Beje, nors *Servier* ir *Krka* bendravo jau anksčiau, nei buvo priimtas 2006 m. liepos 27 d. EPT sprendimas, kuriuo patvirtintas patento 947 galiojimas (žr., be kita ko, ginčijamo sprendimo 837 konstatuojamąją dalį), joms nepavyko susitarti (ginčijamo sprendimo 856–859 konstatuojamosios dalys) ir tik po to sprendimo buvo pradėtos naujos derybos (ginčijamo sprendimo 898 konstatuojamoji dalis). Taigi 2006 m. liepos 27 d. EPT sprendimas, kuriuo patvirtintas patento 947 galiojimas, buvo bent jau viena iš aplinkybių, pastūmėjusių sudaryti sutartį dėl taikaus susitarimo ir licencinę sutartį, o tai yra papildomas požymis, kad sutartys buvo grindžiamos šalių patento galiojimo pripažinimu (žr. šio sprendimo 971 punktą).

- 1157 Be to, kaip jau nurodyta (žr. šio sprendimo 947 punktą), licencinės sutarties, kuri licenciui prasminga, tik jeigu licencija bus realiai naudojama, sudarymas grindžiamas ir tuo, kad šalys pripažįsta patento galiojimą. Taigi pats licencinės sutarties sudarymas, patvirtintas tam tikrais įrodymais (žr. šio sprendimo 999 ir 1001 punktus), įrodo, kad *Krka* galiausiai pripažino patento 947 galiojimą.
- 1158 Iš bylos medžiagos matyti netgi tai, kad *Krka*, atrodo, manė, kad, jeigu nebūtų sudaryta licencinė sutartis su *Servier*, rizikingas įėjimas į 18 iš 20 rinkų būtų menkai tikėtinas, o gal ir visai negalimas (šio sprendimo 1001 ir 1012 punktai).
- 1159 Ginčijamo sprendimo 1693 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė, kad *Krka* „galiausiai nebetiktina rizikingai įeiti į Prancūziją, Jungtinę Karalystę ir kitas Vakarų Europos rinkas priėmus Protestų [skyriaus] sprendimą“.
- 1160 Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes, darytina išvada, kad neįrodyta, jog, nesant sutarties, *Krka* tikriausiai būtų rizikingai įėjusi į atitinkamų 18 iš 20 valstybių narių rinkas, be kita ko, į Prancūzijos, Nyderlandų ir Jungtinės Karalystės rinkas.
- 1161 Padarytos išvados nepaneigia kitos bylos medžiagoje nurodytos aplinkybės, kurios gali būti reikšmingos, siekiant įrodyti, kad, jeigu nebūtų sudariusi sutarties su *Servier*, *Krka* būtų įėjusi į rinką. Dauguma šių aplinkybių nurodytos ginčijamo sprendimo dalyje, kurioje Komisija įrodinėjo, kad *Krka* buvo potenciali *Servier* konkurentė.
- 1162 Pirma, primintina, jog (žr. šio sprendimo 1026 punktą) aplinkybė, kad *Krka* toliau ginčijo *Servier* patentus ir prekiaavo savo produktu, nors EPT Protestų skyrius patvirtino patento 947 galiojimą, akivaizdžiai paaiškinama *Krka* noru sustiprinti savo poziciją derybose, kurias ji galėjo pradėti su *Servier*, kad sudarytų sutartį dėl taikaus susitarimo.
- 1163 Be to, dėl tolesnio *Servier* patentų ginčijimo *Krka* nekilo naujos rizikos dėl teisių pažeidimo. Tai tik didino su ieškiniais susijusias išlaidas. Kiek tai susiję su tolesne prekyba savo produktu, ji apsiribojo penkiomis Rytų ir Centrinės Europos rinkomis, kuriose Komisija nenustatė ribojimo dėl poveikio buvimo. Maža to, penkiose iš septynių rinkų, kuriose galiojo licencija, dar nebuvo suteikti patento 947 atitikmenys (ginčijamo sprendimo 1755 konstatuojamoji dalis). Taigi *Krka* kilusi rizika bent kai kuriose rinkose, kuriose ji išsilaikė, buvo ribota (žr. šio sprendimo 1027 punktą).
- 1164 Tai, kad *Krka* toliau ginčijo *Servier* patentą ir toliau prekiaavo savo produktu, neleidžia daryti išvados, kad *Krka* nepripažino patento 947 galiojimo, todėl tikriausiai būtų rizikingai įėjusi į 18 iš 20 atitinkamų valstybių narių rinkų arba bent į tris rinkas, kuriose Komisija konstatavo konkurencijos ribojimą dėl poveikio.
- 1165 Antra, nors *Krka* atstovų pastabos rodė jų nustebimą ir nepasitenkinimą dėl priimto 2006 m. liepos 27 d. EPT sprendimo (ginčijamo sprendimo 1688 konstatuojamoji dalis), šios pastabos neįrodė, kad, nepaisydama šio sprendimo, *Krka* tikriausiai būtų įėjusi į tris nacionalines rinkas, kuriose Komisija nustatė pažeidimą dėl poveikio.
- 1166 Trečia, Komisija paskyrė ginčijamo sprendimo dalį *Krka* „ketinimui įeiti“ į rinką. Šią labai trumpą dalį sudaro vienintelė konstatuojamoji dalis, kuri taip pat pakankamai trumpa, t. y. 1699 konstatuojamoji dalis. Joje Komisija nurodė, kad „net“ po 2006 m. liepos 27 d. EPT sprendimo „atrodė“, kad *Krka* buvo pasirengusi remti rizikingą partnerių pateikimą ir kad ji buvo įsipareigojusi toliau tiekti savo produktą, „jeigu bus įveiktos patentų sudaromos kliūtys“. Šioje konstatuojamojoje dalyje nurodyta ir tai, kad viena iš *Krka* komercinių partnerių primygtinai jos prašė tiekti produktą, „jeigu patentas 947 būtų pripažintas negaliojančiu“, ir kad tam tikros *Krka* partnerės su šiuo produktu įėjo į rinką, „kai patentas 947 buvo pripažintas negaliojančiu [atitinkamose] rinkose“.

- 1167 Šio sprendimo 1166 punkte pateiktos ištraukos patvirtina ne *Krka* ketinimą įeiti į tris nacionalines rinkas, kuriose Komisija konstatavo ribojimą dėl poveikio, o veikiau tai, kokią reikšmę *Krka* ir jos partnerėms įgijo patento 947 „sudaroma kliūtis“ po 2006 m. liepos 27 d. EPT sprendimo priėmimo.
- 1168 Atsižvelgiant į visas išdėstytas aplinkybes, neįrodyta, kad, jeigu nebūtų sudarytos sutartys dėl taikaus susitarimo ir licencinė sutartis, *Krka* tikriausiai būtų įėjusi į tris nacionalines rinkas, kuriose Komisija nustatė konkurencijos ribojimo dėl poveikio buvimą.
- 1169 Ginčijamame sprendime Komisija neįrodė ir to, kad, jeigu nebūtų sudarytos šios sutartys, *Krka* tikriausiai būtų įėjusi į atitinkamas rinkas iki pažeidimo nutraukimo datos, t. y. 2007 m. liepos 6 d. Jungtinėje Karalystėje, 2007 m. gruodžio 12 d. Nyderlanduose ir 2009 m. rugsėjo 16 d. Prancūzijoje.
- 1170 Iš tikrųjų dėl taikyto hipotetinio požiūrio (žr. šio sprendimo 1079–1103 punktus) Komisija skyrė mažai dėmesio realiai įvykių eigai, ypač tų, kurie įvyko vėliau, nei buvo sudarytos sutartys, todėl galimai *Krka* nusistatymo dėl patento 947 galiojimo raidai, kurią galėjo lemti šie įvykiai.
- 1171 Tačiau Bendrasis Teismas, vertindamas pažeidimą sudarančius elementus, kurie priskiriami ne jo visiškai jurisdikcijai, o teisėtumo kontrolei, neturi Komisijos motyvų pakeisti savaisiais (šiuo klausimu žr. 2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Galp Energía España ir kt. / Komisija*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 73 ir 75–77 punktus).
- 1172 Taigi Bendrasis Teismas, remdamasis bylos medžiagoje nurodytomis aplinkybėmis, neturi pirmą kartą nagrinėti, ar konkurencijos ribojimas dėl poveikio galėjo atsirasti per laikotarpį po sutarčių sudarymo dėl to, kad *Krka* nebepripažino patento 947 galiojimo.
- 1173 Bet kuriuo atveju iš bylos medžiagoje nurodytų faktinių aplinkybių negalima daryti išvados, kad *Krka* per laikotarpį nuo sutarčių sudarymo iki pažeidimo nutraukimo tikriausiai būtų įėjusi į atitinkamas tris nacionalines rinkas, jeigu sutartys nebūtų sudarytos.
- 1174 Be to, reikia akcentuoti, kad Komisija net nenurodė galimo *Krka* įėjimo į rinką, jeigu nebūtų sudarytos sutartys. Iš tikrųjų ginčijamo sprendimo dalyje „Galimas elgesys, jeigu nebūtų sudarytos sutartys su *Krka*“ Komisija – bent tiesiogiai – nesirėmė paankstinto *Krka* įėjimo į tris atitinkamas rinkas, jeigu nebūtų sudarytos sutartys, prielaida; ji rėmėsi tik prielaida, kad šiose rinkose išliko „konkurencinė grėsmė“ (žr. šio sprendimo 1096 punktą).
- 1175 Taigi, anot Komisijos, „*Krka* toliau kėlė konkurencinę grėsmę kaip potencialiai galinti įeiti su generiniu perindoprilium į Jungtinę Karalystę, Prancūziją ir Nyderlandus“ (ginčijamo sprendimo 1825 konstatuojamoji dalis). Komisija patikslino, kad *Krka*, be kita ko, ir toliau kėlė grėsmę kaip vietinių platinimo partnerių tiekėja (ginčijamo sprendimo 1828 konstatuojamoji dalis).
- 1176 Komisija nurodė ir tai, kad, jeigu nebūtų paskatos, sutarties šalys būtų galėjusios sudaryti mažiau ribojančią sutartį, pagal kurią būtų buvęs galimas paankstintas *Krka* įėjimas į rinką arba jai suteikta licencija, galiojanti visoje Sąjungos teritorijoje (ginčijamo sprendimo 1831 konstatuojamoji dalis).
- 1177 Galiausiai Komisija padarė išvadą, kad, „jeigu nebūtų sutartyse nustatytų ribojimų <...>, *Krka* būtų toliau buvusi didelė potenciali *Servier* konkurentė“ (ginčijamo sprendimo 1834 konstatuojamoji dalis).
- 1178 Reikia konstatuoti, kad, nurodžiusi vien tai, jog „konkurencinė grėsmė“, kurią *Krka* ir toliau kėlė bendrovei *Servier*, nors, pirma, paprastos „grėsmės“ konkurencijai palankus poveikis, priešingai nei generinių vaistų įėjimo į rinką poveikis, nebuvo akivaizdus ir, antra, šiuo atveju tos „grėsmės“ poveikį gerokai sušvelnino patento 947 buvimas ir kompetentingų institucijų patvirtintas jo galiojimas (žr. šio sprendimo 1142–1169 punktus), Komisija neįrodė, kad konkurencija galbūt būtų buvusi didesnė, jeigu nebūtų sudaryta sutartis dėl taikaus susitarimo.

- 1179 Šiuo klausimu pažymėtina, kad Komisija turėjo patikslinti, koks būtų buvęs „konkurencinės grėsmės“, kurią *Krka* ir toliau būtų kėlus *Servier*, jeigu nebūtų sudaryta sutartis dėl takaus susitarimo, galimas poveikis visų pirma produktų kainoms, gamybai, kokybei ar jų įvairovei arba inovacijoms (žr. šio sprendimo 1135–1137 punktus), o tai ji galėjo padaryti, pavyzdžiui, įrodydama, kad dėl grėsmės nebuvimo *Servier* sumažino išlaidas tyrimams ir vystymui.
- 1180 Reikia akcentuoti, kad, nors Komisijos atlikta *Servier* galios rinkoje ir atitinkamos rinkos struktūros, kurioje nebuvo konkurencijos šaltinių ar jų buvo labai mažai, analizė galėtų patvirtinti sutarties ribojamąjį poveikį, trukdantį įeiti į rinką potencialiam konkurentui, jos nepakanka tam, kad sutarties, trukdančios „realios grėsmės“ egzistavimui, ribojamasis poveikis būtų pripažintas galimu ir konkrečiu.
- 1181 Iš tikrųjų, nepaisant rinkos struktūros, neprekiavimo sąlygos antikonkurencinis poveikis išlieka hipotetinis, nors gali būti, kad, turint omenyje realią įvykių eigą, kuri galėjo būti konstatuota Komisijos sprendimo priėmimo momentu, net ir nesant šios sąlygos, atitinkama potenciali konkurentė būtų galėjusi elgtis panašiai, kaip ji tai darė esant nustatytai sąlygai, t. y. kad šiuo atveju *Krka* nebūtųėjusi į tris rinkas, kuriose Komisija nustatė ribojimą dėl poveikio.
- 1182 Beje, kalbant apie prielaidą, kad, jeigu *Servier* ir *Krka* nebūtų sudariusios sutarties dėl takaus susitarimo ir licencinės sutarties, ypač nesant paskatos, kuri, anot Komisijos, buvo įtvirtinta tose sutartyse, jos būtų sudariusios kitą sutartį, pagal kurią būtų buvęs galimas paankstintas *Krka* įėjimas į rinką arba jai būtų suteikta licencija, galiojanti visoje Sąjungos teritorijoje (žr. šio sprendimo 1176 punktą ir ginčijamo sprendimo 1142 konstatuojamąją dalį), šios prielaidos galimumas visiškai nepagrįstas, juo labiau kad, kaip matyti išnagrinėjus pagrindą, susijusį su konkurencijos ribojimo dėl tikslo nebuvimu, Komisija neįrodė paskatos buvimo.
- 1183 Galiausiai, reikia akcentuoti tai, kad konkrečios aplinkybės, kuriomis *Servier* ir *Krka* sudarė sutartį dėl takaus susitarimo ir licencinę sutartį, t. y. patento egzistavimas, kurio galiojimą patvirtino EPT (žr. šio sprendimo 1144 punktą), skiriasi nuo nagrinėtųjų byloje, kurioje priimtas 2011 m. balandžio 14 d. Sprendimas *Visa Europe ir Visa International Service / Komisija* (T-461/07, EU:T:2011:181, 187 ir 191 punktai); jas Komisija nurodė, be kita ko, ginčijamo sprendimo 1219 konstatuojamojoje dalyje. Kadangi nebuvo panašių konteksto aplinkybių, susijusių su patento buvimu ir jo galiojimo pripažinimu, apie kurias priminta (būtent šio sprendimo 1145–1159 punktuose) ir kurios šioje byloje yra lemiamos, tame sprendime Bendrasis Teismas, remdamasis vien aplinkybe, kad dėl nagrinėtos priemonės neįsileidimo sąlyga taikyta įmonei, kuri buvo potenciali konkurentė, nusprendė, kad Komisija pagrįstai padarė išvadą, kad ši įmonė būtų įėjusi į rinką, jeigu nebūtų nustatyta neįsileidimo sąlygos.
- 1184 Pažymėtina ir tai, kad 2011 m. balandžio 14 d. Sprendime *Visa Europe ir Visa International Service / Komisija* (T-461/07, EU:T:2011:181) Bendrasis Teismas nepatvirtino Komisijos sprendimų praktikos, pagal kurią, kai nagrinėjamas potencialaus konkurento pašalinimas, ji gali neatsižvelgti į realią įvykių eigą sprendimo priėmimo metu.
- 1185 Šiuo atveju, jeigu tokia praktika būtų patvirtinta, tam tikrais atvejais ji lemtų nenuoseklų rezultatą, pavyzdžiui, jeigu dėl susitarimo pašalintas vienintelis egzistuojantis potencialus konkurentas pradėjus tą susitarimą taikyti, pavyzdžiui, dėl to, kad jis likviduotas teismo sprendimu, ši aplinkybė akivaizdžiai neutralizuotų susitarimo išstūmimo poveikį, nebent tas poveikis būtų numatytas kaip hipotetinis, o ne realus, kaip to reikalaujama jurisprudencijoje (žr. šio sprendimo 1129 ir 1132 punktus).
- 1186 Taigi šiuo atveju negalima daryti išvados, kad egzistavo konkurencijos ribojimas dėl poveikio, remiantis 2011 m. balandžio 14 d. Sprendimu *Visa Europe ir Visa International Service / Komisija* (T-461/07, EU:T:2011:181).
- 1187 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, jog Komisija neįrodė, kad sutartyje dėl takaus susitarimo nustatyta neprekiavimo sąlyga padarė ribojamąjį poveikį konkurencijai.

– Dėl sutartyje dėl taikaus susitarimo nustatytos neginčijimo sąlygos

- 1188 Pirmiausia pažymėtina, jog ginčijamo sprendimo dalyje „Galimas elgesys, jeigu su *Krka* nebūtų sudarytos sutartys“ Komisija nenurodė jokios aplinkybės, susijusios su galimu *Krka* elgesiu dėl patento 340, kuriam taip pat taikoma sutartyje dėl taikaus susitarimo nustatyta neginčijimo sąlyga.
- 1189 Vadinasi, kiek tai susiję su ribojimo dėl poveikio analizės etapu, kuriame atliekamas konkurencijos esant sutartims ir konkurencijos, kuri būtų jų nesant, palyginimas (žr. šio sprendimo 1076 punktą), Komisija analizę siejo tik su patentu 947.
- 1190 Neatsižvelgimą į patentą 340 galima paaiškinti tuo, kad, anot Komisijos, šis patentas turi tik nedidelę reikšmę *Servier* apsaugai nuo generinių vaistų bendrovių įėjimo į rinką (ginčijamo sprendimo 114 konstatuojamoji dalis).
- 1191 Beje, toje pačioje ginčijamo sprendimo dalyje „Galimas elgesys, jeigu su *Krka* nebūtų sudarytos sutartys“ Komisija nurodė: „tikėtina, kad, jeigu nebūtų nustatyta neginčijimo pareiga, *Krka* ginčytų patento 947 galiojimą Jungtinės Karalystės teismuose ir EPT“ (ginčijamo sprendimo 1827 konstatuojamoji dalis).
- 1192 Taigi Komisija konstatuotą ribojimą dėl poveikio grindė tuo, kad, jeigu nebūtų neginčijimo sąlygos, *Krka* būtų tęsusi Jungtinėje Karalystėje pradėtus teismo procesus ir EPT pradėtas procedūras.
- 1193 Šiuo klausimu primintina, jog neginčijimo sąlyga savaime riboja konkurenciją, nes ji kenkia visuomenės suinteresuotumui panaikinti visas ekonominės veiklos kliūtis, kurių galėtų kilti dėl nepagrįstai išduoto patento (šiuo klausimu žr. 1986 m. vasario 25 d. Sprendimo *Windsurfing International / Komisija*, 193/83, EU:C:1986:75, 92 punktą).
- 1194 Taigi reikia nustatyti, ar neginčijimo sąlygos taikymas, konkrečiau kalbant, – *Krka* pasitraukimas iš procesų, kuriuose ji dalyvavo, darė poveikį patentu 947 panaikinimui.
- 1195 Reikia priminti, jog sutarčių sudarymo momentu *Krka* ir *Servier* dalyvavo dviejuose procesuose ir *Krka* nutraukė dalyvavimą juose būtent dėl sutarties dėl taikaus susitarimo.
- 1196 2006 m. rugpjūčio 2 d. *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), Kanclerio skyrius, Jungtinė Karalystė (patentų kolegija)) *Servier* pareiškė ieškinį dėl patento 947 pažeidimo bendrovei *Krka* ir prašymą nustatyti laikiną įpareigojimą. 2006 m. rugsėjo 1 d. *Krka* pateikė priešpriešinį ieškinį dėl patento 947 panaikinimo. 2006 m. spalio 3 d. *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), Kanclerio skyrius, Jungtinė Karalystė (patentų kolegija)) tenkino *Servier* prašymą dėl laikino įpareigojimo ir atmetė 2006 m. rugsėjo 1 d. *Krka* pateiktą prašymą dėl suminio proceso (*motion of summary judgment*), kuriuo siekta, kad patentas 947 būtų pripažintas negaliojančiu. 2006 m. gruodžio 1 d. byla baigta nagrinėti šalims sudarius sutartį dėl taikaus susitarimo ir panaikinus laikiną įpareigojimą.
- 1197 Kiek tai susiję su ginču EPT, dešimt generinių vaistų bendrovių, tarp jų ir *Krka*, 2004 m. pareiškė protestą EPT dėl patento 947, kad jis būtų panaikintas visas, ir pateikė motyvus, grindžiamus naujumo ir išradimo lygio nebuvimu, taip pat nepakankamu išradimo aprašymu. 2006 m. liepos 27 d. EPT Protestų skyrius patvirtino šio patento galiojimą padarius nedidelių pradinių *Servier* reikalavimų pakeitimų. Dėl šio Protestų skyriaus sprendimo septynios bendrovės pareiškė apeliaciją. 2007 m. sausio 11 d., remdamasi šalių sudaryta sutartimi dėl taikaus susitarimo, *Krka* pasitraukė iš šios procedūros.
- 1198 Vis dėlto primintina, kad 2006 m. rugpjūčio 1 d. Jungtinėje Karalystėje *Servier* taip pat kreipėsi į *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), Kanclerio skyrius, Jungtinė Karalystė (patentų kolegija)), pareikšdama ieškinį

Apotex dėl teisių pažeidimo, remdamasi patento 947 pažeidimu, nes pastaroji išleido generinę perindoprilio versiją 2006 m. liepos 28 d. *Apotex* pareiškė priešpriešinį ieškinį dėl šio patento panaikinimo. 2006 m. rugpjūčio 8 d. *Apotex* buvo nustatytas laikinas draudimas importuoti, siūlyti parduoti ar parduoti perindoprilį.

- 1199 2007 m. liepos 6 d. *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), Kanclerio skyrius, Jungtinė Karalystė (patentų kolegija)), remdamasi *Apotex* pareikštu priešpriešiniu ieškiniu, nusprendė, kad patentas 947 negalioja dėl naujumo ir išradimo lygio nebuvimo, palyginti su patentu 341. Todėl draudimas iš karto buvo panaikintas ir *Apotex* vėl galėjo prekiauti generiniu perindoprilio variantu Jungtinės Karalystės rinkoje.
- 1200 Komisija nusprendė, kad tą dieną buvo nutrauktas pažeidimo dėl *Servier* ir *Krka* sudarytų sutarčių darymas Jungtinėje Karalystėje.
- 1201 Be to, kiek tai susiję su EPT nagrinėtu ginču, kurį pradėjo, be kita ko, *Krka*, 2009 m. gegužės 6 d. sprendimu EPT techninė apeliacinė taryba panaikino 2006 m. liepos 27 d. EPT sprendimą ir atšaukė patentą 947.
- 1202 Komisija nusprendė, kad tą dieną buvo nutrauktas pažeidimas dėl *Servier* ir *Krka* sudarytų sutarčių, nors jis dar buvo daromas tam tikrose valstybėse narėse.
- 1203 Atsižvelgiant į pirma aprašytų procedūrų dėl patento 947, kurios toliau vyko po to, kai pasitraukė jose dalyvavusi *Krka*, eigą negalima nuspręsti, kad, jeigu šalys nebūtų sudariusios sutarties dėl takaus susitarimo, galbūt, gal net labai tikėtina, *Krka* tolesnis dalyvavimas procedūrose būtų leidęs greičiau pripažinti šį patentą negaliojančiu ar tokio pripažinimo apimtis būtų buvusi didesnė.
- 1204 Taigi ginčijamame sprendime Komisija neįrodė ir net nenurodė, kad patento 947 pripažinimas negaliojančiu būtų įvykęs greičiau ar pripažinimo apimtis būtų buvusi didesnė, jeigu *Krka* nebūtų pritarusi sutartyje dėl takaus susitarimo nustatytai neginčijimo sąlygai.
- 1205 Aplinkybės, kad „*Krka* pirmiau manė, kad jos ieškinyje dėl patentų pateikti argumentai buvo vieni iš labiausiai įtikinamų ir kad jie kėlė ypač didelę grėsmę patentui 947“, ar kad Jungtinės Karalystės teismai, nepaisant jų atmesto *Krka* prašymo taikyti sumarinį procesą, nusprendė, kad ji turėjo „svarų pagrindą“, kuriuo remdamasi galėjo ginčyti patento 947 galiojimą (ginčijamo sprendimo 1827 konstatuojamoji dalis), neleidžia nuspręsti, kad *Krka* dalyvavimas atitinkamuose procesuose būtų lėmęs greitesnį ar didesnės apimties pripažinimą negaliojančiu.
- 1206 Taip pat konstatuota aplinkybė, kaip padarė Komisija ginčijamo sprendimo 1712 konstatuojamojoje dalyje, kad „stipraus varžovo pašalinimas gali daryti poveikį galutinei ieškinio/protesto baigčiai“, neleidžia daryti išvados dėl *Krka* taikytos neginčijimo sąlygos poveikio galimumo ar tikėtinumo.
- 1207 Iš tikrųjų Komisija pakankamai tiksliai ir argumentuotai turėjo įrodyti, kokią lemiamą poveikį galėjo padaryti *Krka* argumentai ar jos konkretus procesinis statusas, jeigu ji toliau būtų dalyvavusi procesuose, kurių šalis buvo, ne ginčų baigčiai, – nes dviejuose iš jų, t. y. pasitraukus *Krka* toliau nagrinėtame EPT ir *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), Kanclerio skyrius, Jungtinė Karalystė (patentų kolegija)) *Servier* ir *Apotex* ginče bet kuriuo atveju patentas 947 buvo panaikintas, – o terminui, per kurį šis panaikinimas nustatytas, ar jo apimčiai.
- 1208 Be to, Bendrasis Teismas, vertindamas pažeidimą sudarančius elementus, kurie priskiriami ne jo visiškai jurisdikcijai, o teisėtumo kontrolei, neturi Komisijos motyvų pakeisti savaisiais (2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Galp Energía España ir kt. / Komisija*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 73 ir 75–77 punktai).

- 1209 Taigi Bendrasis Teismas, remdamasis kitomis bylos medžiagoje nurodytomis aplinkybėmis nei tos, kurias Komisija pateikė, kad įrodytų neginčijimo sąlygos ribojamąjį poveikį, neturi pirmą kartą nagrinėti, ar tolesnis *Krka* dalyvavimas vykusiuose procesuose būtų lėmęs greitesnį arba didesnės apimties patento 947 negaliojimo pripažinimą.
- 1210 Pažymėtina ir tai, kad, nesvarbu, kokia nagrinėjamos rinkos struktūra, įskaitant tai, jeigu, kaip šiuo atveju, rinkoje, anot Komisijos, nėra konkurencijos šaltinių arba jų labai mažai, neginčijimo sąlygos antikonkurencinis poveikis išlieka labai hipotetinis, kai, atsižvelgiant į realią įvykių eigą Komisijos sprendimo priėmimo metu, yra galimybė, kad, nesant šios sąlygos, atitinkamas patentas, t. y. šiuo atveju patentas 947, būtų buvęs pripažintas negaliojančiu tuo pačiu metu ir pripažinimas būtų buvęs tokios pat apimties (žr. šio sprendimo 1181 punktą).
- 1211 Be to, Komisija neįrodė, kad, priešingai, nei, atrodo, išplaukia iš ginčijamo sprendimo 1712 konstatuojamosios dalies, Jungtinės Karalystės teismuose nagrinėtame *Servier* ir *Krka* ginče galėjo būti nustatyta, kad pastarosios technologija nepažeidė teisių. Iš tikrųjų su *Krka* ir *Apotex* susijusiuose procesuose buvo nagrinėjami *Servier* ieškiniai dėl teisių pažeidimo ir šių dviejų generinių vaistų bendrovių pateikti priešpriešiniai ieškiniai dėl patento 947 panaikinimo. Taigi šie procesai buvo panašūs. Tačiau visas su *Apotex* susijęs procesas baigėsi patento 947 negaliojimo pripažinimu, todėl nereikėjo nustatyti, ar technologija pažeidė teises. Kadangi procesai panašūs, o Komisija nepateikė priešingų įrodymų, tikėtina, kad taip būtų įvykę *Krka* atveju.
- 1212 *A fortiori* neįrodyta, kad EPT vykusiame procese galėjo būti nustatyta, kad *Krka* technologija buvo teisių nepažeidžianti technologija, nes šis procesas buvo susijęs tik su patento 947 galiojimu.
- 1213 Iš viso to, kad išdėstyta, išplaukia, kad Komisija neįrodė sutartyje dėl taikaus susitarimo nustatytos neginčijimo sąlygos konkurenciją ribojančio poveikio.

– Dėl „*Krka*“ technologijos perdavimo pagal licenciją

- 1214 Dėl perdavimo sutarties, pagal kurią *Krka* pardavė savo technologiją *Servier*, Komisija konstatavo tik tai, kad, jeigu šios sutarties nebūtų buvusios, „*Krka* toliau būtų galėjusi laisvai perleisti ar suteikti pagal licenciją savo su perindoprilio technologija susijusias teises“ (ginčijamo sprendimo 1829 konstatuojamoji dalis), o to nepakanka, kai kalbama apie paprastą turto perleidimą pagal licencinę sutartį, o ne apie išstūmimo priemonę, kaip antai neprekiavimo sąlygą, siekiant įrodyti galimo poveikio buvimą, be kita ko, produktų kainai, gamybai, kokybei ar jų įvairovei arba inovacijoms (žr. šio sprendimo 1135–1137 punktus). Juo labiau antikonkurencinio poveikio buvimas neįrodytas dėl to, kad *Krka* neleido apeiti patento 947, o tai, atsižvelgiant į rimtus požymius, leidusius manyti, jog šis patentas galiojo, darė mažai įtikinama prielaidą, pagal kurią, jeigu nebūtų perdavimo sutarties, su *Servier* konkuravusios generinių vaistų bendrovės būtų mėginusios išgyti *Krka* technologiją.
- 1215 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Komisija neįrodė *Krka* technologijos perleidimo pagal licenciją konkurenciją ribojančio poveikio.
- 1216 Iš viso to, kas išdėstyta, išplaukia, kad Komisija neįrodė konkurenciją ribojančio poveikio dėl sudarytos sutarties dėl taikaus susitarimo ar licencinės sutarties, kuris būtų tiek realus ir galimas, kad Komisija galėtų konstatuoti ribojimo dėl poveikio buvimą. Be to, nebegalima konstatuoti tokio ribojamojo poveikio, jeigu abi sutartys susiejamos į visumą.
- 1217 Todėl reikia priimti kaltinimą, susijusį su vertinimo klaida, o vien jis leidžia pripažinti pagrįstu visą ieškovių pateiktą pagrindą, susijusį su tuo, kad Komisija neteisingai nustatė *Servier* ir *Krka* sudarytų sutarčių nulemtą ribojimo dėl poveikio buvimą.
- 1218 Be to, reikia nustatyti, ar sprendime Komisija padarė teisės klaidų.

iv) *Dėl teisės klaidos*

- 1219 Kaip nurodyta (žr. šio sprendimo 1092 ir 1102 punktus), Komisija, atsižvelgdama į tai, kad įrodė sutarties dėl takaus susitarimo nulemtą potencialios *Servier* konkurentės išstūmimą, nusprendė, kad, siekdama nustatyti, kokia konkurencija būtų buvusi, jeigu sutartis nebūtų sudaryta (vienas iš šio sprendimo 1076 punkte nurodyto palyginimo elementų), ji neturėjo atsižvelgti į realią įvykių eigą sprendimo priėmimo momentu. Priešingai, Komisija, remdamasi įprasta atsižvelgimo į potencialų susitarimo poveikį praktika, pagal kurią pakanka įrodyti, kad šis susitarimas „gali“ padaryti antikonkurencinį poveikį (žr. šio sprendimo 1080 ir 1085 punktus), nusprendė, kad konkurencijos, kuri būtų nesant sutarties, apibūdinimą ji gali grįsti prielaidomis ar galimybėmis.
- 1220 Kaip matyti iš pirma išnagrinėto kaltinimo, susijusio su vertinimo klaida, tam tikri įvykiai, į kuriuos Komisija neatsižvelgė, buvo ne tik reikšmingi, bet ir lemiami, siekiant atlikti šio sprendimo 1076 punkte nurodytą palyginimą.
- 1221 Kiek tai susiję su neprekiavimo sąlyga, nors Komisija, siekdama įrodyti, kad *Krka* buvo potenciali konkurentė, atsižvelgė į 2006 m. liepos 27 d. EPT sprendimą ir Jungtinės Karalystės teismų *Krka* ir *Apotex* nustatytus draudimus, ji tinkamai neatsižvelgė į šias aplinkybes, kad nustatytų, ar buvo tikėtina, kad *Krka* būtų įėjusi į rinką nesant sutarties, ir šiuo klausimu tik nurodė, kad nesant sutarties būtų išlikusi *Krka* keliama „konkurencinė grėsmė“.
- 1222 Nagrinėdama neginčijimo sąlygą, Komisija neatsižvelgė į kitų generinių vaistų bendrovių pradėtų procesų dėl patento 947, kurie toliau vyko, nepaisant to, kad *Krka* pasitraukė iš visų ginčų, baigtį.
- 1223 Galiausiai dėl rinkos struktūros, t. y. klausimo, susijusio ir su neprekiavimo sąlyga, ir su neginčijimo sąlyga, Komisija tik nurodė, kokie buvo konkurencijos šaltiniai, nustatyti tuo metu, kai buvo sudaryta paskutinė ginčijamame sprendime nurodyta sutartis dėl takaus susitarimo, ir pažymėjo, jog buvo „didelė tikimybė“, kad šie šaltiniai bus pašalinti iš konkurencijos sudarius sutartį ar kitomis priemonėmis, bet neatsižvelgė į tai, kad tokia galimybė netapo reali per visą pažeidimo darymo laikotarpį (ginčijamo sprendimo 1846 konstatuojamoji dalis).
- 1224 Toks mąstymo būdas aiškiai išplaukia iš ginčijamo sprendimo 2445 išnašos, kurioje Komisija, siekdama įrodyti neginčijimo sąlygos ribojamąjį poveikį, remiasi tuo, kad buvo mažai su *Servier* konkuruojančių bendrovių, galinčių tęsti vykstančius procesus ar pradėti naujus, ir kad „buvo tikėtina, jog *Servier* susitars su šiomis bendrovėmis“, o tai panaikintų bet kokią galimybę toliau vyksti procesui dėl patento 947 ar jį pradėti. Tačiau, nors *Servier* iš tiesų mėgino bendrauti su šiomis bendrovėmis, jai nepavyko su jomis susitarti, be kita ko, su viena iš jų, kuri galiausiai pasiekė, kad patentas 947 būtų panaikintas, būtent tada, kai *Krka* buvo taikoma neginčijimo sąlyga.
- 1225 Taigi Komisijos atliktas ribotas nagrinėjimas nepateisinamas atsižvelgiant į Sąjungos teismų jurisprudenciją. Iš tikrųjų jurisprudencija dėl atsižvelgimo į potencialų susitarimų poveikį, išnagrinėta šio sprendimo 1107–1120 punktuose, šioje byloje netaikytina (žr. šio sprendimo 1124 punktą).
- 1226 Dėl šio sprendimo 1183–1186 punktuose nurodytų priežasčių tas pats pasakyтина ir apie sprendimo variantą, taikytą potencialią konkurenciją panaikintiems susitarimams 2011 m. balandžio 14 d. Sprendime *Visa Europe ir Visa International Service / Komisija* (T-461/07, EU:T:2011:181) (žr. šio sprendimo 1183–1186 punktus).
- 1227 Todėl darytina išvada, kad Komisija neišsamiai išnagrinėjo situaciją, kurią turėjo vertinti, kad nustatytų, ar *Servier* ir *Krka* sudarytos sutartys riboja konkurenciją dėl poveikio, o Komisijos atlikto tyrimo neišsamumą rodo klaidingas Sąjungos teismų jurisprudencijos taikymas, todėl, kaip teisingai tvirtino ieškovės, padaryta teisės klaida.

- 1228 Be to, remiantis Komisijos taikytu požiūriu, jai pakanka konstatuoti potencialaus konkurento pašalinimą, kad tokiomis aplinkybėmis, kai rinkos struktūrai būdingas konkurencijos šaltinių nebuvimas ar jų yra mažai, o patentuotų vaistų bendrovė rinkoje turi galią, ji galėtų konstatuoti konkurencijos ribojimą dėl poveikio.
- 1229 Toks požiūris, jeigu jam būtų pritarta, Komisijai leistų pripažinti, kad tokiose bylose kaip ši, susijusiose su ribojančiomis sąlygomis, siejamomis su sutartimi dėl taikaus susitarimo patentų srityje, egzistuoja konkurencijos ribojimas dėl poveikio, iš esmės tik įsitikinus, kad tenkinamos dvi iš trijų ribojimo dėl tikslo buvimui nustatyti keliamų sąlygų, t. y. potencialios konkurencijos egzistavimas ir konkurenciją ribojančių sąlygų buvimas.
- 1230 Todėl Komisijos užduotis labai palengvėtų įrodinėjant trečiąją sąlygą, t. y. kad buvo paskata, o tai, kaip matyti iš išnagrinėto pagrindo, skirto ribojimui dėl tikslo, yra itin sudėtinga.
- 1231 Tačiau atsižvelgiant į griežtesnius reikalavimus įrodinėjimo srityje, taikomus įrodinėjant konkurencijos ribojimą dėl poveikio (žr. šio sprendimo 1123 ir 1128–1139 punktus), negalima pritarti tokiam sprendimo būdai, prieštaraujančiam Sutartyje nustatytam konkurencijos ribojimo dėl tikslo ir konkurencijos ribojimo dėl poveikio išskyrimui.
- 1232 Iš to, kas išdėstyta, išplaukia, kad reikia priimti kaltinimą, susijusį su teisės klaida, o vien jis leidžia pripažinti pagrįstu visą ieškovių nurodytą pagrindą, susijusį su tuo, kad Komisija neteisingai nusprendė, kad *Servier* ir *Krka* sudarytos sutartys lėmė ribojimą dėl poveikio.
- 1233 Kadangi buvo pripažintas pagrįstu ir pagrindas dėl ribojimo dėl tikslo nebuvimo, reikia nuspręsti, kad Komisija neteisingai konstatavo, kad dėl *Servier* ir *Krka* sudarytų sutarčių buvo padarytas SESV 101 straipsnio 1 dalies pažeidimas.
- 1234 Todėl reikia panaikinti ginčijamo sprendimo 4 straipsnį tiek, kiek tame straipsnyje Komisija konstatavo *Servier* dalyvavimą darant SESV 101 straipsnio 1 dalies pažeidimą dėl *Servier* ir *Krka* sudarytų sutarčių, ir tam nereikia nagrinėti kitų šiame pagrinde ir pagrinde, susijusiame su *Krka*, kaip potencialios konkurentės, statusu, ieškovių pateiktą kaltinimą.

10. Dėl pagrindo, susijusio su konkurencijos ribojimo dėl poveikio sąvokos apibrėžimu

a) Šalių argumentai

(Praleista)

b) Bendrojo Teismo vertinimas

- 1247 Dėl šio sprendimo 566–570, 743 ir 909 punktuose jau išdėstytų priežasčių, nurodytų dėl kitų pagrindų, kuriais remtasi dėl konstatuoto *Servier* su *Niche* ir *Unichem*, *Matrix*, *Teva* ir *Lupin* sudarytų sutarčių nulemtu ribojimo dėl poveikio, šį pagrindą reikia atmesti kaip netinkamą.

11. Dėl teisės ir vertinimo klaidų, susijusių su atskirų pažeidimų kvalifikavimu

a) Dėl penkių sutarčių kvalifikavimo kaip atskirų pažeidimų

1) Šalių argumentai

(Praleista)

2) Bendrojo Teismo vertinimas

- 1254 Iš ginčijamo sprendimo matyti, o ieškovės to neginčijo, kad jos sudarė penkias atskiras sutartis – jos buvo pasirašytos skirtingu metu (išskyrus su *Niche* ir *Matrix* pasirašytas sutartis) – su skirtingomis šalimis, esant skirtingam ekonominiam ir teisiniam kontekstui ir skirtingai jų taikymo sričiai. Vis dėlto ieškovės teigė, kad, nepaisant šių skirtumų, sudarytos sutartys yra vienas pažeidimas dėl atitinkamo produkto tapatumo, sutarčių taikymo tapatumo erdvės ir laiko atžvilgiu, sutarčių taikymo metodo ir tvarkos tapatumo ir joms atsovavusio ir dalyvavusio sudarant sutartis fizinio asmens tapatumo.
- 1255 Pirmiausia pažymėtina, jog atsižvelgiant į tai, kad šis pagrindas, kuriuo ginčijamas vieno pažeidimo nepripažinimas, šiuo atveju pateiktas subsidiariai (žr. šio sprendimo 1248 punktą), jeigu būtų atmesti pagrindai, susiję su teisės ir vertinimo klaidomis, padarytomis dėl atitinkamų sutarčių kvalifikavimo kaip ribojimo dėl tikslo ir dėl poveikio. Todėl atsižvelgiant į tai, kad pagrindai, pateikti dėl ieškovių su *Krka* sudarytų sutarčių kvalifikavimo kaip konkurencijos ribojimo, buvo priimti, šis pagrindas bus nagrinėjamas tik tiek, kiek jame ginčijamas ieškovių su *Niche*, *Matrix*, *Teva* ir *Lupin* sudarytų sutarčių kvalifikavimas kaip atskirų pažeidimų.
- 1256 Dėl pagrindo tinkamumo Komisija iš esmės tvirtino, kad jis turi būti atmestas kaip netinkamas, nes bet kuriuo atveju ieškovės neįrodė, kad bauda neišvengiamai būtų buvusi mažesnė, jeigu ji būtų nusprendusi, kad nagrinėjamos sutartys sudarė vieną pažeidimą.
- 1257 Pirmiausia primintina, kad nurodyto pagrindo tinkamumą ar netinkamumą, jeigu jis pagrįstas, rodo to pagrindo galėjimas nulemti ieškovo siekiamą panaikinimą, o ne jo suinteresuotumą pareikšti tokį ieškinį ar nurodyti tokį pagrindą, nes šie klausimai atitinkamai susiję su ieškinio ar pagrindo priimtinumu (2000 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *EFMA / Taryba*, C-46/98 P, EU:C:2000:474, 38 punktas).
- 1258 Toliau atsižvelgiant į tai, kad, jeigu Komisija įrodo teisėtą interesą konstatuoti pažeidimą, ji turi teisę priimti sprendimą, kuriuo konstatuojamas pažeidimas, šiame sprendime nenurodydama baudos (šiuo klausimu žr. 2005 m. spalio 6 d. Sprendimo *Sumitomo Chemical ir Sumika Fine Chemicals / Komisija*, T-22/02 ir T-23/02, EU:T:2005:349, 31 punktą ir 2006 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Peróxidos Orgánicos / Komisija*, T-120/04, EU:T:2006:350, 18 punktą), sprendimo, kuriuo konstatuojamas įmonės dalyvavimas darant pažeidimą, teisėtumo neturi lemti šiai įmonei skirtos baudos teisėtumas. Todėl pagrindai dėl sankcijų skyrimo iš principo gali būti susiję tik su baudos paskyrimu, o ne su paties pažeidimo konstatavimu (šiuo klausimu žr. 2012 m. birželio 27 d. Sprendimo *Bolloré / Komisija*, T-372/10, EU:T:2012:325, 81 punktą). Tačiau pagrindai dėl paties pažeidimo konstatavimo iš esmės gali lemti ne tik sprendimo, kuriuo konstatuotas įmonės dalyvavimas darant pažeidimą, bet ir dėl šios priežasties šiai įmonei skirtos baudos panaikinimą.
- 1259 Vadinas, jeigu šiuo atveju Bendrasis Teismas turėtų nuspręsti, kad Komisija klaidingai nustatė, kad dėl kiekvienos iš sutarčių padaryti atskiri pažeidimai, o ne vienas pažeidimas, ginčijamą sprendimą reikėtų panaikinti tiek, kiek jame nustatyta, kad ieškovės padarė atskirus pažeidimus, todėl ir tiek, kiek už šiuos pažeidimus joms tuo sprendimu skirtos baudos, neatsižvelgiant į tai, ar šio panaikinimo poveikis ieškovėms būtų palankus, kiek tai susiję su joms skirtų atskirų baudų visa suma, kuri prireikus turėtų

būti iš naujo perskaičiuota, jeigu nauju sprendimu joms būtų skirta vienintelė bauda. Iš tikrųjų primintina, jog neribota jurisdikcija, kurią pagal Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsnį turi Bendrasis Teismas, susijusi tik su Komisijos skirtos baudos vertinimu, išskyrus bet koki Komisijos sprendime, dėl kurio kreiptasi į Bendrąjį Teismą, teisėtai konstatuoto pažeidimo sudedamųjų dalių pakeitimą (2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Galp Energía España ir kt./ Komisija*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 77 punktas).

1260 Papildomai bet kuriuo atveju reikia nuspręsti, kad, jeigu Bendrasis Teismas turėtų pripažinti, kad Komisija klaidingai nustatė atskirus pažeidimus, o ne vieną pažeidimą, tai turėtų įtakos baudos dydžiui.

1261 Iš tiesų reikia priminti, kad tai, ar tam tikri neteisėti veiksmai yra vertinami kaip vienas ir tas pats pažeidimas, ar kaip keli atskiri pažeidimai, iš esmės turi įtakos galimai sankcijai, nes, konstatavus kelis atskirus pažeidimus, gali būti skiriamos kelios atskiros baudos, kiekvieną kartą laikantis Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalyje nustatytų ribų, t. y. neperžengiant 10 % ribos nuo apyvartos per paskutinius ūkinius metus,ėjusius iki sprendimo priėmimo. Be to, Komisija viename sprendime gali konstatuoti du atskirus pažeidimus ir skirti dvi baudas, kurių bendra suma yra didesnė nei Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalyje nustatyta maksimali 10 % riba, jeigu kiekvienos baudos dydis neviršija minėtos ribos. Iš tikrųjų taikant minėtą maksimalią 10 % ribą nėra svarbu, ar už atskirus Sąjungos konkurencijos taisyklių pažeidimus baudžiama per vieną procedūrą, ar per atskiras procedūras skirtingu metu, nes maksimali 10 % riba taikoma kiekvienam SESV 101 straipsnio pažeidimui (žr. 2014 m. vasario 6 d. Sprendimo *AC-Treuhand / Komisija*, T-27/10, EU:T:2014:59, 230–232 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją). Tačiau šiuo atveju reikia konstatuoti, kad, kaip ieškinyje pripažino ieškovės, visas už SESV 101 ir 102 straipsnių pažeidimus joms skirtų baudų dydis neviršija paskutinių ūkinių metų,ėjusių iki sprendimo priėmimo, 10 % apyvartos ribos, nustatytos Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalyje. Todėl ieškovės negali kaltinti Komisijos tuo, kad ji nusprendė joms skirti atskiras baudas, kad galėtų skirti tokias baudas, kurių suma viršija šią 10 % ribą.

1262 Vis dėlto iš ginčijamo sprendimo 3120, 3121 ir 3128 konstatuojamųjų dalių matyti, jog Komisija, ieškovėms skirdama atskiras baudas už kiekvieną SESV 101 straipsnio pažeidimą, šioms sumoms pritaikė korekcinį koeficientą, kuris jas sumažino, siekdama išvengti galimai neproporcingo rezultato dėl vienu metu skirtų kelių baudų. Iš tikrųjų būtent dėl to, kad Komisija nusprendė ieškovėms skirti atskiras baudas, ji ieškovių pardavimų vertę, į kurią buvo atsižvelgta nustatant kiekvienos baudos dydį, sumažino vidutiniškai 54,5 %, o tai atspindėjo atitinkamų pažeidimų skirtumus laiko ir geografinių atžvilgiu. Bet kuriuo atveju dėl šios priežasties Komisija, siekdama įrodyti pagrindo netinkamumą, turėtų įrodyti, kad ieškovėms skirta bauda būtų buvusi tokia didelė ir konstatavus vieną pažeidimą, bet tai atrodo menkai tikėtina.

1263 Todėl ši pagrindą reikia nagrinėti iš esmės.

1264 Remiantis suformuota jurisprudencija, SESV 101 straipsnio 1 dalis gali būti pažeista ne tik atskiru veiksmu, bet ir keliais veiksmais arba tęstine veika, nors viena ar kelios šių kelių veiksmų ar tęstinio elgesio sudedamosios dalys taip pat galėtų būti pripažintos atskiru minėtos nuostatos pažeidimu. Be to, jei įvairiais veiksmais vykdomas „bendras planas“, nes siekiama vieno tikslo – iškreipti konkurenciją bendrojoje rinkoje, Komisija turi teisę priskirti atsakomybę už tokius veiksmus remdamasi dalyvavimu darant visą pažeidimą (2012 m. gruodžio 6 d. Sprendimo *Komisija / Verhuizingen Coppens*, C-441/11 P, EU:C:2012:778, 41 punktas ir 2015 m. birželio 24 d. Sprendimo *Fresh Del Monte Produce / Komisija ir Komisija / Fresh Del Monte Produce*, C-293/13 P ir C-294/13 P, EU:C:2015:416, 156 punktas).

1265 Įmonė, dalyvavusi darant tokį vieną sudėtinį pažeidimą, nes atliko veiksmus, priskirtinus susitarimui ar suderintiems veiksams, kurie turi antikonkurencinį tikslą, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, ir kuriais siekiama prisidėti prie viso pažeidimo darymo, taip pat gali būti atsakinga už kitų įmonių veiksmus darant tą patį pažeidimą už visą dalyvavimo laikotarpį. Taip yra tuo atveju, kai įrodoma, kad minėta įmonė ketino savo elgesiu prisidėti prie visų dalyvių siektų bendrų

tikslų ir žinojo apie tikrąjį kitų įmonių siekiant tų pačių tikslų planuotą ar praktiškai įgyvendintą elgesį arba galėjo protingai jį numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti riziką (2012 m. gruodžio 6 d. Sprendimo *Komisija / Verhuizingen Coppens*, EU:C:2012:778, C-441/11 P, 42 ir 60 punktai ir 2015 m. birželio 24 d. Sprendimo *Fresh Del Monte Produce / Komisija ir Komisija / Fresh Del Monte Produce*, C-293/13 P ir C-294/13 P, EU:C:2015:416, 157 punktas).

1266 Taigi, remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija, vieno pažeidimo sąvoka tam tikromis sąlygomis leidžia atsakomybę už neteisėtų veiksmų visumą priskirti visiems vienus ar kitus šią visumą sudarančius veiksmus atlikusiems dalyviams. Vis dėlto tai galima tik jeigu, be kita ko, nustatytas visiems dalyviams bendras tikslas.

1267 Bendro tikslo būtinumas išplaukia ne tik iš šio sprendimo 1264 ir 1265 punktų, bet ir iš ankstesnės jurisprudencijos.

1268 Taigi 1999 m. liepos 8 d. Sprendime *Komisija / Anic Participazioni* (C-49/92 P, EU:C:1999:356, 82 ir 83 punktai) Teisingumo Teismas patvirtino Bendrojo Teismo argumentus, kad, pirma, dėl tapataus tikslo konstatuotus susitarimus ir suderintus veiksmus apėmė sistemos, pagal kurias vyko periodiniai susitikimai, skirti tikslinėms kainoms ir kvotoms nustatyti, o šios sistemos buvo dalis atitinkamų įmonių pastangų, kuriomis siekta vieno ekonominio tikslo, t. y. iškreipti kainų raidą, ir, antra, šio tęstinio elgesio, kuriuo siekta vieno tikslo, suskaidymas į atskirus pažeidimus būtų dirbtinis, nes, priešingai, tai yra vienas pažeidimas, kuris buvo palaipsniui įgyvendinamas sudarant susitarimus ir atliekant suderintus veiksmus.

1269 2004 m. sausio 7 d. Sprendime *Aalborg Portland ir kt. / Komisija* (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, EU:C:2004:6, 258 ir 259 punktai) Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad, jei skirtingais veiksmais vykdomas „bendras planas“, nes siekiama tokio paties tikslo, kuris iškreipia konkurenciją vidaus rinkoje, Komisija turi teisę priskirti atsakomybę už tokius veiksmus pagal dalyvavimą darant aptariamą pažeidimą, kuris vertinamas kaip visuma. Šiuo klausimu jis patikslino, kad būtų dirbtina į atskirus veiksmus išskaidyti susitarimą, kurį apibūdina pastangos siekti vieno ekonominio tikslo, t. y. paisyti nacionalinių rinkų.

1270 Be to, reikia akcentuoti, kad bendro tikslo buvimas siejamas su bendro plano sąvoka, nurodyta Teisingumo Teismo jurisprudencijoje, nes toks planas negalėtų egzistuoti be visų dalyvių siekiamo bendro tikslo.

1271 Galiausiai, pažymėtina, kad susitarimų ar suderintų veiksmų papildomi ryšiai gali būti objektyvus požymis, patvirtinantis bendro plano, kuriuo siekiama vieno antikonkurencinio tikslo, buvimą. Tokie ryšiai būna tuomet, kai tais susitarimais ar suderintais veiksmais daroma įtaka normaliai konkurencijai ir dėl jų tarpusavio sąveikos jais siekiama vieno antikonkurencinio tikslo (šiuo klausimu žr. 2010 m. balandžio 28 d. Sprendimo *Amann & Söhne ir Cousin Filterie / Komisija*, T-446/05, EU:T:2010:165, 92 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją ir 2013 m. rugsėjo 16 d. Sprendimo *Masco ir kt. / Komisija*, T-378/10, EU:T:2013:469, 22, 23 ir 32 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją). Remiantis būtent šiomis pirma nurodytomis bendrosiomis pastabomis, reikia išnagrinėti konkrečias šios bylos faktines aplinkybes.

1272 Pirmiausia šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad ieškovės buvo atskirų sutarčių dėl taikių susitarimų šalys, kiekvieną taikų susitarimą sudarė su viena ar keliomis skirtingomis generinių vaistų bendrovėmis, atsižvelgdamos į atitinkamas sutartis, ir kad, kaip matyti iš išnagrinėtų su kiekviena iš šių sutarčių susijusių konkrečių pagrindų, jos savaime ir vertinamos kiekviena atskirai buvo SESV 101 straipsnio pažeidimas.

1273 Esant tokiam kontekstui, Komisija, atsižvelgdama į ką tik primintą jurisprudenciją, galėjo nuspręsti, kad atitinkamos sutartys dėl taikių susitarimų buvo vienas tęstinis SESV 101 straipsnio pažeidimas, tik jeigu ji galėjo įrodyti būtent tai, kad šias sutartis apėmė bendras planas.

- 1274 Todėl konstatuotas vienas pažeidimas suponuotų, kad *Servier* ir visos atitinkamos generinių vaistų bendrovės sudarė ginčijamas sutartis, siekdamos mažų mažiausiai vieno bendro tikslo.
- 1275 Tačiau ieškovės, bent jau tiesiogiai, netvirtino, kad buvo toks tikslas, kurį jos galėtų tiksliai nurodyti.
- 1276 Be to, tokio tikslo buvimo nematyti ir iš bylos medžiagos.
- 1277 Šiuo klausimu svarbu patikslinti, kad bendro ar vieno tikslo sąvoka negali būti nustatyta darant bendrą nuorodą į konkurencijos rinkoje, su kuria susijęs pažeidimas, iškraipymą, nes konkurencijos apribojimas, kaip tikslas ar poveikis, yra neatskiriamas bet kokio elgesio, kuriam taikoma SESV 101 straipsnio 1 dalis, elementas. Toks vieno tikslo apibrėžimas gali iš dalies panaikinti vieno tęstinio pažeidimo sąvokos prasmę, jei jo pasekmė būtų tokia, kad keletas su ekonominiu sektoriumi susijusių veiksmų, draudžiamų SESV 101 straipsnio 1 dalimi, turėtų būti nuolat kvalifikuojami kaip vieno pažeidimo elementai (žr. 2010 m. balandžio 28 d. Sprendimo *Amann & Söhne ir Cousin Filterie / Komisija*, T-446/05, EU:T:2010:165, 92 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 1278 Tačiau iš bylos medžiagos nematyti, kad *Servier* ir generinių vaistų bendrovės turėjo bendrą tikslą, kurį būtų galima apibrėžti tiksliau nei darant paprastą bendrą nuorodą į konkurencijos atitinkamoje rinkoje iškraipymą dėl pažeidimo.
- 1279 Beje, generinių vaistų bendrovės sudarė ne jas tarpusavyje saistančias sutartis dėl taikių susitarimų, o tik sutartis, kurios kiekvieną iš jų siejo su *Servier*. Be to, išskyrus *Matrix* sutartį, tokios sutartys buvo sudarytos būtent po kiekvienos iš generinių bendrovių konkrečių nacionalinių ginčų su *Servier*, o kitos atitinkamos generinių vaistų bendrovės nebuvo susijusios su šiais ginčiais. Galiausiai šių skirtingu metu sudarytų sutarčių turinys skyrėsi, nes pagal *Niche* ir *Matrix* sutartis turėjo būti pervestas kompensacinis mokestis, *Teva* sutartyje buvo nustatyta išimtinio pirkimo sąlyga, o *Lupin* sutartis buvo susieta su *Lupin* patentų paraiškų perleidimo bendrovei *Servier* sutarties sudarymu.
- 1280 Be to, kiekvienos sutarties įsigaliojimas nebuvo siejamas su kitų sutarčių įsigaliojimu ir nė vienos sutarties sąlygose nebuvo numatytas ar nustatytas skirtingų generinių vaistų bendrovių veiksmų derinimas. Iš bylos medžiagos neišplaukia ir tai, kad šios bendrovės vienaip ar kitaip derino pastangas riboti konkurenciją. Kadangi tarp sutarčių nebuvo tokių ryšių ar požymių, leidžiančių įrodyti, kad sutarčių sudarymo momentu generinių vaistų bendrovės derino veiksmus, iš bylos medžiagos matyti, jog veiksmus derino vienintelė *Servier*, kad sudarytų skirtingas sutartis.
- 1281 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, negalima daryti išvados, kad atitinkamos generinių vaistų bendrovės dalyvavo įgyvendinant bendrą planą. Priešingai, reikia konstatuoti, kad, kaip teisingai pabrėžė Komisija atsiliepime į ieškinį, jos tik pasinaudojo galimybėmis, kurių kiekvienai iš jų teikė su *Servier* numatomas sutarties projektas. Taigi kiekviena generinių vaistų bendrovė buvo savarankiško susitarimo dėl išstūmimo iš rinkos šalis ir savo veiksmais neprisidėjo prie bendrą tikslą turinčių susitarimų visumos.
- 1282 Kadangi nebuvo bendro *Servier* ir kiekvienos iš generinių vaistų bendrovių tikslo, todėl ir bendro plano, Komisija teisingai nusprendė, kad atitinkamos sutartys dėl takaus susitarimo nesudarė vieno pažeidimo.
- 1283 Kiti ieškovių argumentai nepaneigia pirmiau padarytos išvados.
- 1284 Pirma, nors ieškovės buvo visų atitinkamų sutarčių dėl taikių susitarimų šalys, o Komisija galėjo laikyti, kad tam tikroms generinių vaistų bendrovėms buvo pranešta apie aplinkybę, kad ieškovės sudarė kitas sutartis dėl taikių susitarimų su generinių vaistų bendrovėmis, vis dėlto vien žinojimo apie kitus antikoncepcinius veiksmus nepakanka vienam pažeidimui konstatuoti. Iš tikrųjų, nors toks žinojimas yra reikalavimas, kuris keliamas siekiant įmonei inkriminuoti kitų įmonių darant vieną pažeidimą atliktus veiksmus (žr. šio sprendimo 1265 punktą), jis neįrodo bendro subjektyvaus elemento egzistavimo ir, konkrečiai, – kad visi dalyviai siekė bendro tikslo, nes tik šis elementas įrodo vieno

pažeidimo egzistavimą (šiuo klausimu žr. 2007 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *BASF ir UCB / Komisija*, T-101/05 ir T-111/05, EU:T:2007:380, 205 punktą ir 2010 m. balandžio 28 d. Sprendimo *Amann & Söhne ir Cousin Filterie / Komisija*, T-446/05, EU:T:2010:165, 108 punktą).

1285 Antra, ieškovės Komisiją kaltino tuo, kad ji ginčijamo sprendimo 3120 konstatuojamojoje dalyje nurodė tris nereikšmingus sprendimų praktikos precedencius, kuriais negalima remtis, nes tam tikri iš atitinkamų sprendimų nebuvo paskelbti. Vis dėlto primintina, kad bet kuriuo atveju dėl objektyvių priežasčių Komisija gali pradėti atskiras procedūras, nustatyti kelis atskirus pažeidimus ir paskirti kelias atskiras baudas (žr. 2010 m. balandžio 28 d. Sprendimo *Amann & Söhne ir Cousin Filterie / Komisija*, T-446/05, EU:T:2010:165, 93 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Todėl šiuo atveju aplinkybė, kad Komisija nurodė nepaskelbtus reikšmingus precedencius ar jų nenurodė, nedaro poveikio ginčijamo sprendimo teisėtumui, nes kiekvienoje byloje Komisija turi patikrinti, ar objektyvios priežastys leidžia konstatuoti vieno pažeidimo buvimą. Be to, papildomai pažymėtina, kad šiuo atveju Komisija ginčijamus precedencius nurodė tik kaip pavyzdžius, kai už atskirus pažeidimus buvo skirtos atskiros baudos, prieš tai priminusi, kad už kiekvieną pažeidimą turėjo būti skirtos atskiros baudos, kaip nustatyta Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalyje, ir tai atitiko Baudų apskaičiavimo gaires.

1286 Trečia, ieškovės Komisiją kaltina jos atliktos analizės motyvų prieštaravimu. Anot jų, Komisija negalėjo atmesti sutarčių dėl taikių susitarimų kvalifikavimo kaip vieno SESV 101 straipsnio pažeidimo, nes ginčijamo sprendimo dalyje, skirtoje piktnaudžiavimui dominuojančia padėtimi, ji nusprendė, kad šios sutartys sudarė vieną SESV 102 straipsnio pažeidimą.

1287 Vis dėlto tokių argumentų negalima priimti.

1288 Iš tikrųjų vieno pažeidimo sąvoka, kaip ji suprantama pagal SESV 101 straipsnį, susijusi su kelių įmonių dvišaliais ar daugiašaliais veiksmais, o įmonės piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi sąvoka apima jos vienašalius veiksmus, kaip antai Komisijos konstatuotus ginčijamo sprendimo dalyje, susijusioje su SESV 102 straipsniu. Kadangi šios dvi sąvokos yra skirtingos ir grindžiamos skirtingais kriterijais, vieno pažeidimo, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnį, konstatavimo negali lemti aplinkybė, kad vienos iš darant šį pažeidimą dalyvavusių įmonių veiksmas, be kita ko, kvalifikuoti kaip piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi. Juo labiau tai taikytina tada, kai, kaip šiuo atveju, piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi kvalifikavimas iš dalies grindžiamas tuo, kad atsižvelgta į veiksmus, t. y. į ieškovių įsigytą *Azad* technologiją, kurie nenagrinėti remiantis SESV 101 straipsniu.

1289 Be to, pažymėtina, kad ginčijamo sprendimo dalyje, susijusioje su SESV 102 straipsnio taikymu, Komisija nekonstatavo, kad ieškovės, savo konkurentų išstūmimo strategijai įgyvendinti sudarydamos sutartis dėl taikių susitarimų ir *Azad* technologijos įsigijimo, kartu su generinių vaistų bendrovėmis siekė bendro tikslo, o tai yra būtina vieno pažeidimo, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnį, pripažinimo sąlyga. Beje, ieškovės neteigė, kad Komisija konstatavo tokią aplinkybę. Todėl, remdamosi šia ginčijamo sprendimo dalimi, jos negali pagrįstai pateikti argumento, darydamos išvadą, kad Komisija turėjo nuspręsti, kad sutartys dėl taikių susitarimų sudarė vieną pažeidimą.

1290 Iš viso to, kas išdėstyta, išplaukia, kad šį pagrindą reikia atmesti.

b) Dėl sutarčių, sudarytų su „Niche“ ir „Matrix“, kvalifikavimo kaip atskirų pažeidimų

1) Šalių argumentai

(Praleista)

2) Bendrojo Teismo vertinimas

- ¹²⁹³ Iš ginčijamo sprendimo 5 dalies ir 3120 konstatuojamosios dalies matyti, jog Komisija nusprendė, kad šios ieškovų (ir *Biogaran*) sudarytos sutartys su *Niche* (sutartis dėl taikaus susitarimo ir licencinė ir tiekimo sutartys) ir su *Matrix* sudaryta sutartis dėl taikaus susitarimo buvo du atskiri SESV 101 straipsnio pažeidimai. Ieškovės teigė, kad šios sutartys sudarė vieną pažeidimą.
- ¹²⁹⁴ Komisija tvirtino, kad ši pagrindą reikia atmesti kaip netinkamą, nes bet kuriuo atveju ieškovės neįrodė, kad bauda neišvengiamai būtų buvusi ne tokia didelė, jeigu ji būtų nusprendusi, kad su *Niche* ir su *Matrix* sudarytos sutartys buvo vienas pažeidimas. Vis dėlto iš šio sprendimo 1256–1263 punktų matyti, kad, jeigu šis pagrindas būtų pagrįstas, ginčijamas sprendimas turėtų būti panaikintas, o bauda perskaičiuota. Todėl ši pagrindą, kaip ir pagrindą, kuriuo apkritai ginčijamas ieškovų sudarytų skirtingų sutarčių kvalifikavimas kaip atskirų pažeidimų, reikia pripažinti tinkamu.
- ¹²⁹⁵ Dėl šio pagrindo pagrįstumo primintina, jog tam, kad konstatuotų vieno pažeidimo egzistavimą, Komisija turi įrodyti, kad atitinkami susitarimai yra dalis bendro plano, kurį atitinkamos įmonės sąmoningai įgyvendina siekdamos vieno antikonkurencinio tikslo, ir šiuo klausimu ji turi išnagrinėti visas faktines aplinkybes, galinčias patvirtinti ar paneigti to bendro plano buvimą (šiuo klausimu žr. 2013 m. rugsėjo 16 d. Sprendimo *Masco ir kt. / Komisija*, T-378/10, EU:T:2013:469, 22 ir 23 punktus; taip pat žr. šio sprendimo 1264–1269 punktus).
- ¹²⁹⁶ Taigi šiuo atveju iš ieškovų pateiktų argumentų, žinoma, galima daryti išvadą, kad sudarydamos atitinkamas sutartis jos vadovavosi „tais pačiais motyvais“, kaip teisingai nurodė Komisija ginčijamo sprendimo 1472 konstatuojamojoje dalyje, ir šiuo atžvilgiu siekė to paties tikslo, t. y. galutinai išspręsti iškilusį ginčą ir ateityje išvengti bet kokių ieškinių dėl *Niche* ir (arba) *Matrix* produkto ir, sumokėjus mokestį, šį produktą pašalinti kaip potencialios konkurencijos šaltinį. Būtent ši tikslą, kurio ieškovės siekė sudarydamos sutartis su *Niche* ir *Matrix*, iš tikrųjų patvirtina aplinkybė, kad šios sutartys pasirašytos tą pačią dieną ir toje pačioje vietoje to paties ieškovų atstovo, aplinkybė, kad jų taikymo sritis laiko ir geografiniu atžvilgiu tapati, kad sutartys sudarytos būtent dėl to paties produkto ir *Niche* ir *Matrix* nustatytos panašios pareigos, ir, galiausiai, neginčyta aplinkybė, kad ieškovės buvo suinteresuotos sudaryti sutartis su abiem atitinkamame bendrame perindoprilio projekte dalyvaujančiomis šalimis (šiuo klausimu žr. ginčijamo sprendimo 2940 konstatuojamąją dalį).
- ¹²⁹⁷ Vis dėlto tokie faktiniai duomenys neįrodo, kad sudarydamos tokias sutartis *Niche* ir *Matrix* kartu siekė to paties tikslo, patvirtinančio bendro plano buvimą, nei juo labiau kad jos dalijosi šiuo bendru planu su ieškovėmis.
- ¹²⁹⁸ Iš tikrųjų sutarčių sudarymas tą pačią dieną ir toje pačioje vietoje patvirtina jų ryšį ir šias dvi sutartis pasirašiusios *Servier* siektą bendrą tikslą, tačiau vien tai neįrodo kitų pasirašiusių šalių, *Niche* ir *Matrix*, bendro plano buvimo. Taip pat ir tai, kad *Niche* ir *Matrix* atstovavo tas pats advokatas (o tai paaiškina, kodėl dvi sumos buvo pervestos į tą pačią sąskaitą, t. y. į bendro atstovo sąskaitą), rodo jų tarpusavio interesų konflikto nebuvimą, tačiau tai savaime neįrodo interesų bendrumo, juo labiau kad atitinkamas atstovas buvo *Niche* atstovas ir jis atstovavo *Matrix* tik tiek, kiek tai susiję su *Matrix* sutarties pasirašymu (ginčijamo sprendimo 575 ir 576 konstatuojamosios dalys). Be to, nors iš tikrųjų pagal abi sutartis draudžiama prekiauti *Niche* ir (arba) *Matrix* produktu, pažymėtina, kad *Niche* sutartis apskritai susijusi su visais produktais, kuriuos ji viena ar su kitais partneriais gali pagaminti ir kurie potencialiai gali pažeisti teises, o *Matrix* sutartis apskritai susijusi su visais produktais, kuriuos *Matrix* viena ar su kitais partneriais gali pagaminti ir kurie potencialiai gali pažeisti teises (remiantis kiekvienoje sutartyje nustatyta „process“ apibrėžtimi), todėl sutarčių sąlygų panašumas dar labiau santykinis. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad *Niche* ir *Matrix* sutarčių sąlygos, beje, nėra visiškai tapačios, visų pirma atsižvelgiant į ginčus, vykusius tarp *Servier* ir *Niche* ir tarp *Servier* ir *Matrix*. Taigi tik *Niche* sutartyje nustatytos sąlygos, kuriomis išsprendžiami ginčai, nagrinėti Jungtinės Karalystės teismuose ir EPT (*Niche* sutarties 2 ir 7 straipsniai), o *Matrix* tiesiogiai nedalyvavo nė viename iš šių ginčų (taip pat žr. *Niche* sutarties 9 straipsnį, kuris taip pat neturi atitikmens *Matrix* sutartyje).

- 1299 *Niche ir Matrix* bendro plano egzistavimo neįrodo ir tariamas jų susitarimas dėl su ieškovėmis sudarytų sutarčių įgyvendinimo. Iš tikrųjų šio susitarimo negalima laikyti pakankamai įrodytu vien dėl to, kad jis paminėtas žodiniame susitarime dėl kompensacijos *Niche* klientams pasidalijimo ir prašymo, kad *Niche* pateiktų bendrovei *Matrix* šio susitarimo rašytinį patvirtinimą. Tai net buvo paneigta konkrečiai įgyvendinant sutartis, be kita ko, dėl to, kad *Matrix* vienašališkai sustabdė *Niche* ir *Matrix* susitarimo įgyvendinimą.
- 1300 Iš derybų dėl atitinkamų sutarčių eigos taip pat nematyti, kad *Niche* ir *Matrix* siekė to paties tikslo sudarydamos tas sutartis. Bylos medžiagoje ir ginčijamame sprendime (ginčijamo sprendimo 574–577 konstatuojamosios dalys) yra keletas neginčytų aplinkybių, rodančių, kad *Matrix* su *Servier* sudaryta sutartis veikiau rodo jos norą pasinaudoti ieškovių teikiamomis galimybėmis (taip pat žr. šio sprendimo 1281 punktą), o ne tai, kad buvo bendras planas su jos partnere *Niche*, siekiant užbaigti jų bendrą perindoprilio projektą. Konkrečiau kalbant, pirma, *Matrix* buvo pranešta apie ieškovių ir *Niche* derybas likus tik dviem dienoms iki jos pačios sutarties su ieškovėmis sudarymo; jai apie tų derybų eigą buvo trumpai pranešta tik išvakarėse. Antra, iš ginčijamo sprendimo 577 konstatuojamosios dalies galima daryti išvadą, kad *Matrix* dalyvavimas derybose iš esmės buvo susijęs tik su pervestinos sumos dydžiu.
- 1301 Galiausiai pažymėtina, kad *Niche* ir *Matrix* sutarčių kvalifikavimas kaip vieno pažeidimo lemtų tai, kad šis pažeidimas apimtų *Niche* ir *Biogaran* sudarytą sutartį, dėl kurios Komisija nusprendė, o ieškovės to neginčijo, kad ji priskiriama prie joms inkriminuoto pažeidimo už *Niche* sutartį (žr., be kita ko, ginčijamo sprendimo 3006 konstatuojamąją dalį). Taigi negalima nuspręsti, kad tokia sutartis, dėl kurios derėjosi *Biogaran* ir *Niche*, *Matrix* apie tai nežinant, kuri nesusijusi su *Niche* ir (arba) *Matrix* produktu, kurios tikslas kitoks nei *Matrix* sutarties (su kitais vaistais susijusi licencinė ir tiekimo sutartis), yra plano, kuris gali būti bendras *Niche* ir *Matrix* planas ar juo labiau šių dviejų bendrovių ir ieškovių planas, dalis.
- 1302 Todėl reikia nuspręsti, kad Komisija nepadarė teisės klaidos ar vertinimo klaidos, nes ieškovių (ir *Biogaran*) atitinkamai su *Niche* ir *Matrix* sudarytas sutartis kvalifikavo kaip atskirus pažeidimus. Vadinas, ieškovės Komisijos negali kaltinti ir tuo, kad ji du kartus joms skyrė sankcijas už tuos pačius veiksmus. Iš tikrųjų, kadangi Komisija konstatavo du atskirus pažeidimus, ji ieškovėms pagrįstai skyrė dvi baudas. Tačiau dėl ypatingų *Matrix* sutarties sudarymo sąlygų ir specifinės šios sutarties taikymo srities, kaip bus nurodyta paskesniuose šio sprendimo 1692–1699 punktuose, reikia tinkamai atsižvelgti į šiuos ypatumus vertinant už šią sutartį skirtos baudos, palyginti su ta, kuri skirta už *Niche* sutartį, proporcingumą.
- 1303 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad reikia atmesti šį pagrindą ir pagrindus, susijusius su teisės ir vertinimo klaidomis, padarytomis apskritai dėl visų pažeidimų kvalifikavimo kaip atskirų pažeidimų.

12. Dėl teisės ir vertinimo klaidų, susijusių su atitinkamos galutinių produktų rinkos apibrėžimu

a) Šalių argumentai

(Praleista)

b) Bendrojo Teismo vertinimas

- 1367 Ieškovės, palaikomos į bylą įstojusios šalies, iš esmės pateikė tris kaltinimus.

- 1368 Visų pirma, pateikdamos pirmąjį kaltinimą, ieškovės Komisiją kaltino tuo, kad ji nepaisė farmacijos sektoriaus specifikos, nes atitinkamos rinkos analizę grindė daugiausia vaistų kaina, o ne terapiniu pakeičiamumu. Šį kaltinimą sudaro dvi dalys: pirmoji susijusi su tuo, kad Komisija neatsižvelgė į ekonominio konteksto aplinkybių visumą, o antroji, – kad Komisija pernelyg didelę reikšmę suteikė kainos veiksniui.
- 1369 Paskui, teikdamos antrąjį kaltinimą, jos ginčija Komisijos teiginį, kad AKF inhibitoriai nepakankamai pakeičiami terapiniu požiūriu. Jos ginčija perindoprilio išskyrimą iš kitų AKF inhibitorių pagal veiksmingumą ir šalutinį poveikį, gydytojų „inertiškumo“ dėl naujų pacientų reiškinį, nuolat gydomų pacientų menką polinkį pakeisti vaistą ir Komisijos atliktą pardavimo skatinimo pastangų analizę.
- 1370 Galiausiai, teikdamos trečiąjį kaltinimą, ieškovės subsidiary ginčija Komisijos atliktą natūralių įvykių ekonometrinę analizę, kuria siekta įrodyti, kad AKF inhibitoriai nelėmė didelio konkurencinio spaudimo perindopriliui, dėl metodologijos trūkumų.
- 1371 Prieš nagrinėjant kiekvieną iš šių trijų kaltinimų ir pateikiant pirmines pastabas, reikia priminti, pirma, Sąjungos teismo kontrolės apimtį konkurencijos teisės srityje ir, antra, jurisprudencijoje nustatytus analizės elementus, susijusius su atitinkamos rinkos apibrėžimu būtent farmacijos sektoriuje, taip pat atsižvelgiant į šalių pateiktus atsakymus į Bendrojo Teismo klausimus dėl atitinkamos terapinio pakeičiamumo ir su kaina susijusių veiksnių reikšmės šioje analizėje.

1) Pirminės pastabos

i) Dėl Sąjungos teismo kontrolės apimties

- 1372 Primintina, kad Sąjungos teisėje numatyta Komisijos sprendimų, susijusių su SESV 102 straipsnio taikymo procedūromis, teisminės kontrolės sistema (žr. 2014 m. liepos 10 d. Sprendimo *Telefónica ir Telefónica de España / Komisija*, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 42 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Šią teisminės kontrolės sistemą sudaro SESV 263 straipsnyje nustatyta institucijų aktų teisėtumo kontrolė, kuri pagal SESV 261 straipsnį gali būti papildyta neribota jurisdikcija, kiek tai susiję su reglamentuose numatytais sankcijomis (2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Galp Energía España ir kt. / Komisija*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 71 punktas).
- 1373 Kaip patikslino Teisingumo Teismas, SESV 263 straipsnyje numatyta teisėtumo kontrolė taikoma visiems Komisijos sprendimų, susijusių su SESV 101 ir 102 straipsnių taikymo procedūra, elementams, kurių išsamią kontrolę tiek teisės, tiek faktų požiūriu užtikrina Bendrasis Teismas, atsižvelgdamas į ieškovų nurodytus pagrindus ir į visas jų nurodytas aplinkybes (nesvarbu, ar jos susiklostė prieš priimant sprendimą, ar jį priėmus), nurodytas administracinėje procedūroje arba pirmą kartą pateikiant ieškinį, su kuriuo kreipiamasi į Bendrąjį Teismą, jei šios aplinkybės yra svarbios vykdant Komisijos sprendimo teisėtumo kontrolę (2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Galp Energía España ir kt. / Komisija*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 72 punktas).
- 1374 Šiuo klausimu primintina, kad, remiantis suformuota jurisprudencija, nors Sąjungos teismas bendrai atlieka išsamią kontrolę, kad nustatytų, ar yra įvykdytos konkurencijos normų taikymo sąlygos, jo kontrolė Komisijos padarytų sudėtingų ekonominių vertinimų atžvilgiu apsiriboja procedūros ir motyvavimo taisyklių laikymosi, faktinių aplinkybių tikslumo, taip pat akivaizdžios vertinimo klaidos arba piktnaudžiavimo įgaliojimais nebuvimo patikrinimu (1985 m. liepos 11 d. Sprendimo *Remia ir kt. / Komisija*, 42/84, EU:C:1985:327, 34 punktas; 1987 m. lapkričio 17 d. Sprendimo *British American Tobacco ir Reynolds Industries / Komisija*, 142/84 ir 156/84, EU:C:1987:490, 62 punktas ir 2008 m. balandžio 10 d. Sprendimo *Deutsche Telekom / Komisija*, T-271/03, EU:T:2008:101, 185 punktas).

- ¹³⁷⁵ Teisingumo Teismas nusprendė, kad nors tose srityse, kuriose atliekami sudėtingi ekonominiai vertinimai, Komisija turi diskreciją ekonomikos srityje, tai nereiškia, kad Sąjungos teismas turi susilaikyti nuo Komisijos pateikto ekonominių duomenų aiškinimo kontrolės. Iš tikrųjų Sąjungos teismas turi, be kita ko, patikrinti ne tik pateiktų įrodymų faktinį teisingumą, patikimumą ir nuoseklumą, bet ir tai, ar šie įrodymai apima visus reikšmingus duomenis, į kuriuos reikia atsižvelgti vertinant sudėtingą situaciją, ir ar jie gali pagrįsti jais remiantis padarytas išvadas (2005 m. vasario 15 d. Sprendimo *Komisija / Tetra Laval*, C-12/03 P, EU:C:2005:87, 39 punktas; 2011 m. gruodžio 8 d. Sprendimo *Chalkor / Komisija*, C-386/10 P, EU:C:2011:815, 54 punktas ir 2014 m. liepos 10 d. Sprendimo *Telefónica ir Telefónica de España / Komisija*, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 54 punktas). Jeigu tam, kad veiksmus kvalifikuotų pagal SESV 102 straipsnį, Komisija suteikia realią reikšmę nuolaidų sistemos galėjimo daryti išstūmimo poveikį tokiam pačiam produktyviam konkurentui („as efficient competitor test“, toliau – AEC kriterijus) ekonominei analizei, Sąjungos teismas turi išnagrinėti visus nubaustos įmonės dėl šio kriterijaus pateiktus argumentus (šiuo klausimu žr. 2017 m. rugsėjo 6 d. Sprendimo *Intel / Komisija*, C-413/14 P, EU:C:2017:632, 141–144 punktus).
- ¹³⁷⁶ Be to, primintina, kad pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją, nagrinėdama bylą dėl pažeidimo egzistavimo konkurencijos teisės srityje, Komisija privalo įrodyti konstatuotus pažeidimus ir pateikti įrodymų, kurie teisės požiūriu pakankamai patvirtintų pažeidimą sudarančių aplinkybių buvimą. Jei teismas turi abejonių, jas turi vertinti įmonės, kuriai skirtas pažeidimą konstatuojantis sprendimas, naudai (2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *E.ON Energie / Komisija*, C-89/11 P, EU:C:2012:738, 71 ir 72 punktai ir 2017 m. vasario 16 d. Sprendimo *Hansen & Rosenthal ir H&R Wax Company Vertrieb / Komisija*, C-90/15 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2017:123, 17 ir 18 punktai).
- ¹³⁷⁷ Nors konkurencijos taisyklių pažeidimą turi įrodyti šiuo pažeidimu kaltinanti institucija, naudodamasi tam tikra gynybos priemone nuo kaltinimo šių taisyklių pažeidimu besiginanti įmonė turi įrodyti, kad įvykdytos taisyklės, kuria ši gynybos priemonė grindžiama, taikymo sąlygos, todėl minėta institucija turi pateikti kitų įrodymų. Be to, net jeigu pagal šiuos principus įrodinėjimo pareiga tenka Komisijai arba atitinkamai įmonei, dėl faktinių aplinkybių, kuriomis remiasi viena šalis, kitai šaliai gali tekti pateikti paaiškinimų ar pateisinimų, nes kitaip būtų galima daryti išvadą, kad įrodinėjimo taisyklių buvo laikytasi (žr. 2010 m. birželio 17 d. Sprendimo *Lafarge / Komisija*, C-413/08 P, EU:C:2010:346, 29 ir 30 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).
- ¹³⁷⁸ Taigi, kai Komisija remiasi įrodymais, kurių iš esmės pakanka pažeidimui konstatuoti, atitinkamai įmonei nepakanka remtis galimybe, jog būta aplinkybės, kuri galėjo turėti poveikio tokių įrodymų įrodomajai galiai, kad Komisijai tektų pareiga įrodyti, jog ši aplinkybė neturėjo poveikio jų įrodomajai galiai. Atvirkščiai, išskyrus atvejus, kai tokio įrodymo atitinkama įmonė negali pateikti dėl pačios Komisijos veiksmų, atitinkama įmonė privalo teisės požiūriu tinkamai įrodyti, kad, pirma, aplinkybė, kuria ji remiasi, egzistuoja, antra, šia aplinkybe paneigiama įrodymų, kuriais remiasi Komisija, įrodomoji galia (2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *E.ON Energie / Komisija*, C-89/11 P, EU:C:2012:738, 76 punktas).
- ¹³⁷⁹ Galiausiai primintina, kad Teisingumo Teismas ir Bendrasis Teismas, užtikrindami teisėtumo kontrolę pagal SESV 263 straipsnį, bet kuriuo atveju negali ginčijamo akto rengėjo motyvų pakeisti savaisiais (2000 m. sausio 27 d. Sprendimo *DIR International Film ir kt. / Komisija*, C-164/98 P, EU:C:2000:48, 38 punktas; 2013 m. sausio 24 d. Sprendimo *Frucona Košice / Komisija*, C-73/11 P, EU:C:2013:32, 89 punktas ir 2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Galp Energía España ir kt. / Komisija*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 73 punktas). Kadangi ginčijamo sprendimo teisėtumo kontrolė susijusi su tame sprendime pateiktais motyvais, teismas nei savo iniciatyva, nei administracijos prašymu negali pridėti motyvų prie tų, kuriuos administracija naudojo tame sprendime.

ii) Dėl atitinkamos produktų rinkos apibrėžimo farmacijos sektoriuje

- 1380 Pirma, atitinkama rinka apibrėžiama siekiant nustatyti ribas, pagal kurias turėtų būti vertinama, ar konkreti įmonė gali veikti pakankamai nepriklausomai nuo savo konkurentų, klientų ir vartotojų (1983 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin* / Komisija, 322/81, EU:C:1983:313, 37 punktas).
- 1381 Iš suformuotos jurisprudencijos matyti, jog, siekiant nustatyti tariamai dominuojančią įmonės padėtį atitinkamoje rinkoje, konkurencijos galimybės turi būti vertinamos atsižvelgiant į rinką, apimančią visas prekes, kurios dėl techninių savybių yra tinkamiausios nuolatiniams poreikiams tenkinti ir yra sunkiai pakeičiamos kitomis prekėmis (1983 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin* / Komisija, 322/81, EU:C:1983:313, 37 punktas ir 1997 m. spalio 21 d. Sprendimo *Deutsche Bahn* / Komisija, T-229/94, EU:T:1997:155, 54 punktas). Komisija neturi apsiriboti vien atitinkamų produktų ar paslaugų objektyvių savybių nagrinėjimu. Iš tikrųjų reikia atsižvelgti ir į konkurencijos sąlygas, paklausos ir pasiūlos rinkoje struktūrą, siekiant įvertinti, ar atitinkama įmonė gali sudaryti kliūčių veiksmingai konkurencijai ir veikti pakankamai nepriklausomai nuo savo konkurentų, klientų ir vartotojų (1983 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin* / Komisija, 322/81, EU:C:1983:313, 37 punktas ir 2003 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *British Airways* / Komisija, T-219/99, EU:T:2003:343, 91 punktas).
- 1382 Taigi, kaip šiuo atveju matyti iš Pranešimo dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo 7 punkto, atitinkama prekės rinka apima visas prekes ar paslaugas, kurias vartotojas laiko pakeičiamomis pagal jų savybes, kainas ir paskirtį.
- 1383 Be to, kaip nurodyta Pranešimo dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo 25 punkte, rinka apibrėžiama remiantis visa skale įrodymų, leidžiančių įvertinti, koku mastu būtų įmanomas pakeičiamumas. Rinkos ribos apibrėžiamos nagrinėjant empirinius įrodymus ir visą turimą informaciją, naudingą vertinant kiekvieną konkretų atvejį.
- 1384 Pranešimo dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo 15–19 punktuose Komisija nurodė, kad, apibrėžiant rinką, dėmesys sutelkiamas į kainas funkciniais ir praktiniais tikslais ir dar tiksliau – į paklausos pakeičiamumą, kylantį dėl nedidelių pastovių santykinų kainų pokyčių. Ji nurodė, kad, sieks įvertinti paklausos pakeičiamumą, remdamasi teoriniu metodu, pagal kurį suponuojamas nedidelis (5–10 %), bet pastovus prekės santykinės kainos augimas, kuriuo remiantis apibrėžiama atitinkama rinka, ir įvertinti, ar ši hipotetinė augimą galėtų pelningai taikyti hipotetinis atitinkamos prekės monopolininkas. Remiantis šiuo ekonominiu testu, kaip nurodyta Pranešimo dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo 17 punkte, jeigu pakeičiamumas buvo pakankamas, kad neapsimokėtų didinti kainų, nes sumažėtų pardavimas, pakaitalai turi būti laikomi darančiais didelį konkurencinį spaudimą atitinkamam produktui.
- 1385 Antra, pažymėtina, jog farmacijos sektoriuje konkurencijos santykiai reaguoja į kitokius mechanizmus nei tie, kurie lemia įprastą konkurencinę sąveiką mažiau reguliuojamose rinkose (2010 m. liepos 1 d. Sprendimo *AstraZeneca* / Komisija, T-321/05, EU:T:2010:266, 183 punktas). Iš tikrųjų, kaip nurodyta 2009 m. liepos 8 d. Komisijos komunikate „Farmacijos sektoriaus tyrimo ataskaitos santrauka“, farmacijos sektorius yra „netipinis“, nes pagal receptą išduodamų vaistų paklausą lemia išrašantis gydytojas, o ne galutinis vartotojas (pacientas). Be to, gydytojų pasirinkimą išrašant vaistą lemia vaistų gydymasis poveikis. Todėl gydytojų pasirinkimą lemiantys su kainomis nesusiję veiksniai, kaip antai naudojimas gydymui, kartu su kaina grindžiamais kriterijais yra rinkai apibrėžti reikšmingos aplinkybės (šiuo klausimu žr. 2010 m. liepos 1 d. Sprendimo *AstraZeneca* / Komisija, T-321/05, EU:T:2010:266, 187 punktą).

- 1386 Iš jurisprudencijos matyti ir tai, kad farmacijos sektoriaus konkurencijos mechanizmams būdingos ypatybės nepaneigia su kaina susijusių veiksnių svarbos vertinant konkurencinį spaudimą, vis dėlto šiuos veiksnius reikia vertinti jų konkrečiame kontekste (2010 m. liepos 1 d. Sprendimo *AstraZeneca / Komisija*, T-321/05, EU:T:2010:266, 183 punktas).
- 1387 Komisija, vykdydama procedūrą, pradėtą dėl piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi farmacijos sektoriuje, siekdama apibrėžti atitinkamą rinką, savo vertinimą gali grįsti, be kita ko, didžiausiu atitinkamo farmacijos produkto veiksmingumu, kitokiu nei kitų farmacijos produktų naudojimu gydymui, asimetrinio pakeičiamumo, kuris būdingas pardavimo augimui, tendencija ir atitinkamu pardavimo mažėjimu ar kitų produktų stagnacija ir kainos rodikliais, kuriuos nulėmė reglamentavimo sistema (šiuo klausimu žr. 2010 m. liepos 1 d. Sprendimo *AstraZeneca / Komisija*, T-321/05, EU:T:2010:266, 61, 153, 182, 183, 203 ir 219–222 punktus).
- 1388 Kiek tai susiję su naudojimu gydymui, siekiant apibrėžti atitinkamą rinką, reikia vertinti farmacijos produktų ar jų kategorijų naudojimo skirtumus ir panašumus. Komisija gali pagrįstai nuspręsti, kad skirtingas dviejų farmacijos produktų, skirtų tai pačiai ligai gydyti, naudojimas yra aplinkybė, kuria gali būti grindžiama išvada, kad atitinkama rinka apima tik vieną iš šių produktų (šiuo klausimu žr. 2010 m. liepos 1 d. Sprendimo *AstraZeneca / Komisija*, T-321/05, EU:T:2010:266, 153 punktą).
- 1389 Per teismo posėdį Bendrasis Teismas pasiūlė šalims pateikti nuomonę apie tai, kokią atitinkamą vaidmenį šiuo atveju atliko terapinio pakeičiamumo ir kainos veiksniai apibrėžiant atitinkamą rinką farmacijos sektoriuje, atsižvelgiant būtent į 2010 m. liepos 1 d. Sprendimą *AstraZeneca / Komisija* (T-321/05, EU:T:2010:266).
- 1390 Kaip per teismo posėdį teisingai pabrėžė Komisija, aplinkybė, kad konkurencinio spaudimo dėl kainų farmacijos sektoriuje sušvelninimą lemia reikšmė, kurią vaistus išrašantis gydytojas suteikia tos pačios ligos gydymui skirtų vaistų terapiniams aspektams ir vaistų kainų ir kompensavimo tvarkos pagal socialinės apsaugos sistemą reglamentavimui, ir tai yra reikšmingi duomenys analizuojant atitinkamą rinką, galintys pateisinti siaurų rinkų apibrėžimą.
- 1391 Aplinkybė, kad iš dalies ši sušvelninimą lemia reglamentavimas, šios išvados nekeičia. Iš tikrųjų tai, kad šio konkurencinio spaudimo nebuvimą ar jo nereikšmingumą lemia reglamentavimo sistema, nustatanti produktų konkurencinės sąveikos sąlygas ir mastą, neturi įtakos tai reikšmei, kuri apibrėžiant rinką turi būti teikiama išvada, kad šio konkurencinio spaudimo nėra ar kad jis nereikšmingas. Jeigu įrodyta, kad kiti produktai nedaro produktų grupei didelio konkurencinio spaudimo ir todėl šią grupę galima laikyti sudarančia atitinkamą produktų rinką, šią produktų grupę nuo didelio konkurencinio spaudimo apsaugančių veiksnių rūšis ar pobūdis turi tik nedidelę reikšmę, nes konstatavus, jog konkurencinio spaudimo nėra, galima daryti išvadą, kad dominuojančią padėtį taip apibrėžtoje rinkoje užimanti įmonė galėtų paveikti šios rinkos vartotojų interesus, piktnaudžiaujamu elgesiu neleidama išlaikyti veiksmingos konkurencijos (šiuo klausimu žr. 2010 m. liepos 1 d. Sprendimo *AstraZeneca / Komisija*, T-321/05, EU:T:2010:266, 97, 174 ir 175 punktus).
- 1392 Nors farmacijos sektoriaus reglamentavimo sistema dažnai sušvelnina konkurenciją dėl pakeičiamų vaistų kainos, joje nustatyti šią konkurenciją akcentuojantys mechanizmai, palengvinantys leidimų pateikti rinkai generinius vaistus išdavimą, leidžiantys nustatyti šių vaistų kainas, kurios gerokai mažesnės už patentuotų vaistų kainas, ir labai skatinantys, o gal net įpareigojantys vaistus išrašančius gydytojus ir farmacininkus patentuotus vaistus pakeisti generiniais vaistais. Todėl nesunku nustatyti konkurencinį spaudimą patentuoto vaisto kainai ir pardavimams dėl generinės vaisto versijos pateikimo rinkai. Pavyzdžiui, šioje byloje nustatyta, kad dėl generinio perindoprilio pateikimo Jungtinėje Karalystėje perindoprilio kaina sumažėjo 90 %. Vis dėlto ši vaisto pakeitimą galima taikyti, jeigu jis numatytas teisės aktuose, tik atitinkamam patentuotam vaistui ir jo generinėms versijoms, bet negalima taikyti skirtingoms molekulėms, įskaitant atvejį, kai atitinkami vaistai priskiriami prie tos pačios terapinės ir veikimo būdo klasės.

- 1393 Vis dėlto, nors apibrėžiant atitinkamą rinką farmacijos sektoriuje turi būti tinkamai atsižvelgta į santykinai nedidelį spaudimą dėl kainų, siejamą būtent su reglamentavimo sistema, vis dėlto reikia atsižvelgti ir į kitą esminį šiam sektoriui būdingą konkurencijos sąveikos analizės elementą, t. y. gydymą, pasirinktą vaistus išrašančių gydytojų, kurių sprendimą iš esmės lemia ne turimų vaistų kaina ar net ne tradicinis šių vaistų kokybės ir kainos santykio vertinimas, o jų supratimas apie šių vaistų privalumus ir trūkumus, kiek tai susiję su gydymu (dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo taikant SESV 101 straipsnio 1 dalį pagal analogiją žr. 2018 m. sausio 23 d. Sprendimo *F. Hoffmann-La Roche ir kt.*, C-179/16, EU:C:2018:25, 65 punktą).
- 1394 Iš tikrųjų pagal gydytojo receptą išduodami vaistai skiriasi nuo kitų produktų, kuriuos pardavėjai laisvai platina tiekėjams ir kurių kaina nustatoma pagal pasiūlos ir paklausos santykį, nes tai yra produktai, kuriuos pacientai gauna išikišus sveikatos specialistams, t. y. gydytojams ir farmacininkams, ir didelė dalis dėl tų produktų patiriamos finansinės naštos padengiama kolektyviai. Ypatingą šių produktų pobūdį rodo tai, kad taikomos vaistų kainas reglamentuojančios normos ir jų kompensavimo sąlygos pagal socialinės apsaugos sistemą, taip pat jų reklamą ribojančios normos ar reikalavimas jais prekiauti vaistinėse esant farmacininkų atsakomybei.
- 1395 Tai, kad gydytojai gali rinktis iš rinkoje esančių patentuotų vaistų ar patentuotų vaistų ir kitų molekulių generinių versijų, ir dėmesys, kurį vaistus išrašantys gydytojai pirmiausia teikia terapiniams aspektams, prireikus suteikia galimybę daryti didelį konkurencinį spaudimą, susijusį su kokybe, o ne kaina, ir jis grindžiamas kitu nei įprastas spaudimo dėl kainų mechanizmu. Toks spaudimas gali būti ir tada, kai vaisto terapiniai privalumai aiškiai viršija kitų tos pačios ligos gydymui turimų vaistų privalumus, ir tada, kai esančius vaistus išrašantys gydytojai juos pripažįsta ar laiko lygiaverčiais.
- 1396 Iš tikrųjų, jeigu paaiškėja, kad vaisto terapinis poveikis daug geresnis nei kitų, o gal jis net yra vienintelis mokslo bendruomenės rekomenduojamas gydymo pasirinkimas, gali būti, kad vaistą išrašantys gydytojai jį rinksis, neatsižvelgdami į kainą, net jeigu ši kaina daug didesnė nei kitų turimų vaistų. Taigi maža kitų vaistų kaina, kuri įprastoje rinkoje turėtų lemti stiprų konkurencinį spaudimą, nedaro lemiamo poveikio. Šių produktų kainos skirtumas turi dar mažesnę reikšmę, nes kompensuojama dalis pacientui palengvina pasirinkto gydymo finansinę naštą. Vadinas, farmacijos sektoriaus bendrovė, kurios vaisto praktikuojantys gydytojai nebepripažįsta ar nebevertina palankiai ir kuri siekia sumažinti jo kainą, tikėdamasi išsaugoti rinkos dalis, netenka galimybių. Kitaip tariant, geresniu pripažintas vaistas gali daryti didelį konkurencinį spaudimą kitiems tos pačios ligos gydymui skirtiems vaistams, nors jis ir brangesnis. Byloje, kurioje priimtas 2010 m. liepos 1 d. Sprendimas *AstraZeneca / Komisija* (T-321/05, EU:T:2010:266), Komisija ir Bendrasis Teismas konstatavo, kad geresnis protonų siurblio inhibitorių (PSI) nei antihistaminų (H2 receptorių blokatoriai) gydymo poveikis leido pastaruosius laipsniškai išstumti iš rinkos, nepaisant to, kad PSI kaina buvo daug didesnė. Priešingai, vaistai, kurie negali ar nebegali terapiniu požiūriu varžytis su „sėkmingiausiu“ vaistu, jam nebedaro konkurencinio spaudimo. Tokios aplinkybės pateisina, kad vienintelis tik šios molekulės patentuotas ir generinis vaistas sudaro rinką.
- 1397 Jeigu tos pačios ligos gydymui vaistą išrašantys gydytojai gali rinktis iš vaistų, kurių nė vienas nepripažintas ar nelaikomas geresniu nei kiti, be kita ko, dėl jų vienodo veikimo būdo ar dėl to, kad jų terapinis poveikis ar nepageidaujamas ar šalutinis poveikis neleidžia jų suskirstyti, konkurencijos dėl šių vaistų analizė daugiausia grindžiama kokybės palyginimu. Paprastai gydytojo pasirinkimą pirmiausia lemia ne atitinkama šių vaistų kaina, o jų terapinis diferencijavimas, tinkamumas pacientų grupei, gydytojo žinios apie skirtingus vaistus ar jo asmeninė patirtis ir jo pacientų patirtis. Iš tikrųjų nėra aiškaus esminio ryšio tarp vaisto kainos dydžio ir terapinio poveikio: vaistas nėra geresnis dėl to, kad jis brangesnis nei konkurentų, ir nėra blogesnis dėl to, kad jo kaina mažesnė. Beje, naujesnio vaisto didesnę kainą nebūtinai lemia naujesnis šio vaisto terapinis poveikis, ypač jeigu jis priskiriamas prie tos pačios terapinės klasės kaip kiti vaistai ir jo toks pat veikimo būdas, nes kaina, be kita ko, gali būti paaiškinama didesnių mokslinių tyrimų ar gamybos sąnaudų padengimu ar didesnėmis nei senesnio vaisto pardavimo skatinimo sąnaudomis.

- 1398 Iš tiesų, kaip per teismo posėdį akcentavo Komisija, visiškai lygiaverčiais pripažintų ar laikomų vaistų kainos kintamasis gali turėti reikšmės. Didelis vaisto kainos sumažėjimas būtent dėl jo generinės versijos pateikimo rinkai gali pateisinti tai, kad gydytojai šiam vaistui teiks pirmenybę, o socialinės apsaugos sistemos valdytojai ir reguliavimo institucijos skatins to vaisto generinės versijos išrašymą. Be to, atitinkamo patentuoto vaisto poziciją rinkoje gali susilpninti kito generinio vaisto, pripažinto ar laikomo lygiaverčiu ar galinčiu jį pakeisti, pateikimas rinkai. Tuomet gali būti daromas konkurencinis spaudimas dėl kainos, o atitinkamo vaisto kainos stabilumas gali būti požymis, kad tas vaistas patiria nedidelį konkurencinį spaudimą.
- 1399 Vis dėlto, kaip per teismo posėdį teisingai teigė ieškovės, vien iš to, kad rinkoje buvo išlaikyta ta pati vaisto kaina, negalima daryti išvados, kad jis nepatyrė didelio konkurencinio spaudimo, nulemtu patentuotų ar generinių vaistų, kurie laikyti ar pripažinti lygiaverčiais ar galinčiais jį pakeisti.
- 1400 Iš tikrųjų, kadangi gydytojai gali laisvai spręsti, kuriuos iš šių vaistų pasirinkti, remdamiesi su kaina nesusijusiomis priežastimis, gali būti, kad labai skirsis šių produktų naudojimo dažnumas, gydytojų „lojalumo“ šiems vaistams lygis, gydytojų supratimas apie jų privalumus konkrečiu metu, kai sprendžia dėl vaisto išrašymo. Taigi gydytojų priimti sprendimai gali labai lemti skirtingų turimų vaistų atitinkamų rinkos dalių raidą ir farmacijos bendrovių priklausomumą nuo vaistus išrašančių gydytojų pasirinkimo, panašiai kaip bet kuris prekės gamintojas yra priklausomas nuo vartotojų, kai prekės yra lengvai pakeičiamos.
- 1401 Būtent dėl šios priežasties tuos vaistus gaminančios bendrovės, kurios, beje, savo komercinėje strategijoje mažai reikšmės teikia produkto kainai, siekdamos padidinti vaistus išrašančių gydytojų lojalumą ar pritraukti naujų vaistus išrašančių gydytojų, dažnai deda dideles pastangas savo produkto pardavimo skatinimui, finansuodamos mokslinius tyrimus, kuriais siekiama jų produktą išskirti iš konkurencių produktų, arba imdamosi pačių įvairiausių tiesioginių vaistus išrašantiems gydytojams skirtų pardavimo skatinimo akcijų. Šios pardavimo skatinimui skirtos pastangos sudaro didelę atitinkamų produktų apyvartos dalį, kartais sudarančią beveik 30 %, o tai farmacijos sektorių išskiria iš kitų sektorių, kuriuose pardavimo skatinimo veikla nėra tokia intensyvi. Kaip tvirtino ieškovės, tokios pastangos gali būti veiksmingos konkurencijos tarp atitinkamų įmonių buvimo požymis.
- 1402 Kai vaistai pripažinti ar laikomi lygiaverčiais ar pakeičiamais, rinkos analizėje turi būti ypač atsižvelgiama į aplinkybes, leidžiančias nustatyti su kokybe, o ne su kainomis susijusio konkurencinio spaudimo buvimą, be kita ko, pasireiškiantį pastangomis pritraukti naujų vaistus išrašančių gydytojų, kai jie iš pradžių renkasi gydymą, vaistų pakeitimu kitais konkurentų vaistais nuolat gydomiems pacientams, vieno vaisto, kai yra lygiaverčių arba pigesnių jo alternatyvų, pardavimo skatinimo veiklos intensyvumu.
- 1403 Jeigu su kokybe, o ne su kainomis susijusio konkurencinio spaudimo buvimo požymių, kaip antai nurodytų šio sprendimo 1402 punkte, nekonstatuota, be kita ko, dėl didelio gydytojų pasirinkimo inertiškumo išrašant vaistą, o jis yra rinką uždarančio lojalumo skatinimo poveikio pasekmė, atitinkamo vaisto gali neveikti realus konkurencinis spaudimas tol, kol rinkai nepateikiama jo generinė versija, be to, kainos vaidmenį konkurencijai sušvelnina reglamentavimo sistema. Tuomet yra pagrįsta apibrėžti atitinkamą tokio tiek patentuoto, tiek generinio vaisto molekulės rinką.
- 1404 Iš pateiktų argumentų matyti, kad šioje byloje, pateikiant atsakymą į ieškovių ir Komisijos argumentus, reikės nagrinėti, ar per atitinkamą laikotarpį, kaip teigė ieškovės, egzistavo vaistai, pripažinti ar laikomi lygiaverčiais perindopriliui, todėl jis buvo lengvai jais pakeičiamas, ar perindoprilis konkuruodamas lengvai išsiskyrė dėl terapinių savybių, ir nustatyti kitų vaistų perindopriliui daryto su kainomis nesusijusio konkurencinio spaudimo požymius, pateisinančius platesnės nei šio vieno vaisto rinkos apibrėžimą, nepaisant to, kad perindoprilio paklausa buvo santykinai nesusijusi su kaina, kaip tai akcentavo Komisija.

¹⁴⁰⁵ Atsižvelgiant būtent į visus šiuos 1380–1404 punktuose išdėstytus argumentus reikia išnagrinėti tris pagrindinius ieškovių pateiktus kaltinimus, kuriais ginčijama atitinkamos produkto rinkos analizė, Komisijos atlikta ginčijamame sprendime.

2) Dėl pirmojo kaltinimo pirmos dalies, susijusios su neatsižvelgimu į ekonominio konteksto aplinkybių visumą

¹⁴⁰⁶ Pateikdamos pirmąjį kaltinimą, ieškovės iš esmės tvirtino, kad Komisija pažeidė pagrindinį principą, pagal kurį farmacijos produktų rinka turi būti apibrėžiama atsižvelgiant į ekonominio konteksto aplinkybių visumą. Komisija pernelyg daug rėmėsi kaina, nepakankamai atsižvelgdama į nagrinėjamų produktų terapinį pakeičiamumą.

¹⁴⁰⁷ Konkrečiau kalbant, pirmoje šio kaltinimo dalyje ieškovės Komisiją kaltino tuo, kad apibrėždama rinką ji neatsižvelgė į konteksto aplinkybių visumą. Antroje šio kaltinimo dalyje ieškovės nurodė, kad Komisija suteikė pernelyg didelę reikšmę kainos veiksniai.

¹⁴⁰⁸ Pirmiausia reikia išnagrinėti šio kaltinimo pirmos dalies, susijusios su tuo, kad Komisija, apibrėždama reikšmingą rinką, neatsižvelgė į ekonominio konteksto aplinkybių visumą, pagrįstumą. Tačiau tam, kad galėtų vertinti kainos veiksniai Komisijos suteiktą santykinę reikšmę, Bendrasis Teismas nagrinės šio kaltinimo antrą dalį, prieš tai įvertinęs ginčijamo sprendimo teisėtumą dėl visų su kaina nesusijusių veiksnių, galinčių turėti reikšmės atitinkamos rinkos apibrėžimui.

¹⁴⁰⁹ Todėl reikia išnagrinėti, ar šiuo atveju Komisija, apibrėždama atitinkamą produktų rinką, atsižvelgė į ekonominio konteksto visumą, konkrečiai – į kitus nei kaina veiksniai.

¹⁴¹⁰ Pirmiausia, kaip matyti iš šio sprendimo 1380–1404 punktuose pateiktų argumentų, farmacijos sektorius yra „netipinis“ sektorius, kurio specifika reikalauja, kad rinka būtų apibrėžiama vadovaujantis kriterijų, visų pirma – produktų terapiniu naudojimu, daugetu grindžiamu požiūriu.

¹⁴¹¹ Pirma, kiek tai susiję su atsižvelgimu į atitinkamų produktų terapinį naudojimą, pažymėtina, jog ginčijamo sprendimo 2432–2459 konstatuojamosiose dalyse Komisija konstatavo, kad perindoprilis priskiriamas prie PSO patvirtintos ATC klasifikacijos (Anatominė terapinė cheminė klasifikacija) 3 lygyje nurodytos AKF inhibitorių klasės. Vis dėlto, remdamasi surinktais įrodymais, Komisija nusprendė, kad AKF inhibitorių klasei priklausantys vaistai nebuvo homogeniški produktai, nes, Komisijos nuomone, perindoprilis turėjo moksliskai patvirtintų tam tikrų savybių, kurios jį išskyrė iš kitų AKF inhibitorių.

¹⁴¹² Kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 2496–2513 konstatuojamųjų dalių, skirtų vaistų pakeitimo schemoms, Komisija atsižvelgė ir į gydytojų „inertiškumo“ mechanizmo buvimą, ir į perindopriliui „lojalių“ vaistų išrašančių gydytojų grupės augimą, ribojančius konkurencinį spaudimą dėl naujų pacientų, ir į perindopriliu gydomų pacientų menką norą pakeisti vaistą.

¹⁴¹³ Be to, atliktoje atitinkamos rinkos analizėje Komisija paminėjo *Servier* dėtas pardavimo skatinimo pastangas ir, be kita ko, nusprendė, kad pardavimo skatinimui skirtų išlaidų stabilumas rodė stipraus konkurencinio spaudimo nebuvimą.

¹⁴¹⁴ Galiausiai, analizuodama su kainomis susijusius savaimę vykusius įvykius, Komisija nusprendė, kad generinio perindoprilio gamintojų darytas spaudimas turėjo būti laikomas turinčiu esminę reikšmę nagrinėjant atitinkamą rinką, o tai, kad generinių vaistų bendrovės darė kitokią potencialų spaudimą, natūraliai lėmė atitinkamos rinkos ribojimą, nustatant, kad ją sudaro vienintelė molekulė (ginčijamo sprendimo 2546 konstatuojamoji dalis). Be to, dėl reglamentuojančių teisės aktų poveikio Komisija

nurodė, kad reglamentuojantys teisės aktai labai riboja *Servier* patiriamą spaudimą dėl kainų, todėl *Servier* veiksmų visai nevaržė konkurencinis spaudimas (ginčijamo sprendimo 2527 konstatuojamoji dalis).

1415 Vadinas, iš ginčijamo sprendimo matyti, kad Komisija, apibrėždama atitinkamą rinką, vertino ne vien kainos veiksnį. Būtent perindoprilio terapinis naudojimas buvo vertinamas kaip reikšminga rinkos analizės aplinkybė. Todėl nors, kaip matyti iš šio sprendimo 1380–1404 punktuose pateiktos analizės, ieškovės pagrindai nurodė, kad apibrėžiant atitinkamą rinką reikėjo atsižvelgti į vaistų terapines savybes, jos negalėjo pagrindai teigti, kad šiuo atveju Komisija neatsižvelgė į ekonominio konteksto visumą, visų pirma į vaistų terapinį naudojimą.

1416 Todėl Komisija nepadarė teisės klaidos, dėl kurios ieškovės ją kaltina šiuo atžvilgiu.

1417 Taigi pirmojo kaltinimo pirmą dalį reikia atmesti.

3) Dėl antrojo kaltinimo, susijusio su tuo, kad Komisija nepaisė AKF inhibitorių terapinio pakeičiamumo

1418 Pateikdamos antrąjį kaltinimą, ieškovės iš esmės teigė, kad Komisija nepaisė AKF inhibitorių terapinio pakeičiamumo. Jos tvirtino, kad, pirma, Komisija klaidingai nusprendė, kad perindoprilis skyrėsi nuo kitų AKF inhibitorių ypatingomis savybėmis, antra, jos teigė, kad vyko didelė AKF inhibitorių konkurencija dėl naujų pacientų, trečia, Komisija nepakankamai įvertino perindoprilio gydymų pacientų ketinimą pakeisti vaistą ir, galiausiai, pardavimo skatinimo veikla buvo vienas iš esminių konkurencijos atitinkamoje rinkoje rodiklių.

i) Dėl perindoprilio ir kitų AKF inhibitorių išskyrimo pagal veiksmingumą ir šalutinį poveikį

1419 Ginčijamame sprendime, būtent jo 2449, 2499 ir 2519 konstatuojamosiose dalyse, Komisija iš esmės nusprendė, kad AKF inhibitoriai terapiniu požiūriu buvo skirtingų vaistų klasė, kad šie skirtumai galėjo būti siejami su veiksmingumo ir individualaus toleravimo skirtumais ir kad perindoprilio terapinis naudojimas skyrėsi nuo kitų AKF inhibitorių. Ji nurodė, kad, nors AKF inhibitoriai PSO naudojamoje ATC klasifikacijos sistemoje priskiriami prie tos pačios trečio lygio vaistų klasės, vis dėlto būtų netikslu nuspręsti, kad AKF inhibitoriai yra paprasčiausia homogeniška klasė. Anot Komisijos, buvo mokslškai pripažinta, kad perindoprilis turi tam tikrų savybių, jį išskiriančių iš kitų AKF inhibitorių. Grįsdama šiuos argumentus, Komisija rėmėsi, be kita ko, medicininėmis rekomendacijomis, mokslinių tyrimų visuma, *Servier* vidaus dokumentais ir atlikta perindoprilį išrašančių gydytojų apklausa.

1420 Ieškovės ginčijo Komisijos vertinimą, pagal kurį kiti AKF inhibitoriai negali pakeisti perindoprilio terapiniu lygiu būtent dėl ypatingų jo veiksmingumo ir su šalutiniu poveikiu susijusių savybių. Jos tvirtino, kad AKF inhibitoriai yra homogeniška klasė, kurioje nėra jokių reikšmingų skirtumų, galinčių pateisinti tai, kad vienintelė perindoprilio molekulė sudarytų atskirą rinką.

1421 Reikia išnagrinėti visas reikšmingas aplinkybes, leidžiančias vertinti, ar perindoprilį išrašantys gydytojai jį vertino kaip tokį, kurio negali pakeisti kiti AKF inhibitoriai terapiniu lygiu. Šiuo atveju paeiliui bus atsižvelgta į ginčijamame sprendime nurodytą pagrindinę informaciją apie šį vaistą, ATC klasifikacijos sistemą, medicinines rekomendacijas, medicininius tyrimus, tam tikrų Jungtinės Karalystės vietos institucijų įgyvendintą politiką, *Servier* vidaus dokumentus, Komisijos atliktą vaistus išrašančių gydytojų apklausą ir kitų AKF inhibitorių gamintojų atsakymus į Komisijos pateiktus klausimus.

1422 Pirma, ginčijamo sprendimo 2143–2164 konstatuojamosiose dalyse nurodyta pagrindinė informacija apie perindoprilį, be kita ko, susijusi su šio vaisto veikimo būdu, pagrindinėmis indikacijomis, kontraindikacijomis ir šalutiniu poveikiu.

- 1423 Pažymėtina, kad iš šios pagrindinės apie perindoprilį pateiktos informacijos nematyti jokių požymių, perindoprilį išskiriančių iš kitų AKF inhibitorių.
- 1424 Dėl šalutinio poveikio ginčijamo sprendimo 2149 konstatuojamojoje dalyje, žinoma, nurodyta, kad, remiantis medicinine literatūra, perindoprilis paprastai yra gerai toleruojamas, jo nepageidaujamo poveikio spektras panašus į kitų AKF inhibitorių, ir kad *Servier* savo vidaus dokumentuose teigiamai įvertino savo produktą dėl aukšto toleravimo ir pasitikėjimo lygio. Vis dėlto reikia akcentuoti tai, kad iš ginčijamo sprendimo 2149 konstatuojamojoje dalyje Komisijos nurodytos medicininės literatūros teksto matyti, jog perindoprilio nepageidaujamo poveikio spektras panašus į kitų AKF inhibitorių. Atsiliepime į ieškinį Komisija jau aiškiai pripažino, kad AKF inhibitorių šalutinis poveikis panašus, o tai nepaminėta ginčijamame sprendime.
- 1425 Taigi iš ginčijamame sprendime pateiktos pagrindinės informacijos apie perindoprilį išplaukia, kad AKF inhibitorių veikimo būdas, pagrindinės indikacijos, kontraindikacijos ir šalutinis poveikis yra panašūs.
- 1426 Antra, pagal ATC klasifikacijos sistemą, į kurią konkurencijos institucijos atsižvelgia vertindamos vaistų terapinį pakeičiamumą ir nustatydamos atitinkamą rinką, farmacijos produktai suskirstyti į penkis atskirus lygius ir klasifikuojami pagal organus, kuriems daromas poveikis, ir jų chemines, farmakologines ir terapines savybes. ATC klasifikacijos trečio lygio farmacijos produktai skirstomi pagal terapines indikacijas, ATC ketvirtajame lygyje paprastai atsižvelgiama į veikimo būdą, o penktajame apibrėžiamos siauriausios klasės, apimančios atskiras veikliąsias medžiagas.
- 1427 Iš Komisijos sprendimų praktikos farmacijos sektoriuje matyti, kad rinkos apibrėžimo atveju analizė paprastai pradedama nuo trečio lygio. Tačiau į kitus ATC klasifikacijos lygius taip pat gali būti atsižvelgiama, paaiškęs, kad kituose ATC lygiuose yra pakankamai didelis konkurencinis spaudimas ir kad todėl ATC trečiasis lygis nesuteikia galimybės teisingai apibrėžti rinkos (2010 m. liepos 1 d. Sprendimo *AstraZeneca / Komisija*, T-321/05, EU:T:2010:266, 154 punktas).
- 1428 Šiuo atveju Komisija analizėje neapsiribojo vien ATC klasifikacijos trečiuoju lygiu, ji atitinkamą rinką apibrėžė atsižvelgdama į šios klasifikacijos penktąjį lygį, t. y. pagal perindoprilio molekulę, *Coversyl* veikliąją medžiagą. Nors tai, kad reikšminga rinka apibrėžta remiantis ATC klasifikacijos penktuoju lygiu, savaime nėra kritikuotinas dalykas, reikia konstatuoti, kad visi 16 AKF inhibitorių sugrupuoti priskiriant tiek prie ATC klasifikacijos trečiojo lygio (pagal terapinį poveikį), tiek prie šios klasifikacijos ketvirtojo lygio (pagal veikimo būdą) ir priklauso tai pačiai grupei, vadinamai „Angiotenziną konvertuojančio fermento inhibitoriai, vieni“.
- 1429 Taigi ATC klasifikacijos sistema neįrodo, kad perindoprilis kuo nors skirtųsi nuo kitų AKF inhibitorių, kiek tai susiję su terapiniu naudojimu. Ji patvirtina, o tai, beje, nebuvo ginčyta, kad AKF inhibitorių indikacijos ir veikimo būdas nesiskiria.
- 1430 Trečia, kaip ginčijamo sprendimo 2172 konstatuojamojoje dalyje teisingai akcentavo Komisija, skirtingų hipertenzijos gydymui skirtų vaistų ryšio analizėje atsižvelgta į reikšmingas medicininės rekomendacijas.
- 1431 Šiose rekomendacijose siekiama pateikti praktikuojantiems gydytojams pritaikytą informaciją, jiems padedančią priimti kasdienės veiklos sprendimus. Jose remiamasi visais turimais mokslinių įrodymų šaltiniais, įskaitant svarbiausius klinikinius tyrimus ir jų metaanalizę. Taip pat jose pateikiama nagrinėjamu laikotarpiu turėtų medicininių žinių santrauka.
- 1432 Ginčijamame sprendime Komisija atliko 1999 m. PSO ir Tarptautinės hipertenzijos draugijos bendrų rekomendacijų analizę, 2003 ir 2007 m. Europos hipertenzijos draugijos ir Europos kardiologijos draugijos rekomendacijų, 1999 ir 2004 m. Britanijos hipertenzijos draugijos ir 2004 ir 2006 m. *National Institute for Health and Clinical Excellence* (Nacionalinis sveikatos ir klinikinės kompetencijos institutas, Jungtinė Karalystė; toliau – NICE) rekomendacijų analizę.

- ¹⁴³³ Taigi 1999 m. PSO ir Tarptautinės hipertenzijos draugijos bendrose rekomendacijose dėl AKF inhibitorių nurodytos tos pačios pagrindinės ir šalutinės indikacijos ir tos pačios pagrindinės ir šalutinės kontraindikacijos. Ginčijamame sprendime, remiantis šiomis rekomendacijomis, nenurodyta jokių AKF inhibitorių išskyrimo požymių.
- ¹⁴³⁴ 2003 ir 2007 m. Europos hipertenzijos draugijos ir Europos kardiologijos draugijos rekomendacijose, kurias nacionaliniu lygiu patvirtino, be kita ko, Prancūzijos, Nyderlandų ir Lenkijos kardiologijos draugijos, apskritai analizuojamos visų AKF inhibitorių savybės, poveikis ir indikacijos, jose nėra rekomendacijų, susijusių su viena konkrečia šios klasės vaistų molekule. Jose nėra jokio AKF inhibitorių klasės vaistų skirstymo, priešingai, nei, pavyzdžiui, klasifikuojant kalcio kanalų blokatorius ir diuretikų klasių vaistus. Šiose rekomendacijose siūloma keisti vaistų klasę, jeigu vaistas neveiksmingas ar netoleruojamas.
- ¹⁴³⁵ Europos hipertenzijos draugijos ir Europos kardiologijos draugijos rekomendacijose, žinoma, nurodyta, kad netgi prie tos pačios vaistų klasės priskiriami skirtingi produktai skiriasi šalutinio poveikio rūšimi ir dažnumu. Vis dėlto šis argumentas taikomas ne vien AKF inhibitorių klasei ir jis visai nepatikslingas, kiek tai susiję su atitinkamais vaistais ir aptariamu šalutinio poveikio pobūdžiu. Taigi vien tai, kad rekomendacijose nurodytas prie tos pačios vaistų klasės priskiriamų produktų skirtingas sukeliamas šalutinis poveikis, neįrodo, kad egzistuoja konkretus perindoprilio ir kitų AKF inhibitorių skirtumas, kiek tai susiję su šalutiniu poveikiu.
- ¹⁴³⁶ Taip pat ginčijamo sprendimo 2181 konstatuojamojoje dalyje Komisija tvirtino, kad, remiantis Europos hipertenzijos draugijos ir Europos kardiologijos draugijos rekomendacijomis, vaistas nuo hipertenzijos turi būti parenkamas atsižvelgiant į konkretų pacientą, o tai turi didelę reikšmę vertinant atitinkamą rinką. Tačiau aplinkybė, kad šiose rekomendacijose nurodyta, jog subjektai skiriasi dėl jų patiriamo vieno ar kito šalutinio poveikio, neleidžia daryti išvados, kad AKF inhibitoriai skiriasi, kiek tai susiję su šalutiniu poveikiu. Vadinasi, Europos rekomendacijose dėl hipertenzijos gydymo nėra jokių aplinkybių, kuriomis remiantis būtų galima išskirti perindoprilį iš kitų AKF inhibitorių pagal terapinį naudojimą.
- ¹⁴³⁷ 1999 ir 2004 m. Britanijos hipertenzijos draugijos rekomendacijose nurodytos indikacijos, kontraindikacijos ir šalutinis poveikis, kaip antai kosulys, būdingi visiems AKF inhibitorių klasės vaistams. 2004 ir 2006 m. NICE rekomendacijose yra pasiūlymų dėl vaistų, kuriuos reikėtų išrašyti pirmiau ir kuriuos paskiau, tačiau šiuo požiūriu tam tikri AKF inhibitoriai visiškai neišskiriami.
- ¹⁴³⁸ Taigi ginčijamame sprendime išanalizuotose rekomendacijose, kuriose pateikiama praktikuojantiems gydytojams pritaikyta informacija, grindžiama visais turimais mokslinių įrodymų šaltiniais, įskaitant svarbiausius klinikinius tyrimus ir jų metaanalizę, visiškai neįrodo, kad prie AKF inhibitorių klasės priskiriami vaistai skiriasi. Šios rekomendacijos, kaip ATC klasifikacija, patvirtina AKF inhibitorių klasės homogeniškumą, kiek tai susiję su terapiniu naudojimu.
- ¹⁴³⁹ Ketvirta, ginčijamame sprendime Komisija nagrinėjo tiek nagrinėjamo laikotarpio pradžioje dėl perindoprilio atliktus medicininius tyrimus, tiek paskelbtus XXI a. pirmame dešimtmetyje.
- ¹⁴⁴⁰ Kiek tai susiję su XXI a. pirmame dešimtmetyje paskelbtais dėl perindoprilio atliktais mediciniais tyrimais, ginčijamame sprendime remiamasi dviem 2001 m. paskelbtais straipsniais.
- ¹⁴⁴¹ Pirmame straipsnyje, be kita ko, nurodyta, kad perindoprilis yra gerai toleruojamas AKF inhibitorius, kuris lengva ar vidutine hipertenzija sergantiems pacientams yra daug tinkamesnis klinikiniu požiūriu nei kaptoprilis ir tiek pat veiksmingas kaip kiti AKF inhibitoriai. Antrame straipsnyje nurodyta, kad perindoprilio gebėjimas mažinti arterinį kraujospūdį panašus į kitų šios terapinės klasės hipertenzijos gydymo medžiagų ar net geresnis nei jų ir kad hipotenzija, kurią lemia pirmos dozės sukeltas reikšmingas arterinio kraujo spaudimo sumažėjimas, įvyksta rečiau vartojant perindoprilį nei kitus AKF inhibitorius, o tai yra privalumas tam tikroms pacientų kategorijoms.

- 1442 Todėl ginčijamame sprendime padaryta išvada, kad šių straipsnių paskelbimo metu jau buvo rimtas mokslinis pagrindas, kuriuo remiantis perindoprilui turėjo būti suteikiamas pirmumas, palyginti su kitais AKF inhibitoriais. Vis dėlto reikia konstatuoti, kad, nors šiuose dviejuose straipsniuose iš tikrųjų manoma, kad perindoprilis veiksmingesnis ar geresnis nei kiti arterinio kraujospūdžio mažinimo vaistai, tai, kad perindoprilis šiuo atžvilgiu yra geresnis, nurodyta tik viename iš šių dviejų straipsnių jį lyginant su vieninteliu iš 16 AKF inhibitorių, t. y. su kaptoprilu. Be to, šie straipsniai neleidžia tvirtinti, kad perindoprilis išsiskiria kaip geresnis, kiek tai susiję su arterinio kraujospūdžio mažinimu, palyginti su kitais AKF inhibitoriais, be kita ko, tokiais vaistais, kaip ramiprilis, lizinoprilis ar enalaprilis, kuriuos *Servier* laiko konkuruojančiais su perindoprilu.
- 1443 Beje, nors antrajame straipsnyje tvirtinta, kad perindoprilis iš kitų AKF inhibitorių išsiskiria kaip geresnis, kiek tai susiję su hipotenzija, kurią lemia pirmos dozės sukeltas reikšmingas arterinio kraujo spaudimo sumažėjimas, jame nieko nepasakyta apie tai, kokią reikšmę reikia suteikti šiam santykiniam perindoprilio pranašumui, ir nenagrinėjamas galimas kitų AKF inhibitorių terapinis pranašumas, palyginti su perindoprilu.
- 1444 Kiek tai susiję su XXI a. pirmame dešimtmetyje, t. y. per nagrinėjamą laikotarpį, paskelbtais mediciniais tyrimais, ginčijamo sprendimo 2208 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė, kad ji išnagrinėjo pagrindinius dėl perindoprilio vartojimo atliktus tyrimus, kuriais grindžiami *Servier* vidaus strategijos dokumentai.
- 1445 Taigi iš *Progress* (paskelbtas 2001 m.), *Europa* (paskelbtas 2003 m.), ASCOT-BPLA (paskelbtas 2005 m.), *Preami* ir CAFE (paskelbti 2006 m.), *Advance* (paskelbtas 2007 m.) ir HYVET (paskelbtas 2008 m.) tyrimų matyti, jog dėl perindoprilio, siejamo ar nesiejamo su kitais vaistais, buvo mokslinių veiksmingumo įrodymų apie insulto rizikos mažinimą, pagrindinių širdies ir kraujagyslių ligų, sukeliančių koronarinę širdies ligą, rizikos prevenciją ir laipsnišką kairiojo skilvelio funkcijos remodeliacijos mažėjimą.
- 1446 Vis dėlto nė vienoje iš šio sprendimo 1445 punkte minėtų medicininių tyrimų nebuvo lyginamas perindoprilio ir kitų AKF inhibitorių veiksmingumas ir nebuvo tvirtinama, kad perindoprilis yra santykinai veiksmingesnis už kitus AKF inhibitorius. Šiomis aplinkybėmis Komisijos išnagrinėti tyrimai neleidžia nuspręsti, kad perindoprilis išsiskiria iš kitų AKF inhibitorių dėl veiksmingumo.
- 1447 Be to, ginčijamame sprendime išnagrinėti ne visi XXI a. pirmame dešimtmetyje atlikti perindoprilio naudojimo tyrimai, be kita ko, vienas jų nėra palankus šiam vaistui. Komisija nenagrinėjo PEP-CHF tyrimo (paskelbtas 2006 m.), kuriuo siekta įrodyti perindoprilio veiksmingumą gydant širdies nepakankamumą. Remiantis profesoriaus V. ataskaita, parengta *Servier* prašymu ir jos nurodyta pastabose, pateiktose atsakant į pranešimą apie kaltinimus, šio tyrimo, kuris buvo nutrauktas, tačiau jo rezultatai buvo paskelbti, rezultatai visiškai neįrodė perindoprilio veiksmingumo širdies nepakankamumo srityje. Šis medicininis tyrimas lėmė per nagrinėjamą laikotarpį egzistavusių mokslinių perindoprilio veiksmingumo įrodymų santykinumą.
- 1448 Be to, ginčijamame sprendime nenagrinėti XXI a. pirmame dešimtmetyje paskelbti kitų AKF inhibitorių naudojimo moksliniai tyrimai, nors šie tyrimai buvo nurodyti *Servier* vidaus strategijos dokumentuose. Komisija nenagrinėjo mokslinių tyrimų, susijusių su ramiprilu (ASCOT-BPLA, HOPE), enalaprilu (SOLVD ir ANBP2) ir trandolaprilu (TRACE), nurodytų ginčijamo sprendimo 2234 konstatuojamojoje dalyje. *Cochrane* tyrimas, kuriuo *Servier* rėmėsi savo pastabose, atsakydama į pranešimą apie kaltinimus, ir kuriame nagrinėjamas santykinis keturiolikos AKF inhibitorių veiksmingumas pagal kraujospūdžio mažinimo veiksmingumą, nepaminėtas ginčijamame sprendime.
- 1449 Tai, kad Komisija nenagrinėjo dėl kitų AKF inhibitorių naudojimo atliktų tyrimų yra papildoma kliūtis ginčijamame sprendime nurodytus medicininius tyrimus pripažinti įrodančiais ypatingą perindoprilio veiksmingumą, palyginti su kitais AKF inhibitoriais.

- 1450 Iš šių tyrimų Komisija nenagrinėjo HOPE tyrimo (paskelbtas 2000 m.), nors jis ne kartą buvo nurodytas *Servier* vidaus strategijos dokumentuose ir, remiantis *Servier* orientaciniais planais, yra svarbus tyrimas, leidęs ramipriliui priskirti naują indikaciją, prisidėjusią prie didelės komercinės sėkmės, ir šis tyrimas buvo naudojamas *Sanofi-Aventis* pranešime, kuriame akcentuotas ramiprilio pajėgumas gelbėti gyvybes. Priešingai, nei teigė Komisija, HOPE tyrimas nebuvo nagrinėtas ginčijamame sprendime, nes jo 2493 konstatuojamojoje dalyje tik nurodyta, kad potencialų šio tyrimo aiškinimą iš esmės lemia tai, kaip, pasitelkiant gamintojų pardavimų skatinimui skirtas pastangas, apie tyrimus pranešama vaistus išrašantiems gydytojams, o toks argumentas nėra šio tyrimo turinio analizės dalis.
- 1451 *Cochrane* tyrimas (paskelbtas 2009 m. balandžio mėn.) yra metaanalizė, kurioje vertinamas santykinis AKF inhibitorių veiksmingumas mažinant arterinį kraujo spaudimą, remiantis 92 ankstesniais tyrimais, atliktais dėl keturiolikos AKF inhibitorių. Pažymėtina, kad gebėjimas mažinti arterinį kraujo spaudimą yra akivaizdus esminis elementas vertinant santykinį AKF inhibitorių veiksmingumą. Taigi *Cochrane* tyrime, kaip teisingai akcentavo ieškovės, padaryta išvada, kad nė vienas iš AKF inhibitorių nėra geresnis ar blogesnis nei kiti, vertinant pagal kraujo spaudimo mažinimo veiksmingumą. Nors *Cochrane* tyrimas buvo paskelbtas nagrinėjamo laikotarpio pabaigoje, vis dėlto jis yra reikšmingas vertinant santykinį AKF inhibitorių veiksmingumą, nes jame remiamasi daugybe ankstesnių tyrimų, įskaitant ir tuos, kurių Komisija nenagrinėjo ginčijamame sprendime.
- 1452 Komisija tvirtino, jog iš *Cochrane* tyrimo darytina išvada, kad neatmestina galimybė, kad vienas ar keli atitinkami vaistai skiriasi dėl jų gebėjimo mažinti arterinį kraujo spaudimą ir kad, siekiant išnagrinėti, ar tokie atskirų vaistų skirtumai egzistuoja, ar ne, reikia atlikti skirtingų AKF inhibitorių arterinį kraujo spaudimą mažinančių lygiaverčių dozių lyginamuosius tyrimus. Šį argumentą reikia atmesti, nes vertinimas dėl tyrimo, susijusio su abejojimu, ar yra AKF inhibitorių gebėjimo mažinti arterinį kraujo spaudimą skirtumų, pateiktas tyrimo dalyje „Diskusijos“ ir nėra viena iš to tyrimo išvadų. Atitinkamas tyrimo dalies „Diskusijos“ punktas baigiamas konstatuota aplinkybe, kad labai tikėtina, jog beveik maksimalus skirtingų AKF inhibitorių arterinio kraujo spaudimo mažinimo poveikis yra toks pat.
- 1453 Beje, Komisija nurodė, kad *Cochrane* tyrime, remiantis jo rengėjų turėtais duomenimis, negalėjo būti teisingai išnagrinėtas šalutinio poveikio klausimas. Tačiau ši aplinkybė bet kuriuo atveju nedaro poveikio išvadai, padarytai tyrime dėl reikšmingo skirtumo tarp AKF inhibitorių, juos vertinant pagal arterinio kraujo spaudimo mažinimą, nebuvimo. Be to, dėl Komisijos argumento, kad tyrime akcentuoti AKF inhibitorių skirtumai, siejami su dozės ir veiksmingumo santykiu, skirtingų dozių buvimu ir veikimo laiku, pažymėtina, kad tyrime neakcentuoti dideli AKF inhibitorių skirtumai, kiek tai susiję su terapiniu poveikiu, ir, priešingai, padaryta išvada, kad išrašant pigiausią mažiausios dozės AKF inhibitorių galima iš esmės sutaupyti.
- 1454 Taigi Komisijos argumentai nepaneigia vienos iš esminių *Cochrane* tyrimo išvadų, aiškiai nurodytų to tyrimo išvadose ir santraukoje, kad nė vienas AKF inhibitorius nėra geresnis ar blogesnis nei kiti, vertinant pagal kraujo spaudimo mažinimo veiksmingumą.
- 1455 Perindoprilio neišskyrimas iš kitų AKF inhibitorių, be kita ko, vertinant pagal veiksmingumą, patvirtintas profesoriaus V. ataskaitoje, parengtoje *Servier* prašymu, jos Komisija neginčijo. Toje ataskaitoje nagrinėjami perindoprilio vartojimo medicininių tyrimų rezultatai ir XX a. devinto ir paskutinio dešimtmečių ir XXI a. pirmo dešimtmečio kitų AKF inhibitorių vartojimo medicininių tyrimų rezultatai, skelbti būtent SAVE tyrime dėl kaptoprilio, AIRE ir HOPE tyrimuose dėl ramiprilio, *Consensus* ir SOLVD tyrimuose dėl enalaprilio, ir joje nurodyta, kad, išskyrus kaptoprilį ir kiek rečiau enalaprilį, visi AKF inhibitoriai vartojami vieną kartą per dieną, yra skirti dviem pagrindinėms šios klasės indikacijoms, t. y. arterinei hipertenzijai ir širdies nepakankamumui gydyti. Kaip *Cochrane* tyrime, šioje ataskaitoje pabrėžta, kad medicininiai tyrimai neparodė jokių atskirų AKF inhibitorių hipertenzijos gydymo veiksmingumo skirtumų. Joje nurodyta, kad šios terapinės klasės teigiamą poveikį širdies nepakankamumui, remiantis turimais tyrimais dėl kaptoprilio, enalaprilio, ramiprilio,

kvinaprilio ir lizinoprilio, daro visi AKF inhibitoriai. Nors dėl perindoprilio turima įrodymų apie veiksmingumą širdies ir kraujagyslių ligų prevencijos srityje, tačiau tokių įrodymų nėra širdies nepakankamumo klausimu.

1456 Profesorius V. ataskaitoje padaryta išvada, kad kiekvienos iš penkių arterinės hipertenzijos gydymui skirtų terapinių klasių, ypač AKF inhibitorių, terapinį poveikį lemia klasės poveikis, o ne konkrečios paskirtos molekulės savybės. Remiantis šia ataskaita, ramiprilis, t. y. antros kartos AKF inhibitorius, apie kurį galima gauti ir duomenų, grindžiamų moksliniais įrodymais, gautais atlikus klinikinius atsitiktinių imčių tyrimus, kuris dėl puikios farmakologinio profilio ir aukštos kokybės patvirtinančių duomenų, ypač širdies nepakankamumo srityje, tapo neginčijamu hipertenzijos gydymui skirtų vaistų rinkos lyderiu. Remiantis šia ataskaita, perindoprilis yra toks kaip kiti AKF inhibitoriai, jis nėra nei pats veiksmingiausias, nei turinti geriausią farmakologinį profilį. Apie perindoprilį turima duomenų, grindžiamų įrodymais širdies ir kraujagyslių ligų prevencijos srityje, nors gauti rezultatai nebūtinai rodo, kad pastebėtas poveikis priskiriamas perindopriui. Tačiau neturima duomenų, grindžiamų įrodymais širdies nepakankamumo ir diabetinės nefropatijos srityje.

1457 Iš to, kas išdėstyta, matyti, jog paskelbti medicininiai tyrimai nepatvirtina, kad perindoprilis skiriasi nuo kitų AKF inhibitorių, jį vertinant terapiniu lygiu, be kita ko, dėl veiksmingumo. Be to, medicininis tyrimų analizė parodė, kad, nors yra perindoprilio veiksmingumo įrodymų, jų turima ir apie kitus AKF inhibitorius, kaip antai enalaprilį, lizinoprilį ar ramiprilį, o dėl ramiprilio, beje, turima veiksmingumo įrodymų ir širdies nepakankamumo srityje.

1458 Penkta, ieškovės teigė, jog Jungtinės Karalystės sveikatos apsaugos srityje kompetentingų vietos institucijų įgyvendinta politika patvirtino, kad terapiniu lygiu perindoprilį galima pakeisti kitais AKF inhibitoriais. Grįsdamos šiuos argumentus, jos pateikė kelis priedus, susijusius su PCT (*Primary Care Trusts*, Ligonių kasos, toliau – PCT) įgyvendinta politika.

1459 Šiuo klausimu Komisija teigė, kad, pirma, ieškovių pateiktą C 29 priedą dėl Škotijos ir Šiaurės Airijos PCT reikia atmesti kaip nepriimtina, antra, ieškovių naudojimas visais priedais, t. y. A 286, A 287 ir C 29, susijusiais su Jungtinės Karalystės vietos institucijų įgyvendinta politika, pažeidžia Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 21 straipsnį ir Bendrojo Teismo procedūros reglamento 76 straipsnį.

1460 Remiantis Procedūros reglamento 85 straipsnio 2 dalimi, dublike arba triplike pagrindinės šalys gali papildomai pateikti įrodymų ar pasiūlymų pateikti įrodymų, kad pagrįstų savo argumentus, su sąlyga, kad vėlavimas juos pateikti yra pagrįstas. Vis dėlto iš jurisprudencijos matyti, kad pateikiant paneigiančius įrodymus ir papildant anksčiau pateiktus įrodymus, kitai šaliai atsiliepime į ieškinį pateikus paneigiančius įrodymus, netaikoma toje nuostatoje įtvirtinta teisės praradimo taisyklė. Iš tikrųjų ši nuostata yra susijusi su naujų įrodymų pateikimu ir turi būti aiškinama atsižvelgiant į to reglamento 92 straipsnio 7 dalį, kurioje aiškiai nustatyta, kad gali būti pateikiami paneigiantys įrodymai, o anksčiau pateikti įrodymai gali būti papildomi (1998 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Baustahlgewebe* / Komisija, C-185/95 P, EU:C:1998:608, 71 ir 72 punktai ir 2006 m. gruodžio 5 d. Sprendimo *Westfalen Gassen Nederland* / Komisija, T-303/02, EU:T:2006:374, 189 punktas).

1461 Šiuo atveju C 29 priede ieškovių pateiktų įrodymų, susijusių su Škotijos ir Šiaurės Airijos PCT, negalima pripažinti nepriimtiniais dėl to, kad jie buvo pateikti dublike pažeidžiant Procedūros reglamento 85 straipsnio 2 dalį. Iš tikrųjų, kaip dubliko 417 punkte nurodė ieškovės, C 29 priede pateikiant duomenis buvo atsakyta į Komisijos atsiliepime į ieškinį pateiktą kritiką dėl PCT įgyvendintos politikos individualaus pobūdžio ir tik teorinio poveikio. Vadinas, Procedūros reglamento 85 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta teisės praradimo taisyklė ieškovėms netaikoma, todėl atitinkami įrodymai priimtini.

- ¹⁴⁶² Toliau dėl 2014 m. rugsėjo 21 d. pateikto ieškinio A 286 ir A 287 priedų, susijusių su rekomendacijomis ir Jungtinės Karalystės vietos institucijų įgyvendinta politika, naudojimo reikia konstatuoti, kad jų naudojimas atitinka Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 21 straipsnį ir tuo metu taikyto 1991 m. gegužės 2 d. Pirmosios instancijos teismo (dabar – Bendrasis Teismas) procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalį. Taip pat 2015 m. liepos 29 d. pateikto dubliko C 29 priedo, susijusio su Škotijos ir Šiaurės Airijos PCT dokumentais, naudojimas atitinka Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 21 straipsnį ir Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 76 straipsnį. Remiantis suformuota jurisprudencija, tam, kad ieškinys būtų priimtinas, reikia, kad svarbiausios faktinės ir teisinės aplinkybės, kuriomis jis pagrįstas, būtų bent jau trumpai, bet nuosekliai ir suprantamai nurodytos pačiame ieškinio tekste. Toks Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 21 straipsnio ir 1991 m. gegužės 2 d. Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies aiškinimas taikytinas dubliko, kuris turi papildyti ieškinį, priimtinumui sąlygoms (2007 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Microsoft / Komisija*, T-201/04, EU:T:2007:289, 94 ir 95 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija). Šiuo atveju, nors A 286, A 287 ir C 29 priedai yra didelės apimties ir juose pateikta daugybė dokumentų, ieškovės ieškinio tekste, paskui dublike nurodė teisinius ir faktinius argumentus, kuriais jos remiasi. Pateikdamos šiuos priedus, apimančius Jungtinės Karalystės, įskaitant Škotijos ir Šiaurės Airijos, PCT parengtus dokumentus, ieškovės pagrindė savo argumentus, kuriais siekė įrodyti, kad PCT pritarė perindoprilio ir kitų AKF inhibitorių terapiniam lygiavertiškumui, skatino bendrosios praktikos gydytojus perindoprilį pakeisti kitais AKF inhibitoriais ir kad ši neindividualaus pobūdžio politika padarė realų poveikį paklausai vietos lygiu.
- ¹⁴⁶³ Taigi Komisija nepagrįstai teigė, kad ieškovių pateiktus A 286, A 287 ir C 29 priedus reikia pašalinti iš bylos nagrinėjimo.
- ¹⁴⁶⁴ Galiausiai iš bylos medžiagos, konkrečiai – iš ginčijamo sprendimo 2280 konstatuojamosios dalies, matyti, jog nuo 2005 m. tam tikros PCT aiškiai nusprendė, kad perindoprilis nebuvo veiksmingesnis nei kiti AKF inhibitoriai, ir dėl su kaina siejamų priežasčių skatino naudoti kitus nei perindoprilis AKF inhibitorius, net jį pakeisti kitais AKF inhibitoriais, visų pirma lizinopriiliu ar ramipriiliu. Komisija klaidingai tvirtino, kad ieškovių pateikti PCT dokumentai susiję su individualiais argumentais ar svarstymais. Iš tikrųjų ši kompetentingų institucijų įgyvendinta politika, kurią, be to, taikė nemažai keliuose Jungtinės Karalystės regionuose esančių PCT, neturėtų būti laikoma paprasčiausiais individualiais svarstymais. Nesvarbu, koks konkretus PCT iniciatyvų poveikis, šių subjektų vertinimu, dėl galimybės perindoprilį pakeisti kitais AKF inhibitoriais siekiama paneigti Komisijos analizę, pagal kurią AKF inhibitorių klasė yra heterogeniška.
- ¹⁴⁶⁵ Dėl šios priežasties Jungtinės Karalystės sveikatos apsaugos srityje kompetentingų vietos institucijų įgyvendinta politika patvirtina faktinę aplinkybę, kad terapiniu lygiu perindoprilis nesiskiria nuo kitų AKF inhibitorių.
- ¹⁴⁶⁶ Šešta, Komisija, remdamasi *Servier* vidaus dokumentais, pateikė neteisingą argumentą, siekdama įrodyti, kad perindoprilis turėjo ypatingų terapinių savybių, palyginti su kitais AKF inhibitoriais.
- ¹⁴⁶⁷ Pirmiausia primintina, jog, remiantis bendromis taisyklėmis įrodinėjimo srityje, dokumento patikimumas, taigi ir jo įrodomoji galia, priklauso nuo jo kilmės, parengimo aplinkybių, adresato ir jo turinio pagrįstumo ir patikimumo (šiuo klausimu žr. 1991 m. spalio 24 d. Sprendimo *Atochem / Komisija*, T-3/89, EU:T:1991:58, 31–38 punktus ir 1999 m. kovo 11 d. Sprendimo *Ensidesa / Komisija*, T-157/94, EU:T:1999:54, 312 punktą; generalinio advokato pareigas ėjusio teisėjo B. Vesterdorf išvadą byloje *Rhône-Poulenc / Komisija*, T-1/89, EU:T:1991:38).
- ¹⁴⁶⁸ Šiuo atveju *Servier* vidaus dokumentai tiek, kiek juose yra AKF inhibitorių terapinio naudojimo vertinimų, skirtų perindoprilio pardavimo skatinimui užtikrinti, priešingai, nei medicininės rekomendacijos, nėra objektyvi mokslinių žinių santrauka. Jie, priešingai, nei moksliniai tyrimai,

negrindžiami metodologija, skirta gautų rezultatų patikimumui užtikrinti. Todėl šių vidaus dokumentų ištraukos turi būti nagrinėjamos atsižvelgiant į tai, kad jais, bent kai kuriais iš jų, siekiama pardavimo skatinimo tikslo.

1469 Taigi iš vidaus strategijos dokumentų matyti, kad *Servier* palankiai apibūdino perindoprilio savybes gydytojams skirtuose pardavimo skatinimo pranešimuose. *Servier* pardavimo skatinimo veiksmus apibendrinančiuose dokumentuose akcentuojami teigiami perindoprilio rezultatai ir, remiantis medicininiais tyrimais, nurodytas ypatingas veikimo būdas, galimybė teigiamai išskirti perindoprilį iš kitų jo konkurentų, net tai, kad perindoprilis geresnis nei kiti AKF inhibitoriai, pavyzdžiui, jo koncentracijos plazmoje rodiklių pokyčių, veiksmingumo mažinant arterinį kraujo spaudimą, sinergijos sujungus su diuretikais ar širdies ir kraujagyslių ligų prevencijos srityse.

1470 Vis dėlto, kaip nurodyta, šių pranešimų turinys turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į jais siekiamą pardavimo skatinimo tikslą. Pirmiausia šiuo klausimu pažymėtina, jog Komisija neginčijo ieškovių teiginio, kad visi AKF inhibitoriai atitinkamuose jų pardavimo skatinimo pranešimuose buvo nurodyti kaip geriausi. Be to, bylos medžiagoje esantys ne tik *Servier* vidaus strategijos dokumentai, bet ir kitų AKF inhibitorių orientaciniai planai, išleidimo planai ir pardavimo skatinimo pranešimai rodo, kad ir kitų AKF inhibitorių, t. y. ramiprilio, lizinoprilio ar trandolaprilio, pardavimo skatinimo kampanijose supažindinant su šių vaistų terapinėmis savybėmis buvo pateikiami labai geri vertinimai. Kitų AKF inhibitorių pardavimo skatinimo kampanijose vaistas dažniausiai aprašomas kaip pirmaujantis produktas, vienintelis toks AKF inhibitorius ir vertinamas kaip pagrindinis produktas ar geriausias pasirinkimas. Šiose skatinimo kampanijose akcentuojami nurodyti atitinkamo vaisto privalumai, palyginti su AKF inhibitorių klase, yra susiję su indikacijomis, veiksmingumu ar toleravimu. Kartais tose kampanijose tiesiogiai lyginama su perindoprilium, o kai kuriose iš jų nurodoma, kad vaistas geresnis už perindoprilį. Šiomis aplinkybėmis *Servier* vidaus strategijos dokumentuose nurodytų perindoprilio pardavimo skatinimo pranešimų turinys neleidžia nuspręsti, kad terapiniu požiūriu šis vaistas išsiskiria iš kitų AKF inhibitorių.

1471 Be to, iš bendrai vertinamų *Servier* vidaus strategijos dokumentų neišplaukia, kad terapiniu lygiu perindoprilis geresnis nei kiti AKF inhibitoriai. Iš tų dokumentų matyti, jog kiti AKF inhibitoriai, t. y. ramiprilis, lizinoprilis ir enalaprilis, turi privalumų dėl įrodymų apie indikacijas ir veiksmingumą buvimo, nes buvo atlikti TRACE, AIRE ar HOPE tyrimai. Konkrečiau kalbant, ramiprilis nurodytas kaip vaistas, dėl kurio turima veiksmingumo įrodymų širdies nepakankamumo srityje, gydant pacientus, kuriems kyla didelė širdies ir kraujagyslių ligų rizika, ir diabetu sergančius pacientus.

1472 Galiausiai, be kita ko, ginčijamo sprendimo 2224–2236 konstatuojamosiose dalyse Komisija nurodė, kad, remiantis *Servier* vidaus dokumentais, pardavimo skatinimo kampanijomis būtent siekta perindoprilį išskirti iš kitų AKF inhibitorių. Vis dėlto iš tų pačių dokumentų matyti, jog skatinimo kampanijos, gydytojų nuomone, nepakankamai leido išskirti perindoprilį iš kitų AKF inhibitorių. Pavyzdžiui, šiuose dokumentuose nurodytas 2007 m. liepos mėn. atliktas kokybės tyrimas apklausus bendrosios praktikos gydytojus ir kardiologus, iš kurio matyti, kad perindoprilis ir ramiprilis buvo laikomi panašiais. 2009–2010 m. orientaciniame plane akcentuota, kad nagrinėjamo laikotarpio pabaigoje ramiprilis nepakankamai išskirtas. Kiek tai susiję su Nyderlandais, 2006–2007 m., 2007–2008 m. ir 2008–2009 m. orientaciniuose planuose nurodyta, kad daug bendrosios praktikos gydytojų manė, jog lizinoprilis yra lygiavertis perindoprilium.

1473 Todėl *Servier* vidaus dokumentai neįrodo, kad perindoprilis buvo pripažintas dėl savo ypatingų terapinių savybių, jį išskiriančių iš kitų AKF inhibitorių. Nors įmonė mėgino, kaip kitos AKF inhibitoriais prekiaujančios įmonės, skatinti pardavimą ir teigiamai išskirti perindoprilį pateikdama pranešimus su gerais vertinimais, remiantis tais pačiais dokumentais, ši strategija neleido pakankamai išskirti perindoprilio iš kitų AKF inhibitorių.

1474 Septinta, Komisija savo vertinimą dėl perindoprilio terapinio pakeičiamumo grindė atlikta vaistą išrašančių gydytojų apklausa.

- ¹⁴⁷⁵ Komisija, nustatydamą klausimynų adresatus, rėmėsi *Servier* pateiktu perindoprilį išrašančių gydytojų sąrašu, turėjusiu apimti, be kita ko, visus kardiologus ir bendrosios praktikos gydytojus, su kuriais *Servier* turėjo profesinių ir komercinių ryšių. Nors tam tikruose iš šių sąrašų buvo nurodyti beveik visi išrašantys gydytojai, taip nebuvo su Prancūzijos ir Jungtinės Karalystės bendrosios praktikos gydytojų sąrašu. Šiomis aplinkybėmis, kaip teigia *Servier*, vyko su šiomis dviem kategorijomis susijusi adresatų atranka. Reikia konstatuoti, kad ši atranka galėjo padaryti poveikį su šiomis dviem kategorijomis susijusiems tyrimo rezultatams, nes gali būti, kad su *Servier* profesinių ryšių turėję gydytojai savo profesinėje praktikoje teikė didesnę pirmumą perindoprilio išrašymui nei tokioje padėtyje nebuvę gydytojai.
- ¹⁴⁷⁶ Beje, tam tikri pateikti apklausos rezultatai neatitinka išrašantiems gydytojams suformuluotų klausimų. Ginčijamo sprendimo 2392 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė atsakiusių subjektų, kuriems perindoprilis buvo pirmas arba antras pasirinkimas gydant esminę (pirminę) hipertenziją, lėtinę išeminę širdies ligą ir širdies nepakankamumą, procentinę dydį. Tačiau ieškovės pabrėžia, ir tai nebuvo ginčyta, kad pačioje apklausoje buvo nurodytas ne gydymas, kuriam „teikiamas pirmumas“, o pateiktas klausimas, siekiant išsiaiškinti, dėl kurių širdies ir kraujagyslių ligų perindoprilis išrašomas kaip „pirmas ir (arba) antras gydymo pasirinkimas, palyginti su kitu gydymu“. Teigiamas atsakymas į šį klausimą nereiškia, kad perindoprilio išrašymui teikiamas pirmumas, palyginti su kitais AKF inhibitoriais, ir neaišku, koks proporcinis perindoprilio išrašymo santykis jį pirmiausia pasirenkant arterinės hipertenzijos gydymui. Taip pat teigiamas atsakymas į klausimus dėl ypatingo perindoprilio veiksmingumo gydant tam tikros kategorijos pacientus ir rečiau pasireiškiančio jo šalutinio poveikio gydant tam tikros kategorijos pacientus, turint omenyje klausimų formuluotę, nebūtinai reiškia, kad, išrašančio gydytojo nuomone, perindoprilis skiriasi nuo kitų AKF inhibitorių.
- ¹⁴⁷⁷ Galiausiai iš šio tyrimo rezultatų matyti, jog, 51 % respondentų nuomone, 81 iš 100 perindopriliumi gydomų pacientų egzistavo lygiavertis vaistas. Iš to darytina išvada, kad dauguma apklaustų gydytojų terapiniu lygiu turėjo galimybę perindoprilį pakeisti kitu vaistu, o tai taikoma ir didžiajai daliai pradedamų gydyti pacientų. Beje, ginčijamo sprendimo 2454 konstatuojamojoje dalyje Komisija pripažino, kad dauguma atsakiusių gydytojų kitus vaistus laikė lygiaverte terapine perindoprilio alternatyva. Komisija nurodė ir tai, kad Prancūzijoje, Lenkijoje ir Jungtinėje Karalystėje praktikuojantys gydytojai alternatyva laikė ramiprilį, o Nyderlanduose – lizinoprilį.
- ¹⁴⁷⁸ Iš to, kas išdėstyta, matyti, jog Komisijos atlikta apklausa nepatvirtina teiginio, kad perindoprilis išsiskyrė iš kitų AKF inhibitorių.
- ¹⁴⁷⁹ Aštunta, iš atsakymų į kitų AKF inhibitorių gamintojams Komisijos pateiktus klausimus, išnagrinėtus ginčijamo sprendimo 2255 ir paskesnėse konstatuojamosiose dalyse, matyti, jog lizinoprilio gamintoja *AstraZeneca* nurodė perindoprilį kaip vieną iš penkių AKF inhibitorių, galinčių pakeisti lizinoprilį iki jos patento galiojimo pabaigos datos. Taip pat enalaprilį ir lizinoprilį gaminanti *Merck Sharp & Dohme* (MSD) pareiškė, kad *Servier* yra viena iš hipertenzijos gydymo srityje su ja konkuruojančių įmonių, o jos produktas perindoprilis yra vienas iš vaistų, galinčių būti hipertenzijos gydymo alternatyva. Be to, kaip ginčijamame sprendime nurodė Komisija, *Sanofi-Aventis* manė, kad perindoprilis ir ramiprilis nėra „vienas kito pakaitalai“ būtent atsižvelgiant, pirma, į daug didesnę dalį subjektų, kuriems gali būti skiriamas ramiprilis dėl jo didesnių indikacijų mirštamumo nuo širdies ir kraujagyslių ligų mažinimo srityje, ir, antra, dėl iš pradžių skiriamos ramiprilio dozavimo normos skirtumų. Tačiau šios aplinkybės, galinčios riboti ramiprilio pakeitimą perindopriliumi, jeigu jos būtų įrodytos, bet kuriuo atveju neriboja galimybių perindoprilį pakeisti ramipriliumi. Taigi jos nėra kliūtis ramiprilį pripažinti terapiniu lygiu galinčiu pakeisti perindoprilį.
- ¹⁴⁸⁰ Iš to, kas išdėstyta, matyti, jog patentuotų vaistų gamintojų atsakymai į Komisijos pateiktus klausimus patvirtina, kad terapiniu lygiu perindoprilį galima pakeisti kitais AKF inhibitoriais.

1481 Atsižvelgiant į visą bylos medžiagą, darytina išvada, kad terapiniu lygiu nėra reikšmingo perindoprilio ir kitų AKF inhibitorių skirtumo, įskaitant vertinimą pagal veiksmingumą ir šalutinį poveikį. Bylos medžiagoje nėra objektyvių mokslinių įrodymų apie tai, kad terapiniu lygiu perindoprilis yra geresnis nei kiti AKF inhibitoriai. Išrašantys gydytojai AKF inhibitorius daugeliu atvejų laiko pakeičiamais ir yra daugybė vaistų, kuriuos jie laiko terapiniu lygiu lygiaverčiais perindopriliui. Todėl Komisija klaidingai nusprendė, kad AKF inhibitorių klasė yra heterogeniška ir kad perindoprilis turi ypatingų terapinių savybių šioje vaistų klasėje.

1482 Taigi reikia priimti ieškovių argumentus, kad Komisija padarė klaidą analizuodama AKF inhibitorių terapinį pakeičiamumą.

ii) Dėl gydytojų „inertiškumo“ reiškinio, kiek tai susiję su naujais pacientais

1483 Iš ginčijamo sprendimo 2388, 2511 ir paskesnių konstatuojamųjų dalių, 2539 ir paskesnių konstatuojamųjų dalių matyti, jog Komisija perindoprilį laikė „sukauptos patirties vertybe“, kuriai buvo daromas ribotas konkurencinis spaudimas, kiek tai susiję su naujais pacientais, dėl gerai žinomo gydytojų „inertiškumo“ reiškinio. Iš tikrųjų, nors gydytojai galėjo taikyti daug gydymo būdų, jie savaime buvo linkę naujiems pacientams išrašyti vaistus, kurių veiksmingumas jau anksčiau buvo pasitvirtinęs.

1484 Anot Komisijos, dar iki nagrinėjamo laikotarpio pradžios perindoprilis buvo skiriamas daugybei vaistą nuolat vartojančių pacientų. Gydytojų „inertiškumo“ reiškinys, ribojantis turimų vaistų pakeičiamumą, buvo toks mechanizmas, leidęs didinti perindoprilio vartotojų skaičių. Tą patį vaistą nuolat išrašančių gydytojų besiplečianti grupė paaiškina nuolatinį perindopriliumi gydomų pacientų skaičiaus didėjimą.

1485 Ieškovės ginčijo šį Komisijos vertinimą ir iš esmės tvirtino, kad vyko didelė AKF inhibitorių gamintojų konkurencija dėl naujų pacientų, kad nebuvo reikšmingo gydytojų „inertiškumo“, o tik išrašančių gydytojų nepakankamas atsižvelgimas į kainą.

1486 Pirmiausia pažymėtina, jog gydytojų „inertiškumo“ reiškinys, kurį Komisija apibūdino kaip „savaiminį“ polinkį naujiems pacientams išrašyti vaistus, su kuriais pasiekta gerų rezultatų gydant ankstesnius pacientus, ir, kaip ginčijamo sprendimo 2540 konstatuojamojoje dalyje nurodė pati Komisija, yra elementas, kuris bėgant laikui gali kisti, taip pat jį lemia ligos rūšis. Tai yra empirinis klausimas, kurį reikia atidžiai išnagrinėti kiekvienu konkrečiu atveju.

1487 Kaip Bendrasis Teismas nusprendė byloje, kurioje priimtas 2010 m. liepos 1 d. Sprendimas *AstraZeneca / Komisija* (T-321/05, EU:T:2010:266), vaistų išrašymo praktikai būdingą „inertiškumą“ visų pirma lemia gydytojų požiūriui į naują produktą, turintį jiems dar mažai žinomų savybių, paprastai būdingas atsargumas, konkrečiai – didelis jų rūpestis dėl galimo šio produkto šalutinio poveikio, pavyzdžiui, kancerogeninio poveikio (šiuo klausimu žr. 2010 m. liepos 1 d. Sprendimo *AstraZeneca / Komisija*, T-321/05, EU:T:2010:266, 91, 92 ir 98 punktus).

1488 Taigi šioje byloje reikia įvertinti, koku mastu gydytojų „inertiškumo“ reiškinys galėjo riboti turimų vaistų pakeičiamumą, ir paaiškinti perindopriliumi gydomų pacientų skaičiaus kaitą, kurią Komisija vertino kaip nuolatinį augimą.

1489 Pirma, kaip nurodyta, iš bylos medžiagos nematyti, jog AKF inhibitoriai terapiniu lygiu buvo heterogeniški. Priešingai, nėra reikšmingų perindoprilio ir kitų AKF inhibitorių skirtumų terapiniu lygiu, įskaitant veiksmingumą ir šalutinį poveikį. Kadangi AKF inhibitorių klasė nėra heterogeniška, jokia aplinkybė neriboja gydytojų turėto pasirinkimo išrašyti kitus nei perindoprilis AKF inhibitorius. Iš bylos medžiagos, be kita ko, nematyti, kad dėl kitų AKF inhibitorių buvo ypatingų nuogastavimų dėl galimo jų šalutinio poveikio. Šiomis aplinkybėmis dėl kitų AKF inhibitorių terapinio naudojimo ar

galimo jų šalutinio poveikio šiuo atveju nebuvo ypatingų nuogastavimų, galinčių nulemti didelį gydytojų, jau turėjusių galimybę išrašyti perindoprilį, „inertiškumą“, kai šie gydytojai naujiems pacientams nusprendavo paskirti vieną ar kitą AKF inhibitorių.

- 1490 Reikia akcentuoti tai, kad perindoprilio ir kitų AKF inhibitorių atvejais skiriasi nuo PSI ir H2 receptorių blokatorių atvejo, nagrinėto byloje, kurioje priimtas 2010 m. liepos 1 d. Sprendimas *AstraZeneca / Komisija* (T-321/05, EU:T:2010:266). Iš tiesų toje byloje PSI ir H2 receptorių blokatorių vartojimas skyrėsi, nes PSI iš esmės būdavo išrašomi nuo padidėjusio skrandžio sulčių rūgštingumo sukeltų sunkių virškinamojo trakto ligų formų, o H2 receptorių blokatoriai – nuo lengvesnių ar nesunkių šių ligų formų (šiuo klausimu žr. 2010 m. liepos 1 d. Sprendimo *AstraZeneca / Komisija*, T-321/05, EU:T:2010:266, 72 punktą). Dėl H2 receptorių blokatorių negalėjo būti daromas didelis konkurencinis spaudimas PSI, be kita ko, dėl to, kad gydytojai ir pacientai didelę reikšmę teikė geresniam PSI terapiniam poveikiui (šiuo klausimu žr. 2012 m. gruodžio 6 d. Sprendimo *AstraZeneca / Komisija*, C-457/10 P, EU:C:2012:770, 58 punktą). Šioje byloje visiškai neįrodyta, kad terapiniu lygiu perindoprilis buvo geresnis nei kiti AKF inhibitoriai tiek, kad tai galėtų būti kliūtis kitiems AKF inhibitoriams daryti reikšmingą konkurencinį spaudimą perindopriliui dėl naujų pacientų.
- 1491 Be to, perindoprilis buvo pateiktas vėliau nei keli kiti AKF inhibitoriai, būtent lizinoprilis ir enalaprilis, Prancūzijos, Nyderlandų ir Jungtinės Karalystės rinkoms ir vėliau nei enalaprilis Lenkijos rinkai. Taigi perindoprilis, palyginti su kitais, anksčiau nei jis pateiktais AKF inhibitoriais, negalėjo būti siejamas su „inertiškumo“ reiškiniu dėl paprastai būdingo gydytojų atsargumo skiriant naują produktą, turintį jiems mažai žinomų savybių.
- 1492 Taigi iš bylos medžiagos nematyti, jog perindoprilis, palyginti su kitais AKF inhibitoriais, kėlė ypatingą išrašančių gydytojų „inertiškumą“, turint omenyje AKF inhibitorių terapines savybes ar šio vaisto pateikimo rinkai datą.
- 1493 Antra, ginčijamo sprendimo motyvas, kad dar iki nagrinėjamo laikotarpio pradžios perindoprilis buvo skiriamas dideliame skaičiui nuolat gydomų pacientų, yra labai santykinis.
- 1494 Iš bylos medžiagos matyti, jog 2000 m. sausio mėn. visose atitinkamose šalyse perindoprilis buvo skirtas daug mažesniai pacientų skaičiui nei kiti AKF inhibitoriai, kaip antai ramiprilis, enalaprilis ar lizinoprilis. Pagal tablečių ir piliulių pardavimą perindoprilis buvo ketvirtoje vietoje Jungtinėje Karalystėje – po lizinoprilio, enalaprilio ir ramiprilio, jo pardavimo apimtis buvo tris kartus mažesnė nei lizinoprilio; trečioje vietoje Nyderlanduose – po enalaprilio ir lizinoprilio, jo pardavimo apimtis buvo daugiau nei dešimt kartų mažesnė nei enalaprilio; antroje vietoje po ramiprilio Prancūzijoje ir antroje vietoje po enalaprilio Lenkijoje – jo pardavimo apimtis buvo beveik šešis kartus mažesnė nei enalaprilio.
- 1495 Šiomis aplinkybėmis, net jeigu būtų įrodytas gydytojų „inertiškumas“ išrašant vaistus, šis reiškinys negalėjo būti ypač naudingas perindopriliui dėl santykinės juo nuolat gydomų pacientų skaičiaus reikšmės, palyginti su kitais pagal pardavimų apimtį stipresnę poziciją užimančiais AKF inhibitoriais.
- 1496 Trečia, ginčijamame sprendime konstatuotas nuolatinis perindoprilio gydomų pacientų skaičiaus didėjimas ir apskritai konstatuota perindoprilio komercinė sėkmė taip pat vertintini kaip santykiniai, palyginti su kitų AKF inhibitorių padėtimi.
- 1497 Iš bylos medžiagos matyti, jog, palyginti su kitais AKF inhibitoriais, perindoprilis nebuvo vienas iš AKF inhibitorių klasės vaistų, susilaukusių didžiausio pasisekimo per nagrinėjamą laikotarpį. Nors ginčijamo sprendimo 2129 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad sėkmingiausiais metais produktų, kurių sudėtyje yra *Servier* perindoprilio, pasaulinis pardavimo mastas pasiekė daugiau nei 800 mln. EUR, tame sprendime visai nenurodyta, kokio dydžio pasaulinę apyvartą pasiekė kitų AKF inhibitorių gamintojai. Šiuo klausimu per teismo posėdį ieškovės nurodė, ir tai nebuvo ginčyta, kad nagrinėjamų faktinių aplinkybių metu perindoprilis pasaulyje užėmė 143 vietą tarp pasaulyje geriausiai parduodamų

molekulių, o, pavyzdžiui, *Sanofi-Aventis* gamintas ramiprilis pasaulyje užėmė 72 vietą. Nors tiekta tam tikroms nacionalinėms rinkoms, perindoprilis beveik nebuvo tiekiamas tokioms didelėms rinkoms, kaip Vokietijos rinka, kurioje faktinių aplinkybių klostymosi metu perindoprilis sudarė mažiau nei 1 % AKF inhibitorių klasės vaistų pardavimo. Kaip teigė ieškovės, nagrinėjamu laikotarpiu ramiprilis buvo AKF inhibitorių klasės vaistų pasaulinis lyderis.

1498 Iš bylos medžiagos matyti, jog keturiose Komisijos pasirinktose geografinėse rinkose *Servier* perindoprilis, nepaisant jo pardavimų augimo, niekada nebuvo AKF inhibitorių lyderis pagal tablečių ir piliulių pardavimą per ginčijamame sprendime nurodytų veiksmų atlikimo laikotarpį. Remiantis ginčijamame sprendime nurodytais tablečių ir piliulių pardavimo duomenimis, perindoprilis buvo trečioje vietoje Nyderlanduose (2007 m. lapkričio mėn.) ir Jungtinėje Karalystėje (2007 m. birželio mėn.), antroje vietoje Prancūzijoje (2008 m. rugpjūčio mėn.) ir Lenkijoje (2006 m. gegužės mėn.), o kiekvienoje iš šių nacionalinių rinkų (išskyrus Prancūziją) pardavimų apimtis buvo daug mažesnė nei lyderio.

1499 Kiek tai susiję su augimu, nors perindoprilio pardavimas keturiose kartu vertinamose nacionalinėse rinkose per atitinkamą laikotarpį išaugo, taip nutiko ir su kitais AKF inhibitoriais, kaip antai ramipriliu ir lizinopriliu. Remiantis ginčijamame sprendime pateiktais tablečių ir piliulių pardavimo duomenimis, reikia nuspręsti, kad lizinoprilio pardavimas augo XXI a. pirmą dešimtmetį, o ramiprilio pardavimo augimas buvo daug didesnis už perindoprilio pardavimo augimą per šį laikotarpį.

1500 Atsižvelgiant į kitų AKF inhibitorių pardavimo raidą, ginčijamame sprendime nurodyto nuolatinio perindoprilio pardavimo augimo reiškinio svarba yra santykinė.

1501 Ketvirta, reikšmingi AKF inhibitorių santykinio pardavimo pokyčiai XXI a. pirmą dešimtmetį paneigia didelį AKF inhibitorius išrašančių gydytojų „inertiškumo“ egzistavimą.

1502 Pirmiausia iš *Servier* užsakytos 2013 m. sausio mėn. CRA ataskaitos matyti, kad AKF inhibitorių santykiniai pardavimai labai svyravo nuo 2001 iki 2010 m., nes atitinkamos vaistų pozicijos keitėsi labai kontrastingai. Pavyzdžiui, nuo 2001 iki 2010 m. perindoprilio pardavimo dalis, palyginti su visų AKF inhibitorių pardavimais, išreikštais nustatytais paros dozėmis, Jungtinėje Karalystėje menkai pasikeitė (ji sudarė 5–10 %), o ramiprilio beveik padvigubėjo (anksčiau sudariusi nuo 30–40 % dalį išaugo iki 60–70 %), lizinoprilio labai sumažėjo. Lenkijoje per tą patį laikotarpį perindoprilio pardavimo dalis labai sumažėjo (nuo 15–20 % dalies iki 10–15 %), o ramiprilio labai išaugo (nuo 0–5 % dalies iki 60–70 %). 2010 m. Nyderlanduose perindoprilio ir ramiprilio pardavimai mažai pasikeitė, kiekvieno iš šių vaistų pardavimo dalis sudarė apie 10–20 %, o tuo metu enalaprilio pardavimų dalis dar sudarė 40–50 %. Prancūzijoje lizinoprilio pardavimas labai sumažėjo (nuo 30–40 % dalies 2001 m. iki 5–10 % 2010 m.), o perindoprilio pardavimo dalis iš esmės padidėjo (nuo 10–15 % dalies iki 20–30 %), vis dėlto tai buvo mažesnis augimas nei ramiprilio (nuo 20–30 % dalies iki 50–60 % dalies).

1503 Komisija tvirtino, kad kiekvieno AKF inhibitoriaus pardavimų dalies, palyginti su visais šios klasės vaistų pardavimais, apskaičiavimas yra neteisingas, nes jis grindžiamas pardavimais, išreikštais nustatytais paros dozėmis, o taip pernelyg didelė reikšmė suteikiama kitų AKF inhibitorių, be kita ko, ramiprilio, pardavimų raidai.

1504 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad pati Komisija iš esmės analizavo AKF inhibitorių pardavimų apimtį, remdamasi nustatytais paros dozėmis, todėl *a priori* negali nuspręsti, kad toks apskaičiavimas visiškai nereikšmingas analizuojant AKF inhibitorių pardavimų raidą laiko atžvilgiu, antraip ji paneigtų savo analizę. Šiuo atveju Komisija nepateikė jokios kitos patikimesniais duomenimis grindžiamos skirtingų AKF inhibitorių pardavimų raidos analizės. Beje, nors Komisija nurodė, kad šis apskaičiavimo būdas lemia ramiprilio pardavimo vertės padidinimą dviem dydžiais ar daugiau, ji nepateikė jokių paaiškinimų, pagrindžiančių teiginį, kad šis apskaičiavimo būdas lemia ir kitų nei ramiprilio AKF inhibitorių pardavimų dalies padidinimą. Galiausiai iš ginčijamame sprendime pateiktų duomenų tik apie AKF inhibitorių pardavimus (turimos minty tabletės ir piliulės) bet kuriuo atveju

matyti, kad kiekvienoje iš ginčijamame sprendime aptartų šalių įvyko didelių pokyčių (jų, beje, Komisija ir neginčijo), susijusių su atitinkamomis skirtingų AKF inhibitorių pozicijomis nuo 2000 m. sausio mėn. iki 2006–2008 m. laikotarpio.

- 1505 Be to, Komisija nurodė, kad, pirma, AKF inhibitorių rinkos dalių palyginimas grindžiamas prielaida, kad rinką sudaro visi AKF inhibitoriai, nors rinkos apibrėžimu siekiama būtent nustatyti atitinkamą rinką, ir, antra, analizė neleidžia tiesiogiai tvirtinti, kad ramiprilio pardavimas didėjo perindoprilio pardavimo sąskaita.
- 1506 Vis dėlto, nors iš tiesų perindoprilio rinkos dalims apskaičiuoti reikia iš anksto apibrėžti rinką ir šiuo atveju negalima apibrėžti skirtingų AKF inhibitorių rinkos dalių sąvokos, būtent AKF inhibitorių santykinų pardavimų raidos analizė, kuri nereiškia, kad egzistavo AKF inhibitorių rinka, negali būti laikoma neturinčia reikšmės, siekiant apibrėžti atitinkamą rinką.
- 1507 Be to, ieškovės neteigė, jog AKF inhibitorių santykinų pardavimų pokyčiai leidžia tiesiogiai tvirtinti, jog perindoprilui buvo daromas konkurencinis spaudimas dėl kitų AKF inhibitorių. Jos teigė, kad AKF inhibitorių santykinų pardavimų pokyčiai toje pačioje šalyje nepatvirtina, kad buvo didelis AKF inhibitorius išrašančių gydytojų „inertiškumas“. Šiuo klausimu Komisija nepateikė jokių paaiškinimų dėl ginčijamame sprendime jos akcentuoto gydytojų „inertiškumo“ mechanizmo ir AKF inhibitorių santykinų pardavimų pokyčių laikui bėgant suderinamumo. Šiomis aplinkybėmis reikia nuspręsti, kad, kaip teisingai teigė ieškovės, dideli AKF inhibitorių santykinų pardavimų pokyčiai per nagrinėjamą laikotarpį paneigia tariamo gydytojų „inertiškumo“ išrašant AKF inhibitorius mechanizmo svarbą.
- 1508 Penkta, bylos medžiagoje esantys dokumentai, konkrečiai – *Servier* užsakytas jos strateginiam planavimui reikalingas *Thalès* tyrimas, Komisijos atlikta išrašančių gydytojų apklausa ir AKF inhibitorių gamintojų atsakymai į Komisijos klausimus neįrodo didelio perindoprilį išrašiusių gydytojų „inertiškumo“ buvimo.
- 1509 Nuo 2003 m. gruodžio mėn. iki 2004 m. vasario mėn. atliktas *Thalès* tyrimas susijęs su perindoprilį išrašiusių Prancūzijos bendrosios praktikos gydytojų profilio raida. Šiame tyrime per ketvirtį metų perindoprilį išrašantys gydytojai suskirstyti į tris kategorijas: „dažnai išrašantys gydytojai“ (daugiau nei 10 receptų), „apydažniai išrašantys gydytojai“ (nuo 6 iki 10 receptų) ir „retai išrašantys gydytojai“ (nuo 1 iki 5 receptų). Tyrime analizuojama išrašančių gydytojų kategorijų raida nuo 2003 m. balandžio mėn. iki birželio mėn. (T 0 laikotarpis) ir nuo 2003 m. gruodžio mėn. iki 2004 m. vasario mėn. (T 2 laikotarpis). Grįsdama įrodytą „lojalių“ perindoprilį išrašančių gydytojų grupės augimą, Komisija nurodė, kad 80–90 % „dažnai išrašančių gydytojų“, 50–60 % „apydažniai išrašančių gydytojų“ ir 60–70 % „retai išrašančių gydytojų“ per T 0 laikotarpį ir toliau priskiriami prie tos pačios kategorijos, įvertinus T 2 laikotarpį.
- 1510 Tačiau tokia raida neįrodo didelio perindoprilį išrašančių gydytojų „inertiškumo“, nes, pirma, ši raida konstatuota per ribotą aštuonių–dešimties mėnesių laikotarpį, ir, antra, per šį ribotą laikotarpį didelė proporcinė gydytojų dalis pateko į kitą kategoriją. Be to, pažymėtina, jog *Thalès* ataskaitoje, kuria rėmėsi Komisija, bendrosios praktikos gydytojai skirstomi į keturias gydytojų grupes, t. y. „lojalūs“, „atsisakantys“, „naujų klientų“ ar „atsitiktiniai“, atsižvelgiant į jų polinkio išrašyti vaistą pokyčius per T 0–T 2 laikotarpį. Tyrime nurodyta, kad „lojalių“, „atsisakančių“, „naujų klientų“ ar „atsitiktinių“ bendrosios praktikos gydytojų procentinė išraiška pasiekė atitinkamai 30–40 %, 5–10 %, 10–15 % ir 40–50 % visų bendrosios praktikos gydytojų. Taigi iš *Thalès* tyrimo matyti, jog „lojalių“ bendrosios praktikos gydytojų dalis apskritai sudarė mažumą ir jų procentinė dalis mažesnė nei „atsitiktinių“ bendrosios praktikos gydytojų. *Thalès* tyrimo, kuris, beje, siejamas tik su Prancūzijos bendrosios praktikos gydytojais, rezultatai nepatvirtina, kad gydytojų „inertiškumo“ mechanizmas buvo reikšmingas, kiek tai susiję su perindoprilio išrašymu ir didele „lojalių“ perindoprilį išrašančių gydytojų dalimi.

- 1511 Be to, Komisija neginčijo ieškovių teiginio, kad perindoprilį išrašančių gydytojų apklausai skirtame tyrime 52 % Komisijos apklaustų gydytojų atsakė, kad jie dažniau išrašo perindopriliiui alternatyvius vaistus. Taigi aplinkybe, kad dauguma gydytojų dažniau išrašo perindopriliiui alternatyvius vaistus, o ne šį vaistą, siekta paneigti perindopriliiui ypač naudingo „inertiškumo“ mechanizmo egzistavimą.
- 1512 Galiausiai iš trijų Komisijos apklaustų AKF inhibitorių gamintojų atsakymų matyti, jog jos perindoprilį laikė savo vaistų konkurentu. Konkrečiau kalbant, Komisijai pateiktame atsakyme *Sanofi-Aventis* nurodė būtent tai, kad perindoprilis yra jos pagrindinis konkurentas Nyderlanduose, Lenkijoje, o nuo 2001 m. ir Prancūzijoje ir jos antrasis konkurentas Jungtinėje Karalystėje. Apklaustų patentuotų AKF inhibitorių gamintojų atsakymuose nenurodyta jokių aplinkybių, kuriomis siekiama įrodyti, kad konkurencinį spaudimą tarp AKF inhibitorių riboja reikšmingas gydytojų „inertiškumo“ mechanizmas, kiek tai susiję su naujais pacientais.
- 1513 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia nuspręsti, jog Komisija neįrodė, kad gydytojų „inertiškumas“ ir augančios perindopriliiui „lojalių“ jį išrašančių gydytojų grupės egzistavimas reikšmingai riboja kitų AKF inhibitorių perindopriliiui daromą konkurencinį spaudimą dėl naujų pacientų.

iii) Dėl nuolat gydomų pacientų polinkio pakeisti vaistą

- 1514 Ginčijamame sprendime, būtent jo 2496–2510 konstatuojamosiose dalyse, Komisija nusprendė, kad perindopriliiu nuolat gydomi pacientai turėjo mažai galimybių pereiti prie alternatyvių vaistų po to, kai pradėjo gydytis perindopriliiu. Dėl to, kad perindoprilis savaime buvo „sukauptos patirties vertybė“, *Servier* turėjo informacinį pranašumą, nes perindopriliiu nuolat gydomi pacientai apie šį produktą žinojo daugiau nei apie kitus dar neišbandytus vaistus.
- 1515 Komisijos nuomone, dėl AKF inhibitorių klasės heterogeniškumo, kuris gali būti siejamas su skirtingu veiksmingumu ir individualiu toleravimu, reikia nuspręsti, kad vargu, ar galimas tos pačios terapinės klasės vaistų pakeitimas kitais. Iš tikrųjų šis gydymo pakeitimas galėtų būti siejamas su papildomų medicininių konsultacijų nulemtomis sąnaudomis, labai didele potencialia šalutinio poveikio atsiradimo rizika ir ne pačia geriausia arterinio kraujo spaudimo kontrole.
- 1516 Geriausius poreikius atitinkančio nuolat gydomų pacientų gydymo pakeitimo negalimumą, anot Komisijos, patvirtina, be kita ko, daugybė tęstinių tyrimų, vaistus išrašančių gydytojų apklausos rezultatai ir *Sanofi-Aventis* atsakymas į Komisijos klausimą, iš kurio matyti, jog ramiprilio ir perindoprilio tarpusavio pakeičiamumas labai ribotas. Komisija teigė, jog galima laikyti, kad vidutinė gydymo perindopriliiu trukmė yra septyneri metai ir kad pakartotinis „lojalus“ perindoprilio išrašymas 90 % atvejų patvirtina perindopriliiu gydomų pacientų susaistymą.
- 1517 Ieškovės Bendrajam Teismui pateikė tam tikrus įrodymus ir tvirtino, kad Komisija nepakankamai įvertino nuolat gydomų pacientų polinkį pakeisti vaistą.
- 1518 Pirma, pažymėtina, jog vaistų pakeitimo nuolat gydomiems pacientams schemos analizę Komisija grindė AKF inhibitorių klasei priklausančių vaistų heterogeniškumu. Iš ginčijamo sprendimo motyvuojamosios dalies, konkrečiai – 2496 ir 2499 konstatuojamųjų dalių, matyti, jog Komisija, analizuodama perindoprilio ir kitų hipertenzijos mažinimui skirtų vaistų pakeičiamumo schemas, rėmėsi AKF inhibitorių klasės heterogeniškumu. Atsižvelgdama būtent į tariamą AKF inhibitorių klasės vaistų heterogeniškumą, Komisija nusprendė, kad gydymo kitais tos pačios terapinės klasės vaistais pakeitimas galėjo būti siejamas su gydymo pakeitimo nulemta labai didele potencialia rizika.
- 1519 Tačiau, kaip nurodyta, Komisija neįrodė AKF inhibitorių klasės vaistų heterogeniškumo. Priešingai, nėra didelio skirtumo tarp perindoprilio ir kitų AKF inhibitorių, vertinant terapiniu lygiu, įskaitant veiksmingumą ir šalutinį poveikį. Konkrečiau kalbant, iš bylos medžiagos nematyti, jog kiti AKF inhibitoriai lėmė ypatingus išrašančių gydytojų nuogastavimus dėl jų šalutinio poveikio ar mažesnio

veiksmingumo. Vadinasi, atsižvelgiant į tai, kad, gydytojų nuomone, AKF inhibitoriai nėra heterogeniški, paneigta Komisijos analizė dėl gydymo kitais tos pačios klasės vaistais pakeitimo sąsajos su labai didele potencialia rizika. Kadangi nėra AKF inhibitorių veiksmingumo ir toleravimo skirtumų, neįrodyta, kad gydymo pakeitimas kitais AKF inhibitoriais kėlė ypatingų gydytojų nuogąstavimų.

- 1520 Antra, Komisija savo analizę dėl menko perindopriliu gydomų pacientų polinkio pakeisti vaistus grindė *Thalès* parengtais tęstiniais tyrimais. Šiuose tyrimuose nagrinėtas bendrosios praktikos gydytojų vaistų išrašymo praktika Prancūzijoje ir Jungtinėje Karalystėje nuo 2005 m. liepos mėn. iki 2006 m. birželio mėn. Remiantis šiais tyrimais, 90 % atvejų perindoprilis buvo išrašytas pakartotinai. Komisija iš to padarė išvadą, kad „lojalumo“ perindopriliui lygis labai aukštas – jis sudaro 90 %. Ji nusprendė, jog pacientų polinkio pakeisti vaistus analizė, remiantis išrašytų receptų skaičiumi, geriau atspindi perindoprilio paklausą nei tada, kai remiamasi pacientų skaičiumi.
- 1521 Vis dėlto pakartotinio skyrimo receptų proporcinė dalis, palyginti su visų receptų skaičiumi, yra tik dalinė informacija apie perindopriliu gydomų pacientų polinkį pakeisti vaistą. Iš tikrųjų pakartotinio skyrimo receptų proporcinę dalį lemia, be kita ko, pacientų apsilankymų pas gydytoją dažnumas, o jis gali labai skirtis ir, beje, ginčijamame sprendime nepaminėtas. Be to, pakartotinio skyrimo receptų skaičius, palyginti su visais receptais, nerodo pacientų lojalumo lygio, t. y. perindopriliu gydomų pacientų dalies per N laikotarpį, kuri dar gydoma perindopriliu per N+1 laikotarpį.
- 1522 Šiomis aplinkybėmis *Thalès* tyrimų nepakanka, siekiant įvertinti perindopriliu gydomų pacientų, kurie pradedami gydyti šiuo vaistu, lojalumą.
- 1523 Trečia, *Cegedim* ir *IMS Health* tyrimuose pateikta informacija, susijusi su Prancūzija ir Jungtine Karalyste, apie perindopriliu gydomų pacientų polinkį pakeisti vaistą per penkerių metų laikotarpį.
- 1524 Prie *Servier* pastabų, pateiktų atsakyme į pranešimą apie kaltinimus, pridėtame 2012 m. spalio mėn. *Cegedim* tyrime nagrinėjama Prancūzijoje bendrosios praktikos gydytojų pacientams skiriamo gydymo perindopriliu trukmė per penkerių metų laikotarpį. Analizė susijusi su to paties bendrosios praktikos gydytojo perindopriliu gydytais pacientais per penkerių metų laikotarpį. Iš jos matyti, jog 20–30 % pacientų, kurie pradėti gydyti perindopriliu, gydymas nutrauktas po šešių mėnesių, o 30–40 % perindopriliu ilgiau nei šešis mėnesius gydytų pacientų išrašomi kiti hipertenzijos gydymui skirti vaistai ir šis gydymas nebetešiamas po penkerių metų. Kiek tai susiję su pakeitimu kitais hipertenzijos gydymui skirtais vaistais po šešių mėnesių, dauguma atvejų pakeičiama į gydymą sartiniais, o apie 40 % pacientų skiriamas gydymas kitais AKF inhibitoriais – vienais ar junginiuose. Galiausiai, daugiau nei 50 % perindopriliu pradėtų gydyti pacientų šiuo vaistu nebegydomi pasibaigus penkerių metų laikotarpiui. Vadinasi, kiek tai susiję su nuolat to paties Prancūzijos bendrosios praktikos gydytojo gydymais pacientais, tiems pacientams, kurie pradedami gydyti perindopriliu, per penkerius metus gydymas dažniausiai pakeičiamas. Iš *Cegedim* tyrimo matyti ir tai, jog 2005 m. pacientų, kurių gydymas pradėtas ir kurių jis baigtas, srautas (t. y. atitinkamai 30–40 % ir 15–20 %) sudarė pusę vaistu *Coversyl* gydytų pacientų.
- 1525 *Servier* pateiktame 2013 m. gruodžio mėn. *IMS Health* tyrime nagrinėjamas ramiprilio, lizinoprilio ir perindoprilio išrašymas Jungtinėje Karalystėje bendrosios praktikos gydytojų gydytiems pacientams 2003–2008 m.
- 1526 Komisija prieštaravo Bendrojo Teismo galimybei atsižvelgti į *IMS Health* tyrimą, nes per administracinę procedūrą ieškovės Komisijai atsiuntė šį tyrimą pavėluotai. Vis dėlto, kaip priminta šio sprendimo 1373 punkte, Bendrasis Teismas vykdo išsamią teisėtumo kontrolę, atsižvelgdamas į visas ieškovų nurodytas aplinkybes, nesvarbu, ar jos susiklostė prieš priimant sprendimą, ar jį priėmus, jei šios aplinkybės yra svarbios vykdant Komisijos sprendimo teisėtumo kontrolę. Šiuo atveju 2013 m. gruodžio mėn. *IMS Health* tyrimas, kurį *Servier* Komisijai pateikė per administracinę procedūrą, atsakydama į 2013 m. gruodžio 18 d. faktinių aplinkybių santrauką, yra atsakymas dėl Komisijos

teiginio, kad perindopriliu gydomi pacientai turi mažai galimybių pakeisti vaistą. Taigi negalima nuspręsti, kad šis tyrimas yra pateiktas pavėluotai ir į jį negalima atsižvelgti ginčijamo sprendimo teisėtumo kontrolės etape.

- 1527 Kiek tai susiję su tyrimo patikimumu, Komisija negali atmesti *IMS Health* tyrimo dėl to, kad jis parengtas ieškovių „užsakymu“. Aplinkybė, kad ieškovės pačios paprašė *IMS Health* pateikti šį tyrimą, nebūtinai daro poveikį jo įrodomajai galiai, be kita ko, dėl to, kad jis nebuvo parengtas, remiantis pačių ieškovių pateiktais duomenimis. Iš tikrųjų, kaip nusprendė Bendrasis Teismas (2011 m. kovo 3 d. Sprendimo *Siemens / Komisija*, T-110/07, EU:T:2011:68, 137 punktą), analizė negali būti laikoma patikima ir todėl turinti didesnę įrodomąją galią nei paprastas suinteresuotų ieškovių pareiškimas, jeigu ji parengta remiantis ieškovių pateiktais duomenimis, o šių duomenų tikslumas ar svarba nebuvo nešališkai patikrinti. Šiuo atveju *Servier* užsakytas tyrimas parengtas remiantis trečiosios šalies pateiktais duomenimis, t. y. *IMS Health*, dėl kurios, kaip matyti būtent iš ginčijamo sprendimo 2843 išnašos, Komisija neginčijo, kad tai buvo tinkama duomenų farmacijos sektoriuje teikimo institucija. Pati Komisija, apibrėždama atitinkamą rinką, daug kartų rėmėsi *IMS Health* duomenimis.
- 1528 Be to, aplinkybės, kad Komisijai nebuvo pateiktas užsakytas tyrimas ir kad Komisija negalėjo išsamiai pakartoti jo rezultatų, nepakanka tam, kad šiuo atveju būtų paneigtas tyrimo patikimumas. Iš tikrųjų atsakyme į 2014 m. vasario 17 d. Komisijos klausimą *Servier* pateikė išsamų *IMS Health* pateiktų nurodymų aprašymą. *IMS Health* tyrime aprašė taikytą metodologiją, prielaidas ir apibrėžimus ir pateikė neapdorotus duomenis, taip pat algoritmą, leidžiantį pakartoti tyrimą. Nors *IMS Health* tikrai nepateikė skilties apie naujus pacientus, pažymėtina, jog, pateikus algoritmą ir duomenų bazes, Komisija neatkreipė *Servier* dėmesio į tai, kad buvo metodologinė kliūtis, pakenkusi tyrimo patikimumui. Beje, *IMS Health* tyrime paminėjo, kad nauji pacientai buvo tie, kuriems nebuvo skirti aptariami vaistai per paskutinius dvylika mėnesių iki to išrašymo, ir 2014 m. rugsėjo 1 d. rašte nurodė, kad *Servier* nebuvo įtraukta į tyrimo analizę, ją *IMS Health* atliko taikydama tyrime aprašytą metodologiją ir apibrėžimus, kad skiltis apie naujus pacientus atitiko įprastą panašiuose tyrimuose vartojamą apibrėžimą, o duomenys, kuriais grindžiamas naujų pacientų skaičius, gauti iš duomenų bazės naudojant integruotas ataskaitas, prieinamas įmonės darbo vietoje arba jeigu klientas prisiregistravęs šioje duomenų bazėje. Šiomis aplinkybėmis, be kita ko, kaip matyti iš *Servier* ir *IMS Health* pateiktų pakankamų paaiškinimų, Komisija nepagrįstai teigė, kad *IMS Health* tyrimo negalima priimti kaip patikimo įrodymo.
- 1529 Iš *IMS Health* tyrimo matyti, jog, kiek tai susiję su Anglijos bendrosios praktikos gydytojų gydytais pacientais 2003–2008 m., atitinkamais metais nauji perindopriliu gydomi pacientai sudarė vieną trečiąją visų šiuo vaistu gydytų pacientų. Iš jo matyti ir tai, kad perindoprilis dažniausiai buvo pakeičiamas kitomis hipertenzijos gydymui skirtų vaistų klasėmis ir kitais AKF inhibitoriais. Jame nurodyta, kad 24 % pacientų, kurie pradėti gydyti perindopriliu, vidutinė gydymo trukmė, neįskaitant gydymo pertraukų, yra trumpesnė nei šeši mėnesiai, 57 % pacientų – trumpesnė nei treji metai, o 76 % pacientų – trumpesnė nei penkeri metai.
- 1530 Komisija mano, kad vaistų pakeitimo procesas regresavo, t. y. ilgėjant gydymo trukmei pacientai turėjo vis mažiau galimybių atsisakyti perindoprilio. Vis dėlto reikia konstatuoti, kad, remiantis *Cegedim* tyrimu, vidutiniškai per metus netenkama beveik 5 % Prancūzijos bendrosios praktikos gydytojų perindopriliu gydomų pacientų ketvirtaisiais ir penktaisiais gydymo metais. Remiantis *IMS Health* tyrimu, Anglijos bendrosios praktikos gydytojų gydomų pacientų, kurių vidutinė gydymo trukmė, neįskaitant gydymo pertraukų, yra nuo trejų iki ketverių metų, ir kurių vidutinė gydymo trukmė yra nuo ketverių iki penkerių metų, proporcinės dalys atitinkamai sudaro 12 ir 7 %. Todėl iš bylos medžiagos matyti, jog yra reikšminga dalis pacientų, kurie gali nutraukti gydymą perindopriliu ketvirtaisiais ir penktaisiais gydymo perindopriliu metais.

- 1531 Taigi iš *Cegedim* ir *IMS Health* tyrimų matyti, kad Prancūzijos ir Jungtinės Karalystės bendrosios praktikos gydytojų perindopriliu gydytų pacientų vidutinė gydymo trukmė per nagrinėjamą laikotarpį buvo trumpesnė nei penkeri metai. Didelė jų dalis pakeitė vaistus per pirmus šešis gydymo mėnesius, taip pat per penkerius metus nuo gydymo pradžios.
- 1532 Ketvirta, PCT dokumentai patvirtina, kad Jungtinėje Karalystėje perindopriliu gydytiems pacientams perindoprilis buvo pakeičiamas kitais AKF inhibitoriais.
- 1533 Kaip nurodyta, nuo 2005 m. tam tikros PCT nusprendė, kad perindoprilis nebuvo veiksmingesnis nei kiti AKF inhibitoriai, ir skatino naudoti kitus nei perindoprilis AKF inhibitorius ar net jį pakeisti kitais AKF inhibitoriais. Ši politika, kartais įgyvendinta rengiant gaires, formularius ar standartinius laiškus, kurie turėjo būti siunčiami pacientams, kad gydymas perindopriliu būtų pakeistas gydymu ramipriliu ar lizinopriliu, yra reikšminga dėl atitinkamų PCT skaičiaus ir aplinkybės, kad šios PCT priklausė skirtingiems Jungtinės Karalystės regionams.
- 1534 Iš bylos medžiagos matyti, jog ši politika, *Servier* vidaus strategijos dokumentuose įvardyta kaip grėsmė nuo 2005 m., padarė realų neigiamą poveikį perindoprilio pardavimams vietos lygiu. Tiesa, kaip akcentavo Komisija, neįrodyta, kad PCT įgyvendinta politika padarė reikšmingą poveikį nacionaliniu lygiu. Nors ginčijamo sprendimo 2286 konstatuojamojoje dalyje pateikta schema rodo, kad perindoprilio pardavimai, matuojami nustatytais paros dozėmis, nedidėjo nuo 2006 m. rugsėjo mėn., iš bylos medžiagos negalima nustatyti realaus priežastinio ryšio tarp PCT rekomendacijų ir perindoprilio bei kitų AKF inhibitorių pardavimų raidos visoje Jungtinėje Karalystėje. Vis dėlto šių rekomendacijų negalima laikyti nereikšmingomis, nes jos konkrečiai rodo galimybę vienus AKF inhibitorius pakeisti kitais vienoje iš Komisijos analizėje nurodytų geografinių rinkų.
- 1535 Komisija negali teigti, jog ieškovių argumentas dėl PCT įgyvendintos politikos prieštarauja jų teiginiui, kad kainos veiksnys atlieka ribotą vaidmenį vertinant skirtingų AKF inhibitorių ryšį. Iš tikrųjų, kaip matyti iš šio sprendimo 1380–1404 punktų, farmacijos sektorius yra „netipinis“ sektorius, kurio specifiška reikalauja, kad rinka būtų apibrėžiama vadovaujantis kriterijų, visų pirma – produktų terapiniu naudojimu, daugetu grindžiamu požiūriu. Šiuo atveju PCT politika nepaneigia šios išvados. Nors ši politika patvirtina AKF inhibitorių terapinį pakeičiamumą ir galimybę pakeisti vaistą perindopriliu gydomiems pacientams, iš jos neišplaukia, kad kainos veiksnys atlieka lemiamą ar svarbiausią vaidmenį nagrinėjant konkurencinį spaudimą tarp šių vaistų.
- 1536 Penkta, Komisija, be kita ko, remdamasi vaistus išrašančių gydytojų apklausos rezultatais, manė, jog menkai tikėtina, kad galimas vaisto pakeitimas perindopriliu gydomiems pacientams, jeigu pacientai „sėkmingai“ gydomi šiuo vaistu.
- 1537 Vis dėlto Komisijos organizuotos vaistus išrašančių gydytojų apklausos rezultatai, pagal kuriuos didelė dauguma gydytojų (76 %) nusprendė, kad pacientai, kurie buvo „sėkmingai“ gydyti pradinį laikotarpį ir kuriems šis gydymas nepakeistas, tikriausiai toliau bus gydomi perindopriliu ilgiau nei penkerius metus, nepaneigia *Cegedim* ir *IMS Health* tyrimų išvadų dėl vidutinės gydymo trukmės ir vaistų pakeitimo perindopriliu gydomiems pacientams. Iš tikrųjų vaistus išrašantiems gydytojams pateiktas klausimas grindžiamas galimybėmis, kad gydymas perindopriliu bus tęsiamas, įvertinimu, o ne realaus pacientų, kurie juo toliau gydomi ir po penkerių metų, proporcinės išraiškos nustatymu. Beje, gydytojams užduotas klausimas tik dėl „sėkmingai“ gydomų pacientų, kuriems gydymas nepakeistas, o *Cegedim* ir *IMS Health* tyrimuose pateikta informacija apie vidutinę pacientų gydymo perindopriliu trukmę ir visus padarytus gydymo pakeitimus, neatsižvelgiant į gydytojų pateiktą gydymo perindopriliu rezultatų vertinimą. Galiausiai, net kalbant apie „sėkmingai“ perindopriliu gydytus pacientus, kuriems šis gydymas nepakeistas, tik mažuma apklaustų gydytojų manė, kad šie pacientai tikriausiai toliau bus gydomi perindopriliu daugiau nei dešimt metų.

- 1538 Nors „sėkmingai“ perindopriliu gydyti pacientai savaime mažiau linkę pakeisti gydymą, nei prie šios kategorijos nepriskiriami pacientai, *Cegedim* ir *IMS Health* tyrimuose konstatuotos aplinkybės išlieka reikšmingos kiekybės požiūriu vertinant, kiek pradėtų gydyti pacientų išlieka „lojalūs“ perindopriliui per penkerių metų laikotarpį. Šie tyrimai rodo, kad egzistavo didelis vaisto pakeičiamumas, o tai paneigia ginčijamame sprendime Komisijos pateiktus teiginius dėl perindopriliu gydomų pacientų susaistymo poveikio.
- 1539 Šešta, ginčijamame sprendime Komisija rėmėsi aplinkybe, kad *Sanofi-Aventis* atsakyme į klausimyną nurodė, jog ramiprilio ir perindoprilio pakeičiamumas buvo labai ribotas ir kad abiejų produktų augimą lėmė nauji pradėti gydyti pacientai. Vis dėlto, be to, kad šis teiginys susijęs tik su Prancūzijos rinka, kaip minėta, *Sanofi-Aventis* atsakyme nurodė, jog pacientų dalis, kuri gali būti gydoma ramipriliu, yra didesnė, nei tų, kurie gali būti gydomi perindopriliu, ir kad ramiprilio dozavimo įvairovė buvo didesnė nei perindoprilio iki 2007 m., o šios aplinkybės labiau riboja ramipriliu gydomiems pacientams jo pakeitimą perindopriliu nei priešingai. Be to, *Sanofi-Aventis* nepateikė nuomonės dėl gydymo pakeitimo Nyderlanduose ir Jungtinėje Karalystėje, o dėl Lenkijos rinkos nurodė, kad mano, jog perindoprilis yra produktas, kurio sąskaita ramiprilis igijo pacientų. Vadinasi, *Sanofi-Aventis* atsakymai į Komisijos klausimyną nepaneigia gydymo pakeitimo perindopriliu gydomiems pacientams masto.
- 1540 Iš to, kas išdėstyta, išplaukia, kad Komisija nepakankamai įvertino perindopriliu gydomų pacientų polinkį pakeisti vaistą, remdamasi, be kita ko, klaidinga prielaida dėl AKF inhibitorių klasės vaistų heterogeniškumo. Iš bylos medžiagos matyti, jog pacientams, kurie pradėti gydyti perindopriliu, gydymo pakeitimas yra reikšmingas per penkerių metų laikotarpį, o tai paneigia Komisijos nustatytą vidutinę gydymo trukmę ir atitinkamo skaičiaus pacientų susaistymo poveikio svarbą.

iv) Dėl pardavimų skatinimo pastangų

- 1541 Ginčijamo sprendimo 2515–2521 konstatuojamosiose dalyse Komisija nusprendė, kad pardavimų skatinimas galėjo padidinti konkurencijos lygį, jeigu dėl jo medikų bendruomenė būtų buvusi informuota apie papildomas gydymo alternatyvas, visų pirma apie naujus produktus ar esamų produktų naujas svarbias indikacijas. Vis dėlto ji nusprendė, kad šiuo atveju konkurencija pardavimų skatinimo lygiu negali būti laikoma reikšmingu konkurencinio spaudimo šaltiniu atsižvelgiant į perindoprilio ir jo potencialių konkurentų santykį, nes bet kokios naujos pardavimų skatinimo pastangos būtų tik dar sustiprinusios „lojalių“ išrašančių gydytojų jau įgytą pasitikėjimą vaistais, kuriais seniai prekiaujama. Komisija nurodė, jog, atsižvelgiant į vaisto pakeitimo kliūtis ir nuolat gydomų pacientų dominavimą, potencialus kitų AKF inhibitorių gamintojų pardavimų skatinimo pastangų poveikis perindoprilio pardavimui buvo ribotas. Be to, Komisija nurodė, kad kitų AKF inhibitorių konkurencinio spaudimo nebuvimą įrodė ir pacientų, kuriems skirta *Servier* pardavimų skatinimo politika, kategorijos, *Servier* vidaus strategijos dokumentuose nurodyto pardavimų skatinimo analizė ir pardavimų skatinimui skirtų išlaidų stabilumas.
- 1542 Iš esmės ieškovės tvirtino, kad Komisija padarė klaidą, nes tinkamai neatsižvelgė į laboratorijų dėtąs dideles pardavimų skatinimo pastangas, o tai yra pagrindinis konkurencijos rodiklis ir būtinybė, jeigu nėra pacientų ir gydytojų „inertiškumo“, siekiant išsilaikyti konkurencinėje kovoje.
- 1543 Pirma, Komisija pardavimų skatinimo pastangų analizę grindė gydytojų „inertiškumu“ ir kliūčių pakeisti gydymą buvimu.
- 1544 Tačiau, kaip nurodyta, gydytojų veiksams išrašant vaistus nebuvo būdingas didelis „inertiškumas“, o nuolat gydomų pacientų gydymas buvo dažnai keičiamas. Taigi Komisija, remdamasi būtent klaidingomis prielaidomis, dėl kurių jos analizė turi trūkumų, nusprendė, kad kitų vaistų gamintojų pardavimų skatinimo pastangų potencialus poveikis perindoprilio pardavimui buvo ypač ribotas.

- 1545 Antra, Komisija pardavimų skatinimo pastangų analizę grindė pacientų, į kuriuos orientuotos *Servier* pardavimų skatinimo pastangos, kategorijomis ir tariamomis ypatingomis perindoprilio terapinio naudojimo savybėmis. Ginčijamo sprendimo 2366 ir 2519 konstatuojamosiose dalyse ji nurodė, kad *Servier* pardavimų skatinimo išlaidos buvo nukreiptos į potencialius pacientus, tarp kurių pacientai, kuriems naujai diagnozuota hipertenzija, kurių arterinis kraujo spaudimas nebuvo tinkamai kontroliuojamas vartojant kitą hipertenzijos gydymui skirtą vaistą, ir tam tikros pacientų grupės, kurioms patvirtintos ypatingos perindoprilio savybės.
- 1546 Šiuo klausimu pažymėtina, jog pardavimų skatinimas gali būti konkurencijos priemonė, ypač kai produktai labai panašūs. Tai, kad perindoprilis buvo geresnis nei kiti AKF inhibitoriai, yra suderinama su *Servier* poreikiu toliau dėti pardavimų skatinimo pastangas, kad išliktų rinkoje ir būtų vertinama vaistus išrašančių gydytojų. Iš tikrųjų, kadangi perindoprilis terapiniu lygiu nėra geresnis, vaistą išrašantys gydytojai neturi paskatos dėl šios priežasties išrašyti veikiau perindoprilį, o ne kitą vaistą.
- 1547 Beje, iš ginčijamo sprendimo 2366 ir 2519 konstatuojamųjų dalių matyti, kad *Servier* dėjo pardavimų skatinimo pastangas, kuriomis siekė ir naujų pacientų, ir pacientų, kurie jau vartojo kitą hipertenzijos gydymui skirtą vaistą. Be to, kaip minėta, Komisija neįrodė, kad perindoprilis turėjo ypatingų savybių, terapiniu lygiu jį išskyrusių iš kitų AKF inhibitorių. Nors *Servier* siekė išskirti perindoprilį iš kitų AKF inhibitorių, šios *Servier* pastangos neturėjo laukto pasisekimo ir neleido perindoprilio pakankamai išskirti iš kitų AKF inhibitorių.
- 1548 Taigi perindoprilio pardavimų skatinimo strategija tiek, kiek ji siejama su tam tikromis pacientų kategorijomis, neleidžia daryti išvados, kad AKF inhibitorių pardavimų skatinimo poveikis konkurencijai buvo ribotas.
- 1549 Trečia, *Servier* vidaus dokumentai, kitų AKF inhibitorių gamintojų atsakymai ir kiti bylos medžiagos dokumentai, priešingai, nei teigė Komisija, įrodo, kad galėjo būti daromas konkurencinis spaudimas perindopriui dėl kitų AKF inhibitorių gamintojų pardavimų skatinimo veiklos.
- 1550 Taigi iš *Servier* vidaus strategijos dokumentų, būtent „2005–2006 m. orientacinio plano“ ir „*Coversyl* 2006–2007 m. orientacinio plano“, matyti, jog *Servier* manė, kad 2000–2009 m. buvo didelė konkurencija arterinės hipertenzijos gydymo rinkoje ir širdies nepakankamumo gydymo rinkoje. Iš šių dokumentų matyti ir tai, jog *Servier* kitų AKF inhibitorių, konkrečiai – ramiprilio, kaptoprilio, lizinoprilio, enalaprilio, fozinoprilio ir trandolaprilio, gamintojus laikė konkurentais. Strateginių dokumentų dalyje, skirtoje perindoprilio vystymui kylančiai grėsmei, ramiprilis nurodytas kelis kartus. Pavyzdžiui, naujo produkto *Co-Triatec* išleidimas 2005 m., užtikrinantis pranešimo apie ramiprilio produktų gamą tęstinumą, nurodytas kaip grėsmė.
- 1551 Komisijos apklausti trys patentuotų AKF inhibitorių gamintojai taip pat perindoprilį laikė savo vaistų konkurentu ar varžovu. Žinoma, kaip nurodė Komisija, aplinkybė, kad kitos įmonės tam tikrą produktą laiko pagrindiniu konkurenciniu taikiniu, nereiškia, kad atitinkamas produktas patiria šių kitų įmonių didelį konkurencinį spaudimą. Vis dėlto ši požymių visuma gali būti naudinga, nes leidžia atsižvelgti į tai, kaip pačios įmonės vertina savo poziciją rinkoje. Šiuo klausimu iš Komisijos apklaustų įmonių atsakymų apie jų konkurencijos suvokimą matyti, kad ramiprilio gamintoja *Sanofi-Aventis*, lizinoprilio gamintoja *AstraZeneca AB*, enalaprilio ir lizinoprilio gamintoja *MSD* perindoprilį laikė savo vaistų konkurentu. Iš *Sanofi-Aventis* pateiktų dokumentų, konkrečiai – dėl Lenkijos rinkos ir 2008–2009 m. komercinių planų pristatymų matyti, kad perindoprilis ir enalaprilis, šios įmonės nuomone, yra artimiausi ramiprilio varžovai ir kad apskritai ramiprilis buvo geriausiai vertinamas kaip prekės ženklas.
- 1552 Be to, iš bylos medžiagos matyti, jog kitų AKF inhibitorių pardavimų skatinimo veikla galėjo padaryti reikšmingą poveikį perindoprilio pardavimui.

- 1553 Iš *Servier* vidaus strategijos dokumentų ir kitų AKF inhibitorių su pardavimų skatinimo veikla susijusių dokumentų matyti, kad ir kiti AKF inhibitoriai pateikiami kaip geriausieji iš šios klasės vaistų, o gal net geresni už kitus AKF inhibitorius. Tam tikruose kitų AKF inhibitorių pardavimų skatinimo planuose buvo tiesiogiai nurodytas *Servier* perindoprilis.
- 1554 *Servier* vidaus dokumentuose toks stiprus sartinų pardavimų skatinimo spaudimas, sutapęs su AKF inhibitorių pardavimų skatinimo pabaiga, įvardytas kaip grėsmė, o ramiprilio pardavimų skatinimas – kaip grėsmė perindopriiliui, vis dėlto šio pardavimų skatinimo pabaiga laikoma palankia perspektyva. *Servier* vidaus dokumentuose akcentuota aplinkybė, kad ramiprilio pardavimų skatinimas, grindžiamas HOPE tyrimu, įvardytas kaip pagrindinis 2001 m. įvykis, lėmė didelį ramiprilio pardavimų augimą ir nustatytas naujas indikacijas. *Servier* strategijos dokumentuose nurodyta, kad HOPE tyrimo rezultatai ir ramiprilio padėtis padarė stiprų poveikį *Servier* gaminamo 4 mg *Coversyl* pardavimams.
- 1555 Be to, iš bylos medžiagos, konkrečiai – iš ginčijamame sprendime nurodytos *IMS Health* pateiktos informacijos ir *Sanofi-Aventis* atsakymo į Komisijos prašymą pateikti informacijos matyti, jog kitų AKF inhibitorių gamintojų pardavimų skatinimo išlaidos buvo didelės tam tikrais laikotarpiais, pavyzdžiui, skirtos ramipriiliui Nyderlanduose ir Jungtinėje Karalystėje iki 2003 m. arba Prancūzijoje iki 2006 m. pradžios.
- 1556 Todėl bylos medžiaga, konkrečiai – *Servier* vidaus strategijos dokumentai ir kitų AKF inhibitorių gamintojų atsakymai įrodo, kad kitų AKF inhibitorių gamintojų pardavimų skatinimo veiksmai galėjo padaryti reikšmingą poveikį *Servier* pardavimams.
- 1557 Ketvirta, *Servier* pardavimų skatinimo išlaidų dydis per nagrinėjamą laikotarpį taip pat nuosekliai atitinka aplinkybę, kad konkurencija pasinaudojant pardavimų skatinimu galėjo būti konkurencinio spaudimo šaltinis AKF inhibitorių gamintojų santykiuose, ir to nepaneigia tariamas pardavimų skatinimo išlaidų stabilumas.
- 1558 *Servier* pardavimų skatinimo išlaidų dydis, kuris nebuvo ginčytas, išplaukia būtent iš duomenų, susijusių su pagrindinėmis išlaidų eilutėmis, sudariusiomis visas perindoprilio variantams tekusias sąnaudas. Šios išlaidos buvo didelės ypač Prancūzijoje, Nyderlanduose ir Jungtinėje Karalystėje, kaip tai rodo ginčijamame sprendime esanti *IMS Health* pateikta informacija. Pavyzdžiui, 2000 m. Prancūzijoje *Servier* išleido 70–80 mln. EUR perindoprilio pardavimų skatinimui, o visa produkto apyvarta buvo nuo 180 iki 200 mln. EUR. 2004 m. šioje šalyje pardavimų skatinimo išlaidos siekė 100–120 mln. EUR, t. y. apie vieną trečiąją visos produkto apyvartos (300–350 mln. EUR).
- 1559 Be to, aplinkybė, kad, nepaisant labai didelių *Servier* turėtų perindoprilio pardavimų skatinimo išlaidų, nagrinėjamu laikotarpiu perindoprilis išliko labai pelningas, nereiškia, kad kiti AKF inhibitorių gamintojai perindopriiliui nedarė didelio konkurencinio spaudimo. Šiuo atveju, nors ginčijamo sprendimo 2369–2371 konstatuojamosiose dalyse Komisija konstatavo, kad apskritai perindoprilis buvo labai pelningas, ji tuo negrindė atitinkamos rinkos išskyrimo ir šiuo pelningumu nesirėmė ginčijamo sprendimo 2403–2546 konstatuojamosiose dalyse darydama išvadą, kad atitinkamą produkto rinką sudarė tik patentuotas ir generinis perindoprilis.
- 1560 *Servier* vidaus strategijos dokumentuose akcentuotas konkurencinės aplinkos ir *Servier* pardavimų skatinimo išlaidų ryšys, nurodyta, kad konkurencinėje aplinkoje reikalingos labai didelės pardavimų skatinimo pastangos, kurioms didžiausią įtaką daro apsilankymas pas gydytojus. Šiuose dokumentuose atsispindi *Servier* noras įgyti naujų klientų kitų hipertenzijos gydymui skirtų vaistų, be kita ko, AKF inhibitorių, sąskaita ir juose paminėti *Servier* sunkumai yra susiję su nuolatiniu bendrosios praktikos gydytojų informavimu, turint omenyje būtent kitų hipertenzijos gydymui skirtų produktų gamintojų finansines ir žmogiškųjų išteklių investicijas.

- 1561 Komisija tvirtino, kad *Servier* pardavimų skatinimo išlaidų stabilumas per nagrinėjamą laikotarpį reiškė, kad perindoprilio pardavimų skatinimo išlaidos buvo iš esmės savarankiško pobūdžio ir kad nebuvo didelio konkurencinio spaudimo.
- 1562 Vis dėlto iš bylos medžiagos, konkrečiai – iš *IMS Health* tyrimo nematyti, kad *Servier* pardavimų skatinimo išlaidos buvo stabilios, nes nagrinėjamu laikotarpiu išlaidų dydis kito didelėmis proporcijomis. Be to, pardavimų skatinimo išlaidų stabilumas, net jeigu jis būtų įrodytas, nebūtinai reiškia kitų AKF inhibitorių gamintojų didelio konkurencinio spaudimo nebuvimą. Tokių didelių pardavimų skatinimo išlaidų išlaikymas gali patvirtinti įmonės norą išlaikyti pardavimų lygį atsižvelgiant į perindopriliui didelį konkurencinį spaudimą darančius terapiniu lygiu pakeičiamus produktus. Komisija nepaaiškino, kodėl dominuojančią padėtį užimantis ūkio subjektas, kaip antai *Servier*, tokį ilgą laikotarpį turėjo skirti tokią savo bendrosios apyvartos dalį pardavimų skatinimo išlaidoms, jeigu nebuvo didelio konkurencinio spaudimo.
- 1563 Taip pat *Servier* pardavimų skatinimo išlaidų tęstinumo nebuvimas po to, kai rinkai buvo pateikti generiniai vaistai, nereiškia, kad nebuvo didelio konkurencinio spaudimo iki generinių vaistų pateikimo rinkai. Iš tikrųjų, nors rezultatų, kurių tikėtasi, nebuvimas atgraso gamintoją nuo pardavimų skatinimo pastangų, galimybė juos pasiekti ateityje pastūmėja investuoti į pardavimų skatinimą. Taigi gali būti, kad iki generinių vaistų pateikimo rinkai *Servier* galėjo pagrįstai tikėtis teigiamos pardavimų skatinimui skirtų investicijų grąžos. Iki generinių vaistų pateikimo rinkai *Servier* galėjo turėti paskatą imtis pardavimų skatinimo pastangų, atsižvelgdama į AKF inhibitorių konkurenciją, kurią lėmė būtent šios klasės vaistų heterogeniškumo nebuvimas.
- 1564 Vadinas, *Servier* pardavimų skatinimo išlaidos per nagrinėjamą laikotarpį nereiškia, kad *Servier* nepatyrė didelio kitų AKF inhibitorių gamintojų spaudimo.
- 1565 Todėl iš viso to, kas išdėstyta, išplaukia, kad Komisija tinkamai neatsižvelgė į laboratorijų pardavimų skatinimo pastangas ir jų reikšmę analizuojant perindoprilio ir kitų AKF inhibitorių konkurencinį ryšį.
- 1566 Iš visų šio sprendimo 1418–1565 punktuose pateiktų argumentų matyti, jog ieškovių pateiktas antrasis kaltinimas yra pagrįstas.

4) Dėl pirmojo kaltinimo antros dalies, susijusios su rinkos analizėje kainos kriterijui suteikta pernelyg didele reikšme, ir subsidiaraus trečiojo kaltinimo, susijusio su Komisijos ekonometrinės analizės trūkumais

- 1567 Ginčijamo sprendimo 2460–2495 konstatuojamosiose dalyse Komisija, siekdama apibrėžti atitinkamų produktų rinką, atliko vadinamųjų natūralių įvykių Prancūzijos, Nyderlandų, Lenkijos ir Jungtinės Karalystės rinkose analizę.
- 1568 Komisija nusprendė, kad, jeigu du produktai yra artimi pakaitalai, vieno jų esminis kainos sumažėjimas turėtų lemti kito apyvartos sumažėjimą. Komisija, remdamasi preliminarium vizualiu įvertinimu, paskui atlikusi ekonometrinį skaičiavimą, mėgino įvertinti kitų hipertenzijos gydymui skirtų vaistų kainos sumažėjimo poveikį perindoprilio pardavimams. Šiuo tikslu Komisija visų pirma palygino generinio perindoprilio pateikimo poveikį perindoprilio pardavimams ir kitų AKF inhibitorių generinių variantų pateikimo poveikį perindoprilio pardavimams. Anot Komisijos, aplinkybė, kad perindoprilio pardavimams mažesnę poveikį padarė kitų AKF inhibitorių generinių variantų pateikimas nei paties generinio perindoprilio pateikimas, įrodo, kad AKF inhibitoriai perindopriliui nedarė reikšmingo konkurencinio spaudimo dėl kainos (ginčijamo sprendimo 2494 konstatuojamoji dalis).

- 1569 Natūralių įvykių analizės pabaigoje Komisija nusprendė, kad perindopriliui nedarė esminio spaudimo dėl kainos kiti produktai, konkrečiai – AKF inhibitoriai, išskyrus paties generinio perindoprilio spaudimą. Kitų AKF inhibitorių kainos sumažėjimas, anot Komisijos, nedarė reikšmingo neigiamo poveikio perindoprilio pardavimams ir apyvartai.
- 1570 Pirmojo kaltinimo antroje dalyje ieškovės teigė, kad Komisija, analizuodama atitinkamą produktų rinką, kainos veiksniai suteikė pernelyg didelę reikšmę. Subsidiariai trečiajame kaltinime jos teigė, kad Komisijos ekonometrinė analizė turi trūkumų.
- 1571 Visų pirma, kaip nurodyta šio sprendimo 1385–1404 punktuose, jurisprudencijoje nustatyta, kad farmacijos sektoriaus konkurencijos mechanizmas būdingos ypatybės nepaneigia su kaina susijusių veiksnių svarbos vertinant konkurencinį spaudimą, vis dėlto šiuos veiksnius reikia vertinti jų konkrečiame kontekste (2010 m. liepos 1 d. Sprendimo *AstraZeneca / Komisija*, T-321/05, EU:T:2010:266, 183 punktas).
- 1572 Taigi šiuo atveju Komisija, apibrėždama atitinkamą rinką, galėjo nagrinėti, ar perindopriliui buvo daromas didelis konkurencinis spaudimas dėl kitų AKF inhibitorių santykinų kainų pokyčių, ir atsižvelgti į šio nagrinėjimo rezultata.
- 1573 Komisija, išanalizavusi kitų AKF inhibitorių kainų pokyčius, padarė išvadą, kad perindopriliui nebuvo daromas didelis konkurencinis spaudimas dėl šios priežasties. Tai, kad kitų AKF inhibitorių kainų pokyčiai menkai veikė perindoprili, iš tikrųjų matyti iš kelių bylos medžiagoje esančių dokumentų, konkrečiai – *Servier* vidaus dokumentų ar Komisijos atliktos vaistus išrašančių gydytojų apklausos dokumentų. Beje, būtent šios išvados ieškovės neginčijo. Ieškovės pačios nurodė, kad paprastai gydytojai ne itin atsižvelgia į kainą, iš esmės gydytojų pasirinkimą lemia skirtingų vaistų terapinis tinkamumas ir veiksmingumas, o ne jų kaina ir kad laboratorijos dažniausiai konkuruoja, remdamosi kitu nei kaina pagrindu, pavyzdžiui, inovacijomis, produktų kokybe ir pardavimų skatinimu.
- 1574 Vis dėlto ieškovės teisingai tvirtino, kad Komisijos vertintų natūralių įvykių analizė pasitelkiant kainos pokyčius neleidžia daryti išvados, kad nebuvo konkurencinio spaudimo, susijusio su kokybe, o ne kaina.
- 1575 Kaip nurodyta šio sprendimo 1395 ir 1397 punktuose, tai, kad gydytojai gali rinktis iš rinkoje esančių patentuotų vaistų ar iš kitų molekulių patentuotų vaistų ir jų generinių versijų, ir dėmesys, kurį vaistus išrašantys gydytojai pirmiausia teikia terapiniams aspektams, prireikus suteikia galimybę daryti didelį konkurencinį spaudimą, susijusį su kokybe, o ne kaina, grindžiamą kitu nei įprastas spaudimo dėl kainų mechanizmu. Toks spausimas gali būti ir tada, kai vieno vaisto terapiniai privalumai aiškiai viršija kitų tos pačios ligos gydymui turimų vaistų privalumus, ir tada, kai turimus vaistus išrašantys gydytojai juos pripažįsta ar laiko lygiaverčiais.
- 1576 Jeigu tos pačios ligos gydymui vaistą išrašantys gydytojai gali rinktis iš vaistų, kurių nė vienas nepripažintas ar nelaikomas geresniu nei kiti, be kita ko, dėl jų vienodo veikimo būdo ar dėl to, kad jų terapinis poveikis ar nepageidaujamas ar šalutinis poveikis neleidžia jų suskirstyti, konkurencijos dėl šių vaistų analizė daugiausia grindžiama kokybės palyginimu. Paprastai praktikuojančio gydytojo pasirinkimą pirmiausia lemia ne atitinkama šių vaistų kaina, o jų terapinė diferenciacija, tinkamumas pacientų grupei, gydytojo žinios apie skirtingus vaistus ar jo asmeninė patirtis ir jo pacientų patirtis.
- 1577 Be to, kaip matyti iš atsakymo į antrąjį kaltinimą, kadangi terapiniu požiūriu perindoprilis reikšmingai nesiskyrė nuo kitų AKF inhibitorių, perindopriliui galėjo būti daromas kitoks nei kaina ir kokybe grindžiamas konkurencinis spaudimas, į kurį Komisija turėjo tinkamai atsižvelgti. Šis konkurencinis spaudimas, kuris galėjo būti daromas pasinaudojant, be kita ko, kitų AKF inhibitorių gamintojų pardavimų skatinimo akcijomis, buvo susijęs ir su naujais pacientais, ir su pacientais, kurie jau buvo pradėti gydyti perindopriliu.

- 1578 Taigi aplinkybė, kad kitų AKF inhibitorių kainų pokyčiai perindopriliui darė menką poveikį, nebūtinai reiškė, kad perindopriliui šie vaistai nedarė didelio konkurencinio spaudimo. Ši aplinkybė neleidžia daryti išvados, kad perindopriliui nebuvo daromas didelis konkurencinis spaudimas, remiantis, kaip tvirtino ieškovės, kitais nei kaina pagrindais, pavyzdžiui, inovacijomis, produktų kokybe ir pardavimų skatinimu. Ginčijamo sprendimo 2543 konstatuojamojoje dalyje šiuo klausimu pati Komisija priminė, kad ekonominis pakeičiamumas gali egzistuoti, jeigu dėl kitų nei kaina reikšmingų ekonominių rodiklių pokyčių vieno produkto didelė pardavimų dalis pereina kitam produktui.
- 1579 Dėl šios priežasties aplinkybė, kad perindoprilio pardavimai ir kainos sumažėjo tik po generinio perindoprilio pateikimo rinkai ir išliko nepakitę ar juos mažiau paveikė natūraliai susiklostę įvykiai, susiję su kitų molekulių vaistų kainos pokyčiais, neleidžia daryti išvados, kad iki generinio perindoprilio pateikimo nebuvo konkurencinio spaudimo.
- 1580 Antra, iš bylos medžiagos matyti, jog Komisija, kaip teisingai akcentavo ieškovės, apibrėždama produktų rinką, suteikė pernelyg didelę reikšmę kainos veiksniai ir, remdamasi natūralių įvykių analize, nusprendė, kad perindopriliui kiti AKF inhibitoriai nedarė didelio konkurencinio spaudimo.
- 1581 Iš tikrųjų iš bylos medžiagos matyti, jog kainos veiksnys Komisijos analizėje buvo lemiamas į atitinkamą rinką neįtraukiant kitų AKF inhibitorių. Iš paties ginčijamo sprendimo matyti, kad Komisija iš esmės rėmėsi natūralių su kainomis susijusių įvykių analize, kad į atitinkamą rinką neįtrauktų kitų AKF inhibitorių, kaip antai ramiprilio, enalaprilio ar lizinoprilio, kuriuos *Servier* įvardijo kaip savo artimus konkurentus. Pavyzdžiui, ginčijamo sprendimo 2460 konstatuojamojoje dalyje ir 3245 išnašoje Komisija akcentavo jos atliktos ekonometrinės analizės, kuria siekta patikrinti, ar tam tikrų AKF inhibitorių klasės vaistų kainos sumažėjimas po to, kai buvo pateikti šių vaistų generiniai variantai, padarė poveikį perindoprilio pardavimams, rezultatų svarbą. Komisija kelis kartus ginčijamame sprendime, būtent 2527 ir 2534 konstatuojamosiose dalyse, nurodė, kad reglamentuojančių teisės aktų nulemtas ir natūralių įvykių analizėje nustatytas spaudimo dėl kainų nebuvimas leido daryti išvadą, kad jokia kita molekulė perindopriliui nedarė didelio konkurencinio spaudimo. Ginčijamo sprendimo 2546 konstatuojamojoje dalyje ji nusprendė, jog aplinkybė, kad generinių vaistų darytas konkurencinis spaudimas turėjo daugiau reikšmės nei bet kuris kitas perindoprilio patirtas potencialus konkurencinis spaudimas, natūraliai lėmė tai, kad buvo apibrėžta ribota rinka, apėmusi tik nagrinėjamą vaistą.
- 1582 Šiuo atveju su kainų pokyčiais susijusių natūralių įvykių analizės svarbą apibrėžiant rinką Komisija akcentavo atsiliepime į ieškinį, kuriame ji nurodė, kad toje analizėje dėl atitinkamų keturių valstybių narių pažymėta, jog ieškovės nepatyrė kitų AKF inhibitorių gamintojų didelio konkurencinio spaudimo. Dėl Lenkijos atsiliepime į ieškinį nurodyta, kad natūralių įvykių analizė parodė, jog kiti tos pačios klasės vaistai perindopriliui nedarė konkurencinio spaudimo.
- 1583 Per teismo posėdį Komisija dar kartą akcentavo, kad jos analizėje reikšmingiausia buvo konstatuota aplinkybė, kad kitų, daug pigesnių nei perindoprilis, AKF inhibitorių generinių versijų pateikimas rinkai nelėmė perindoprilio pardavimų sumažėjimo, ir ji leido daryti išvadą, kad kiti AKF inhibitoriai nedarė didelio konkurencinio spaudimo.
- 1584 Taip Komisija, suteikdama lemiamą reikšmę iš esmės kainų pokyčių poveikiu grindžiamos natūralių įvykių analizės rezultatams, nevisiškai atsižvelgė į farmacijos sektoriaus specifinį kontekstą ir nepakankamą dėmesį skyrė su kokybe arba ne su kaina susijusio konkurencinio spaudimo egzistavimą nustatyti leidžiančioms aplinkybėms.
- 1585 Šiomis sąlygomis reikia priimti *Servier* pateiktą pirmojo kaltinimo antrą dalį, susijusią su Komisijos suteikta pernelyg didele reikšme vaistų santykinė kainų pokyčiams. Remdamasi natūralių įvykių analize ir kitų AKF inhibitorių kainų pokyčių menku poveikiu perindopriliui, Komisija negalėjo padaryti išvados, kad *Servier* nepatyrė jokio kitų produktų konkurencinio spaudimo, išskyrus tą, kurį darė generinis perindoprilis.

1586 Kadangi Bendrasis Teismas priima pirmojo kaltinimo antrą dalį, susijusią su kainų analize, ieškovių pateiktą kaip pagrindinę, nereikia pateikti atsakymo dėl trečiojo ieškovių kaltinimo, kuriame jos subsidiariai teigė, kad Komisijos atlikta ekonometrinė kainų analizė turi metodologinių trūkumų.

5) Išvada

1587 Pirmiausia primintina, kad, kaip nurodyta šio sprendimo 1373–1375 punktuose, SESV 263 straipsnyje numatyta teisėtumo kontrolė taikoma visiems Komisijos sprendimų, susijusių su SESV 101 ir 102 straipsnių taikymo procedūra, elementams, kurių išsamią kontrolę tiek teisės, tiek faktų požiūriu užtikrina Bendrasis Teismas, atsižvelgdamas į ieškovų nurodytus pagrindus ir visas jų nurodytas aplinkybes (2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Galp Energía España ir kt. / Komisija*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 72 punktą).

1588 Be to, nors tose srityse, kuriose atliekami sudėtingi ekonominiai vertinimai, Komisija turi diskreciją ekonomikos srityje, tai nereiškia, kad Sąjungos teismas turi susilaikyti nuo Komisijos pateikto ekonominių duomenų aiškinimo kontrolės. Iš tikrųjų Sąjungos teismas turi, be kita ko, patikrinti ne tik pateiktų įrodymų faktinį teisingumą, patikimumą ir nuoseklumą, bet ir tai, ar šie įrodymai apima visus reikšmingus duomenis, į kuriuos reikia atsižvelgti vertinant sudėtingą situaciją, ir ar jie gali pagrįsti jais remiantis padarytas išvadas (2005 m. vasario 15 d. Sprendimo *Komisija / Tetra Laval*, C-12/03 P, EU:C:2005:87, 39 punktą; 2011 m. gruodžio 8 d. Sprendimo *Chalkor / Komisija*, C-386/10 P, EU:C:2011:815, 54 punktą ir 2014 m. liepos 10 d. Sprendimo *Telefónica ir Telefónica de España / Komisija*, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 54 punktą). Jeigu tam, kad veiksmus kvalifikuotų pagal SESV 102 straipsnį, Komisija suteikia realią reikšmę nuolaidų sistemos galėjimo daryti išstūmimo poveikį tokiam pačiam produktyviam konkurentui („as efficient competitor test“, AEC kriterijus) ekonominei analizei, Sąjungos teismas turi išnagrinėti visus nubaustos įmonės dėl šio kriterijaus pateiktus argumentus (šiuo klausimu žr. 2017 m. rugsėjo 6 d. Sprendimo *Intel / Komisija*, C-413/14 P, EU:C:2017:632, 141–144 punktus).

1589 Šiuo atveju, bendrai įvertinus įrodymus, kuriais Komisija grindė savo vertinimą, ir išnagrinėjus ieškovių pateiktus kaltinimus, darytina išvada, kad Komisija atitinkamos rinkos apibrėžimo analizėje padarė kelias klaidas. Iš tikrųjų Komisija:

- klaidingai nusprendė, kiek tai susiję su terapiniu naudojimu, kad AKF inhibitoriai yra heterogeniška vaistų klasė ir kad perindoprilis turi ypatingų savybių šioje vaistų klasėje,
- klaidingai nusprendė, kad gydytojų „inertiškumo“ mechanizmas reikšmingai apribojo kitų AKF inhibitorių perindopriliui daromą konkurencinį spaudimą dėl naujų pacientų,
- nepakankamai įvertino perindopriliu gydomų pacientų polinkį pakeisti vaistą,
- tinkamai neatsižvelgė į laboratorijų dėtą pardavimų skatinimo pastangas ir jų svarbą konkurencinių ryšių analizei,
- nepaisė specifinių farmacijos sektoriaus konkurencijos savybių, nes, atlikusi natūralių įvykių, iš esmės grindžiamų kainų pokyčiais, analizę, padarė išvadą, kad kiti AKF inhibitoriai perindopriliui nedarė didelio konkurencinio spaudimo.

1590 Remdamasi analize, kurioje padaryta pirmiau primintų klaidų, Komisija susiaurino atitinkamą rinką iki vien perindoprilio molekulės, nors iš bylos medžiagos matyti, kad perindopriliui kiti AKF inhibitoriai galėjo daryti didelį konkurencinį spaudimą, nesusijusį su kainomis. Šiomis aplinkybėmis reikia nuspręsti, kad Komisijos padarytos klaidos lemia jos analizės rezultato trūkumus.

1591 Taigi Bendrasis Teismas, atlikęs vertinimą laikydamasis šio sprendimo 1587 ir 1588 punktuose primintų teisminės kontrolės ribų, nusprendžia, jog neįrodyta, kad atitinkamą produktų rinką sudarė tik patentuotas ir generinis perindoprilis.

1592 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia priimti keturioliktąjį pagrindą, pateiktą dėl galutinių produktų rinkos apibrėžimo kaip patentuoto ir generinio perindoprilio rinkos.

13. Dėl vertinimo klaidų, susijusių su dominuojančios padėties galutinių produktų rinkoje egzistavimu

a) Šalių argumentai

(Praleista)

b) Bendrojo Teismo vertinimas

1595 Pirmiausia primintina, jog suformuotoje jurisprudencijoje nustatyta, kad SESV 102 straipsnyje nurodyta dominuojanti padėtis susijusi su situacija, kai įmonė turi ekonominę galią, kuri jai leidžia trukdyti išlaikyti veiksmingą konkurenciją atitinkamoje rinkoje, suteikdama galimybę reikšmingu mastu veikti nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir galiausiai vartotojų (1978 m. vasario 14 d. Sprendimo *United Brands ir United Brands Continentaal / Komisija*, 27/76, EU:C:1978:22, 65 punktas ir 1979 m. vasario 13 d. Sprendimo *Hoffmann-La Roche / Komisija*, 85/76, EU:C:1979:36, 38 punktas).

1596 Šiuo atveju ginčijamo sprendimo 2593 konstatuojamojoje dalyje Komisija nusprendė, kad *Servier* užėmė dominuojančią padėtį, kaip tai suprantama pagal SESV 102 straipsnį, patentuoto ir generinio perindoprilio rinkoje Jungtinėje Karalystėje nuo 2000 m. sausio mėn. iki 2007 m. birželio mėn., Nyderlanduose nuo 2000 m. sausio mėn. iki 2007 m. gruodžio mėn., Prancūzijoje nuo 2000 m. sausio mėn. iki 2009 m. gruodžio mėn., o Lenkijoje nuo 2000 m. sausio mėn. iki 2009 m. gruodžio mėn.

1597 Tam, kad padarytų išvadą dėl *Servier* dominuojančios padėties patentuoto ir generinio perindoprilio rinkoje, Komisija rėmėsi *Servier* turėtomis rinkos dalimis atitinkamoje rinkoje, įėjimo į rinką kliūčių buvimu, reikšmingo ekonominio pelningumo buvimu ir viešosios valdžios institucijų daromos kompensacinės pirkėjo įtakos nebuvimu. Ginčijamo sprendimo 2594–2600 konstatuojamosiose dalyse Komisija pridūrė, kad, nepaisant jos nustatyto rinkos apibrėžimo, svarus įrodymas, t. y. esminio ekonominio pelno buvimas, tiesiogiai rodė *Servier* turėtą galią rinkoje.

1598 Ieškovės ginčijo dominuojančios padėties buvimą ir visų pirma tvirtino, kad produktų rinką sudarė ne vien patentuotas ir generinis perindoprilis.

1599 Kadangi, kaip nurodyta atsakyme į pirmesnę pagrindą, rinkos apibrėžimas klaidingas, nes jame produktų rinką susiaurinta iki vien patentuoto ir generinio perindoprilio, dėl šios priežasties reikia nuspręsti, kad *Servier* ekonominės galios rinkoje nagrinėjimas taip pat turi trūkumų.

1600 Be to, Bendrasis Teismas pažymi, jog klaidingas atitinkamos rinkos apibrėžimas kelia abejonių dėl mažiausiai dviejų pagrindinių *Servier* ekonominės galios vertinimo kriterijų, t. y. rinkos dalių ir reikšmingo ekonominio pelno buvimas.

1601 Dėl rinkos dalių ginčijamo sprendimo 2561 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė, jog nedidelės rinkos dalys įprastai buvo geras didelės galios rinkoje nebuvimo rodiklis. Ji nusprendė ir tai, kad didesnės nei 50 % rinkos dalys buvo itin didelės dalys ir jos savaime, išskyrus išimtines aplinkybes, buvo dominuojančios padėties įrodymas ir kad 70–80 % sudarančios rinkos dalys buvo aiškus dominuojančios padėties požymis.

- 1602 Ginčijamo sprendimo 2563–2567 konstatuojamosiose dalyse Komisija nusprendė, jog *Servier* užėmė itin dideles atitinkamos rinkos dalis (konkrečiai – 90–100 % rinkos dalį Prancūzijoje, Lenkijoje ir Jungtinėje Karalystėje nuo 2000 iki 2005 m.), t. y. bet kuriuo atveju visada viršijančias 50 %, net jeigu atsižvelgiama į Nyderlanduose buvusių lygiagrečių importuotojų vaidmenį.
- 1603 Kadangi Komisija, nustatydama, kad atitinkamą produktų rinką sudarė tik patentuotas ir generinis perindoprilis, padarė klaidą, Komisijos atliktas rinkos dalių skaičiavimas yra neišvengiamai klaidingas.
- 1604 Bendrasis Teismas pažymi, jog neginčyta, kad, jeigu Komisija atitinkamą rinką būtų apibrėžusi atsižvelgdama į visus AKF inhibitorius, o ne į perindoprilio molekulę, vidutinė *Servier* rinkos dalis keturiuose Komisijos analizuotose valstybėse narėse būtų buvusi mažesnė nei 25 %, t. y. nesiektų rinkos dalių ribų, kurios, remiantis ginčijamu sprendimu, yra dominuojančios padėties buvimo požymiai.
- 1605 Šiuo klausimu ginčijamame sprendime Komisija nurodė, jog *Servier* rinkos dalių atsižvelgiant į AKF inhibitorius skaičiavimas grindžiamas ne pardavimų verte, o pardavimų apimtimi, išreikšta nustatytomis paros dozėmis, o tai lemia apskaičiuotą pernelyg didelę ramiprilio pardavimų vertę. Tačiau Komisija nepateikė jokios alternatyvios skirtingų AKF inhibitorių santykinų pardavimų analizės, o iš šio sprendimo 1494 ir 1498 punktų matyti, jog 2000 m. sausio mėn. visose atitinkamose šalyse perindoprilio gydymų pacientų skaičius buvo daug mažesnis nei gydymų kitais AKF inhibitoriais, kaip antai ramiprilu, enalaprilu ar lizinoprilu. Nė vienoje geografinėje rinkoje *Servier* niekada nepirmavo, palyginti su kitais AKF inhibitorių gamintojais, pagal tablečių ir piliulių pardavimus per ginčijamame sprendime nurodytą veiksmų atlikimo laikotarpį.
- 1606 Dėl ekonominio pelningumo Komisija nusprendė, kad *Servier* buvo iš esmės ekonomiškai pelninga. Ekonominį pelningumą ji apibrėžė kaip ypač didelį ir ilgalaikį pelną, palyginti su tuo, kuris už atitinkamą produktą būtų gautas konkurencingoje rinkoje. Ji nustatė *Servier* gautą pelną iki generinių vaistų pateikimo padauginusi kainos iki ir po generinių vaistų pateikimo skirtumą iš patentuotų vaistų gamintojo parduoto kiekio. Vis dėlto šis mąstymo būdas grindžiamas prielaida, kad rinką sudarė tik patentuotas ir generinis perindoprilis, todėl iki generinio perindoprilio pateikimo nebuvo konkurencingos rinkos. Kadangi Komisija neįrodė, kad rinką sudarė tik patentuotas ir generinis perindoprilis, remdamasi tokiu skaičiavimu, ji negalėjo nustatyti *Servier* ekonominio pelningumo dydžio. Šiomis aplinkybėmis reikšmingo *Servier* ekonominio pelningumo egzistavimas neįrodytas.
- 1607 Taigi Komisijos vertinimą, pateiktą dėl dviejų esminių jos samprotavimų elementų, t. y. rinkos dalių ir ekonominio pelningumo, paneigia klaidingas rinkos apibrėžimas. Vadinasi, bet kuriuo atveju Komisija, remdamasi jos nustatytais motyvais, negalėjo nuspręsti, kad *Servier* užėmė dominuojančią padėtį ir galėjo reikšmingu mastu veikti nepriklausomai nuo savo konkurentų, klientų ir vartotojų, ir tam nereikia vertinti, ar buvo atėjimo į rinką kliūčių ir viešosios valdžios institucijų daroma kompensacinė pirkėjo įtaka.
- 1608 Todėl reikia priimti šį pagrindą, susijusį su dominuojančios padėties galutinių produktų rinkoje nebuvimu.

14. Dėl teisės klaidų ir vertinimo klaidų, susijusių su dominuojančios padėties technologijos rinkoje buvimu

a) Šalių argumentai

(Praleista)

b) Bendrojo Teismo vertinimas

- ¹⁶¹¹ Ginčijamo sprendimo 2667 ir 2758 konstatuojamosiose dalyse Komisija nusprendė, kad atitinkamą technologijos rinką sudarė tik perindoprilio VFM technologija ir kad *Servier* užėmė dominuojančią padėtį rinkoje, kaip tai suprantama pagal SESV 102 straipsnį.
- ¹⁶¹² Ieškovės ginčijo Komisijos išvadas ir tvirtino, be kita ko, kad Komisijos padarytos klaidos apibrėžiant galutinių produktų rinką daro poveikį ir technologijos rinkos apibrėžimui, ir *Servier* dominuojančios padėties toje rinkoje analizei.
- ¹⁶¹³ Šiuo atžvilgiu per teismo posėdį Bendrasis Teismas šalims pateikė klausimus dėl to, kokių kultų pasekmių sprendimo, kiek jis grindžiamas SESV 102 straipsniu, teisėtumui, jeigu būtų priimtas pagrindas dėl neteisingo galutinių produktų rinkos apibrėžimo.
- ¹⁶¹⁴ Komisija nuomone, galima galutinių produktų rinkos apibrėžimo klaida nepaneigtų *Servier* dominuojančios padėties technologijos rinkoje. Komisija tvirtino, kad *Servier* dominuojanti padėtis įrodyta remiantis reikšmingų kriterijų visumos, visų pirma perindoprilio VFM paklausos, kuri nesusijusi su galutinių produktų rinkos apibrėžimu, vertinimu.
- ¹⁶¹⁵ Kiek tai susiję su technologijos rinkos apibrėžimu, iš ginčijamo sprendimo matyti, jog Komisija padarė išvadą, kad atitinkama technologijos rinka buvo perindoprilio VFM technologijos rinka, remdamasi būtent aplinkybe, kad vertikaliu ryšiu su technologijos rinka susijusią galutinių produktų rinką sudarė tik patentuotas ir generinis perindoprilis. Taigi ji nusprendė, kad VFM technologijos paklausą lemia galutinio vaisto perindoprilio paklausa (ginčijamo sprendimo 2648–2651 konstatuojamosios dalys). Taigi Komisija naudojo klaidingą atitinkamos rinkos apibrėžimą, kurį ji taikė galutinių produktų rinkai, analizuodama technologijos rinką, konkrečiai, kiek tai susiję su paklausos pastarojoje rinkoje vertinimu.
- ¹⁶¹⁶ Vis dėlto, kaip tvirtino Komisija, analizuodama technologijos rinką, ji taikė ir kitus elementus, leidžiančius nustatyti technologijos rinką, kaip antai pasiūlos pakeičiamumo analizę (ginčijamo sprendimo 2657 ir paskesnės konstatuojamosios dalys).
- ¹⁶¹⁷ Tačiau šiuo atveju, siekiant įvertinti pagrindą, susijusį su Komisijos įrodinėjimu, kad *Servier* užima dominuojančią padėtį rinkoje, klaidomis, nebūtina nuspręsti, ar technologijos rinka nustatyta klaidingai, ar ne.
- ¹⁶¹⁸ Iš tikrųjų iš ginčijamo sprendimo 2668 ir 2669 konstatuojamųjų dalių matyti, jog Komisija nusprendė, kad *Servier* užėmė dominuojančią padėtį technologijos rinkoje, atsižvelgdama į tai, kaip ši padėtis pasireiškė galutinių produktų rinkoje.
- ¹⁶¹⁹ Komisija visų pirma įvertino *Servier* padėtį VFM technologijos rinkoje, ginčijamo sprendimo 2735 ir paskesnėse konstatuojamosiose dalyse remdamasi *Servier* rinkos dalimis galutinių produktų rinkoje. Ginčijamo sprendimo 2738 konstatuojamojoje dalyje Komisija aiškiai nurodė, kad atitinkamą padėtį VFM technologijos rinkoje iš esmės lėmė tai, ar galutinis farmacijos produktas gali būti pelningai pateiktas rinkai. Būtent todėl ginčijamo sprendimo 2743, 2746, 2751 ir 2755 konstatuojamosiose dalyse Komisija nusprendė, kad *Servier*, išskyrus išimtis, buvo vienintelė perindopriliu prekiauvusi įmonė, ir iš to padarė išvadą, kad ji užėmė dominuojančią padėtį perindoprilio technologijos rinkoje. Taigi, kaip išanalizavo Komisija, *Servier* padėtis pradinės grandies rinkoje pagal rinkos dalis iš esmės tik atkartoją *Servier* padėtį galutinių produktų rinkoje.
- ¹⁶²⁰ Vadinas, Komisija, nuspręsdama, kad *Servier* užėmė dominuojančią padėtį technologijos rinkoje, iš esmės rėmėsi nustatyta galutinių produktų rinka.

- 1621 Kadangi galutinių produktų rinka nustatyta klaidingai, remdamasi šiuo pagrindu, Komisija negalėjo įrodyti, kad *Servier* užėmė dominuojančią padėtį technologijos rinkoje.
- 1622 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia priimti pagrindą, susijusį su Komisijos padarytomis klaidomis įrodinėjant, kad *Servier* užėmė dominuojančią padėtį technologijos rinkoje, ir tam nereikia nuspręsti dėl ieškovių kaltinimo, susijusio su klaidingu tos rinkos nustatymu.

15. Dėl teisės ir fakto klaidų, susijusių su piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi buvimu

a) Šalių argumentai

(Praleista)

b) Bendrojo Teismo vertinimas

- 1625 Ginčijamo sprendimo 2997 konstatuojamojoje dalyje Komisija nusprendė, kad *Servier* strategija, pagal kurią sujungiamas VFM technologijos įsigijimas ir sutarčių dėl taikaus susitarimo patentų srityje sudarymas už kompensacinį mokestį, yra vienas tęstinis SESV 102 straipsnio pažeidimas.
- 1626 Vis dėlto, atsižvelgiant į visus pirmiau pateiktus argumentus dėl trijų pagrindų, darytina išvada, kad klaidos, kurias Komisija padarė nagrinėdama *Servier* dominuojančią padėtį galutinių produktų rinkoje ir technologijos rinkoje, neišvengiamai paneigia piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi buvimą. Iš tikrųjų, kadangi nėra dominuojančios padėties, piktnaudžiavimo šia padėtimi klausimas neteko prasmės.
- 1627 Papildomai Bendrasis Teismas pažymi, jog vien tai, kad *Servier* neužėmė dominuojančios padėties vienintelėje galutinių produktų rinkoje, paneigia piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi egzistavimą, kuriuo *Servier* kaltinama ginčijamame sprendime.
- 1628 Šiuo atžvilgiu, kaip nurodyta šio sprendimo 1613 punkte, per teismo posėdį Bendrasis Teismas šalims pateikė klausimus dėl to, kokių kiltų pasekmių SESV 102 straipsnio pažeidimo egzistavimui, jeigu būtų priimtas pagrindas dėl neteisingo galutinių produktų rinkos apibrėžimo.
- 1629 Komisija šiuo klausimu tvirtino, kad, nors Bendrasis Teismas pripažino neteisingu galutinių produktų rinkos apibrėžimą, tai nepaneigia SESV 102 straipsnio pažeidimo buvimą. Ji nurodė, be kita ko, kad *Servier* inkriminuotu piktnaudžiavimu dominuojančia padėtimi grindžiami neteisėti abu veiksmai, t. y. *Azad* technologijos įsigijimas ir daugybė sutarčių dėl taikių susitarimų patentų srityje, sudarytų su generinių vaistų bendrovėmis, buvo susieti su technologijos rinka.
- 1630 Vis dėlto pažymėtina, jog Komisija nustatė piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi, kuria iš esmės siekta, remiantis ginčijamo sprendimo 2765 konstatuojamąja dalimi, apsaugoti *Servier* padėtį perindoprilio rinkoje nuo bet kokio generinių vaistų pateikimo, kad būtų apsaugotas *Servier* iš perindoprilio gaunamas pelnas. Taigi Komisija *Servier* inkriminavo vieną tęstinį pažeidimą, kuriuo iš esmės siekta apsaugoti *Servier* padėtį ir pelną perindoprilio galutinių produktų rinkoje vėlinant generinių vaistų pateikimą. Todėl Komisija, aiškindama ir kvalifikuodama *Servier* inkriminuojamus veiksmus, rėmėsi šios bendrovės noru apsaugoti savo padėtį galutinių produktų rinkoje.
- 1631 Beje, Komisija vertino veiksmus iš esmės remdamasi galutinių produktų rinka ir juos kvalifikavo kaip vieną tęstinį pažeidimą, darytą ir pradinės grandies technologijos rinkoje, ir galutinių produktų rinkoje. Nors ginčijamame sprendime, kaip priminė Komisija, išskirti ir *Azad* technologijos įsigijimas, ir sutarčių dėl taikių susitarimų sudarymas, tačiau kvalifikuojant vieną tęstinį pažeidimą neišskiriami vien su technologijos rinka susiję *Servier* veiksmai ir kiti *Servier* veiksmai, grindžiami konstatuota *Servier*

dominuojančia padėti galutinių produktų rinkoje. Ginčijamame sprendime nei *Azad* technologijos įsigijimas, nei sutarčių dėl taikių susitarimų patentų srityje sudarymas nekvalifikuoti kaip SESV 102 straipsnio pažeidimas, remiantis vien *Servier* dominuojančia padėti technologijos rinkoje. Kadangi *Servier* neužėmė dominuojančios padėties galutinių produktų rinkoje, vieno tęstinio pažeidimo egzistavimo įrodymui trūksta vieno iš jo esminių motyvų, nes neįmanoma išskirti *Servier* veiksmų, kurių neteisėtumo nelemtų įmonės dominuojančios padėties perindoprilio rinkoje buvimas ir kurie būtų susiję tik su technologijos rinka.

1632 Todėl šį pagrindą reikia priimti.

1633 Išnagrinėjus keturis pagrindus, matyti, jog reikia panaikinti ginčijamo sprendimo dalį tiek, kiek joje konstatuotas SESV 102 straipsnio pažeidimas. Todėl reikia panaikinti to sprendimo 6 straipsnį.

16. Dėl subsidiarių reikalavimų panaikinti baudas arba sumažinti jų dydį

1634 Ieškovės prašė panaikinti joms skirtas baudas arba sumažinti jų dydį.

1635 Siekdamas, kad šios baudos būtų panaikintos arba sumažintos jų dydis, ieškovės remiasi septyniais pagrindais, juos reikia išnagrinėti paėiliui.

1636 Pirmiausia tam, kad būtų atsižvelgta į ginčijamo sprendimo 4 straipsnio, kuriame Komisija konstatavo, kad ieškovės dalyvavo darant SESV 101 straipsnio 1 dalies pažeidimą, siejamą su *Servier* ir *Krka* sudarytomis sutartimis (šiuo klausimu žr. šio sprendimo dalį, skirtą sutartims, sudarytoms su *Krka*), panaikinimą, reikia panaikinti ginčijamo sprendimo 7 straipsnio 4 dalies b punktą, kuriame Komisija už šį pažeidimą *Servier* skyrė 37 661 800 EUR baudą.

1637 Atsižvelgiant į šį panaikinimą, nebereikia nagrinėti pagrindų ar kaltinimų, pateiktų, siekiant pagrįsti reikalavimus dėl šio sprendimo 1636 punkte nurodytos baudos, pagrįstumo.

1638 Taip pat, siekiant atsižvelgti į ginčijamo sprendimo 6 straipsnio, kuriame Komisija konstatavo SESV 102 straipsnio pažeidimą (žr. šio sprendimo dalis, skirtas atitinkamos rinkos apibrėžimui, dominuojančios padėties abiejose atitinkamose rinkose buvimui ir piktnaudžiavimui dominuojančia padėtimi), panaikinimą, reikia panaikinti ginčijamo sprendimo 7 straipsnio 6 dalį, kurioje Komisija už šį pažeidimą *Servier* skyrė 41 270 000 EUR baudą.

1639 Atsižvelgiant į šį panaikinimą, nebereikia nagrinėti pagrindų ar kaltinimų, pateiktų, siekiant pagrįsti reikalavimus dėl šio sprendimo 1638 punkte nurodytos baudos, pagrįstumo.

1640 Todėl paskesniuose punktuose iš esmės nebus nei nagrinėjami, nei nurodomi kaltinimai ar argumentai, susiję su sutartimis, sudarytomis su *Krka*, ar piktnaudžiavimu dominuojančia padėtimi. Jeigu išimtiniais atvejais tai bus padaryta, tai bus tik papildomas nagrinėjimas.

a) Dėl ginčijamame sprendime pateikto išaiškinimo nenumatomumo

1) Šalių argumentai

(Praleista)

2) Bendrojo Teismo vertinimas

- 1655 Pirmiausia reikia akcentuoti, kad veiksmingas baudimas už konkurencijos teisės pažeidimus negali pažeisti *nullum crimen, nulla poena sine lege* principo, įtvirtinto Pagrindinių teisių chartijos 49 straipsnyje (pagal analogiją, kiek tai susiję su baudžiamosiomis sankcijomis ir valstybių narių pareiga kovoti su Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiomis neteisėtomis veikomis, žr. 2017 m. gruodžio 5 d. Sprendimo *M.A.S. ir M.B.*, C-42/17, EU:C:2017:936, 61 punktą).
- 1656 Toliau reikia priminti, jog, remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija, pagal *nullum crimen, nulla poena sine lege* principą reikalaujama, kad įstatyme būtų aiškiai apibrėžti pažeidimai ir už juos taikomos bausmės. Ši sąlyga įvykdoma, kai teisės subjektas iš atitinkamos nuostatos teksto ir prireikus teismų taikyto šios nuostatos aiškinimo gali žinoti, dėl kokių veiksmų ar neveikimo kyla jo baudžiamoji atsakomybė (žr. 2015 m. spalio 22 d. Sprendimo *AC-Treuhand / Komisija*, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 40 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 1657 *Nullum crimen, nulla poena sine lege* principas negali būti aiškinamas kaip draudžiantis laipsnišką baudžiamosios atsakomybės taisyklių aiškinimą, kurį teismas atlieka vienoje ar kitoje byloje pateikdamas išaiškinimą, jeigu tokio išaiškinimo rezultatą vykdant pažeidimą galima protingai numatyti, atsižvelgiant į tuo metu teismų praktikoje dėl nagrinėjamos įstatymo nuostatos pateikiamą išaiškinimą (žr. 2015 m. spalio 22 d. Sprendimo *AC-Treuhand / Komisija*, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 41 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 1658 Numatomumo sąvoka daugiausia priklauso nuo nagrinėjamos nuostatos teksto turinio, nuo ja reglamentuojamos srities ir nuo adresatų skaičiaus bei jų statuso. Galimybė numatyti įstatymą neprieštarauja tam, kad suinteresuotasis asmuo būtų priverstas pasinaudoti specialistų patarimais, siekdamas susiklosčiusiomis aplinkybėmis tinkamai įvertinti pasekmes, kurių gali atsirasti dėl tam tikro akto. Tai visų pirma taikytina specialistams, kurie pripratę vykdydami savo veiklą elgtis labai atsargiai ir iš kurių galima tikėtis, kad jie ypač rūpestingai vertina savo veiklos riziką (žr. 2015 m. spalio 22 d. Sprendimo *AC-Treuhand / Komisija*, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 42 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 1659 Be to, specialistų patarimai juo labiau reikalingi, jeigu, kaip buvo šiuo atveju, reikia paruošti ir parengti sutartis, kuriomis siekiama išvengti ginčų ar juos taikiai išspręsti.
- 1660 Šiomis aplinkybėmis, nors tuo metu, kai buvo daromi pažeidimai, konstatuoti ginčijamame sprendime, Sąjungos teismai dar neturėjo galimybės priimti sprendimo konkrečiai dėl tokios kaip *Servier* sudarytos sutarties dėl taikaus susitarimo, ji, prireikus pasitarusi su specialistais, turėjo numatyti, kad jos elgesys gali būti pripažintas nesuderinamu su Sąjungos teisėje nustatytais konkurencijos taisyklėmis, be kita ko, atsižvelgdama į tai, kaip plačiai Teisingumo Teismo praktikoje aiškinamos sąvokos „susitarimas“ ir „suderinti veiksmai“ (šiuo klausimu žr. 2015 m. spalio 22 d. Sprendimo *AC-Treuhand / Komisija*, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 43 punktą).
- 1661 *Servier* galėjo numatyti, kad būtent dėl generinių vaistų bendrovių skatinimo pritarti neprekiavimo ir neginčijimo sąlygoms, kurios savaime riboja konkurenciją, tokių sąlygų įtraukimas į sutartį dėl taikaus susitarimo patentų srityje buvo neteisėtas. Iš tikrųjų toks įtraukimas jau nebuvo grindžiamas sutarties šalių patento galiojimo pripažinimu ir tai reiškė neįprastą patento naudojimą, nesusijusį su jo specifiniu tikslu (žr. šio sprendimo 267 punktą). Taigi *Servier* galėjo pagrįstai numatyti, kad jos veiksmai pažeidžia SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytą draudimą (šiuo klausimu žr. 2015 m. spalio 22 d. Sprendimo *AC-Treuhand / Komisija*, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 46 punktą ir 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 764 punktą).

- ¹⁶⁶² Be to, kaip jau yra nurodęs Bendrasis Teismas, gerokai anksčiau, nei buvo sudaryta ginčijama sutartis, jurisprudencijoje buvo nuspręsta dėl galimybės taikyti konkurencijos teisę specifinėse su intelektinės nuosavybės teisėmis susijusiose srityse (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Xellia Pharmaceuticals ir Alpharma / Komisija*, T-471/13, nepaskelbtas Rink., dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:460, 314 ir 315 punktus).
- ¹⁶⁶³ Taigi 1974 m. Teisingumo Teismas nusprendė, kad, nors SESV 101 straipsnis nedaro poveikio valstybės narės pramoninės nuosavybės sritį reglamentuojančiuose teisės aktuose suteikiamų teisių egzistavimui, jų įgyvendinimo sąlygoms gali būti taikomi šiame straipsnyje nustatyti draudimai, o tai gali būti visais atvejais, kai tokios teisės įgyvendinimas buvo kartelio tikslas, priemonė ar pasekmė (1974 m. spalio 31 d. Sprendimo *Centrafarm ir de Peijper*, 15/74, EU:C:1974:114, 39 ir 40 punktai).
- ¹⁶⁶⁴ Vėliau, jau priėmus 1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimą *Bayer ir Maschinenfabrik Hennecke* (65/86, EU:C:1988:448), tapo aišku, kad taikūs ginčų sprendimai dėl patentų gali būti kvalifikuojami kaip susitarimai, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnį.
- ¹⁶⁶⁵ Beje, reikia akcentuoti, kad sudarydamos ginčijamas sutartis *Servier* ir atitinkamos generinių vaistų bendrovės iš tikrųjų nusprendė sudaryti susitarimus dėl išstūmimo iš rinkos (žr., be kita ko, šio sprendimo 271, 562 ir 704 punktus). Tačiau, nors iš tikrųjų tik vėliau už ginčijamų sutarčių sudarymą paskelbtame sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, kad susitarimai dėl išstūmimo iš rinkos, pagal kuriuos liekantieji išmoka kompensacijas tiems, kas pasitraukia, yra konkurencijos ribojimas dėl tikslo, vis dėlto jis pažymėjo, kad tokiais susitarimais „aiškiai“ pažeidžiama Sutarties nuostatomis, susijusioms su konkurencija, būdinga idėja, kad visi ūkio subjektai turi savarankiškai apibrėžti rinkoje vykdomą politiką (2008 m. lapkričio 20 d. Sprendimo *Beef Industry Development Society ir Barry Brothers*, C-209/07, EU:C:2008:643, 8 ir 32–34 punktai). Taigi, sudarydama tokias sutartis, *Servier* negalėjo nežinoti, kad jos elgesys antikonkurencinis.
- ¹⁶⁶⁶ Tiesa, nors dėl to, kad atitinkamos sutartys sudarytos taikių susitarimų dėl patento forma, išorės stebėtojas, kaip antai Komisija ar teisininkai, kurie specializuojasi atitinkamose srityse, galėjo iš karto nepastebėti šių sutarčių neteisėtumo, to negalima pasakyti apie sutarčių šalis.
- ¹⁶⁶⁷ Beje, Komisijai galėję kilti sunkumai nustatant pažeidimą bent iš dalies pateisina procedūros ar ginčijamo sprendimo ilgumą.
- ¹⁶⁶⁸ Kiti ieškovių pateikti argumentai nepaneigia šio sprendimo 1661 punkte padarytos išvados.
- ¹⁶⁶⁹ Pirma, negalima pritarti argumentui dėl egzistuojančios Komisijos praktikos neskirti baudų arba skirti tik simbolines baudas, kai ji nagrinėja naujus teisės klausimus, nes, nepaisant šioje byloje iškeltų klausimų naujumo, šiuo atveju *Servier* galėjo pagrįstai numatyti, kad taip elgdamasi, t. y. mokėdama generinių vaistų bendrovėms už tai, kad jos neitų į rinką, ji atliko veiksmus, kuriems taikomas SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimas (žr. šio sprendimo 1661 punktą). Šiuo klausimu reikia akcentuoti, kad viename iš Komisijos sprendimų, kurį citavo ieškovės, nurodyta, jog „[suinteresuotosioms šalims] nebuvo pakankamai aišku, kad jų elgesys yra pažeidimas“. Taigi Komisija nagrinėjo kitokią situaciją nei susiklosčiusi šioje byloje.
- ¹⁶⁷⁰ Be to, šio sprendimo 1665 punkte jau nurodyta, kad *Servier* negalėjo nežinoti, kad jos elgesys antikonkurencinis.
- ¹⁶⁷¹ Bet kuriuo atveju pagal jurisprudenciją Komisija turi diskreciją nustatydama baudų dydį, kai siekia pakreipti įmonių elgesį taip, kad jos laikytųsi konkurencijos taisyklių. Tai, kad Komisija praeityje taikė tam tikro dydžio baudas už tam tikrų rūšių pažeidimus, negali atimti iš jos galimybės padidinti tokias baudas laikantis Reglamente Nr. 1/2003 nustatytų ribų, jei tai būtina Sąjungos konkurencijos politikos įgyvendinimui užtikrinti. Veiksmingam Sąjungos konkurencijos taisyklių taikymui reikia, kad Komisija

bet kuriuo metu galėtų pritaikyti baudų dydį prie šios politikos poreikių (2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 773 punktas).

- 1672 Antra, nors ieškovės rėmėsi teisinės nuomonės, kurios prašė viena iš atitinkamų generinių vaistų bendrovių ir kuri nurodyta ginčijamo sprendimo 3074 konstatuojamojoje dalyje, egzistavimu, jos nepateikė pakankamai duomenų, kad būtų galima daryti išvadą apie realų netikrumą dėl to, ar dėl ginčijamų sutarčių buvo daromas Sąjungos konkurencijos teisės taisyklių pažeidimas.
- 1673 Trečia, nors ieškovės teigė, kad ginčijamame sprendime Komisijos pasirinktas sprendimo variantas prieštarauja 2004 m. gairėse dėl technologijų perdavimo susitarimų nustatytiems principams, ši argumentą reikia atmesti.
- 1674 Iš tikrųjų, net jeigu ieškovės norėjo remtis 2004 m. gairių dėl technologijų perdavimo susitarimų 209 punkto pažeidimu, iš šio punkto matyti, jog „paprastai“ manoma, kad reikalavimams neprieštarauti netaikoma SESV 101 straipsnio 1 dalis. Kadangi vartojamas šis žodis, pagal šią nuostatą neatmetama galimybė, kad tam tikromis aplinkybėmis neginčijimo sąlygų įtraukimas gali būti konkurencijos pažeidimas.
- 1675 Be to, 2004 m. gairių dėl technologijų perdavimo susitarimų 209 punkte numatyta, kad reikalavimams neprieštarauti netaikoma SESV 101 straipsnio 1 dalis, jeigu šiais reikalavimais siekiama išvengti intelektinės nuosavybės teisių, dėl kurių sudaryti šie susitarimai, ginčijimo ir „iš tiesų <...> tikslas yra spręsti vykstančius ginčus ir (arba) ateityje šių ginčų išvengti“.
- 1676 Taigi, jeigu, kaip šiuo atveju, ginčijamų sutarčių sudarymą lėmė būtent kompensacinis mokestis, o ne kiekvienos iš šalių pripažįstamas patento galiojimas, šios sutartys, kurios iš tikrųjų yra išstūmimo iš rinkos susitarimai ir jomis siekiama antikonkurencinio tikslo, negali būti laikomos tokiomis, kurių „iš tiesų <...> tikslas yra spręsti vykstančius ginčus ir (arba) ateityje šių ginčų išvengti“.
- 1677 Beje, nė viena aplinkybė neleidžia nuspręsti, priešingai, nei, atrodo, teigė ieškovės, kad ginčijamame sprendime Komisijos pasirinktas sprendimo variantas buvo tiek nenumatomas, kad Komisija būtų nusprendusi iš dalies pakeisti 2004 m. gairių dėl technologijų perdavimo susitarimų nuostatas.
- 1678 Žinoma, 2014 m. gairių dėl technologijų perdavimo susitarimų 243 punkte numatyta, jog reikalavimai neprieštarauti gali pažeisti SESV 101 straipsnio 1 dalį, jeigu licencijos išdavėjas, be technologijos teisių licencijavimo, finansinėmis arba kitomis priemonėmis siekia, kad licencijos gavėjas sutiktų neprieštarauti technologijos teisės teisėtumui.
- 1679 Vis dėlto ši nauja nuostata tik patikslino anksčiau 2004 m. gairėse dėl technologijų perdavimo susitarimų įtvirtintas nuostatas.
- 1680 Ketvirta, kiek tai susiję su argumentu dėl prieštaravimų, susijusių su potencialios konkurencijos sąvokos aiškinimu, ginčijamame sprendime buvimo, pažymėtina, jog šis argumentas jau buvo atmestas ir darytina nuoroda į šiuo klausimu pateiktus argumentus (žr. šio sprendimo 374–377 punktus).
- 1681 Iš viso to, kas išdėstyta, išplaukia, kad ši pagrindą reikia atmesti tiek, kiek jis susijęs su ginčijamame sprendime nustatytais SESV 101 straipsnio pažeidimais.

b) Dėl teisės klaidos, susijusios su bausmių bendrinimu

¹⁶⁸² Ieškovės pateikia du kaltinimus: pirma, dėl vieno pažeidimo, apimančio visas atitinkamas su *Servier* sudarytas sutartis dėl taikių susitarimų, egzistavimo, todėl Komisija negalėjo *Servier* skirti penkių atskirų baudų, ir, antra, dėl pagal SESV 101 straipsnį skirtos baudos ir pagal SESV 102 straipsnį skirtos baudos neteisėto subendrinimo.

1) Dėl vieno pažeidimo sąvokos nepaisymo

i) Šalių argumentai

(Praleista)

ii) Bendrojo Teismo vertinimas

¹⁶⁸⁵ Ieškovės rėmėsi dviem argumentais, susijusiais su vieno pažeidimo sąvoka, kurių pirmasis siejamas su vieno pažeidimo, apimančio visas *Servier* sudarytas atitinkamas sutartis dėl taikių susitarimų, egzistavimu, o subsidiariai pateiktas antrasis – su vieno pažeidimo, apimančio su *Niche* ir *Matrix* sudarytas sutartis, egzistavimu.

¹⁶⁸⁶ Kiek tai susiję su pirmuoju argumentu, kaip matyti iš šio sprendimo 1282 punkto, Komisija negalėjo konstatuoti, kad *Servier* su kiekviena generinių vaistų bendrove turėjo bendrą tikslą, todėl ir bendrą planą.

¹⁶⁸⁷ Kadangi nebuvo tokio bendro tikslo ir bendro plano, Komisija negalėjo nuspręsti, kad padarytas vienas pažeidimas. Todėl ji *Servier* galėjo skirti po atskirą baudą už kiekvieną nustatytą pažeidimą.

¹⁶⁸⁸ Todėl ginčijamame sprendime Komisijos atliktas baudų subendrinimas, grindžiamas išvada, kad padaryti atskiri pažeidimai, priešingai, nei teigė ieškovės, neturi būti laikomas „neteisingu ir neproporcingu“.

¹⁶⁸⁹ Priešingai, būtų neteisinga generinių vaistų bendrovių atžvilgiu, jeigu *Servier*, taip pat kaip ir joms, būtų skirta tik viena sankcija, nors, priešingai nei jos, *Servier* buvo kelių atskirų susitarimų šalis.

¹⁶⁹⁰ Šiuo atveju bausmių subendrinimas juo labiau iš esmės nėra neproporcingas, nes ginčijamame sprendime (3128 konstatuojamoji dalis) Komisija atsižvelgė į tai, kad *Servier* padarė kelis pažeidimus, žinoma, atskirus, tačiau susijusius su tuo pačiu produktu, t. y. perindoprilium, ir daugeliu atvejų tose pačiose geografinėse zonose ir per tą patį laikotarpį. Šiomis ypatingomis aplinkybėmis Komisija, siekdama išvengti galimai neproporcingo rezultato, nusprendė už kiekvieną pažeidimą apriboti *Servier* pardavimų vertės dalį, į kurią atsižvelgė apskaičiuodama bazinį baudos dydį. Tokia jos atlikta korekcija lėmė tai, kad bendra visų pardavimų, susijusių su atskirais SESV 101 straipsnio pažeidimais, vertė buvo sumažinta vidutiniškai 54,5 %.

¹⁶⁹¹ Taigi šį argumentą reikia atmesti.

¹⁶⁹² Dėl argumento, susijusio būtent su sutartimis, sudarytomis su *Niche* ir *Matrix*, kaip matyti iš šio sprendimo 1295–1302 punktų, šios sutartys pripažintos dviem atskirais SESV 101 straipsnio pažeidimais.

¹⁶⁹³ Vis dėlto, kaip nurodyta šio sprendimo 1296 punkte, iš šių sutarčių sudarymo konteksto ir sąlygų galima daryti išvadą, kad sudarydama atitinkamas sutartis *Servier* vadovavosi „tais pačiais motyvais“ ir šiuo atžvilgiu siekė to paties tikslo, t. y. galutinai išspręsti iškilusį ginčą ir ateityje išvengti bet kokių ieškinių dėl *Niche* ir (arba) *Matrix* produkto ir šį produktą pašalinti kaip potencialios konkurencijos

šaltinį už sumokėtą mokestį. Būtent tą patį tikslą, kurio *Servier* siekė sudarydama sutartis su *Niche* ir *Matrix*, iš tikrųjų patvirtina aplinkybė, kad šios sutartys pasirašytos tą pačią dieną ir toje pačioje vietoje to paties ieškovių atstovo, aplinkybė, kad jų taikymo sritis laiko ir geografiniu atžvilgiu tapati, kad sutartys sudarytos būtent dėl to paties produkto, *Niche* ir *Matrix* nustatytos panašios pareigos ir, galiausiai, neginčyta aplinkybė, kad *Servier* buvo suinteresuota sudaryti sutartis su abiem atitinkamame bendrame perindoprilio projekte dalyvaujančiomis šalimis.

- ¹⁶⁹⁴ Nors šio sprendimo 1693 punkte nurodyti faktiniai duomenys neįrodo, kad *Niche* ir *Matrix*, sudarydamos atitinkamas sutartis, kartu siekė to paties tikslo, patvirtinančio bendro plano buvimą, nei juo labiau to, kad šiuo bendru planu jos dalijosi su *Servier*, iš šių faktinių duomenų matyti, jog *Servier*, sudarydama sutartis su *Niche* ir *Matrix*, siekė to paties tikslo (žr. šio sprendimo 1296–1301 punktus).
- ¹⁶⁹⁵ Beje, atitinkamų sutarčių žalingas poveikis buvo iš dalies susijęs su *Niche* ir *Matrix* kartu kurtu produktu, kuriuo buvo uždrausta prekiauti tą patį laikotarpį ir toje pačioje teritorijoje. Taigi šių sutarčių daugiasluoksnis antikonkurencinis poveikis buvo ypač didelis.
- ¹⁶⁹⁶ Atsižvelgiant į pirmesniuose punktuose nurodytas specifines aplinkybes, susijusias su *Niche* ir *Matrix* sutartimis, todėl jas skiriančias nuo sutarčių dėl taikių susitarimų, kurias *Servier* sudarė su kitomis generinių vaistų bendrovėmis, reikia konstatuoti, kad Komisija, taikydama sumažinimą, nes padaryti keli pažeidimai (žr. šio sprendimo 1690 punktą), konkrečiai neįvertinusi *Matrix* sutarties, nepakankamai atsižvelgė į šios sutarties ryšį su *Niche* sutartimi.
- ¹⁶⁹⁷ Be to, dėl Komisijos nustatyto baudos dydžio tinkamai neatsižvelgta į pažeidimo, padaryto dėl sudarytos *Matrix* sutarties, sunkumą, kuris, kiek tai susiję su *Servier*, yra mažesnio laipsnio, palyginti su pažeidimo, padaryto dėl sudarytos *Niche* sutarties, sunkumu, dėl to, kad *Servier* sudarė *Matrix* sutartį, siekdama sustiprinti *Niche* sutarties poveikį (žr. šio sprendimo 1300 punktą), ir dėl to, kad, atsižvelgiant į *Biogaran* sutartį, *Niche* ir *Unichem* buvo perduotas didesnės bendros vertės turtas, palyginti su tuo, kurį gavo *Matrix*.
- ¹⁶⁹⁸ Todėl Bendrasis Teismas, naudodamasis jam suteikta visiška jurisdikcija ir siekdamas, kad būtų laikomasi proporcingumo principo (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 4 d. Sprendimo *YKK ir kt. / Komisija*, C-408/12 P, EU:C:2014:2153, 66 punktą), nusprendžia *Servier* už sudarytą *Matrix* sutartį skirtą baudą sumažinti 30 % (t. y. 23 736 510 EUR).
- ¹⁶⁹⁹ Vadinas, už ginčijamo sprendimo 2 straipsnyje nurodytą pažeidimą *Servier* skirta bauda, nustatyta to sprendimo 7 straipsnio 2 dalies b punkte, sudaro 55 385 190 EUR, o ne 79 121 700 EUR.

2) Dėl baudų, skirtų pagal SESV 101 ir 102 straipsnius, bendrinimo

i) Šalių argumentai

(Praleista)

ii) Bendrojo Teismo vertinimas

- ¹⁷⁰² Atsižvelgiant į tai, kad panaikinta ginčijamo sprendimo 7 straipsnio 6 dalis (žr. šio sprendimo 1638 punktą), *Servier* skiriama sankcija tik už SESV 101 straipsnio pažeidimą. Kadangi nebėra sankcijų pagal SESV 101 ir 102 straipsnius bendrinimo, bet kuriuo atveju nebereikia nagrinėti šio kaltinimo pagrįstumo ir jį reikia atmesti.

c) Dėl pardavimų vertės apskaičiavimo

1703 Ieškovės remiasi trimis skirtingais kaltinimais, kuriuos reikia nagrinėti atskirai.

1) Dėl atsižvelgimo į pardavimus ligoninėms

i) Šalių argumentai

(Praleista)

ii) Bendrojo Teismo vertinimas

1706 Pažymėtina, jog, grįsdamos šį kaltinimą, ieškovės daro nuorodą į ginčijamo sprendimo 2408–2412 konstatuojamąsias dalis, kuriose Komisija nurodė, kad į rinkos analizę ji neįtraukė ligoninių sektoriaus.

1707 Ginčijamo sprendimo 2408–2412 konstatuojamosios dalys yra to sprendimo 6.5 dalyje, skirtoje *Servier* dominuojančios padėties galutinių produktų rinkoje vertinimui.

1708 Ginčijamo sprendimo 2412 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė, jog perindoprilis daugiausia buvo platinamas mažmeninėje grandinėje, taigi pardavimai ligoninėms negalėjo daryti poveikio bendroms kainoms ir kiekiams mažmeninėje grandinėje. Todėl Komisija nusprendė, kad ligoninių sektoriaus daromas konkurencinis spaudimas netrukdytų *Servier* veikti nevaržomai jokio konkurencinio spaudimo. Taigi į galutinių produktų rinkos analizę ji neįtraukė ligoninių sektoriaus.

1709 Beje, ginčijamo sprendimo 2595 konstatuojamojoje dalyje Komisija patikslino, jog nustatytas nepriklausomumas nuo konkurencinio spaudimo leido nustatyti įtakos rinkoje buvimą.

1710 Iš to, kas išdėstyta, matyti, jog Komisija į rinkos analizę neįtraukė ligoninių sektoriaus, nes ji manė, kad ši rinkos dalis nereikšminga, siekiant nustatyti, ar *Servier* turėjo įtaką rinkoje, ar jos neturėjo.

1711 Nagrinėdama atitinkamas sutartis SESV 101 straipsnio atžvilgiu, ginčijamo sprendimo 6.5 punkte Komisija darė nuorodą į ribojimo dėl poveikio analizę, kuriai buvo svarbus *Servier* įtakos rinkoje buvimo nustatymas, kaip tai matyti, be kita ko, iš ginčijamo sprendimo 1397, 1503, 1656, 1847 ir 2048 konstatuojamųjų dalių, ypač iš to sprendimo 1224 konstatuojamosios dalies, kurioje Komisija nurodė, kad susitarimų ribojamojo poveikio analizei esminę reikšmę turėjo įtakos rinkoje sąvoka.

1712 Taigi Komisija iš ribojimo dėl poveikio analizės pašalino ligoninių sektorių.

1713 Atlikdama ribojimo dėl tikslo analizę, Komisija nedarė nuorodos į ginčijamo sprendimo 6.5 punktą ir niekur nenurodė, jog į analizę neįtraukiamas ligoninių sektorius. Beje, Komisija nebuvo suinteresuota neįtraukimu, nes ribojimo dėl tikslo analizei nereikėjo nustatyti, ar *Servier* turėjo įtakos rinkoje, ar jos neturėjo.

1714 Be to, ribojimo dėl tikslo buvimui konstatuoti Komisija rėmėsi tuo, kad atitinkamose sutartyse buvo ribojamųjų sąlygų. Būtent dėl šių sąlygų ir dėl jų taikymo srities Komisija galėjo nustatyti ribojimo dėl tikslo mastą. Pavyzdžiui, kiek tai susiję su Komisijos dėl kiekvienos sutarties nustatyta ribojimo dėl tikslo geografine taikymo sritimi, ji apėmė tik valstybes nares, kuriose buvo taikomos ribojamosios sąlygos, kaip tai matyti iš ginčijamo sprendimo 3134 konstatuojamojoje dalyje pateiktos 50 lentelės.

1715 Taigi iš atitinkamose sutartyse nustatytų neprekiavimo sąlygų taikymo srities nebuvo pašalintas ligoninių sektorius. Be to, net jeigu būtų buvęs įmanomas toks neginčijimo sąlygos netaikymas, tas sektorius nebuvo pašalintas iš šiose sutartyse nustatytų neginčijimo sąlygų taikymo srities.

- 1716 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Komisija, konstatuodama konkurencijos ribojimo dėl tikslo egzistavimą, nepašalina ligoninių sektoriaus.
- 1717 Siekiant nustatyti, ar dėl to, kad iš pirmiau konstatuoto ribojimo dėl poveikio analizės buvo pašalintas ligoninių sektorius, ieškovėms vis tiek galėjo būti sumažinti pagal SESV 101 straipsnį skirtų baudų dydžiai, reikia įsitikinti, kad Komisijos atsižvelgimas į konstatuotą ribojimą dėl poveikio jai neleido *Servier* nubausti griežčiau, nei ji tai galėjo padaryti vien dėl konstatuoto ribojimo dėl tikslo.
- 1718 Šiuo klausimu pažymėtina, jog ginčijamame sprendime Komisija niekur nenurodė, kad ji pažeidimo materialinę taikymo sritį, taikymo sritį laiko ar geografiniu atžvilgiu nustatė platesnę, nei tai leido padaryti konstatuotas ribojimas dėl tikslo.
- 1719 Priešingai, Komisija konstatavo ribojimo dėl poveikio buvimą tik keturiose valstybėse narėse: Prancūzijoje, Nyderlanduose, Lenkijoje ir Jungtinėje Karalystėje, o apskaičiuodama baudos dydį dėl su *Niche* ir *Unichem*, *Matrix*, *Krka* ir *Lupin* susijusių pažeidimų tų pažeidimų geografinį plotą ji išplėtė taip, kad jie apimtų visas valstybes, kuriose sutartys buvo taikomos.
- 1720 Be to, pažymėtina, jog Komisija atitinkamų sutarčių konkurenciją ribojantį poveikį analizavo tik subsidiariai, t. y. „išsamumo sumetimais“ (ginčijamo sprendimo 1213 konstatuojamoji dalis).
- 1721 Galiausiai ieškovės pačios pažymėjo, jog baudos dydžio apskaičiavimas „grindžiamas išimtinai tik argumentu, kad sutartys yra ribojimas dėl tikslo“.
- 1722 Todėl tai, kad Komisija atsižvelgė į konstatuotą ribojimą dėl poveikio, jai neleido *Servier* nubausti griežčiau, nei ji tai galėjo padaryti vien dėl konstatuoto ribojimo dėl tikslo.
- 1723 Iš to, kas išdėstyta, išplaukia, kad Komisija, apskaičiuodama su SESV 101 straipsniu susijusios baudos dalies dydį, teisingai nepašalino ligoninių sektoriaus.
- 1724 Vadinas, ši kaltinimą reikia atmesti.

2) Dėl pardavimų vertės apskaičiavimo motyvavimo stokos

i) Šalių argumentai

(Praleista)

ii) Bendrojo Teismo vertinimas

- 1727 Primintina, jog pagal suformuotą jurisprudenciją, nustatydamas baudos už konkurencijos taisyklių pažeidimą dydį, Komisija įvykdo pareigą motyvuoti, kai savo sprendime nurodo faktus, kuriais remdamasi ji galėjo įvertinti pažeidimo sunkumą ir trukmę; Komisija neprivalo nurodyti skaičių, susijusių su baudos dydžio apskaičiavimo būdu (žr. 2015 m. spalio 22 d. Sprendimo *AC-Treuhand / Komisija*, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 68 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 1728 Šiuo atveju ieškovės ginčija tik korekcinį koeficientą, kurį Komisija taikė pardavimų vertei.
- 1729 Ginčijamo sprendimo 3128 konstatuojamojoje dalyje Komisija šiuo klausimu nurodė, jog, atsižvelgdama į tai, kad *Servier* padarė kelis pažeidimus, žinoma, atskirus, tačiau susijusius su tuo pačiu produktu, t. y. perindoprilium, ir daugeliu atvejų tose pačiose geografinėse zonose ir per tą patį laikotarpį, ji taikė korekcinį koeficientą, leidusį dėl kiekvieno pažeidimo apriboti *Servier* pardavimų vertės dalį, į kurią

atsižvelgę apskaičiuodama bazinį baudos dydį. Taip pat ji patikslino, kad toks korekcinis koeficientas lėmė tai, kad už kiekvieną iš penkių SESV 101 straipsnio pažeidimų pardavimų vertė buvo sumažinta vidutiniškai 54,5 %.

1730 Taigi, atsižvelgiant į šio sprendimo 1727 punkte nurodytą jurisprudenciją ir į tai, kad nagrinėjamo korekcinio koeficiento taikymas, nors jis nenumatytas Baudų apskaičiavimo gairėse, yra ieškovėms palanki priemonė, Komisija pakankamai motyvavo sprendimą, o priešingos išvados neleidžia daryti aplinkybė, kad ieškovės negali patikrinti viso skaičiavimo, kuriuo remiantis, pirma, gauta minėta 54,5 % procentinė išraiška ir, antra, galiausiai už kiekvieną SESV 101 straipsnio pažeidimą nustatytas baudos dydis.

1731 Žinoma, galima pažymėti tai, kad, Bendrajam Teismui pritaikius proceso organizavimo priemonę, kad prireikus būtų palengvintas naudojimasis neribota jurisdikcija, Komisija pateikė tikslesnės informacijos apie skaičiavimą, pagal kurį ji nustatė minėtą 54,5 % procentinę išraišką ir galutinį baudos dydį už kiekvieną SESV 101 straipsnio pažeidimą, ir kad ši informacija Bendrajam Teismui ir ieškovėms leido išsamiau suprasti, kaip Komisija nustatė šią procentinę išraišką ir baudų dydžius.

1732 Vis dėlto aplinkybė, kad išsamesnė informacija apie baudos už konkurencijos taisyklių pažeidimą dydžio apskaičiavimą atsiūsta vėliau, vykstant bylos nagrinėjimui, neįrodo ginčijamo sprendimo motyvavimo stokos šiuo klausimu. Iš tikrųjų ginčijamo sprendimo rengėjo pateikti patikslinimai, papildantys jau savaime pakankamus motyvus, nėra tiesiogiai susiję su pareigos motyvuoti vykdymu, net jeigu jie gali būti naudingi Sąjungos teismo vykdomai sprendimo motyvavimo kontrolei tuo, kad jie institucijai leidžia išsamiau paaiškinti priežastis, kuriomis remiantis buvo priimtas sprendimas (šiuo klausimu žr. 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Weig / Komisija*, C-280/98 P, EU:C:2000:627, 45 punktą).

1733 Be to, priešingai, nei teigė ieškovės, dėl korekcinio koeficiento taikytas dalinis sumažinimas pateisinamas tuo, kad, kaip nurodyta atsakant į pagrindą dėl vieno tęstinio pažeidimo buvimo, skirtingos nagrinėjamos sutartys buvo ne vienas pažeidimas, o atskiri pažeidimai ir už kiekvieną iš jų Komisija turėjo teisę skirti atskirą baudą.

1734 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, jog šį kaltinimą reikia atmesti.

3) Dėl pardavimų vertės geografinės apimties

i) Šalių argumentai

(Praleista)

ii) Bendrojo Teismo vertinimas

1738 Ieškovės teigė, kad ginčijamame sprendime, konkrečiai – 3134 konstatuojamojoje dalyje pateiktoje 50 lentelėje, Komisija klaidingai apibrėžė SESV 101 straipsnio pažeidimų padarymo geografinę apimtį, nes, pirma, patentas 947 išduotas Lenkijoje tik po to, kai visi pažeidimai buvo nutraukti, antra, patentai 939–941 neapėmė Bulgarijos, Čekijos Respublikos, Estijos, Kipro, Latvijos, Lietuvos, Vengrijos, Maltos, Lenkijos, Rumunijos, Slovėnijos, Slovakijos ir Suomijos.

1739 Reikia patikslinti, kad toje 50 lentelėje nurodytos kiekvieno pažeidimo pradžios ir pabaigos datos kiekvienoje valstybėje narėje.

1740 Pirmiausia iš analizės reikia pašalinti su *Teva* susijusį pažeidimą. Iš tikrųjų šis pažeidimas padarytas tik Jungtinėje Karalystėje. Tačiau nė vienas ieškovių argumentų nesiejamas su šia valstybe nare. Taigi tie argumentai neturi reikšmės šio pažeidimo geografiniai apimčiai.

- 1741 Dėl kitų pažeidimų pažymėtina, jog kiekvieno pažeidimo apimtį, be kita ko, geografinę, neišvengiamai lemia atitinkamoje sutartyje įtvirtintos neprekiavimo ir neginčijimo sąlygos. Iš tikrųjų būtent šių sąlygų, kurios, jeigu jos neteisėtos, riboja konkurenciją, todėl yra labai žalingos geram konkurencijos veikimui, pakanka ribojimo dėl tikslo kvalifikavimui (žr. šio sprendimo 270 punktą).
- 1742 Šiuo klausimu ieškovės tik daro išvadą, kad dėl vieno ar kelių patentų nebuvimo atitinkamoje valstybėje narėje toje valstybėje nepadaryta jokio pažeidimo, neišskirdamos pažeidimų, būtent, kiek tai susiję su kiekvienu pažeidimu, potencialiai nevienodo patentų nebuvimo poveikio neprekiavimo ir neginčijimo sąlygų geografinėi taikymo sričiai.
- 1743 Taigi ieškovės nepatiksline ir net nenurodė, kokias pasekmes pažeidimo sunkumo vertinimui galėtų lemti neprekiavimo ir neginčijimo sąlygų atitinkamų geografinių taikymo sričių nesutapimas.
- 1744 Todėl ieškovių argumentais tik siekiama dėl atitinkamos valstybės narės visiškai paneigti pažeidimo egzistavimą.
- 1745 Tačiau vienos ar kitos iš dviejų, t. y. neprekiavimo ir neginčijimo, sąlygų taikymo valstybėje narėje per nustatytą laikotarpį pakako tam, kad per nagrinėjamą laikotarpį Komisija galėtų pagrįstai įtraukti tą valstybę į to pažeidimo geografinę sritį.
- 1746 Taigi tokį ieškovių nurodytą pagrindą galima priimti tik jeigu iš jo galima daryti išvadą, kad nagrinėjamu laikotarpiu atitinkamoje valstybėje narėje nebuvo taikoma nei neprekiavimo sąlyga, nei neginčijimo sąlyga, o Komisija nustatė, kad šioje valstybėje narėje pažeidimas padarytas.
- 1747 Atsižvelgiant į skirtingus ieškovių argumentus, pirmiausia reikia išnagrinėti neginčijimo sąlygos geografinę taikymo sritį dėl kiekvienos sutarties, išskyrus *Teva* sutartį.
- 1748 Ieškovės pateikė du argumentus, kurių pirmasis susijęs su patentu 947, o antrasis su patentais 339, 340 ir 341.
- 1749 Kiek tai susiję su *Lupin* sutartimi, jos 1.6 straipsnyje nustatyta, kad *Lupin* negali prekiauti „produktu“ nė vienoje valstybėje narėje. Žodis „produktas“ reiškia, be kita ko, vaistus, kurių sudėtyje yra erbumino. Taigi šioje sutartyje neprekiavimo sąlyga nesiejama su patentu, nesvarbu, ar patentu 947, ar patentų 339, 340 ir 341, taikymu. Todėl ji buvo taikoma visose valstybėse narėse ir nereikia nustatyti, ar kiekvienoje iš jų nurodyti patentai egzistavo pažeidimo darymo momentu. Kadangi Komisija nepadarė klaidos nustatydama pažeidimo geografinę apimtį, kiek tai susiję su neprekiavimo sąlyga, galima atmesti ieškovių pagrindą tiek, kiek jis susiję su *Lupin* sutartimi (žr. šio sprendimo 1741–1746 punktus).
- 1750 Kiek tai susiję su sutartimis, sudarytomis su *Niche* ir *Matrix*, ir su *Krka* sudaryta sutartimi dėl taikaus susitarimo, priešingai, neprekiavimo sąlygos taikymo sritis siejama su *Servier* patentų buvimu. Todėl ieškovės gali veiksmingai remtis savo argumentais.
- 1751 Pirma, reikia išnagrinėti argumentą dėl patentų 947.
- 1752 Ieškovės teigė, kad Lenkijoje šis patentas nebuvo išduotas pažeidimo darymo momentu.
- 1753 Bet kuriuo atveju, kiek tai susiję su sutartimi dėl taikaus susitarimo, sudaryta su *Krka* (žr. šio sprendimo 1636, 1637 ir 1640 punktus), kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 3134 konstatuojamojoje dalyje pateiktos 50 lentelės, kuri šiuo klausimu nebuvo ginčyta, Komisija nenustatė, kad Lenkijoje buvo padarytas pažeidimas. Todėl nesvarbu, ar pažeidimo darymo laikotarpiu patentas 947 apėmė šią valstybę narę, ar ne.

- 1754 Kiek tai susiję su *Niche* sutartimi, 3 straipsnyje nustatyta neprekiavimo sąlyga taikyta šalyse, kuriose egzistuoja, be kita ko, „teisė į alfa patentą“, apimanti patentą 947 ir visus lygiaverčius patentus ar patentų paraiškas, kaip tai nurodyta 1 skirsnio „Apibrėžimai“ 1 straipsnio ii punkte.
- 1755 Kiek tai susiję su *Matrix* sutartimi, 1 straipsnyje nurodyta neprekiavimo sąlyga taikoma „teritorijoje“, t. y. visose šalyse, kuriose egzistuoja, be kita ko, „teisė į alfa patentą“, apimanti patentą 947 ir visus lygiaverčius patentus ar patentų paraiškas, kaip tai nurodyta 1 skirsnio „Apibrėžimai“ 1 straipsnio ii punkte.
- 1756 Taigi nebuvo ginčyta, kad, kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 120 konstatuojamosios dalies ir 155 išnašos, Lenkijoje *Servier* pateikė patento paraišką dėl „perindoprilio erbumino alfa kristalinės formos“ (ji atitinka patentą 947) 2001 m. liepos 6 d.
- 1757 Todėl reikia atmesti ieškovių argumentą dėl patento 947 (žr. šio sprendimo 1752 punktą) tiek, kiek jis susijęs su *Niche* ir *Matrix* sutartimis.
- 1758 Iš to, kas išdėstyta, matyti, jog ši argumentą reikia atmesti dėl visų sutarčių.
- 1759 Antra, reikia išnagrinėti ieškovių argumentą dėl patentų 339, 340 ir 341.
- 1760 Ieškovės teigė, kad pažeidimų darymo metu atitinkami patentai neapėmė Bulgarijos, Čekijos Respublikos, Estijos, Kipro, Latvijos, Lietuvos, Vengrijos, Maltos, Lenkijos, Rumunijos, Slovėnijos, Slovakijos ir Suomijos.
- 1761 Kiek tai susiję su sutartimi dėl taikaus susitarimo, sudaryta su *Krka* (žr. šio sprendimo 1636, 1637 ir 1640 punktus), bet kuriuo atveju pakanka pažymėti, kad neprekiavimo sąlygos taikymo sritis nesiejama su patentų 339–341 egzistavimu. Todėl nesvarbu, ar tai, kad šie patentai buvo išduoti arba pateikta su jais susijusi paraiška kiekvienoje valstybėje narėje, dėl kurios ieškovės teigia, kad šie patentai nebuvo taikomi.
- 1762 Kiek tai susiję su *Niche* ir *Matrix* sutartimis, šiose sutartyse nurodyta neprekiavimo sąlyga taikoma šalyse, kuriose egzistuoja patentai 339–341 „ir (arba)“ patentas 947, kaip nurodyta *Niche* sutarties 3 straipsnyje ir *Matrix* sutarties 1 skirsnio 1 straipsnio xiii punkte ir šios sutarties 2 skirsnio 1 straipsnyje.
- 1763 Taigi, išskyrus argumentą dėl Lenkijos, kuris jau atmestas, ieškovės nenurodė ir juo labiau neįrodė, kad patentas 947 negaliojo kurioje nors iš šio sprendimo 1760 punkte nurodytų valstybių narių.
- 1764 Taigi, kadangi ieškovės žinojo tikslią sutarčių taikymo sritį, nes jas kartu rengė, jos turėjo pateikti ar bent nurodyti duomenis, leidžiančius įrodyti tokį negaliojimą.
- 1765 Taigi, net jeigu patentai 339, 340 ir 341 neapėmė šio sprendimo 1760 punkte nurodytų valstybių narių, tokia aplinkybė, atsižvelgiant į ieškovių argumentus, neleidžia daryti išvados, kad *Niche* ir *Matrix* sutartyse nustatytos neprekiavimo sąlygos šiose valstybėse nebuvo taikomos, nes ieškovės neginčija, kad jose buvo taikomas patentas 947.
- 1766 Iš to, kas išdėstyta, matyti, jog ieškovių pateikti argumentai ir įrodymai neleidžia daryti išvados, kad Komisija klaidingai apibrėžė pažeidimo geografinę apimtį tiek, kiek tai susiję su neprekiavimo sąlyga.
- 1767 Atsižvelgiant į šio sprendimo 1741–1746 punktuose pateiktus argumentus, ši pagrindą galima atmesti ir tam nereikia nustatyti, ar Komisija klaidingai apibrėžė pažeidimo geografinę apimtį tiek, kiek tai susiję su neginčijimo sąlyga.

d) Dėl pažeidimų sunkumo

1) Šalių argumentai

(Praleista)

2) Bendrojo Teismo vertinimas

1784 Pirmiausia reikia išnagrinėti ieškovių kaltinimus dėl antikonkurencinio tikslo nebuvimo.

1785 Iš tikrųjų ieškovės nesutinka su ginčijamo sprendimo 3064 ir paskesnėmis konstatuojamosiomis dalimis, kuriose Komisija tik konstatavo, kad atitinkami pažeidimai padaryti tyčia ar dėl neatsargumo, todėl, kaip nustatyta Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalyje, ji atitinkamoms įmonėms galėjo skirti baudas.

1786 Šiuo aspektu dėl klausimo, ar pažeidimas padarytas tyčia, ar dėl neatsargumo, todėl, remiantis Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies pirma pastraipa, už jį gali būti skiriama bauda, jurisprudencijoje nustatyta, kad ši sąlyga tenkinama, jeigu atitinkama įmonė negali nežinoti to, kad jos veiksmai yra antikonkurencinio pobūdžio (2013 m. birželio 18 d. Sprendimo *Schenker & Co. ir kt.*, C-681/11, EU:C:2013:404, 37 punktą; 2014 m. liepos 10 d. Sprendimo *Telefónica ir Telefónica de España / Komisija*, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 156 punktą ir 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 762 punktą).

1787 Taigi, išnagrinėjus atskiras atitinkamas sutartis, išskyrus su *Krka* sudarytas sutartis, matyti, jog *Servier* generinių vaistų bendrovėms sumokėjo už tai, kad jos neitų į rinką. Taigi ji negalėjo nežinoti, kad tokie veiksmai yra antikonkurencinio pobūdžio. Iš tikrųjų konkurentų išstūmimas iš rinkos yra kraštutinė rinkos pasidalijimo ir gamybos ribojimo forma (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 435 punktą), kuri, remiantis jurisprudencija, yra „aiškiai“ neteisėto pobūdžio (žr. šio sprendimo 1665 punktą).

1788 Nors dėl to, kad atitinkamos sutartys sudarytos kaip taikūs susitarimai dėl patento, išorės stebėtojas galėjo iš karto nepastebėti šių sutarčių neteisėtumo, to negalima pasakyti apie sutarčių šalis (žr. šio sprendimo 1666 punktą).

1789 Be to, reikia konstatuoti, kad atitinkamomis sutartimis, išskyrus su *Krka* sudarytas sutartis, buvo siekiama antikonkurencinių tikslų.

1790 Iš tikrųjų, jeigu, kaip tai buvo kiekvienos atitinkamos sutarties atveju, būtent kompensacinis mokėjimas, o ne kiekvienos iš šalių pripažinimas dėl patento galiojimo lėmė tai, kad buvo sudaryta ta sutartis dėl taikaus susitarimo, t. y. generinių vaistų bendrovė buvo skatinama pritarti neprekiavimo ir neginčijimo sąlygoms, šių sąlygų nulemti konkurencijos ribojimai nesusiję su taikiu realaus ar fiktyvaus ginčo dėl patento sprendimu. Tuomet tikroji tose sąlygose nustatyto konkurencijos ribojimo priežastis yra paskata, o ne susitarimo šalių pripažinimas dėl atitinkamo patento galiojimo. Šiuo atveju visa ta sutartis pagrįstai gali būti pripažinta susitarimu dėl išstūmimo iš rinkos, kuriuo siekiama antikonkurencinių tikslų.

1791 Taigi antikonkurencinio tikslo buvimas įrodytas ir šiuo atžvilgiu nesvarbu tai, ar *Servier* sudarė sutartis su visomis jos patentus ginčijusiomis bendrovėmis, ar tai buvo padaryta jos iniciatyva ir ar atitinkamos sutartys buvo slaptos, ar ne.

1792 Vis dėlto į šiuos elementus bus atsižvelgta vėliau, siekiant išsiaiškinti, ar Komisijos nustatytos procentinės išraiškos buvo neproporcingos.

- 1793 Antra, reikia išnagrinėti ieškovių kaltinimą dėl to, kad Komisija neatsižvelgė į *Servier* patentų egzistavimą.
- 1794 Šiuo klausimu, priešingai, nei teigė ieškovės, Komisija paisė aplinkybės, kad sutartys buvo susijusios su intelektinės nuosavybės teisėmis.
- 1795 Iš tikrųjų konstatuotas paskatos buvimas reiškia, kad sutartyje nustatytą ieškovės išstūmimą iš rinkos lėmė ne atitinkamų patentų poveikis ir jų teisėtas naudojimas, be kita ko, sudarant taikų susitarimą, o vertės perdavimas, kuris buvo finansinė kompensacija už šį išstūmimą (žr. šio sprendimo 253–276 punktus).
- 1796 Reikia akcentuoti ir tai, kad Komisija laikėsi konkurencijos teisės taikymo intelektinės nuosavybės teisėms sąlygų ir tokioms teisėms taikomos galiojimo prezumpcijos, nes ji neišprastą patento naudojimą rodančias sutartis kvalifikavo kaip ribojimą dėl tikslo, remdamasi tuo, kad jos buvo grindžiamos paskata, o ne patento galiojimo pripažinimu (žr. šio sprendimo 266 ir 267 punktus).
- 1797 Galiausiai, jeigu, kaip tai buvo kiekvienos atitinkamos sutarties atveju, išskyrus su *Krka* sudarytą sutartį, konstatuotas paskatos buvimas, šalys, sudarydamos taikų susitarimą, negali remtis patento galiojimo pripažinimu. Tai, kad patento galiojimą patvirtina teisminė arba administracinė institucija, šiuo atveju neturi reikšmės. Tas pats pasakytina ir apie EPT Protestų skyriaus patento 947 galiojimo patvirtinimą ar apie Didžiosios Britanijos teismų konstatuotas ieškovėms palankias aplinkybes (žr. šio sprendimo 269 punktą).
- 1798 Beje, reikia atmesti ir ieškovių argumentą, kad būtų „paradoksalu ir neteisėta“, jeigu pažeidimų trukmę lemtų procesų dėl *Servier* patentų ginčijimo trukmė ir baigtis.
- 1799 Iš tikrųjų ieškovėms inkriminuotų pažeidimų trukmę lėmė atitinkamose sutartyse nustatytų neprekiavimo ir neginčijimo sąlygų taikymas laiko atžvilgiu, o jis priklausė nuo *Servier* patentų egzistavimo, todėl nuo procedūrų, kuriose ginčyti šie patentai, baigties.
- 1800 Be to, *Servier* juo labiau negali ginčyti procedūrų dėl patentų ginčijimo ilgumo ir pažeidimų trukmės ryšio, nes šio sprendimo 1799 punkte nurodytą sąsają, dėl kurios ir atsiranda toks ryšys, lemia sutartinės sąlygos, o *Servier* buvo viena iš jų rengėjų.
- 1801 Trečia, reikia išnagrinėti ieškovių kaltinimą dėl konkretaus pažeidimų poveikio rinkai nebuvimo.
- 1802 Šiuo klausimu pirmiausia primintina, jog Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad nustatant baudos dydį atsižvelgiama į pažeidimo sunkumą ir trukmę, tačiau nenurodyta, kad sunkumas turi būti vertinamas pagal faktiškai rinkoje pasiektą rezultatą (generalinio advokato J. Mischo išvados byloje *Mo och Domsjö / Komisija*, C-283/98 P, EU:C:2000:262, 96 punktas).
- 1803 Iš tiesų Baudų, skiriamų pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalį, nustatymo metodo gairėse (OL C 9, 1998, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 171) nurodyta, jog vertinant pažeidimo sunkumą reikia atsižvelgti, be kita ko, į jo įtaką rinkai, jeigu ji gali būti įvertinta.
- 1804 Vis dėlto Pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gairėse toks reikalavimas nebenurodytas.
- 1805 Šiuo atžvilgiu pažymėtina, jog Baudų apskaičiavimo gairių 22 punkte nurodytas „pažeidimo įgyvendinimo (arba neįgyvendinimo)“ veiksnys susijęs su pažeidimo dalyvių elgesiu, o ne pažeidimo poveikiu rinkai.

- 1806 Todėl, remiantis Baudų apskaičiavimo gairėmis, Komisija neturėjo pareigos atsižvelgti į konkretų pažeidimo poveikį rinkai, siekdama nustatyti pardavimų vertės dalį, taikytiną už sunkumą, remiantis Baudų apskaičiavimo gairių 19–24 punktais (šiuo klausimu žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Fresh Del Monte Produce / Komisija*, T-587/08, EU:T:2013:129, 773–775 punktus ir 2015 m. birželio 16 d. Sprendimo *FSL ir kt. / Komisija*, T-655/11, EU:T:2015:383, 539 punktą).
- 1807 Be to, Komisijos pareiga atsižvelgti į konkretų pažeidimo poveikį rinkai nenustatyta ir Sąjungos jurisprudencijoje.
- 1808 Iš tikrųjų Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nurodyta, kad pažeidimo sunkumas turi būti nustatomas remiantis daugeliu veiksnių, kaip antai, be kita ko, konkrečiomis bylos aplinkybėmis, jos kontekstu ir baudų atgrasomuoju poveikiu, tačiau privalomo ar baigtinio kriterijų, į kuriuos reikia atsižvelgti bet kuriuo atveju, sąrašo nėra (1996 m. kovo 25 d. Nutarties *SPO ir kt. / Komisija*, C-137/95 P, EU:C:1996:130, 54 punktas; 1997 m. liepos 17 d. Sprendimo *Ferriere Nord / Komisija*, C-219/95 P, EU:C:1997:375, 33 punktas ir 2005 m. birželio 28 d. Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. / Komisija*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ir C-213/02 P, EU:C:2005:408, 241 punktas).
- 1809 Žinoma, gali būti atsižvelgiama į poveikį rinkai kaip į vieną iš „daugelio veiksnių“, nurodytų šio sprendimo 1808 punkte, tačiau jis turės esminę reikšmę tik jeigu susitarimais, sprendimais ar suderintais veiksmais tiesiogiai nesiekama trukdyti, riboti ar iškraipyti konkurencijos, todėl jie gali patekti į SESV 101 straipsnio taikymo sritį tik dėl jų konkretaus poveikio (generalinio advokato J. Mischo išvados byloje *Mo och Domsjö / Komisija*, C-283/98 P, EU:C:2000:262, 101 punktas).
- 1810 Jeigu baudos apskaičiavimo etape Komisija būtų įpareigota atsižvelgti į konkretų pažeidimo poveikį rinkai, jai būtų nustatyta pareiga, kurios pagal suformuotą jurisprudenciją taikydama SESV 101 straipsnį ji neturi, jei nagrinėjamas pažeidimas turi antikonkurencinį tikslą (žr. 2009 m. rugsėjo 3 d. Sprendimo *Prym ir Prym Consumer / Komisija*, C-534/07 P, EU:C:2009:505, 64 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 1811 Iš tiesų, kaip nurodė ieškovės, ginčijamame sprendime Komisija rėmėsi ne vien konstatuotu konkurencijos ribojimu dėl tikslo, ji nustatė ir ribojimo dėl poveikio buvimą.
- 1812 Vis dėlto Komisija atitinkamų sutarčių konkurenciją ribojantį poveikį analizavo tik subsidiariai, t. y. „išsamumo sumetimais“ (ginčijamo sprendimo 1213 konstatuojamoji dalis). Beje, pažymėtina, jog Komisija nusprendė, kad įrodė ribojimo dėl poveikio buvimą tik keturiose valstybėse narėse, t. y. Prancūzijoje, Nyderlanduose, Lenkijoje ir Jungtinėje Karalystėje. Taigi apskaičiuodama baudos dydį ji atsižvelgė į pažeidimų geografinį plotą, apėmusį visas valstybes nares, kuriose taikytos sutartys.
- 1813 Be to, ieškovės pačios pažymėjo, jog baudos dydžio apskaičiavimas „grindžiamas tik argumentu, kad sutartys yra ribojimas dėl tikslo“.
- 1814 Iš to, kas išdėstyta, išplaukia, jog Komisija, nustatydamą baudos už SESV 101 straipsnio pažeidimus dydį, neturėjo atsižvelgti į nurodytą pažeidimų konkretaus poveikio rinkai nebuvimą.
- 1815 Bet kuriuo atveju, net jeigu Komisija būtų turėjusi įrodyti atitinkamų pažeidimų konkretaus poveikio rinkai buvimą ir to nebūtų tinkamai padariusi, tai nesukeltų jokių pasekmių jos nustatytam procentiniam dydžiui, nes net ir nesant tokio poveikio galima daryti išvadą, kad šie procentiniai dydžiai yra proporcingi.

- 1816 Šiuo klausimu pažymėtina, kad atitinkamos sutartys yra susitarimai dėl išstūmimo iš rinkos, kuriais siekiama antikonkurencinių tikslų (žr. šio sprendimo 1790 punktą). Taigi konkurentų išstūmimas iš rinkos yra kraštutinė rinkos pasidalijimo ir gamybos ribojimo forma (žr. šio sprendimo 271 punktą). Todėl, remiantis Baudų apskaičiavimo gairių 23 punktu, už tokius susitarimus iš esmės turėtų būti griežtai baudžiama.
- 1817 Be to, atitinkamose sutartyse nustatytos ribojamosios sąlygos buvo taikomos.
- 1818 Atsižvelgiant į šias aplinkybes, Komisijos nustatytos pardavimų vertės dalys, atitinkamai 10 ar 11 %, sudarančios tik apie vieną trečiąją galimos nustatyti maksimalios proporcinės dalies, neatrodo esančios neproporcingos. Priešingai, šios procentinės dalys tinkamai atspindi konstatuotų pažeidimų, ypač žalingų dėl jų antikonkurencinio tikslo, sunkumą ir specifinį kontekstą, kuriam esant jie buvo padaryti, siejamą su intelektinės nuosavybės teisių gynyba ir netikrumu dėl su *Servier* patentais susijusių ginčų baigties.
- 1819 Šiuo klausimu pažymėtina, jog ieškovės juo labiau nepagrįstai remiasi atitinkamų sutarčių realaus poveikio konkurencijai nebuvimu, nes būtent šios sutartys, grindžiamos paskata, o ne sutarčių šalių atitinkamo patento galiojimo pripažinimu, joms leido ieškinių patentų srityje grėsmę ir netikrumą dėl generinių vaistų bendrovių įėjimo į rinką sąlygų ir galimybių pakeisti užtikrintumu, kad tų, su kuriomis buvo sudaryta sutartis, rinkoje nebus.
- 1820 Šio sprendimo 1818 punkte padaryta išvada nebūtų paneigta ir tuo atveju, jeigu būtų įrodytos aplinkybės, kuriomis rėmėsi ieškovės ir kurios nurodytos šio sprendimo 1791 punkte.
- 1821 Beje, kiek tai susiję su ieškovių be jokio patikslinimo nurodytu nemotyvavimu, jam negalima pritarti. *Servier*, atsižvelgdama į ginčijamame sprendime, be kita ko, jo 3130 konstatuojamojoje dalyje, Komisijos konstatuotas aplinkybes ir į to sprendimo priėmimo kontekstą, tikrai galėjo suprasti, dėl kokių priežasčių buvo nustatyti 10 ir 11 % pardavimų vertės dydžiai.
- 1822 Visų pirma, Komisija tinkamai pagrindė skirtingų pardavimų vertės proporcingų dydžių taikymą sutartims. Iš tikrųjų ji nurodė, kad *Niche*, *Matrix* ir *Lupin* sutartims nustatytas didesnis proporcinis dydis nei *Teva* ir *Krka* sutartims, nes pirmųjų geografinė taikymo sritis buvo didesnė nei antrųjų (ginčijamo sprendimo 3131 konstatuojamoji dalis).
- 1823 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, jog šį pagrindą reikia atmesti.

e) Dėl pažeidimų trukmės

- 1824 Ieškovės pateikė du kaltinimus, kurių pirmasis pateiktas dėl pažeidimų pradžios nustatymo klaidų, o antrasis – dėl pažeidimų pabaigos nustatymo klaidų.

1) Dėl pažeidimų pradžios

i) Šalių argumentai

(Praleista)

ii) Bendrojo Teismo vertinimas

- 1833 Pirmiausia reikia išnagrinėti argumentą, kad *Servier* patentų ginčijimas niekada nebuvo nutrauktas ar pavélintas.

- 1834 Šiuo klausimu pažymėtina, jog ieškovės neįrodė ir net netvirtino, kad kuri nors iš atitinkamą sutartį sudariusių generinių vaistų bendrovių, nepaisydama neginčijimo sąlygos, kuriai pritarė, ginčijo kuri nors iš *Servier* patentų.
- 1835 Taigi ieškovės nenurodė, kad sutartys nebuvo taikomos, jos veikiau tik rėmėsi aplinkybe, kad kitos nei atitinkamas sutartis sudariusios generinių vaistų bendrovės ginčijo *Servier* patentus.
- 1836 Todėl ieškovių argumentas iš esmės reiškia, kad jos remiasi atitinkamų sutarčių konkretaus poveikio konkurencijai nebuvimu.
- 1837 Šiuo klausimu primintina, jog, kiek tai susiję su konkurencijos ribojimu dėl tikslo, nereikia atsižvelgti į konkretų ribojimo poveikį rinkai, siekiant įrodyti pažeidimo egzistavimą (šiuo klausimu žr. 1999 m. liepos 8 d. Sprendimo *Komisija / Anic Participazioni*, C-49/92 P, EU:C:1999:356, 98 ir 99 punktus), todėl ir siekiant nustatyti šio pažeidimo darymo laiką ir jo trukmę (šiuo klausimu žr. 2009 m. kovo 19 d. Sprendimo *Archer Daniels Midland / Komisija*, C-510/06 P, EU:C:2009:166, 113, 114 ir 140 punktus).
- 1838 Negalima veiksmingai remtis atitinkamų sutarčių poveikio konkurencijai nebuvimu, siekiant ginčyti pažeidimų trukmę, jeigu ši trukmė tinkamai nustatyta remiantis konstatuotu ribojimu dėl tikslo.
- 1839 Bet kuriuo atveju, jeigu toks ieškovės ginčijimas turėtų būti laikomas susijusiu ne su pažeidimų konstatavimu tiek, kiek neteisingai nustatyta jų trukmė, o su ginčijamame sprendime Komisijos patektu pažeidimų sunkumo vertinimu, reikėtų priminti, kad kaltinimas dėl konkretaus sutarčių poveikio nebuvimo ir šio nebuvimo pasekmių pažeidimų sunkumo vertinimui jau atmestas (žr. šio sprendimo 1801–1820 punktus).
- 1840 Antra, dėl argumentų, kad tam tikri pažeidimai negalėjo būti konstatuoti, kol *Teva* ir *Lupin* neturėjo LPR, šie argumentai jau išnagrinėti pateikiant atsakymus dėl pagrindų, susijusių su potencialios konkurencijos nebuvimu (žr. šio sprendimo 604 ir 743 punktus). Iš to atsakymo matyti, jog Komisija teisingai nusprendė, kad sutarčių sudarymo dieną *Teva* ir *Lupin* buvo potencialios *Servier* konkurentės. Taigi Komisija teisingai nustatė šią datą kaip atitinkamų pažeidimų pradžios datą.
- 1841 Argumentą, kad nebuvo pasibaigęs dėl perindoprilio molekulės apsaugos patento išduoto papildomos apsaugos liudijimo (toliau – PAL) galiojimas, galima atmesti remiantis atsakyme dėl pagrindo, skirto potencialios konkurencijos nebuvimui, pateiktais argumentais.
- 1842 Iš tikrųjų, kaip nurodyta šio sprendimo 359 punkte, gali būti taip, kad ūkio subjektas rizikuoja įeiti į rinką su gaminiu, įskaitant galimai pažeidžiančiu galiojantį patentą, ir šis rizikingas įėjimas ar išleidimas gali būti sėkmingas, jeigu patento savininkas nepareikš ieškinio dėl teisių pažeidimo arba jeigu šis ieškinys dėl teisių pažeidimo atmestas, jei buvo pateiktas. Ši galimybė rizikingai įeiti į rinką padeda įrodyti, kad patentai nėra neįveikiamos kliūtys generinių vaistų bendrovėms įeiti į rinką.
- 1843 Be to, patentas netrukdo ūkio subjektams atlikti reikiamus patento nepažeidžiančio produkto gamybos ir prekybos veiksmus. Tada iki įėjimo į rinką jie laikomi patento savininko potencialiais konkurentais, o nuo įėjimo į rinką jie tampa jo realiais konkurentais (žr. šio sprendimo 357 punktą).
- 1844 Šiuo klausimu ginčijamo sprendimo 3137 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė, kad kartais generinių vaistų bendrovės pradėdavo rengtis įeiti į rinką prieš kelerius metus iki dėl patento išduoto PAL galiojimo pabaigos, o kalbant apie perindoprilį, šis laikotarpis vidutiniškai sudarė dvejus ar trejus metus. Šie argumentai patvirtino išvadą, kad atitinkami pažeidimai pradėti daryti nepasibaigus dėl perindoprilio molekulės apsaugos patento išduoto PAL galiojimui.

- 1845 Vis dėlto Komisija pridūrė, kad, jeigu PAL galiojimas baigiasi vienoje valstybėje narėje tada, kai kitose valstybėse narėse buvo išleistas generinis perindoprilis, „atsižvelgdama į tai, kad egzistuoja pagreitinata tarpusavio pripažinimo procedūra, pagal kurią valstybės narės sutarė pripažinti kitos valstybės narės išduoto leidimo pateikti rinkai galiojimą“ (ginčijamo sprendimo 4073 išnaša), ji nusprendė taikyti atsargų požiūrį ir nustatyti, kad pažeidimas pradėtas daryti PAL galiojimo pabaigos dieną. Toliau Komisija patikslino, kad tokį požiūrį ji taikė Italijai. Dėl Prancūzijos ji nurodė priešingai, t. y. kad iki PAL galiojimo pabaigos nebuvo išleista jokio generinio produkto kitoje valstybėje narėje (ginčijamo sprendimo 4073 išnaša).
- 1846 Šio sprendimo 1844 ir 1845 punktuose nurodytų aplinkybių ieškovės neginčijo.
- 1847 Atsižvelgiant į šio sprendimo 1842–1846 punktuose pateiktus argumentus darytina išvada, kad Komisija teisingai nusprendė, kad Prancūzijoje tam tikri pažeidimai pradėti daryti 2005 m. vasario 8 d., t. y. nebaigus galioti PAL.
- 1848 Be to, ieškovių kaltinimas tinkamas tik dėl pažeidimų, susijusių su *Niche* ir *Matrix* sutartimis, nes jos vienintelės iš atitinkamų sutarčių buvo sudarytos Prancūzijoje nebaigus galioti PAL.
- 1849 Taigi jos buvo sudarytos 2005 m. vasario 8 d., Prancūzijoje iki PAL galiojimo pabaigos (2005 m. kovo 22 d.) likus kiek daugiau nei mėnesiui.
- 1850 Todėl juo lengviau konstatuoti, kad 2005 m. vasario 8 d. atitinkamos generinių vaistų bendrovės galėjo rengtis įeiti į rinką, o įėjimas buvo galimas baigus galioti PAL, todėl jos galėjo daryti konkurencinį spaudimą.
- 1851 Beje, net jeigu galėtų būti laikoma, kad ieškovės rėmėsi vienodo požiūrio principo pažeidimu ir šiuo pagrindu jos rėmėsi nepavėluotai, aplinkybė, kad *Servier*, kiek tai susiję su Italijoje nustatyta pažeidimo pradžia, galėjo būti taikomas palankesnis požiūris, kuris neprivalėjo būti taikomas (atsižvelgiant, be kita ko, į šio sprendimo 1842 punkte pateiktus argumentus), nepateisina to, kad jai toks požiūris būtų taikomas dėl visų kitų valstybių narių, nebent būtų įrodyta, kad toks skirtingas požiūris taikytas savavališkai (žr. šio sprendimo 1868–1871 punktus).
- 1852 Tačiau šiuo atveju taip nėra. Iš tikrųjų Prancūzijos ir Italijos, kuri buvo siejama su galimybe konstatuoti pažeidimą, situacija objektyviai skyrėsi (žr. šio sprendimo 1845 punktą).
- 1853 Be to, nevienoda Prancūzijos ir Italijos situacija, kuria rėmėsi Komisija (žr. šio sprendimo 1844 ir 1845 punktus), galėjo pateisinti skirtingo požiūrio taikymą.
- 1854 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad reikia atmesti visą šį kaltinimą.

2) Dėl pažeidimų pabaigos datos

i) Šalių argumentai

(Praleista)

ii) Bendrojo Teismo vertinimas

- 1859 Pateikdamos šį kaltinimą ieškovės rėmėsi tuo, kad į kelių valstybių narių rinkas įėjo generinių vaistų bendrovės, kurios nebuvo atitinkamų sutarčių šalys, todėl krito perindoprilio kaina.
- 1860 Iš esmės šis argumentas reiškia, kad jos remiasi tuo, kad nuo šių generinių vaistų bendrovių įėjimo į rinką atitinkamos sutartys nebedarė konkretaus poveikio konkurencijai.

- 1861 Šiuo klausimu reikia priminti šio sprendimo 1837 punkte nurodytą jurisprudenciją, susijusią su konkurencijos ribojimu dėl tikslo.
- 1862 Negalima veiksmingai remtis atitinkamų sutarčių poveikio konkurencijai nebuvimu, siekiant ginčyti pažeidimų trukmę, jeigu ši trukmė tinkamai nustatyta remiantis konstatuotu ribojimu dėl tikslo.
- 1863 Bet kuriuo atveju, net jeigu toks ieškovės ginčijimas turėtų būti laikomas susijusiu ne su pažeidimo konstatavimu, kiek neteisingai nustatyta jo trukmė, o su ginčijamame sprendime Komisijos pateiktu pažeidimų sunkumo vertinimu, reikėtų priminti, kad kaltinimas dėl konkretaus sutarčių poveikio nebuvimo ir šio nebuvimo pasekmių pažeidimo sunkumo vertinimui jau atmetas (žr. šio sprendimo 1801–1820 punktus).
- 1864 Vis dėlto ieškovės remiasi ir vienodo požiūrio principo pažeidimu.
- 1865 Šiuo klausimu ieškovės nurodo aplinkybę, kad Komisija sumažino pažeidimų trukmę Nyderlanduose ir Jungtinėje Karalystėje, atsižvelgdama į generinių produktų atėjimą į šias dvi rinkas, tačiau ji to nepadarė dėl kitų rinkų, dėl kurių ji paprastai rėmėsi *Servier* patentų galiojimo pabaigos ar pripažinimo negaliojančiais datomis (ginčijamo sprendimo 3133 konstatuojamoji dalis).
- 1866 Tačiau dėl Jungtinės Karalystės reikia patikslinti, kad nustatyta pažeidimo pabaigos data, žinoma, sutampa su generinio produkto atėjimu į rinką (ginčijamo sprendimo 776 konstatuojamoji dalis), bet ji sutampa ir su šios valstybės teismo sprendimu dėl patento 947 pripažinimo negaliojančiu (ginčijamo sprendimo 180, 776 ir 2125 konstatuojamosios dalys).
- 1867 Taigi ieškovių argumentas dėl nevienodo požiūrio į valstybes nares, kuriose padaryti pažeidimai, netinkamas, kiek tai susiję su Jungtine Karalyste.
- 1868 Be to, aplinkybė, kad *Servier* dėl tam tikrų valstybių, kalbant apie pažeidimo pabaigos nustatymą, galėjo būti taikomas palankesnis požiūris, kuris nebūtinai turėjo būti taikomas (jis buvo grindžiamas ribojamojo poveikio nebuvimu, kuris neturi reikšmės, kai Komisija konstatuoja, kaip šioje byloje, ribojimą dėl tikslo (žr. šio sprendimo 1862 punktą)), nepateisina to, kad *Servier* toks požiūris būtų taikomas dėl visų kitų atitinkamų valstybių narių. Iš tikrųjų vienodo požiūrio principas neskirtas tam, kad būtų užtikrinta įmonės, kuriai taikytas pagal teisės aktus ar jurisprudenciją neprivalomas taikyti palankesnis požiūris, teisė nebūti baudžiamai, jeigu Komisija pagrįstai konstatuoja pažeidimą.
- 1869 Tačiau Komisija iš tikrųjų neturėtų taikyti, įskaitant tą pačią įmonę, savavališkai keičiamų baudos dydžio apskaičiavimo metodų, jeigu tokie skirtumai neturi jokio reikšmingo pagrindimo.
- 1870 Vis dėlto šiuo atveju tokio skirtumo nenustatyta. Komisija nurodė, kad dėl Nyderlandų ir Jungtinės Karalystės ji taikė specifinį požiūrį, kurį vertino kaip „atsargų“, lėmusį tai, kad ji sumažino pažeidimo trukmės laikotarpius, siekdama atsižvelgti į datas, kai šiose dviejose valstybėse narėse dideliu mastu buvo pateikti generiniai produktai, padarę didelį poveikį *Servier* perindoprilio pardavimui (ginčijamo sprendimo 3133 konstatuojamoji dalis).
- 1871 Tačiau vien ieškovių šiuo klausimu nurodytų aplinkybių, t. y. didelio *Servier* perindoprilio kainos sumažėjimo ir nuolatinio jos rinkos dalių mažėjimo Prancūzijoje pateikus generinį produktą, nepakanka įrodyti, kad situacija Nyderlanduose ir Jungtinėje Karalystėje ir situacija Prancūzijoje buvo tiek panaši, kad skirtingas požiūris taikytas savavališkai. Nurodytos aplinkybės juo labiau neįrodo, kad skirtingas požiūris savavališkai taikytas dėl Nyderlandų ir Jungtinės Karalystės, palyginti su Belgija, Čekijos Respublika ir Airija, nes šios aplinkybės nesusijusios su situacija šiose trijose valstybėse narėse.
- 1872 Papildomai, nors iš ginčijamo sprendimo 43 ir 44 lentelių matyti, jog generinių produktų pateikimas lėmė didelį ir staigų *Servier* perindoprilio pardavimų vertės sumažėjimą Nyderlanduose ir Jungtinėje Karalystėje, iš ginčijamo sprendimo 45 lentelės matyti, jog Prancūzijoje po šio pateikimo toks

sumažėjimas nebuvo konstatuotas. Todėl situacijos Nyderlanduose ir Jungtinėje Karalystėje ir situacijos Prancūzijoje skirtumas Komisijai leido pagrįstai taikyti skirtingą požiūrį ir konstatuoti, kad tik Nyderlanduose ir Jungtinėje Karalystėje pažeidimas nutrauktas tada, kai šioms rinkoms pateikti generiniai produktai.

1873 Šio sprendimo 1872 punkte konstatuotos skirtingos situacijos egzistavimo nepaneigia aplinkybė, kad generinio produkto pateikimas Prancūzijos rinkai lėmė 30 % perindoprilio kainos sumažėjimą ir „nuolatinį *Servier* rinkos dalies mažėjimą“. Iš tikrųjų šios aplinkybės nepatvirtina tokio didelio ir staigaus *Servier* pardavimų vertės sumažėjimo Prancūzijoje, koks nustatytas Nyderlanduose ir Jungtinėje Karalystėje.

1874 Kiek tai susiję su Belgija, Čekijos Respublika ir Airija, iš jokių bylos medžiagoje ieškovių nurodytų aplinkybių nematyti, kad šių valstybių narių rinkose buvo nustatytas *Servier* perindoprilio pardavimų vertės didelis ir staigus sumažėjimas, lygiavertis konstatuotam Nyderlanduose ir Jungtinėje Karalystėje pateikus generinius produktus.

1875 Remiantis tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, kad šį kaltinimą, todėl ir visą pagrindą reikia atmesti.

f) Dėl papildomo baudos dydžio taikymo

1) Šalių argumentai

(Praleista)

2) Bendrojo Teismo vertinimas

1883 Primintina, jog nagrinėjamos sutartys yra susitarimai, dėl kurių *Servier* išstūmė konkurentes iš rinkos, o aplinkybė, kad tai buvo potencialios konkurentės, šio vertinimo nekeičia. Taigi tokios konkurentų sudarytos sutartys yra horizontalieji susitarimai. Be to, konkurentų išstūmimas iš rinkos yra kraštinė rinkos pasidalijimo ir gamybos ribojimo forma (2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 435 punktas). Taigi Komisija pagrįstai galėjo taikyti Baudų apskaičiavimo gairių 25 punktą, kuriame nustatyta, kad už horizontaliuosius gamybos ribojimo susitarimus gali būti pridėtas papildomas baudos dydis.

1884 Kiti ieškovių argumentai nepaneigia padarytos išvados.

1885 Pirma, priešingai, nei teigė ieškovės, Komisija atsižvelgė į tai, kad atitinkamos sutartys buvo susijusios su intelektinės nuosavybės teisėmis (žr. šio sprendimo 1794–1797 punktus).

1886 Antra, priešingai, nei teigė ieškovės, kaip jau konstatuota skirtingose dalyse, skirtose atsakymui dėl pagrindų, susijusių su potencialios konkurencijos nebuvimu, generinių vaistų bendrovės buvo potencialios *Servier* konkurentės tuo metu, kai kiekviena iš jų pasirašė atitinkamą su ja susijusią sutartį ar sutartis.

1887 Trečia, priešingai, nei teigė ieškovės, *Servier* galėjo pagrįstai numatyti, kad jos elgesys pažeidžia SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytą draudimą (žr. šio sprendimo 1661 punktą). Be to, ji negalėjo nežinoti, kad jos elgesys antikonkurencinis (žr. šio sprendimo 1665 punktą).

1888 Ketvirta, dėl ieškovių nurodyto pažeidimų „realaus poveikio“ nebuvimo, pažymėtina, kad jos, nepateikdamos jokių patikslinimų, tik remiasi tariamu nebuvimu, kad padarytų išvadą dėl Komisijos nustatyto papildomo baudos dydžio neproporcingumo. Taigi dėl šio argumento nepateikta pakankamai patikslinimų, leidžiančių vertinti jo pagrįstumą, todėl jį reikia atmesti.

- 1889 Bet kuriuo atveju Komisija šiame baudos dydžio apskaičiavimo etape, kaip pardavimų vertės dalies nustatymo etape (žr. šio sprendimo 1802–1810 punktus), neturėjo pareigos atsižvelgti į galimą konkretaus poveikio rinkai nebuvimą. Iš tikrųjų tokia pareiga jai nenustatyta nei Reglamente Nr. 1/2003, nei Baudų apskaičiavimo gairėse, nei Sąjungos jurisprudencijoje.
- 1890 Penkta, aplinkybė, kad Komisija generinių vaistų bendrovėms netaikė papildomo baudos dydžio, neleidžia daryti išvados, kad pažeistas vienodo požiūrio principas.
- 1891 Šiuo atžvilgiu yra esminių skirtumų tarp Baudų apskaičiavimo gairėse nustatyto metodo, kurį Komisija taikė *Servier*, ir to, kurį Komisija taikė generinių vaistų bendrovėms (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Xellia Pharmaceuticals ir Alpharma / Komisija*, T-471/13, nepaskelbtas Rink., dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:460, 423 punktą).
- 1892 Iš tikrųjų, taikant Baudų apskaičiavimo gairėse nustatytą metodą, atsižvelgimu į 13 punkte nurodytą pardavimo vertę siekiama nustatyti, kad įmonei skirtos baudos apskaičiavimo pagrindas būtų dydis, kuris atspindi pažeidimo ekonominę svarbą ir šios įmonės santykinę reikšmę darant šį pažeidimą. Paskui, remdamasi šių Baudų apskaičiavimo gairių 19 ir 21 punktais, Komisija, atsižvelgdama į pažeidimo sunkumą, nustato tos pardavimo vertės dalį, pagal kurią apskaičiuojamas bazinis baudos dydis. Iš esmės ši dalis gali sudaryti daugiausia 30 % ir turi būti dauginama iš koeficiento, nustatomo pagal kartelio trukmę, kaip nustatyta 2006 m. baudų apskaičiavimo gairių 24 punkte. Be to, remdamasi šių gairių 25 punktu, neatsižvelgdama į įmonės dalyvavimo darant pažeidimą trukmę, Komisija prie bazinio baudos dydžio prideda sumą, lygią 15–25 % pardavimo vertės, siekdama atgrasyti įmones nuo horizontalių kainų nustatymo, rinkos pasidalijimo ir gamybos ribojimo susitarimų ar net nuo kitų pažeidimų (2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Xellia Pharmaceuticals ir Alpharma / Komisija*, T-471/13, nepaskelbtas Rink., dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:460, 424 punktą).
- 1893 Tačiau pagal generinių vaistų bendrovėms taikytą metodą, kuriuo remdamasi Komisija gali tiesiogiai naudoti *Servier* atitinkamai generinių vaistų bendrovei perduotą vertę kaip bazinį baudos dydį, visi šie etapai, ypač Baudų apskaičiavimo gairių 25 punkte nurodyto papildomo baudos dydžio taikymo etapas, nenumatyti (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Xellia Pharmaceuticals ir Alpharma / Komisija*, T-471/13, nepaskelbtas Rink., dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:460, 425 punktą).
- 1894 Taigi pirmojo metodo taikymas *Servier*, o antrojo – generinių vaistų bendrovėms buvo pateisintas.
- 1895 Iš tikrųjų, pirma, būtent dėl atitinkamų sutarčių tikslo, t. y. dėl to, kad tai yra susitarimai dėl išstūmimo iš rinkos, generinių vaistų bendrovių, priešingai, nei *Servier*, pažeidimų darymo laikotarpiu nebuvo rinkose, kuriose tie pažeidimai padaryti.
- 1896 Taigi Komisija negalėjo nustatyti generinių vaistų bendrovių pardavimų vertės atitinkamame geografiniame sektoriuje per ištisus paskutinius jų dalyvavimo darant pažeidimus metus, kaip nustatyta Baudų apskaičiavimo gairių 13 punkte.
- 1897 Todėl ji generinių vaistų bendrovėms negalėjo taikyti Baudų apskaičiavimo gairėse nustatyto baudos dydžio apskaičiavimo metodo, ypač joms nustatyti papildomo baudos dydžio, apskaičiuojamo remiantis su atitinkamu pažeidimu susijusia įmonės pardavimų verte.
- 1898 Pateikti argumentai gali būti taikomi visoms generinių vaistų bendrovėms, nes nė viena iš jų negalėjo įeiti į rinkas, kuriose Komisija konstatavo su kiekviena iš jų susijusį pažeidimą.
- 1899 Kiek tai susiję būtent su *Krka*, net jeigu ieškovės, grįsdamos kaltinimą dėl vienodo požiūrio principo pažeidimo, galėtų veiksmingai remtis šiai generinių vaistų bendrovei taikytu baudos dydžio apskaičiavimo metodu, nors *Servier* atsakomybė už sutartis, sudarytas su *Krka*, nekyla (žr. šio sprendimo 1636 punktą), tokį kaltinimą reikėtų atmesti.

- 1900 Žinoma, palyginimas, kuriuo grindžiamas ieškovių kaltinimas, daromas ne dėl kiekvienos atitinkamos sutarties tarp *Servier* situacijos ir atitinkamos generinių vaistų bendrovės situacijos, o dėl visų sutarčių tarp *Servier* ir visų atitinkamų generinių vaistų bendrovių situacijos. Taigi aplinkybė, kad papildomas baudos dydis *Servier* netaikytas už sutartis, sudarytas su *Krka*, nebūtinai draudžia atsižvelgti į *Krka* situaciją nagrinėjant ieškovių kaltinimą.
- 1901 Toliau iš tiesų vienoje iš sutarčių, *Krka* sudarytų su *Servier*, buvo numatytas licencijos, galiojančios septyniose valstybėse narėse, suteikimas dėl patento 947. Todėl *Krka* galėjo prekiauti savo produktais tose valstybėse narėse per pažeidimo darymo laikotarpį.
- 1902 Vis dėlto Komisija nekonstatavo pažeidimo valstybėse narėse, kuriose galiojo licencija. Ji sutarties šalis kaltina ne tuo, kad *Krka* įėjo į septynias rinkas, kuriose galiojo licencija, o tuo, kad *Krka* atsisakė įeiti į kitų valstybių narių rinkas, kuriose neprekiavimo ir neginčijimo sąlygos buvo taikomos be licencinės sutarties.
- 1903 Taigi Baudų apskaičiavimo gairių 13 punkte nurodyta pardavimo vertės sąvoka neturi būti taip išplėsta, kad apimtų atitinkamos įmonės pardavimus, kurių neapima jai inkriminuojamas kartelis (2014 m. lapkričio 12 d. Sprendimo *Guardian Industries ir Guardian Europe / Komisija*, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 57 punktą).
- 1904 Todėl septynios rinkos, dėl kurių buvo sudaryta licencinė sutartis, negalėjo būti laikomos tokiomis, kurias apėmė „atitinkamas geografinis sektorius“, kaip tai suprantama pagal Baudų apskaičiavimo gairių 13 punktą.
- 1905 Be to, net jeigu nauda, kurią suteikia licencinė sutartis, tam tikromis sąlygomis gali būti kvalifikuojama kaip paskata, tai, kad tokia sutartimi generinių vaistų bendrovei leidžiama be rizikos įeiti į rinką ar išlikti joje, yra iš esmės palanku konkurencijai, nes generinių vaistų bendrovės įėjimas į rinką reikšmingai mažina kainas. Todėl skiriant baudą generinių vaistų bendrovei, prisidėjusiai prie konkurencijos ribojimo kitose rinkose, netinkama atsižvelgti į pardavimų vertę rinkose, kuriose konkurencija sustiprėjo.
- 1906 Taigi Komisija bendrovei *Krka* ir juo labiau kitoms generinių vaistų bendrovėms, kurios buvo atitinkamų sutarčių šalys, negalėjo taikyti Baudų apskaičiavimo gairėse nustatyto baudos dydžio apskaičiavimo metodo, ypač joms nustatyti papildomo baudos dydžio, apskaičiuojamo remiantis su atitinkamu pažeidimu susijusia įmonės pardavimų verte.
- 1907 To negalima pasakyti apie *Servier*, kuri prekiaavo perindopriliu atitinkamuose su pažeidimais susijusiuose geografiniuose sektoriuose.
- 1908 Antra, Komisijos generinių vaistų bendrovėms taikytas baudos dydžio apskaičiavimo metodas buvo pritaikytas specifiniam kontekstui, nes sutartyje nurodytas perduodamos vertės dydis buvo nustatytas atsižvelgiant į kiekvienos generinių vaistų bendrovės naudą, gaunamą dėl su ja susijusio pažeidimo. Toks metodas nepritaikytas *Servier*, kuri turėjo gauti naudos iš nepakitusios didelės perindoprilio kainos.
- 1909 Tokie situacijos skirtumai pateisino tai, kad generinių vaistų bendrovėms buvo taikomas kitoks požiūris nei *Servier*, t. y. specialus apskaičiavimo metodas, kuris skiriasi nuo Baudų apskaičiavimo gairėse nustatyto metodo, pagal kurį nereikėjo taikyti tose gairėse nustatyto papildomo baudos dydžio.
- 1910 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, jog Komisija pagrįstai nustatė papildomą baudos dydį, apskaičiuodama *Servier* skirtą baudą už pirmą SESV 101 straipsnio pažeidimą, susijusį su *Niche* ir *Unichem* (ginčijamo sprendimo 3139 konstatuojamoji dalis).

1911 Dėl atskiro kaltinimo, susijusio su ginčijamo sprendimo nepakankamu motyvavimu dėl papildomo baudos dydžio netaikymo apskaičiuojant generinių vaistų bendrovėms skirtą baudą, pažymėtina, jog Komisija ginčijamo sprendimo 3146 konstatuojamojoje dalyje nurodė:

„Generinių vaistų bendrovės sutiko neprekiuoti generiniu perindopriliu su kiekviena sutartimi susijusioje geografinėje zonoje, todėl toje zonoje negalima nustatyti pardavimo vertės. Taigi generinių vaistų bendrovėms reikia taikyti [Baudų apskaičiavimo] gairių 37 punktą. Šių gairių 37 punkte Komisijai leidžiama nukrypti nuo [Baudų apskaičiavimo] gairėse nustatyto bendro metodo dėl tam tikros bylos ypatumų ar būtinybės siekti atgrasomojo poveikio konkrečioje byloje.“

1912 Ginčijamo sprendimo 3152 konstatuojamojoje dalyje Komisija, be kita ko, nurodė:

„Remiantis Reglamentu Nr. 1/2003 ir [Baudų apskaičiavimo] gairėmis baudą lemia šie veiksniai: i) pažeidimo sunkumas, ii) jo trukmė, iii) visos sunkinančios ar lengvinančios aplinkybės ir iv) reikalingumas pasiekti atgrasomąjį poveikį. Naudodamasi diskrecija, Komisija mano, kad šiuo atveju atsižvelgiant į bylos ypatumus generinių vaistų bendrovėms perduotos vertės dydis suteikia reikšmingų duomenų apie šiuos veiksnius.“

1913 Iš nurodytų ginčijamo sprendimo ištraukų matyti, kad, pirma, Komisija taikė ne Baudų apskaičiavimo gairėse nustatytą metodą, grindžiamą ištisų paskutinių metų įmonės dalyvavimo darant pažeidimą pardavimų verte, o metodą, pagal kurį nustatyta, kad generinių vaistų bendrovėms perduotos vertės dydis yra bazinis baudos dydis, taikomas baudos dydžiui apskaičiuoti; antra, ji taip elgėsi, remdamasi sutarčių, kurios buvo susitarimai dėl išstūmimo iš rinkos, nulėmę tai, kad pažeidimų darymo metu generinių vaistų bendrovių nebuvo toje rinkoje, tikslu; trečia, ji nusprendė, kad pasirinktas metodas leis atsižvelgti, be kita ko, į pažeidimo sunkumą ir trukmę.

1914 Toks motyvavimas ieškovėms leido suprasti priežastis, dėl kurių Komisija generinių vaistų bendrovėms taikė kitokį metodą, nei nustatytas Baudų apskaičiavimo gairėse, išsiskyrusį būtent tuo, kad pagal jį nereikėjo taikyti papildomo baudos dydžio. Taip pat toks motyvavimas Sąjungos teismui leidžia vykdyti teisėtumo kontrolę ir naudotis neribota jurisdikcija.

1915 Taigi reikia atmesti kaltinimą dėl nepakankamo motyvavimo šiuo klausimu.

1916 Galiausiai darytina išvada, kad už pirmąjį SESV 101 straipsnio pažeidimą taikytas papildomas baudos dydis, apskaičiuotas remiantis 11 % pardavimų vertės dalimi, kuri mažesnė nei Baudų apskaičiavimo gairių 25 punkte nustatyta riba, be to, ji taikyta tik už vieną iš *Servier* inkriminuotų SESV 101 straipsnio pažeidimų, negali būti laikomas neproporcingu atsižvelgiant į visas reikšmingas šios bylos aplinkybes, primintas šio sprendimo 1816–1818 punktuose.

1917 Iš to, kas išdėstyta, išplaukia, kad šį pagrindą reikia atmesti.

g) Dėl proporcingumo principo ir bausmių individualizavimo principo pažeidimo

1918 Ieškovės pateikė du kaltinimus, kurių pirmasis grindžiamas tuo, kad neatsižvelgta į *Servier* ypatumus, o antrasis susijęs su administracinės procedūros trukme.

1) Dėl neatsižvelgimo į „Servier“ ypatumus

i) Šalių argumentai

(Praleista)

ii) Bendrojo Teismo vertinimas

- 1922 Pirmiausia aplinkybė, jeigu ji būtų įrodyta, kad *Servier* yra „vieno produkto“ įmonė, neįpareigojo Komisijos sumažinti baudų dydžio. Šiuo klausimu pažymėtina, jog, grįsdamos šį argumentą, ieškovės nesirėmė jokia privalomojo pobūdžio Sąjungos teisės nuostata ar teismo precedentu.
- 1923 Be to, įmonė, kaip antai ieškovė, kurios ypač didelę bendrosios apyvartos dalį sudaro produktas, dėl kurio sudarytas kartelis, atitinkamai iš jos gauna ir ypač didelį pelną (šiuo klausimu žr. generalinės advokatės J. Kokott išvados byloje *Pilkington Group ir kt. / Komisija*, C-101/15 P, EU:C:2016:258, 100 punktą). Taigi vien aplinkybė, kad *Servier* yra „vieno produkto“ įmonė, savaime nepagrindžia baudų dydžio sumažinimo.
- 1924 Dėl nurodytos Komisijos sprendimų praktikos, pagal kurią ji, remdamasi tuo, kad tai buvo „vieno produkto“ įmonė, sumažino baudų dydį, pažymėtina, jog būtent toks ieškovių nurodytas precedentas buvo susijęs su kitokiomis aplinkybėmis, nei nagrinėjamos šioje byloje, nes atitinkamą baudos dydį Komisija sumažino tam, kad ji nesiektų Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalyje nurodytos 10 % apyvartos ribos.
- 1925 Be to, pagal jurisprudenciją Komisija turi diskreciją nustatydamą baudų dydį, kai siekia pakreipti įmonių elgesį taip, kad jos laikytųsi konkurencijos taisyklių. Tai, kad Komisija praeityje taikė tam tikro dydžio baudas už tam tikrus pažeidimus, negali atimti iš jos galimybės padidinti baudas laikantis Reglamente Nr. 1/2003 nustatytų ribų, jei tai būtina Sąjungos konkurencijos politikos įgyvendinimui užtikrinti. Tam, kad Sąjungos konkurencijos taisyklės būtų taikomos veiksmingai, reikia, kad Komisija bet kuriuo metu galėtų pritaikyti baudų dydį prie šios politikos poreikių (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Lundbeck / Komisija*, T-472/13, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2016:449, 773 punktą).
- 1926 Be to, remiantis suformuota jurisprudencija, teisė remtis teisėtų lūkesčių apsaugos principu taikoma visiems teisės subjektams, kuriems Sąjungos institucija suteikia pagrįstų vilčių. Tam, kad būtų galima pasinaudoti teise remtis teisėtais lūkesčiais, reikia, kad būtų tenkinamos trys kumuliacinės sąlygos. Pirmą, suinteresuotasis asmuo iš Sąjungos institucijų patvirtintų ir patikimų šaltinių turi būti gavęs tikslus, besąlyginius ir tarpusavyje derančius patikinimus. Antra, šie patikinimai turi būti tokie, kad asmeniui, kuriam jie skirti, atsirastų teisėtų lūkesčių. Trečia, šie patikinimai turi atitikti taikytinas teisės normas (žr. 2014 m. rugsėjo 5 d. Sprendimo *Éditions Odile Jacob / Komisija*, T-471/11, EU:T:2014:739, 91 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 1927 Tačiau aplinkybės, kuriomis rėmėsi ieškovės, t. y. Parlamento rezoliucija ir už konkurenciją atsakingo Komisijos nario išreikšta nuomonė, daugiausia leidžia daryti išvadą, kad egzistavo Baudų apskaičiavimo gairių dalinio pakeitimo galimybė, siekiant atsižvelgti į „vieno produkto“ įmonių specifines savybes. Taigi tai nebuvo tikslūs, besąlyginiai ir tarpusavyje derantys patikinimai, galėję *Servier* sukelti teisėtų lūkesčių.
- 1928 Antra, aplinkybė, jeigu ji būtų įrodyta, kad *Servier* buvo valdoma pelno nesiekiančio fondo, nemokėjusio jokių dividendų gavėjams, kurie buvo fiziniai asmenys, ir kad taip ji galėjo didelę dalį pelno, o gal net jį visą skirti moksliniams tyrimams, visiškai neįpareigojo Komisijos sumažinti baudų dydžio.
- 1929 Be to, Komisija turi diskreciją nustatyti baudų dydį (žr. šio sprendimo 1925 punktą).
- 1930 Net jeigu ieškovės būtų siekusios ginčyti *Servier*, t. y. įmonės, kaip tai suprantama pagal konkurencijos teisę, statusą, pažymėtina, jog visos trys įmonės, ginčijamo sprendimo adresatės, nėra fondai.

1931 Be to, Teisingumo Teismas patikslino, jog tai, kad prekės tiekiamos ar paslaugos teikiamos nesiekiant pelno, nėra kliūtis tam, kad subjektas, kuris atlieka šiuos sandorius rinkoje, turėtų būti laikomas įmone, nes ši pasiūla konkuruoja su kitų ūkio subjektų, siekiančių pelno, pasiūla (šiuo klausimu žr. 2008 m. liepos 1 d. Sprendimo *MOTOE*, C-49/07, EU:C:2008:376, 27 punktą).

1932 Trečia, ieškovės rėmėsi bausmių individualizavimo principo pažeidimu.

1933 Šiuo klausimu primintina, jog pagal bausmių ir sankcijų individualizavimo principą reikalaujama, kad, remiantis Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 3 dalimi, solidariai mokėtinos baudos dydis būtų nustatytas atsižvelgiant į atitinkamai įmonei individualiai inkriminuojamo pažeidimo sunkumą ir jo trukmę (2014 m. balandžio 10 d. Sprendimo *Komisija ir kt. / Siemens Österreich ir kt.*, C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256, 52 punktas ir 2014 m. birželio 19 d. Sprendimo *FLS Plast / Komisija*, C-243/12 P, EU:C:2014:2006, 107 punktas).

1934 Tačiau ieškovių argumentas nesusijęs su solidarumo ryšio, kurį Komisija taikė skirdama vieną baudą skirtingoms įmonėms, ginčijimu.

1935 Be to, aplinkybė, kad Komisija nesumažino *Servier* skirtų baudų dydžio, siekdama atsižvelgti į tai, kad ji buvo pelno nesiekiantis fondas, nemokėjęs jokių dividendų gavėjams, kurie buvo fiziniai asmenys, ir taip ji galėjo didelę dalį pelno, o gal net jį visą skirti moksliniams tyrimams, neįrodo, kad Komisija nenustatė viso *Servier* skirtos baudos dydžio, atsižvelgdama į jai individualiai inkriminuoto pažeidimo sunkumą ir jo trukmę, kaip nustatyta šio sprendimo 1933 punkte nurodytoje jurisprudencijoje.

1936 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad šį kaltinimą reikia atmesti.

2) Dėl administracinės procedūros trukmės

i) Šalių argumentai

(Praleista)

ii) Bendrojo Teismo vertinimas

1941 Primintina, kad nors protingo termino laikymosi principo pažeidimas gali pateisinti sprendimo, priimto po SESV 101 ar 102 straipsniu grindžiamos administracinės procedūros, panaikinimą, nes tai yra ir atitinkamos įmonės teisės į gynybą pažeidimas, Komisijos padarytas tokios administracinės procedūros protingos trukmės principo pažeidimas, darant prielaidą, kad jis nustatytas, negali lemti skirtos baudos dydžio sumažinimo (žr. 2016 m. birželio 9 d. Sprendimo *PROAS / Komisija*, C-616/13 P, EU:C:2016:415, 74 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

1942 Šiuo atveju ieškovės visiškai neteigė, kad pažeistas protingo termino laikymosi principas lėmė ir *Servier* teisės į gynybą principo pažeidimą. Todėl, net jeigu šis pažeidimas būtų įrodytas, juo negali būti grindžiamas ginčijamo sprendimo panaikinimas. Remiantis šio sprendimo 1941 punkte nurodyta jurisprudencija, dėl tokio pažeidimo negali būti sumažintas ieškovėms skirtos baudos dydis.

1943 Bet kuriuo atveju atsiliepimo į ieškinį 1037 punkte Komisija nurodė:

„Komisija mano, kad laikėsi visų teisės aktuose nustatytų pareigų dėl administracinės procedūros trukmės. Šiuo atveju 2008 m. lapkričio 24 d. Komisija savo iniciatyva pradėjo tyrimą. Sprendimas buvo priimtas 2014 m. liepos 9 d. Sprendime jau akcentuota, kad vykdant tyrimą buvo imtasi daugybės priemonių. <...> Komisija mano, jog bylos mastas ir reikšmė, kiek tai susiję su skirtingais veiksmais, dėl kurių atliktas tyrimas, ir dalyvavusių įmonių ir institucijų skaičiumi, paaiškina tyrimo trukmę. Komisija pabrėžia, kad sprendimas buvo adresuotas trylikai įmonių, jis susijęs su SESV 101 ir

102 straipsnių taikymu dėl šešių atskirų pažeidimų ir dviejų rinkų apibrėžimo ir jam priimti reikėjo išanalizuoti didelį kiekį dokumentų. Komisija išsiuntė daugiau nei 200 [prašymų pateikti informacijos], atliko 6 įmonių patikrinimus, su atitinkamomis įmonėmis surengė daugiau nei 15 darbo susitikimų ir parengė bylą, kurią sudarė daugiau nei 11 000 dokumentų <...>“

1944 Taigi šios aplinkybės, kurių ieškovės neginčijo, įskaitant atitinkamos bylos teisinį ir faktinį sudėtingumą, bent iš dalies nulemtą sutarčių, kurias kartu rengė ieškovės, formuluočių, leidžia daryti išvadą, kad šiuo atveju administracinės procedūros trukmė neviršijo protingo termino.

1945 Taip pat reikia pažymėti, kad šio sprendimo 1944 punkte nurodytas sudėtingumas neprieštarauja tam, ką Komisija, beje, nurodė ginčijamo sprendimo 3110 konstatuojamojoje dalyje, kurioje nustatyta:

„<...> bet kuriuo atveju šioje byloje nagrinėjami veiksmai, kuriais siekta išstūmimo iš rinkos mainais už perduotą vertę, kiek tai susiję su baudų skyrimu, negali būti laikomi teisiškai sudėtingais, ir šalys jų neteisėtumą galėjo numatyti.“

1946 Iš tikrųjų primintina, jog nors dėl to, kad atitinkamos sutartys buvo sudarytos kaip taikūs susitarimai dėl patentų, šių sutarčių neteisėtas pobūdis tokiam išorės stebėtojų kaip Komisija galėjo nebūti akivaizdus, tačiau to negalima pasakyti apie sutarčių šalis.

1947 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, jog ši kaltinimą, todėl visą pagrindą reikia atmesti.

h) Santrauka dėl baudų panaikinimo ir jų dydžio sumažinimo

1948 Primintina, jog atitinkamos sutartys, išskyrus sudarytas su *Krka*, yra susitarimai dėl išstūmimo iš rinkos, kuriais siekta antikonkurencinio tikslo. Taigi konkurentų išstūmimas iš rinkos yra kraštinė rinkos pasidalijimo ir gamybos ribojimo forma (žr. šio sprendimo 1816 punktą). Todėl, remiantis Baudų apskaičiavimo gairių 23 punktu, už tokius susitarimus iš esmės turėtų būti griežtai baudžiama (žr. šio sprendimo 1816 punktą).

1949 Be to, šios sutartys, grindžiamos paskata, o ne sutarčių šalių pripažinimu dėl atitinkamo patentų galiojimo, *Servier* leido ieškinių patentų srityje keliama grėsme ir netikrumą dėl generinių vaistų bendrovių įėjimo į rinką sąlygų ir galimybių pakeisti užtikrintumu, kad tų, su kuriomis buvo sudaryta sutartis, rinkoje nebus (žr. šio sprendimo 1819 punktą).

1950 Galiausiai pažymėtina, jog šios sutartys buvo taikomos.

1951 Be to, primintina, kad ginčijamame sprendime (3128 konstatuojamoji dalis) Komisija atsižvelgė į tai, kad *Servier* padarė kelis pažeidimus, žinoma, atskirus, tačiau susijusius su tuo pačiu produktu, t. y. perindoprilium, ir daugeliu atvejų tose pačiose geografinėse zonose ir per tą patį laikotarpį. Šiomis ypatingomis aplinkybėmis Komisija, siekdama išvengti galimai neproporcingo rezultato, nusprendė už kiekvieną pažeidimą apriboti *Servier* pardavimų vertės dalį, į kurią atsižvelgė apskaičiuodama bazinį baudos dydį. Taigi tokia jos atlikta korekcija lėmė tai, kad bendra visų pardavimų, susijusių su atskirais SESV 101 straipsnio pažeidimais, vertė buvo sumažinta vidutiniškai 54,5 %.

1952 Be to, apskaičiuodama baudos dydį, Komisija nustatė pardavimų vertės dalį, t. y. atitinkamai 10 ar 11 %, kuri sudaro tik apie vieną trečiąją maksimalios galimos nustatyti dalies.

1953 Galiausiai Bendrasis Teismas, atsižvelgdamas į *Matrix* sutarties ir *Niche* sutarčių ryšį, sumažino *Servier* už *Matrix* sutartį skirtos baudos dydį.

- 1954 Atsižvelgiant į šio sprendimo 1948–1953 punktuose primintas aplinkybes ir visus šiame sprendime pateiktus argumentus, reikia daryti išvadą, kad už SESV 101 straipsnio pažeidimą *Servier* skirtos baudos, turint omenyje Bendrajam Teismui naudojantis neribota jurisdikcija jau pritaikytą sumažinimą, yra proporcingos, nepaisant to, kad ginčijamo sprendimo 3130 konstatuojamojoje dalyje Komisija klaidingai nusprendė, kaip matyti iš atsakymo dėl pagrindo, susijusio su vertinimo klaidomis, padarytomis apibrėžiant atitinkamą rinką, kad *Servier* „užėmė labai dideles rinkos dalis atitinkamose rinkose, apibrėžtose priimant šį sprendimą ir paveiktose [SESV] 101 straipsnio pažeidimų“.
- 1955 Be to, kadangi Komisija teisingai nusprendė, kad konstatuoti pažeidimai buvo atskiri pažeidimai (žr. šio sprendimo 1685–1691 punktus), aplinkybė, kad bendra baudų suma sudaro nemažą *Servier* pasaulinės apyvartos dalį, neleidžia nuspręsti, kad šios baudos neproporcingos. Juo labiau jos nėra neproporcingos, nes Bendrasis Teismas, naudodamasis neribota jurisdikcija, šią dalį iš esmės sumažino.
- 1956 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, jog reikia atmesti subsidiarius ieškovių reikalavimus tiek, kiek jie susiję su *Servier* skirtomis baudomis už SESV 101 straipsnio pažeidimus, išskyrus reikalavimus, kuriais siekiama, kad, pirma, būtų panaikinta *Servier* skirta bauda už pažeidimus, susijusius su sutartimis, sudarytomis su *Krka*, ir, antra, būtų sumažinta *Servier* skirta bauda už pažeidimą dėl sudarytos *Matrix* sutarties. Taigi reikia priimti ieškovių subsidiarius reikalavimus tiek, kiek jie susiję su SESV 102 straipsnio pažeidimu, nes ginčijamo sprendimo 6 straipsnis, kuriame Komisija konstatavo SESV 102 straipsnio pažeidimą, panaikintas (žr. šio sprendimo 1638 punktą).
- 1957 Galiausiai pažymėtina ir tai, kad Komisija, taikydama kiekvienos baudos už jos konstatuotus atskirus SESV 101 straipsnio pažeidimus apskaičiavimo tvarką, nustatė korekcinį koeficientą, kurį lėmė tuo pačiu metu valstybėje narėje darytų pažeidimų skaičius. Taigi dėl išvados, kad vienas iš SESV 101 straipsnio pažeidimų neįrodytas, Bendrajam Teismui galėjo kilti klausimas dėl galimybės padidinti *Servier* skirtas baudas už kitus SESV 101 straipsnio pažeidimus.
- 1958 Vis dėlto, atsižvelgiant į visas šios bylos aplinkybes, be kita ko, primintas šio sprendimo 1954 punkto pabaigoje, tokio padidrinimo nereikia, beje, Komisija to visai ir neprašė.

IV. Bendra išvada

- 1959 Pirma, dėl SESV 101 straipsnio iš visų pateiktų argumentų matyti, jog Komisija pagrįstai konstatavo konkurencijos ribojimą dėl tikslo tiek, kiek tai susiję su *Niche*, *Matrix*, *Teva* ir *Lupin* sutartimis. Šiomis aplinkybėmis bet kuriuo atveju nebereikia nagrinėti, ar pagrįstas dėl tų pačių sutarčių konstatuotas konkurencijos ribojimas dėl poveikio.
- 1960 Tačiau, kiek tai susiję su pažeidimu, konstatuotu dėl sutarčių, sudarytų su *Krka*, Bendrasis Teismas nusprendžia, kad Komisija neįrodė konkurencijos ribojimo dėl tikslo egzistavimo. Išnagrinėjęs Komisijos konstatuotą konkurencijos ribojimo dėl poveikio egzistavimą, Bendrasis Teismas taip pat nusprendžia, kad jis neįrodytas. Todėl ginčijamo sprendimo 4 straipsnį reikia panaikinti tiek, kiek jame Komisija konstatavo, kad *Servier* dalyvavo darant SESV 101 straipsnio 1 dalies pažeidimą dėl *Servier* ir *Krka* sudarytų sutarčių. Dėl šios priežasties reikia panaikinti ir ginčijamo sprendimo 7 straipsnio 4 dalies b punktą, kuriame Komisija *Servier* skyrė 37 661 800 EUR baudą už šį pažeidimą.
- 1961 Be to, Bendrasis Teismas, naudodamasis neribota jurisdikcija, nusprendžia, kad *Servier* skirta bauda už ginčijamo sprendimo 2 straipsnyje konstatuotą pažeidimą dėl sudarytos *Matrix* sutarties yra pernelyg didelė. Todėl šis baudos dydis, nurodytas ginčijamo sprendimo 7 straipsnio 2 dalies b punkte, turi būti sumažintas ir nustatyta 55 385 190 EUR bauda.
- 1962 Dėl likusios dalies, kiek tai susiję su Komisijos *Servier* skirtomis baudomis už *Niche*, *Teva* ir *Lupin* sutartis, jų dydis patvirtinamas.

¹⁹⁶³ Antra, dėl SESV 102 straipsnio pažeidimo Bendrasis Teismas nusprendžia, jog neįrodyta, kad atitinkama galutinių produktų rinka apėmė tik perindoprilį. Kadangi neįrodyta *Servier* dominuojanti padėtis nei šioje rinkoje, nei technologijos rinkoje, piktnaudžiavimas šia padėtimi paneigtas, todėl reikia panaikinti ginčijamo sprendimo 6 straipsnį, kuriame konstatuotas šis pažeidimas. Dėl šios priežasties reikia panaikinti ir ginčijamo sprendimo 7 straipsnio 6 dalį, kurioje Komisija už šį pažeidimą *Servier* skyrė 41 270 000 EUR baudą.

V. Dėl bylinėjimosi išlaidų

¹⁹⁶⁴ Pagal Procedūros reglamento 134 straipsnio 1 dalį iš pralaimėjusios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos, jei laimėjusi šalis to reikalavo.

¹⁹⁶⁵ Pagal Procedūros reglamento 134 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį, jeigu kiekvienos šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, kiekviena šalis padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

¹⁹⁶⁶ Kadangi dalis ieškovių ir dalis Komisijos reikalavimų atmesta, kiekviena šalis turi padengti savo bylinėjimosi išlaidas.

¹⁹⁶⁷ Remiantis Procedūros reglamento 138 straipsnio 3 dalimi, Bendrasis Teismas gali nuspręsti, kad į bylą įstojusi šalis, kuri nenurodyta šio straipsnio 1 ir 2 dalyse, padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

¹⁹⁶⁸ Kadangi šio sprendimo 1967 punkte nurodyta nuostata taikytina EFPIA, ji turi padengti savo bylinėjimosi išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais,

BENDRASIS TEISMAS (devintoji išplėstinė kolegija)

nusprendžia:

1. Panaikinti 2014 m. liepos 9 d. Komisijos sprendimo C(2014) 4955 *final* dėl procedūros pagal SESV 101 ir 102 straipsnius (byla AT.39612 – Perindoprilis (*Servier*)) 4 straipsnį tiek, kiek jame konstatuota, kad *Servier SAS* ir *Laboratoires Servier SAS* dalyvavo tame straipsnyje nurodytuose susitarimuose.
2. Panaikinti Sprendimo C(2014) 4955 *final* 6 straipsnį.
3. Panaikinti Sprendimo C(2014) 4955 *final* 7 straipsnio 4 dalies b punktą ir 6 dalį.
4. *Servier* ir *Laboratoires Servier* už Sprendimo C(2014) 4955 *final* 2 straipsnyje minėtą pažeidimą skirtos baudos dydį, nurodytą jo 7 straipsnio 2 dalies b punkte, pakeisti į 55 385 190 EUR.
5. Atmesti likusią ieškinio dalį.
6. *Servier*, *Servier Laboratories Ltd*, *Laboratoires Servier* ir Europos Komisija padengia savo bylinėjimosi išlaidas.
7. *European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations (EFPIA)* padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

Gervasoni

Bieliūnas

Madise

da Silva Passos

Kowalik-Bańczyk

Paskelbtas 2018 m. gruodžio 12 d. viešame teismo posėdyje Liuksemburge.

Parašai.

Turinys

I. Ginčo aplinkybės	2
A. Dėl ieškovių	2
B. Dėl perindoprilio ir jo patentų	2
1. Perindoprilis	2
2. Patentas dėl molekulės	2
3. Antriniai patentai	3
4. Antros kartos perindoprilis	3
C. Dėl su perindoprilium susijusių ginčų	3
1. Ginčai EPT	3
2. Ginčai nacionaliniuose teismuose	4
a) „Servier“ ginčas su „Niche“ ir „Matrix“	4
b) „Servier“ ginčai su „Ivax“ ir „Teva“	4
c) „Servier“ ir „Krka“ ginčai	5
d) „Servier“ ir „Lupin“ ginčas	5
e) „Servier“ ir „Apotex“ ginčai	5
D. Dėl taikių susitarimų ir su patentais susijusių ginčų	6
1. „Servier“ sudarytos sutartys su „Niche“, „Unichem“ ir su „Matrix“	6
2. „Servier“ ir „Teva“ sudaryta sutartis	7
3. „Servier“ ir „Krka“ sudarytos sutartys	8
4. „Servier“ ir „Lupin“ sudaryta sutartis	9
E. Dėl įgalinančių technologijų įsigijimo	10
F. Dėl sektoriaus tyrimo	10
G. Dėl administracinės procedūros ir ginčijamo sprendimo	10
II. Procesas ir šalių reikalavimai	11
III. Dėl teisės	13
A. Dėl priimtumo	13

1.	Dėl trečiojo reikalavimo priimtino	13
a)	Šalių argumentai	13
b)	Bendrojo Teismo vertinimas	13
2.	Dėl tam tikrų ieškinio priedų priimtino	16
a)	Šalių argumentai	16
b)	Bendrojo Teismo vertinimas	16
B.	Dėl esmės	19
1.	Dėl nešališkumo principo ir teisės į gerą administravimą pažeidimo	19
a)	Šalių argumentai	19
b)	Bendrojo Teismo vertinimas	19
2.	Dėl Konkurenciją ribojančios veiklos ir dominavimo patariamą komiteto veiksmingos konsultacijos nebuvimo	24
a)	Šalių argumentai	24
b)	Bendrojo Teismo vertinimas	24
3.	Dėl teisės į veiksmingą teisminę gynybą, teisės į gynybą ir procesinio lygiateisiškumo principo pažeidimo	30
a)	Šalių argumentai	30
b)	Bendrojo Teismo vertinimas	30
4.	Dėl faktinių aplinkybių iškraipymo	33
a)	Šalių argumentai	33
b)	Bendrojo Teismo vertinimas	33
5.	Dėl teisės klaidų, susijusių su konkurencijos ribojimo dėl tikslo sąvokos apibrėžimu	36
a)	Dėl sutarčių dėl taikaus susitarimo patentų srityje konkurenciją dėl tikslo ribojančio pobūdžio	37
1)	Dėl konkurencijos ribojimo dėl tikslo	37
2)	Dėl intelektinės nuosavybės teisių ir konkrečiai dėl patentų	40
3)	Dėl taikių susitarimų dėl ginčų patentų srityje	43
4)	Dėl sutarčių dėl taikių susitarimų patentų srityje ir konkurencijos teisės derinimo	45
5)	Dėl paskatos	48
6)	Dėl pagalbinių ribojimų teorijos taikytinumo sutartims dėl taikaus susitarimo	50

7) Dėl sutarčių dėl taikių susitarimų patentų srityje ir amerikiečių konkurencijos teisės derinimo	51
8) Dėl sutarčių dėl taikių susitarimų dvejopo poveikio	52
b) Dėl Komisijos taikytų sutarčių dėl taikių susitarimų kvalifikavimo kaip konkurencijos ribojimo dėl tikslo kriterijų	54
1) Dėl kriterijaus, susijusio su potencialia konkurencija	54
i) Šalių argumentai	54
ii) Bendrojo Teismo vertinimas	54
– Dėl potencialios konkurencijos vertinimo kriterijų	54
– Dėl ieškovių patentų lemiamų potencialios konkurencijos kliūčių	60
2) Dėl kriterijaus, susijusio su generinių vaistų bendrovių išipareigojimu riboti savarankiškas pastangas įeiti į rinką	68
i) Šalių argumentai	68
ii) Bendrojo Teismo vertinimas	68
3) Dėl kriterijaus, susijusio su mokesčio pervedimu generinių vaistų bendrovėms	70
i) Šalių argumentai	70
ii) Bendrojo Teismo vertinimas	70
6. Dėl sutarčių, sudarytų su „Niche“ ir „Matrix“	72
a) Dėl „Niche“ ir „Matrix“, kaip potencialių konkurenčių, statuso	72
b) Dėl teisės ir vertinimo klaidų, susijusių su „Niche“ ir „Matrix“ sutarčių kvalifikavimu kaip konkurencijos ribojimo dėl tikslo	72
1) Šalių argumentai	72
2) Bendrojo Teismo vertinimas	72
i) Dėl skatinamojo mokesčio pervedimo nebuvimo	72
ii) Dėl neginčijimo ir neprekiavimo sąlygų pakankamo žalingumo nebuvimo	76
c) Dėl teisės ir vertinimo klaidų, susijusių su „Niche“ ir „Matrix“ sutarčių kvalifikavimu kaip konkurencijos ribojimo dėl poveikio	78
7. Dėl „Teva“ sutarties	79
a) Dėl „Teva“, kaip potencialios konkurentės, statuso	79
b) Dėl teisės ir vertinimo klaidų, susijusių su „Teva“ sutarties kvalifikavimu kaip konkurencijos ribojimo dėl tikslo	79
1) Šalių argumentai	79

2) Bendrojo Teismo vertinimas	79
i) Dėl generinių vaistų bendrovės pastangų konkuruoti su patentuotų vaistų bendrove ribojimo nebuvimo	79
ii) Dėl skatinančios naudos nebuvimo	84
– Dėl galutinės fiksuotos išmokos	85
– Dėl pirminės sumos	85
iii) Dėl subsidiariai pateikto kaltinimo, susijusio su pažeidimo trukme	88
c) Dėl teisės ir vertinimo klaidų, susijusių su „Teva“ sutarties kvalifikavimu kaip konkurencijos ribojimo dėl poveikio	88
8. Dėl sutarties su „Lupin“	88
a) Dėl „Lupin“, kaip potencialios konkurentės, statuso	88
b) Dėl teisės ir vertinimo klaidų, susijusių su sutarties, sudarytos su „Lupin“, kvalifikavimu kaip konkurencijos ribojimo dėl tikslo	88
1) Šalių argumentai	88
2) Bendrojo Teismo vertinimas	89
i) Dėl skatinančios naudos nebuvimo	89
ii) Dėl generinių vaistų bendrovės pastangų konkuruoti su patentuotų vaistų bendrove ribojimo nebuvimo	93
iii) Dėl pažeidimo nebuvimo	97
iv) Dėl „Servier“ subsidiariai pateikto pagrindo, susijusio su klaida, padaryta nustatant pažeidimo trukmę	99
c) Dėl teisės ir vertinimo klaidų, susijusių su sutarties, sudarytos su „Lupin“, kvalifikavimu kaip ribojimo dėl poveikio	101
9. Dėl sutarčių, sudarytų su „Krka“	101
a) Dėl teisės ir vertinimo klaidų, susijusių su sutarčių, sudarytų su „Krka“, kvalifikavimu kaip ribojimo dėl tikslo	101
1) Dėl sutarties dėl taikaus susitarimo ir licencinės sutarties	102
i) Šalių argumentai	102
ii) Bendrojo Teismo vertinimas	102
2) Dėl perdavimo sutarties	112
i) Šalių argumentai	112
ii) Bendrojo Teismo vertinimas	112

b) Dėl teisės ir vertinimo klaidų, susijusių su sutarčių, sudarytų su „Krka“, kvalifikavimu kaip konkurencijos ribojimo dėl poveikio	114
1) Šalių argumentai	114
2) Bendrojo Teismo vertinimas	114
i) Dėl Komisijos taikyto požiūrio	115
ii) Dėl šioje byloje reikšmingos jurisprudencijos	118
iii) Dėl vertinimo klaidos	122
– Dėl sutartyje dėl taikaus susitarimo įtvirtintos neprekiavimo sąlygos	122
– Dėl sutartyje dėl taikaus susitarimo nustatytos neginčijimo sąlygos	127
– Dėl „Krka“ technologijos perdavimo pagal licenciją	129
iv) Dėl teisės klaidos	130
10. Dėl pagrindo, susijusio su konkurencijos ribojimo dėl poveikio sąvokos apibrėžimu	131
a) Šalių argumentai	131
b) Bendrojo Teismo vertinimas	131
11. Dėl teisės ir vertinimo klaidų, susijusių su atskirų pažeidimų kvalifikavimu	132
a) Dėl penkių sutarčių kvalifikavimo kaip atskirų pažeidimų	132
1) Šalių argumentai	132
2) Bendrojo Teismo vertinimas	132
b) Dėl sutarčių, sudarytų su „Niche“ ir „Matrix“, kvalifikavimo kaip atskirų pažeidimų	136
1) Šalių argumentai	136
2) Bendrojo Teismo vertinimas	137
12. Dėl teisės ir vertinimo klaidų, susijusių su atitinkamos galutinių produktų rinkos apibrėžimu	138
a) Šalių argumentai	138
b) Bendrojo Teismo vertinimas	138
1) Pirminės pastabos	139
i) Dėl Sąjungos teismo kontrolės apimties	139
ii) Dėl atitinkamos produktų rinkos apibrėžimo farmacijos sektoriuje	141
2) Dėl pirmojo kaltinimo pirmos dalies, susijusios su neatsižvelgimu į ekonominio konteksto aplinkybių visumą	145

3) Dėl antrojo kaltinimo, susijusio su tuo, kad Komisija nepaisė AKF inhibitorių terapinio pakeičiamumo	146
i) Dėl perindoprilio ir kitų AKF inhibitorių išskyrimo pagal veiksmingumą ir šalutinį poveikį	146
ii) Dėl gydytojų „inertiškumo“ reiškinių, kiek tai susiję su naujais pacientais	155
iii) Dėl nuolat gydomų pacientų polinkio pakeisti vaistą	159
iv) Dėl pardavimų skatinimo pastangų	163
4) Dėl pirmojo kaltinimo antros dalies, susijusios su rinkos analizėje kainos kriterijui suteikta pernelyg didele reikšme, ir subsidiaraus trečiojo kaltinimo, susijusio su Komisijos ekonometrinės analizės trūkumais	166
5) Išvada	169
13. Dėl vertinimo klaidų, susijusių su dominuojančios padėties galutinių produktų rinkoje egzistavimu	170
a) Šalių argumentai	170
b) Bendrojo Teismo vertinimas	170
14. Dėl teisės klaidų ir vertinimo klaidų, susijusių su dominuojančios padėties technologijos rinkoje buvimu	171
a) Šalių argumentai	171
b) Bendrojo Teismo vertinimas	172
15. Dėl teisės ir fakto klaidų, susijusių su piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi buvimu	173
a) Šalių argumentai	173
b) Bendrojo Teismo vertinimas	173
16. Dėl subsidiarių reikalavimų panaikinti baudas arba sumažinti jų dydį	174
a) Dėl ginčijamame sprendime pateikto išaiškinimo nenumatomumo	174
1) Šalių argumentai	174
2) Bendrojo Teismo vertinimas	175
b) Dėl teisės klaidos, susijusios su bausmių bendrinimu	178
1) Dėl vieno pažeidimo sąvokos nepaisymo	178
i) Šalių argumentai	178
ii) Bendrojo Teismo vertinimas	178
2) Dėl baudų, skirtų pagal SESV 101 ir 102 straipsnius, bendrinimo	179
i) Šalių argumentai	179

ii) Bendrojo Teismo vertinimas	179
c) Dėl pardavimų vertės apskaičiavimo	180
1) Dėl atsižvelgimo į pardavimus ligoninėms	180
i) Šalių argumentai	180
ii) Bendrojo Teismo vertinimas	180
2) Dėl pardavimų vertės apskaičiavimo motyvavimo stokos	181
i) Šalių argumentai	181
ii) Bendrojo Teismo vertinimas	181
3) Dėl pardavimų vertės geografinės apimties	182
i) Šalių argumentai	182
ii) Bendrojo Teismo vertinimas	182
d) Dėl pažeidimų sunkumo	185
1) Šalių argumentai	185
2) Bendrojo Teismo vertinimas	185
e) Dėl pažeidimų trukmės	188
1) Dėl pažeidimų pradžios	188
i) Šalių argumentai	188
ii) Bendrojo Teismo vertinimas	188
2) Dėl pažeidimų pabaigos datos	190
i) Šalių argumentai	190
ii) Bendrojo Teismo vertinimas	190
f) Dėl papildomo baudos dydžio taikymo	192
1) Šalių argumentai	192
2) Bendrojo Teismo vertinimas	192
g) Dėl proporcingumo principo ir bausmių individualizavimo principo pažeidimo	195
1) Dėl neatsižvelgimo į Servier ypatumus	195
i) Šalių argumentai	195
ii) Bendrojo Teismo vertinimas	196
2) Dėl administracinės procedūros trukmės	197

i) Šalių argumentai	197
ii) Bendrojo Teismo vertinimas	197
h) Santrauka dėl baudų panaikinimo ir jų dydžio sumažinimo	198
IV. Bendra išvada	199
V. Dėl bylinėjimosi išlaidų	200